

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ELİF ŞAFAK’IN HAYATI.....	1
1.2. ROMANCILIĞI.....	2
1.3. ESERLERİ.....	5
1.3.1. ROMANLARI.....	5
1.3.2. HİKÂYELERİ.....	5
1.3.3. FİKRİ VE EDEBİ YAZILARINI TOPLADIĞI KİTAPLAR.....	5
2. ELİF ŞAFAK’IN ROMANLARINDA ŞAHISLAR DÜNYASI.....	6
2.1. PİNHAN.....	7
2.1.1. ROMANIN ÖZETİ.....	8
2.1.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	9
2.1.3. ŞAHISLAR.....	10
2.2. ŞEHRİN AYNALARI.....	87
2.2.1 ROMANIN ÖZETİ.....	88
2.2.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	89
2.2.3. ŞAHISLAR.....	90
2.3. MAHREM.....	151
2.3.1. ROMANIN ÖZETİ.....	152
2.3.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	153
2.3.3. ŞAHISLAR.....	154
2.4. BİT PALAS.....	202
2.4.1. ROMANIN ÖZETİ.....	203
2.4.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	204

2.4.3. ŞAHISLAR.....	206
2.5. ARAF.....	278
2.5.1. ROMANIN ÖZETİ.....	279
2.5.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	280
2.5.3. ŞAHISLAR.....	281
2.6. BEŞ PEŞE.....	330
2.6.1. ROMANIN ÖZETİ.....	331
2.6.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	332
2.6.3. ŞAHISLAR.....	333
2.7. BABA VE PİÇ.....	351
2.7.1. ROMANIN ÖZETİ.....	352
2.7.2. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ.....	353
2.7.3. ŞAHISLAR.....	354
3. ELİF ŞAFAK'IN İNCELENEN ROMANLARI.....	417
4. SONUÇ.....	418
5. KAYNAKLAR.....	438
6. ÖZET.....	441

ÖNSÖZ

Günümüz yazarlarından olan Elif Şafak, genç yaşına rağmen geniş bilgisiyle,engin kültürüyle bütün dünyanın gözünü üzerine çevirebilmiş bir yazardır. Türk edebiyatına yeni olmamakla beraber ikna edici bir şekilde getirdiği roman dili alanında, yeni bir çılgır gibidir. Yoğun bir Osmanlıca kelime hazinesi olan yazar, ülkesinden çok uzak kalmasına rağmen kültürüne ve diline böylesine bağlı kalarak herkesi şaşırtmıştır. Kaybedilmek üzere olunan bir mirası geri getirmek için uğraş vermektedir.

Sürekli yabancı dil ve kültürlerle örülü, yalnız bir çocukluk yaşayan, özellikle romanı kurgusuz yazdığını söyleyen Elif Şafak'ın izlediği yol da romanlarındaki karakterler kadar dikkat çekicidir. Salt sezgi gücüyle olmasa da, yazma ağırlığını bu yönde kullanması, romandaki karakterlerin fiziki ve psikolojik tahlillerinin başarısı, yaşantısını işlediği karakterlerle yansıtması, bunu yaparken de kullandığı dilden işlediği temalara kadar son derece dürüst davranması, şahıslarını kendi içinde yaşatabilecek bir halk kitlesine, doğru yollardan hitap etmesi, bizim bu konuya yönelmemizdeki asıl sebeplerdir.

Biz bu çalışmamızda Elif Şafak'ın araştırmamızın başlangıç ve bitiş tarihleri arasında yayınlanmış olan yedi romanını esas aldık. Ayrıca Murathan Mungan, Faruk Ulay, Celil Oker ve Pınar Kür ile beraber yazdıkları Beş Peşe adlı romanını da araştırmamıza dâhil ettik. Edebi değeri çok yüksek olan bu eserlerin romandaki şahıslar kadrosunu kronolojik bir sırayla incelemeye çalıştık.(Pinhan-1997, Şehrin Aynaları-1999, Mahrem-2000, Bit Palas-2002, Araf -2004, Beş Peşe -2005, Baba ve Piç -2006). Çeşitli dergi ve gazetelerdeki yazılarından ve hakkında yazılanlardan bizim çerçevemiz dışında kalanlarını, çalışmayı Yüksek Lisans Tezi sınırları içinde tutabilmek için dışarıda bıraktık.

Çalışmada Elif Şafak'ın yedi romanında yer alan bütün şahıslar fiziki yapı, psikolojik yapı ve davranış özellikleri bakımından başlıklar halinde incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken; bazı şahısların hayata bakış açısı, birbirleriyle olan diyalogları, yaşadıkları çevrenin etkileri, çocukluklarında yaşadıklarının hayatlarına etkisi, hastalıklarının psikolojik ve fiziki yapılarına etkileri, aşk, din, mezhep kavgaları, şehirlerle, ülkelerle ilgili sorunların kaynakları gibi konular da bu başlıklar içinde yorumlanarak ele alınmıştır. Romanda yalnızca ismi geçen ya da hakkında fazla bilgi verilmeyen ikinci derecedeki şahıslara da kısaca değinilmiştir.

Elif Şafak'ın daha önce isimlerini verdiğimiz yedi romanındaki şahısları incelerken kendi kişiliğini yansıtan, bazen tam anlamıyla farklı bir ismin ardına saklanan Elif Şafak'ı bulduk. Aslında romanlarında kendini gizlemeye çalışmayan yazarımız, cinsiyet farkı gözetmeksizin her karaktere kendinden bir şeyler katmıştır. Örneğin Araf adlı romanındaki kahraman Ömer, tıpkı kendisi gibi isminin noktalarını kaybetmiştir. Bu arada Elif Şafak Amerika'da Elif Safak olarak soyadının noktasını kaybetmişken, Ömer'e kendini de kaybettirir.

İncelemede, bazı alıntıların birbirine bağlı şahıslarda aynı olduğu gözlenmiştir. Yani aynı alıntı farklı şahıslar için de tarafımızdan kullanılmıştır. Bu tekrarların sebebi yazarın klişe cümleleri birçok yerde kullanmasıdır. Hatta fiziki portre ve davranış şekillerinden iç içe bahseden yazar bazı paragrafları farklı sayfalarda aynı şekliyle tekrar yazmıştır. Farklı bir

yazma stili olan yazarımız, temalar bakımından da, genelde yalnızlık, psikolojik bozukluklar, meczup insanlar, tasavvuf öğeleri, olağanüstü şahıslar, yaratıklarla ilişkiler, kadın ve erkek duygusallığı, yabancı düşmanlığı ve hayranlığı, aşk ve çekilen ızdıraplar gibi değişik gibi görünmeyen ama şahıslarına yüklediği misyonlarla onları normal insanlardan çok farklı kılan konuları seçmiştir. Böylece tezde yaptığımız alıntıların uzunluğunun yazarın tarzına da bağlı olduğunu söylemek lazımdır. Çünkü herhangi bir mekân veya kişilerin özelliği bazen bütün bir sayfa süren tasvirle verilmiştir. Azaltmaya gidildiğinde özelliklerin tam olarak ortaya konulmaması, bazı şahısların hakkındaki alıntıların uzun olmasına sebep olmuştur.

Tezi hazırlarken, kronolojik yayınlanış sırasıyla ele aldığımız romanlarda bulunan tüm şahısları tespit ettik. Başta, Giriş bölümünde, Elif Şafak'ın hayatı, romancılığı ve eserleri hakkında topluca bir bilgi vermeyi uygun gördük. Sonra her romanı kendi içinde bir bütün olarak ele aldık ve eserin hatırlanması için romanın kısa bir özetini verdik. Romanın şahıs kadrosuna toplu bir bakış bölümünde romandaki bütün şahısları, kendi içinde ve yazarın onlara verdiği önem ve göreve göre bir sıraya koyarak, genel bir değerlendirmede bulunduk. Daha sonra şahıslar bölümünde, romanda yer alan şahısları:

1. İçinde Bulunduğu Çevreler,
2. Fiziki, Ruhi Portresi ve Davranış Özellikleri, başlıkları altında inceledik. Ancak romanda yalnızca adı geçen ya da hakkında çok az bilgi bulunan bazı şahıslar için bu başlıklar kullanılmayıp kısa ve genel bir değerlendirme yapıldı.

Elde ettiğimiz verilerin bize kazandırdığı sonuçları da Sonuç bölümünde detaylı bir tasnifle ortaya koyduk. Bütün şahısları tipolojik bir tasnife tabi tuttuğumuz tezde, araştırma yöntemi olarak da tespit, tahlil ve sentez metodunu kullandık.

En sona da yararlandığımız kaynakları içeren bir bibliyografya bölümü ekledik.

Bütün bu tespitlerden hareketle tam bir İstanbul hayranı olan Elif Şafak'ın, mekân olarak kullandığı sığınma ve kurtuluş yerinin İstanbul olduğunu, çocukluğundaki yalnızlığının ve psikolojik bunalımının romanlarının asıl konusu olduğunu, zaman kavramında geçmiş daha çok kullandığını, derin bir kültüre sahip olmasının araştırmacı kimliğine bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca, son derece kurgusuz çalışarak, sezgileriyle yazdığını, oldukça kalabalık şahıslarla yoğurduğu romanlarında şahısların hemen hepsine aynı başarılı özellikleri yükleyebildiğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan ve her aşamasında büyük desteğini gördüğüm Sayın Hocam Doç. Dr. Yaşar ŞENLER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Sibel ARZUM
VAN-2006

GİRİŞ

ELİF ŞAFAK

1. HAYATI

(1971)

Elif Şafak, 1971 yılında Strasbourg’da doğmuştur. Diplomat bir ailenin tek çocuğudur. Fransa’da doğmasına rağmen orada çok kalmamış, kısa bir süre sonra Türkiye’ye döndüğünde anne ve babası ayrı olduğu için, çok farklı dünya ve İslam görüşlerine sahip bir anneanne ile babaanne arasında gidip gelmeye başlamıştır. Hayatı gibi eğitimi de inişli-çıkışlıdır.

İlkokulu Ankara’da okur. Daha sonra on-on bir yaşlarındayken Madrid’e gider. Bu sırada annesi diplomat olmuştur. Ondan sonra da her defasında tekrardan Türkiye’ye dönerek Amman ve Köln, Almanya dönemleri olur. Farklı kültürler veya ülkeler görerek, birtakım kesintilerle büyümek, aile ortamı içinde büyümek, yazısı ve kişiliği üzerinde oldukça etkili olmuştur.

Ortaokulu Madrid’de iki aşamalı şekilde okur. İlk gittiği okul daha çok bir Amerikan (hazırlık sistemi) okuludur. Ondan sonra devam ettiği okul, bir İngiliz Koleji’dir. Ama okuldaki tek Türk o olduğu için oldukça sorun yaşamıştır. Bu okulların kendisine çok uygun olmadığını düşünür. Daha sonrasında, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü’nü bitirdi, yüksek lisansını aynı üniversitede Kadın Çalışmaları Bölümü’nde, doktorasını ise Siyaset Bilimi alanında tamamladı. “Bektaşî ve Mevlevî Düşüncesinde Kadınsılık-Döngüsellik” konulu yüksek lisans tezi Sosyal Bilimler Derneği’nce ödüllendirildi.

Yazı hayatına günce yazmayla başlamıştır. Yaşamını o kadar sıkıcı bulur ki, olmayan şeyleri olmuş gibi yazar. Daha sonra gerçek hayatı bir şekilde hayalin hudutlarıyla birleşmeye başlar. Ardından kısa öykülerle beslediği yazı hayatı romanda kendini gösterir. İlk öykü kitabı *Kem Gözlere Anadolu* 1994 yılında yayımlandı. İlk romanı *Pinhan*(1997) ile 1998 yılı Mevlana Büyük Odülü’nü aldı. Bunu *Şehrin Aynaları*(1999), ve yazara 2000 yılı Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü’nü kazandıran *Mahrem*(2000) izledi. Bu romanıyla geniş bir okur kesimince tanınan yazar, diğer romanları gibi Metis Edebiyat dizisinde yayımlanan *Bit Palas* (2002) ve *Arafi* (2004) yazdı. Kadınlık, kimlik, kültürel bölünme, dil ve edebiyat konulu yazılarını *Med-Cezir*’de (2005) bir araya getirdi. Bir süredir ABD’de yaşayan Elif Şafak Avrupa ve ABD’de çeşitli gazete ve dergilere yazmakta, Michigan

Universitesi'nin ardından Arizona Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kitapları çeşitli dillere çevrilen Elif Şafak'ın İngilizce kaleme aldığı *Baba ve Piç*, dünyanın önde gelen yayınevlerinden Viking/Penguin tarafından basılmıştır.

Elif Şafak genç yaşına rağmen, bu gün Türk ve dünya basınında kendi görüşleri ve özellikle de sahip olduğu manevi değerleri koruma ve aktarma sayesinde en çok okunan Türk yazarlar arasına girmeyi başarmıştır.

2.ROMANCILIĞI

Günümüz romancılarından Elif Şafak, müthiş bir kurguya sahiptir. Ancak ikiye ayırdığı roman yazma sürecinden bahsederken, kendi yazma sürecini; *“Kabaca iki ayrı roman yazma sürecinden söz edebiliriz. Birincisinde, önceden kafanızda tüm kurguyu yaparsınız. Karakterleri biçimlendirirsiniz. Haliyle, hiçbir karakter de yalpalamaz, sizi şaşırtmaz. Gelelim öteki yola: Ben buna vecd hali diyorum ya da Diyonisyak yazma biçimi. Salt ve som akılla değil de, sezgiyi de işin içine katarak yazmak... Yazarken sezgi, yönümü bulmama yardım ediyor. Ama o yöne doğru nasıl ilerleyeceğimi de akıl ve bilgi söylüyor.”*¹ şeklinde açıklar. Kendi yaptığının sezgi yoluyla yön bulma olduğunu söyleyen yazar, son derece yalnız ve içine dönük bir çocukluk yaşadığı için, yaşadığı hayatın farkına ancak günce yazarken varır. Çünkü yazı hayatının ilk denemeleri olan bu kısa yazıları yazarken, sürekli hayallerine sığır. Ancak bir süre sonra, yaşadığı farklı ülkeler ve farklı kültürler onun hayal ile hakikati birleştirmesini sağlar. Böylece de önce öyküler ve sonra da mükemmel, bir o kadar da anlaşılması zor romanlar ortaya çıkar.

Eserlerini yazdıktan sonra ortaya nasıl bir şey çıkacağı, insanların beğenip beğenmeyecekleri gibi kaygıları onun için hep ikinci plandadır. Çünkü “önceden nasıl yazılırsa iyi olur?” diye düşünüldüğünde kitabın sahiciliğini kaybettiğine inanır.

Ayrıca sessizlikten nefret eden Elif Şafak, yine bir çalışma stilinden söz ederken *“...Benim için de müthiş bir itkidir müzik. Ben sessizlikte çalışmam, yazmam, nefesim daralır...”*² der. Nihayetinde kahramanlarının hemen hepsine yüklediği yalnızlıktan kaçmanın aslında kendinden kaynaklandığını da gösterir.

Romanlarında anlattığı şahıslar -özellikle Bit Palas'takilerin hepsi- takıntıları, korkuları, kaygıları, kompleksleri olan insanlardır. Bunun sebebi ise yazarın kendisinin de bu yapıda olmasıdır. Nihayetinde yaptığı bir söyleşide bu durumu ve kitaplarındaki karakterleri şöyle anlatır: *“...Bit Palas'ta anlattığım insanların hepsi takıntıları, kompleksleri, korkuları, kaygıları olan insanlar. Onları ve hallerini*

¹ <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9849>, Cumhuriyet Dergi, 2002

² <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=11429> Erişim Tarihi:15 Temmuz 2004

yakından biliyorum. Çünkü ben de öyle biriyim. Eğer bir karakteri hissedemiyorsam, yazmaya zorlamıyorum kendimi. Yazının zora koşulmasından yana değilim. Yazar kendini zora koşabilir ama yazıyı zora koşturamaz bence. Yazma tarzımla hayatı algılama biçimim arasında bir paralellik olduğunu düşünüyorum. Mahrem romanında topluma seyirlik malzeme gibi görünen insanları anlattım. Aşırı şişman bir kadını mesela. Başta bakınca o ben değilim belki. Şehrin Aynaları'ndaki Musevi de ben değilim. Ya da Pinhan'daki derviş ben değilim; ama bu insanlarla aramda bir ruhsal payda olduğuna inanıyorum. O ruhsal payda olduğu için de onları hissederek yazıyorum...”³

“...Tasavvufun derya deniz, uçsuz bucaksız bir alan olduğunu...”⁴ düşünen Elif Şafak Pinhan romanını yazarken tam anlamıyla bilgisini ve manevi değerlerini yansıtmıştır dersek yanlış olmaz. Çünkü normalde ailesinden aldığı eğitimin “...Çok daha geleneksel, laik, Kemalist bir aile içinde...”⁵ alındığını biliyoruz. Zaten kendisi de birçok konuşmasında Pinhan adlı romanının kendisini dönüştürdüğünü söyler.

“Edebiyat başkası olabilme yeteneği. Edebiyat hayal kurabilmek, zemini kayganlaştırmak. Ve geçişlilik.”⁶ diyen Elif Şafak dilin eski kelimelerden ayıklanması konusunda da son derece üzgündür. Eski kelimelerin dilden ayıklanıp hiç sahip çıkılmamasına, değişim diye bakanlara kızır. Bunu tarihimizde işimize gelmediği için sahiplenmediğimiz safhalardan biri olarak görür. Dil onun romanlarında tam anlamıyla farklı bir tat bulur. Çünkü bir dönem kendi diline yabancılaşacak kadar uzak kalan Elif Şafak, bu açığı kapatmak için sürekli okur. Eskiye öğrenmenin ve kullanmanın yollarını keşfedecek kadar zeki olan yazar, Dinler Tarihi, Kültürel Tarih, Mikro Tarihçilik Çalışmaları, Din Felsefesi, Siyaset Felsefesi, Siyasi Coğrafya, Çağdaş Ve Klasik Düşünce Kuramları, Bilim Felsefesi... gibi alanlarda okumayı da ihmal etmez. Böylelikle çok zengin birçok kültürü, yaşayış ve inanışları birbirine benzemeyen insanları, çok rahatlıkla hatta en doğru tabirle mükemmel bir şekilde romanlarına yerleştirmiştir.

Mekân olarak ruhdaşım dediği İstanbul, bütün romanlarında ulaşılması gereken yerdir. Bütün eserlerinde mutlaka İstanbul vardır. Üstelik diğer şehirlerin yanında son derece muhteşem özelliklerle ortaya çıkarılır. Romanlarındaki kahramanların çoğuna –Şehrin Aynaları'nda olduğu gibi- buraya sığınma ve huzurlu yaşama şansı verir. Ve der ki; “...Ve sonra, dayanamaz insan İstanbulsuzluğa. Döner gene, sular yükseldiğinde...”⁷

“...Bir açıdan çok cenabet bir çağda yaşıyoruz. Bir yığın olumsuzlukla dolu bir memleketle yaşıyoruz. Demek ki hayatı pek pürüzsüz algılamıyorum...”⁸ diyen yazarın romanlarının kahramanları, neredeyse hepsi sevgisiz, ya da Araf'ta olduğu gibi aşırı sevgiden bunalmış, hayatı sevmeyen insanlardan seçilidir. Bunu kendi

³ <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9849>, Cumhuriyet Dergi, 2002

⁴ <http://www.zaman.com.tr/?bl=yazarlar&alt=&trh=20060327&hn=325473> Erişim tarihi: 08.08.2006

⁵ <http://www.zaman.com.tr/?bl=yazarlar&alt=&trh=20060327&hn=325473> Erişim tarihi: 08.08.2006

⁶ <http://www.zaman.com.tr/?bl=yazarlar&alt=&trh=20060327&hn=325473> Erişim tarihi: 08.08.2006

⁷ Elif Şafak, Med- Cezir, İstanbul, 2005, s.32

⁸ <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=10120> Erişim Tarihi:Nisan 2002

hayat tarzına ve geçmişine bağlayabildiğimiz Elif Şafak, çevresindeki ayrıntılara son derece dikkat eden bir yapıdadır. Bu yüzden romanlarında anlattığı olaylar ve insanlar, dediğinin tam tersine bir kurgunun ürünü gibi görünür okuyucuya. Oysa kendisi bunu asla kabul etmez, sezgilerinin ışığına sığınır.

Son derece yalnız ve karışık bir çocukluk geçirdiğini bildiğimiz Elif Şafak'ın romanlarında işlediği karakterler aslında günlük hayatın içindeki sokakta birçoğumuzun dikkatini bile çekmeyen kişilerdir. Ama o, bütün bunların yanında şunu itiraf eder: “...Onların hepsi benim ruhdaslarım. Her biri benim fikirlerimden, hislerimden ve gündelik hayatımın seyrinden izler taşıyorlar...”⁹

Yine Varlık Dergisinde Fridun Andaç'la yaptığı söyleşi sırasında, hayatının derin izlerinin romanlarında nasıl canlandığını anlatır. “...Son derece yalnız bir çocukluk dönemi geçirdim. Bu yalnızlığa, yurtdışına çıkmamla birlikte bir de dilsel-dinsel-kültürel yabancılaşma eklendi. Öte yandan, annemle babamın ayrılmasıyla birlikte, yaşadığım mekânsal ve kültürel parçalanmalar daha da derinleşti. Bir dönem babaannemin yanında kaldım. Tanrının Celal yüzünü görüp, ondan kaçmaya çabalayarak. Öte yandan anneannemin yanında aynı tanrının Cemal yüzüyle karşılaştım. Bir sınıftan bir başka sınıfa, bir mekândan bir başka mekâna, bir kültürden bir başka kültüre... tüm bu kesintiler ve kopukluklar boyunca benimle birlikte gelen ve süreklilik arz eden tek şey yazı oldu galiba...”¹⁰

Kısacası onun romanları kendi hayatının ve gözlemlerinin yanında, derin okuma bilgisinin de hayata geçirilmesidir. İlk romanı *Pinhan* onu dönüştüren kitaptır. İçindeki tasavvuf, onu laik-Kemalist yetişme tarzının dışına çıkarmıştır. İkinci romanı *Şehrin Aynaları*, tarihsel dokusuyla belirginleşen bir romandır. Diğer romanlarında da olduğu gibi burada da tarih ve gelecek iç içedir. *Mahrem* en çok okunan ve onu zirve basamaklarına doğru çeken bir kitaptır. Bütünüyle İstanbul-Sibirya-Fransa üçlüsü bir mekânın kullandığı roman, tarih yüklü ama aynı zamanda karakter ve kişilik tahlili yüklü bir romandır. Bir yıl içinde hazırlıksız yazdığını söylediği dördüncü romanı ise, tamamı İstanbul sınırları içinde olmayan ama her haliyle bir İstanbul romanı olan, insanların dışındaki değil içindeki pisliği göstermeye çalıştığı *Bit Palas*'tır. Neredeyse tamamı kişilik ve mekânın tahliline bağlı bu kitap, bir karakter romanıdır. Yurt dışında yaşamının zorluklarını çok iyi bildiği için isimlerin önemini vurgularken, kendi kültürüne ve diline uzak kalan gençlere atıfta bulunduğu *Araf* ise beşinci romanıdır. Ardından Murathan Mungan, Faruk Ulay, Celil Oker ve Pınar Kür ile beraber yazdıkları *Beş Peşe* adlı kitabı gelir ki, bu kitap da konusu, ruh çözümlemelerinin ve karakter özelliklerinin ortaya çıktığı yine mekânın İstanbul olduğu bir romandır. En son romanı olan *Baba ve Piç*, toplumsal içeriği, etnik farklılığı olan insanlar üzerindeki düşüncesi ile dikkat çeken bir kitabıdır. Her zaman bir toplum içinde kutuplaşmayı yanlış bulduğunu söyleyen

⁹<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=985>, Erişim Tarihi:15 Nisan 2002

¹⁰ <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9852> Erişim Tarihi: Temmuz 2002

yazar, romanında geçmişte yaşananların hesabının bu günde kilere ödetilmemesi gerektiği üzerinde durur.

“...Bu haliyle politika zaten hayatın içindedir. Dolayısıyla romanın da içindedir. Ayrıca Türkiye gibi bir memlekette, bu kadar yoğun depolitizasyondan geçilmişken, politik bakış açısını canlandıran çabaları daha da anlamlı buluyor ve önemsiyorum. Bir kategori olarak siyasi roman kategorisi içime sinmese de, politik okumalara ve tartışmalara daha çok ihtiyacımız olduğuna inanıyorum...”¹¹ diyen yazar siyasetle uğraşmaz ama bu konuda çok eksik olduğumuzu da düşünür. Özellikle içinde fazlasıyla azınlık bulunduran bir ülke olduğumuz için bunun politik okuma ve tartışmalarla giderileceğini söyler.

3. ESERLERİ

Yazmaya çocukken yalnızlığını dindirmek için günce ile başlayan Elif Şafak, asıl yazı hayatını Kem Gözlere Anadolu (1994) adlı öykü kitabıyla başlatır. Henüz çok genç olan yazarın toplam dokuz tane eseri vardır. Bunun dışında bir süredir ABD’de yaşayan Elif Şafak Avrupa ve ABD’de de çeşitli gazete ve dergilere yazmaktadır.

A. ROMANLARI

1. *Pinhan* (1997)
2. *Şehrin Aynaları* (1999)
3. *Mahrem* (2000)
4. *Bit Palas* (2002)
5. *Araf* (2004)
6. *Beş Peşe* (2005)
7. *Baba ve Piç* (2006)

B. HİKÂYELERİ

1. *Kem Gözlere Anadolu* (1994)

C. FİKRİ VE EDEBİ YAZILARINI TOPLADIĞI KİTAPLAR

1. *Med-Cezir* (2005)

¹¹ <http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9851>Erişim Tarihi: 5 Nisan 2002

**ELİF ŞAFAK’IN ROMANLARINDA
ŞAHISLAR DÜNYASI**

PINHAN

ROMANIN ÖZETİ

Pinhan iki başlılığını sorgulayarak aslını, yani kendini bulmaya çalışan bir dervişin öyküsüdür.

1998 Mevlana Büyük Ödülü'nü alan bu kitap Elif Şafak'ın ilk romanıdır. Romanın kahramanı olan Pinhan çocukken çok asi, her çocuk gibi yaramazlığın dozunu bazen kaçıran bir yapıya sahiptir. Bir gün yine arkadaşlarıyla beraber oyun oynarken Dürri Baba Tekkesi'nin bahçesinde bir ağacın epesinde siyahlı sarılı gövdesinin üzerinde mavi şeritler ve şarabi lekeler barındıran bir kuş görürler. Ama asıl çocukların dikkatini çeken onun boynunda asılı olan fındık iriliğindeki, parlak ve beyaz incidir. Kuşu ne kadar ararlarsa arınsınlar bir türlü bulamazlar. Kuşu bulamayan çocuklar farkında olmadan Dürri Baba Tekkesi'nin bahçesine kadar geldikleri ve önceden değil bahçesine girmek etrafında bile oynamayı tercih etmedikleri bu tekkenin meyve ağaçlarını yağmalamaya karar verirler. Tam bu sırada tekkenin bahçesine çıkan Dürri Babayı görürler her biri bir tarafa dağılır kaçar. Ancak Pinhan ağaçtan inemeyerek bulunduğu yerde kalır. Bir süre sonra korku ve heyecanının esiri olan Pinhan elindeki sapanı yere düşürür. Dürri Baba'nın onu fark etmesi ve dönüp mavi derin gözleriyle gözünün içine bakması dervişlik yolunda atacağı ilk adımların habercisi olur.

İşte bundan sonra sonradan ismi Pinhan olan çocuğun dergâha dâhil oluşu, başından geçenler ve ölümü mistik bir hava içinde anlatılıyor.

Pinhan'ın aslında “Min-el-evvel-il-el-ezel” adlı bir kader defterini ararken kendi dâhil tanıştığı insanların hepsi onu erkek olarak bilir. Ancak romanın sonlarına doğru bir handa tanıştığı Ateş Oğlan'ı diğer adıyla Karanfil Yorgaki'ye âşık olması üzerine bir bayan olduğu ortaya çıkar. Bundan sonra Dürri Baba'nın “biz nefsimizi silmekten değil, bilmekten yanayız” sözünü hatırlar. Pinhan o vakit anlar ki kaçarak, korkarak, saklayarak bitmez tükenmez can sıkıntılarından mürekkep bir hayatı yaşamak, yaşamak değildir. İnsan ki eşrefi mahlûkattır; bir nebat gibi hissiz yaşamak ona yakışmaz.

Ve pinhan o vakit anladı ki; “Vücudun şehrine girme vakti çoktan gelmiştir. Mademki kaleme alınmamış bir hikâyedir bunca zamandır arayıp durduğu ve Dürri Baba tekkesine taşımayı arzuladığı işte o hikâyeyi uzaklarda, başka başka diyarlarda değil de kendi içinde, kendi derinliklerinde bulabilir” Roman tam içeriği gibi bu mistik ve felsefi hava içinde sona erer.

ROMANIN ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

İki yüz on sekiz sayfa olan romanın şahıs kadrosu oldukça kalabalıktır. Romanda şahıslara dair en dikkat çekici unsurlardan biri; Mevlana'nın "Ne olursan ol yine gel" sözüne bağlı olarak, Dürri Baba Tekkesi'ne gayri Müslimlerin de dâhil olmasıdır. Bir sarraf olan Ohannes Usta'nın oğlu Dertli Hagopik bunlardan biridir. Bu adamın dergâha gelişi de önemlidir. Çünkü o, Müslüman bir kadına âşık olmuş ve onun ölümüne daha doğrusu intiharına yardımcı olmuştur. Bu süreci acılar içinde geçirirken, dergâha sığınmış ve huzuru bulmuştur. Pinhan'ın âşık olduğu Karanfil Yorgaki de hareketleri ve düşünceleriyle aslında bir derviş andırmaktadır. Ama yaşam şekli çok farklıdır.

Romanın kahramanı olan Pinhan ne erkek ne de kızdır. Bu acıyla kıvrandığı çocukluk döneminde dergâha tesadüfen sığınmıştır. Onun bundan önceki ismi hakkında romanda herhangi bir bilgi yoktur.

Pinhan'ın iki başlılığı ve kendini bulma çabalarında karşılaştığı zorlukların ve kişilerin anlatıldığı romanda şahıslar;

Olağanüstü yeteneklere sahip olanlar; Nevres, Bedrenk Asiye, Sidikli Safiye, Şebgir Kamer, İsmihan Kadın, Hoyrat Hacer, Kevser Nine

Rüya gibi güzel olanlar; Nakş-ı Nigar, Okka Gül İfakat, Kaymak Tabağı Rana, Canfeza

Rüya gibi yakışıklı olanlar; Civan Ömer, Karanfil Yorgaki

İsmiyle özdeş olanlar; Bedrenk Asiye, Sidikli Safiye

Kabadayı olanlar; Deryakeş, Akrep Arif, Dulhani Hasan

Dedikoducu olanlar; Ceviz içi Tahir ve karısı, Düşükçene Pakize

Hırsızlar; Sefih Ali, Emsali Nur, Kayserili Kavanoz Bekir

Adi katiller; Tannaz Mustafa ve arkadaşları

Sözünün eri can dost olanlar; Cenaze Mustafa, Dulhani Hasan, Dertli Hagopik, Budala Tosun, Kul Hüseyin, Derviş Fasih

Meczip olanlar; Lodos Lütfü,

Sözü sohbeti dinlenir olanlar; Dürri Baba, Şeyh Mehmet Mühür Efendi, Çelebi Şeyh, Şeyh Abdülfettah Efendi gibi özelliklerle anlatılmıştır. Tamamen isimleriyle ve özellikleriyle yoğrulmuş bu kişiler romanın oldukça kalabalık bir şahıs kadrosuna sahip olmasına neden olmuştur.

ŞAHISLAR

PİNHAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Derviş olduktan sonra sürekli gezen Pinhan'ın çocukluğu, Denizli civarında sarp bir dağın yamacında kurulmuş olan Dürri Baba Tekkesinde, oradan ayrıldıktan sonra da, yol boyunca bulduğu hanlarda ve farklı tekkelerde geçmiştir. Dürri Baba Tekkesinden sonra en uzun kaldığı yer Hırpani Baba tekkesi olmuştur.

“...Uzun müddet kaldığı tek yer Üsküdar'daki Hırpani Baba tekkesi olmuştur...”¹²

Dürri Baba'nın ona verdiği inci ile beraber kendini bulmak için gittiği yer şehir-i şehir İstanbul'dur.

“... Son bir kez geriye dönüp baktı. Tuz kesilmedi, ne de taş. Geriye dönüp baktı ve Ol vaziyette şehir-i şehir İstanbul'a vardı...”¹³

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Pinhan'ın cinsiyetinin ne olduğunu bilmediğimiz halde onun güzel gözleri bir bayan olduğunu ele verir gibidir. İri, siyah, doğuştan sürmeli gözleri en çok dikkat çeken fiziki özeliğidir. Bunu en güzel Dürri Baba'nın mavi bulutlu gözleriyle karşılaşınca görebiliyoruz.

“...Sessizce bakıştılar. Dervişin iri, siyah doğuştan sürmeli gözleri, Dürri Babanın birer çizgi halinde çekilmiş mavi bulutlu gözlerine takıldı...”¹⁴

İsmi Pinhan olmadan önce son derece huzursuz ve yaramaz olan bu çocuk, artık büyüüp delikanlı olmaya başlamış, bakanların içini titretecek kadar güzelleşmiştir. Ama onun bu durumu bir erkekteki gibi yakışıklılık değil, bir bayandaki gibi ten suretinin güzelliğidir.

“...İsmi Pinhan olalı beri durulan, her seher vakti ferahlayan yüreğinin akşam oldu mu daralmasına ses çıkarmayan bu çocuk, ten suretinde artık yeterince serpilmişti. Üstelik serpilirken adamakıllı güzelleşmiş, çocuksu yüzünü mühürleyen

¹² Elif Şafak, *Pinhan*, İstanbul, 2004, s.132

¹³ Şafak, *a.g.e.*, s.61

¹⁴ Şafak, *a.g.e.*, s.60

*iri, kara ve doğuştan sürmeli gözleri, incelmış delikanlı çehresinin tam ortasına bir yangın alevi gibi düşmüştü. Bakanların içini titretecek kadar güzelleşmişti...*¹⁵

Ancak o ikibaşlılığının huzursuzluğu ile bu güzelliğinin farkında bile değildir. “...Pinhan Güzeldi güzel olmasına da, bunu kendi göremedikten sonra neye yarar. Hala sulara aksini aramayı aklından dahi geçirmeden, içinde yüzdüğü şişeyi derya sanmaktaydı...”¹⁶

“...Bu delikanlı ne erkek ne de kadındı... Yahut hem erkek hem de kadındı...”¹⁷ cümleleriyle cinsiyet farkını gördüğümüz Pinhan, tekdedeki gizli bir kapıdan girip bu gerçeği bir kere daha öğrenir. Her şey bir yana, şaşırtacak kadar güzelliğini de burada gözler önüne serer. Diğer dikkat çeken bir unsur, kapının canlı olmasıdır. Bir insan gibi görme ve duyma yetisine sahiptir. Karşısındaki bu güzel insana hayranlıkla karışık bir acıma hisseder. Çünkü bu güzel yüzlü insan ne erkek ne de kadındır. “...Kapı, onun ne kadar güzelleştiğini gördü; irkildi. Kıpırdamaya bile cesaret edemeden, delikanlının tüysüz yüzünde giderek büyüyen, doğuştan sürmeli gözlerine, gözlerindeki korlara, dudaklarının kan kırmızısına, buğday tenine, bacaklarının arasından uzanan iki başlılığa ve sol yanağında daha evvel hiç dikkat çekmediği halde şimdi şaha kalkan nokta benine baktı. Demek içeri girdiğinde ne yapacağını bilmeyen, çaresizliğini öfkesiyle bezeyen bu delikanlı ne erkek ne de kadındı... Yahut hem erkek hem de kadındı...”¹⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Eski İsmi, “...Yani bu dünyaya gözlerini açışının üçüncü günü, dedesi tarafından ezan-ı şerif in okunduğu sağ kulağına tam üç kez üflenene eski ismi, şimdi çok uzaklarda kalmış; çoktan sırta kadem basmıştı...”¹⁹

İsmi Pinhan olduktan sonra tamamen değişen çocuk, daha önceleri alaycı, hırçın, sivri dilli, gamsız, korkusuz, aklına koyduğunu yapan bir kişiliğe sahiptir. Çok hareketlidir. Gündüzleri böyledir Pinhan. Eski ismini, “...Kırılmasından korktuğu bulur bir şişe gibi dikkatle kuşağında taşıdığı günlerde, gün boyu oradan oraya arkadaşlarıyla koşturarak, on kişinin çıkaramayacağı gürültü ve patırtıyı tek başına çıkartırdı. Aklına koyduğunu yapar, yapamadığında da ham meyve dişlemiş gibi günlerce karın ağrısı çeker, kıvranırdı. Ekseriya alaycı, kırıcıydı. Kulağı ne kadar çok ve ne kadar sert çekilirse, o da o kadar azmakta, bildiğini okumaktaydı. Dili sivri, hayalleri hudutsuz, gönlü gamsızdı...”¹² Ama sadece gün batımlarına kadar. “...Çünkü o, gündüzleri, arkadaşlarına parmak ısırtacak kadar korkusuz ve vurdumduymaz...”²⁰dır.

Ancak geceler onun için bir karabasan gibi iki başlılığına şahit olur. Bu durum en büyük yarasıdır. Gece olup kardeşleriyle beraber yattığı yer yatağında,

¹⁵ Şafak, a.g.e., s.36

¹⁶ Şafak, a.g.e., s.36

¹⁷ Şafak, a.g.e., s.51

¹⁸ Şafak, a.g.e., s.51

¹⁹ Şafak, a.g.e., s.12

²⁰ Şafak, a.g.e., s.12

hüzün gelip çattığında onunla hesaplaşmak zorunda kalır. “...Gece çökünce, beşkardeş birbirlerine sokularak yattıkları yer yatağında, karanlığı fırsat, yalnızlığı kılıf bilen hüznün, arz-ı endam ediverirdi. Çocuğun etrafında naralar atarak birkaç kez fırıl fırıl döndükten sonra, arsızca üstüne çöreklenir, acımasızca boğazını sıkar, sesini soluğunu keserdi...”²¹

Hesaplaşma bittiğinde bir ümitle kendini kontrol eder, nafile durumun değişmediğini görünce iyice içine kapanır. Kardeşleriyle aynı yatakta uyuduğu için birileri bu durumu fark etmesin diye de yattığı yerde kıvrılarak uyumaya çalışır.

“...Çocuksa, hüznünle hesaplaşması sona erdiğinde, bir umutla ellerini vücudunda gezdirir; ama her seferinde bu karabasanın hakikat olduğunu görerek yattığı yerde tür- top olur, kendi içine kıvrılırdı...”²²

Hatta bazen, “...0 vakit, toprağın yarılmasını, doğduğu günden bu yana kendisine musallat olan bu iki başlı illetle beraber yerin dibine geçip yok olmayı ne çok isterdi...”²³

Her gece bu acıyla savaşıyor çocuk, ikibaşlılığını yüzüne vurmayacak, onu sorgulamayacak birilerini arar durur. Bu duygusunu; “...ikibaşlılığını yüzüne vurmak bir yana gülleryüzle karşılayacak; açtığı yaraların kapanmasına zinhar razı olmayacak; yavuz dile, kem nazara pabuç bırakmayacak; gündüz vakti düş gördürtüp gecelere uykuyu haram edecek bir mahbup, bir maşuk arıyordu kendine. Onu bulduğunda silahsız, savunmasız dikilecekti karşısına; “işte gönlüm. İşte sen,” diyecekti. “Vuruşun gayri...”²⁴ şeklinde dile getirir.

Nihayet dilediği olur. Tesadüf eseri arkadaşlarıyla oynarken Dürri Baba ile karşılaşır, bir süre sonra da tekkeye dâhil olur. Tekkeye geldikten sonra da iki başlılığını kendi kafasında inanılmaz derecede yargılamaktadır. Bu durumun utanç vericiliği onun yakasını asla bırakmamaktadır. Bu sıkıntıyla boğuşurken gördüğü bir rüya sonrasında “... İki yürek tek bir vücutta pekâlâ bağdaşır, kucaklaşırdı...”²⁵ cümleleriyle onun kendini rahatlatmaya çalıştığını, bir çıkış aradığını görürüz.

Burada Pinhan vasıtasıyla bizlere birlik düşüncesini vermeye çalışan yazar, cümlelerini şu şekilde sürdürüyor; “...O vakit husumet gider ayrı gayrı kalmaz, kâbuslar tutunacak dal, kurulacak taht bulamazlardı. Ta kalu beladan bu yana yazılan destanlar bunu anlatırdı. Cansız can, cansız canan olamazdı. Aşığın da maşukun da gıdası, mayası aşktı. İki yürek bir çarpardı...”²⁶.

Bulunduğu ortamından mıdır yoksa dervişlere ait bir güzellik midir bilinmez, Pinhan dergâha katılmadan önceki o çocuk arsızlığı ve umursamazlığını tamamen bırakmıştır. Dürri Baba’yı ebru yaparken izlediğinde, “...Bir pervasızlık ederek

²¹ Şafak, a.g.e., s.12

²² Şafak, a.g.e., s.12

²³ Şafak, a.g.e., s.12

²⁴ Şafak, a.g.e., s.54

²⁵ Şafak, a.g.e., s. 32

²⁶ Şafak, a.g.e., s.32

odadaki efsunu bozmaktan çekindiği için çıt çıkarmamaya gayret ediyordu. Hiç kıpırtısız öylece bekliyordu...”²⁷

Hatta Pinhan’ın çocuk yüreğindeki afacanlık, bağlı bulunduğu insana saygısı, çok yüce bir şekilde gösterilmiştir. “... Neyi ya da kimi beklediğini bilmeden, bilmeyi dahi istemeden, sadece ve sadece orada, o anda bulunmanın tadına varıyordu...”²⁸

Aradan çok uzun bir zaman dilimi geçer. Pinhan bir gün, tekkedeki bilinmeyen kapıdan içeri girer ve orada olağanüstü bir şekilde cinsiyetini veya cinsiyetsizliğini görür. Bu durumu karşısında çok çaresizleşir. Bundan sonra artık diğerleri gibi onun da bir hikâyesi vardır. “... Demek içeri girdiğinde ne yapacağını bilmeyen, çaresizliğini öfkesi ile bezeyen bu delikanlı ne erkek ne de kadındı... Yahut hem erkek hem de kadındı...”²⁹

Dergâha geldiği zamanlar özellikle Ruz-ı Muhabbet’te alınmadığı için çok içerler. Kendini yabancı ve yalnız hisseder. Hatta bu durum onu kahreder.

“...Ruz-ı Muhabbet öncesi sorduğu sualler yanıtsız bırakılmış, kısa süreliğine de olsa yabancılığı bir şamar gibi yüzüne vurulmuştu...”³⁰

İlk zamanlar küçük olduğu için bu ortamda bulunamadığına kanaat getirmiş, sırasının gelmesini sabırsızlıkla beklerken, bu durum onu iyiden iyiye yıpratmış umutsuzluğa kapılmasına sebep olmuştur.

“... İlk senelerde küçüklüğüne vermişti. Öyle ya henüz küçüktü, büyüdüğünde elbet o da Ruz-ı Muhabbete alınacaktı. Senelerdir Ruz-ı Muhabbet kapıları Pinhana sırlanmıştı. Buna dayanamıyor, içten içe kahroluyordu. Umutsuzdu; yalnızdı; yabancıydı...”³¹

Ancak Pinhan doğru yerde doğru insanların arasında olduğunu hiçbir zaman göz ardı etmediği için, Dürri Baba’nın onu önüne alıp konuşmasına çok ihtiyacı olduğunu düşündüğü bir anda, dileği gerçekleşir. Dürri Baba ona kendi hikâyesini bulabilmesi için, gitmesini ve vücut kapısını aramasını söyleyecektir. Ancak Dürri Baba’ya hayran olan Pinhan ilk etapta sanki gaflet uykusundan uyanır gibi bir halde, sadece Dürri Baba’ya yakın olmanın heyecanını duyumsar.

“...Pinhan evvelki uykulu halinden tamamıyla sıyrılmış, Dürri Baba’nın adını duyduğu an irkilmiş, toparlanmıştı. Dürri Baba ile bir sırrı paylaşabilmek, ona hiç olmazsa bu vesileyle yakın olabilmek için can atıyor, hikâyenin devamını sabırsızlıkla bekliyordu...”³²

²⁷ Şafak, a.g.e., s.11

²⁸ Şafak, a.g.e., s.11

²⁹ Şafak, a.g.e., s.51

³⁰ Şafak, a.g.e., s.36

³¹ Şafak, a.g.e., s.36

³² Şafak, a.g.e., s.37

Hala onun konuşmalarının etkisinde kalan bu küçük derviş bir anda içinde bulunduğu durumu fark eder. Atık bir şeylerin farkına vardığını gören Dürri Baba da ona öncü olsun, yoluna ışık tutsun diye parlak incisini verir. İnciyi aldıktan sonra kendini aramaya giden derviş Pinhan, karşılaştığı her mekânda insanların sırlarına vakıf olur. İnsanın aslının yine kendi içinde olduğunu anlayarak birlik düşüncesini keşfeden Pinhan, dergâha geri gelir ve orada hazin bir şekilde ölür.

DÜRRİ BABA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Başında bulunduğu Dürri Baba tekkesinden başka mekândan bahsedilmez. Bu tekke Denizli civarında sarp bir dağın yamacında kurulmuştur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sürekli gözlerinin rengi ve o mavilikteki derinliğe dayalı olarak fiziki özelliği vurgulanan Dürri Baba, tekkenin sahibidir.

“... Dürri Baba ağırdan aldı sözlerini, mavi gözleri çakmak çakmaktı...”³³.

Onun mavi gözleri dervişin iri siyah gözlerine göre çok daha küçüktür. Neredeyse bir çizgi halindedir. *“... Sessizce bakıştılar. Dervişin iri siyah doğuştan sürmeli gözleri, Dürri baba'nın birer çizgi halinde çekilmiş mavi bulutlu gözlerine takıldı...”³⁴*

Bu çizgi halindeki gözler, çok da fazla şey ifade eder. Sanki iki mavi buluta benzerler.

“...İşte o zaman, çocuk gördü. Mavi bulutlu, incecik çizilmiş gözlere takıldı gözleri. O gözlerde yağmuru, fırtınayı, ebemkuşağını ve Nuh tufanını gördü. Tepeden tırnağa ürperdi...”³⁵

Gözlerinin maviliği dışında, yer yer ağarmış uzun bir sakalı vardır. Ağlarken dökülen damlalarla göze daha farklı görünür bu sakallar. *“... Damlalar, yer yer ağarmış, keçe gibi sert, göğüs kafesine kadar uzanan kıvrır kıvrır sakalından aşağı pıtır pıtır düşerken, o başını kaldırdı...”³⁶*

³³ Şafak, a.g.e., s.60

³⁴ Şafak, a.g.e., s.60

³⁵ Şafak, a.g.e., s.16

³⁶ Şafak, a.g.e., s.12

Çok ince olan dudakları ise, iki ince çizgiyi andırır. Tıpkı gözleri gibi onlar da iki ince çizgi gibidir. “... *Nicedir sımsıkı kapalı tuttuğu dudaklarını aralamaya çalıştığında, o altlı üstlü iki erguvani çizgi buna direnmek istedi; yapışan deri hoyratça kalktı; ince ince kan aktı. Dudaklar birbirlerinden ayrı düşerken, Dürri Baba’nın dişlerinin arasından kelimeler tane tane döküldü...*”³⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Tamamen hayallerimizdeki gibi bir ermiş, yani gerçek hayattan uzak ayrı bir kişiliğe bürünen bir ermiştir Dürri Baba. Onun sabrı, itinası ve olağanüstü dikkati yazarın cümlelerinde hayat bulmuştur sanki “... *Dürri Baba olan bitenin farkında görünmüyordu. Ağladığını bilemeden ağlıyor olabilirimiydi? Dikkatini tamamıyla önündeki işe vermiş, sudan renklerden, hak ettikleri itınayı ve sabrı esirgemedен ebru yapmaktaydı...*”³⁸

Pinhan’ın çocukken tekkenin bahçesinde gördüğü Dürri Baba, hareketleri ve olağanüstü iyi tavrıyla, kendisine hayran bırakır onu. Bahçesine hırsızlığa gelen çocuğa el uzatan bu adam, Pinhan’ın hayranlığını hak eder gibidir. “...*Çocuk elma ağacının bir dalında donakalmıştı. Yaşlı adam elini uzatıp inmesine yardım etmeseydi orada öylece kalakalacak, maviliğin içinde hiç kıpırtısız, hiç telaşsız, öncesiz ve sonrasız soluklanacaktı...*”³⁹

Gizli güçlerinin olduğu düşünülen Dürri Baba, Pinhan’ın yüzüne baktığı anda içinde kopan fırtınaları görece kadar ermiş bir insandır. “...*İşte o zaman, yaşlı adam gördü. İri, simsiyah, doğuştan sürmeli gözlere takıldı gözleri. O gözlerde göğe yükselen dumanları, alevleri, karanlıktan istifade eden yangınları ve yangınlardan son anda kurtarılan kenarları tutuşmuş bir sırı gördü. Çocuğun gündüzlerini değil, gecelerini gördü...*”⁴⁰ Ancak onun gördükleri çok da iyi şeyler değildir. Bu durum karşısında “...*Derin bir hüznle, başını başka yöne çevirdi...*”⁴¹

Dertli Hagopik de herkes gibi Dürri Baba’ya hayrandır.

Onun anlattığına göre her şeyi; “... *“Bir tek Dürri Baba bilir, o da bildiğini dilinden, gördüğünü gözlerinden sakınır, saklar. Sır vermez.” ...*”⁴¹

O âlemi kendi içinde bulan ehil bir insandır. Yine bir gün Pinhan’a öğüt verirken onun işini ne kadar ciddiye alarak yaptığını, nasıl sırlara vakıf olduğunu görmekteyiz.

“... *“Sen kendini küçük zannedersin. Hâlbuki en büyük âlem sende toplanmıştır. Ebru bunu fısıldar bize. Bir tek nokta, en ince fırçanın ucuyla suya bırakılan minnacık bir nokta, olur sana umman u derya. Yayılır, kıvrılır, lamelif misali dolandır. Katreyiz âlemde lakin unutma ki tek bir nokta Pinhan, tek mil sırları*

³⁷Şafak, a.g.e., s.12

³⁸Şafak, a.g.e., s.11

³⁹Şafak, a.g.e., s.16

⁴⁰Şafak, a.g.e., s.16

⁴¹Şafak, a.g.e., s.37

içinde barındırır. Bunları söylerken bir yandan da toprak boyaları suya serpmekteydi...”⁴²

CANFEZA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Canfeza, Denizli civarında sarp bir dağın yamacında kurulmuş olan Dürri Baba Tekkesinin bahçesindeki mezarlıkta yatan bir kadın ölüdür. Böyle bir mezarlıkta, bir bayan mezarının varlığı hayret vericidir.

2. FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Pinhan’ın mezarlıkta, mezar taşlarına yazılanlara bakarak yürüdüğü sırada, dikkatini çeken bir mezar taşında yazan isimdir Canfeza. Garip bir şekilde kadını gözünde canlandırır. Gözlerini kapatır, “...Gözlerini kapadığında, kızıl saçları beline kadar dökülen Canfeza nam şuh bir dilber, gerdan kırıp, göz süzmekteydi...”⁴³

Pinhan “...Tepeden turnağa ürperdi, titredi...”⁴⁴

Böyle bir kadının “...Bir kadın... Hem de kızıl saçlı, ak gerdanlı, utanma sıkılma nedir bilmeyen, yedi düveli kendine müptela ve ar ü namus şişesini tuzla buz eden, baktığı yeri delip geçen bir kadın...” ın mezarının böyle bir yerde olmasına bir anlam veremez. “...Bu kadının mezarının tekkenin bahçesinde ne aradığını kendine sormadan, onu görememiş, tanıyamamış olmanın hüznünü iliklerine kadar hissetti...”⁴⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Pinhan’ın gözünde canlandırdığı kadın son derece şuh, ahlak mefhumundan yoksun, bir kadındır. Mezar taşına yazılan şiir de Canfeza’yı anlatmaktadır. Romanda onun hakkındaki bilgiler sadece bu kadardır.

*Periden güzel huriden müstesna
Sebeb-i enva-i bela türlü cefa
Tam üç tane ismin var iken,
Sonuncusu Canfeza*

⁴² Şafak, a.g.e., s.60

⁴³ Şafak, a.g.e., s.54

⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.54

⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.54

*Yedi düvel çehrene müptela
Ben garip âşık-ı şeyda iken
Terk-i can etmen reva mı bana
Müsterih ol sırrını vermem ağyara
Sırrın da senle beraber karıştı toprağa
Bi-vefa, bi-vefa, bi-vefa⁴⁶*

CENAZE MUSTAFA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Şeyh Mehmet Mühür Efendi'nin tekkesinde dervıştır. Daha sonra ona verilen kitabı Dürri Babaya vermek üzere Denizli'ye gelir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok zayıf ve çelimsiz olduğu için Cenaze Mustafa lakabıyla çağırılan bu şahıs, Şeyh Mehmet Mühür Efendi'nin emanet kitabı Min-El-Evvel İl-El-Ezel İtikad-ı Anasır-ı Erbaa'yı Dürri Baba tekkesine göndermek için seçtiği ulaktır.

“...Bu ulak Cenaze Mustafa olacaktı. Benzi her zaman limon sarısı, vücudu ise kemikleri sayılacak kadar zayıf olduğu için Cenaze lakabıyla çağırılan...”⁴⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Cüssesi çok zayıf görünen bu derviş güvenilir, kimseyi yarı yolda bırakmayacak kadar sağlam karakterlidir. Yaptığı işin ehemmiyetine göre çok zorlukla karşılaşacağını hiç hesaplamadan yola koyulan bu adama etraftakilerin güveni tamdır.

“... Fakat bu narin vücudun altında demir gibi sağlam bir yürek taşıyan Mustafa'ya, Şeyh Mehmed Mühür Efendi'nin itimadı tamdı. Cenaze Mustafa'nın yolu uzun, işi zordu. Anadolu'nun içlerinde, Denizli civarında sarp bir dağın yamacında kurulmuş Dürri Baba tekkesine varana değin, durmaksızın at koşturmalıydı...”⁴⁸

Onun kitabı götürmesiyle birlikte, Şeyh Mehmed Mühür Efendi vakit kazanacaktır. Çünkü Mısırlı İbrahim Efendi adında kötü bir adam emanet kitabı ele geçirmek için elinden geleni yapmaktadır. “...O yola çıktığında Şeyh Mehmed Mühür Efendi de, Mısırlı İbrahim Efendi'ye haber salarak kitabı bulduğunu ve

⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.54

⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.125

⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.125

kendisi ile üç gün sonra buluşmaya hazır olduğunu söyleyerek zaman kazanacaktı...”⁴⁹

CEVİZİÇİ TAHİR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ceviziçi Tahir, İstanbul’da Akrep Arif, yeni adıyla Nakş-ı Nigar mahallesinde oturmaktadır.

“...Hal böyleydi işte; sittinsenenin Akrep Arif, yeni adıyla Nakş-ı Nigar mahallesinde arak ucuza, dedikodu pahalıya satılırdı...”⁵⁰

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Mahallenin dedikoducusu olan Ceviziçi Tahir titrek bacaklı, çok içmekten şişkin karınlı, tıpsız bir adamdır.

“...İşte bu titrek bacaklı, şişkin karınlı ayaklı meyhane, nam-ı diğer Ceviziçi Tahir, şimdi kaşlarını çatmış, karınca katili topal kız çocuğuna dik dik bakıyordu...”⁵¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Onun işi gücü bütün gün orda burada dedikodu öğrenmeye çalışmaktır. Karakterlerini iyi bellediği insanların ağzından nasıl laf alacağını da bilir.

“...Bu sohbetler esnasında Ceviziçi Tahir, huylarını gayet iyi bildiği müşterilerini mümkün olduğunca lafa tutar ve en can alıcı sualleri destursuz sıralardı. Bir yandan arağın, bir yandan da Ceviziçi’nin suallerinin adamakıllı sersemlettiği müdavimler de dillerini tutamaz; ilk üç kadehten sonra bülbül gibi ötmeye, keyifli keyifli şakımaya başlarlardı. İşte o vakit hudutlar aşılar; en hafif sırlar mahfazalarından çıkartılır; dilin kemiğinin olmadığı bir kez daha ispatlanırdı...”⁵²

Topladığı dedikoduları meraklılarına parayla satan bu adam geçimini de böyle sağlar. Onun işi tam bir üçkâğıtçılıktır. Çünkü parayı daha da yükseltmek için dedikodunun en önemli yerlerini sona saklar. “... Bu yolla gün boyu malzeme toplayan ayaklı meyhane, hava kararmaya başlar başlamaz topladıklarını, orda

⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.125

⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.70

⁵¹ Şafak, a.g.e., s.71

⁵² Şafak, a.g.e., s.70

burda, meraklısına satardı. Üstelik hem malzemenin en mühim kısmını sonraya saklayarak, hem de anlattıklarına arağın dört beş misli fiyat biçerek...”⁵³

Fazlasıyla meraklıdır. Yapılan her işin sebebini öğrenmek, olan her olayı sorgulamak onun işi gibidir. Ölen bir tanıdığını sorarken bunu çok iyi görebiliriz. Bu tanıdığı Nevres adlı küçük kızın babasıdır.

“...“Takdir-i İlahi!” dedi içinden bir ses. “Lakin çok içerdı rahmetli” diye ekledi başka bir ses. “Acep ne vakit ölmüş?” diye merakla sordu bir üçüncü ses. Derin bir sessizlik oldu. Ceviziçi bu sessizliğe teslim olurken, bir yandan da en son sorulan suale bir cevap bulmaya çalışıyordu...”⁵⁴

Çok geveze ve dedikoducu olan Ceviziçi Tahir, onca olumsuz ve dedikoducu tavırlarının yanında yufka yürekli. Bunu Nevres’in babasının ölümünü öğrendiği zaman sergilediği davranışta görüyoruz.

“...Ceviziçi Tahir, topal kız Çocuğunun yanından, suratında meysus bir ifade ile ayrılmıştı. Kara haberi işitince ne yapacağını bilememiş; çocuğun gönlünü okşayacak birkaç tatlı laf dahi söyleyememişti...”⁵⁵

Çünkü *“...Karınca yuvasını aklından tamamıyla çıkartarak, yetim kalmış çocuğa hakikati bilmeden attığı tokatın hicabıyla kızarak oradan uzaklaşmıştı...”⁵⁶*

Yaptıklarından yeterince utanan bu yufka yürekli adam *“... Şimdi, hiç vakit yitirmeden ölüyü çıkartan evi ziyaret etmeliydi. Babafingo yokuşu ile Kesikbaş sokağının bitiştği yerdeki iki katlı ahşap eve gidip, başsağlığı dilemeli; bir ihtiyaçları varsa omuz vermeliydi. Ama evvela kendi evine uğramalı, karısını da bu elim hadiseden haberdar etmeliydi...”⁵⁷*

Yalnız kalan kızı aklından geçirerek *“... Eğer gece vakti göçüp gitmişse, o küçücük çocuk geceyi bir ölüyle tek başına geçirmiş demektir bu. Tepeden tırnağa ürperdi...”⁵⁸*

Özellikle ölümden ve ölülerden çok korkar. *“...Oldum olası korkardı ölümden ve ölülerden...”⁵⁹*

Dalgın dalgın yürür, yaptığından utanarak hırsını almaya kendini rahatlatmaya çalışır. *“...Ceviziçi Tahir ne zaman böyle dalgın dalgın yürüse, gözlerini bastığı yerden ayıramazdı. Gene böyle ikibüklüm yürürken, yerde yatan*

⁵³ Şafak, a.g.e., s.70

⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.93

⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.93

⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.93

⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.93

⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.93

⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.93

nilfâm damarlı mermer bir taş dikkatini çekti. Babasını yitirmiş küçük bir çocuğa attığı tokadın acısını ondan çıkartmak ister gibi hışımla bir tekme savurdu taşa...”⁶⁰

AKREP ARİF

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mahallenin kabadayısıdır. Kendi adıyla anılan mahallede oturmuştur. O, öldükten sonra da yediden yetmişe herkesten çok büyük saygı ve hürmet görür.

“...Sittinsenedir Akrep Arif Mahallesi, şöhretini İstanbul’un tepelerinden aşırıp, yedi düvele gümbür gümbür duyurmakla övünürdü. Burada dünyaya gelen her çocuk böylesi bir şöhrete zeval getirmemeyi, sonuna kadar layık olmayı boynunun borcu bilirdi...”⁶¹

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Mahallenin kabadayısı olan bu şahıs, fukara dostu, gönül adamıdır. Mahalleli onu çok sevdiği için adını mahallelerine koymuşlardır.

“...Mahallenin ismi Nakş-ı Nigar olalı beri, bu sözdeki kerameti çok daha iyi anlıyor, hatta iliklerinde hissediyordu sakinleri. Sebebi gayet sarihti. Zira bu meşhur mahalle sittinsenedir Akrep Arif Mahallesi diye bilinirdi. Akrep Arif ki hiç şüphesiz hem gelmiş geçirmiş kabadayılardan içinde bir tane hem de fukara dostu, gönül adamı, mucip mizacı, varlık âleminde göçüp gittiğinde, anlı şanlı adını mahallelisine emanet etmişti...”⁶²

Ölürken mahallesini, mahallelisine emanet eden bu adam orada yaşayanların çok büyük saygılarına mazhar olur. Onun adının verildiği mahallede yediden yetmişe herkes emaneti korumaktan ziyade bir de şanına layık olabilmek için uğraşır. *“... Mahalleli de, bunca zaman emanete hıyanet etmeyi aklından dahi geçirmemiş; Akrep Arif’in şanına layık olmak, ruhunu daim şad etmek için boyunca uğraş vermişti...”⁶³*

⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.93

⁶¹ Şafak, a.g.e., s.71

⁶² Şafak, a.g.e., s.71

⁶³ Şafak, a.g.e., s.71

CİVAN ÖMER

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da ismi Nakş-ı Nigar olmadan önceki Akrep Arif mahallesinde oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Mahallenin en yakışıklı delikanlısıdır. Boyu posu yerinde ismine layık bir gençtir.

*“...Civan Ömer gelmiş. Her zamanki gibi fiyakalı bıyıkları, boy pos desen mevzun...”*⁶⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Cüce Cafer'in anlattığına göre Nakş-ı Nigar'ın âşık olduğu gençtir. Nakş-ı Nigar ne kadar güzelse, Civan Ömer de en az onun kadar güzel yüzlü bir delikanlıdır. Onların karşılaşmaları hem Cüce Cafer'in hem de Nakş-ı Nigar'ın sonu olmuştur.

*“... İşte ne olduysa o vakit oldu. Sultanım başını kaldırdı, Civan Ömer'i gördü. Civan Ömer başını kaldırdı, içeri bakıp dosdoğru sultanımı gördü. Birbirlerine öyle bir bakışları vardı ki atılıp mani olmak, sultanımı kolundan çekip evine geri götürmek istedim...”*⁶⁵

Cüce Cafer âşık olduğu kadını bu durumdan kurtarmak için hiçbir şey yapamaz. Çünkü Civan Ömer ile bakışan kız ona vurulmuştur. *“... Onu bu melun mahalleden koparmak istedim ama elimden hiç bi şey gelmedi. Öyle kalakaldım. Sultanımın fersiz donuk gözleri kor kor alevler gibi parlamaya başladı. İşte her bi şey böyle başladı. Sultanımın gönlü Civan Ömer'e aktı...”*⁶⁶

Ancak Akrep Arif Mahallesinde mahalle dışından kız alınıp verilmediği için kızla evlenmeyi reddetmiştir. Cüce Cafer tarafından anlatılan hikâyeye göre bulunduğu mekânı ve çevresindekilerin düşüncesini fazlasıyla önemseyen bir yapısı vardır. Âşık olduğu kız için bile mahallelisinin geleneğini bozmamıştır. Nakş-ı Nigar gibi varlıklı ve güzel bir kadını reddederek onun için asıl değerli olanın ne olduğunu, yüreğinin sağlamlığını kanıtlamıştır. Kadın karasevdaya tutulduğu için hastalığa yenik düşerek ölmüştür.

⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.142

⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.142

⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.142

“...Sultanım karasevdaya tutuldu. Lakin Akrep Arif mahalleliler zinhar kendi mahallelerinin haricinden kız almazlardı. Şu garip dünyanın işine bi bak hele. Koskoca bi paşanın kızı, dünyalar güzeli Nakş-ı Nigar sultanım istemiş de bitli mahallenin kenar delikanlısı istememiş. Paşa bile razıydı tek kızı mesut olsun diye. Olmadı işte. Melun mahalle ayak diredi. Nakş-ı Nigar bi sabah topladı bizi başına. Tek tek helalleşti hepimizle. Bir buse kondurdu yanağıma; dudakları buz gibi... Anladım ki gidiyor sultanım. Son nefesinde dedi ki bir hamam yaptırın o mahalleye...”⁶⁷

CÜCE CAFER

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’un izbe bir tarafında kendi yerinde yaşar.

“...İşte Pinhan, Cüce Cafer’in hanesi diye bilinen bu izbe mekâna böylece adımını atmış oldu...”⁶⁸

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yine adıyla özdeş bir şahıstır. Küçücük boyu, küçücük elleri ve ayakları ile tam bir cüce görüntüsündedir. Ancak bu görüntü onu bir çocuk gibi de göstermektedir. Yaşını ele veren tek şey kırmızı halelerle çevrilmiş kısık gözleridir.

“...Aslında, küçücük elleri ve ayaklarıyla, kısacık boyuyla, daha çok yaramaz bir çocuğa benziyordu. Yaşını ele veren tek şey kırmızı halelerle çevrilmiş kısık gözleriydi...”⁶⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Pinhan onunla ilk tanıştığında çok da laftan anlamayacak biri olduğunu anlar. Ancak çaresiz Dürri Baba’nın kendisine verdiği incinin çalındıktan sonra ona verilmesi sonucuna katlanmak zorundadır.

“...Pinhan o gözlere bakarken, inciye bu adamdan geri almanın hiç de kolay olmayacağını anladı...”⁷⁰

⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.142

⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.93

⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.137

⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.137

Adı üstünde, cüce yapılı fakat çok akıllı biridir. Herkes olanca gücüyle onun şerrinden korkar. Kızdı mı çok büyük kötülükler yapabilecek kadar hırslı olan bu adam, güzelliği dillere destan Nakş-ı Nigar’a âşıktır. Onun aşkı söz konusu olduğunda, bir tek o zaman kapıp koyuverir kendini. Ondan bahsederken başka bir âleme dalar.

“...Paşanın bir kızı vardı; güzelliği dillere destan. Adı Nakş-ı Nigar idi. Bilhassa o pek severdi beni, yanından ayırmazdı. Sırf benim için en nadide kumaşlardan elbiseler diktirir, kendi elceğiyle giydirdi. Hatta hikâyelerimi daha rahat anlatabileyim diye marangoza gül ağacından bir sehpa hazırlatmıştı. Sehpanın üzerinde kuş tüyünden bir minder; yumuşacık. Oraya oturur, anlatırdım...”⁷¹

Cüce Cafer’in Nakş-ı Ngar’a olan sevgisi ne kadar büyükse kızın sevgisi de o kadar büyüktür. Ancak kız Cüce Cafer’i sadece bir oyuncağını sever gibi sever. İşte bu durum Cüce Cafer tarafından inanılmaz bir acıyla karşılanır. Canını bile istese verebilecek kadar sevdiği kıza bir süre sonra sadece yakın olabilmek bile yetmeye başlar. *“... Öyle severdi beni. Severdi amma sanki bir oyuncağı sever gibi. Bense bir başka severdim onu. Rüyalarım girerdi geceleri. Utanır sıkılır, terlerdim.” Uzun lafın kısısı körkütük âşıktım paşanın kızına. Canımı istese hiç tereddüt etmeden çıkartıp verirdim...”⁷²*

Nakş-ı Ngar’ın babası Semiz Halil paşanın konağına gelene kadar çok sefalet çeker. Ama konağa geldikten sonra zekâsını kullanan bu hin adam, güldürürse seveceğini keşfeder. Bu yüzden konağın maskarası olmayı seçer. *“... Sefaletim Semiz Halil nam bir paşanın konağına kapılanmamla son buldu. Konaktaki vazifemi sorarsan, maskaralık, soytarılık etmekte. Tez zamanda kaptım; anladım ki güldürürsem beni severler, severlerse karnum tok, sırtım pek olur. Muvaffak da oldum hani; pek sevdiler cücelerini. Keyfim de yerinde...”⁷³*

Aslında çok gururludur. Konaktakileri eğlendirirken bile yaptığı işten daha doğrusu kendisine gülmelerinden hoşlanmıyor. Ancak sevdiği söz konusu olunca her şey değişiyor.

“... Zaman, bilhassa uzun kış gecelerinde karşılırlarına geçer türlü türlü hikâyeler anlatırdım. Hep gülerlerdi, ne anlatırsam anlatayım gülmek için dinlerler ve gülerlerdi. Topunu birden boğasım gelirdi bazı bazı; ama biri hariç. O başkaydı...”⁷⁴

Cüce Cafer’in âşık olduğu Nakş-ı Nigar, Civan Ömer’e âşık olunca, Cüce Cafer kahrolur. Pinhan’a, kızı nasıl sevdiğini anlatırken oldukça dertlidir. Hatta bu durum ona cehennem azabı yaşatmaktadır.

“...Kapıp sultanımızı eve döndük. Paşa da hanımum da bayram ettiler biricik kızlarını ayakta görünce. Lakin onun yüreğinde yanan ateşi bi ben biliyordum. O ateş

⁷¹ Şafak, a.g.e., s.139

⁷² Şafak, a.g.e., s.139

⁷³ Şafak, a.g.e., s.139

⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.139

*en çok beni yakıyordu. Sen bunu bildin mi Pinhan? Sevdiğin, sevdiceğin gözünün önünde başkasına sevdalanır... hiç bi şey gelmez elinden... bu nasıl bir azaptır bildin mi?” ...*⁷⁵

EMSALİNUR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Emsalinur’dan kutu içindeki kitabı aldıktan sonra ilerleyen Mısırlı İbrahim Efendi anlatılırken bahsedilen mekân, Melek Murat Paşa mahallesinin Kadayıf sokağıdır.

*“...Mısırlı İbrahim Efendi kolunun altında mine kari kutu, aheste aheste yürüyerek, Melek Murat Paşa mahallesinin Kadayıf sokağına daldı. Bu sokak, adı üstünde, Kadayıflarıyla meşhurdu...”*⁷⁶

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Emsalinur’un arkasından bakan Mısırlı İbrahim Efendi’nin ağzından dinlediğimiz fiziki yapısı şöyledir;

*“...Öyle methedilebilecek kadar ahım şahım bir güzelliği yoktu bu kadının; onun, gönlünde taht kurmasına sebep güzelliği değil mizacıydı...”*⁷⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Emsalinur adlı bu kadın, Şeyh Mehmet Mühür Efendi’nin emanet kitabı Min-El-Evvel İl-El-Ezel İtikad-ı Anasır-ı Erbaa’nın içinde bulunduğu minekari kutuyu çalıp, Mısırlı İbrahim Efendi’ye götüren, para için her şeyi göze alabilen bir kadındır.

Emsalinur *“...Minekari kutuyu bakır sininin üzerine koyduktan sonra, iki adım geri çekilerek, sessizce mükâfatını beklemeye koyuldu. Arada bir gözlerini kaldırıp, karşısında oturan adamın suratını kaplayan memnuniyet ifadesine bakıyordu...”*⁷⁸

⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.142

⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.131

⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.131

⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.131

Son derece tehlikeli olan bu işi para için yapacak kadar cesaretlidir. Artık mükâfatını beklemektedir. “... *Değmişti işte; bunca korkuya, bunca yürek çarpıntısına değmişti. Adam gülümseyerek Emsalinur’a baktı...*”⁷⁹

Tamahkâr olmayan, kurnaz, yoluna çıkanları birer birer ezebilecek kadar hırslı bir kadındır. Mısırlı İbrahim Efendi’nin dişisi gibidir.

“...*Birbirlerine ne çok benzediklerini daha ilk günden anlamışlardı. Adam, onun tamahkârlığında, kurnazlığında, yoluna çıkanları birer birer ezişinde kendini görmüş; dişisini bulmuştu...*”

Altına, değerli eşyaya ve debdebeye pek meraklı olan Emsalinur, Mısırlı İbrahim Efendi’nin boynuna taktığı gerdanlıktan sonra gözü hiçbir şeyi görmez. Hatta bu hırsla onun esas değerli şeyi alıp odadan çıktığını bile fark etmez.

“... *Sonunda adam ayağa kalkıp gözde cariyesinin uzun, ince boynuna, söz verdiği gerdanlığı taktı. Ziyet ve debdebeye pek meraklı olan Emsalinur, gerdanlığın büyüüne öylesine kaptırmıştı ki kendini, Mısırlı İbrahim Efendi’nin minekari kutuyu alarak odadan çıktığını fark etmedi bile...*”⁸⁰

ATEŞOĞLANI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ateş Oğlanı Karanfil Yorgaki’nin çocukluğu Felekmeşreb Ferit Efendi’nin himayesinde onun konağında geçmiştir. Daha sonra Deryakeş’in Akrep Arif mahallesindeki evinde, ardından da Meyhaneci Manol’un meyhanesinde barınmıştır. İşte burada Pinhan ile karşılaşır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Asıl adı Karanfil Yorgaki olan Sakız Adalı Ateş Oğlanı, fiziki yapısı çok narin bir çocuktur. Görenleri hayrete düşürecek kadar güzeldir. Giyindikleri de ona bir o kadar yakışmıştır. Kar beyaz teni vardır. Bu güzelliği herkesin dikkatini çeker.

Ufak tefek, sarışın, ince yüzlü bir oğlandır. “...*Küçükbaşını çevreleyen sapsarı saçları alnında kâkül, şakaklarında zülüf bırakıyordu. Nohudi, dökümlü gömleğinin kollarını dirseklerine kadar sıvamıştı. Gömleğin arasından süt kadar*

⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.131

⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.131

beyaz, kılsız teni göz kırptıyordu. Gömleğin üstüne kenarları sırma işlemeli, önü çapraz kavuşan, parlak kadifeden şebreng bir yelek geçirmişti. Belinde uçları püsküllü kırmızı bir kuşak; altında da bol, kara bezden uzunca bir şalvar vardı. Bu bol şalvar dahi bacaklarının inceliğini saklayamıyordu...”⁸¹

Çocuğun narin vücudunda hareketleri de narindir. Süzülür gibi dans eder. İşte Pinhan’ın ilk görüşte ona âşık olmasının en büyük sebeplerinden biri de budur. Rüya gibi güzel olan bu çocuk hizmet ederken bile kalabalığın içinde kayar gibi hareket etmektedir.

“...Ayakları çıplaktı; ayakları küçüktü. Ayakları yere basmıyor, adeta buz tutmuş bir yokuştan aşağı kayıyordu. Pinhan ona bakarken yüreğinin bekçi davulu gibi güm güm atmasına mani olamıyordu. Ateş oğlanının geçtiği her yer, onunla aydınlanıyor, ışığa kavuşuyordu. O bu meyhanenin güneşi olmalıydı; ama dolunay kadar solgundu. Küçük, narin, kınalı parmaklarında taşıdığı tılsımın ayırımıdaymış gibi, ağır ağır hareket ediyor, insanların arasından, kimselere değmeden kayıp gidiyordu...”⁸²

Onun bu güzel yüzünü ilk gördüğü gün âşık olan Pinhan’ın iri siyah gözleriyle karşılaşan Ateş Oğlanı da çok heyecanlanır. Yine bu karşılaşma sırasında Ateş Oğlanı’nın gözleri ve uzun kirpikleri şöyle tasvir edilmektedir;

“...Mum alevinde baktılar birbirlerine. Alevin bir tarafında doğuştan sürmeli, iri, siyah gözler; alevin öbür tarafında yemyeşil, uzun kirpikli gözler. Hiç kıpırdamadan, soluk bile almadan birbirlerine baktılar...”⁸³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir handa çalıştığı halde davranış ve psikolojisi neredeyse bir dervişinki kadar derin olan bu çocuk, dürüst, alçakgönüllü, duygulu bir yapıya sahiptir. Yüzü kadar hareketleri de narindir Yorgaki’nin.

“... Küçük, narin, kınalı parmaklarında taşıdığı tılsımın ayırımıdaymış gibi, ağır ağır hareket ediyor, insanların arasından, kimselere değmeden kayıp gidiyordu...”⁸⁴

Çok küçükken anası, Felekmeşreb Ferid Efendi adlı bir zengin adamın konağında çamaşırcılık yapmaktadır. Aynı zamanda onların oğullarının da sütannesi olmuştur. Bir gün konaktan ayrılmak isteyen annesi, Felekmeşreb Ferid Efendi’nin ısrarı üzerine, Yorgaki’yi konakta bırakır gider. “...0 zaman Felekmeşreb Ferid Efendi baktı ki anam Nuh diyor da peygamber demiyor, “hiç olmazsa Yorgaki

⁸¹ Şafak, a.g.e., s.148

⁸² Şafak, a.g.e., s.148

⁸³ Şafak, a.g.e., s.149

⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.148

burada kalsın,” dedi. “Biz onu kendi evladımız belledik,” dedi. Anam hiç tereddüt etmedi; razı geldi. O gitti, kardeşlerim, ağabeylerim gitti; ben konakta kaldım...”⁸⁵

Bu gidişi çocuk aklıyla anlayamayan Yorgaki’nin aklı başına gelir. Anasını ve kardeşlerini çok özlemiştir. Ancak onlardan ne bir iz ne bir haber vardır. Artık bundan sonra anası ve kardeşlerinin özlemiyle yanıp tutuşmaktadır. Bunu anlatırken boğazına bir şeyler düğümlenir. “... Onların arkasından bakarken anladım ki alnıma başka türlü yazılmış. Anladım ki onlardan uzakta, çok uzakta öleceğim. Ağlamadım. Ne gariptir ki anam da ağlamadı. Sarıldı bana sımsıkı, sarıldı ve gitti. Onları bir daha hiç göremedim. Şimdi ne yaparlar, ne ederler bilmem. Bilmem ki anacığım hayatta mı; yeri yurdu neresidir bilmem.”Birden sustu. Boğazına bir düğüm atılmıştı sanki sesi hırıltılı çıktı...”⁸⁶

Felekmeşreb Ferid Efendi’nin yanında hem güvendedir hem iyi bakılıyordur. Felekmeşreb Ferid Efendi adeta onun güzelliğine hayrandır. Karısı ile beraber, Yorgaki’yi hep el üstünde tutarlar. “...Felekmeşreb Ferid Efendi, anası gittikten sonra Yorgaki’yi hep el üstünde tuttu. “Şehlevendim!” diye seslenirdi hep ona. “Pek güzelsin,” derdi...”⁸⁷

Bu yüzden kendisine sahip çıkanlara asla sırt çevirmemiş, onların bir dediğini iki etmemiştir. Akşam oldu mu sofralar kurar, Felekmeşreb Ferid Efendi’nin ona gösterdiği sevgi ve ilgiye layık olmaya çalışarak raks eder. Her zaman efendisinin ona gösterdiği iyi niyeti karşılamaya çalışır. “... Yorgaki de akşamları rakısını, mezesini hazırlar, sofrasını kurar, karşısında raks ederdi. Yorgaki’nin çehresine müptela olan adam mest olurdu o zaman. Yorgaki de onu velinimetini bildi, bir dediğini iki etmeden, her akşam gönlünü hoş tuttu...”⁸⁸

Böylece konağa gelen bazı misafirlerin ona eziyet etmesine ve onu kırmasına asla müsaade etmeyen Felekmeşreb Ferid Efendi, bu gururlu ve narin çocuğa hiçbir zarar gelmemesini sağlar. “... Bazı bazı misafirler gelirdi konağa. Onların önünde raks etmeyi sevmezdi; kötü bakarlardı sanki. Bakışlarında çiğlik görür, her zamankinden kötü raks ederdi o zaman. Felekmeşreb Ferid Efendi anlamıştı oğlanın derdini. Misafirlerin önünde raks etmesi için asla ısrar etmez, onlardan biri ısrar edince de korur kollardı onu. Yorgaki’nin rahatı yerindeydi...”⁸⁹

Ateşoğlanı’nın bundan sonraki hikâyesi, Deryakeş adlı bir sokak kabadayısı tarafından kaçırılması, onun öldürülmesi üzerine, Meyhaneci Manol’a sığınaşı ve Pinhan ile tanışması şeklinde devam eder.

⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.155

⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.155

⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.155

⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.155

⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.155

ATEŞOĞLANI'NIN ANNESİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Felekmeşreb Ferid'in konağında çamaşırcılık yapmaktadır. Daha sonra altı kızın ardından olan oğulları Receb'in sütannesi olmuştur. Çocuk büyüdükten sonra Yorgaki'nin dışındaki çocuklarını alıp gitmiş, ancak nereye gittiği ve nerede kaldığı belli değildir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yorgaki'nin ağzından anlatılan annesi, Felekmeşreb Ferid'in altı kızından sonra olan oğlu biricik Receb'in sütannesidir. Konaklara çamaşıra gider. İri yarı, yeşil gözlü, uzun boylu, tombul bir kadındır.

“...Kadırlardan Felekmeşreb Ferid nam bir zat vardı. Debdebeye, şatafata bir hayli meraklıydı. İtina ile giyinir kuşanırdı. Karısı altı tane kızdan sonra nihayet bir oğlan doğurmuştu. Lakin kadıncağzın sütü kurumuştı, bir damla süt akıtamıyordu bebeciğin ağzına. Anam konaklara çamaşıra giderdi; onların konağına da giderdi ara sıra. İri yarı, elma yanaklı, yemyeşil gözlü bir kadındı. Boyu da posu da yerinde idi. Pek de tombuldu, yuvarlana yuvarlana yürürdü...”⁹⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yine Yorgaki'nin ağzından anlatılan anne davranış özelliği bakımından da dikkat çeker. Kimselere minnet etmek istemeyen, gururlu, kendini bilen, biraz da inatçıdır. Çocuklarını çamaşırcılıkla geçindiren asil anne işi bittiğinde konaktan ayrılır.

“...Aradan seneler geçti; bebek büyüdü, boy attı. Anam, “gayri gitme vakti,” dediğinde bırakmadılar; “bu çocukta hakkın büyük gitmen yakışık almaz,” dediler. Ne dedilerse nafiye; anam dinlemedi. Kimseye el etek açmak istemezdi. “Mademki ak sütümle büyüttüm Recebimi, mademki fidan gibi boy attı, gayri bana lüzum kalmadı. Alıp kendi evlatlarımı gitmek isterim,” dedi...”⁹¹

⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.154

⁹¹ Şafak, a.g.e., s.155

FELEKMEŞREB FERİD EFENDİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Felekmeşreb Ferid Efendi ve ailesi İstanbul'da büyükçe bir konakta yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında fazla bilgi bulunmayan Felekmeşreb Ferid Efendi Eğlence ve şatafata çok düşkün olduğu için güzel giyinir.

“... *“Kadırlardan Felekmeşreb Ferid nam bir zat vardı. Debdebeye, şatafata bir hayli meraklıydı. İtina ile giyinir kuşanırdı...”*⁹²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Karanfil Yorgaki'nin annesinin, sütannesi olduğu Recep'in babasıdır. Erkek çocukları olduğunda sütü olmayan karısının yerine ona süt verecek bir sütanne aradıkları sırada Karanfil Yorgaki'nin annesini bulmuşlardır.

“...*Karısı altı tane kızdan sonra nihayet bir oğlan doğurmuştu. Lakin kadıncağızın sütü kurumuştı, bir damla süt akıtamıyordu bebeciğin ağzına. Anam konaklara çamaşıra giderdi; onların konağına da giderdi ara sıra...*”⁹³

Anlayışlı, korumacı tavrı ile dikkat çeker. Yorgaki'yi onlar büyütmiştir. Ona kendi çocukları gibi bakmışlar, koruyup gözetmişlerdir. Felekmeşreb Ferid Efendi, Yorgaki'yi çok önemseyip el üstünde tutar.

“...*Felekmeşreb Ferid Efendi, anası gittikten sonra Yorgaki'yi hep el üstünde tuttu...*”⁹⁴

Yorgaki'ye düşkünlüğü çok fazladır. Ona resmen hayrandır. “...*“Şehlevendim!” diye seslenirdi hep ona. “Pek güzelsin,” derdi...*”⁹⁵ Ancak bu cümlelerinden de anlaşılacağı üzere asla art niyetli bir insan değildir. Onun sadece güzelliğine zarifliğine hayrandır.

Yorgaki'nin yapmak istemediği şeyleri asla yaptırmaz. Son derece insancıl ve iyi niyetlidir. “...*Bazı bazı misafirler gelirdi konağına. Onların önünde raks etmeyi sevmezdi; kötü bakarlardı sanki. Bakışlarında çığlık görür, her zamankinden kötü raks ederdi o zaman. Felekmeşreb Ferid Efendi anlamıştı oğlanın derdini.*”

⁹² Şafak, a.g.e., s.154

⁹³ Şafak, a.g.e., s.154

⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.155

⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.155

*Misafirlerin önünde raks etmesi için asla ısrar etmez, onlardan biri ısrar edince de korur kollardı onu. Yorgaki'nin rahatı yerindeydi..."*⁹⁶

HOKKAGÜLÜ İFAKAT

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Güzeller güzeli "...Hokkagülü İfakat'ın evi mahallenin en büyük evi idi. Murdar sokağının Zebella sokağı ile bittiği yerde, her iki sokağı da rahatlıkla görecektir şekilde yayılmıştı. Bu ev, Akrep Arif mahallesindeki tek boyalı evdi..."⁹⁷

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok güzel bir kadındır. Ak pak teni, simsiyah saçları vardır.

*"...Hatta farkında olmadan gece rengi saçlarından birkaç tel kopardı..."*⁹⁸

Esmer, güzel gözlü, uzun kirpiklidir.

*"... Esmer güzeli Hokkagülü İfakat öteki kadınlardan bariz bir şekilde uzak duruyor; uzun kirpiklerini, sütbeyaz tenini gölgeleyen bir kızgınlıkla onlara bakıyordu..."*⁹⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hokkagülü İfakat, oldukça gözüek bir kadındır. Yaşca kendinden büyük ve çok zengin olan kocası öldükten sonra, kocasının servetini hızla tüketmeye başlamıştır. Son derece gamsızdır. Zevk ve sefaya düşkün olduğu için kocasının parasıyla gününü gün eder.

*"... Esmer güzeli, ateşin mizaçlı İfakat, bundan seneler evvel, daha henüz körpe bir fidanken bu eve gelin gelmişti. Yaşca kendinden bir hayli büyük olan kocası eşraftan epey zengin ve itibarlı bir kimseydi. Adam, daha evliliklerinin ilk senesi bile dolmadan göçüp gittiğinde, genç karısına yüklü bir servet bırakmıştı. İfakat da adamcağızın kırkının dolmasını beklemeye dahi lüzum görmeden, mirasını çatır çatır yemeye, gününü gün etmeye başlamıştı..."*¹⁰⁰

⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.155

⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.192

⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.194

⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.98

¹⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.192

Evinde ahlaka mugayir işler çevirdiği yolundaki şaibeler söz konusudur. Bu yüzden adı Hokkagülü İfakat olarak anılmaktadır. Ahlak konusunda kusurlu davranışları ayyuka çıkmıştır. Önceden bu durumu önemsemeyen mahalleli bir süre sonra artan dedikodulara dayanamayıp kapısına dayanır.

“... Adının başına Hokkagülü’nün eklenmesi işte o günlere rastlardı. O zamandan bu yana da evinde ahlaka mugayir işler çevirdiği yolundaki şaibeler katmerlene katmerlene artmıştı. Akrep Arif mahalleliler bunca zamandır huyunu suyunu gayet iyi bildikleri, arkasından bol bol dedikodu sunu yapıp yüzüne tebessüm ettikleri İfakat’a şimdi düşman kesilmişlerdi...”¹⁰¹

Kendi cinsine olan düşkünlüğü ile ünlü kadın, erkeklere yüz vermediği için, beğenildiği kişiler tarafından yerden yere vurulur. Mahallede olan birçok musibetin sebebi, hep onun ahlaka mugayir davranışlarıyla açıklanır olmuştur.

“...Onların nazarında bütün bu uğursuzluklara sebep, her akşam evine lebleri nergis gencecik kadınları doluşturup âlem yapan, kocası vefat ettiğinden bu yana, bir bakışına müştak olan erkek kısmına yüzüvermeyip hemcinslerine meyleden, kırdığı cevizlerin haddi hesabı olmayan Hokkagülü İfakat’tan başkası değildi...”¹⁰²

Her güçlüğün üstesinden gelebilen, kimsenin sözüyle hareket etmeyecek kadar akıllı, metanet sahibi bu genç kadın, çengilerden Kaymaktabağı Rana’ya âşık olmuş, bu özelliklerinden bir tek onun için feragat ettiği zamanlar olmuştur.

“...Hokkagülü İfakat oldum olası çengileri seyretmeye bayılırdı... İşin aslı, kimsenin parmağında kolay kolay oynatabileceği bir kadın değildi Hokkagülü İfakat. Dul kaldığından bu yana başına buyruk, asude bir hayat yaşamaktaydı. Her güçlüğün üstesinden gelebilecek, her densize ağzının payını verebilecek kadar ahenin bir metaneti vardı...”¹⁰³

Bütün ahlak dışı hareketlerine rağmen son derece sağlam bir kişiliğe sahiptir. Mahalledeki kadınlardan çok farklıdır. Asla kimsenin dedikodusunu yapmaz, fazla konuşmaz, kimseyi de kırmamaya özen gösterir. Onun en büyük eksikliği kendi cinsine olan düşkünlüğüdür. Nevres adlı bir çocuğun babasının vefatı üzerine taziyeye gelen Hokkagülü İfakat, yine burada da diğer kadınlardan daha üstün olduğunu göstermiş, asla onlarla birlik olup dedikodu yapmadığı için, onun gidişini fırsat bilen kadınlar bu defa onu çekiştirmeye koyulmuşlardır.

“... Zaten çok geçmeden müsaade isteyip kalktı. Onun gitmesini fırsat bilen öteki kadınlar da camgöbeği evde en son çevirilen dolapları birbirlerine keyifle naklettikten sonra, ölü evinde olduklarını hatırladıklarından olsa gerek, dedikodularına ara verip, tekrar Nevres’in akıbetini konuşmaya başladılar...”¹⁰⁴

Çocukların bile dikkatini çekecek kadar, farklı olan diğer kadınlara benzemeyen güzel İfakat’ın gidişine Nevres çok üzülür.

¹⁰¹ Şafak, a.g.e., s.192

¹⁰² Şafak, a.g.e., s.192

¹⁰³ Şafak, a.g.e., s.193

¹⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.98

“...Hokkagülü İfakat’ın gitmesi Nevres’in canını sıkıyordu. Sadece uzaktan tanıdığı bu genç kadını ne vakit görse içini bir sıcaklık kaplardı. Onun gitmesiyle beraber gözetleme faslı da cazibesini kaybetmişti...”¹⁰⁵

KAYMAKTABAĞI RANA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Hokkagülü İfakat’ın evine gelen bir çengidir. Onu gördüğümüz yer sadece burasıdır. Yani Murdar sokağının Zebella Sokağı ile bittiği yerde, her iki sokağı da rahatlıkla görecektir şekilde yayılmış olan, Akrep Arif mahallesindeki tek boyalı evde.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hokkagülü İfakat’ın aklını başından alan bu Çerkez kadın, adına yakışacak kadar güzeldir.

“...Hokkagülü İfakat’ın aklını başından alan bu çenginin adı Kaymaktabağı Rana idi. Bir Çerkez güzeliydi...”¹⁰⁶

Kıvrır kıvrır altın sarısı uzun saçları, yeşil, sürmeli gözleriyle bir afet-i devran olan kadın giyim kuşamıyla da dikkat çeker.

“...Kaymaktabağı Rana’nın başında çepeçevre altınlarla süslü bir tepelik vardı. Kıvrır kıvrır, altın sarısı saçları tepeliğin altından ta kalçalarına kadar uzanıyordu. Yanakları al aldı. Yusuvarlak, ince bir mücevher sallanıyordu alının ortasında. İpek hilal gömleğin üstüne, mor kadifeden, kenarları sırmalı bir üstlük geçirmişti... Beline püsküllü, kan kırmızısı lahuri bir şal dolamıştı. En ufak bir hareketinde şalın püskülleri de oynuyordu. Üç eteğin altına giydiği mavi ipekten şalvarı, gümüş tokalı bir kemer vasıtasıyla sıkarak ince belini açığa çıkarmıştı. Kınalı ayakları çıplaktı. Elindeki zilleri çala çala odanın içinde dört dönüyordu... Arada bir sürmeli, yeşil gözlerini süzüp, odadakilerin yüreklerini ağızlarına getiriyordu...”¹⁰⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çerkez güzeli olan bu kadın bir çengidir ve Hokkagülü İfakat ona âşıktır. Çok cilveli, inatçı bir kadındır. Onun evine gelen misafirlerden birine açık açık cilve yapar. Hokkagülü İfakat’ı, çileden çıkarmak için uğraşır.

¹⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.98

¹⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.193

¹⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.194

“...Vücudundan yayılan taze menekşe kokusu, gözlerini ondan alamayan Hokkagülü İfakat’ı mest ediyordu. Evsahibesi, ne misafirleriyle alakadar oluyor, ne de önündeki sinide sıralanan birbirinden güzel yemışlere, mezelere elini sürüyordu. Kaymaktabağı Rana da, inadına daha cilveli oynamaktaydı. Kaymaktabağı Rana, misafirlerden birine açık açık cilve yapmaya başladı bir ara. Bunu görür görmez Hokkagülü İfakat’ın yüzünü ateş bastı...”¹⁰⁸

DÜŞÜKÇENE PAKİZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Nevreslerin evi ve mahallesi, olan Akrep Arif Mahallesinde oturur. Onların evinde, taziyyede görürüz adıyla özdeş kadını.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki yapısı hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Esnaftan Boynukırık Abdullahın karısı Düşükçene Pakize, son derece dedikoducu, ne konuştuğunu bilmeyen, her şeyden kötü bir mana çıkararak etrafındakilerin de aklına iyi şeyler gelmesini engelleyen bir mahalle kadınıdır.

“... İçlerinden biri boşa kürek çektiklerini, zira ne yaparlarsa yapsınlar çocuğun er ya da geç anasına çekeceğini söyleyerek, hem odadaki kadınların hemen hepsinin hislerine tercüman oldu, hem de hep beraber oynadıkları acıma oyununa heyecan kattı...”¹⁰⁹

Son derece fesat olan bu kadın, savunulması imkânsız tarzda acı laflar sarfeder. Onu duyan Nevres çocuk aklıyla zaten nefret ettiği kadından daha çok nefret eder. “...Nevres bu sesi hemen tanıdı. Esnaftan Boynukırık Abdullahın karısı Düşükçene Pakize idi konuşan. Kadın, Nevres’in odada olmayışını fırsat bilerek çocuğun anasına verip veriştiyor, tüm bunlara onun sebep olduğunu söylüyordu. Öteki kadınlardan biri yarımağız itiraz edecek olup, “iyi de şu zavallı bahtsızın günahı ne?” dediğinde, Düşükçene Pakize alaylı alaylı, “Hanım, hanım! Bilmez misin ki, mayası bozuk olan yoğurt tutmaz,” diye ona karşılık verdi...”¹¹⁰

¹⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.194

¹⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.98

¹¹⁰ Şafak, a.g.e., s.98

İnsanların dikkatini her zaman üzerinde hissetmek gibi bir takıntısı olan kadın, bu defa yere herkesin onu görebileceği şekilde oturur.

“...Fakat tam yerden doğrulmak üzereydi ki, hem un helvasından yiyebilmek hem de dikkatleri üzerine daha iyi çekebilmek için orta yere gelip oturan Düşükçene Pakize...”¹¹¹

Bu davranışı herkesten çok Nevres’in dikkatini çeker. Birazdan ona öyle bir oyun oynar ki kimse ne olduğunu çözemez. *“...Hiçbir şeyin farkında olmayan Pakize hala çocuğun anasını çekiştirmeye devam ediyordu. Sesi yılan tıslaması gibi geldi Nevres’e. Lamı cimi yoktu; bu berbat sesi susturmalydı. Düşükçene Pakize süfli bir hayat süren bir siyah karıncaydı; onu beyaza boyamalydı. Çamurdan bir bebekle oynar gibi, evire çevire, muncıklaya muncıklaya, eze eze oynamalydı onunla. Sonunda oldu! Sağ kulaktaki altın yapraklı küpe birdenbire korkunç bir hızla kendini aşağıya attı. Düşerken Pakize’nin kulak memesini boydan boya yırttı. Kadın korkunç bir çığlık atarak elini kulağına götürdü. Odadaki bütün kadınlar gözlerinin önünde cereyan eden bu garip hadiseye bir anlam veremedenden donup kalmışlardı. Altın yapraklı küpe boylu boyunca uzanmaktaydı yerde...”¹¹²*

DERYAKEŞ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akreş Arif mahallesinin kabadayısıdır. Akreş Arif mahallesinde oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sadece Karanfil Yorgaki’nin ağzından onun yüzünün özelliklerini görebildiğimiz Deryakeş, Akreş Arif sokağının yufka yürekli kabadayısıdır, bu yüzden, bıçak izleri taşıyan sert yapılı bir yüzü vardır.

“...Deryakeş’in yara berelerle dolu bedenini tasavvur etmeye çalıştı. Esmer yüzünü, sert sert çıkan sakallarını, o sakalların ardında saklanan ve kimbilir hangi kanlı hesaplaşmalardan kalan bıçak izlerini usulca okşadı...”¹¹³

¹¹¹ Şafak, a.g.e., s.98

¹¹² Şafak, a.g.e., s.99

¹¹³ Şafak, a.g.e., s.157

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Güçlü kuvvetli, kimsenin bileğini bükemediği Deryakeş, Yorgaki'ye âşık olmuş bir kabadayıdır. Mert, güçlü kuvvetli ve işini adabında yapan bir kabadayıdır. O kendisini öldüren Tannaz Mustafa gibi alçak, arkadan vuran biri değildir.

“...Deryakeş namı yürümüş bir kabadayı idi. Güçlü kuvvetli, gözü kara ve mertti. Raconu çiğnemez, kahpelik etmez, arkadan saldırmaz, adabıyla işini görürdü...”¹¹⁴

Ancak bu adam, kabadayılığının yanında içmediği zamanlarda oldukça yumuşak huylu ve iyi bir insandır. Çok içtiği zamanlarda gözü hiçbir şeyi görmez. Kavga için fırsat kollar. Uyanıp kendine geldiğinde ise son derece sempatik ve komiktir. Etrafindakileri kendine hayran bırakır. *“... Yalnız bir kusuru vardı. Adı üstünde çok içki içer, son peymanede çoktan zıvanadan çıkmış olurdu. O vakit gözü hiçbir şeyi görmez, kavga çıkarmak için türlü bahaneler arar, aradığını da her fırsatta bulurdu. Serbazlığıyla ün salmış bu adam, gecenin bir vaktinden sonra ne kadar katlanılmaz olursa olsun, ertesi sabah lokum kıvamını alır; yanında yöresinde kim varsa, hem gülmekten kırar geçirir, hem de kendine hayran ederdi...”¹¹⁵*

Namını duyduğu Yorgaki'ye âşık olup onu kaçıır. Asla fesatlık düşünmeyen Deryakeş ona elini bile sürmez. Son derece sabırlı ve iyi niyetlidir. Çocuğun korkusunu görünce yaptığından utanacak kadar yufka yüreklidir. Ama ok yaydan çıkmıştır. Bundan sonraki zamanlarda çocuğa bir zarar vermez.

“...Gün geldi, Deryakeş gönlünü fena kaptırdı. Evsafını iştir iştir Yorgaki'ye vuruldu. Ona Karanfil adını taktı. Bir fırsatını kollayıp Karanfil Yorgaki'yi kaçırdı. Kaçırdı kaçırmasına ama fesadından değil, başka bir yol yordam bilmediğinden. Oğlanı karşısında titrer halde bulunca yaptığından utandı. Ne var ki ok yaydan çıkmıştı bir kere. Yeni esvaplar aldı ona, önünden kuş sütünü eksik etmedi. Tatlı dille konuşarak gönlünü hoş tuttu...”¹¹⁶

Onun istemediği şeylerden uzak durur. Yaptığı şey sadece onun güzel yüzünü seyrederek içkisini içmektir. *“...Karşılığında tek istediği oğlanın gül yüzünü seyrederek içkisini içmek, demlenmekti. Deryakeş, Karanfil Yorgaki'ye el sürmedi...”¹¹⁷*

¹¹⁴ Şafak, a.g.e., s.156

¹¹⁵ Şafak, a.g.e., s.156

¹¹⁶ Şafak, a.g.e., s.156

¹¹⁷ Şafak, a.g.e., s.156

DERVİŞ FASİH

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Aslında Çelebi Şeyh'in tekkesinde dervıştır. Ancak Çelebi Şeyh ve arkadaşları asıldığında o Manisa'dadır. Çünkü kitabı Horoz Baba Tekkesine götürmüştür. Sonra Horoz Baba Tekkesinde bir süre barınır.

"...Ne var ki, bir sabah alacasında, çınar ağacının gölgesinde kurulan tekke..."¹¹⁸. Sözü edilen tekke Horoz Baba Tekkesi'dir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Horoz Baba'ya, Çelebi Şeyh'e ait olan kitabı getiren kişidir. Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çelebi Şeyh'in sağ kolu olan bu şahıs canı pahasına kitabı korumuş ve yerine ulaştırmıştır. Dürüst, verilen görevi layıkıyla yerine getiren tam dervıştır. Horoz Baba da onun bu zahmetli görevine saygı göstererek kitaba gözü gibi bakar. Çünkü Derviş Fasih, kendinin gözü gibi baktığı kitaba, Horoz Baba'nın da gözü gibi bakmasını rica etmiştir.

"...Gelen Çelebi Şeyh'in, hadise esnasında Manisa'da bulunduğu için kurtulabilen sağ kolu Derviş Fasih imiş. Kan ter içinde o kitabı getirmiş Horoz Baba'ya; ona gözü gibi bakmasını istemiş. Horoz Baba, perişan haldeki bu dervişi kapısından geri çevirmeyi aklından dahi geçirmemiş. Mülhide yardım edenin kendisinin de mülhid addedildiğini bile bile ona verdiği sözü tutup, sular durulana değin kitabı saklamış..."¹¹⁹

OHANNES USTA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da kendisine ait olan bir sarraf dükkânından başka bir yerden söz edilmemiştir. Sarraf dükkânının herhangi bir özelliği de vurgulanmamıştır.

¹¹⁸ Şafak, a.g.e., s.123

¹¹⁹ Şafak, a.g.e., s.123

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Dertli Hagopik'in babasıdır. Bir sarraf olan Ohannes Usta işinde çok iyidir.

“...Biz kuşaklardır sarraflık ederdik orada. Babam da, dedem de, dedemin babası da aynı mesleğin erbabıydı. Babama Ohannes Usta diye seslenirdi herkes...”¹²⁰

Oldukça disiplinli ve titizdir. Oğlu Dertli Hagopik bile dükkânda ona herkesin hitap şekliyle “Ohannes Usta” olarak seslenmektedir. Ancak eve geldiğinde babası olur.

“... Dükkânda benim de böyle seslenmem icap ederdi. Eve döndüğümüzde babam, dükkâna gittiğimizde ustam olurdu...”¹²¹

Son derece sözü sohbeti dinlenen bir adamdır. Ohannes Usta'nın olmadığı günlerde kimse dükkâna uğramaz gelip oturmaz.

“...Ohannes usta olsaydı dükkân konuklarla dolup taşar, koyu bir muhabbet kaynatılırdı. Lakin babam olmadığında konuklar, ya yokluğunu bilirmişçesine dükkâna hiç uğramaz ya da başlarını içeri uzatıp şöyle bir baktıktan sonra çekip giderlerdi. Anlayacağın, babam varken bir edebi mahfil olan dükkân onun yokluğunda bir başına bırakılmış, bir metruk bir mekân olurdu...”¹²²

Herkes tarafından sevilen ancak çok dik kafalı biridir. Dediğini yapan, istediği olmayınca çevredekileri de huzursuz eden bir yapıdadır.

“...Ohannes usta bildiği her şeyi bana öğretip, dükkâna beni usta yapmak istiyordu. Çok da dik kafalıydı. Aklına koyduğunu illa ki yapacak, yapmazsa hem kendi uykusunu hem de bizimkileri haram eder...”¹²³

¹²⁰ Şafak, a.g.e., s.38

¹²¹ Şafak, a.g.e., s.38

¹²² Şafak, a.g.e., s.38-39

¹²³ Şafak, a.g.e., s.38

DERTLİ HAGOPİK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Denizli yakınlarında bulunan Dürri Baba tekkesinde dervıştır. Orada yaşar. Buraya sığınmadan önce İstanbul’da bir sarraf olan babası Ohannes Usta ile beraber sarraflık yapmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi üzerinde durulmamıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok duygusal bir yapıya sahip olan Dertli Hagopik aynı zamanda merhametli ve hayalci bir insandır. Sürekli hayattan beklentileri ile hayallerini besler.

“...Biliyor, bekliyordu. Bir gün gelecek çocuğun nakşettiği kuşlar ötecek, şakiyacak, kanat çırpıp semalarda süzülecekti. Kuş yavrularını canlarından etmeyi nasıl terk ettiyse, vakit tamam olduğunda, ölü kuşlara hayat vermeye de muvaffak olacaktı...”¹²⁴

Çok sessiz, her şeyi herkesle paylaşmaktan çekinen bir insandır. Hemen hemen hiç konuşmaz. Son derece duygusal olan Dertli Hagopik, ismine yakışır bir şekilde dertli dertli dolaşır.

“...Hemen hemen hiç konuşmazdı. Sesinin neye benzediğini bilen pek azdı. Göz pınarları her zaman dolu dolu olur birazdan kendini koy verip ağlamaya başlayacakmış sanılırdı. Gene de ağladığını gören olmamıştı bunca zaman...”¹²⁵

Kitap okumak onun en büyük zevkidir. *“...Gün boyu elinden kitap düşmez ve satırların, kelimelerin, harflerin deryasında dalıp dalıp giderdi...”¹²⁶*

Oldukça merhametli sevecen bir insan olan Hagopik, Pinhan’ı çok sever. Onun hep mutlu olmasını ister. Bu yüzden onun derdine çareler arar.

“...Hal böyle iken dertli Hagopik uzaktan uzağa Pinhan’ı gözlemekte, delikanlıyı solduran derde çareler aramaktaydı...”¹²⁷

İnsanlara her zaman değil, ihtiyaçları olduğunda yardıma koştuğunu da kabul edip dile getiren bir yapıya sahiptir. Gayet dürüsttür. Bunu Pinhan’a dosdoğru ifade edişinde de görüyoruz.

¹²⁴ Şafak, a.g.e., s.20

¹²⁵ Şafak, a.g.e., s.20

¹²⁶ Şafak, a.g.e., s.20

¹²⁷ Şafak, a.g.e., s.36

“...Ben seni yıllar var ki uzaktan seyreder; bir eksiğin bir derdin olduğunu anladığımda da yanı başında yabancı ot misali bitiveririm. Başka zamanlarda ilişmem yanına. Ne zamanki geniş dünya dar gelir sana, bu yürek senin için atar bilesin...”¹²⁸

Yaşadıkları onu içine kapatmıştır. Müslüman kadını hala unutamamıştır, onun ölümünden kendini sorumlu tutarak, acı çekmeye devam eder. Derdi çok büyük bir yükür ona. Suskunluğu bu yüzdendir. Ayrıca bu konuda çok güvensiz olduğu için kimselere de güvenemez. *“...Sanki anlatacak çok şeyi vardı da, kelimelere itimadı yoktu. Bir tek boşluğa ve boşlukla konuşurdu. Sessiz sedasız kendince devran sürerdi...”¹²⁹*

Her zaman din, millet, kavim gözetmeden yaşamayı tercih ettiğini söylüyor. Kardeşliğe, barışa çok düşkündür. Eski mekânını özleyen Dertli Hagopik, oraları anlatırken bile hüznölüdür. Çünkü aslında her şeyleriyle farklı olan mahalledeki insanlar, sadece soludukları havayı, güneşi, ayı, yıldızları ortak kullanırlar. Yani din, millet, mezhep ayrımını yadırgayan Hagopik, bunu yapanlara çok üzölür.

“...Benim memleketimde, doğduğum, taşını toprağını karış karış gezdiğim, havasını soluduğum yerde, dört kitabın ehli bir arada yaşardı. Bir arada dediysem, mahallelerimiz ayrı; yediğimiz, içtiğimiz, adetlerimiz ayrı; esvaplarımız ayrı; lakin soluduğumuz hava, gördüğümüz güneş ve ay birdi. Kuru yerlerin ahalisi pek kederli olurmuş derler, yalan değil. Kederimiz birdi. Aynı gök kubbeye yakarırdık. Aynı yıldızlara bakıp bakıp efkârlanır; aynı yıldızları hesap etmeye çalışırken uyuyakalırdık. Yan yana dizilmiş kapalı kutular gibiydik. Bizim oranın soğuşu pek meşhurdur. Kuru ayaz din, millet ayrımı bilmez tabii; iliklerine işler adamın, her kim olursan ol. Kış çöktüğünde kapalı kutular birbirine sokulurdu ama hudutların korunmasına da ayrı bir itina gösterilirdi. Hukukumuz vardı. Öyle hem yan yana, hem de birbirimize dokunmadan, el sürmeden ısınmaya, ısınamasak bile hiç olmazsa donmadan bir kışı daha geçirmeye çalışırdık...”¹³⁰

MÜSLÜMAN KADIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mekân olarak Dertli Hagopik’in babasının sarraf dükkânından başka bir yer söylenmemiştir. Kadın sadece buraya gelir ve Dertli Hagopik onu orada görür, âşık olur.

¹²⁸ Şafak, a.g.e., s.37

¹²⁹ Şafak, a.g.e., s.20

¹³⁰ Şafak, a.g.e., s.8

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kadın çarşaflıdır. Çünkü Dertli Hagopik’le konuşurken peçesinin altından gelen sesin inceliği ve narinliğine değinilmiştir. Kadın, reyhan, ceviz, tarçın kokuları saçmaktadır.

“...Elimde o firuze, dükkânda reyhan, ceviz, tarçın kokuları, kulaklarımda kuş cıvıltıları... öylece kalakaldım...”¹³¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Dertli Hagopik’in âşık olduğu bu kadın bir Müslüman’dır. Onun gayr-ı Müslim birinin dükkânına girmesi hoş karşılanmayacağından çok telaşlıdır. Çok narin, sessiz ve mazlum olan bu kadın, içine zehir koyacağı firuze bir yüzük yaptırmak ister. Kadın sevmediği bir adamla evlenmeden önce intihar etmek için bu yüzüğü istemektedir. Ancak ona âşık olan Hagopik, ilk etapta bunun ne işe yarayacağını bilmediğinden, yüzüğü yapıp verir. Olayı fark ettiğinde çok geç kalmıştır.

“...Akşam ezanı okunduğunda dükkânı kapatmak üzereydim ki içeriye Müslüman bir kadın girdi. Bir gölge gibiydi. Beraberinde reyhan ceviz, tarçın kokuları getirdi. Başı öne eğikti, ne yüzünü bilebildim ne de gözlerini. Tezgâhın üzerine bir kese bıraktı ve bir adım geri çekildi. Gene öyle sessiz, başı önünde kadife keseyi açtığımda içinden bir firuze çıktı...”¹³²

Çok narin, ince sesli bu kadın, son derece utangaçtır. Bir kere olsun kafasını kaldırıp Hagopik’in yüzüne bakmamıştır. *“... İşte o vakit ürkek ürkek konuşarak benden ne istediğini anlattı. Sesi bir kuş cıvıltısıydı sanki kırılacakmış gibi incecik, öylesine nazenin. O konuştukça yüzümün kızardığını, yanaklarımı ateş bastığını biliyordum. Ama o bilemezdi. Bir kez olsun başını kaldırıp bana bakmamıştı ki, nereden bilsin...”¹³³*

Bir yabancınnın dükkânında olmaktan son derece huzursuzdur. Zaten çok çekingen ve telaşlı bir yapısı vardır. Kimsenin onu burada görmemesi gerektiğini düşünerek daha çok telaşlanır. *“... Telaşlıydı, meramını çabucak anlattı. İkimiz de dükkânda görülmemesi gerektiğini gayet iyi biliyorduk. İkimizin de yüreği ağzındaydı...”¹³⁴*

¹³¹ Şafak, a.g.e., s.39

¹³² Şafak, a.g.e., s.39

¹³³ Şafak, a.g.e., s.39

¹³⁴ Şafak, a.g.e., s.39

DULHANİ HASAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da yaşar, daha sonra yaşadıkları ona ağır gelince Denizli civarlarındaki Dürri Baba tekkesine sığınır. Asıl adı Külhani Hasan’dır.

“... Velhasıl kimsecikler Külhani Hasan’ın hangi sebepten ötürü tasını tarağını toplayarak, senebesene ekmeğini yediği, suyunu kuruttuğu şehir-i şehiri terk ettiğini, Dulhani Hasan namıyla Dürri Baba tekkesinde kapılandığını tam olarak bilmemekteydi...”¹³⁵

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kahveye olan düşkünlüğü ile tanınan bu şahıs bir kabadayıdır. Kalın kaşlıdır, yazın güneşten kızıllaşan saçları aslında siyahtır. Kemerli burnu ise ona bir kavgadan sonra miras kalmıştır.

“...Kalın kaşlı, yazları kızıl kışları siyah sakallı, kemerli burunlu Dulhani Hasan ise, adı üstünde, tam bir tiryaki idi...”¹³⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir Kıpti güzeline âşık olan Dulhani Hasan keyif adamıdır. Kahve, afyon ve badeye düşkün biridir. Dilinde kemik, üslubunda perva yoktur. Art niyetsiz, babacan bir adamdır. Aşk konusunda inanılmaz hassastır. Asla bu konuda şakaya gelemmez. Ortılığı birbirine katar.

“... Kahveye, tütüne, afyona, badeye, gecenin matemine, dost cemaline ve nar-ı aşka müptelası o denli büyüktü ki, bu hususlarda katiyen şakaya gelmez, köpürür, ortalığı duman ederdi. Keyif adamıydı. Dilinde kemik. Üslubunda perva, havsalasında artniyet bulunmazdı...”¹³⁷

Kıpti güzelinin ona oyun edip, başkalarına yar olmasını hazmedemeyecek kadar gururlu ve duygusaldır. Onun hakkında bir dolu rivayet vardır. Burivayetlerden biri de bu Kıpti güzeli ile ilgilidir. Ayrıca daha önceden anıldığı isminin de bu olmadığını görürüz rivayette. *“...Evvelki namının “Dulhani” değil de “Külhani” olduğu bir zamanlar, meyhaneden meyhaneye kalıbını taşıdığı sokaklarda naralar savurup en okkalısından küfürler bastığı: her kanlı hesaplaşmada gammadların, münafikların, hilekârların ve cümle erazil taifesinin çanına afiyetle ot tıkadığı:*

¹³⁵ Şafak, a.g.e., s.19

¹³⁶ Şafak, a.g.e., s.18

¹³⁷ Şafak, a.g.e., s.18

vaktiyle pek biçimli olan burnunun da işte böyle bir kavgada yamulduğu: şer'an haram, aklen fena ne bulursa yaptığı; nice sonra bir Kıpti güzeline gönlünü fena halde kaptırdığı; kadının ona olmadık oyunlar ettiği; bu sebepten ötürü elaleme madara olduğu; şanına yakışmayacak bir yufka yüreklilik gösterip arkasından türlü türlü dolaplar çeviren Kıpti güzelini her daim koruyup kolladığı; sonunda biricik aşığını paşa konaklarına kaptırdığı; onun ardından kendi canına kastederek intiharlara yeltendiği ortalıkta deveran eden şaibeler arasında en çok revaçta olanlarıydı...¹³⁸

Çok hoş sohbet ve içli biridir. Derdinin aşk olması onun yüreğini yumuşatmış, onca kavgaya onca gürültüye pabuç bırakmayan adam, yerle bir olmuştur. Çevresindekileri de bu derdiyle yakmaktadır.

“... Sebep her ne olursa olsun Dulhani hoş gelmiş, sefa getirmişti. Bir elinde sagarı, bir elinde çubuğu kuruldu mu bir köşeye, ondan hoşsohbet, ondan ala olamazdı kimse. Tatlı tatlı konuşur, içli içli ağlar, en yüksekte uçanı bile insafa getirir, hümgür hümgür ağlatırdı...¹³⁹

Elinin ve dilinin ölçüsünü bilmez, mutlu olduğunda içinden geldiği gibi davranır. Çevredekilere elinde olmadan eski tarzıyla hitap eder, yaptığını fark ettiğinde ise son derece utanır. Pinhan ile arasında oldukça hoş ama gizli bir hukuk oluşmuştur. Ancak Pinhan ona hem hayrandır, hem de ondan çok korkmaktadır.

“...Çocuk, korkuyla karışık hayranlıkla seyrederdi onu. Kahvesini tam kıvamında pişirdiğinde, Dulhani Hasan durduk yerde heybetlenir; onun körpe omzuna okkalı bir şaplak indirir; farkında olmadan salıverdiği küfrü elinin ayasıyla yakalayıp bastırır; kendince “ellerin dert görmesin!” demeye getirirdi. Çocuk da omzunun ağrısına aldırmaz; gözlerinin içi gülerek sağ elini sol göğsüne yapıştırır; boyun kırar; kendince, “afiye, bal olsun!” demeye getirirdi. Gizli bir hukuk vardı adeta aralarında. Dulhani Hasan’ın, en şirret, en hodbin olduğu anlarda dahi veyahut çocuğun en patavatsız, en ham olduğu anlarda dahi bozulmayan, bozulmamasına itina gösterilen, kuytularda saklı, güneş yüzü görmemiş, adı konulmamış bir hukuk...¹⁴⁰

Oldukça gözü kara dediğini yapan biridir. Kara kış bastırıldığında bir fincan kahve içmek için kara kışa günlerce meydan okuyan Dulhani, Pinhan’ı oldukça şaşırtır. Pinhan o gece bu etkiyle bir rüya görür.

“...Dulhani’nin bir fincan kahve uğruna kellesini koltuğuna alarak kara kış bileğinin hakkıyla mağlup ettiği günün gecesinde tuhaf bir rüya görmüştü...¹⁴¹

Bu rüyada Dulhani ve Dürri Baba’yı gören Pinhan, Dulhani’nin denizden bir kahvede oturduğunu ve fincanını denize daldırarak köpüklü kahveler çıkardığını görür.

¹³⁸ Şafak, a.g.e., s.18-19

¹³⁹ Şafak, a.g.e., s.19

¹⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.19

¹⁴¹ Şafak, a.g.e., s.29

KABAKULAK REŞO

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi'nde yaşamıştır. Mahallenin bekçiliğini yapmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Eski mahalle bekçisidir. Mahalledeki evli bir kadınla, Nevres'in annesiyle kaçmıştır. Bu yüzünden mahalleli onu ahlak yönünden çok eleştirir.

"... Ne var ki, Kabakulak Reşo, iki sene evvel mahallenin evli barklı kadınlarından biri ile kaçıp gitmişti..."¹⁴²

BEKÇİ BEBERUHİ RIZA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi'nin hala bekçiliğini yapmaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Mahallenin hala tek başına bekçiliğini yapan *"...Beberuhi Rıza, adı üstünde, o kadar kısa boylu bir adamdı ki..."¹⁴³*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Daha önceden üç nöbetçisi bulunan mahallenin, artık tek bekçisidir. Arada bir arkadaşlarının yokluğunu hisseder. Bazen onun bu hali çaresizlik gibidir.

¹⁴² Şafak, a.g.e., s.79

¹⁴³ Şafak, a.g.e., s.80

“...Beberuhi Rıza nefesini avuçlarına üfleyerek ısınmaya çalıştı. Bu gece hava çok soğuktu. Üstelik nöbeti devredebileceği başka bir bekçi yoktu mahallede. Oysa eskiden üç bekçisi vardı Akrep Arif mahallesinin. Nöbetleşe kollarlardı mahalleyi...”¹⁴⁴

Nöbet tutarken yanına bir bekçi arayan Beberuhi Rıza, diğerlerinden farklı dürüst, sözüne sadık, elalemin karısına kızına göz dikmeyecek, gücü kuvveti yerinde bir arkadaş daha istemektedir. *“...Hal böyle olunca da Beberuhi Rıza tek başına kalmıştı. Lakin bu meşakkatli vazifeyi bir başına ifa edemeyeceğini gayet iyi bildiğinden bir bekçi arıyordu yanına. Yeni bekçi, Kabakulak Reşo gibi utanmaz arlanmazın teki çıkıp elalemin karısına kızına göz dikmemeli ve Sabırküpü Sabri gibi ahu gitmiş vahu kalmış biri olmamalıydı. Bu sebeple Beberuhi Rıza yanına dürüst, sözüne sadık, gücü kuvveti yerinde bir bekçi aramakta idi...”¹⁴⁵*

Ancak paragöz olan bu adam bahşişlerin bölünmemesi için, yanına gelecek adamı henüz istemez. Ramazan’ın geçmesini bekler. *“...Arıyordu aramasına da pek de acele ettiği söylenemezdi. Ne de olsa Ramazan-ı Şerif yaklaşmaktaydı. Beberuhi Rıza, ramazan bahşişlerinin bölünmesini istemediğinden, yeni bir bekçinin hemen gelmesini istemiyordu...”¹⁴⁶*

SABIRKÜPÜ SABRİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi’nin eski bekçilerindendir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki yapısı hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Artık iş yapamayacak kadar yaşlanmış ve bunamıştır. Bu yüzden bekçiliği bırakmıştır.

¹⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.79

¹⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.79-80

¹⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.79-80

“... Sabırküpü Sabri ise artık bekçilik yapamayacak kadar yaşlandığından yakın zamanda köşesine çekilmişti...”¹⁴⁷

Anlatılanlara göre *“...Her gece gün ağarana kadar tek göz odasında kalın sopasını yere vura vura dolaşacak ve şikâyet gelenleri tutuklamaya kalkışacak kadar bunamıştı...”^{s148}*

KAYSERİLİ KAVANOZ BEKİR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mekân İstanbul sokaklarında bir yer olan Hüner Kahvehanesi'dir. Burası şöyle tarif edilir:

“...Yabani sarmaşıkların çevrelediği sokak kapısının üzerinde, neredeyse bir insan başı büyüklüğünde, etrafı süslemeli, yaldızlı bir fincan asılıydı. İşte bu fincan, Hüner Kahvehanesinin alamet-i farikasıydı. Burada her gün ateşbazlar, yumurtabazlar, çenberbazlar, şişebazlar, maymunbazlar, yılanbazlar, taklabazlar ve hayalbazlar marifetlerini sergilerlerdi...”¹⁴⁹

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Adam tıknaz ve şişmandır. Sadece bu şekilde bir fiziki özellikten bahsedilmiştir. Bunu da Pinhan'ın gözüyle görürüz.

Pinhan Hüner Kahvehanesi'nde otururken *“...Birden başını yerden kaldırıp, karşısındaki tıknaz, şişman adama baktı ve tanıdı onu...”¹⁵⁰*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Geçimini çalıp çırpmakla sağlayan bir sokak adamıdır. İsmi Kayserili Kavanoz Bekir olan bu adam, çok yılışıktır ve aynı zamanda hızlı işleyen bir zekâyâ sahiptir. Pinhan'ın incisini kaşla göz arasında çalmıştır. *“...Dürri Baba'nın hediyesini günışığına çıkardı. Onunla dertleşmek, ona akıl danışmaktı tek arzusu. Ne var ki, o esnada oradan geçmekte olan ve günlerdir kazınan midelerini avutmak için her şeyi göze almış bulunan Kayserili Kavanoz Bekir, fındık iriliğindeki inciyi fark*

¹⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.79

¹⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.79

¹⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.134

¹⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.135

*etmekte hiç gecikmedi. Atılıp bir hamlede dervişin elindeki inciye alıp, hızla sivişti...*¹⁵¹

Öyle hızlı hareket eder ki Pinhan ne olduğunu bile anlayamaz. “... Pinhan daha ne olup bittiğini bile anlayamamıştı. Toparlanır toparlanmaz adamın peşine düştü...”¹⁵²

Çok pişkin bir adam olan Kayserili Kavanoz Bekir, aynı zamanda yaptığı iş gereği kıvrak zekâlıdır. Yakalandığı zaman, kendini kurtarmak için türlü dalavereler çevirir. Onu yumuşatmak için diller döker.

“...Adam şaşkınlığını üzerinden atıp, yılışık bir sırıtışla ona baktı. Pinhan diklendi; hayatında ilk kez bir arslan gibi kükrerken sesinin tehditkarlığına en çok kendi şaşırdı. Ondaki bu kararlılığı adam da görmüş olmalı ki, üslubunu değiştirdi. Kızma be derviş. Ben ne bilirim senin gibi çetin cevize çattığını. İnci bende değil artık. Sattım onu, bizim gibilerinde durur mu öyle kıymetli şeyler? Karnımı doyurdu, gönlümü hoş tuttu senin incin.” Pinhan yeni bir öfke dalgasıyla zıngır zıngır titrerken, işlerin sarpa sardığını gören adam, paçası ne vakit sıkışıverse hızla işlemeye başlayan aklını çalıştırdı...”¹⁵³

Pinhan’a inciye geri alma konusunda bin türlü yol gösterir. Ama gösterdiği yol sadece yakasını kurtarmaktır. “...Dur hele sattık dedikse yabancıya değil. Senin inci yakın bir arkadaşımıdır... Madem bu kadar mühimdir, gider konuşuruz. Sen de bir yolunu bulur geri alırsın. Ben çekilirim aradan...”¹⁵⁴

LODOS LÜTFÜ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Şeyh Mehmed Mühür Efendi’nin tekkesinde barınmaktadır. Ona burada kalmasını söyleyen Şeyh Mehmed Mühür Efendi’nin kendisidir. Çünkü o daha önceden sokaklarda yatmaktadır.

¹⁵¹ Şafak, a.g.e., s.134

¹⁵² Şafak, a.g.e., s.134

¹⁵³ Şafak, a.g.e., s.135-136

¹⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.135-136

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok ince ve kadınsı bir sesi var. “...Lodos Lütfünün kısık, kadınsı sesi, evvela hırıltılarla sonra boğuk öksürüklerle kesildi...”¹⁵⁵

Hastalıklı ve cılız bir bedeni olan Lodos Lütfü’nün giyimi de farklıdır. Tıpkı bir ziyaret ağacı gibidir.

“...Zaten cılız olan bedeni soğuktan ve yağmurdan epey hasar görmüştü. Elbette, sade bir kez ısıtmakla açıklanamayacak kadar büyüktü vücudundaki tahribat. Şimdi sesini boğan hırıltılar ve göğsünü tırmalayan öksürük nöbetleri, senelerdir hırpalanmış, oradan oraya süürüklenmiş vücudunun artık isyan bayrağını çektiğine işaret etti belki de. Gene de ona kalsa, bildiğini okumaya devam eder; parmaklarına, bileklerine, kollarına ve bacaklarına bağladığı rengârenk kumaşlar, paçavralar, ipliklerle sokaklara fırlayıp, kapı kapı dolaşarak lodosun gözünün yaşlı olduğunu haykırırdı. Bu haliyle, uzaktan bakıldığında, yürüyen bir adak ağacına benzer ve görenlerin istihzalarına maruz kalırdı...”¹⁵⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir meczup olan bu şahıs, çok tuhaf davranışlar sergiler. Hastalığının en büyük nedeni de yağmurda sokaklarda gezmesidir. İçindeki sorunu yansıtmak için fırsat kollar.

“...Tuhaf adamdı Lodos Lütfü. Birkaç hafta evvel, tekkede barınmaya başlayan ve yağmuru pek seven bu meczup adam, gene bir yağmurda sokaklarda dolanıp, çaldığı her kapıyı açana “lodosun gözü yaşlı olurmuş” diye diye şifayı kapmış, ciğerlerini ısıtmıştı...”¹⁵⁷

Her şeyi gören bir kör, her sesi duyan bir sağır gibi yaşamaktadır. Hiç kimsenin hor bakışlarını önemsemeyecek kadar kendini bırakmıştır. Artık iyice deliliği ortaya çıkınca sokaktaki çocuklar bile onunla dalga geçmeye başlar.

“...Ne var ki, söylenen kırıcı sözlerle, fırlatılan alaylı bakışlara aldırmayı bırakalı çok olmuştu. Artık ne peşinde koşup birbirlerinden cesaret alan çocukların hoyratça itip kakmaları, ne büyüklerin muhakkir bakışları, ne de kimsesizliği, garipliği... hiçbir, ama hiçbir yüreğine işlemiyor; etinde iz bırakmıyordu. Her şeyi gören bir kör, her sesi duyan bir sağır gibi yaşamaktı tuttuğu yol...”¹⁵⁸

¹⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.126

¹⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.126

¹⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.126

¹⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.126

O Şeyh Mehmed Mühür Efendi'yi çok sever, arada bir onun sohbetini dinlemek üzere tekkeye gelir. İşte onun çok zor durumda olduğunu gören Şeyh Mehmed Mühür Efendi'nin isteği üzerine onu kırmayarak yine tekkeye gelmiştir.

“...İşte birkaç hafta evvel, bu kimsesiz adamın vücudunun artık teklemeye başladığını gören Şeyh Mehmed Mühür Efendi, Lodos Lütfü'den, gelip hiç olmazsa bir süre tekkede yaşamasını istemişti. Lodos Lütfü severdi Şeyh Mehmed Mühür Efendi'yi; arada bir tekkeye uğrar, çıt çıkarmadan Mesnevi'yi ve iştirak etmeden şeyhin sohbetlerini dinlerdi bir köşede. Bir gün olsun kendisini incitmeyen, hoyrat bakışlara teslim etmeyen bu adamı kırmamış ve bir müddet için tekkeye gelip yerleşmeyi kabul etmişti...”¹⁵⁹

Artık hiç gücü ve aklı kalmayan bu zavallı şahıs, bir süre sonra aklının hayalinin almadığı bir iş yapacak, ama farkına bile varmayacaktır. Çünkü deliliğinden yararlanan kötü niyetli adamlar ona sırlı kitabı çaldırtacaktır. Hatta onun yüzünden tekke de yanıp kül olur.

SALLABAŞ DÜRDANE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Sallabaş Dürdane, Üsküdar'daki Uzun Çayır civarı, Kasımpaşa mezarlığı'nda Kevser Nine'ye şifalı ot toplar. Onu biz sadece burada görürüz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Maile ve Naile ile birlikte şifalı bitki toplayan bu kadın onlara göre daha yaşlıdır.

“...Adı Sallabaş Dürdane olan üçüncü kadın ise onlardan epey yaşlıydı...”¹⁶⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Sallabaş Dürdane, fakir ve kimsesiz olduğu için hayatını susamcılık yaparak kazanır.

“...Kimi kimsesi yoktu; susamcılık yapardı. Ağdalanmış şekerle karıştırıp, kare kare keserek sattığı susamla karnını doyurmaya çalışırdı...”¹⁶¹

¹⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.126

¹⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.188

O da Kevser Nine için şifalı ot toplar. Diğerleri gibi tütün tiryakisidir. Kevser Nine ona da diğerlerine yaptığı gibi süslemeli lüleler ve tütün hediye eder. Kevser Nineye ne türlü borcu olduğunu bilmediğimiz bu kadın, zaten iyilik gördüğü kapıya sahip çıkacak kadar vefakârdır. Bu yüzden yaptığı sadece vefa borcunu ödemek değil yardım etmektir de.

“...Her üç kadın da tam bir tütün tiryakisi olduklarından, Kevser nine onlara bazı bazı süslemeli lüleler yahut en hasından tütün hediye ederdi. Ve Akrep Arif mahallesinden çok uzakta ikame eden her üç kadının da Kevser nineye ta geçmişten kalma vefa borçları vardı. Mahallede kimse onların Kevser nineye hangi sebepten ötürü bu kadar düşkün olduklarını bilmezdi...”¹⁶²

MAİLE-NAİLE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Üsküdar’daki Uzun Çayır civarı, Kasımpaşa mezarlığı’nda Kevser Nine’ye şifalı ot toplarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Güllü, çiçekli, yapraklı, göz alıcı basmalardan kıyafetler giyerek, tepeden tırnağa bir renk cümbüşü halinde gezerler.

“...Kevser nine bu iş için her sene üç kadın tutardı. Bu kadınlardan adları Maile ve Naile olan ikisi, bohçacılıkla geçinen genç, Kıpti kadınlardı. Güllü, çiçekli, dahi yapraklı, göz alıcı basmalardan bol yenli mintanlar; menekşe moru, kavuniçi yahut türbe yeşiline kesmiş parlak kumaşlardan da tiril tiril şalvarlar giyerek, tepeden tırnağa bir renk cümbüşü içinde salına salına dolaşırlardı. Bu halleriyle Bedrenk Asiye’yi bile çatlatırlardı...”¹⁶³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Onlar da Sallabaş Dürdane gibi tütüne düşkündürler. Kevser Nine’ye vefa borçlarını ödemek için şifalı ot toplarlar.

¹⁶¹ Şafak, a.g.e., s.188

¹⁶² Şafak, a.g.e., s.189

¹⁶³ Şafak, a.g.e., s.188

“...Her üç kadın da tam bir tütün tiryakisi olduklarından, Kevser nine onlara bazı bazı süslemeli lüleler yahut en hasından tütün hediye ederdi. Ve Akrep Arif mahallesinden çok uzakta ikame eden her üç kadının da Kevser nineye ta geçmişten kalma vefa borçları vardı. Mahallede kimse onların Kevser nineye hangi sebepten ötürü bu kadar düşkün olduklarını bilmezdi...”¹⁶⁴

Bohçacılık yaparlar. Sattıkları mallar çok kıymetli olduğundan her müşteriye tenezzül etmezler. Onlar Sallabaş Dürdane kadar fakir değillerdir. Bazen gittikleri zengin evlerde bakla falı da bakarlar. Hiç kimsenin elini ayağını öpmeden, kendi yağlarında kavrulurlar.

“...Dibalar, hatailer, hakirler, dımışkiler, abaniler. seraserlerle doldurdıkları bohçalarını sırtlayıp sabahtan akşama kadar sokak sokak, kapı kapı dolaşırlardı. Sattıkları mallar pek kıymetli olduğundan, öyle her müşteriye tenezzül etmezlerdi. Gittikleri zengin evlerinde, zaman zaman bakla falına da bakarlardı. Kenarları oyalı mendillerini orta yerde açıp, baklaların arasında cirit atan kömür, şeker, taş ve kaya tuzu parçalarından müneccimane laflar çıkartırlardı. Hiç kimsenin elini eteğini öpmeden, kendi yağlarında kavrularak yaşayıp giderlerdi...”¹⁶⁵

KEVSER NİNE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Nakş-ı Nigar Mahallesi, Babafingo yokuşu, Kara Nara sokağında oturur. üç katlı, sarmaşıklarla örülü ahşap bir evi vardır.

“...Kendini bir nebze olsun toparladığında, Babafingo yokuşunu çıkıp, Kara Nara sokağına daldı telaşla. Sokağın ortasındaki, üç katlı, sarmaşıklarla örülü ahşap eve vardığında nefes nefese kalmıştı...”¹⁶⁶

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kevser Nine yaşlıdır ancak görüntü olarak çok da yaşlılığını belli etmez. Çok dinç, yüzü henüz sarkmamış pembe-beyaz bir kadındır.

¹⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.189

¹⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.188

¹⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.94

“...İhtiyarlığına rağmen pembe-beyaz çehresi, hafif kalkık burnu. Sütbeyaz dişleri ve hala sarkmamış yanaklarıyla hayli dinç görünüyordu. Eğer yaşını ele veren bir şey varsa. O da her kıpırdayışında çatır çatır eden kemikleri...”¹⁶⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Düşenin dostu, kudretli bir kadın olduğu için herkes ona yardımı bir borç bilir. Çok inançlı olduğu halde asla insanları inanç veya milletlerine göre ayırmayan kişiliği ile mahallesinde ve çevresinde çok sevilir. Sürekli ona çevreden şifalı otlar toplayan üç kadına da nasıl bir yardımı dokunmuşsa, karşılıksız bu işi yaparlar.

“...Tek bildikleri, Kevser nine gibi kudretli ve düşene dostluk etmekten geri durmayan bir kadının, koskoca İstanbul şehrinde her yaştan, her fitrattan, her dinden insanla ahablık ettiğiydi ki, sade bu bile, bu üç kadının ona olan vefa borçlarını izah etmek için kâfiydi...”¹⁶⁸

İhtiyar ve şifalı otlarla uğraşan, elleri kınalı bir ninedir. Onu sadece otlarının bitmesi huzursuz eder. *“...Kevser nine yukarıda, peykede oturmakta, evdeki yabani otları birer birer gözden geçirmektedir. Her sene üç kadına toplattığı yabani ot çuvallarının gelmesine daha epey vakit olduğundan elinin altındaki malzemeyi dikkatli kullanması gerekiyordu. Fakat bazı otlar ya tamamıyla bittiğinden ya da bitmeye yüz tuttuğundan asabı bozuktur...”¹⁶⁹*

Mahalledeki herkes ona danışmak veya bir şeyler anlatmak için uğrar. Çok sabırlı ve yol göstericidir. Yine böyle bir günde mahallenin dedikoducusu Ceviziçi Tahir’in selamsız sabahsız gelişine, onu hiç sevmediği halde sabırla karşılık verir.

“... Selamsız sabahsız içeri dalan Ceviziçi Tahir’i görünce kınalı ellerindeki karabaş otlarını kucağına bıraktı. Ayaklı meyhanenin durup dururken evine damlamayacağını gayet iyi bildiğinden, sebeb-i ziyaretini merak etmişti... Kevser nine telaşlanmadan, sıradan bir haber almış gibi sakın sakın arkasına yaslandı...”¹⁷⁰

Bu âlemde şifasız dert olmadığını, her felaketin bir çaresi olduğunu söyler. Emanete hıyanet edenlerin akıbetinin iyi olmayacağını anlatır ona. Emanet ile ilgili söyledikleri gerçekten kayda değerdir.

“...Emanet dediğin kutsaldır/ hem kutsal hem de nazlıdır/ kudreti kendinden menkul/ zehiri isminde saklıdır/ bir kez olsun bilinmese kadrin/ hemencecik küser, kırılır/ gider bir kuytuda soluklanır/ göz ister görmeye / yürek ister geri getirmeye / kaçmaya teşebbüs etmek nâfiledir/ yol ister firar etmeye / emanet kuytularda ilenirken / korku sa- lar üstümüze / gece gündüz peşimizi bırakmazken/ sonumuzdan korkarız / sonumuz olmasın diye diye / böyle giderse / zail olmaz kara bahtımız / çünkü emanete hıyanetten / hayır gelmez kimseye / kıssadan hisse / şaşmaz hikmettir / vicdan borcu para ile pul ile ödenmez / hıyanet ki kuzu postunda kurttur / evvel

¹⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.94

¹⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.189

¹⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.94

¹⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.94

güler yüzüne / sonra ciğerini söker / pare pare / felaket dediğin başlar o zaman / başlar rüzgar gibi / fırlıdak gibi dönmeye / cila çeker keyfine / gene de bakılır bir çaresine / şifasız hastalık yoktur bu alemde / kefarettir felakete çare / emanet ucuz bahaya gitmem der / muntazır eder teşrifine/ ne zaman ki ödenir kefareti / ne zaman ki sunulur gümüş bir tepsi içinde / emanet der ki bağışladım / ettiğiniz hıyaneti bağışladım...

*Kevser nine bunları bir çırpıda söyledikten sonra, yol yol olmuş alnını daha da kırıştırarak ağır ağır, tane tane lafını tamamladı...*¹⁷¹

SİDİKLİ SAFİYE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi'nde *"...Hoyrat Hacer ile Sidikli Safiye'nin arasında, kendilerinin bile görmek istemedikleri, son derece kuvvetli bir bağ vardı. Ustura sokağının tam ortasında, öne doğru ikibüklüm eğilerek neredeyse birbirine değen iki ahşap, köhne evde karşılıklı otururlardı..."*¹⁷²

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sidikli Safiye *"...Kalın karakaşlı, kara gözlü, güleç yüzlü, elma yanaklı bir kadındı. Etli dudaklarının kenarında yollar açan derin çizgilerle, gözlerini çevreleyen kırışıklıklar, suratına her zaman mütebessim bir ifade verirdi. İnsan ona bakarken, sevimli ve tombul yanaklarını sıkmamak için kendini zor tutardı..."*¹⁷³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kevser Nine'nin arkadaşı olan altı kadından biridir. Onun kadar olmasa da iyi bir kocakarıdır. En yakın arkadaşı ve tamamlayıcısı olan Hoyrat Hacer ile beraber fal bakarlar. Hoyrat Hacer'in aksine, fallarda her zaman iyi şeyler gören, güler yüzlü, iyi niyetli biridir.

"...Her ikisi de çok güzel kahve falı bakardı; elbette, aynı fincandan tamamıyla farklı manalar çıkartarak. Sidikli Safiye kahve telvelerinin içinden güzel şeyleri çekip çıkartırken, Hoyrat Hacer'in oltasına hep fena tesirli kelimeler takılırdı. Bundan dolayıdır ki fal baktıranlar, aynı fincanı evvela Hoyrat Hacer'e, hemen ardından da Sidikli Safiye'ye uzatırlardı. Bu sayede iyi kötü ne varsa çıkardı ortaya. Halka tamamlanırdı. İşin garip tarafı, sanki aralarındaki derin fikir

¹⁷¹ Şafak, a.g.e., s.109

¹⁷² Şafak, a.g.e., s.106

¹⁷³ Şafak, a.g.e., s.105

ayrılıkları onları birbirlerine daha merbut kıları. Kimselerin çözümediği bir münasebetti bu. Bir taraftan, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer'in sesinin ve sözlerinin soğukluğundan üşüyüp ürperir, Hoyrat Hacer de onun suratından eksik olmayan gülümsemeyi tahammül edilemez bulurken, bir taraftan da birbirlerini görmeden duramazlardı...¹⁷⁴Oldukça güler yüzlü ve şen şakrak olduğu için bulunduğu ortamın gerginliğini alır.“... Neyse ki, Sidikli Safiye'nin şen şakrak konuşmaları odaya sıkıntılı bir havanın çöreklenmesine mani oluyordu...”¹⁷⁵

İsmiyle özdeş bir kadın olan bu şahıs çok güldüğünde çişini altına kaçırdığı için bu lakabı almıştır. En ufak şeyleri birer mutluluk sebebi sayar, bu durumuna asla üzülmez.“... Lakin bir kusuru vardı; gülmenin dozunu kaçırdığında sidiğini tutamazdı. Ne vakit kıkır kıkır gülüp de kendini kaybetse, ellerini bacaklarının arasına götürüp sımsıkı bastırarak hacetini gidermek üzere hızla bulunduğu odadan fırlardı. Gün boyu bir bebek gibi, altı kalın bezlerle sarılı dolaşırdı. Ama hiç şikâyetçi değildi; çünkü hayatta her hadisenin müspet tarafını görmekte onun üstüne yoktu...”¹⁷⁶

Onun hayata bu kadar sevecen yaklaşmasının en büyük nedeni Allah inancıdır. Çok dindar olan bu kadın, her durumda inançlarına sığınır, kendini rahatlatır. Hatta şu varlık âleminde devasız dert olmadığını söyler, kötü fikirlere karşı kendini kapatır.“... Onun nazarında, şu varlık âleminde devasız dert bulunmazdı. Aksini düşünmek, Allah'ın rahmetinden ve şefkatinden şüphe etmek demektir. Sidikli Safiye, en ufak şeyleri birer mutluluk sebebi addedebilmek için baktığı her yerden demet demet salaha dair emareler toplardı. Adeta kendini her türlü kötü fikre kapatmıştı. Ne vakit tatsız bir hadise ile karşılaşsa tombul vücudunu kucakladığı gibi mülevven bir masal diyarına taşır; orada tazelenir, kuvvet toplardı. Şu âlemde her türlü karabasandan tamamıyla azade biri varsa, o da muhakkak ki Sidikli Safiye idi...”¹⁷⁷

HOYRAT HACER

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akreş Arif Mahallesi'nde “...Hoyrat Hacer ile Sidikli Safiye'nin arasında, kendilerinin bile görmek istemedikleri, son derece kuvvetli bir bağ vardı. Ustura sokağının tam ortasında, öne doğru iki büklüm eğilerek neredeyse birbirine değen iki ahşap, köhne evde karşılıklı oturlardı...”¹⁷⁸

¹⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.106

¹⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.106

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sidikli Safiye'nin en yakın arkadaşı olan bu kadın, onun aksine asık suratlı, daha çıkarıcı bir yüz ifadesine sahiptir.

“...Hoyrat Hacer ise gerek asık suratı, gerek menfi tabiatıyla Sidikli Safiye'nin tam zıttıydı...”¹⁷⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Sidikli Safiye gibi çok iyi fal bakar. Ancak onun gördükleri arkadaşının gördüklerinden çok farklıdır. Çünkü o, tabiatı gereği her şeyi kötüye yorar.

“...Her ikisi de çok güzel kahve falı bakardı; elbette, aynı fincandan tamamıyla farklı manalar çıkartarak. Sidikli Safiye kahve tavelerinin içinden güzel şeyleri çekip çıkartırken, Hoyrat Hacer'in oltasına hep fena tesirli kelimeler takılırdı. Bundan dolayıdır ki fal baktıranlar, aynı fincanı evvela Hoyrat Hacer'e, hemen ardından da Sidikli Safiye'ye uzatırlardı. Bu sayede iyi kötü ne varsa çıkardı ortaya. Halka tamamlanırdı. İşin garip tarafı, sanki aralarındaki derin fikir ayrılıkları onları birbirlerine daha merbut kılardı. Kimselerin çözemediği bir münasebetti bu. Bir taraftan, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer'in sesinin ve sözlerinin soğukluğundan üşüyüp ürperir, Hoyrat Hacer de onun suratından eksik olmayan gülümsemeyi tahammül edilemez bulurken, bir taraftan da birbirlerini görmeden duramazlardı...”¹⁸⁰

Tam bir felaket tellalıdır. Fitne ve fesaddan, iflah olmaz dertlerden, onulmaz yaralardan dem vurur, ortada fol yok yumurta yokken, en kötü, en olmadık ihtimalleri sıralar. Ancak bunları yapma sebebi olarak da şunu öne sürer: Yüksek sesle bir kez telaffuz edilen kötülük, başa gelmez.

“... En basit vakada bile muhakkak bir uğursuzluk saptayıp, felaket tellallığı yapmayı bir borç bilirdi. Ortada fol yok yumurta yokken, en kötü, en olmadık ihtimalleri aklına getirir; cehennemi kargaşalıktan, fitne ve fesaddan, iflah olmaz dertlerden, onulmaz yaralardan dem vururdu. Aslında, bu bir bakıma Hoyrat Hacer'in müdafaa taktiği idi. Nefs-i müdafaa. Zira en feci ihtimalleri düşünüp, birer birer dile getirdiğinde, bunlardan hiçbirinin başına gelmeyeceğine inanırdı. Onun nazarında, her zaman en kötüyü düşünmek. Tam da kötüyü defetmek için elzem olan bir tılsımdı. Zaten baş yaran taş, ummadık taş değil miydi her zaman? Demek ki, aslanan her türlü ihtimale karşı tedarikli olma. Böylelikle, adı bir kez konan, yüksek sesle bir kez telaffuz edilen kötülük, başa gelmez; insan hiçbir ukubete duçar olmadan yaşayıp giderdi...”¹⁸¹

¹⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.106

¹⁸¹ Şafak, a.g.e., s.105-106

ŞEBGİR KAMER

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi'nde oturur. Kevser Nine'nin arkadaşıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oldukça değişik bir kişiliği olan Şebgir Kamer şu şekilde tarif edilmiştir.

“...Kemerli burunlu, uzun, sivri çeneli, sert hatlı ve gözlerinin etrafı simsiyah çukurlarla çevrili Şebgir Kamer'e gelince, şimdiye değin kaç bahar gördüğünü, kaç kış atlattığını kendi de bilmezdi. Derisi meşin gibi sertleşmişti. Tam beş kere evlenmiş; beş koca eskitmiş, hiçbirine meyve vermemişti. Çoktan ağarmış saçlarına kına yapar, omuzlarından aşağıya yedi tane saç örüğü bırakırdı. Yedisi birden ince uzun kırmızı ipler gibi sallanırdı beline doğru...”¹⁸²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kevser Ninenin arkadaşlarındandır. O bir rüya tabircisidir. Kendi rüya görmediği için herkesin rüyalarını dinler ve yorumlar.

“... Şebgir Kamer, beşinci kocasını da gömdüğünden bu yana geceleri devamlı ayaktaydı. Uyuyamamaktan şikâyetçi değildi; tek derdi rüya görememektir...”¹⁸³ Rüya görememe onda saplantı haline gelmiştir. Bazen bunu öyle ileri götürür ki mahalledeki çocukları başına toplar, onların ellerine şeker, lokum tutuşturup rüyalarını yorumlamaya girişir.

“... Rüya âlemini öyle çok özlemişti ki, mahalledeki çocukları sık sık başına toplar; ellerine güllü akideler, bademli sucuk şekerleri, fıstıklı lokumlar tutuşturup, onlardan gördükleri rüyaları noksansız, mübalağasız anlatmalarını isterdi.

Çok meşgul olduğu rüya dünyası için tabirname haritaları çizer. Bu sevdası yüzünden bazen günlerce yorumlayamadığı rüya üzerinde uğraşır uzun süre ortalıklarda görünmez.

“... Kendisi rüya göremese de başkalarının gördüğü rüyaların tabiriyle beslenirdi. Şebgir Kamer mahallenin rüya tabircisiydi. Hep başkalarının gördüğü rüyaları, yarı gıpta ederek tabir ederdi. Bazı bazı rüya göremediği için isyan etse de, bu işin içinde de bir hikmet olduğuna inanarak haline rıza gösterirdi. Şebgir Kamer tabirname haritaları hazırlar; geceleri bu haritalar üzerinde adım adım ilerleyerek,

¹⁸² Şafak, a.g.e., s.106-107

¹⁸³ Şafak, a.g.e., s.107

en son dinlediği rüyanın tabirini yapardı. Bazen rüya haritalarında yolunu kaybeder, günlerce ortalıkta görülmezdi...”¹⁸⁴

MACUNCU MAKBULE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akreş Arif Mahallesi’nde oturur. Kevser Nine’nin arkadaşıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kevser Nine’nin arkadaşı olan “...Macuncu Makbule ise, kocakarların içlerinde, yarım asırlık ömrüyle, en genç olanıydı...”¹⁸⁵

Romanda fiziki özellik olarak sadece bu bilgi vardır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Onun işi çeşit çeşit macunlar yapmaktır. Bu macunların tariflerini sır gibi saklar, tarif isteyenleri fena halde tersler. Bu konuda çok ketum ve titiz olduğunu gördüğümüz Şebgir Kamer, kendisine şifa için gelenleri geri çevirmeyecek kadar da merhametli, iyi niyetli bir kadındır. Aynı zamanda kadınlara en mahrem konularda bilgiler verecek kadar bilgilidir.

“... Bilmediği, yapmadığı macun yoktu. Şifa niyetine yahut sır sermestlik versin, kederi tasayı savsın diye terkip ettiği envai çeşit macunun yanısıra, mahallenin çocukları için güllü, tarçınlı, limonlu, erikli, sakızlı, naneli macunlar da yapardı. Macunlarının terkebini bir sır gibi saklardı. Kendisine şifa için başvuranları kapısından eli boş çevirmez; ama macunlarının tarifini isteyenleri fena şekilde terslerdi. Bu hususta pek titiz ve ketumdu. Keyfi yerinde olduğunda, sade kendisi için yaptığı afyonlu macunları peş peşe yutup, dalar giderdi. Yaptığı macunların yanısıra, tohum ve toprak münasebetlerine dair verdiği nasihatlerle de ün saldığında, mahallenin kadınları en mahrem hususlarda akıl danışmak için sık sık kapısını çalarlardı...”¹⁸⁶

¹⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.107

¹⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.107

¹⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.107

Sohbeti çok sever. Ancak onun kastettiği sohbet iyi yoğrulmuş cümlelerle kurulu bir sohbetir. Çünkü kendisi, ağzı iyi laf yapan biridir. Sözcüklerin uyumunu macunun kıvamına benzetir. Kıvam tuttu mu sohbet de güzel olur der.

“... Ağzı iyi laf yapardı Macuncu Makbule’nin; harfleri, kelimeleri, tıpkı macunlarına kattığı otlar, tatlar gibi görür, bir güzel yoğurur, kıvama getirirdi konuşurken. Onun indinde her sohbet başka bir macuna benzerdi. Mühim olan, macunu talep edenin ne istediğini ilk bakışta fahmeylemek ve terkibi bu minval üzere hazırlayabilmektir. O vakit kelimeler hiç sızlanmadan usul usul, damla damla eriyerek, tüm benliklerini verirlerdi sohbe. İşte bu yüzdendir ki, Macuncu Makbule tutkunuydu sohbetimsi macunların ve macunumsu sohbetlerin. Her ikisinde de, aslolanın, tek bir damlanın yahut minicik bir harfin nelere kadir olduğunu hatırdan çıkarmadan, kıvamı tutturabilmek olduğunu söylerdi...”¹⁸⁷

İSMİHAN KADIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi’nde oturur. Kevser Nine’nin arkadaşıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Mavi gözlü, uzun kalın kaşlıdır. Ama onun en önemli özelliği çivit mavisi gözlerinin her şeyi derinden hissetmesidir.

“...Uzun, kalın kaşlarının altındaki çivit renkli gözleriydi. Bu gözler baktığı yeri deler geçer, akıllardan geçenleri okur, gizli saklı sırları bir bir ortaya çıkartırdı...”¹⁸⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kevser Nine’nin arkadaşı olan bu kadın, inanılmaz bir inada sahiptir. İnadı yüzünden hiç evlenmemiştir. Bu yüzden herkes ondan çok çekinir.

“...İsmihan Kadın’dan mahallede hemen herkes çekinirdi. Hiç evlenmemiş, bütün kısmetlerini geri çevirmişti. Öyle büyük bir inadı vardı ki, gençliğinde, ailesi

¹⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.107

¹⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.108

onu evlenmeye bir türlü ikna edememişti. Aradan geçen uzun seneler bu meşhur inadı körelteceğine daha da bileylemişti...”¹⁸⁹

Aslında bu çekinmenin içinde çok büyük bir saygı da söz konusudur. Herkesin ondan çekinmesinin iki sebebi vardır. Bu sebeplerden birincisi, uzun, kalın kaşlarının altındaki çivit renkli gözleridir. Bu mavi renkli gözler kimsenin göremediği derinlikleri görür, sırları ortaya çıkarırmış. Ve okuduklarını anlattığında yerin dibine geçirirmiş insanları.

İkinci sebep ise cinleri Kışniş, Karakura ve Kepoz’dur.

“... İsmihan Kadın her gittiği yerde, iki müthiş sebepten ötürü saygı ve korku uyandırır. Bu sebeplerden birincisi, uzun, kalın kaşlarının altındaki çivit renkli gözleriydi. Bu gözler baktığı yeri deler geçer, akıllardan geçenleri okur, gizli saklı sırları bir bir ortaya çıkartırdı. Gözlerinin tılsımı diline vurduğundan, bir konuşur pir konuşurdu İsmihan Kadın. Yerin dibine geçirirdi adamı. İstedikini vezir ederdi, istedikini rezil. İkinci sebep ise cinleriydi. Cinlerden, Kışniş ve Karakura adlarını taşıyan ikisi, doğduğu günden bu yana bir an için bile yanından ayrılmamışlardı...”¹⁹⁰

Cinleri şu şekilde tarif edilmişlerdir.

“... Kışniş ufak tefek bir cindi; bütün gün ordan oraya sığrar ve her vesilede, İsmihan Kadına yakayı ele vermeden birilerine muziplik yapmanın yollarını arardı. Karakura ise biraz somurtkan, tepeden tırnağa simsiyah bir cindi ve ekseriya keçi kılığında dolaşırdı. İsmi Kepoz olan üçüncü cine gelince, o ötekilerden farklıydı. İsmihan Kadın seneler evvel onu hapsediği bir enfiye kutusundan kurtarıp, sol bileğine batırdığı bir çuvaldız vasıtasıyla kendine bağlamıştı. Bu sayede kötü kalpli Kepoz insanlara zerre kadar zarar veremediği gibi, İsmihan Kadının sözünden dışarı çıkamamaktaydı. Mahallede herkes Kepoz’u tanır ve hiç kimse onun sol bileğindeki çuvaldızı çıkarmayı aklından dahi geçirmezdi. Kepoz da, insanları şaşırtmak için her Allahın günü başka bir kılığa girerdi. Kimi zaman bir parmak traşlı, üstü başı dökülen humbıl bir dilenci yahut elinde çiçek sepetiyle dolaşan bir Kıpti kadın, kimi zaman maniler söyleyerek kâğıt, keten ve susam helvaları satan bir helvacı yahut samur kürklü bir beyzade olurdu. Ama her ne kılığına girerse girsin sol bileğindeki çuvaldız hemen ele verirdi kim olduğunu ve asıl maksadını...”¹⁹¹

¹⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.108

¹⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.108

¹⁹¹ Şafak, a.g.e., s.108

BEDRENK ASIYE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi'nde oturur. Kevser Nine'nin arkadaşıdır

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü sadece giyim kuşamıyla ilgili olarak verilmiştir.

Bedrenk Asiye “...Hayatı boyunca sarı, mavi, pembe gibi bed ve cafcıflı renklerden giyinip kuşandığı için bu adı almıştı...”¹⁹²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kevser Nine'nin arkadaşı olan bu kadın da mahallenin muskacısıdır. Herkesin omzunda, kuşağında ona ait bir muska veya nazarlıklar vardır.

“...Akrep Arif mahallesindeki yediden yetmişe herkesin omzunda, kuşağında taşıdığı, yanından bir an olsun ayırmadığı nazarlıklar hep Bedrenk Asiye'nin elinden çıkmış, onun nefesiyle okunmuştu...”¹⁹³

En belirgin özelliği olan cafcıflı renkler giyinmesi, isminin de Bedrenk olmasına sebep olmuştur. Bu renkleri giyerek nazarın kendine hiç yaklaşmadığını düşünür.

“...Bedrenk Asiye en parlak, en cart, en bed renkleri çekinmeden giyer, nazarın kendisini kakalamasından zerre kadar korkmazdı. Niçin korksun ki, nazarın ilacının kendinde olduğunu bildikten sonra? ...”¹⁹⁴

Çok genç yaşta evini ve kocasını bırakmış, bu mahalleye gelmiştir. Korkudan mıdır bilinmez, daha sonra da mahalleden dışarı hiç çıkmamıştır.

“...Bedrenk Asiye ise daha henüz genç ve pek hoppa iken evini barkını ve kocasını terk edip bu mahalleye kapağı atmıştı. Vardıktan sonra da mahalleden dışarıya bir kez olsun adımını atmamıştı. Bunca senelik cüçcüş hayatı boyunca sarı, mavi, pembe gibi bed ve cafcıflı renklerden giyinip kuşandığı için bu adı almıştı...”¹⁹⁵

¹⁹² Şafak, a.g.e., s.108

¹⁹³ Şafak, a.g.e., s.109

¹⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.109

¹⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.108

Nazar için herkes onu çağırır. O da gittiği evlerde el üstünde tutulmanın zevkini çıkarır. Kem göze bilmediği deva yoktur. İşinin ehli bir kadındır.

“... Bedrenk Asiye’nin kem göze bilmediği deva yoktu. Yeni dükkân açan, azıcık paralanın, oğlan doğuran ya da kızına hayırlı bir kısmet bulan oldu mu, hemen Bedrenk Asiye çağırıldı. O da gittiği yerlerde hem el üstünde tutulmanın tadını çıkartır, hem de kâh nazar duaları okuyarak, kâh kurşun dökerek, kâh ateşte tuz çevirerek envai çeşit yolla nazarı uzak tutardı...”¹⁹⁶

SEFİH ALİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi, Defterdar Celal Mahallesi onun asıl mekânlarıdır. Ancak bir hırsız olan Sefih Ali, bu mahallelerin dışında nerede bir yangın veya karışıklık olursa oradadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gözlerinin rengi çiğ sebze yeşili şeklinde tanımlanmıştır. Çünkü Sefih Ali, çiğ bir insandır. Bunu da en güzel gözleri ele verir.

“...Sefih Ali’nin gözlerine, çiğ sebze yeşili çöreklenmiş...”¹⁹⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Tam anlamıyla şeytana pabucunu ters giydiren bir adamdır. Ayrıca sebep olduğu olaylardan bile habersiz, son derece kaygısız ve sorumsuz biridir. Onun sorumsuzluğunu ve bu kaygısızlığını şu cümlelerden öğreniyoruz. *“... Sefih Ali’ye gelince, o sebep olduğu ve olacağı hadislerden bi haber, yükünü yüklenmiş, yolunu tutmuştu...”¹⁹⁸* Bir yangın sırasında ortalıkta dolaşan Sefih Ali, çok kurnaz ve akıllı olduğu için evine gidip bekler. Kargaşada hiçbir şey çalamayacağını anlar.

“...Velhasıl ortalık fazlasıyla kalabalıktı ve böylesi bir arbedede her ne kadar kimsenin kimseyi görecektaki yahut niyeti olmasa da orta yerden mal aşırarak cüret

¹⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.108-109

¹⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.73

¹⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.79

*değil, olsa olsa cehalet isterdi. Bu kavi sebepten ötürü, adımını atacağı toprağı yoklamadan ayağını uzatmayan Sefih Ali, oradan sıvışmaya ve külleri beklemeye karar verdi...*¹⁹⁹

Tıpkı işinin ehli bir iş adamı gibidir. Her şeyi iyi hesaplar.

*“...Sefih Ali’ye gelince, o, sebep olduğu ve olacağı hadiselerden bihaber yükünü yüklenmiş, yolunu tutmuştu. Lakin mahallesine avdet etme işini mümkün olduğunca ağırdan alıyor, hiç telaş etmiyordu. Ne de olsa, sanduka örtüsünü, şamdanları ve gerdanlığı evine sağ salım ulaştırabilmek için gecenin karanlığının bastırmasını beklemek zorundaydı...”*²⁰⁰

Sefih Ali *“...Külleri severdi. O siyahlığın arasından yangına yenik düşmemiş pirinç şamdanlar, mücevher kutuları, burma bilezikler, gümüş yahut altın takılar... Velhasıl envai çeşit ganimet çıkabilirdi. Karın altından boyunlarını uzatan çiçekler misali, küllerin içinden sıyrılıp gelerek... Sefih Ali’ye gerdan kırıp, çapkın çapkın gülümseyerek... Telaşa lüzum yoktu. Sular durulunca tekrar gelir, küllerin arasında oynayan çocukları münasip bir bahaneyle uzaklaştırır ve Karun hazinelerini aramaya koyulurdu...”*²⁰¹

Çok aç gözlüdür. Sadece bir gerdanlık için bunca çabaya gerek olmadığını düşünürken türbedeki eşyalar dikkatini çeker. Hiç korkusu yoktur ve kimsenin dokunamadığı türbeden eşya çalar.

*“...Gelgelelim, kani olmayı da beceremiyordu bir türlü. Ne de olsa topu topu bir gerdanlık ile oradan uzaklaşmayı hazmedecek bir adam değildi. Yılların hırsızı, nam-ı diğer Sefih Ali ise eğer, fıldır fıldır dolanan gözleri elbet kısa günün karını bir yerlerde bulacaktı. Böyle düşünürken, sırtını yasladığı duvarın öte yanında uzanan evliya türbesini fark etti. Türbe demek üç kollu gümüş şamdanlar, pirinç fiske şamdanlar...”*²⁰²

Sefih Ali *“...Hem hırsızlığı, hem laubaliliği ve mürailiği öyle ilerletmiş ki, latife ettiğini sanırken herze söyler; kargayı bülbül, merkebi düldül diye satar; kafasında kırk tilki besler, kırkına da ayrı vaatlerde bulunur; gözden sürmeyi, kaştan rastığı çalar; tavus kuşu görse yolacak kaz beller olmuş. Sade bununla kalsa gene iyi. Çaldıkça çalmak, çırtıkça çırtmak, paralandıkça paralanmak hırsı büürümüştü gözlerini...”*²⁰³

Çok akıllıdır. Yaptıkları ortaya çıkmasın diye, mesleğini icra etmek için İstanbul’un uzak köşelerini seçer. Asla kendi mahallesinde hırsızlık yapmaz, komşularından hiçbirinin bu durumu fark etmemesi için elinden geleni yapar. Evi, onun çaldıklarının istifi şeklindedir.

¹⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.77

²⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.79

²⁰¹ Şafak, a.g.e., s.77

²⁰² Şafak, a.g.e., s.77

²⁰³ Şafak, a.g.e., s.72-73

“...Yakın zamana kadar, Akrep Arif mahallesinin mürai ve laubali delikanlılarından ve dolayısıyla da yüzkaralarından biri olan Sefih Ali konu komşudan gizli hırsızlık eder, çalıp çırtıklarını da evinde istiflermiş. Habis huyları açığa çıkmasın diye mesleğini icra etmek için İstanbul şehrinin en uzak köşelerini seçermiş...”²⁰⁴

MEYHANECİ MANOL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da kendi meyhanesinde rastlıyoruz, bu sevimli, sempatik adama.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok babacan, disiplinli ve iyi bir insandır. Fiziki görüntüsü bile bütün heybetine rağmen babacanlığını ortaya serer. İriyarı, heybetli, güleç yüzlü bir adamdır. Ela gözleri de onunla beraber güler.

“...Meyhaneci Manol yer yer ağarmış, sarımtırak pala bıyıklarını şöyle bir burarak, Meyhanenin azametli kapısından içeriye yavaş yavaş damlayan müşterilerini karşılamaya hazırlandı. İriyarı, heybetli, güleç yüzlü bir adamdı. Gölgesinden korkulur, ondan korkulmazdı. Göbeğini hoplata hoplata gülerken, ela gözlerinin de içi gülerdi...”²⁰⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Karanfil Yorgaki’nin yanında çalıştığı meyhanecidir. Herkes tarafından sevilen, saygı duyulan biridir. Halden anlar, sır saklamasını bilir. Kimsenin sırrını kimseye anlatmayan, her işi usulünce yapan, yanında çalışanları da böyle davranmaya sevk eden çok iyi bir insandır. Asla bildiği doğru yoldan sapmayacak kadar da kararlı ve iradelidir.

“...Halden anlar, sır saklar, şaka kaldırır. Meyhanenin tek mil müdavimlerinin ona itimadı tamdı. O da bu itimada layık olmak için elinden geleni yapar, doğru bildiği yoldan sapmazdı. Bunca senedir, meyhanesine gelip gidenlerin

²⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.72-73

²⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.145-146

*türlü türlü huylarını görmüştü. Görmüştü görmesine de, ne bir kimsenin sırrını ağyara vermişliği vardı, ne de müşterilerinin sermesliğini suistimal etmişliği...*²⁰⁶

Tembel veya densiz insanları sevmediği için yanında çalışanlar buna dikkat etmek zorundadır. Yanına aldığı herkes, onun kibir ve gurur düşmanı olduğunu bilir. Çünkü onun kitabında aslolan hizmettir. Ona göre hizmet kusurluysa insan baştan aşağı kusurludur, ve onun yanında yeri yoktur.

*“...Yanında çalışan oğlanlar, onun, hizmette kusur kabul etmediğini, her bir müşteriyi usulünce ağırlayabilmek için nasıl titizlendiğini gayet iyi bilirlerdi. Bu sebepten ötürü, onlar da benzeri bir itina göstermeye gayret ederlerdi. Herkes gibi onlar da bilirlerdi ki, bu meyhanede, akşam ezanından gecenin çingırağına kadar, Meyhaneci Manol’ün kanunları geçer akçeydi. Bu kanunlara göre, her bir oğlan, müşterilere kusursuz hizmet etmek durumunda idi. Tembellik yahut densizlik etmeye kalkan, soluğu derhal dışarıda alırdı. Bir kez hizmet etmeye niyetlenenin, kibirini, kirli bir gömlek addederek, çıkartıp bir kenara kaldırması şarttı...”*²⁰⁷

Dikkatli olması gereken sadece yanında çalışanlar değil, meyhaneye gelen müşteriler de onun mekânında adab ve usule göre davranmak zorundadırlar. Onun meyhanesine gelenler sanki seçilmiş gibidirler. Asla kavga gürültü etmezler. Bulundukları ortamın huzurunu bozacak hiçbir hareketi yapamazlar.

*“...Müşterilere gelince, onlar da meyhanedeki edep ve terbiye kaidelerine sonuna kadar riayet etmeliydiler. Bilhassa, meyin, çığlığın kılıfı değil, muhabbetin muhatabı olduğunu idrak etmeliydiler. Kendileri gibi nice insanı, nice hallerde gören, görüp de her daim müsamaha gösteren meyhane duvarlarına kulak vermeliydiler. Hal böyle olunca da, rindane, edibane sohbet etmek dururken, kendinden başkasını dinlemeyip de muhabbete taş koyanın, içip içip de peripeyker oğlanlara harfendazlık edenin yahut heyheyleneip de kimi dişine göre bulduysa ona sataşmaya kalkanın yeri burası değildi...”*²⁰⁸

Çok mülayim olan bu adam, aksi bir duruma asla katlanamayacak türdendir. Yanlış yapanın vay haline dedirtecek kadar öfkesi büyüktür.

*“...Hem müşteriler hem de hizmet eden oğlanlar, işte bu şaşmaz kurallara itaat ederlerdi. Zira nasıl ki sessiz atın çiftesi pek olursa, her zaman son derece mülayim olan Manol’ün bir kez küplere bindi mi o küplerden kolay kolay inmediği, hiddetle perdelenen gözleri hiçbir şey görmediğinden önüne geleni bulur şişe gibi çatır çatır kırmak suretiyle unufak ettiği tecrübe ile sabitti...”*²⁰⁹

²⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.145

²⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.145

²⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.146

²⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.146

MISIRLI İBRAHİM EFENDİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mısırlı İbrahim Efendi'yi Hezarpare Horoz Baba Tekkesi'nde görüyoruz. Derdi çok önemli ve sırlı defteri çalmaktır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oldukça hırslı ve kötü niyetli biri olan bu şahsın fiziki görünüşü hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok kötü niyetli olan bu adam, Hezarpare Horoz Baba tekkesi'nin yok olmasına sebep olur. Sanki bu kötülüğünü hisseden Şeyh Mehmed Mühür Efendi onun gelişinden huzursuz olur. “...Şeyh Mehmed Mühür Efendi avluya yağın yağmuru seyredip, ballı, tarçınlı, ılık sütünü yudumlarken, Mısırlı İbrahim Efendi'nin selamsız sabahsız çıkıp geldiği o berbat günü hatırladı. Hatırladıkça daha da arttı, daha da katlanılmaz oldu mide ağrıları...”²¹⁰

Şeyh Mehmet Mühür Efendi'nin minekari kutunun içinde bulunduğu emanet kitabı Min-El-Evvel İl-El-Ezel İtikad-ı Anasır-ı Erbaa'yı çalmak için tekkeye gelip gider.

Her zaman haset ve kıskançlığını ortaya serdiği için, kötülüğünü hissetmiş gibi dergâhtaki hiç kimse onu sevmez. Patavatsız çıkışlarıyla karşıdakini ezmeye çalışır. Güzel ve dost muhabbetlerinin tadını kaçırarak kadar çığlık eder.

“...Aslında bir bakıma, tekkenin hatırı sayılır konuklarından biri idi mevkuftat kaleminden Mısırlı İbrahim Efendi. Tasavvufî hususlardaki merakını gidermek için sık sık şeyhin ziyaretine gelirdi. Tekkedeki meclislerde, bazen bir çocuk sevinciyle ortaya atılıp peş peşe sualler sıralar; bazen de bildikleriyle karşıdakileri ezmek için konuşarak hem çığlığını gösterir, hem de patavatsız çıkışlarıyla dost sohbetlerinin tadını kaçırdı. Gerek tekke ahalisinden gerekse ziyaretçilerden pek çok kimse Mısırlı İbrahim Efendi'yi sevmez; yanlarında, yakınlarında görmek istemezlerdi...”²¹¹

²¹⁰ Şafak, a.g.e., s.116

²¹¹ Şafak, a.g.e., s.116-117

SAFİNAZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Nevres'in halasının kızı olan Safinaz'ın oturduğu ev;“...Akrep Arif mahallesinin kuzey kapısına nazır İfrit sokağının tam orta yerindeki ahşap ev...”²¹² şeklinde anlatılmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Safinaz gerçekten de kıskanılacak kadar güzel bir kızdır. Hele Nevres'in fiziki özelliklerine bakılınca onu kıskanmamasına imkân yoktur. O hep yasemin kokar.“... Ne kadar da güzeldi. Nevres, bu müstesna güzelliği karanlığın dahi örtememesine hem gıpta hem de hayret etti. Safinaz yasemin kokardı buram buram ve yasemin kokuları bırakırdı geçtiği yahut dokunduğu yerlerde...”²¹³

Safinaz'ın teni bembeyazdır. Dudaklarının kenarındaki iki beni, ela gözleri, kestane renkli, gür ve dalgalı saçları ile tam bir ay parçası gibidir.

“...Masmavi damarlar incecik yollar çizirdi bembeyaz teninde. Dudaklarının iki yanına dikilen iki tane ben, mehpare çehresini süslerdi. Ela gözlerini korumak ise uzun kirpiklerinin vazifesiydi. Yumuşacık ve tombul ve beyazdı elleri...”²¹⁴

Son derece bakımlıdır. Her gece uyumadan önce saçlarını özenle süslediği rengârenk boncukları çözer. Saçlarını tarar. “... Her gece yatmadan evvel, taramak için açardı rengârenk boncuklarla süslediği kestane renkli saç örüklerini. Gür saçları beline kadar dalga dalga döküldüğünde Nevres gözlerini ondan alamazdı...”²¹⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Nevres'in halasının kızıdır. Aslında Nevres onu çok kıskanmaktadır. Ancak Safinaz'ın davranışlarının bu sevgisizlikte rolü çok büyüktür. Güzelliğinin farkında olan Safinaz her zaman ukala tavırlarıyla, hiçbir şeyi tam anlamıyla beğenmemeziği ile kendini beğenmiş bir kızdır. Arada bir çeyiz sandığını gördüğünde “... Bir tek o zamanlar yüzü gülüyor, gamzeleri azad ediliyordu...”²¹⁶

²¹² Şafak, a.g.e., s.166

²¹³ Şafak, a.g.e., s.168

²¹⁴ Şafak, a.g.e., s.168

²¹⁵ Şafak, a.g.e., s.168

²¹⁶ Şafak, a.g.e., s.166

Ekseriya somurtkan gezer, çok asık suratlı, güzelliğinin farkında olduğu için ukalaca davranan bir kızdır. “...Safinaz güldüğünde gamzeleri açığa çıkardı; çıkardı çıkmasına da pek fazla güldüğü yoktu. Ekseriya somurtkan gezerek, olur olmadık her şeye surat asmayı adet haline getirmişti...”²¹⁷

Ama onun bu ukalaca tavırları Nevresin gelmesinden sonra daha da artmıştır. Hiç de misafirperver olmayan Safinaz, hep kendini düşünür. Nevres’in anne ve babasının olmamasını önemsemeyecek kadar duygusuzdur. Onu tek mutlu eden şey kendi için özenle hazırlanan çeyizidir. “...Nevres evlerine yerleşip, odasına kurulduğundan beri somurtkanlığı iyiden iyiye artmıştı. Arada bir, çeyiz sandığında ne var ne yoksa tek tek çıkartıp okşuyor, uzun uzun kokluyordu. Bir tek o zamanlar yüzü gülüyor, gamzeleri azad ediliyordu. Çeyizi tamamlanmıştı artık...”²¹⁸

Nevres’in gelişiyile odasını paylaşmak zorunda olması onu çok kızdırır. Bu yüzden Nevres ile uzun bir süre konuşmaz, ona yüz vermez. Garip bir şekilde ilk tanıştıkları günden sonra sürekli Nevres’e başını çevirir. En büyük sorunu Nevres ile aynı odayı paylaşmaktır.

“...Kızlara dönüp bundan böyle kardeş sayıldıklarını söylediğinde, Safinaz gayet sert bir tavırla başını çevirmişti. O günden beri, günler, geceler, haftalar boyu Safinaz, Nevres ile ne vakit yan yana gelseler hep başını çevirmişti. Kendince yerden göğe kadar haklıydı elbet. Odasını bir başkasıyla, hem de hiç tanımadığı yabancı bir kızla paylaşmak istemiyordu. Safinaz artık büyüüp serpildiği için kardeşlerinden ayrı bir odada, tek başına kalıyordu. Ta ki Nevres çıkıp gelene kadar...”²¹⁹

SARSAK ZEHRA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Muamma sokağı, Keşmekeş sokağı, Nida Hamamı. Onun yaşadığı çevreler bu iki sokak ve hamamdır. Ancak bu konuda ayrıntılı bilgi yoktur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok iri yapılı olan Sarsak Zehra şu şekilde tanıtılmıştır; “...0 kadar tombuldu ki, bir kere zıplasa yeri titretir, göğü inletirdi. İri memeleri ta göbeğine kadar iniyor, memelerinin bittiği yerde ise kocaman göbeği nöbeti devralıyordu. Velhasıl gövdesi kat kat idi. Her zaman ekşi ekşi ter kokardı. Oldum olası altına meraklıydı;

²¹⁷ Şafak, a.g.e., s.168

²¹⁸ Şafak, a.g.e., s.168

²¹⁹ Şafak, a.g.e., s.166

*kulaklarında altıntop küpeler, boynunda beşibiryerdelere ve kollarında sıra sıra altın bileziklerle ayaklı bir kuyumcu dükkânından farksızdı. Mütemadiyen enfiye çektiğinden, burun kanatları simsiyahtı...*²²⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Nida Hamamı'nda çalışır. Kevser Nine ve arkadaşlarının gittiği hamamda karşılaşırız onunla. Hamamcılığın yanı sıra bir de çöpçatanlık yapar. Ancak kendine koca bulamamıştır.

*“...Hamamın kadınlar kısmının kapısından içeri girerken, serin bir yel yaladı yüzlerini; ürperdiler. Soyunmalığa vardıklarında onları hamamcı kadın Sarsak Zehra karşıladı. Hamamcılığın yanı sıra bir de çöpçatanlık yapan bu kadın, mahallede bir tek kendine koca bulamamıştı...”*²²¹ Nida hamamı yapılmadan önce bohçacılık yaparmış. Girdiği evlerde beğendiği güzelleri ufak bir bahşiş karşılığında delikanlılara bildirirmiş.

*“... Nida hamamı yapılmadan evvel bohçacılıkla geçimini Sağlar; girdiği evlerde beğendiği güzelleri lazım gelen yerlere, ufak bir bahşiş karşılığında yetiştiriverirdi. Hamama kapılandıktan sonra işini ilerletmiş; gelin adaylarını çok daha yakından görme fırsatı bulduğundan talep ettiği bahşişi de artırmıştı...”*²²² Ağzı bozuk, ulu orta konuşmayı seven biridir.

*“...Sarsak Zehra uluorta konuşmayı adet haline getirmiş, ağzı bozuk bir kadındı. Ama mahallenin kocakarılarından pek korkar, onların yanında süt dökmüş kediye dönerdi...”*²²³

SEMİZ HALİL PAŞA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da bir köşkte karısı ve kızı Nakş-ı Nigar ile birlikte yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Cüce Cafer'in ağzından anlatılan Semiz Halil Paşa *“...Paşa nalet, meymenetsiz bir adam...”*²²⁴ dır.

²²⁰ Şafak, a.g.e., s.201

²²¹ Şafak, a.g.e., s.201

²²² Şafak, a.g.e., s.201

²²³ Şafak, a.g.e., s.139

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Nakş-ı Nigar'ın babasıdır. Cüce Cafer'in anlattığına göre çok da iyi olmayan, insanlarla alay etmeyi seven biridir. *"...İçine afyon konmuş kuru incirler yedirirdi bana; bu merete böyle böyle alıştım. Evvela incirleri ağzıma tıkar, sonra ben yalpalarken karşıma geçip gülerdi..."*²²⁵

Bu paşa hurafelere, ilimsiz ortamlara itikadı olmayan biridir. Kızı rahatsızlandığında onu iyileştirmek için çağırılan kocakarıyı kabul etmemiştir. Çok disiplinli ve titiz olduğu için çevresindekilerin de böyle düşünmesini ister.

*"...Neyse efendim, paşa sevmez böyle şeyleri, nazarmış filan yok böyle itikatları. İlim ve fennin üstesinden gelemediği hiçbir husus olmadığına inanır ve maiyetindekilerin de böyle düşünmesini isterdi..."*²²⁶

ŞEYH ABDÜLFETTAH EFENDİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da başında bulunduğu tekmeden başka bir mekândan söz edilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şeyh Abdulfettah Efendi'nin fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Şeyh Mehmet Mühür Efendi'nin amcasıdır. Onu o yetiştirmiştir. Mühür Efendi hemen bütün sahip olduğu bu gününü ona borçludur. Çünkü ölmeden önce ona bildiği her şeyi dervişliğini ve şeyhliğini kazandırmıştır.

*"... Şeyh Abdulfettah Efendi, onu karşısına alıp, her bir kelimeyi yüreğine kazıyarak anlattı..."*²²⁷

²²⁴ Şafak, a.g.e., s.140

²²⁵ Şafak, a.g.e., s.121

²²⁶ Şafak, a.g.e., s.121

²²⁷ Şafak, a.g.e., s.121

Öleceğini hisseden Şeyh Abdulfettah Efendi elindeki Min-el- ev-el- il-el-ez-el adlı gizli kitabı ve makamını ona bırakıp göç etmiştir bu dünyadan.

“... İstemiyordu ama gün geldi, artık bir hayli yaşlanmış olan amcası Şeyh Abdulfettah Efendi ona o kitabı ve makamını teslim etti. İşte o günden sonra her şey hızla değişti...”²²⁸

HOROZ BABA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Hezarpare Horoz Baba Tekkesi’nin başındadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bu tekkeye adını veren Horoz Baba, “...Horasani bir derviş olup asırlar evvel, İstanbul’un fethine katılmıştı...”²²⁹

Rivayete göre, “...Muhasara devam ederken, horoz gibi kanatlarını açıp düşmanın üzerine dalarak cesaretleri kırılan askerleri peşinden sürüklemişti. O kadar çok faydası görülmüş, o kadar çok takdir toplamıştı ki, İstanbul zapt edildiğinde hümkâr ona kıymetli hediyeler ihsan etmek istemişti. Lakin Horoz Baba, bu hediyelerin hiçbirini kabul etmeyip, gidip bir çınar ağacının altına oturmuştu. Hümkâr bu çınar ağacının etrafında bir tekke inşa edilmesini buyurarak, burayı Horoz Baba’ya tahsis etmişti. İşte Hezarpare Horoz Baba tekkesinin kuruluş hikâyesi böyle idi...”²³⁰

Sırlı kitabı barındıran Çelebi Şeyh, tutuklanınca etrafında güvenebileceği tek insan olarak gördüğü Horoz Baba’ya kitabı gönderir. Böylece büyük bir sorumluluk alan Horoz Baba, Çelebi Şeyh gibi asılma tehlikesine maruz kalır. Ancak tam bir dost olan Horoz Baba bunları düşünmeyecek kadar merttir.“...Aradan asırlar geçmiş, devir değişmiş, artık sakalları ağaran Horoz Baba da pek çok padişah görmüş idi. Bunca zaman zarfında kendi halinde yaşamış, etliye sütliye

²²⁸ Şafak, a.g.e., s.121

²²⁹ Şafak, a.g.e., s.121

²³⁰ Şafak, a.g.e., s.122

karişmamıştı. Lakin bu huzurlu hayat bıçakla kesilmişçesine aniden sona ermişti. Bir zaman gelmiş, Horoz Babanın kaderi, Çelebi Şeyh'in kaderi ile kesişmişti..."²³¹

Çok yaşlanmış olan Horoz Baba etrafında olup biten olayları sadece sabırla takip etmektedir. "...Horoz Babaya gelince o hadiseleri uzaktan takip etmeyi yeğlemiş. Yaşlanmış çünkü zamanın hesabını günler ve aylarla değil, seneler ve asırlarla yapacak kadar; tanık olduğu hikâyelerin geçmişten kalma tozlu bir hikâyenin torunları olduğunu görecektik kadar yaşlanmış..."²³²

Çok güvenilir olduğu için ona teslim edilen sırlı kitaba gözü gibi bakar. Ama bir süre sonra tekkeyi terk etmiştir. Onun gidişiyle beraber ismi de şu şekli almıştır.

"...O senenin baharında Horoz Baba kitabı emin ellere teslim ettikten sonra tekkeyi terk etmiş. Ne nereye gittiğini bilen, ne de ölüsünü gören olmuş. Ondan geriye kan kırmızısı bir horoz tüyünden başka bir şey kalmamış. Tekkeyi terk ettiğine göre ölümüne gittiği, cesedi bulunamadığına göre ölüsünün bin pareye ayrıldığı düşünüldüğünden isminin başına bir de Hezarpare eklenmiş: Hezarpare Horoz Baba..."²³³

Onu sevenler, "...Tekkenin bahçesine bir mezar yaptırıp, kan kırmızısı horoz tüyünü mezar taşına koymuşlar. Ve her sene kış geldiğinde tıpkı kar taneleri gibi bin pareye ayrıldığına, oradan oraya savrulup estiğine ve her bahar, parçalarını yeniden bir araya getirip dimdik ayağa kalktığına inanmışlar. Tekkeyi ziyarete gelenlerin yanlarında devamlı buğday getirmelerinin sebebi de bu imiş; çünkü onlara göre tıpkı buğday taneleri gibi oraya buraya saçılmış Hezarpare Horoz Baba'nın bedeni; tıpkı buğday taneleri gibi toprağa karışıp boy vermek üzere. Çocuğu olmayan kadınlar, şifa bulamayan hastalar, kara sevdanın pençesinde kıvrananlar, meczuplar, kimi kimsesi olmayanlar, buğday saçıp, horoz tüyüne el sürmek için buraya gelmeyi adet edinmişler. Nasıl ki Hezarpare Horoz Baba her bahar bin paresini toplayıp ayağa kalkmaktaysa, onlar da işte öyle tazelenmeyi ümit ederek..."²³⁴

ŞEYH MEHMET MÜHÜR EFENDİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da bulunan Hezarpare Horoz Baba Tekkesi'nin şeyhidir. Bu tekke, "... Asırlardan bu yana Hezarpare Horoz Baba Tekkesi'nin eşiğinden geçenler kucak kucak huzur bulmuştu. Tekke, evsiz barksızlara yuva, gurbettekilere sıla

²³¹ Şafak, a.g.e., s.123

²³² Şafak, a.g.e., s.123

²³³ Şafak, a.g.e., s.113

²³⁴ Şafak, a.g.e., s.120

olmuş; dilsizlere bir çift tatlı laf sunmuştur. Burası, dost meclisleriyle, bu meclislerdeki muhabbetlerin ve derslerin güzelliğiyle de nam salmıştı...”²³⁵

Karısı öldükten sonra içine kapanan Şeyh Mehmet Mühür Efendi, bir süreliğine Amasya’da inzivaya çekilmiştir.

“...Kızlarını da yanına alarak, kimselere haber vermeden Amasya’ya yerleşmişti...”²³⁶ Ardından amcası Şeyh Abdulfettah Efendi’nin ricası üzerine İstanbul’a geri gelmiştir.

“...O dervişle beraber, kızlarını da yanına alarak İstanbul şehrine geri dönmüştü...”²³⁷

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziksel görüntüsünden çok fazla söz edilmeyen Şeyh Mehmet Mühür Efendi çok alçak gönüllüdür. Dervişlerinden ayrı bir kıyafet giyinmez. Kalenderane kıyafetlerle gezer.

“...Sikke üzerine sarık sarmak suretiyle öteki dervişlerden ayrılmaya gönlü elvermezdi. Kalenderane kıyafetleri, ara sıra, dostlarının acı tatlı sitemlerine maruz kaldığında, aslolanın içerde yatanı görebilmek Olduğunu söyleyerek derhal itiraz ederdi...”²³⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Şeyh Mehmed Mühür Efendi *“...Babasını küçük yaşta kaybedince, amcası Şeyh Abdülfeztah Efendi’nin himayesinde büyümüş; vakti gelince evlenerek, mesut bir yuva kurmuştu. Lakin zevcesi Rabia Hanım üçüncü kızları Zühre’yi dünyaya getirdikten sonra lohusa yatağında vefat etmişti. Karısını kaybettikten sonra Mühür Efendi üç sene insan içine çıkmamış, kimselerle konuşmamış, kitaplarının ortasında gözden kaybolmuştu...”²³⁹*

Çok içli ve sorumluluk sahibidir. Karısının ölümünden kendini sorumlu tutmuş, günlerce üzüntüden bir deri bir kemik kalmıştır.

“...Orada, evin alt katında tavanı basık, kâgir ve ufacık pencereci bir odaya adeta kendini hapsetmiş; kızlarına dahi yüzünü göstermemişti. Her geçen gün

²³⁵ Şafak, a.g.e., s.120

²³⁶ Şafak, a.g.e., s.114-115

²³⁷ Şafak, a.g.e., s.121

²³⁸ Şafak, a.g.e., s.114-115

²³⁹ Şafak, a.g.e., s.121

*vicdanıyla cebelleşmiş, karısının ölümünden kendi nefisini mesul tutarak katre katre erimiş, adeta bir kemik yığınının dönüştüğü...*²⁴⁰

Ardından bildiği her şeyi öğrendiği amcası, onun zihnine ve kalbine gereken her şeyi kazıyarak kendisi vefat edince tekkenin başına geçmesini sağlar.

*“...Artık bir hayli yaşlanmış olan amcası Şeyh Abdulfettah Efendi, ona o kitabı ve makamını teslim etti. İşte o günden sonra her şey, hızla değişti. Şeyh Abdulfettah Efendi, onu karşısına alıp, her bir kelimeyi yüreğine kazıyarak anlattı. İki adam birbirlerinin gözlerinin içine bakarak, birbirlerine doğru yola çıktılar. Biri sessizliğe ve ölüme doğru ilerlerken, öteki suskunluğundan kurtularak kelimelere ve hayata yaklaşıyordu her adımda. Şeyh Abdulfettah Efendi ona ayağını bastığı toprağın, soluduğu havanın, içtiği suyun, ısındığı ateşin hikâyesini anlattı. Anlattığına göre: Bu tekkeye adını veren Horoz Baba, Horasani bir derviş olup asırlar evvel, İstanbul’un fethine katılmıştı...”*²⁴¹

İlim ve marifet öğrenmek onun en büyük tutkusudur. Okumayı asla bir tarafa bırakamayacak kadar çok sever. Böylelikle tekkenin çok iyi bir kütüphanesi olmuştur.

*“...İlim ve marifet öğrenmeye olan tutkusu o kadar derindi ki, tekkenin kitap odası, o postnişin olalıberi bir hayli genişlemişti...”*²⁴²

Yine musikiye ve tanbur ile neye de çok düşkün olan bir insandır. Tanbur çalmadaki mahareti ile insanları kendine hayran bırakmaktadır.

*“...Şeyh Mehmed Mühür Efendi sabah namazından sonra müzik odasına iner, halini hatırlar sorduğu her bir müzik aletini teker teker okşar ve uzun uzun dinlerdi. Her sabah onların arasında ferahlayan yüreği ağır ağır yollara düşer, nice badireler atlatır ve yorgun ama müsterih bir halde gerisin geri sılaya dönerdi...”*²⁴³

Çok alçak gönüllüdür. İnanılmaz maharetli olduğu halde kimseye bu konuda hava atmaz, böbürlenmez. Aksine o, bu durumdan sıkılır, utanır.

*“...Şeyh Mehmed Mühür Efendi mahcup mahcup gülümser, yaptığı bestelerin henüz pişmediğini, ham meyve ile dostlarının karınlarını ağrıtmayı arzu etmediğini söyleyerek bu konuyu kapatırdı...”*²⁴⁴

İlim ve marifet öğrenmeyi seven, emanet edilene asla hıyanet etmeyen, dost sohbetine inanılmaz değer veren, yaşantısı ve davranışlarıyla örnek bir insandır.

“...Hezarpare Horoz Baba tekkesinin yedi senedir postnişini olan Şeyh Mehmed Mühür Efendi güzel sohbeti, tatlı dili ile olduğu kadar engin tasavvuf bilgisi

²⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.121

²⁴¹ Şafak, a.g.e., s.121

²⁴² Şafak, a.g.e., s.114-115

²⁴³ Şafak, a.g.e., s.116

²⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.116

ve nükteşinaslığı ile de tanınmıştı. Hakikaten derviş vasıflı bir kimse idi. Sessizliğin ve yalnızlığın kudretini de bilirdi; dost meclislerinin ve muhabbetinin kıymetini de. Kalabalıklar içinde yalnız kalmayı da bilirdi; yalnız kaldığında kalabalık olmayı da...”²⁴⁵

Yine Şeyh Mehmed Mühür Efendi;

“...“Bülbüle gülzar, tutiye şeker, sarrafa gevher ne ise dervişe de muhabbet odur” fikrinden hareket ederek, çok uzak diyarlardan gelen bu insanları merakla, saygıyla dinlerdi. Bir de, sık sık, “ayineye sen nasıl bakarsan, ayine de sana öyle bakar,” derdi. Şeyh Mehmed Mühür Efendi ayineye gönül gözü ile bakar; gönüle bir defa girenin bir daha asla çıkmayacağına inanırdı...”²⁴⁶

TANNAZ MUSTAFA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Akrep Arif Mahallesi’nde yaşayan alçak bir kabadayıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan Tannaz Mustafa bir sokak serserisi nasılsa öyle bir tipe sahiptir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Tam bir sokak serserisi olan Tannaz Mustafa, Deryakeş’in tam aksine bir kabadayıdır. Arkadan vuran, gözü dönmüş bir alçaktır. Deryakeş’i çok alçakça sırtından bıçaklayarak öldürür. Çok uzun zamandır onun bir açığını yakalamaya çalışan Tannaz Mustafa, en mutlu olduğu anda zaafından yararlanmış, onu sırtından vurmuştur. Gece kadar karanlık olan bu adam, ne kabadayı olarak ne de insan olarak hiç kimse tarafından sevilmez.

“...Tannaz Mustafa ki nicedir böyle bir fırsat kollamakta idi... Tannaz Mustafa ki Çiğ süt emmiş, arkadan vurmaya huy edinmişti... Tannaz Mustafa ki karanlığı kan kardeşi ilan etmişti... Gece çöktü; kuytularda bekleyen ölüm meydana

²⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.114

²⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.115

çıktı. İki damla kan aktı incirden Kan, buram buram süt kokuyordu. Deryakeş faka bastı; fena kıştırıldı. Çıkamaz bir sokaktı girdiği; kaçamadı. Başka zaman olsa belki de topunu birden gerisin geri püskürtürdü; lakin ölümü kabullenmiş gibi mesut bir ifadeyle baktı düşmanlarına. ‘Kabulümdür!’ dedi. Gece bekçisinin ayak seslerine karıştı son sözleri...”²⁴⁷

YILANBAZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da bir sokak arasında bulunan Hüner Kahvehanesi’nde gösteri yapar.

“...Pinhan, Kayserili Kavanoz Bekir’in peşinden Hüner Kahvehanesine girdiğinde yılanbazın sırasıydı...”²⁴⁸

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yılanbaz; “...Sol kulağında iri bir altın halka taşıyan, tepesinde uzun bir saç tutamı sallanan, genç irisi bir zenciydi. Göğsü çıplak, ayakları yalın, elleri büyük ve kemikli, beline sardığı kuşak saf ipektendi. Kan kırmızı dudaklarını kıpırdatarak, ayaklarının dibindeki sepetle konuşuyordu...”²⁴⁹ şeklinde tanıtılır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Pinhan gittiği kahvede karşılaştığı Yılanbaz ve yılanının değişik görüntüleriyle davranışlarına takılı kalır. Sadece böyle bir bilginin verildiği bu şahısın yılanı Pinhan’ı ısırarak zehirleyecek ve onun ölümüne neden olacaktır.

“... Ama onu buraya sürükleyen şey, inciyi bulma umudu olduğu kadar, yılanın gözleriydi. Yılanbazın sırasını hiç kaçırmıyor; gözlerini ondan ve yilandan ayırmadan soluğunu tutup seyrediyordu. Yılanın gözleri, manasını çözemediği bir şeyler anlatıyordu. Öyle ki Pinhan, hem bu dili anlayabilmek için delice bir heves duyuyor, hem de anlamaktan ürküp, bu muğlâklıkta biraz olsun ferahlıyordu. Yılanın gözleri... Som yeşil, parıltılı, bi-perva gözleri...”²⁵⁰

²⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.158

²⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.134

²⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.210

²⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.135

ZÜLEYHA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Babasıyla beraber Hezarpare Horoz Baba Tekkesi'nde kalmaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şeyh Mehmet Mühür Efendi'nin en büyük kızı olan Züleyha annesine çok benzemektedir. Boyu posu, endamı, siyah dalgalı saçları ile annesinin bir kopyasıdır.

"...Ona baktığında, annesine ne çok benzediğini fark etti bir kez daha. Züleyha'nın kömür gibi siyah gözleri, omuzlarına dökülen siyah dalgalı saçları, boyu posu, endamı, tıpkı annesine benziyordu..."²⁵¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok fedakâr bir kızdır. Annesi öldükten sonra babası ve kız kardeşlerine o bakmış kol kanat germiştir. Çünkü babası uzun bir süre kendinde olamamıştır. Babası onun bu halini gördükçe hem içi sızlar, hem de bir şeyler yapamadığı için kendini çok suçlu hisseder. Çünkü Züleyha kendini sadece onlara adamıştır.

"...Şeyh Mehmed Mühür Efendi derin bir acı duydu yüreğinde. Hayat arkadaşını yitirdikten sonra dünyadan elini eteğini çekip, her şeye ve herkese gönlünü kapadığı günler, seneler boyu kızlarıyla hiç ilgilenmediği için sonradan çok pişman olmuştu. Züleyha bütün bu zaman zarfında kardeşlerine tek başına kolkanat germiş, analık etmişti. Bu sebepten büyük kızına hem çok güvenir, hem de onu her görüşünde içinin sızlamasına mani olamazdı..."²⁵²

Babasına karşı çok saygılıdır. Onun söylediği acı sözleri bile metanetle dinleyecek kadar şefkatli, akıllı biridir.

"... O zaman şeyh, tekkelerin de tıpkı insanlar gibi yaşlanıp ölebileceklerini ve tıpkı insanlar gibi toprağa karıştıktan sonra yeniden filizlenebileceklerini anlattı kızına. Hezarpre Horoz Baba tekkesinin de ilânihaye ayakta kalamayacağını söylerken boğazına bir yumru oturdu. Züleyha, babasının her söylediğini, adeta küçük bir çocuğu teselli eder gibi şefkatle, sıcacık gülümseyerek dinledi. İri iri açılmış gözleri..."²⁵³

²⁵¹ Şafak, a.g.e., s.128

²⁵² Şafak, a.g.e., s.128

²⁵³ Şafak, a.g.e., s.128

ÇELEBİ ŞEYH

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Edirne’de bulunan tekkesinde yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çelebi Şeyh, “...Güzelliğinden ötürü böyle anılmış. Çehresi ve huyları onu güzellikte yekta kılarken, birçok mürit peyda etmiş pay-i tahida ve Edirne’de. Sırf mah cemalini bir kez olsun görebilmek, sesini bir kez olsun duyabilmek için ücra köylerden kalkıp yollara düşermiş sevenleri...”²⁵⁴ şeklinde tanıtılmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gençliğinin verdiği cesaretle, hiçbir şeyi saklamaz, bu yüzden dostu kadar düşmanı da çoktur. Onun en ufak bir açığını bulmak isteyenler, ona iftira ederler. Yargılanır. Yargı sırasında hiçbir sözünü esirgemez. İnancını tüm çıplaklığı ile açıklar. İçindeki ne kadar güzellik varsa ortalığa saçılır. Ancak onu böyle bir ortamda anlayacak kimse bulamaz.

“...0 da herkese bir nazarla bakıp, gençliğinin de verdiği cesaretle fikirlerini saklamaya lüzum görmeden, herkesle uzun uzun söyleşir, dertleşirmiş. Lakin seveni çok olanın çekemeyeni de çok olurmuş. Ve işte bir gün, onu haksız çıkarıp utandırmak için nicedir fırsat kollayanlar, hakkında akla hayale sığmayan iftiralar uyduyanlar, emellerine ulaşmışlar. 0 gün Çelebi Şeyh divanın huzuruna yakapaça çıkartılmış. Öfke ile bakmışlar, bigane kalmış; hırpalamışlar, gocunmamış; sual etmişler, cevaplamış. Demiş ki, Haram da! Helal de! Cennetin hurileri de! Nar-ı cehennem de! Birdir bize! Cenneti cayır cayır yakmak! Cehennemin alevlerini söndürmektir gayemiz! Bize sade seni gerek seni! Kirpiğimizi kalem! Gözümüzü defter eylemişiz! Nefsimizi köreltip! Kimsenin ayıbını görmemişiz! Gönül yapmayı! Arş yapmaya bir tutup! Gönülden gönüle! Yollar kurmuşuz! Ten türap bir olunca! Her dem yeniden doğmuşuz Ne kabir azabı! Ne zebani zulmü! o yardan ayrı düşmektir! Nazarımızda en dilihıraş acı! Ne dürülür amel defteri! Ne geçilir sırat köprüsü! Rahman ve rahim olandır o dostun ismi! o sever! o gözetir! Onun merhameti hudutsuzdur! Onun merhameti öfkesinden büyüktür...”²⁵⁵

²⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.121

²⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.121-122

Yargı sonucunda on bir müridi ile beraber asılır. Ancak asılma ihtimalini bildiği halde asla savunduklarından vazgeçmeyecek kadar kararlı ve sabit fikirlidir. Hem çok güzel bir yüzü, hem çok yetenekli, açık sözlü, dürüst olan Çelebi Şeyh, tam bir aşk ehlidir. O var olmayı, yanmayı ve aşkı öyle bir tarif ederki, gerçek olan bu cümleler oradaki hiç kimse tarafından anlaşılmaz. Dudak bükülerek dinlenen bu cümleler aslında imanın ta kendisidir. Çelebi Şeyh'in aşkı ve ahvali bir dönemin aynı akibetine uğrayan Hallac-ı Mansur'unu hatırlatır. Aynı düşünce, aynı akibet...

“...Çelebi Şeyh demiş ki: Benim mekânım balçıktır! Gıdam ise safi aşk! Korku ile beslenmez imanım! Korku dediğin safi yalandır! Korku ile yakaran! Bir kendini sever! Aşk ile yanıp tutuşan! Geçer serden! Her dem yeniden tutuşturur küllerini! Ve Çelebi Şeyh demiş ki: Benim vücudum şu varlık âlemine benzer! Şu gördüğünüz nehirler, dereler benim içimde çağlar! Ve şu dorukları karlı dağlar! Bende başlar bende biter! Çok alametler vardır bende! Derebilen gelsin beri... Divan tepeden tırnağa öfkeye boyanmış. Çelebi Şeyh zindana atılmış. Ertesi gün tekrar çıkartılmış divanın huzuruna; bu sefer en büyük din âlimlerinin karşısına. Öfke ile bakmışlar, bigane kalamamış; hırpalamışlar, incinmiş; sual etmişler, suale sual ile cevap vermiş. Hüküm verilmiş. O günün akşamında Çelebi Şeyh ve on bir müridi canlarından edilmiş...”²⁵⁶

NEVRES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Nevres adlı kızın oturduğu ev Nakş-ı Nigar mahallesinin Babafingo yokuşu ile Kesikbaş Sokağının bitiştiği yerdedir.

“...Nakş-ı Nigar mahallesinin Babafingo yokuşu ile Kesikbaş Sokağının bitiştiği yerde güç bela ayakta duran iki katlı ahşap evden, elinde yoğurtlu ekmek, gözlerinde yaşlarla bir kız çocuğu fırlayıverdi...”²⁵⁷ Bu kız Nevres'tir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sol bacağı sağ bacağına göre daha kısa olan Nevres'in rengi de çok sağlıklı bir görüntü çizmez. Babasını kaybeden bu çocuk;

²⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.122

²⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.65

“...Sol bacağının sağ bacağından daha kısa olması, koşarken hızını kesmekteydi. Benzi hasta yastığından yeni kalkmışçasına sapsarı ve içindeki çalkantı önüne çıkamı yutabilecek kadar devasa idi. sümüğünü çeke çeke, topallaya topallaya, rakik vücudunu sürükleyerek biraz koştuktan sonra yavaşladı...”²⁵⁸ şeklinde anlatılmıştır.

Ceviziçi Tahir’den yediği dayaktan sonra ağlayan çocuğun fiziksel portresi çok daha acıklıdır.

“...Çıplak, hayli pis ve yara bere izleriyle dolu ayaklarının dibinde toprağa bulanmış yoğurt... Çocuk kıvrır kıvrır saçlarla çevrelenmiş başını kaldırıp Ceviziçi Tahir’in gözlerinin içine baktı. Upuzun kirpikli, iri bal rengi gözlerini esirgemedi dosdoğru, yakarak, delerek baktı...”²⁵⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ceviziçi Tahir’in tokat attığı çocuk Nevres, zaten acı içinde kıvrınmaktadır. Çünkü annesinin küçükken terk ettiği Nevres’i şimdi de babası ölerek bu hayatta bir başına bırakmıştır. Acısı öyle büyüktür ki, hiç ses çıkarmadan gözlerinden süzülen yaşlara teslim olur.

“...Çocuk ise, yediği şamardan çok, ortalığa yayılan kesif arak kokularından sersemlemiş görünüyordu. Koku, yani 0 pek yakından tanıdığı, kendini bildi bileli iki katlı ahşap evlerinin her köşesinde, ama en çok da babasının yattığı odada teneffüs ettiği arak kokusu, şimdi yüreğinde buruk bir acı bırakıyor; yitip gitmiş bir hayatın kanlı canlı timsali olarak karşısında dikiliyordu. Bir türlü zapt edemediği göz yaşları yanaklarından aşağıya pıtır pıtır dökülürken, kirli, ılık suratında ince, uzun, külrengi yollar açıyorlardı...”²⁶⁰

Yine onun yalnızlığını içeren “...Tek başınaydı bu âlemde; bir başınaydı. Her şeyin tam ortasındaydı; adına dünya denilen, beyhude koşuşturmalardan, manasız itiş kakışlardan mürekkep koskoca bir boşluğun tam ortasında. Durmadan bileylediği öfkesinin karanlıkta parlayan sipsivri ucuyla, boşluğun karnını boydan boya yarmaya çoktan hazırdı. Bir kalabalığa sığınıp yalnızlıktan sıyrılmak istediği için değil; yarattığı her korkuda, sebep oldu her çılgılıkta, bozduğu her güzsellikte, soldurduğu her gülümsemede, aslolanın kendi yalnızlığı olduğunu kendine, sade kendine ispat edebilmek için...”²⁶¹ bu cümleler insanın içini acıtacak derecededir. Hele özellikle onun bu halini öfkeye bulaması, kin ve nefrete sığınması, ileriki yaşamının zorluğu ve insanlar tarafından kabuledilemezliğini şimdiden ortaya koyuyor.

Nevres oldukça garip güçlere sahip bir çocuktur. Zaten annesi onları bırakıp kaçtığı için içindeki garip öfke, psikolojisinin de farklılığını ortaya koyuyor. Psikolojisi oldukça bozuk olan çocuğun odaklandığı tek şey acıyı hissetmemek

²⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.65

²⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.71

²⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.71

²⁶¹ Şafak, a.g.e., s.67

olduğu için, konsantre olduğu her şeyi yapabileceğini düşünür. Bir gün bunu deneyerek gücünün farkına varır. Ancak tıpkı rüyaların anlatıldığı gibi da bu sırrı sadece suya anlatır.

*“...Nevres’in kokuları hafızasına istifleme dışında pek tuhaf ve kimselerin bilmediği bir kabiliyeti daha vardı: gözleri. Bu onun küçük sırrıydı. Bir tek sulara açtığı sırrı. Nevres gözleriyle türlü türlü oyunlar oynardı. Bir keresinde kendini sınamak için gözlerini perdenin kıvrımlarına mıhlamış ve epey bir müddet ter döktükten sonra nihayet perdenin ucunu tutuşturmayı başarmıştı. Gerçi küçük bir kıvılcımdı. Ama olsun varsın. Kıvılcımlardan yangınlar çıkartacağı günler de gelecekti elbet...”*²⁶²

Yine babasının ölümü üzerine, kaçmış olan annesinin dedikodusunu yapan kadına o psikoloji ile ders vermek isteyen Nevres’in olağanüstü güçleri ortaya çıkar. Dedikoducu Düşükçene Pakize’nin kulağındaki küpeye konsantre olarak küpenin kulağını yırtarak aşağı düşmesini sağlamıştır. Burada da kin ve nefretine sığındığı için yaptığının kötülüğünü düşünmez.

*“...Nevres delikten bakarak Pakize’nin vücudunda rasgele bir noktayı yakalamaya çalıştı. Başardı da. Sonunda gözlerini, akli fikri hep fesada işleyen bu sevimsiz kadının sağ kulağından sallanan altın yapraklı küpeye mıhlamayı başardı. Bir kez hedefi tutturduktan sonra olanca kuvvetini toplayarak, gözlerinin yaşarmasına dahi aldırmadan oraya bakmaya başladı. Bunu yapabilmek için öylesine müthiş bir çaba sarf ediyordu ki tüm vücudu kasılmış, kemiklerine ağrılar saplanmıştı. Nevres ne hissettiğini gayet iyi biliyordu. Bunun adı öfke idi. Tepeden tırnağa öfke! Katıksız bir öfke! ÖF-KE-ÖF-KE--ÖF-KE Diliyle ıslattığı öfkesini bir güzel yoğurup dilediği kıvama getirdikten sonra onu, bakışlarını mıhladığı noktaya fırlattı. Düşükçene Pakize’nin sağ kulağındaki altın yapraklı küpe isabet alıp, önce yavaş yavaş sonra hızla sallanmaya başladı...”*²⁶³

Yaşadıklarıyla bağlantılı olarak çok kıskanç bir kıza dönmüştür. Kendisinden çok daha güzel olan ve onu her görüşünde başını çeviren halasının kızı Safinaz’a karşı inanılmaz bir kin ve nefret beslemektedir. Onun bu hareketi karşısında mutsuz olduğu ve anne- babasının kendisini terk ettiği evlerini ziyarete gittiğinde *“...Eve sırtını dönüyordu her seferinde Safinaz nasıl Nevres’i her görüşünde başını çeviriyorsa o da eski evine sırtını dönüyordu; umursamadığını ispat etmek istercesine...”*²⁶⁴

²⁶² Şafak, a.g.e., s.97

²⁶³ Şafak, a.g.e., s.99

²⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.166

NEVRES'İN HALASI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Nevres'in halasının oturduğu ev

*“...Akrep Arif mahallesinin kuzey kapısına nazır İfrit sokağının tam orta yerindeki ahşap ev...”*²⁶⁵ şeklinde anlatılmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Önceden çok güzel bir kadınmış. Gençliğinde çok hoş olan ama zamana yenik düşen kadın şöyle anlatılır; *“...Tüm ömrünü zaman havale ederek geçirdiğinden, en büyük ihaneti gene zamandan görmüştü. Umutlarının bağladığı zaman, alnında ve dudaklarının kenarlarında derin çizgiler açmış, saçlarına aklar düşmüş, gözlerinin ferine el koymuş, gençliğini ve taravetini çalmıştı. Velhasıl, dost bellediği zaman eskiden dillere destan olan ve şimdi kızına devrettiği güzelliğinden geriye pek de bir şey bırakmamıştı...”*²⁶⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Aslında çok anlayışlı olan hala, Nevres'in asiliğinin bir süre sonra biteceğini ümit ederek yaşar. İlk zamanlar ondan biraz ürker.

*“...Babası için pişirilen ve konukomşuya dağıtılan helvayı, halasının bütün ısrarlarına rağmen ağzına koymamıştı. Halası ise olan biteni uzaktan uzağa gözlüyor ve içten içe ondan ürküyordu...”*²⁶⁷

Sabırlı ve merhametlidir. Her zaman Nevres'i alttan alan iyi huylu bir bayandır. Onun yaşadığı acıların kolay olmadığını düşündüğü için zamanın bir merhem gibi yaralarını saracağı ümidiyle yaşar. Romanda çok az bahsi geçen bu kadın, Nevres'i kendi kızından ayırmaz. Bir gün onun da yüreğindeki faziletin açığa çıkacağını onu ıslah edeceğini hayal eder. *“... Kızın bu garip hallerini kimi zaman çocukluğuna, kimi zaman da anasının seneler evvel kaçıp gitmesinin, babasının yakın zamanda vefat etmesinin çocuk yüreğinde açtığı derin yaralara veriyordu. Kızın ilacının zaman olduğuna inanıyor, sabredip beklemeyi yeğliyordu. Zamanla ıslah olurdu elbet, durulurdu taşkınlığı. Nasıl olsa, herkes gibi muhakkak ki onun da yüreğinde taşıdığı fazilet, zamanla usul usul açığa çıkar; habis huylarını önüne katıp kovalardı...”*²⁶⁸

²⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.166

²⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.169-170

²⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.168

²⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.168

Nevres'i kara yazılı bir çocuk olarak düşünür. Ona merhamet gösterilmesinin katı yüreğini yumuşatacağına inanır. Merhamet görmelidir ki merhamet gösterebilir. "... 0 günler gelene kadar, alnının yazısı kara olan bu küçük kız şefkat ve merhamet görmeliydi ki, insanlara itimat etmeyi öğrenebilsin. Ona iyi davranılmalıydı ki, seneler evvel mahrum bırakıldığı ana kucağını tadabilirdi..."²⁶⁹

PİNHAN'IN ANNESİ

Genç yaşta kocası kaybetmiş, yıllarca yokluk ve sefalet çekmiş bu kadından, Pinhan'ın dergâha alınmasıyla söz edilir. Kadın hem yokluğun hem de anneliğinin mücadelesini verir gibidir. Yoksulluk fena halde dengesini bozmuştur. Ne diyeceğini ne düşüneceğini şaşırması gibidir.

"... Zaten, yıllar evvel dul kalmış anasının canı her daim burnundaydı. Sofradan eksilen boğazın, karnını tekkede doyurduğunu bilmek, haytallığa bir son verip günbegün, senebesene olgunlaştığını, durulduğunu görmek, kimselerin bilmediği derdinin dermanını belki de orada buluvereceğini düşünmek kadını hoşnut ediyordu. Hayır duasını eksik etmiyor, oğlunu sevdiği kullar arasına sokması için Rabbine her kuşluk vakti dua ediyor..."²⁷⁰

Sürekli olarak gel gitler yaşar. Oğlunun tekkede daha rahat edeceğini, sofrasından bir boğaz eksildiğini düşünerek ona geleceği için dualar eder. Fakat bu dualar, akşam yemeğine oğlunun onu dört yetimle açlık ve sefaletle terk etmesine kızarak, hatta beddualar ederek oturmasına kadardır. Açlık ve sefalet kadının aklını iyice başından almıştır. "...Ardından günün hayhuyu demini sürüp, açlık ve fukaralık kapıya dayandığında dualarının topunu birden geri alıyor; oğlunun, anasını bir başına, dört yetimle bırakıp gitmiş olmasına içerliyor, köpürdükçe köpürüyordu. 0 vakit kadın, kuşluk vakti hayır dualarını, akşam yemeği öncesi beddualarına çeviriyor, dur durak bilmeksizin söyleniyordu. 'Ters nallanmış ata dönesin! Uyuz olmuş ite dönesin! Kansız bite dönesin! Akıbetin kavm-i Lut'a benzesin! Şeriat kılıcına gelesin!...'"²⁷¹

PİNHAN'IN BABASI

Dertli Hagopik'in babasından bahsetmesi üzerine, sadece bir kere tarif edilen Pinhan'ın babasının ismi ve ya bir karakter özelliğinden ziyade sadece bir gölge gibi Pinhan'ın gözünde canlanması söz konusudur. Sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

"...Pinhan, babasını hatırlamaya çalıştı. Bir sis perdesi örttü üzerini. Uzaklardan belli belirsiz bir su şırıltısı geliyordu. Bir ara sislerin içinde bir karaltı görülür gibi oldu. Karaltı ona doğru gelmekteydi; ağır ağır, adım adım. Tam yüzünü

²⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.168

²⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.16

²⁷¹ Şafak, a.g.e., s.16

açığa çıkaracaktı ki, arkasını getiremedi. Sular dondu. Sis, olanca ağırlığıyla çöktü. Hagopik bunları nereden bilsin, o şimdi bambaşka bir âlemde yüzüyordu...”²⁷²

İKİ DUL KADIN

Defterdar Celal Mahallesi’nde, Sefih Ali’nin çaldığı gerdanlık yüzünden komşu iki kadın kavga eder, birbirlerini suçlarlar.

“...Kadıncağız nereden bilsin karanlığa karışıp terk-i diyar eden evliya hazretlerinin, gerdanlığını aşırın haris ve habis huylu Sefih Ali’den başkası olmadığını...”²⁷³

Yangın sırasında çalınan gerdanlık yüzünden kavga eden iki kadının halleri tam bir mahalle kavgasını andırır. Bu kadınların en göze çarpan hareketleri, sanki mahalle ortasında bağıra çağıra değil de, ev ortamında sessizce tartışıyorlarmış gibi doğal davranmalarıdır. Etraftakilerden hiç utanmazlar. Sanki evdeki çoluk çocukları gibi davranırlar etraftakilere. Zaten yangın sırasında sadece mallarını değil edeplerini de kaybetmiş gibi, birbirlerine küfürler savururlar.

“...Yangında sade mallarını mülklerini değil, edeplerini de yitirdikleri anlaşılan iki dul kadın saç saça, baş başa dövüşmeye başlamışlardı. İçlerinden biri, yekdiğerini gerdanlığını çalmakla itham ediyor; itham edilen de ağza alınmayacak küfürlerle ona cevap veriyordu. Birbirlerine bakışlarındaki adavet, ortalığı ısıtmakta, yangın alevlerinden çok daha iddialı görünüyordu. Kan çıkmasına ramak kalmıştı...”²⁷⁴

Yukarıda da görüldüğü üzere iki kadın gerdanlık yüzünden birbirlerini fena halde hırpalarlar. Ancak onlar arasında geçen diyaloglar çok daha çarpıcıdır. Bu olay tam anlamıyla bir mahalle kavgasını gözler önüne serer. Birbirlerine hakaretin ve küfrün envai türlüünü savururlar.

“...“Rabbim aklım sana emanet. Ayağını denk al mandagöz karı, sonra bilmem ha! ‘Haydi, oradan gudubet. Kaşla göz arasında iç ettin gerdanlığı. İnşallah el avuç açasın. Yüz okka ibrişim boyu yerin dibine geçesin.” “Artık bu! Allahtan kork. Bana torbanın ağzını açtırma. Hem gerdanlık ne ararmış senin gibi bitli karıda?” “Aman dostlar, aklıma heyheyler geliyor. İliği murdar karı. Çaldı canım gerdanlığı, çaldı da koca kıcıyla üstüne yattı. Yetişiiiin!” İki dul kadının çıkardıkları patırtı öylesine büyüktü ki herkes bir anda başlarına toplandı...”²⁷⁵

²⁷² Şafak, a.g.e., s.41

²⁷³ Şafak, a.g.e., s.79

²⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.77

²⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.77

DİKRAN

Sadece bir yerde ismi geçiyor. Dertli Hagopik'in abisidir. Doğuştan sakattır. Baba mesleğini yapamayacak durumdadır.

"...Benden evvel sırada ağbım vardı aslında, ama Dikran doğuştan sakattı Elleri, bacakları tutmazdı..."²⁷⁶

NEVRES'İN ANNESİ

Nevres'in annesi Kabakulak Reşo ile kaçmış, babası ile kızını bir başlarına bırakmıştır. Fakat kaçış şekli ve sebebi bilinmemektedir.

"...Zaten, anası Kabakulak Reşo ile açıp gittiğinden beri acınarak sevimlense hiç sevilmemeyi, hatta herkesin nefretini üzerinde toplamayı yeğ tutmuştur..." Nevres²⁷⁷

NEVRESİN BABASI

Nevres'in babası Ceviziçi Tahir'in arkadaşıdır. Genç, heybetli aynı zamanda küfürbaz bir adamdır. Romanda sadece bu kadar bahsi geçer.

"...Ceviziçi Tahir daha evvelki akşam kendisinden arak alan, keyifli keyifli sohbet edip, bol bol dedikodu malzemesi veren bu genç ve heybetli ve küfürbaz adamın nasıl olup da ertesi günü çıkartamadığına akıl sır erdiremedi..."²⁷⁸

CÜCE CAFERİN YANINDA ÇALIŞAN BİR ADAM

Cüce Cafer'in yanında çalışan bu adam, Pinhan ve Kayserili Kavanoz Bekir'i içeri alırken tasvir edilmiştir.

"...Onları karşılayan delikanlı, tek kelime etmeden önlerine düşüp yol gösterdi. Genç olmasına gençti, ama gözlerinin altındaki torbalar, omuzlarının çökmüşlüğü ve suratındaki meyus ifade onu çok daha yaşlı gösteriyordu. Oğlan, bir kapının önüne geldiğinde kapıyı açıp onları içeri aldı..."²⁷⁹

²⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.38

²⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.95

²⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.93

²⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.136

KERİME HANIM

Kadı Felekmeşreb'in karısıdır. O da kocası gibi Yorgaki'ye çok iyi davranır. Bütün hayatı çok sonradan doğurduğu Recep olmuştur. Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur. Zaten hakkındaki bilgi de çok sınırlıdır.

“...Felekmeşreb Ferid Efendi'nin zevceleri Kerime Hanım da iyi davranırdı ona. Ama kadın hemen hemen hiç odasından çıkmaz, kimselerle muhabbet etmezdi. Varı yoğu, bunca kızıdan ve bunca zamandan sonra doğurduğu oğlu Receb olmuştur zaten. Oğlunun üstüne titrer, onun için yaşardı...”²⁸⁰

ZİŞAN

Hokkagülü İfakat'in yanında çalışan Zişan, her zaman ona ve misafirlerine hizmet eder. Çok uzun bir süre olduğu halde, hanımına sadıktır ve onca söze lafa rağmen onu bırakıp gitmez. Hakkındaki bilgiler sadece bu kadardır.

“... Senelerdir bu evde hizmet eden Zişan konukların arasında seke seke dolaşarak, hızla boşalan kadehleri gül renkli şarapla dolduruyordu...”²⁸¹

ESNAFTAN BOYNUKIRIK ABDULLAH

Sadece Düşükçene Pakize'nin kocası olduğundan söz edilmiştir.

“...Esnaftan Boynukırık Abdullah'ın karısı Düşükçene Pakize idi konuşan...”²⁸²

İDRİS

Kevser ninenin en çok sevdiği torunudur. Kafası bitlenmesin diye saçları kazıtılmıştır. İdris ninenin en küçük torudur. Hakkında sadece bu kadar bilgi bulunmaktadır.

“...Kapın94ın sapsarı pirinç tokmağını hızla çalmaya başladı. İçeriden çilli, zeytin gözlü, saçları sıfıra vurdurulmuş bir oğlan çocuğu çıktı...”²⁸³

²⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.155

²⁸¹ Şafak, a.g.e., s.193

²⁸² Şafak, a.g.e., s.98

²⁸³ Şafak, a.g.e., s.94

ÖMER HAYYAM

Pinhan'ın tekkenin mezarlığında dolaşırken bulduğu, ilgisini çeken bir mezar taşıdır. Tıpkı Canfeza gibi sadece mezar taşında yazanlar dikkat çeker. Hakkında sadece bu kadar bilgi bulunmaktadır.

“...Acı acı gülümseyerek yürümeye devam etti. Genç yaşta ölenlerin mezar taşlarında, açmadan solmuş goncalar, kırık kadehler tasvir edilmişti. Kiminin etrafında mavide karar kılmış kantaron çiçekleri, sarı sarıpatalyalar, kan kırmızı gelincikler kol kola girerek, yıkılmaz bir duvar örmüştü. Bir başka mezar taşında bir testi ve yarıya kadar meyve dolu bir peymane resmedilmişti. Altında şunlar yazılıydı. Bizi ta'n eden olursa bilsin ki, Harama el sürmedi Ballı Behram. Seninle içtiğim şarap helaldi, Sensiz içtiğim su bile haram...”²⁸⁴

HAGOPİK'İN ANNESİ VE KARDEŞLERİ ARTİN İLE NURİTZA

Dertli Hagopik'in ağzından sitem dolu sözlerle dinlediğimiz kardeşleri ve annesi olan bu şahıslar hakkındaki bilgi sadece bu kadar verilmiştir.

“...Küçüklere bile bir haller olmuştu. Artin ile Nuritza başparmaklarını emerek aynı kaygıyı paylaşıyorlardı sanki. Bana o gün öyle geldi. Bir parça kızdığımı da hatırlıyorum; zira sevinmeleri gereken yerde kaygılanıyorlardı. Senelerdir benden ısrarla istediklerini işte bugün yapıyordum ve onlar sadece kaygılanıyorlardı. Oysa anacığım, oğlunun gayrete gelmesi münasebetiyle şöyle bol pekmezli malezi önüme koysaydı, ye evladım, ye ki zihnin açılsın, kollarına kuvvet gelsin deseydi fena mı olurdu ya? Ben babamın yanında bunları düşünüp kös kös yürürken, baktım Artin peşimizden koşuyor. Elinde içi ceviz dolu pestil, yetişt, bana uzattı. Utandım o vakit. Demek anam şaşkınlığından kurtulunca oğluna cevizli pestil yollamıştı. Hem utandım hem de sevindim. Çok severdim cevizli pestili...”²⁸⁵

BUDALA TOSUN, KUL HÜSEYİN

Pinhan'ın en çok sevdiği iki dervıştır. Bu dervişler;

“...Dudaklarından tebessüm eksik olamayan, ağızlarından bal damlayan, kimsenin kusurunu görmeyen dervişlerdi. Adeta tüm ömürlerini, dar-ül hayal ile dar-ül hakikati birbirinden ayıran hatt-ı fasılı silmeye vakfetmişlerdi. Onları kızdırmak, deveye hendek atlatmaktan çok daha zordur. Her Allahın günü kendilerine keyifli bir meşale bulur; o da olmadı, bildikleri veyahut layıkıyla oracıkta uydurdıkları hikâyeleri ballandıra ballandıra anlatarak etraflarına neşe saçarlardı...”²⁸⁶

²⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.54-55

²⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.40

²⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.17

Her zaman hikâyeler anlatarak insanlara doyulmaz dakikalar yaşatan bu iki şahıs yine Dulhani Hasan'ın karakışa meydan okuyuşunu da doyulmaz bir lezzetle anlatırlar.

“... Budala Tosun ile Kul Hüseyin başka başka mekânlarda, o üç zorlu günün hikâyesini dile getirir; dinleyenlerin dudak büktüklerini görünce de birbirlerine muzip muzip göz kırparlardı anlattıkları hoş bir latife olarak havada asılı kalırdı...”²⁸⁷

NAZİKTER KALFA

Nakş-ı Nigar'ın kalfasıdır. Çok sevdiği Nakş-ı Nigar'ı iyileştirmek için Bedrenk Asiye'ye götürür. Eski inançları çok olan emir kulu bir kadındır. Onun hakkında romanda bu kadar bilgi vardır.

PEYVESTE HANIM

Nakş-ı Nigar'ın annesidir. Nazikter Kalfa ile anlaşıp kocasından gizli kızını Akrep Arif mahallesindeki kocakarlara götürür. Tek isteği kızının iyileşmesidir. Romanda onun hakkındaki bilgiler bu kadardır.

NAKŞ-I NİGAR

Semiz Halil Paşa ile Peyveste Hanım'ın biricik kızlarıdır. Çok güzeldir. Görenleri kendine hayran bırakacak derecede zarif ve hoş bir bayandır. *“...Paşanın bir kızı vardı; güzelliği dillere destan. Adı Nakş-ı Nigar idi...”²⁸⁸*

Bir gün ölüm döşeğine düşen bu kız tedavi edilmek için gittiği Akrep Arif mahallesinde, Civan Ömer adlı bir gence âşık olur. Genç de onu sever ama Akrep Arif mahallesinin kurallarına göre mahalle dışından kız almak yasaktır. O da bu kurala istinaden kızla evlenmez. Böylece kız günden güne erir ve ölür. Mahallenin ismi de Nakş-ı Nigar olarak değiştirilmiştir.

²⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.29

²⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.139

ŞEHRİN AYNALARI

ROMANIN ÖZETİ

Yine başlıklar halinde yazılan ve yazarın ikinci romanı olan Şehrin Aynaları iç içe geçmiş iki hikâye şeklinde, İspanya'dan Engizisyon'un zulmünden kaçarak Aynalar Şehri'ne (İstanbul'a) gelen insanları anlatırken, onların ruhsal alanda yaşadığı maceraya da yer verilmektedir.

Tamamen tarihsel dokulu olan bu roman Engizisyon tarihi, Hazreti İsa'dan IV. Murat'a kadar İspanya ve İstanbul tarihi; İspanya'dan Aynalar Şehri'ne gelerek buralarda kendilerini ve birbirlerini kaybeden insanların arayışlarını, gizemlerini anlatan hikâyelerle örülüdür.

Converso, İspanya Yahudileri'nin çeşitli sebepler dolayısıyla din değiştirip Yahudiliklerini nesiller boyu gizli olarak sürdürülenlerine verilen bir isimdir. Miguel ve ailesi aslında birer conversodur. Engizisyon onları bu yüzden cezalandırmak ister. Bir Engizisyon yargıcı olan büyük vaiz Alonso Perez de Herrera, Kasa Santa (Kutsal Ev) adında bir binada kendilerine karşı olan ve günah işleyenleri cezalandırmak için var gücüyle çalışır.

İşine ve mesleğine çok önem veren, yine bir converso olan Antonio Pereira dışında karısı Isabel Nunez Alvarez, kardeşi Miguel Pereira, Migule'in arkadaşı Rodrigo Mendez Silva ve sevgili Beatriz Blasquez Engizisyon tarafından cezalandırılmak için aranmaktadırlar. Miguel'in dışındakileri yakalanır. Ancak tesadüfen evde olmadığı için kaçmayı baran Miguel bir süre sevgilisi Lucrecia'nın evinde saklanır. Daha sonra Aynalar Şehri'ne yani İstanbul'a kaçmayı başarır.

Bir converso olan Miguel abisi Alonso'nun karısı Isabel ile yasak ilişki yaşamıştır. Bu ilişkiden birde oğlu olmuştur. İsmi Andres olan bu çocuk annesi tutuklandıktan sonra koşu kadın tarafından büyültür. Bu kadın Andres'i ölen oğlu Diego'nun yerine koymuştur Elena Rodriguez isminde olan bu kadın aynı zamanda Andres'in ailesini de Engizisyon'a ispiyonlayan kadındır.

Romanın bundan sonraki bölümü İstanbul'da geçer. Miguel'in İstanbul'a geldikten sonra Haham Yakup ve onun en samimi arkadaşı, bir Müslüman olan Şeyh Süleyman Sedef Efendi'ye sığınaşı vardır. Buraya geldikten sonra ismi İshak olur ve Şeyh Süleyman Sedef Efendi'nin en küçük ve yüzü çok çirkin olan kızı Zülfe ile kayıplara karışır. Mutluluğu ve huzuru bulur.

Bu arada kaçmayı başaran sadece Miguel değildir. Önce bir manastıra yerleştirilen Isabel de İstanbul'a gelir. Sarayla arası çok iyi olan ve inanılmaz zengin olan Mihrengiz Kadın adında bir bayan ona sığınacağı bir konak verir. O da Galata'daki bu konakta hayatını güven ve huzur içinde devam ettirir.

Büyüyüp kendine bir yol çizen Andres ise babasının izini takip ederek İstanbul'a gelir. O da Haham Yakup'a sığınır. Geldiğinde evdeki yemek ve temizlik işlerine bakan Müslüman bir bayan olan Zışan Kadın sayesinde huzuru bulur. Onun batıl inançları ile başta eğlenen çocuk, asıl huzurun insanların içinde olduğunu keşfeder.

ROMANIN ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

Romanında Orta Çağ Avrupa'sında bize küçük bir tarih turu attıran romanın şahıslarını gerçek kişilerle örülü tutmamış, yine diğer romanlarında olduğu gibi ruhlar, cinler ve olağanüstü yeteneklere sahip insanlarla yoğurmuştur.

Bir nevi engizisyon yargıcı olan büyük vaiz Alonso Perez de Herrera ile bir converso olan Miguel'in etrafında dönen romandaki diğer şahıslar; İspanya'da yaşayan ve çoğu Yahudi olanlar; Antonio Pereira, Isabel Minez Alvarez, Andres, Beatriz Blasquez, Lucrecia, Elena Rodriguez, hizmetçi kız Ana, Pedro Arbues, Gonzalez, Rodrigo Mendez Silva, Diego, Alanco Franco de Leon, Engizisyon askerleri, Benito Garcia, hancı ve karısı, lokantadaki seyyah, Haham Yakup, Bernoldo Rinozzi, Kardinal Antonio Zapata, Başrahibe gibi...

Arap Müslüman olanlar; Amet Zambarel ve iki eşi, kız kardeşi Serafina,

İstanbul'da yaşayan ve Müslüman olanlar; Kaval Çalan Genç Kız, Halife El Mansur, Şeyh Süleyman Sedef Efendi, Zühre, Zülfe, Mihrengiz Kadın, Serfinaz gibi...

Olağanüstü varlıklar ve olağanüstü yeteneklere sahip olanlar; La Barbuda, Yaşlı, Ruh (Maggid), Zişan Kadın, Yaratık, Heccav, Alonso'nun içindeki ses, Yaşlının Cinleri, Eceg ve Gündüz şeklinde bir anlatımla kâh hikâyelerle kâh yaşantılarıyla beraber kalabalık bir kadroyla işlenmişlerdir. Hepsinin ortak noktası ise yollarının bir yerlerde mutlaka kesişmesidir.

ŞAHISLAR

ALONSO PEREZ DE HERRERA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Engizisyon yargıcı, büyük vaiz Alonso Perez de Herrera Avila şehrinde doğmuştur. Şehrin bedbinliği ile Alonso birbirlerine çok benzerler. Şehrin mizacı dört bir yanı surlarla çevrili olduğu için Alonso'nun içine kapanık haliyle özdeşleştirilmiştir.

“...Avila şehriydi. Dört bir yanı surlarla çevrilmiş, sert rüzgârlarla kuruyup kendi içine kapanmış olan bu şehir, küçük Alonso'nun hem vücuduna ve ruhuna nüfuz etmiş, hem de onun geleceğine kendi geçmişini nakşetmişti. Şehrin mizacı hodbin, hikâyesi hazin, hafızası derindi, Asırlar evvel, Araplara karşı yapılan surların inşası tam dokuz sene sürmüştü. Binlerce insana ter döktürmüştü. Nihayet, son taş da yerine konduğunda sarı surlar dostla düşmanı ilelebet ayırmış: iki kalanların üzerlerine olanca ağırlığıyla çökmüştü...”²⁸⁹

Alonso Perez de Herrera'nın yaşadığı şehir, tıpkı onun ruh hali gibi karışık bir şehirdir. Bir dönem muhteşem olan şehir, şimdi yoksulluklar, hırsızlıklar ve hastalıklar şehri olmuştur ve şöyle tanıtılmıştır. *“... O günden berri Avila'ya yolu düşen herhangi bir yabancıнын fark edeceği ilk şey bu toprakların yürek hoplatacak aşkların, dededen toruna nakledilecek destanların yahut parmak ısırtacak kahramanlıkların diyarı olamayacağıydı. Şehirde yoksulluk had safhadaydı. Adım başı bir dilenci vardı sokaklarda; yaralarından irin akan, birbirlerinin nafakasını aşırarak için fırsat kollayan ve pis bir paçavra tomarı gibi atıldıkları köşe- başlarını mesken tutan dilenciler. Yüreklerinin derisi meşin gibi sertleşmiş, ebe teknesinden beri suya değmemiş, bitlerinden başka kimseden sadakat görmemiş hırsızlar cirit atardı evlerin derme çatma damlarında...”²⁹⁰*

Alonso Perez de Herrera'nın her gün vaizden sonra gelip düşündüğü odanın tasviri de şöyledir. *“...Duvarları melek ve şeytan tasvirleriyle bezenmiş geniş yemek odasında, zaman istirahatata çekilirdi sanki. Burası, kimselerin dalgalandırmaya cesaret edemediği sisli, yosunlu, ağlamaklı bir göle benzerdi. Kuşlar ve böcekler, yaban kazları ve yılan balıkları gün boyu bu gölün etrafında, içinde, üstünde dolaştıkları halde, ona dokunmadan yaşamayı öğrenmişlerdi...”²⁹¹*

Tamamen eziyet edilen, insanlara acı çektirip, onları yargıladıkları ev olan Casa Santa'da görevini yerine getirir. Aslında asıl hedef insanların vücutlarına değil zihinlerine eziyet etmektir. İşte bu bina da yine uzun bir tasvir ile şu şekilde anlatılmıştır.

²⁸⁹ Elif Şafak, *Şehrin Aynaları*, İstanbul, 2005, s.15

²⁹⁰ Şafak, *a.g.e.*, s.15-16

²⁹¹ Şafak, *a.g.e.*, s.11

“...Binanın ismi Casa Santa idi; kut-sal-ev. Düzlüğe inşa edilmiş olmasına rağmen, yüksek bir tepenin üzerine, hatta gökyüzündeki kanallara dalaşacak kadar heybetli bir dağın doruklarına kurulmuş gibiydi. Fersah fersah öteden rahatlıkla seçilir; yanına yaklaştıkça gözden kaybolurdu. İçine girenlerse, onu tamamen yitirirlerdi. İçerdayken, duvarlar genişledikçe genişler, tavanlar yükseldikçe yükselir, koridorlar uzadıkça uzardı. Giderek, her şey ve her yer birbirine benzemeye başlar; kırları, ovaları, denizleri, kıyıları, tahtları ve hükümdarlarıyla ‘dışarı’ diye adlandırılan diyar tamamen ortadan kalkardı. ‘Dışarı’, ‘içeri’ tarafından çiğnenmeden yutulduğunda, koca bina sancılar içinde kıvranmaya başlardı. Gittikçe şişen karnı tıpkı bir davul derisi gibi gerilirdi. Adım attığı zaman ağırlığından zemin sarsılır; karnının içindeki azgın dalgalar kıyıya vurup köpük köpük dağılırdı. Deri çatlar çatlamaz, kut-sal-ev, asırlık suskunluğunu bozmaya azmetmiş ve daha asırlar boyu adından söz ettirmeye and içmiş bir volkan olup patlar; öğüre öğüre bütün benliğini kusardı. İçi dışına çıktığından, her şey tersyüz ve altüst olduğundan, hem ‘içeri’ hem de ‘dışarı’ cascavlak ortada kalırdı. Her şey tam bir muammaydı. Derken, içten içe kaynayan kıpkırmızı lavlar, vaktiyle çizilmiş hudutların öylesine, öncesizliğe ve sonrasızlığa, ezeliyete ve ebediyete akmaya başlardı. Nihayetinde, lavlar dört bir yanı kapladığında, soluk alan her şey kalın bir battaniyenin altına girip uykuya daldığında, yeryüzünde Casa Santa diye bir yer kalmazdı...”²⁹²

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çocukken zayıf ve hastalıklı bir çocuktur. Çok ince bir sesi olduğu için, herkesten kaçır.

“... Zayıf, hastalıklı vücudu kilisenin loş ışığına saklanırken; tiz, kuş sesi dikkatleri çekmiyor, alay konusu olmuyordu...”²⁹³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok ince olan sesinden utanır. Hemen hemen hiç konuşmaz. Sesinin kuş sesine benzediği söylenir.

“... Hemen hemen hiç konuşmazdı Alonso; konuşamazdı. Sesi, insandan çok kuş sesini andırırdı...”²⁹⁴

Ne zaman konuşmaya başlasa, “...Dışisine aşk nağmeleri düzen tarla kuşu gibi kesik kesik öter; tuzağa yakalanmış bir kırlangıç gibi soluksuz kalır ve avına saldırmadan evvel dehşetengiz çığlıklar atan bir atmaca gibi kulakları tırmalıdır. Sesinden utanırdı...”²⁹⁵

²⁹² Şafak, a.g.e., s.135

²⁹³ Şafak, a.g.e., s.16

²⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.16

²⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.16

Etrafındakilerin sesini duyduklarında verdiği tepki karşısında kendini çok kötü hisseden Alonso, yedi yaşında girdiği kilise korosuyla rahatlar, huzura kavuşur. Çünkü koroda diğerlerinin seslerine karışan sesi çok da dikkat çekmez.

“... Etrafındakilerin alaylarına hedef olmamak için mecbur kalmadıkça ağzını açmazdı. Nice sonra, yedi yaşına bastığında, kilise korosuna alındı. Orada rahatladı; bunca zamandır hasretini çektiği huzura kavuştu...”²⁹⁶

Kilisede kendini bulan Alonso, mümkün olsa buradan hiç ayrılmaz, sonsuza kadar burada kalmak ister. Zayıf ve hastalıklı vücudu gibi, garip tondaki sesi de huzur bulmuştur. Hatta bazen korodaki diğer çocukların okuyamadığı bölümleri çok daha iyi ve hatasız okuduğu da oluyor, bu durum karşısında topladığı takdir sayesinde kaybolan güveni azıcık da olsa geri geliyordu. O, huzuru yakaladığı bu ortamda kalpsiz, ruhsuz, kör, sağır bir şekilde yaşamayı bile kabul edecek kadar bu durumdan rahatsız ve kırgındır.

“... Zayıf, hastalıklı vücudu kilisenin loş ışığına saklanırken; tiz, kuş sesi dikkatleri çekmiyor, alay konusu olmuyordu. Hatta bazen, öteki çocuklara zor gelen bir ilahiyi başından sonuna kadar hatasız okuyup takdir topladığı bile oluyordu. Alonso'ya kalsa oradan hiç çıkmazdı. Ömür boyu bu sığınakta kalır; demir parmaklıkların, altın şamdanların, oymalı kapıların, Bakire Meryem'in göyüşlerinin, mumların titrek alevlerini, iri tesbihlerin, kutsal ekmeklerin ve kokularıyla başını döndüren tütsülerin arasında; ağır olmadığı halde işitmeyerek, dilsiz olmadığı halde konuşmayarak, kalpsiz olmadığı halde hissetmeyerek öylece yaşayıp giderdi...”²⁹⁷

İşte huzuru bulduğu bu yerde hayatının dönüm noktası sesle karşılaşır.

“...Nihayet bir yuva bulabilmişti kendine. Vahşi gözlerden uzak, alabildiğine sıcak bir kuş yuvasıydı kilise. İşte bu dönemde tanışmıştı sesle...”²⁹⁸

Alonso bir fırıncı ailenin beşinci çocuğudur. Avilla'da basık bir evde otururlar. Diğer ağabeylerine göre zayıf ve çelimsizdir. Oysa ağabeyleri son derece sağlıklı ve gürbüzdürler. Ancak Alonso konusunda bunlardan hiçbir geçerli değildir. Sesle tanıştığında ise çok zayıf, sesi dalga geçilecek kadar incedir.

“...Ufacık bir çocuktu sesle tanıştığında. Avilla'da basık bir evde, hayatından bıkmış bir fırıncının beşinci oğlu olarak gözlerini açmıştı bu dünyaya. Oğlanlardan ikisi fazla yaşamamış; geriye üç kardeş kalmışlardı. Tanrı, ölen iki oğlanın zayıf ve hastalıklı vücutlarını telafi etmek istercesine, yanaklarından kan damlayacak kadar gürbüz yaratmıştı öteki iki oğlanı. Fakat adaleti sağlarken Alonso'yu ihmal etmiş olmalıydı ki, bu küçük çocuk ağbilerine zerre kadar benzememişti...”²⁹⁹

²⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.16

²⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.16-17

²⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.17

²⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.15

Onun benzediği tek şey, perişan haldeki doğup büyüdüğü Avila şehridir. “... Eğer Alonso’nun benzediği herhangi bir şey vara, o da Avila şehriydi. Dört bir yanı surlarla çevrilmiş, sert rüzgârlarla kuruyup kendi içine kapanmış olan bu şehir, küçük Alonso’nun hem vücuduna ve ruhuna nüfuz etmiş, hem de onun geleceğine kendi geçmişini nakşetmişti...”³⁰⁰

Çok hırslıdır. Elindekilerle asla yetinemeyen daha fazlasını isteyen biridir. Bulunduğu sofradaki yemeklerin daha fazlasını ister. Tokluk içinde açlık, varlık içinde yokluk yaşayacağı günleri görmektense ölmeyi tercih eder. Hatta bunun için Tanrıya dua eder. Dua ederken bile tepeden tırnağa ürperir.

“...Alonso Perez de Herrera, her gün olduğu gibi bugün de, yemek öncesi duasını ederken, sofradaki nimetleri kâfi bulmayarak daha fazlasını elde edebilme hırsıyla tokluk içinde açlık, varlık içinde yokluk yaşayacağı günleri görmektense bir an evvel canını alması için Tanrıya yalvarmıştı. Her seferinde gözlerinin yaşarmasına, tepeden tırnağa ürpermesine sebep olan bu dokunaklı duayı tamamladığında, tam karşısına denk düşen resme dalmıştı...”³⁰¹

Kan görmeye dayanamaz. Bu konuda kuralı vardır. Her ne yerse yesin her ne yaparsa yapsın kan akmamalıydı.

“...Tabağındaki et dilimlerini bitirdikten sonra arkasına yaslandı. Hizmetkârların da gayet iyi bildikleri gibi, eti çok pişmiş olmalıydı. Kan görmeye tahammül edemezdi; her ne yerse yesin, her ne yaparsa yapsın, kan akmamalıydı. Ölümün ve hayatın resminde gözalcı tek bir renk bile olmamalıydı...”³⁰²

Hayatından hiç memnun olmaz. Sürekli bir şeylerin eksikliğini duyar. Evine aldığı aşçılarından bile şikâyet eder, sürekli aşçı değiştirir. Bahaneleri çoktur. Bazen yapılan çorbanın dumanına bile takılır. Önemli olan memnun olmamaktır. “... Zaten Alonso Perez de Herrera hiçbir zaman önüne konan çorbanın tadını beğenmez, sırf bu sebepten, sık sık kendine yeni bir aşçı arardı. Yeni gelen aşçı bir öncekini mumla aratınca bir müddet hiç sesini çıkarmaz; sonra ansızın bir gün, niçin kovulduğuna akıl sır erdiremeyen adamı kapının önüne koyardı. Alonso Perez de Herrera önüne konan birbirinden leziz çorbaları beğenmeyip aşçılarını değiştiredursun, yeryüzündeki en maharetli aşçının bile bu gidişatı durdurmasına imkân yoktu. Zira Herrera’nın beğenmediği tat çorbaya konan malzemelerden herhangi birine değil, ondan yükselen o muzip dumana aitti...”³⁰³

Şöhreti bütün ülkeyi sarmış bir vaiz, bir dil üstadıdır. Ancak evinde ise bir ölü kadar suskun ve kıpırtısızdır. Çünkü vaazlar sırasında konuşan sestir, o değildir. O sadece ağzını açıp kapatıyor, geriden içindeki ses bütün cümleleri kurup ateşli konuşmayı yapıyor.

³⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.15

³⁰¹ Şafak, a.g.e., s.11

³⁰² Şafak, a.g.e., s.14

³⁰³ Şafak, a.g.e., s.14

“...Bugün bir hayli yorulmuştu. Davetli olduğu bir toplulukta uzun ve ateşli bir konuşma yapmış, terden sıırsıklam olmuştu. Her vaazında hep aynı şey başına geliyor, sesin büyüüne kapılıp gidiyordu. İşin aslı, o sadece ağzını açıp kapıyor; kelimeler bir başkasından, bir başka yerden sökün ediyordu...”³⁰⁴

Her büyük vaazlardan sonra çok yorulan Alonso, eve geldiğinde içindeki ses odasında bulunan resmin içine girip oradan konuşmaya devam ediyor. Onun Alonso’nun vücudunu terk etmesi ile beraber eski haline dönen Alonso, büyük vaizden eser kalmıyor. *“... Eve geldiğinde o ses, kafesinden kurtulmuş bir kuş gibi telaşla uçup karşısındaki resmin içine giriyordu. Ses, bu seferde oradan konuşmaya başlıyordu. Ses vücudunu terk ettiğinde. Alonso Perez de Herrera evvela bütün kanı çekilmiş gibi titreyip sararmaya başlıyor ve ardından, sessizliğe gömülüydü. İşte bu sebepten, dışarıda, şöreti bütün ülkeyi sarmış bir vaiz, bir dil üstadı; evinde ise bir ölü kadar suskun ve kıpırtısızdı...”³⁰⁵*

ALONSO PEREZ DE HERRERA’NIN İÇİNDEKİ SES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alonso Perez de Herrera’nın her gün vaizden sonra gelip düşündüğü oda ve onun bulunduğu her yer sesin de mekânıdır. Çünkü ses, yedi yaşından sonra Alonso’nun içinde yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir. Çünkü o sadece bir sestir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Aslında resmin içindeki ses çok ürkütücüdür. İnsanlara korkuyla bir şeyleri kabullendirmekten yanadır.

“...0 esnada resmin içindeki ses tekrar işitildi. “Bugün onlar için ne kadar çaba sarf ettik, değil mi? Fakat işe yaradı. Korktular. Gene korkuyu iliklerinde hissettiler.”...”³⁰⁶

Alonso’yu sahiplenmek istediğini söyleyen ses onu çok korkutur. Bir süre neye uğradığını şaşırın çocuk, önce sesin Bakire Meryem’den geldiğini zanneder. Ancak sesin ondan gelmediğini keşfeder. Ses ona yardımcı olmak için geldiğini

³⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.14-15

³⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.14-15

³⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.15

söyler, ancak ses ileriki zamanlarda hep kendi bildiğini okur. Zaten işi bittiğinde de Alonso'yu ortadan kaldıracaktır. Amacı sadece canlı bir beden bulabilmektir.

“...Bir gün, koro dağıldıktan sonra, her zaman yaptığı gibi herkesin uzaklaştığından emin oluncaya kadar arkada kalıp biraz oyalanmıştı. Tek bir arkadaşı bile yoktu. Kilisenin dışında ağzını açmak gafletinde bulunduğu anda alay konusu olacağını gayet iyi bildiğinden insanlardan köşe bucak kaçırıyordu. Oymalı, koca kapıya doğru dalgın dalgın yürürken, arkasından birinin seslendiğini duydu. “Alonso... Alonso, bekle biraz.” Çocuk korkuyla sıçradı. Etrafta kimsecikler yoktu. Bakire Meryem’in konuştuğunu zannedip, telaşla haç çıkarttı. Sonra, parmaklarının ucuna basa basa oradan sıvışmaya çalışırken, sesi tekrar duydu. “Benim Alonso. Bir ömür boyu seninle.” Ki. .ki. kimsin?” Sakın kekeleme Alonso. Bir daha asla kekeleme, Susma. Avazın çıktığı kadar bağır, takatten düşene kadar konuş. Korkma, çünkü bundan böyle senin ağzından ben konuşacağım. Sesinden utanmayacaksın Alonso. Sesinle var olacaksın.” ...”³⁰⁷

ALONSO PEREZ DE HERRERA’NIN BABASI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alonso Perez De Herrera’nın Babası Avila Şehri’nde oturmaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok yoksul olduğu için hırçın ve anlayışsızdır. Aslında çevresindeki herkese saldıırır. Ancak esas hırçınlığını çocuklarından çıkarır. Oğullarından hiç güvenmediği Alonso’dur. Oysa bilmese de hiç ihtmal vermese de, onu hayallerine taşıyacak asıl çocuğu Alonso’dur.

“...Hırçındı babası. Nefret ettiği yoksulluğunun acısını müşterilerinden, en çok da oğullarından çıkartırdı. Oğullarından hiç olmazsa birini okutup, kendini bildi bileli kanını emen sefalet kenesinden kurtulmaktı tek gayesi. Bunun için hangi oğluna sırtını yaslamasının daha akıllıca olacağını bilemiyordu sadece. Bilemese de,

³⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.17

*rüyalarını süsleyen o parlak geleceğe en son yakıştırabileceği çocuğu Alonso idi elbette...*³⁰⁸

Onun en çok üstüne vardığı çocuğu Alonso'dur. Alonso'nun sesiyle ilgili sorunu onu hiç ilgilendirmez. Çünkü çok bezgin bir adamdır.

*"... Küçük oğlanla uzun uzadıya uğraşamayacak kadar bezgin bir adamdı..."*³⁰⁹

ISABEL NUNEZ ALVAREZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çocukluğu Duero nehrinin kıyısında Tordesillas adlı bir köyde geçmiştir. Bu köy şöyle tasvir edilmiştir: *"...Güzeldi Isabel'in çocukluğunun geçtiği köy. İsmi Tordesillas idi. Köydeki her ev gece gündüz, yaz kış Duero nehrinin söylediği şarkıları dinlerdi. Kıpır kıpırdı nehir; ele avuca sığmayan yaramaz ve mutsuz bir çocuk gibiydi. Nehrin üzerindeki taş köprü, tanıdık olsun ya da olmasın herkesi buyur eden güleç bir evsahibine benzerdi. Altında hızla akmakta olan suların gürültücü huzursuzluğuna inat, sükûnet ve saadet vaat eden bir gülümsemeyle karşılayıp, Santa Clara manastırına taşırdı misafirlerini. Duero nehri sık sık omuzlarını silkip, gözlerini kaçırırdı. Huzurla bir alıp veremediği yoktu; sadece nasıl huzurlu olunabileceğini bilemiyordu o kadar..."*³¹⁰

Antonio Pereira ile evlendikten sonra Fortuna Sokağında yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Siyah, dalgalı saçları vardır.

*"...Siyah, dalgalı saçlarının arasına nasılsa yerleşivermiş beyaz bir saç teline benziyordu hüznün..."*³¹¹

İpiri, simsiyah gözlerinin altında halkalar oluşmuştur.

³⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.16

³⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.17

³¹⁰ Şafak, a.g.e., s.29

³¹¹ Şafak, a.g.e., s.26

“...İpiri, simsiyah gözlerinin altında içindeki perişanlığı gözler önüne seren ve avazları çıktığı kadar imdat çığlıkları atan halkalar belirmişti...”³¹² Isabel, gençliğinde olduğu gibi, o kadar soruna rağmen hala çok güzeldir.

“...Daha da güzelleşmişti Isabel Seneler onu yıpratmamış: yıpratmak şöyle dursun daha da güzelleştirmişti ...”³¹³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kocasının kardeşi olan Miguel Pereira ile yaşadığı yasak aşktan dolayı, çok pişman olması gerekirken utanmadan, gocunmadan o saklı hatırayı taşıyabileceğini düşünür. Yaşadıklarından asla pişmanlık duymayacak kadar kararlı bakar hayata. Utancın olmadığı bu noktada sadece hüznün hâkimdir hayatına. Her gece kötü rüyalar görür, bu rüyaları hayra yoramaz. “*Kötü rüyalar görüyor ve gördüklerini hayra yoramıyordu. Utanç değildi duyduğu. Seneler evvel işlediği günah artık mahafızasından çıkmaya karar verse bile, bunun bedelini ödemeye hazırды. Gayet iyi biliyordu ki, son nefesine kadar utanmadan, gocunmadan taşıyabilirdi o saklı hatırayı. Son zamanlarda, kendi kendini sınamak için pek çok kez gönlünü yoklamış, orada bulduğu duyguları bir bir ayıklamıştı. Hayır. Utanç yoktu içinde. Fakat hüznün, derinden iz süren ve geçtiği yollarda nilfam ayak izleri bırakan bir hüznün peşinden ayrılmıyordu. Durup omuzlarından sarsmak istiyordu hüznü; neyin peşinde olduğunu duymak istiyordu...*”³¹⁴

Öylesine derin bir hüzne bürünmüştür ki, evladını bile çok önemseyemez. Aslında gerçeği tek bilen o olduğu için, yapılacak bir şey olmaması elini kolunu bağlar. Çünkü ne Miguel’e çocuğunun babası olduğunu söyleyebilir, ne de kocasına böyle bir durumu açıklayabilir bir durumdadır. Onun yaptığı umursamazlık değil çaresizliktir. Yaşlanıyor, çocuğu büyüyor ama hala gerçekler bir sır olarak kalmaya devam ediyordur. Tereddütleri oğluna olan sevgisini ortaya çıkarmasına engel olurken, içindeki acı ve karamsarlık gitgide büyüyor.

“... Isabel, demir almış bir geminin ardından bakar gibi bakıyordu oğluna. Ne suya atlayıp peşinden kulaç atmak geliyordu içinden, ne de gözyaşlarına boğulup ardından mendil sallamak. Bazen, birkaç beyaz saç teli koparıp atıyordu oğluyla arasına giren sulara. Ve hiç itiraz etmiyordu denizin köpüklerinin, dalgaların kıyıya vurduğu yerde, yani yaşamın parçalanıp ölümün dirildiği yerde, her bir beyaz saç telini iştahla yutmasına...”³¹⁵

Isabel Nunez Alvarez, evlendiği adamla hiç mutlu değildir. Aşırı kibar ve nezaktli olan kocasını arada bir körüklemeye çalışır. Ancak bir süre sonra bundan da vazgeçer. Başta bunu kabullenmeyen kadın bir süre sonra da her şeyden vazgeçer. Çok huzursuzdur, ama bu huzursuzluğun nedenini kendisi de bilmez. Yaklaşan bir kötülük onu etkisi altına almıştır. Hisleri çok kuvvetlidir. Gelecek olan kötülüğün ne

³¹² Şafak, a.g.e., s.25

³¹³ Şafak, a.g.e., s.111

³¹⁴ Şafak, a.g.e., s.25

³¹⁵ Şafak, a.g.e., s.25

olacağını bile kestirebilmektedir. Bu ailevi sorunların dışında bir şeydir. Engizisyonun hareketlenmesidir aslında onu böylesine sıkın.

“... Isabel Nunez Alvarez kocasından hiçbir aşırı tepki beklememesi gerektiğini evliliklerinin ilk aylarında idrak etmişti. Eskiden, her şeyi göze alıp, sırf Antonio’nun ördüğü nezaket sınırlarını aşabilmek için onun damarına basmaya çalıştığı olmuştur ama zamanla bu huyundan vazgeçmişti. Belki onu olduğu gibi kabullenmişti; belki de önce kocasına, giderek tüm dünyaya karşı hissizleşmişti. Her ne olursa olsun, umurunda değildi artık. Zaten hüznünün, güneşe teslim olmuş buzdan bir sarkıt gibi damla damla eriyen evliliğiyle alakası olmadığını biliyordu. Sebebinin bir türlü kavrayamadığı başka, bambaşka bir huzursuzluğun pençesindeydi günlerdir...”³¹⁶

Kitap okumayı çok sever, ancak okuduğu kitaplar ona kitap okumayı aşıl原因an babasının tarzı değil de, annesinin duygusal tarzıdır. Babası her ne kadar bu duruma engel olmaya çalışsa da onun iç dünyası buna müsaade etmez. Önceleri sadece meraktan, sonra giderek artan bir sevgiyle okumuştur kitapları. Babası kızının böylesine basit ve kafa bulandırıcı kitaplara yönelmesini yasakladığı halde, Isabel hem annesinin kitaplığını hem de babasının kitaplığını büyük bir hevesle okuyup bitirmiştir. Tabii ki beğendiği taraf yine annesinin tarafı olmuştur.

“...Isabel Nunez Alvarez, kitapların verebileceği o emsalsiz keyfi küçük yaşta keşfetmişti. Babası, tek kız çocuğunun okuma yazma öğrenmesi, öğrenip de kendi dünyasına dâhil olması için elinden geleni yapmıştı. Isabel de babasının bu ısrarlı arzusunun kayıtsız kalmamış; kendisine verilen kitapları büyük bir iştahla okumuştur. Ne var ki, küçük kız çocuğu büyüyüp serpildikçe babasının pek de tasvip etmediği huylar edinmişti. Zira Isabel evin iki farklı odasında, iki farklı dünya keşfetmişti. Bir odada babasının ciddi, oturaklı kitapları diziliyordu. Cicero’dan De officiis, Boethius’dan De Consolatione philosophiae, Seneca’dan Meseller ve Juan Padilla’dan Retablo de la vida de Cristo. Öbür odada ise Isabel’in annesinin kitapları sıralıydı. Ötekilerden tamamen farklı olan bu kitaplar, aşkın verdiği cesaret ve tutkunun getirdiği esaret hakkındaydı. Isabel işte bu kitaplarla keşfetmişti gözü kara şövalyelerin, mağrur devlerin, asil ve bedbaht kadınların içli, karmaşık hayatlarını. Önceleri sadece meraktan, sonra giderek artan bir sevgiyle okumuştur onların maceralarını. Babası kızının böylesine basit ve kafa bulandırıcı kitaplara meylenmesini şiddetle yasakladığı halde, Isabel her iki kitaplığı da büyük bir açlıkla silip süpürmüş; yan yana geldiklerinde tam bir tezat teşkil eden harfleri, heceleri, kelimeleri ve cümleleri zihninde harmanlamaya çalışmıştı...”³¹⁷

³¹⁶ Şafak, a.g.e., s.26

³¹⁷ Şafak, a.g.e., s.29

ANDRES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında annesi Isabel Nunez Alvarez, babası Antonio Pereira ile yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gür, kıvrıkcık saçlıdır. İri badem gözlü, melek gibi güzel bir çehresi vardır.

“...Yakında sekiz yaşına basacaktı. Hızla boy atıyor, her geçen gün biraz daha serpilip büyüyordu. Gür, kıvrıkcık saçlarıyla, iri, badem gözleriyle kiliselerdeki melek tasvirlerini andıran güzel çehresini, kara, kapkara bulutlar gölgeliyordu...”³¹⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Andres evde herkesin ilgisizliğine maruz kalmış bir çocuktur. Bu durum onu fazlasıyla üzer. Bazen oğlu ölen komşu kadının onunla ilgilenmesini bir koz olarak kullanırsa da bu durumu değiştiremez. Oysa onun istediği hiç olmazsa babasından göremediği ilginin annesi tarafından - tamamlanmasa bile- gösterilmesidir.

“...Babasından zaten hiç görmediği sevecenliği, annesinin nicedir esirgediği alakayı ondan görüyor; karşılığında, bu soğuk kadına sevgi göstererek onu böylesine ihmal edenlere varlığını hatırlatmaya çalışıyordu. Onun vasıtasıyla ailesinin canını yakmak istiyordu. Bu sebepten, sadece başkalarının, bilhassa da annesinin yanındayken komşu kadına yakınlık gösteriyor ama onunla baş başa kaldığında hızla kendi kabuğuna çekiliyordu. Zaman zaman, annesinin çehresine düşen gölgelerin, onu incitmeyi, belki de kıskandırmayı başardığını anlıyor; ama gene de hiçbir şeyin düzelmemesine bir anlam veremiyordu...”³¹⁹

Hele babasını çalışmalarından dolayı onu hiç görmez. Onun babası hayatının bütün merhalelerini sadece kitaplarına ve çalışma ortamına ayırmıştır. Ailenin zaten kendi içindeki kopukluk ve gizlilik onun çocuk aklını iyice karıştırır. Bu durum içine iyice kapanmasına, sevgisizliğin gölgesine çekilmesine sebep olur.

“...Babasına gelince o zaten her zaman uzaktaydı. Belki sarp yollarla, engin denizlerle değil ama sarı, sapsarı kitap sayfalarıyla ayrılmıştı dünyaları. Çocuk, ne yaparsa yapsın, aralarındaki sınırı bir türlü aşamıyordu...”³²⁰

Bazen babasının çalışma odasına gizlice girip “...Oradaki âlemi keşfetmeye çalışıyordu. Üst üste dizilmiş kitapları, elyazmalarını, mürekkep hokkasını, evrene ve insana dair çizimleri, kaz tüyü kalemli teker teker, tıpkı aç bir hayvan gibi

³¹⁸ Şafak, a.g.e., s.151

³¹⁹ Şafak, a.g.e., s.75

³²⁰ Şafak, a.g.e., s.75

kokluyor; her seferinde, içlerinden bir tanesi bile hoş kokmadığı için yüzünü buruşturuyordu. Ellerini kitapların süslü, resimli, kabartmalı kapaklarında gezdirerek, onlarda bu kadar dikkat çekici ne olabileceğini anlamaya çalışıyordu. Kitaplara yukarıdan, aşağıdan, tersten, düzden bakıp harfleri bir şeylere benzetmeye çabalıyordu. Çabaları sonuç vermediğinde harflere duyduğu nefret katbekat artıyor, içindeki öfke dalgası kabardıkça kabarıyordu...”³²¹

Bir süre sonra Andres, olan biteni hissetmiş gibi daha çok içine kapanmış, anne ve babasının kendine olan sevgisizliğini ve ilgisizliğini artık çocuk aklıyla sorgulamaz bir hale gelmiştir.

*“...Andres, her zamankinden daha az mızızlanıyor, daha az gürültü çıkarıyor ve annesinden aldığı güzel gözlerini iri iri açarak neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordu. Konuşmuyordu Andres; giderek daha da suskun, daha da içine kapanık bir çocuk oluyordu...”*³²²

Evde kendisine esas ilgi gösteren Miguel amcasının bile artık onunla ilgilenmemesi kimselerin kendisini istemediğine, onu sevmediklerine inandırmıştır Andres’i. Hatta hiç doğmamış olmayı ister.

*“...Bazen de, çocuğu kaptığı gibi avluya götürür ve onu havaya, güneşe fırlatırdı. Çocuk her seferinde hem kahkahalara boğulur, hem de amcasının onu tutmaması endişesiyle ürperirdi. Tam elini güneşe değdirmek üzereyken, gürültüye uyanan güneş avurtlarını şişirip var gücüyle üfler, çocuk da o ani rüzgârla hızla aşağılara düşmeye başladır. Endişeleri boşunaydı, çünkü her seferinde tutardı amcası. Güçlü kuvvetli kollarıyla Onu yakalar, kucığına bastırırdı. Oysa aylar var ki, Fortuna Sokağı’ndaki ev, üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi sessiz ve ıssızdı. Evdekiler birbirlerine değmeden, birbirlerini görmeden yaşamaya başlamışlardı. Tek bir oyun arkadaşı bile kalmamıştı. Kimselerin sevmediğı, özlemediğı, istemediğı bir çocuk olduğuna göre, kabahat belki de ondaydı. Belki de hiç doğmamalıydı...”*³²³

Kimsenin onunla ilgilenmemesi onu son derece üzer. O da çok akıllı bir çocuk olursa belki evdekiler onu tekrar sever ve gözetir diye kimseyi kızdırmıyor, söylenenleri harfiyen yerine getiriyor ve her gece yatmadan evvel, gözyaşları içinde dualar ediyor. Ancak hiçbir şeyin değışmediğini görünce hayal kırıklığı yaşıyor.

“...Oysa iyi bir çocuk olabilmek için elinden geleni yapıyordu. Kimseyi kızdırmıyor, söylenenleri harfiyen yerine getiriyor ve her gece yatmadan evvel, gözyaşları içinde Tanrı’ya dua ediyordu. Tanrı’dan yardım istemek için değil, onu görmek için dua ediyordu. Tanrıyı görmeyi her şeyden çok istiyor, göremedikçe öfkeleniyordu. Onun neye benzediğini bilmek, sesini duymak için neler vermezdi ki... Geceleri Tanrı’ya, ellerini tutması için yalvarıyordu. Rüyalarında kocaman, kar beyaz bulutların üstüne çıkıyor; o yumuşaklığa kendini bırakıveriyordu. Uyandığında

³²¹ Şafak, a.g.e., s.75

³²² Şafak, a.g.e., s.26

³²³ Şafak, a.g.e., s.76

gene altına yaptığını anlıyordu. Annesi hiç kızmıyordu yatağını ıslattığı için. Keşke kızsaydı. Keşke bağırıp çağırsa, çişli çarşafları suratına fırlatsaydı..."³²⁴

Korku içindedir. Komşu kadın Elena Rodriguez, annesi engizisyon tarafından tutuklandıktan sonra onu yanına almıştır. Ama o annesini çok özler ve yolda gördüğü bazı bayanları ona benzeterек hüsrana uğrar, ağlar. Aslında Elena Rodriguez adlı kadın ölen oğluna çok benzettiği Andres'i alabilmek için onları ispiyonlamıştır. Andres bir süre sonra bunu da hissetmeye başlar. Elena Rodriguez artık onu öyle bir sahiplenmiştir ki, çocuk kadının kaybettiği oğlu Diego'nun kıyafetleri içinde kim olduğunu şaşırır ve suskunluğu iyice artar.

*"...Korkmuştun, korkuyordun. O adamların evlerini basmalarından sonra annesini bir daha görememiştin. Ve şimdi onu çok özliyorsun. Bazen yolda yürürken, herhangi bir kadını arkadan annesine benzetiyor, heyecanlanıyorsun. Fakat yaklaşıp, uzaktan seçtiği kadının yüzünü önden görmesiyle birlikte, az evvel pır pır eden kalbi korkunç bir darbeyle sarsılıyordu... Zaten çok geçmeden, Elena Rodriguez gelip onu oradan çıkarmıştı. Artık onunla birlikte yaşıyor, onun pişirdiği yemekleri yiyip seçtiği kıyafetleri giyiyordu; Diego'nun kıyafetlerini. Bu kıyafetlerin içinde kim olduğunu, nasıl davranması gerektiğini, kimin kanından geldiğini, nereye ait olduğunu şaşıırıyordu... Fazla konuşmuyordu. Ağızdan çıkan kelimelerin geri alınamadığını öğrendiği günden bu yana mümkün olduğunca suskunluğunu bozmuyor..."*³²⁵

Kadının titizliğinden hoşlanmayan çocuk, onun ilgisinden de şikâyetçi değildir. Çünkü ailesinde görmediği kadar ilgi ve sevgi görmektedir. *"...Zaten Elena Rodriguez, olur olmaz yerde mendilini çıkartıp, ufaklığın pembe yanaklarını, yumuk ellerini, minik ağzını silmeyi huy edinmişti. Kimi zaman hızını alamayıp, onun ayakkabılarını parlatıyor, saçlarını didik didik ederek ayıklayacak toz toprak arıyor ya da tırnaklarına doluşan kirleri çıkartmak için saatler harcıyordu. Çocuksa, bitip tükenmeyen bu temizlik merasimlerinden hiç mi hiç hoşlanmamakla birlikte, aslında, kadınla beraber olmaktan şikâyetçi değildi..."*³²⁶

Bir süre sonra babasının sığındığı Aynalar Şehri'ne yani İstanbul'a gelir. Burasını hiçbir yere benzetemez. Ancak geçmişiyle bağlantılı olduğu için ve babasının burada kalışı onu farklı etkilediği için bu şehir onu ürkütür. Hep babasının izi üzerinde, onun yaşadıklarını yaşamaya çalışır.

"...Bu şehir beni korkutuyor. Burası hiçbir yere, hiçbir şeye benzemiyor. İnsanları pürtelâş. Sokakları pür velvele. Her an tetikte bekliyorum; kopacak kıyametin nişanelerini arıyorum karşıma çıkan her surette. Kim bilir, belki de gariplik bende. Korkularla büyütüldüğüm, hep birilerinden, bir şeylerden korktuğum için belki de bu şehir böyle dehşetengiz görünüyor gözüme. Gene de bir türlü

³²⁴ Şafak, a.g.e., s.76

³²⁵ Şafak, a.g.e., s.151

³²⁶ Şafak, a.g.e., s.74-75

anlayamıyorum. Babam, kokularını yadırgadığım bu şehrin nesini sevdi, niçin bilhassa buraya geldi? Ve niçin buraya “aynalar şehri” dedi?”³²⁷

Kendi inançsızdır. Hiçbir şeye dâhil olmak istemez. İstanbul’a geldiğinde babasının sığındığı Haham Yakub’un yanına sığınır. Zişan Kadın adlı bir hizmetçileri vardır. Zaman zaman evlerinin karşısındaki türbeyi ziyarete gider. Onun arkasından bakan Andres bu durumu yadırgamaktan çok eğlenceye dönüştürmeye çalışır. Onun Müslüman olması ve batıl inançlara yer vermesi Andres’i garip bir şekilde etkiler. Kafası çok karışıktır. Bazen kendisi için yapılan batıl inançlar bile gerçekleşiyormuş gibi gelir ona.

“...Zaman zaman, haramilerin pusu kurduğu bir yolda yüreğini çaldırmaktan korkan bir yolcunun tedirgin adımlarıyla evden ayrılıp, türbeyi ziyarete gidiyor. Giderken darı götürüyor yanında. O ve onun gibi pek çok Müslüman kadın türbenin etrafına darı döküp, dua ediyorlar. Zişan Kadınla inatlaşmak gibi bir niyetim yok. Ama ben yağmurlu gecelerde evliyanın türbesine bakmayı seviyorum. Böyle gecelerde evliyaı değil, oraya buraya saçılan ve her yağmur damlası ile birlikte toprağa biraz daha gömülen darı tanelerini düşünüyorum. Her zaman bu kadar süslü cümleler kurmayı başaramıyorum oysa. Bazen, hakikat bütün çirkinliği ve çirkefliliğiyle karşıma dikildiğinde, akıbetimi allayıp pullamak, süsleyip püslemek gelmiyor içimden. Böyle zamanlarda gözlerimi kapatıp, usulca arkama yaslanıyorum ve küfüre özenen kelimelerin dişlerimin arasında bıraktığı o kekremsi tatla oyalanıyorum “Aynalar şehrindeyim çünkü ben bir korkağım ve ne olduğunu bilen her korkak gibi, bu sırrı kendime saklıyorum.”...”³²⁸

ELENA RODRÍGUEZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında oturur. Isabel Nunez Alvarez ve kocası Antonio Pereira’nın komşularıdır. Onu genelde onların evinde görürüz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Soğuk ve ketum bir kadındır. “... İşte bu soğuk ve ketum komşu kadının küçük Andres’e garip bir düşkünlüğü vardı...”³²⁹

³²⁷ Şafak, a.g.e., s.5

³²⁸ Şafak, a.g.e., s.6-7

³²⁹ Şafak, a.g.e., s.27

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İşte bu soğuk ve ketum komşu kadının “...Küçük Andres’e garip bir düşkünlüğü vardı. Sık sık Andres’le beraber dolaşmak, oynamak için Isabel’den izin isterdi. Isabel ise, son derece sevimsiz bulduğu bu kadını kapı dışarı etmek için dayanılmaz bir arzu duymasına rağmen, iki sebepten ötürü ona tahammül etmesi gerektiğini düşünüyordu. Birincisi, uzun zamandır komşusu olan bu kadının, küçük Andres’i iki sene evvel kaybettiği oğlunun yerine koyduğunun farkındaydı. Diego’su hazin bir şekilde hayata veda edince kadın perişan olmuştu. Eğer Andres onun acısını hafifletebiliyorsa buna mani olmak yakışık almazdı. İkincisi, Andres’in evden çıktığı saatler, Isabel’in kendiyle baş başa kalabildiği ve o odaya girebildiği saatlerdi. Ve bilhassa bu aralar bunu yapmaya her zamankinden daha çok ihtiyaç duyuyordu...”³³⁰

Oğlunun ölümünden sonra psikolojisi çok kötü olan kadın, Andres’in çektiği acılara bir mükâfat olarak gönderildiğini düşünür.

“...Tanrı ondan Diego’yu almış, sonra da nasıl perişan olduğunu görüp haline acıdığından, küçük Andres’i yollamıştı. Evet, hiç şüphesiz, Andresillo çekilen onca acının mükâfatı, Tanrı’nın armağanıydı...”³³¹

Çok inançlıdır. Bu yüzden defalarca intiharın eşiğinden dönmüştür. “...Diego’nun ölümünden sonra sık sık canına kıymak istemiş ama her teşebbüsünde, inancı onu böyle korkunç bir günah işlemekten alıkoymuştu. Şeytanın ekmeğine yağ sürmemek için hayata daha sıkı tutunmaya çalışırken, her yeni gün biraz daha kahır dolu, her gecenin sabahı biraz daha puslu olmuştu...”³³² Bu acılar içinde kıvranırken Andres’e sahip olmak için onun ailesini ispiyonlamış, geriye kalan süre içinde akli dengesini de kaybetmiştir.

ANTONIO PEREIRA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında karısı Isabel Nunez Alvarez erkek kardeşi Miguel ve oğlu Andres ile birlikte oturur. “...Yüreğini daraltan bu fikirleri bir yana bırakıp, bir an evvel Fortuna Sokağına gitmeli, evdekilere müjdeyi vermeliydi...”³³³

³³⁰ Şafak, a.g.e., s.27

³³¹ Şafak, a.g.e., s.77

³³² Şafak, a.g.e., s.77

³³³ Şafak, a.g.e., s.35

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında fazla bilgi verilmemiştir. Sadece uzun kızıl ve siyah sakallarından bahsedilir.“...Adımlarını hızlandırmadan önce kendinden ne kadar hoşnut olduğunu ele veren bir edayla kızıl-siyah sakallarını sıvazladı...”³³⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece hırslı, çevresindekileri hiç önemsemeyen bu adamın tek derdi işidir. Amacı sadece babası ve dedesi gibi iyi bir hekim olmaktır. Son zamanlarda da en büyük isteği felsefe kürsüsünün başına getirilmektir. Ayrıca son derece kibar, karısına ve çocuğuna bağırmayacak, onları hırpalayamayacak kadar hassastır. Herkese karşı ölçülü ve dikkatlidir. İnanılmaz bir nezaket anlayışı vardır. Ancak ders çalışırken fazla öfkeli olmaya başlamıştır. Yine de etrafındakilere asla zarar vermez.

*“...Belki de, Isabel’deki tuhaflığı fark etmeyen tek kişi kocasıydı. Antonio Pereira tamamen kendi tasasına düşmüş gibiydi. Nicedir tek gayesi felsefe kürsüsünün başkanlığına getirilmektir. Evde çalışamamaktan şikâyetçiydi. En ufak bir ses bile somurtmasına, yerinden fırlayıp sinirli voltalar atmasına yetiyordu. Böyle zamanlarda hiçbir şey söylemiyor, bağırıp çağırmıyor, sinirini kusmuyordu. O, karısına ya da çocuğuna el kaldırabilecek bir adam değildi. Sadece ailesine karşı değil, herkese karşı her zaman ölçülü, her zaman dikkatliydi...”*³³⁵

Çok mantıklıdır. Geçmişte yaşananların asla bu gününe gölge düşürmesine müsaade etmez. “...Oysa Antonio Pereira’ya göre geçmişin ardından gözyaşı dökmek de manasızdı, adına dövüşmek de. Ve geçmiş si belleyenler ömür boyu gurbette yaşamaya mahkûm olduklarına göre, ya hafızayı hatıralardan uzaklaştırmak lazımdı, ya da hatıraları ait oldukları zamandan. Aksi takdirde, acıttırdı geçmiş; boş yere yaralanırdı insan...”³³⁶

Felsefe kürsüsünün başına getirilmeyi çok isteyen bu adam, emeğinin karşılığını alacağını düşündüğü için çok mutludur. Yüzü bilinç dışı hareketlerle gülümsemeye çalışır. Ama o buna engel olmak için uğraşır. Hiç alışık olmadığı tebessümü bile ciddi kişiliğine uyduramamaktadır. Kendine yakıştıramadığı bu aşırı tepkiyi bir türlü yok edemez. Öylesine hayattan korkar ki mutluluğu kendine yakıştıramaz. Adeta mutlu olmaktan korkar. Çünkü onun hayatı sadece işi ile vardır. Ona göre işi de çok ciddidir.

“...Antonio Pereira, rektörün evine yaklaştığında son bir kez durup kendine baktı. Bugün her zamankinden şık ve bakımlıydı. Biraz sonra, o şaşıalı kapıdan içeri girip nicedir sabırsızlıkla beklediği sevinçli haberi alacağını düşündükçe içi içine sığıyordu. Kendini bu kadar iyi hissetmeyeli o kadar uzun zaman olmuştu ki, mutlu olmaktan korkuyordu. Mutluluğun ardından gelebilecek bir elemin yaratacağı

³³⁴ Şafak, a.g.e., s.29

³³⁵ Şafak, a.g.e., s.26

³³⁶ Şafak, a.g.e., s.32

hüsrandan değil, mutluluğun kendisinden korkuyordu... Gene de gülümsemekten kendini alıkoyamıyordu... Gülümseme ne kadar ısrarcı olursa olsun, Antonio Pereira böylesi taşkınlıklara alışkın biri değildi. Bu sebepten, dudaklarındaki kıvrımlarla cebelleşiyor; yüzündeki ciddi ifadeyi muhafaza edebilmek için müthiş bir çaba sarf ediyordu...”³³⁷

Bu mükâfatı çoktan hak ettiğini bildiği için “...Bunca emeğin muhakkak bir semeresinin olması gerektiğine göre, artık mutlu olmaktan korkmamalıydı. Derin bir soluk aldı. Kendi kendini rahatlatmayı başarmıştı. Adımlarını hızlandırmadan önce kendinden ne kadar hoşnut olduğunu ele veren bir edayla kızıl-siyah sakallarını sıvazladı...”³³⁸

Rakibi olan adamı fena halde küçümser. O sadece kendinin bu işe layık olduğunu düşünür. Çok kibirlidir. “...Rakibi Pedro Arbues, bilgisi kuvvetli ancak hitabeti zayıf bir adamdı. Konuşurken sıkılır; sıkıştırıldığında da boncuk boncuk ter dökmeye başladır. Bu sebepten, Antonio Pereira rakibinin kim olduğunu öğrendiğinde hiç kaygılanmamıştı...”³³⁹

Şimdi tek düşündüğü şey kürsü başkanlığını yürütürken, hekimlik mesleğini ihmal etmemektir “...İki kuşak evvel Portekiz’den İspanya topraklarına geçen Pereira sülalesinde hekimlik babadan oğula devredilen kutsal bir emanet addedilirdi. Antonio Pereira ise kendi babasından devraldığı mirastan çok, oğluna bırakacağı mirasla ilgilenmekteydi. “Oğlum”, diye fısıldadı, “oğlum da çok iyi bir hekim olacak.” Ne var ki, bunları düşünürken Andres’in annesinden aldığı iri, siyah, hüznü gözleri geldi aklına. Bu küçük çocuğun neden her zaman bu kadar kederli, bu kadar kaygılı baktığını bir türlü anlayamıyordu...”³⁴⁰

Aklı fikri akademik kariyeridir. Ailesi hatta biricik oğlu bile işinden sonra gelir. Çok hırslıdır. Rektörün evinde kürsünün kendisine verildiğini öğrenince gözü hiçbir şeyi görmeyecek kadar hırsını aklından geçenlerle şöyle dile getirir: “...Sinirli sinirli kızıl-siyah sakallarını çekiştirirken, kendi kendine neden en mutlu gününde bu tatsız fikirlerle boğuştuğunu soruyordu. Çoktan hak ettiği mutluluğun tadını çıkarmalıydı. Isabel’in hiç gülmeyen yüzüne, Adres’in yaşından beklenmeyecek kadar kederli bakan gözlerine, Miguel’in ipe sapa gelmez hareketlerine rağmen, o, hayatın sadece bugünden ibaret olmadığını, hatırlanmadığı müddetçe geçmiş diye bir şey kalmadığını ve aslolanın gelecekte başkası olmadığını ailenin bütün fertlerine bıkıp usanmadan anlatmalıydı. Ve eğer, gene de anlamıyorlarsa, çoktan sönmüş bir ateşi canlandırmaya çalışmak yerine, henüz kurumamış bir dalı tutuşturmanın daha akıllıca olacağını kabul etmeliydi...”³⁴¹

Daha sonra aklına gelen ilk fikir oğlunun da kendisi gibi başarılı bir hekim olmasıdır. Kendisiyle tam zıt olan, hayat dolu, sorumsuzluk abidesi kardeşi Miguel’den, onun rahatlığından nefret eder. Bu yüzden çocuğunun şimdiden

³³⁷ Şafak, a.g.e., s.31

³³⁸ Şafak, a.g.e., s.29

³³⁹ Şafak, a.g.e., s.32

³⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.35

³⁴¹ Şafak, a.g.e., s.35

geleceğini geçirir aklından. Şimdiye değin çocuğuna hiç vakit ayırmazken çocuğunun geleceğini ona sormadan planlayan Antonio bencil bir babadır.

“...Evet, oğlunu onların elinden çekip almalı; hiç olmazsa onun hayatını kurtarmalıydı. Adımlarını hızlandırırken, kendi kendine mırıldanıyordu. “Benim oğlum iyi bir hekim olacak. Tıpkı benim gibi, tıpkı babam ve büyükbabam gibi. Miguel’e benzemesine müsaade edemem!”...”³⁴²

Isabel’in hapse girmesiyle beraber akli birazcık başına gelmiş. Onların nerede olduğunu bilememenin verdiği acıyla kıvrınmaktadır. O çok sevdiği harfler cümle kurmasına bile müsaade etmezler. İşte o zaman asıl hayatın ve sevginin nerede olduğunu sorgulamaya başlar. Onun en büyük yeteneği olan kelimelerle oynamak da artık bir işe yaramadığı için çok şaşkın ve çaresizdir.

“...Isabel’in ne halde, Adres’in nerede olduğunu bilememek korkunçtu. Güneş battığında, Alonso Franco de Leon’a bir mektup yazıp, hem olay hakkında daha fazla malumat, hem de yardım istemeye karar verdi. Bütün gece mektubu yazmak için uğraştı durdu. Fakat bir türlü, uygun kelimeleri bir araya getirip, meramını istediği biçimde ifade edemedi. Oysa kendini bildi bileli, kelimelerden yana hiç sıkıntı çekmemişti. Hatta kalem oynatmaktaki mahareti, pek çok meslektaşının ağır aksak kat ettiği yolları bir solukta alabilmesine yardımcı olmuştu. Şimdi, ömründe ilk defa kelimelerin ne kadar nankörleşebileceğini, yazmanın insana nasıl kök söktürebileceğini idrak ediyordu. İlk defa kelimelerle, çamurla oynar gibi muncık muncık oynayamıyor; onların, verdiği her şekle itiraz edip kendi kafalarına göre hareket etmelerine hayret ediyordu...”³⁴³

Yalnızlığını sadece çalışmakla örtmeye çalışır. Son yaşadıkları onun hem sağlığını hem de ruhunu bitirmiştir. Tek yapabileceği şey kendini çalışmaya verip hiçbirşey düşünmemektir. Onun için gökyüzü bile simsiyahken nasıl olur da kendini kurtarabilecek kendi bile bilmemektedir. Sadece çalışmak ister. Durup dinlenmeden çalışmak...

“...Bir hayli zayıflamıştı. Vaktiyle bir hayli dolgun olan yanakları suyunu yitirmiş bir meyve gibi buruşup kurumuş; gözlerinin altında mora çalan halkavî çizgiler peyda olmuştu. Kaygıyla çekiştirip kopardığı kılların yerine yenileri çıkmadığından kızıl-siyah sakalları seyrekleşmişti. Umursamıyordu. Nasıl olsa artık fark etmiyordu. Gökyüzü zaten simsiyah bulutlarla kaplıydı; yağmur zaten biteviye yağmaktaydı. Taşan nehrin sularına kapılmış giderken ne yüzündeki kayıplara, ne de vücudunun şikâyetlerine ehemmiyet veriyordu. Sadece ve sadece çalışmak, çalışmak istiyordu. Yaşadığı müddetçe çalışmak; çalışamadığı takdirde ölmek istiyordu...”³⁴⁴

Yalnızlıktan bunalan, çalışmak ve dua etmekten başka çaresi kalmayan Antonio azap içindedir. Ne yapacağını bilemez. Her gece bitap düşünceye kadar çalışır. Böylece yatağa girdiğinde yalnızlığını düşünmeye bile fırsat bulamamaktadır.

³⁴² Şafak, a.g.e., s.35

³⁴³ Şafak, a.g.e., s.170

³⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.204

Ancak bazı geceler uyuyamadığı için tam bir azapla sabaha kadar kıvrılır. Korkunç bir psikoloji içindedir.

“...Nicedir hiç aksatmadan, her gece, bitap düşünceye kadar çalışıyordu. Böylelikle, yatağa girdiğinde, yalnızlığını hissetmeye vakit ya da takat bulamadan uykuya dalabiliyordu. Eğer hemen uyuyamazsa, uyku ile uyanıklık arasında geçen zaman tam bir karabasana dönüşüyordu. Böyle zamanlarda soğuk soğuk terliyor, derin derin iç geçiriyor, lime lime dökülüyordu. Kasılan vücudunu gevşetebilmek için yatağın içinde dönüp dururken, kat kat örtülerle ısınmaya, peşpeşe sıraladığı dualarla avunmaya çalışıyordu. Avunmaktan ziyade avutulmak istiyordu. Üşüyordu...”³⁴⁵

HİZMETÇİ KIZ ANA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında Isabel Nunez Alvarez, kocası Antonio Pereira ile yaşar. Onların evinin hizmetçisidir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ana ev sahibesi Isabel Nunez Alvarez’e çok bağlı, neredeyse onun düşündüğü gibi düşünen bir kızdır. Son derece sadık bir hizmetçidir.

“...Merdivenlerden gelen ayak sesleriyle irkildi. Az sonra, hizmetçi kız Ana odaya girip, Elena Rodriguez’in geldiğini haber verdi. Bir müddet, Isabel ile Ana kararsız bakışlarla birbirlerini süzdüler. İkisi de bu kadından pek hoşlanmıyordu. Elena Rodriguez ne zaman bu eve adımını atsa, beraberinde Soğuk bir rüzgâr getiriyordu. Üşüyorlardı o geldiğinde. Kadın evden ayrıldığında, onun soluğunu üfleyen rüzgârın bir an evvel çıkması için bütün pencereleri ardına kadar açıyorlardı...”³⁴⁶

O da ev sahibesi gibi komşu kadından hoşlanmaz. Ama gene de itaatkâr biridir. Söyleneni yerine getirir.

³⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.204

³⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.27

“...Başıyla hizmetçi kıza işaret etti. Ana bu durumdan hoşnut olmadığını saklama gereği duymadan, Elena Rodriguez’i içeri aldı...”³⁴⁷

Son derece güvenilir ve emin bir kızdır.

“...Isabel Nunez Alvarez, komşu kadından hiç hoşlanmayan hizmetçi kızın tatlıyı getirip göstermesiyle endişelerinden sıyrıldı. Zira Ana’nın kırt-kırt tatlısını hemen evden uzaklaştırıp, bu sinsî tuzağı bozacağından emindi...”³⁴⁸

BEATRİZ BLASQUEZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Miguel bu kıızıl saçlı genç kadının üzerinde bıraktığı tesirden epey hoşnuttur. Beatriz şu şekilde tanımlanmıştır. “...Güzel bir kadındı Beatriz. Vücudunun ve yüzünün hatları kusursuzdu. Ne var ki bu hatları usul usul yoğurup şekillendirecek bir tılsımdan yoksundu. Bu yüzden de sadece güzeldi, o kadar. Seyri keyifli ama yokluğu hasret çektirmeyen bir güzelliği onunkisi...”³⁴⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Miguel’e âşıktır. Ona kavuşabilmek için her şeyi göze alır. Isabel’in de arkadaşı olan bu kadın çok kıskançtır. Bu kıskançlığını saklayamaz. O hayatından çok memnun değildir, çünkü istediği adamla evlenememiştir. Bu yüzden arkadaşının kocasının ve mesleğinin iyi olması onu fazlasıyla etkiler. Beatriz Blasquez için mutlu bir yuvanın şartı iyi mesleği olan bir koca ve bir çocuk sessiz sedasız bir ortamdır.

“...Beatriz Blasquez’in, son görüşmelerinde söyledikleri geldi aklına. “Tanrı’dan daha ne istiyorsun bilmem ki? Kocan her geçen gün yükselmekte. Güzel bir oğlun, harika bir yuvan var. Her türlü tasadan uzaksın. Rahat yaşıyorsun. Bu evde sükûnet var. Fakat sen... sen, tatmin olmayı bilmiyorsun Isabel!”...”³⁵⁰

³⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.27

³⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.29

³⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.49

³⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.26

Onun bu kıskançlık gösterisi onun kadar saf olmayan Isabel tarafından keşfedilir. Çünkü yüz ifadesi her şeyi ele verir.

“...Isabel Nunez Alvarez, arkadaşının söylediklerinden çok, yüz ifadesine takılmıştı. Beatriz’in yüzünde, toprak altında yaşayan ve ancak güneşin gözleri kamaştıracak kadar yakıcı ve parlak olduğu saatlerde dışarı çıkan kıskançlık böceğinin gölgesini yakalamıştı. Görünmesiyle kaybolması bir olmuştu gölgenin; topraktaki bir çatlaktan başını uzatıvermiş veya güneşin bir anlık gafletinden yararlanmış ya da bir göz aldatmacasından ibaret olduğunu kanıtlamak istermiş gibi...”³⁵¹

PEDRO ARBUES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Antonio Pereira’nın Felsefe Kürsüsünde rakibi olan bu adam İspanya’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece sıkıntılı, bilgisi kuvvetli, hitabeti zayıf bir adamdır. Antonio Pereira gibi felsefe kürsüsüne adaylığını koymuş, ancak onun kadar yeterli bulunamamıştır.

“...Boş kalan felsefe kürsüsüne adaylığını koymuştu. Rakibi Pedro Arbues, bilgisi kuvvetli ancak hitabeti zayıf bir adamdı. Konuşurken sıkılır; sıkıştırıldığında da boncuk boncuk ter dökmeye başlardı. Bu sebepten, Antonio Pereira rakibinin kim olduğunu öğrendiğinde hiç kaygılanmamıştı...”³⁵²

Rektörün evinde verilen bir yemekle kürsüyü Antonio Pereira’ kaptırdığını öğrendiğinde mahvolur. Bu yüzden bütün geceyi son derece üzgün geçirir. Onun bu halini sadece Antonio görür.

“...Pereira’nın gözleri, kristal küresindeki ılık, kırmızı şarabı çenesinden akıta akıta içen Arbues’e takıldı; günlerdir ağzına bir damla su koymamış, perişan

³⁵¹ Şafak, a.g.e., s.27

³⁵² Şafak, a.g.e., s.32

bir mahkûm gibi vahşi bir iştahla şaraba saldıran Arbues'e. Kaygıyla etrafı süzdü. Kendisinden başka hiç kimse Arbues'in bu tuhaf hallerini fark etmişe benzemiyordu, Rahatladı. Her ne olursa olsun şarap ılık, yemekler leziz, hayat güzeldi. Hiç kimsenin, hiçbir şeyin zaferine gölge düşürmesine müsaade edemezdi..."³⁵³

YAŞLI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Amet Zambarel'in kızıdır. Çocukluğu, Plasencia del Monte köyünde geçer. Sonrasında Engizisyon askerlerinden saklandığı odadan çıkararak, "...Kadınlar, Yaşlıyı, uzak bir akrabasının yanına, Daroca ve Segorbe arasında adeta bir İslam vahası gibi uzanan Gea de Albarracin'e gönderdiler..."³⁵⁴

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Camgöbeği renginde gözleri olan bu kadın, çocukken babası Amet Zambarel'in gözünden şöyle anlatılır; "...Kızına her bakışında, onun saçlarında, buğday teninde, uzun boylu olacağını gösteren hatlarında, karısını görmüştü. Haksız da sayılmazdı hani. Küçük kız tıpatıp annesine benziyordu. Bir tek şey hariç. Bu küçük kız, ne baba, ne de anne tarafında benzerine rastlanan camgöbeği gözlere sahipti. Ne gariptir ki, küçük kızın gözbebekleri, güneşli havalarda büyüyüp saydamlaşıyor, yağmurlu havalarda ise küçülüp, masmavi bir renk alıyordu. Geceleri ıslık ıslık, gündüzleri ise boş boş bakıyordu. Karanlıkta şahinlerle yarışacak kadar keskin olan gözleri, aydınlığa çıktığında yaraları aratmayacak kadar kördü. Işık, ona haramdı..."³⁵⁵

Yaşlandıktan sonra, yaşlılığın bütün izlerini taşır yüzünde.

"...Yaşlı gülümsedi. Yanaklarındaki, alnındaki, çenesindeki bütün kırışıklıklar daha da belirginleşti. Onlarca çizgi vardı yüzünde; birbirlerine değmeden uzanıp giden onlarca patika..."³⁵⁶

Uzun boylu bir kadındır Yaşlı, "...İhtiyarlığına rağmen beli bükülmemiş, endamundan bir şey kaybetmemişti..."³⁵⁷

³⁵³ Şafak, a.g.e., s.35

³⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.90

³⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.89

³⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.110

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Amet Zambarel'in ikinci eşinden olan kızıdır. Onu, babasını çok seven insanlar engizisyonun elinden kurtarmıştır.

“...Engizisyon'un adamları civarda cirit atarken, Plasencia del Monte köyünün kadınları, Amet'in ikinci eşinden olma küçük kızını, kutsal bir emanet gibi sakladılar...”³⁵⁸

Çok farklı bir kişiliği olan bu kadın, farklı inançlara da sahiptir. *“...Kadınlardan biri kaval çalıyordu. Kadınlardan biri kaval çalıyordu çünkü Yaşlı böyle isterdi. Yaşlı böyle isterdi. Kaval sesinin kötü cinlerin kulaklarını tırmadığını ve doğacak olan bebeğe şu dünyanın yaşanılabilir bir yer olduğunu fısıldadığını inanırdı. Yaşlıya göre bebeğin bu âleme kolayca gelebilmesi için annesinin korkularından sıyrılması şarttı. Aksi takdirde bebek rahme sınıksız tutunur, dışarı çıkmamak için olanca kuvvetiyle direnirdi...”³⁵⁹*

Engizisyon askerleri geldiğinde onu korumak ve saklamak için bir erzak dolabına saklarlar. Uzun bir süre orada kalan çocuk, sadece babasının ona verdiği beyaz bir taşla konuşarak oyalanmıştır. Onun saçları olağanüstü bir şekilde beyazlaşmıştır. Saklandığı yerden bu şekilde çıkan kıza bundan böyle Yaşlı adı verilmiştir.

“...Plasencia del Monte köyünün güngörmüş, görece günlerde ümidini kesmemiş yaşlı ve mahir kadınları, bu küçük kıızı bir kilere kapattılar. Orada, envai çeşit baharatın, kış için kurutulmuş meyvelerin, erzak dolu sepetlerin, ağızları sırlanmış koca koca küplerin arasında, o baygın kokuyu içine çeke çeke günlerce saklı kaldı. Kilerde bulunduğu süre zarfında, babasının boynuna astığı muskanın içindeki beyaz taşla konuştu, oynadı, oyalandı. Nice sonra kapı açıldı. İçeri dolan ışık, küçük kızın korkunç bir yaratıkla karşılaşmış gibi korku içinde inleyerek geri geri kaçmasına sebep oldu. Kadınlar onu saklandığı yerden çıkardıklarında donakaldılar. Hepsi birden, tek kelime etmeden aynı şeye, aynı yere bakıp kaldılar: küçük kızın saçlarına. Saçları beyaza kesmiş, bembeyaz olmuştu. Adı Yaşlı kaldı bundan sonra...”³⁶⁰

Odada bulunan erzaklar bir süre sonra soluğuna bile işlemiş, hayatının geri kalan kısmında hep bu kokuyla yaşamaya başlamıştır. Gittiği her yere bu kokuyu da beraber götürür. Yaşlı, *“...Hep baharat kokardı. Ceviz ve safran kokardı en çok. Vaktiyle saklandığı kiler gibi kokardı. Geride bıraktığı köyün kokusunu teninde, rüzgârını nefesinde taşırdı. Geçtiği yerlere kokusunu bıraktığından, şimdiye değin dönüş yolunu kaybettiği hiç olmamıştı. Güneşin en parlak, ışığın en küstah olduğu*

³⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.11

³⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.89

³⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.37

³⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.90

zamanlarda bile kendi kokusunu takip ederek, geçtiği yolları gerisin geri yürüyüp evine varabilirdi her zaman...”³⁶¹

Yaşlı’nın öğütleri de kendi gibi çok derindir. Yine Isabel’e verdiği bir öğütte şöyle konuşur: “...“*Korktuğun zaman bil ki,*” dedi fısıltıyla “*korku da cesaret de, aynı çemberin parçalarıdır. Bil ki çember senin içindedir. Demek ki, korkak olduğun kadar cesur olabilirsin. Ne kadar derine düşersen düş, bir o kadar yükseğe çıkabilirsin. Rinozzi’yi hatırla, halife El-Mansur’u hatırla. Çemberi hatırla. Korkuya tosladığında, felakete uğradığında, çukura düştüğünde tek yapman gereken çemberde geri geri yürümektir; ta ki zıt parçaya ulaşana dek. Sebeb-i felaketin her neyse onun zıddına ulaşana dek.*”... ”³⁶²

Yine bir konuşmasında; “*Bilmemek, kendi gölgenden korkmana sebep olur; bilmekse başkalarının gölgesinden. Biri içerden kuşatır seni, öteki dışardan.*”³⁶³ der.

AMET ZAMBAREL’İN İLK EŞİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Amet Zambarel’in ilk karısıdır. Plasencia del Monte köyünde yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İkinci eşini çok seven Amet’in, ilk karısı onları çok kıskanır. Kıskançlığından ne yapacağını şaşırmıştır. Hatta göz şeklinde bir dövme ile bunu göz önüne serer. Tabii bu konuda çevredekiler ilginç rivayetler söylerler.

“...Birbirlerine olan sevgileri, Amet’in ilk karısını derinden yaralamıştı. Kadın, acısını dile getirmek için amma kocaman bir dövme yaptırmıştı. Kırmızı kirpikli, siyah bir göz! O günden sonra da suratında tam üç tane göz taşıyarak yaşamıştı. Rivayete göre, Engizisyonun eline düştüğünde, alnındaki üçüncü gözden bir damla yaş akmıştı...”³⁶⁴

³⁶¹ Şafak, a.g.e., s.110

³⁶² Şafak, a.g.e., s.128

³⁶³ Şafak, a.g.e., s.128

³⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.89

AMET ZAMBAREL’İN İKİNCİ EŞİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Amet Zambarel’in ikinci karısıdır. Plasencia del Monte köyünde yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Buğday tenli, esmer güzeli bir bayandır. “...Amet Zambarel’in ikinci eşi olan buğday tenli esmer güzeli kadın...”³⁶⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Amet Zambarel’in ikinci eşi olan bu kadın Kuzey Afrikalı bir köledir. Yaşlı’nın annesidir. “...Küçük kızın annesi, kuzey Afrikalı bir köleydi. Amet Zambarel, onu bir köle tacirinden iki kese altın karşılığında satın almış ve derhal azad etmişti...”³⁶⁶

Hakkında fazla bilgi verilmeyen bu kadın Yaşlı’yı doğururken ölmüştür.

“...Amet Zambarel’in ikinci eşi olan buğday tenli esmer güzeli kadınsa, bu hadiselerden seneler evvel, ilk çocuğunu dünyaya getirirken can vermişti...”³⁶⁷

SERAFİNA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Serafina, Plasencia del Monte köyünde oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

³⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.89

³⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.89

³⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.89

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Amet Zambarel'in en küçük kız kardeşidir. Cinayeti onun planladığını ileri sürerler. Saklandığı mağarada ateşli bir hastalık yüzünden ölür.

“...Cinayeti tasarlamakla itham edilen Amet Zambarel'in en küçük kız kardeşi olan Serafina ise, olaydan tam beş ay sonra, üstelik köyün bir hayli yakınlarındaki bir mağarada, ateşli bir hastalığa yakalanmış olarak ele geçirildi. Durumu ağırdı; fazla dayanamadı...”³⁶⁸

AMET ZAMBAREL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Engizisyon askerlerinden kaçmadan önce Amet Zambarel, Plasencia dei Monta adında bir Morisco köyünde oturmaktadır. Daha sonra da Fransa ve oradan da Kuzey Afrika'ya gitmiştir.

“...Sürekli kuzeye gitmiş ve Katolik dağ köylülerinin yardımıyla Fransa topraklarına geçmiş; oradan da, yandaşları tarafından Kuzey Afrika'ya giden bir gemiye bindirilmişti...”³⁶⁹

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İspanya'da Plasencia del Monte köyünde yaşayan bir Arap ve Müslüman olan bu adam çok korkusuzdur. Yaptıklarını saklamaz. Kuran'ı öğretmeye çalışır. Muskalar yazar. *“...Daha sonra, dertsiz başına dert açmaya heveslenmiş olmalı ki, evinde Arapça kitaplar bulundurduğunu saklamamış; hatta dileyenlerin bu kitaplardan faydalanabileceklerini orda burda, önüne gelene anlatmıştı. Üstüne üstlük, bir de köyün sakinlerine Arapça alfabeyi ve Kuran okumayı öğretmeye kalkışmıştı. Zamanla, Plasencia del Monte köyünün tek mil ahalisi, Amet Zambarel'in hazırladığı muskaları taşımaya başlamıştı...”³⁷⁰*

³⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.89

³⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.89

³⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.85

Son derece militan ruhlu olan bu adam engizisyonun kararlarına da karşı gelebilecek kadar korkusuzdur.

“...Yeşillere bürünmüş üç adamın nezdinde, Amet Zambarel, ya gözü kara biriydi, ya da delinin teki. Ya çoktan yoldan çıkmıştı, ya da attığı adımların, nerelerde nasıl yankılanacağını kestiremeyecek kadar sadedildi. Engizisyonun, ülkedeki bütün kasapların su katılmamış Katoliklerden seçilmelerine dair verdiği emre açıkça itiraz etmek olmuştu. İlk icraatlarından biri...”³⁷¹

Bir gün muskalarından birini taşıyanlardan bir köy sakini, yırtılan gömleğini terziye verdiğinde her şey daha çok göze çarpar. Engizisyon yetkilileri başta onu önemsemez ancak onu destekleyenlerin artması üzerine, harekete geçerler. Bir Türk dervişi kılığına giren engizisyon görevlisi bu işi araştırmak için köye gelir ve her şeyi öğrenir.

“... Oysa ileride, bu muskaların birini taşıyan bir köy sakini, yırtılan gömleğini Saragossa’da bir terziye diktirmek için bıraktığında, bizzat muskayı keşfeden terzi tarafından Engizisyon’a ihbar edilecekti. Plasencia del Monte köylüleri, türlü musibetlerden, nice desiselerden yakalarını kurtarmak için muska taşıyadursunlar, bu muskalar ne kendilerine ne de Amet Zambarel’e bir hayır getirecekti. Engizisyon, kulağına ilk gelen haberleri fazla umursamamış ama peş peşe gönderilen raporlar hep aynı adresi gösterince, işin aslını astarını araştırmaya karar vermişti. Bu niyetle gönderilen casus, bir Türk dervişi kılığına girmiş ve bu sayede usul usul köyün içine sızabilmişti...”³⁷²

Etkisinin çoğalması engizisyonun dikkatini çeker, onu tutuklatma kararıyla asker gönderirler. Köylüyü galeyana getirenin mutlaka birileri olduğunu anlayan engizisyon araştırmaları sonucu bir kişiye yönelirler. İşin faili Amet Zambarel’e...

“...Yeşillere bürünmüş adamlar, yılanın başını ezmekte kararlıydılar. Her ne kadar bu belalı köyün tek mil sakinleri birer şüphe kaynağı olsalar da, muhakkak ki onları galeyana getiren birileri vardı. Zira başucu faziletleri itaat ve hürmet olan köylü kısmı, kendi başına ayaklanmayı göze alamazdı. Mademki her yılanın bir başı, her başın bir ismi vardı, Plasencia dei Monte köyünde bu, Amet Zambarel’den başkası olamazdı...”³⁷³

Köye gelen askerler, onu ararlar ancak köylü onu ve ailesini çok sevdiği için saklar. Perişan olan aile fertlerinin her biri ayrı akibetlere uğrar. Ama esas olan sadece Amet Zambarel ve kızı Yaşlının kaçıp kurtulması olmuştur.

³⁷¹ Şafak, a.g.e., s.85

³⁷² Şafak, a.g.e., s.85

³⁷³ Şafak, a.g.e., s.84

ECEG VE GÜNDÜZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Yaşlının cinleri olan Eceg ve Gündüz, Yaşlı ile beraber İspanya’da yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Tepeden tırnağa simsiyah olan ve ismi Gece olan cini, kendisine Eceg diye seslenilmesinden hoşlanır. “...Birinin ismi Gece idi; ama o, kendisine Eceg diye seslenilmesinden hoşlanırdı. Ekseriya bir çaputu belden aşağısına sımsıkı dolayarak aslını saklamaya çalışır; omzuna ipek bir şal atıp gözlerine sürme çekerek, kat kat etekler giyip saçlarını çiçeklerle süsleyerek, kadın kılığında dolaşırdı. Sutyeninini içini bazen otlarla, bazen meyvelerle, bazen de geceleri esen ılık rüzgârlarla doldurup şişirirdi. İki memesinin arasına kırmızı bir gül sıkıştırırmayı da ihmal etmezdi. Tepeden tırnağa simsiyahtı. İri gözlerinin içinde yıldızlar yanıp söner; ay, şekilden şekle girer; gemiler yollarını kaybederdi...”³⁷⁴ şeklinde tanıtılmıştır.

Vücudunun üst tarafı mavi, alt tarafı beyaz olan öteki cinin ismi Züdnüg idi. “...Ama o, soyağacını tanımadığı için mümkün olduğunca bu ismi kullanmaz, kendini Gündüz diye tanıtır. Vücudunun üst tarafı mavi, alt tarafı beyazdı. Sık sık Eceg’in çaputlarını aşırıp, bunlarla memelerini sımsıkı sarardı. Kendine samandan sakal, kurutulmuş yabani otlardan bıyık, balmumundan da zeker hazırlardı...”³⁷⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gece isimlisi, kıskançlığı tutmadığı sürece son derece munis bir yapıdadır.

“...Kıskançlığı tutmadığı müddetçe, karıncayı bile incitmeyecek kadar selis, herkesin yardımına koşmaya çalışacak kadar munisti...”³⁷⁶

Kötü niyetli olmayan Gündüz ise, kimsenin canını yakmaz. Ancak eğlenmeyi çok sevdiği için yapmadığı muziplik de kalmazmış.

“...Bütün gün bir tepenin üzerinden Âdemoğullarının yaptıklarını seyreder; onlara benzeyebilmek, onlar gibi ata binip kılıç sallamak, ağız dolusu küfür edip sarhoş olmak için elinden geleni ardına koymazdı. Bazen sırf muziplik olsun diye, yoluna çıkan insanların sırtlarına okkalı bir şaplak indirir, ayakkabılarını ters

³⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.39

³⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.39

³⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.39

giydirir ya da saçlarını çekip kaçırdı. Kötü bir niyeti olmadığından kimsenin canını yakmazdı...”³⁷⁷

Yaşlı onları boşaltmaya geldikleri bir kilerde yakalamıştır. Bunlar birbirlerine güvenmedikleri için de boyunlarındaki çuvaldızları çıkaramamışlar, böylece esir bir vaziyette kalmışlardır. İkisi de birbirlerine son derece güvensizdir.

“...İkisi de, bundan uzun seneler evvel, boşaltmaya geldikleri bir kilerde yakayı ele verip insan taifesinin hâkimiyetini kabullenmek durumunda kalmışlardı. Her ikisinin boynunda da tutsaklıklarının nişanesi olan bir çuvaldız saplıydı. İşin aslı, her cin, sadece kendi boynundaki çuvaldızı çıkartıp ötekine serbest kalmasını sağlayabildiğinden, birinin tutsaklığı ötekine bağlıydı. Gerçi ikisi de aralarında anlaşıp aynı anda çuvaldızlarını çıkartabilirlerdi ama birbirlerine zerre kadar itimatları olmadığından böyle bir ihtimal söz konusu değildi. Velhasıl, ne Eceg, ne de Gündüz boyunlarındaki çuvaldızları çıkartmaya yanaştıklarından, bu iki cin bir kilerde başlayan esaretlerine senelerdir son verememişlerdi...”³⁷⁸

KAVAL ÇALAN GENÇ KIZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İspanya’da Yaşlı’nın doğum yaptırdığı bir kadının evindedirler.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok narin ve ince yapılıdır. Bu ona sağlıklı bir görüntü kazandırmıştır.

“...Kaval çalan genç kız, kemikleri sayılacak kadar ince ve iki gün güneş görmese sararıp solacak kadar narin yapıdaydı...”³⁷⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kız çok zayıf olduğu için, Yaşlı’nın cinlerinin yaptığı bir şaka yüzünden kız zor zamanlar geçirmiştir. Kaval çalmak onun en önemli özelliğidir.

“...Hal böyle olunca da, kızcağız, daha ne olduğunu anlayamadan, önce havalanmış, sonra da doğum yapan kadının yatağına yapışmıştı. Üstelik genç kızın

³⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.39

³⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.39

³⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.40

yatağa çarpmasıyla, hem elinden bırakmadığı kavalın kırılması, hem de saatlerdir annesine kan kusturan bebeğin fırlayıp Yaşlının kucağına düşmesi bir olmuştur. Gerçi sonuçta bebek gayet sağlıklı doğmuş, anne olayı hafif bir sıyrıklı atlatmış, birkaç gün kendine gelemeyen genç kıza yeni bir kaval alınmıştı...³⁸⁰

KÖYÜN DELİSİNİN KARISI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İspanya’da Yaşlı’nın oturduğu köyde oturmaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

İnanılmaz şişmandır ve uzun boyludur. Bu ona müthiş bir iri görüntü verir.

“...Aslında kadıncağızın tek suçu fazlaca gürbüz olmasıydı. Eni, yan yana dizilmiş üç fıçıdan daha kalın; boyu, ağaçların en üst dallarındaki meyveleri bir sıçrayışta toplamasını sağlayacak kadar uzundu. Akıllara durgunluk verecek kadar iri olan memelerinin, ikide bir elbisesinden dışarı fırlamalarına aldırmış etmediği...”³⁸¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yaşlı’nın doğum yaptırdığı bir kadındır. Kadın köyün delisinin karısıdır. Köylüler onun kocasından daha deli olduğunu düşünürler.

“...Kadın, köyün delisinin karısıydı. Köy ahalisinin yarısı onun kocasını delirttiğine, öteki yarısı da, adamın ezelden beri deli olduğuna, zaten akli başında hiç kimsenin bu kadınla evlenmeyeceğine inanırdı...”³⁸²

Dilinin kemiği olmayan kadın, çok küfürbaz, çok sivri dilli biridir. “...Küfürden yana hiç sıkıntı çekmeyen sivri diline gem vurmadığı ve mahremiyet nedir bilmediği için, sık sık birilerinin utanıp kızarmasına sebep olurdu...”³⁸³

³⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.40

³⁸¹ Şafak, a.g.e., s.40

³⁸² Şafak, a.g.e., s.40

³⁸³ Şafak, a.g.e., s.40

Çok çalışkandır. Üç kişinin yapacağı işi tek başına yapar. Çabuk sinirlenir ama çok iyi niyetli olduğu için kimseye zararı dokunmaz. Yalnızlıktan hiç korkmaz. Kocas ve çocukları onu taparcasına severler. Her zaman onların istediği gibi davranır, kocasını ve çocuklarını mutlu eder.

“...Yüreğinde kötülük yoktu. Çok çabuk hiddetlenmesine rağmen şimdiye değin kimseyle dalaştığı görülmemişti; zaten köyde hiç kimse onu kızdırmayı göze alamazdı. Ötekilerin aksine, yalnızlıktan korkmaz, kimsenin gölgesine sığınmazdı. Durmadan çalışır; üç kişinin yapacağı işi tek başına yapardı. Tarladan dönerken, deli kocasını ve yedi çocuğunu sırtında taşır; eve vardığında, onları un çuvalları gibi üst üste yere atardı. Böyle muamele görmek, adamın da çocukların da pek hoşlarına giderdi. Adam da, çocuklar da, bu insan azmanı kadını taparcasına severlerdi...”³⁸⁴

RODRİGO MENDEZ SİLVA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna sokağında oturur. Miguel’in en yakın arkadaşıdır. Onunla bazen Madrid sokaklarında, bazen Fortuna sokağında bulunan arkadaşı Miguel’in yanında karşılaşırız.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Koca cüsselidir. Bu koca cüssesi yüzünden çok hantaldır.

“...Rodrigo yuvarlana yuvarlana, nefes nefese ona doğru geliyordu. Eni boyuna eşit olan ender insanlardandı Rodrigo. Koca cüssesine bakmadan öyle hızlı koşmuştu ki, kendine gelmesi epey vakit aldı. Tombul yanakları kızarmış, alnında boncuk boncuk ter birikmişti...”³⁸⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece iyi niyetli ve hassastır. Miguel’in sınavının kötü, kendininkinin iyi geçmesi onu üzmüştür.

³⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.40

³⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.45

“...Rodrigo Mendez Silva, arkadaşının söylediklerini başı önünde dinliyordu. Bütün sınavları iyi geçmişti ve şimdi, sanki bu başarısından dolayı utanıyordu. Miguel onun burukluğunu çoktan fark etmişti...”³⁸⁶

Çok panik, piyeyi deve yapacak kadar abartıyı sever.

“...Oysa Rodrigo bunları görebilecek biri değildi. O, ayağının altındaki yumuşak zemini hafifçe sarsacak bir zelzeleyi bile felakete yoracak kimselerdendi; hani şu, yaşlı ve aksi bir midye gibi yosunla örülü kabuğuna sımsıkı tutunanlardan...”³⁸⁷

Rodrigo kendinden çok daha farklı olan Miguel’e hayrandır. Çünkü Miguel çok rahat ve kaygısız biridir. *“...Rodrigo’nun nezdinde, garip bir tılsımı vardı Miguel’in. İnsan onun yanında hem huzur buluyor, hem de her an bu huzurun bozulabileceğini apaçık görüyordu...”³⁸⁸*

MİGUEL PEREİRA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında abisi Antonio Pereira, yengesi ve sevdiği kadın olan Isabel Nunez Alvarez ve aslında oğlu olan fakat yeğeni olarak bildiği Andres ile birlikte oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi *“...Kıvrıcık saçlı esmer bir adam...”³⁸⁹* dır. *“...Kadınlar, onun en çok kıvrıcık, gür, kuzguni siyah saçlarına tay olurlardı...”³⁹⁰* şeklinde tanımlanmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece vurdumduymaz, hayatı kaile almayan biridir. Onun için hayatta sınavdan daha önemli olan şeyler vardır. Hayatla dalga geçmek gibi, eğlenmek gibi... Nihayetinde girmiş olduğu sınavı da bu şekilde görür, kazanamadığı için de çok üzülmez. *“...“Nereye gidiyorsun? Bugün sonuçlar açıklanacak. “Biliyorum,”*

³⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.45

³⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.92

³⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.93

³⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.45

³⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.47

dedi Miguel. “Gidip bakmama lüzum yok ki. Tek bir sınavı bile veremedim.” Arkadaşının, sanki ağır bir hakaret işitmiş gibi suratını buruşturduğunu gören Miguel Pereira, onu teselli etme ihtiyacı duydu. “Hadi Rodrigo. Sen de biliyorsun ki benden hekim mekim olmaz. Meşhur Pereira ailesinin yüzkarasıyım ben. Neyse ki Antonio var, öyle değil mi? Birilerinin bu kutsal aile mesleğini sürdürmesi gerekiyordu. Sevgili ağbim de kendini feda ediyor bu uğurda. Sülalecek ona müteşekkirimiz...”³⁹¹

Herkese aynı ölçüde davranır. Abisinin aksine hiç kimseyi statüsüne veya mülküne göre değerlendirmez. Farklı şeyler yapmayı sever.

“...Miguel Pereira, her tipten, her fitrattan insanla sohbet etmeyi severdi. Severdi farklı kelimeler duymayı, farklı yüzler görmeyi. Gidip hiç tereddüt etmeden dilencinin yanına çöküverdi...”³⁹²

Aklı fikri eğlencededir. “...“Hadi,” dedi bir hamlede ayağa fırlayan Miguel. “Hadi, kalk. Bu kadar kasvet yeter. Şimdi gidip biraz eğlenelim!”...³⁹³

Engizisyonun askerleri herkesi tutukladığı sırada evde olmadığı için tutuklanmayan Miguel, saklanma sürecinde sığınacak hiç kimseyi bulamaz. En yakın dostları bile ona sahip çıkamaz. Perişan durumdadır. Açlıktan nefesi, pislikten de üstü başı kokmaktadır. Bu perişanlıkla hayata lanetler okur.

“...Kan çanağı gözleri yorgunluktan kapanıyor; peltekleşen dilinden tımtırlı küfürler, okkalı beddualar dökülüyordu. Açlıktan nefesi, pislikten üstü başı kokuyordu. Yanına sığınabileceği tek bir dostu, çatısı altında hiç olmazsa bir gececik huzur içinde uyuyabileceği tek bir yuva yoktu. Ümidini tamamen kaybetmediği günlerde, tanıdıklarından yardım istemiş, başkalarından medet ummuştı. Arkadaşlarının kapılarını teker teker çalmış ama her seferinde aynı korkunç sahnenin tekrarlandığına tanık olmuştu...”³⁹⁴

Onlar Miguel’i gördükleri anda yardım ve yataklık ederlerse, Engizisyon tarafından başlarına neler geleceğini hisederler. Bu yüzden Miguel’e yardım etmezler. “... Yakın zamana kadar sohbetinden keyif aldığı, sofrasını paylaşıp kederini dağıttığı insanlar, onu görür görmez, bir hayaletle karşılaşmışçasına terlemeye, korkmaya, gevelemeye başlamışlardı. Açıkça söylemeseler de ima ettikleri şey her seferinde aynıydı. Ona kapılarını açamazlardı; böyle kötü, böyle kara günlerde onu evlerine almaları, suça iştirak ve suçluya yataklık etmek sayılırdı...”³⁹⁵

Sürekli kaçmak zorundadır. Yakalanmamak için kaçarken yakalananlar için üzüldür. Vicdanına sığır. Ama aslında kaçtığı şey tabii ki kendisidir. İtiraf edemediği suçluluk fikridir.

³⁹¹ Şafak, a.g.e., s.45

³⁹² Şafak, a.g.e., s.49

³⁹³ Şafak, a.g.e., s.93

³⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.156

³⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.156

“...Kaçıyordu. Sadece Engizisyon’un adamlarından, onu tanıyıp gammazlamakta bir an bile tereddüt etmeyecek insanlardan ya da nefesini ensesinde hissettiği bir lanet hikâyesinden değil, kendinden ve vicdanından da kaçıyordu. Yapabileceği tek şeyin, sürekli arkasını kolağan edip gölgesinden dahi şüphelenerek kaçmak, ilânihaye kaçmak olduğuna inanıyordu...”³⁹⁶

Miguel Pereira sadece engizisyonundan değil kendinden de kaçır. Nihayetinde sevdiği kadın, abisinin karısı Isabel de tutukludur. Artık sevdiğine bile bu kadar uzakken gitmesi gerekiyordu. Böylece çok uzaklara gitmek zorunda olduğunu kanıksar. O da aynalar şehri dediği İstanbul’a gitmeye karar verir. Çünkü bu şehirde bulunan aynaların sayesinde gurbetin içindeki sılayı, sılanın içindeki kâinatı ve kâinatın içinde de kendi suretini temaşa edebilecekti. “...Miguel Pereira kaçıyordu. Her firarının üzerine titreyip, avuçlarında yaşattığı o başka yere, öte mekâna bir de isim bulmuştu: aynalar şehri! Büyük İskender’in, yüksekçe bir tepeye kurulmuş kocaman bir aynası vardı. O aynadan fersah fersah ötedeki düşmanlarını, düşmanlarının kafalarında dolanan tilkileri ve tilkilerin gözbebeklerinde yanıp sönen şeytan emelleri bir bir görüp tespit ederdi. İskender’in aynası olacıklardan haber verir, arzın ve arşın sırlarını açık ederdi. Öte yeri buraya taşıyarak, ırağı yakın eyleyerek aşılmaz zannedilen hudutları bir kalemde silerdi. Miguel’in aynalar şehri de yakını ve uzağı, görüneni ve görünmeyen, yerleri ve gökleri gösterecekti. Şehrin aynalarında, geçmişin geleceği nasıl baştan çıkarttığını, geleceğin nasıl tava gelip geçmişin içinde kendinden geçtiğini ve bugünün geçmişin rahminde nasıl günbegün, anbean büyüyüp şekil aldığını seyredecekti. Aynalar şehrinde, doğup büyüdüğü ve belki de bir daha asla ayak basamayacağı bu toprakları doya doya görebilecekti. Aynaların sayesinde gurbetin içindeki sılayı, sılanın içindeki Kâinatı ve kâinatın içinde de kendi suretini temaşa edebilecekti...”³⁹⁷

LUCRECİA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Bu kadının yaşadığı çevre hakkında bilgi yoktur. Sadece İspanya’da olduğu söylenir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Lucrecia çok güzel bir kadın değildir.

³⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.156-157

³⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.157

“...Güzel olduğu söylenemezdi...”³⁹⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Miguel, engizisyon tarafından aranmaktadır. Sığınacak birini ararken, aklına eski sevgililerinden Lucrecia gelir. Lakabı la Loca(Deli, kaçık kadın) olan kadın çok rahattır.

“...Lucrecia geldi aklına. Lakabı “la Loca”(Deli, kaçık kadın)olan bu kadın, gezici bir kumpanyada baş aktristi. Fakat şöhretini oyunculuk kabiliyetinden çok, kirdığı cevizlere borçlu olduğu rahatlıkla söylenebilirdi...”³⁹⁹

Gamsız, işvebaz bir kadındır. “...Lucrecia, gamsız, işvebaz, ateşin bir kadındı. Güzel olduğu söylenemezdi ama gayet iyi bilirdi canının çektiği erkeğin aklını başından almanın ince, usturuplu yollarını. Ve daha ilk görüşte bu kıvrıcık saçlı genç adama kancayı takmıştı. Yaz mevsiminin ilk günlerinde tanışıp, kısa Zamanda yakınlaşmışlardı...”⁴⁰⁰

DİEGO

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Elena Rodriguez’in ölen oğludur. Ölmeden önce annesiyle beraber Fortuna sokağında oturmuştur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Elena Rodriguez’in ölen oğlu Diego, şöyle tanıtılmıştır. “...Duru, mermer yüzünde sakallar çıkana kadar, çocuk elleri kaba, kıllı ve nasırlı ellere dönüşene kadar sadece onun oğlu olarak kalacaktı... Oysa nasıl da güzel, nasıl da neşeliydi o gün küçük Diego. Üzerinde eflatun, kadife bir ceket; gözlerinde insanın içini titretecek kadar masum parıltılar; dudaklarında bir testi kırmızı şarap içmiş gibi göz alıcı bir renk, baş döndürücü bir tat...”⁴⁰¹

³⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.47

³⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.47

⁴⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.47

⁴⁰¹ Şafak, a.g.e., s.53

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Psikolojik yapısı ve davranış özellikleri hakkında bilgi verilmemiştir.

LA BARBUDA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

La Barbuda, (Sakallı dişi) Madrid’de yaşar.

“...Kadın, aşk büyücülerinin piri olarak nam salmıştı Madrid’de...”⁴⁰²

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çenesinden sarkan uzun, siyah kıllarıyla kendisine verilen lakabı hak eder gibidir. Yüzündeki bıçak izleri onun yüzünün en belirgin diğer özelliklerindendir.

“...Kadının lakabı la Barbuda, (Sakallı dişi) idi. Ona bir kerecik bakmak, bu lakabı fazlasıyla hak ettiğini anlamak için kâfiydi. Çenesinden sarkan uzun, siyah kıl yığınıyla, cehennem tasvirlerinden fırlamış o yarı-keçi, yarı-insan mahlûkları andırıyordu. Esmer yüzünde, biri alnında biri de sol yanağında olmak üzere, birbirinden derin, birbirinden küstah iki bıçak izi taşıyordu...”⁴⁰³

Ayrıca la Barbuda, çok fazla makyaj yapar. Çok fazla renkli ve gösterişli takılarla süslenir. Kıyafetleri de bir o kadar renkli ve cıvıltıdır. La Barbuda; “...Yanaklarını cart kırmızıya, dudaklarını çingene pembesine, gözkapaklarını da çıtırkan yeşile boyamıştı. Kulaklarına halkavî, devasa küpeler, kollarına en adisinden şingır şingır, rengârenk bilezikler, parmaklarına da kıymetli, parlak taşlarla bezenmiş yüzükler takmıştı. Omuzlarına, püskülleri yere kadar uzanan, tavuskuşu işlemeli bir şal atmıştı. Sarkık gerdanını da ihmal etmemiş; bir zamanlar pek heybetli olduğu anlaşılan vahşi bir kurttan artakalan duman rengi kuyruğu boynuna dolamıştı. Bu haliyle, sarhoş bir ressamın fırça darbelerinden vücuda gelmiş gibiydi...”⁴⁰⁴ şeklinde tanıtılmıştır.

⁴⁰² Şafak, a.g.e., s.60

⁴⁰³ Şafak, a.g.e., s.60

⁴⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.61

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Madrid’de aşk büyücülerinin piri olarak nam salacak kadar iyi tanıtmıştır kendini.

“...Kadın, aşk büyücülerinin piri olarak nam salmıştı Madrid’de. Müşterileri arasında her yaştan, her fıtrattan kadına rastlamak mümkündü. Hepsinin de derdi tasası birdi: aşk! Kocalarını binbir desise ile yuvalarına bağlamaya çalışanlar, gönül verdiklerinden yüz bulamayıp yorgan döşek yatanlar, gece gündüz hayali bir aşığın ateşli buseleriyle yanıp tutuşanlar onun müdavimleriydi...”⁴⁰⁵

Geçmişte yaşadığı bir aşk olayında yaralanmış, bu yüzden bu mesleği seçmiştir. Ancak yaralardan dolayı rahatsızdır ve onları salamaya çalışır.

“...Geçip gitmeden evvel mührünü vurmuş, küllenmeden evvel yakıp dağlamış bir hikâyesi olmalıydı. Fakat o, bıçak izlerinin hınzırca ima ettiği bu hikâyeyi saklamak gayretinden olsa gerek, bir boya fıçısına batıp çıkmış gibiydi...”⁴⁰⁶

Yaralarını saklamak için çok fazla boyanır. Bu yüzden de çok garip görünür. Bu görüntü kimilerinde korku kimilerinde saygı uyandırır.

“...Ne var ki, bu acayip ve çirkin sureti tezyin eden renk cümbüşü onu gülünç kılmak şöyle dursun, olduğundan çok daha heybetli ve kudretli yapıyordu. Zira liman şehirlerinde kurulan pazarları andıran bu karmaşa, la Barbuda’yı sıradışı kılmakla kalmıyor, bir de, gözlerini ondan ayıramayanlarda tiksintiyle karışık merak, korkuyla karışık saygı uyandırıyordu...”⁴⁰⁷

Onun hayatı ve bu işi yapmasının sebebi şöyle anlatılır; *“...Bıçak izlerinin fısıldadığı hikâyeye göre, la Barbuda bir ömre iki ayrı hayat sığdırmıştı. Birincisinin tükendiği yerde durup, aç bir köpek gibi boşluğu koklamıştı. Bir adım ötesi ya hiçlikti ya kurtuluş. Her ne olursa olsun, biten bitmiş, giden gitmişti. Seneler birbirini kovalarken o, ne yeknesaklığın kabuğunu kırabilmiş, ne istediği evliliği yapabilmiş, ne de belini doğrultabilmişti. Çaresiz ve ezikti. Cahil ve sefildi. Üç çocuk annesi ve kimsesizdi. Aynı melun hastalığın peşpeşe alıp götürdüğü çocuklarının arkasından sessizce bakmış; bir kez olsun ağlamamıştı. Sonrası, ya onların acısını tamamen unutmaktı, ya da onlara kavuşmak. Hayatta kalmakla canına kıymak arasında gidip gelirken, hangi tarafa meyledeceğini bilemediğinden eşikte öylece dikilirken, tesadüfen bulduğu paslı bir anahtar ona büyü âleminin kapısını açmıştı. Kaybedecek bir şeyi kalmadığından tereddütsüz atmıştı adımını. Sonra bir adım, bir adım daha... Her adımda belinin biraz daha doğrulduğunu, sözünün biraz daha geçtiğini görmüş; giderek, yürümekle yetinmeyip koşmaya başlamıştı. Belki de intikamdı şiarı. Büyülerle bend ettiği erkeklerin nezdinde kendisini karnında, kucağında bebeklerle terk edip giden sevgililerden; parasını yolup, şaşkına çevirdiği müşterilerinin nezdinde de yoluna çıkıp, canını yakan hiltan kadınlardan çaktırmadan intikam alıyordu. Kim ayıplayabilirdi ki onu? Kimsenin yuvasını yıkmıyor, ahını almıyor,*

⁴⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.60

⁴⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.60

⁴⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.61

ciğerini sökmüyordu. Sadece birkaç tırmık. Bir iki ısırık... Şeker değillerdi ki erisinler. Kat kat pudranın dahi kapatamadığı bıçak izleri bırakmıyordu ya suratlarında. Hem zaten, çok geçmeden kabuk bağlardı her yara...”⁴⁰⁸

BENİTO GARCÍA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Benito Garcia, Toledo yakınlarındaki La Guardia köyünde yaşamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Benito Garcia bir converso’dur. Hristiyan bir çocuğu kaçırıp ona işkence ettiği söylentileri üzerine engizisyon tarafından aranmaktadır.

“...Rodrigo’yu böylesine telaşlandıran ve Madrid’e ulaşır ulaşmaz herkesin diline pelesenk olan hadise Toledo yakınlarındaki La Guardia köyünde cereyan etmişti. Bu köyde ikamet eden Benito Garcia adında bir converso, Hristiyan bir çocuğu kaçırıp ona işkence etmek ve kanını Fısıh ekmeği pişirmek için kullanmaktan suçlu bulunmuştu...”⁴⁰⁹

Bahsi geçen çocuğun akıbeti Hz. İsa’nın akıbetine çok benzemektedir.

“...Söylenenlere göre, Benito Garcia, yedi yaşındaki kurbanını köyün yakınlarındaki bir mağaraya götürmüş ve orada, onu tahta bir haçın üzerine çiviledikten sonra saatler boyunca kırbaçlamıştı. Başında dikenlerden örülü bir taç, vücudunda sayısız kırbaç iziyle bulunan talihsiz çocuğun ölüsü köye getirildiğinde, Benito Garcia hemen tutuklanmış ve Engizisyon’un hücrelerine konulmuştu...”⁴¹⁰

⁴⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.61

⁴⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.93

⁴¹⁰ Şafak, a.g.e., s.93

HANCI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Hancının hanının ismi, El Toro Azul'dur Mavi Boğa anlamına gelmektedir. Zaten kapının üzerinde de böyle bir boğa resmi yer alır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hancı "...Kaba saba, surat yoksulu bir adamdı..."⁴¹¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hancının davranışları çok tutarsızdır. Aslında Miguel ve arkadaşlarının kendilerini İsa ve havarileri olarak tanıtmaları üzerine paniklemesini hesaplarsak bu davranışlar onun çok dindar olduğunu da gösterir. "...*"Hoş geldiniz. Hanıma şeref verdiniz," dedi. Der demez de pişman oldu. Ağzından çıkan kelimeleri hiç beğenmemişti ve şimdi nasıl konuşması gerektiğini kestiremiyordu. Ellerini kâh koca göbeğinin üstüne koyuyor, kâh cezalandırılmış küçük bir çocuk gibi tek ayağının üstünde duruyor, kâh aptal bir sırtışla kendini beğendirmeye çalışıyordu...*"⁴¹²

HANCININ KARISI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Hancının karısı olan bu kadın, handa eşine yardım eder. Hanın ismi El Toro Azul'dur Mavi Boğa anlamına gelmektedir. Zaten kapının üzerinde de böyle bir boğa resmi yer alır.⁴¹³

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hancının karısı hancının tam aksine bir fiziki portre çizer. "...Hancı ne kadar şişman, kanlı canlı bir adamsa, karısı da o kadar kadid, kara kuru bir kadındı..."⁴¹⁴

⁴¹¹ Şafak, a.g.e., s.94

⁴¹² Şafak, a.g.e., s.95

⁴¹³ Şafak, a.g.e., s.94

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kadın çok azimli, kararlı ve kocasına sözünü geçirecek kadar akıllı biridir. Çok da güzel yemek pişirir. Eli çabuktur.

“...Ne var ki, aralarındaki bu bariz farklılık, evlendikleri günden bu yana iplerin kadında olmasına mani olamamıştı. İşte hancının içindeki tek tük şüphe kırıntısını ezen de gene karısı oldu. Zira İsa ve havarilerinin hanlarına geldiğini işiten kadın hiç tereddüt etmeden, en lezzetli yemekleri, en nefis şarapları sofraya çıkartmak için harekete geçmişti bile. Karısının bu azmi ve kararlılığı karşısında, boynu kıldan ince kalan hancı da şüphelerini bir kenara bırakarak onunla beraber koşuşturmaya başlamıştı...”⁴¹⁵

LOKANTADAKİ SEYYAH

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Bir lokanta olmasından başka bilgi yoktur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Adamın çok kıllı bir vücudu vardır. En belirgin fiziki özelliği budur.

“...Adam o kadar kıllıydı ki, göğsünden fıskıran kıllar çenesine kadar uzanıyor; kulaklarının arkasında, içinde ve çevresinde kıl topakları titreşiyordu. Gözleri ve ağız bu kıl demetinin içinde durmaksızın hareket ediyordu...”⁴¹⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir seyyah olan adam, son derece çıkarıcıdır. Geçimini gördüğü veya görmediği şeyleri zengin sofralarında allayıp pullayıp anlatarak kazanır. Hikâyeleri çok abartır.

“...Adam bir seyyahtı. Gördüklerini ve görmediklerini allayıp pullayıp zengin sofralarında satmakta ustaydı. İşin aslı, karın tokluğuna gemilerde çalışır ve talihin yüzüne gülmesi sayesinde türlü beladan yakayı kurtarıp bazen koskoca bir gemiden

⁴¹⁴ Şafak, a.g.e., s.95

⁴¹⁵ Şafak, a.g.e., s.95

⁴¹⁶ Şafak, a.g.e., s.98

tek başına sağ çıkmayı başarırdı Limanlarda tanıştığı insanlardan duyduğu hikâyeleri sanki kendi başından geçmiş gibi yeniden yazar ve yazdıklarını asla bedavaya anlatmadığından her hikâyenin karşılığında muhakkak bir mükâfat alırdı. Bazen güzel bir yemek, yanında da enfes bir şarap, bazen hayranlıkla karışık korkuyu dinleyicilerinin yüzlerinde görmenin hazzı, bazen de asil bir bayanın kadifemsi, şefkatli kolları...”⁴¹⁷

Antonio Pereira’nın lokantada rastladığı bu adamın görüntüsü çok kaba sabadır.

“...Masanın öteki ucunda oturan ve hiç durmadan konuşan kaba saba adama takıldı gözleri...”⁴¹⁸

Anlattıklarıyla insanları büyüleyen adam, çok nezaketsizdir. Yemek yiyişi bile dikkat çekecek kadar pervasızcadır.

“...Lokmaları adeta çiğnemedi yutuyor; ağzını bir an için bile kapatmaya lüzum görmediğinden etrafa tükürükler, yemek kırıntıları saçıyordu. Antonio Pereira bu adama bakarken suratının buruşmasına mani olamadığını fark etti. Oysa masadakiler, bilhassa da kadınlar, büyülenmişçesine bu çirkinlik abidesini dinlemekteydiler. Öyle ki, masadaki hemen herkes yemeyi içmeyi bırakmış; kendini onun anlattıklarına bırakmıştı...”⁴¹⁹

RUH(MAGGİD)

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Hemen her yerde Miguel’in karşısına çıkıyor. Belli bir mekânı yoktur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ruh şeklinde görünen adı Maggid olan varlık şöyle tanımlanmıştır: *“...Gözleri, sütbeyaz yüzünde, dostane parıltılarla kor gibi yanıp sönüyordu. Bakışları hüznün doluydu. Gözlerinde acıları, yıkımları, savaşları ve benliğini parçalayıp çoğaltarak yalnızlıktan kurtulabileceğini zanneden çocukların hüsrânını*

⁴¹⁷ Şafak, a.g.e., s.99

⁴¹⁸ Şafak, a.g.e., s.98

⁴¹⁹ Şafak, a.g.e., s.98-99

*tatmışlara mahsus tuz taneleri vardı; ya çok ağlamaktan ya da bir türlü ağlayamamaktan dolayı buharlaşan gözyaşlarının geride bıraktığı tuz taneleri...*⁴²⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir gün Miguel uyurken aniden odada kendinden başka birilerinin olduğunu hissederek. Uyanıp baktığında onun bir ruh olduğunu anlar. Ancak öyle masum ve zararsız görünüyordur ki, genç adam ondan hiç korkmaz. Anlatıcı anlamına gelen Maggid ismini de ona Miguel koyar. Çok hüzünlü bir hali vardır. Onların karşılaşmaları an ve Maggid'in tavırları şöyle anlatılmıştır.

“... “Madem öyle. İsmimi sen koy.” Miguel ayağa kalktı. Ruha yaklaştı. Dikkatlice inceledi onu... Buraya kadar gelip kendisiyle konuşmakla emirlere karşı gelmiş. Hatta kendini tehlikeye atmış olabilirdi. Onu zilzurna sarhoş etmenin hiç de iyi bir fikir olmadığına karar verdi. “Maggid, dedi usulca. Sen benim nakledicimsin. İsmim Maggid!” “Nakledici ha? Mag... gid, Mag... gid... Ezberlemeye çalıştığı ismini her telaffuz edişinde biraz daha değişiyordu sanki. Nehrin akıntısına kapılmış bir dal gibi uzaklaşıyordu; bata-çık-bata-çık. Sulara yazılmış yazgıyı siliyordu. Dar-ül-ceza. Dönüp duruyordu çemberinde; ilânihaye Bir kez bile dönmüyordu aynı yere; her dem başka bir kisve, her dem taze. Arıyordu, aranıyordu; gide-gele-gide-gele. Her sergüzeştten geride bir esre; her nehirden bir katre. Cennetmekân Maggid. Dilinde hezeyan. Yüreğinde hüsrân. Her daim buhran. Çünkü aradığı başka, bambaşka bir mekân; bata-çık-bata-çık. Dar-ı dünya...”⁴²¹

HAHAM YAKUP

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Evi Hasköy'ün yukarı mahallesinde Leblebici Hayyim Sokağındadır. Ancak sürekli dolaştığı için; Kunduracı Hayyim Sokağı, Semerci Hayyim Sokağı, Nalçacı Hayyim Sokağı, Demirci Hayyim Sokağı, Basmacı Hayyim Sokağı, Arabacı Hayyim Sokağı, Badekeş Sokağı, Bezirgân Hayyim meydanı gibi yerlerde de karşımıza çıkar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok yaşlıdır. Saçları kadar bütün vücudu da bunu gösterir.

⁴²⁰ Şafak, a.g.e., s.108

⁴²¹ Şafak, a.g.e., s.108

“...Haham Yakup ziyaretime geldi birkaç kez. O kadar yaşlı ki. Sade saçları değil derisi bile ağarmış sanki...”⁴²²⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

En yakın dostu Şeyh Süleyman Sedef Efendi’dir. Çok iyi ve kudretli olduğu için, kudretli olan şeyleri de iyi bilir.

“...Haham Efendi, sadece isimlerin değil, ağızdan çıkan kelimelerin de kudretli olduklarına inanırdı...”⁴²³

Sadece insanlara değil, etrafındaki bütün yaratılmışlara değer verir. Onun bu insancıl yaklaşımı şu cümlelerle anlatılmıştır: “...Fakat Haham Yakup ne vakit kesilmiş bir ağaç, kırılmış bir dal yahut kopartılmış bir çiçek görse derin bir hüzne gark olurdu. Bu sebepten, mahzun mahzun dala bakıyordu. Birden, bunun hayırsever armut ağacına ait olduğunu anlayıp dalgınlığından sıyrıldı. Suratında buruk bir gülümsemeyle yaklaşır, ağacın sokağa sarkan sağlam dallarını okşadı. Yaz-bahar aylarında mis gibi turunc kokularıyla dolup taşan sokak şimdi kokusuz ve ıssızdı. Haham efendi bütün bunlara sebep olan ilkbahara kızgındı. Sadece ilkbahara değil, bu evin skinlerine de kızgındı. Bu aksi insanlar bahçelerinde kök salıp büyüyen armut ağacının hayırseverliğinden bir nebze olsun örnek alıp, pay çıkartmıyorlardı. Oysa haham Yakup’u şu dünyada büyüleyen pek çok şeyden biri de, kalın, yüksek duvarları aşır sokağa sarkan ağaç dallarıydı. O, bu durumu ağacın ikramı olarak adlandırır; ağacın, hiç karşılık beklemezsizin, o an oracıktan geçmekte olan ve belki de bir daha asla görmeyeceği yolculara küçük bir ikramı. Ve ağaçların ikramından söz edildiğinde de, Kunduracı Hayyim Sokağı’ndaki armut ağacının eline kimse su dökmezdi elbette...”⁴²⁴

Kimsesi yoktur. Varı yoğun Leblebici Hayyim Sokağındaki tek göz evidir. Ömrünü okumaya ve okuduklarının bir kısmını insanlara nakletmeye harcamıştır. Bu yüzden yalnızdır. Hiç evlenmemiştir. Ancak çok nadir de olsa bazen evlenmiş olmayı, çoluk çocuğunun olmasını ister. “...Bu gün yapacak çok işi vardı. Fırtınanın dinmesini beklemeden Leblebici Hayyim Sokağındaki tek göz evinden çıkıp yollara düşmüştü. Evi küçük olmasına küçüktü; ama ona yetiyor da artıyordu. Zaten kimi kimsesi yoktu. Ömrü hayatını okumaya ve okuduklarını en azından bir kısmını insanlara nakletmeye vakfetmiş ve bir gün kitaplarından başını kaldırdığında, kendisiyle birlikte bütün dünyanın yaşlandığını fark etmişti. Her şey başka türlü olabilirdi tabii ki; başka bir insan olsaydı, evlenip bir yuva kurabilir, önce çoluk çocuğa karışıp, sonra da çoluk çocuğunun derdine tasasına düşebilirdi. Her şey başka türlü olabilirdi; ama olmamıştı işte...”⁴²⁵

Ömrünü Hasköy’ün yukarı mahallesindeki insanları bir arada tutmak, dengeleri korumak, bozulan ilişkileri düzeltmek, çıkan huzursuzlukları gidermek için

⁴²² Şafak, a.g.e., s.5

⁴²³ Şafak, a.g.e., s.120

⁴²⁴ Şafak, a.g.e., s.118

⁴²⁵ Şafak, a.g.e., s.118

harcamıştır. Geriye dönüp baktığında bazen yalnızlığını fark edip kendisine kızar. Ancak yapacak bir şeyin kalmadığını görünce kaderine razı olur.

“...Zaman zaman, şöyle bir geçmişine dönüp baktığında kaçırdığı fırsatlardan ötürü kendi kendine sitem ediyordu. Fakat çok geçmeden sitemiyle kındığı gönlünü avutacak bir teselli kırıntısı bulabiliyordu. Seneler var ki, bütün varını yoğunu Hasköy’ün yukarı mahallesindeki cemaati bir arada tutabilmeye adanmıştı. Hassas dengeleri gözetmek, bozulan ilişkileri düzeltmek, çıkan huzursuzlukları gidermek ve koskoca imparatorlukta parçalar içinde parça. Yamalar arasında yama olan cemaati daimi kılabilmek için uğraş vermişti. Üstelik insanların selametini cemaati kendi içine kapalı, sırlı ve saklı bir kutuya çevirmekte hulnıamış; mahalin etrafını görülmez ve aşırınai duvarlarla çevirmek isteyenlere di : imişti...”⁴²⁶

Her zaman insanların iyiliğini düşünen Haham Yakup, kendi cemaatinin öteki cemaatlerle ilişkiye geçmelerini, kaynaşmalarını ister. O sadece kendi cemaatini değil tüm insanları düşünür.

“...Nehirlere benzetirdi insanların fitratını, Yanı sıra akan sular kaynaşmayan kendi mecrasından bir kerecik bile sapmayan, yağın nurlarla taşmayan, kuraklıkta alçalmayan bir nehir olsa olsa, kimseye bir hayrı dokunmayan bir su birikintisi olabilirdi. İşte bu sebepten, yukarı mahallelilerin hem dindaşlarıyla hem de öteki cemaatlerle ilişkiye geçmelerini, kaynaşmalarını teşvik ve arzu etmişti...”⁴²⁷

BERNOLDO RİNOZZİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İçinde bulunduğu ortamlar üzerinde durulmamıştır. Sadece ismi verilmeyen bir üniversitede hoca olduğundan bahsedilmiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yaşlı’nın anlattığı bu adam tam bir hilkat garibesidir ve şöyle tanıtılmıştır: *“...Yaşlı, bir deniz mesafesi uzaklığında yaşayan bir adamdan bahsediyordu. Adamın ismi Bernoldo Rinozzi idi. Çirkin doğmuştu; önce çirkin bir bebek, sonra çirkin bir çocuk olmuştu. Adeta başka başka vücutlardan ödünç alınmıştı her bir uzvu. Sıska gövdesiyle tam bir tezat oluşturan kocaman bir kafası, varla yok arası*

⁴²⁶ Şafak, a.g.e., s.119

⁴²⁷ Şafak, a.g.e., s.119

ufacık kulakları ve görenleri güldüren upuzun, sipsivri bir burnu vardı. Dokuz yaşına bastığında, boyunun uzaması bıçakla kesilmişçesine durmuştu. O andan itibaren de hızla kıllanmaya başlamıştı. Vücudunun her tarafı siyah, simsiyah kıllarla kaplıydı. Hızını alamayan kıllar, sivri burnunun içinden fışkırarak aşağıya sarkardı. Kopartılan her kılın yerine hızla bir yenisi çıkardı. Ne tuhaftır ki, bu küstah kıllar bir tek ellerine dokunmamıştı. Elleri pamuk gibi yumuşacıktı. Elleri, incecik ve narindi. Kıllar, tam bileklerinin hizasında, geçit vermez bir dağa toslamışçasına durmuş, buradan öteye geçememişlerdi...⁴²⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Rinozzi hırçın ve hodbin bir adamdır. Görüntüsünden dolayı çok üzülür. Bunu telafi edebileceği tek şeyi vardır, o da elleridir. Bir hekim olup diğer insanlardan öğ almak ister. Bir hekim olup insanların içindeki organlarının çirkinliği ile uğraşır. Böylece asıl çirkinliğin sadece dışta değil içte olduğunu vurgulamaya çalışır.

“...Elleri, Rinozzi'nin bu dünyadaki yegâne sermayesiydi. Rinozzi hırçın ve hodbin bir adamdı. Tabiatın ona bahşetmediği güzelliğin acısını, muhakkak bir şeylerden çıkarmak isteyen bir adam. On beş yaşına bastığında habersizce çekip gitmiş, bu dünyaya böylesine çirkin doğmasına sebep olan ailesini terk etmişti. Hayatta tek arzusu vardı: hekim olmak. Resimleriyle göz okşayıp, keselerini dolduran ressamalar gibi insan vücudunun görünen kısmıyla değil, görünmeyen kısmıyla ilgilenmek istiyordu. Saçların rengi, gözlerin derinliği, dişlerin parlaklığı yahut tenin diriliği onu alakadar etmiyordu. Bundan ziyade, damarlardan, kaslardan, sinirlerden ve kemiklerden müteşekkil o büyüğü âleme girmek istiyordu. Kısacası Rinozzi, insan vücudunun göz alıcı bir perdeyle sakladığı ve pek çoklarınca çirkin addedilen o muazzam karmaşayı keşfetmek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Bu uğurda göze alamayacağı hiçbir şey, atamayacağı hiçbir adım yoktu...⁴²⁹

Çok hırslıdır. Ailesinden ayrılıp istediğini yapabilmek için en hakir işlerde çalışıp para biriktirir. İstedığı üniversiteye girer ve çok ünlü bir cerrah olur. “...Ailesini terk ettikten sonra muhtelif yerlerde konaklamış, dişini tırnağına takıp en hakir işlerde çalışarak para biriktirmişti. Kâfi parayı bir araya getirdiğine inandığında, akıl haritasında işaretlediği o üniversite şehrine gitmişti. Orada kabiliyetini herkese ispat edip, önü- sıra uzanan basamakları üçer beşer atlayarak tez zamanda yükselmişti. Çok geçmeden, süklüm püklüm kapısından içeri girdiği bu koca ve yaşlı binada adından çokça bahsedilen, ayak sesinden çekinilen bir hoca olup çıkmıştı...⁴³⁰

Rinozzi'nin seçtiği meslek tam onun kişiliğine göredir. Çünkü o kendi fiziki bozukluğunu ve çirkinliğini diğer insanların çirkinlikleri ile karşılaştırmak ister. Yaşının anlattığına göre; “...İnsan vücudunun görünmeyen kısmını iyileştirmek için böylesi bir maceraya sapanların önünde, çok geçmeden iki ayrı yol beliriverirdi. Kimileri yakıp dağlar, kimileri ise kesip biçerdi. Bu iki ayrı yol, iki apayrı mizaca

⁴²⁸ Şafak, a.g.e., s.124

⁴²⁹ Şafak, a.g.e., s.124-125

⁴³⁰ Şafak, a.g.e., s.125

tekabül ederdi. Yakıp dağlamak, kendisiyle ve dünyaya barışık olanların tercihiydi. Onların nezdinde, dünya zaten güzel ve yaşanılır olduğu için, o güzelliği bozabilecek herhangi bir lekenin yahut yaranın tez elden örtülmesi gerekirdi. Bu sebepten, aslolan bir cerihayı açıpdeşerek değil, tılsımlı bir perdeyle örterek iyi etmekte. Kesip biçmek ise bir memnuniyetsizlik ifadesi, hırs işiydi. Tehlikeliydi. Zira aslolan cerahati akıtmak değil, daha derinlerde nelerin yattığını keşfetmekti. Elbette, Rinozzi'nin seçtiği yol ikincisiydi. Üzerinde altın haleli gülfam bir taş bulunan neşterini yanından hiç ayırmazdı. Hatta bir seferinde, uluorta soru sormak gafletinde bulunan bir öğrenciye neşterini sallayıp, bu küçük ve marifetli aletin daha başka işler için de kullanılabileceğini ona bir güzel hatırlatmıştı. Fakat söz konusu öğrenci bu tehdide kulak asmamış olmalıydı ki, bildiğini okumayı sürdürerek, en sonunda hocasını çileden çıkarmıştı. İşte o zaman, teşrih salonundakilerin şaşkın bakışları altında, Rinozzi'nin meşhur neşteri havada ısıklar çalarak birkaç takla attıktan sonra, öğrencinin saçlarından bir tutam kopartarak duvara saplanmıştı...⁴³¹

TIKNAZ KÂTİP

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İçinde bulunduğu yer engizisyon mahkemesidir. Oldukça uzun tasvir edilmiş olan bu mekân; “...Tek bir penceresi bile bulunmayan odanın duvarları siyah, simsiyahtı. Tavanlar o kadar yüksek, oda o kadar geniş ki, içeri girdiğinde kendini küçülmüş hissetti; evvela, hem sırtında taşıdığı balarısı ölüsünü, hem de yolunu kaybetmiş, sonra da birazdan fırına verilecek bir çörek tepsisine düşüvermiş küçük bir karınca gibi. Belki de şu anda o karıncadan tek farkı, beyhude bir çabayla düz duvarlara tırmanmaya çalışmaması, her seferinde gerisin geri düşerek titrek bacaklarını yapış yapış hamurdan kurtarmak için debelenmemesiydi. Karıncanın akıbetine uğramamak için hiç kıpırdamadan, hiç ses çıkarmadan bekliyordu. Odanın öteki ucunda, siyah kadife kaplı, ayakları oymalı, kocaman bir masa vardı. Siyah kadife, odaya hâkim olan karanlıkla kesiştiğinden, masanın tam olarak nerede başladığını kestirmek zordu. Fakat nerede bittiği rahatlıkla görülebiliyordu çünkü masanın öteki ucunda altı tane mum dizilmişti. Zaten odadaki tek ışık kaynağı bu cılız mumlardı. Mumların tam ortasında çarmıha gerilmiş İsa duruyordu. Vücudundan akan kanlar, eriyen mumların kenarlarından akan damlalara karışıp katılıyordu. Masanın hemen arkasında ise, tek mumla aydınlatılmış, oymalı bir minder vardı...⁴³² şeklinde anlatılmıştır.

⁴³¹ Şafak, a.g.e., s.125

⁴³² Şafak, a.g.e., s.140

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sadece fiziki olarak tıknaz biri olduğundan söz edilmiştir.

“...Mahkûmun suçlarını okumaya ve yazmaya hazırlanan tıknaz kâtip burada oturuyordu...”⁴³³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yaptığı işin çok değerli olduğunu düşünür. Aslında işi değildir önemsedığı, kendisidir. Bunu çevresine yansıtmak için de çabalar. “...*Delici bakışlarını mahkûmun, gardiyanların üzerinde gezdiren kâtip, sıradan bir insan olmadığını hatırlatmak için fırsat arar gibiydi. Ne de olsa, bu dünyada bazıları günah işleyip, bazıları işlenen günahlara ceza keserken, hem işlenen günahları hem de kesilen cezaları satır satır kaydetmek onun vazifesiydi...*”⁴³⁴

O her şeye tanıktır. Bütün günahkârları, iyileri, kötülerini kısacası suçluların hepsini bilir. Boş bir fıçı gibidir, hiçbirşeye tepki vermez. Sadece her şeye tanık olur. “...*Asırlar sonra insanlar, vakti zamanında neler olup bittiğini onun kaz tüyü kaleminden öğreneceklerdi. Seyirciydi, seyredirdi. Yaşayanların ve yaşananların en yakın tanığı, gelecek kuşakların biricik haber kaynağıydı, içine atılan tozun rengini alan bir tas su, havada uçuşan kelimeleri kendine çeken kırık bir mıknaş, hep başkalarının ağzından çıkan kelimelere yankı veren boş ve suskun bir fıçıydı. O bir tanıktı...*”⁴³⁵

KARDİNAL ANTONİO ZAPATA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Kardinal Antonio Zapata ile Boteros Sokağı’nda karşılaşırız. Mekân şu şekilde tarif edilmiştir:

“...*Cruz Verde(Yeşil Haç) meydanın ortasında rahatlıkla görülebilecek bir yere yerleştirilmişti. Bir gün evvel, akşam saat beş sularında, Colegio de Doña Maria de Aragoda çıkan Yeşil ilaç yirüğüşLileri onu buraya getirirnişlcrdı. Bir tarafa kraliyetin. bir tarafa da Engüisyon’un amblenüleri dikilnişti...*”⁴³⁶

⁴³³ Şafak, a.g.e., s.140

⁴³⁴ Şafak, a.g.e., s.140

⁴³⁵ Şafak, a.g.e., s.141

⁴³⁶ Şafak, a.g.e., s.179

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İşini çok ciddiye alan, yerini çok iyi koruyan bir adamdır.

“...En son teşrif eden Kardinal Antonio Zapata idi. Kralın bulunduğu balkona gidip, Hıristiyanlığın düşmanlarıyla mücadeleye devam edeceğine dair ona yemin ettirdi. Herkes yerini aldığı anda nefesini tuttuğu zaman...”⁴³⁷

BAŞRAHİBE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Başrahibe Santa Clara manastırında rahibedir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Manastırın baş rahibesi olduğu için Isabel’in geleceğini diğer rahibelere bildirmiştir. İyi niyetlidir. Gelecek olana gereken ilginin ve sevginin gösterilmesini ister. Herkes onunla aynı fikirde değildir. Ancak o başrahibedir ve sözü dinlenen biri olduğu için itiraz edilememiştir. *“...Gece yarısına doğru, Santa Clara manastırındaki odasında huzursuz bir bekleyiş içindeydi başrahibe. Duero nehrinin seslerini dinliyordu yorgun bir sükûnetle. Sabah, manastırdaki tüm rahibeleri toplayarak aralarına katılacak kişi hakkında onlara malumat vermiş ve gelen kim olursa olsun ona kucak açmalarını istemişti. Bazı rahibelerin yüz ifadelerinden,*

⁴³⁷ Şafak, a.g.e., s.179

kendisiyle hemfikir olmadıklarını, ama gene de isteklerine karşı çıkmayacaklarını anlamıştı...”⁴³⁸

Gelecek olan Isabel’e çok üzülmemektedir. Onun durumunu çok iyi bilmekte, ona gereken desteğin verilmesi konusunda da kararlı bir çizgide durmaktadır. Aslında başrahibe de manastıra gelmeden önce büyük bir günah işlemiş, bu günahından dolayı pişmanlık duymadığı zamanlarda suçluluk hissine kapılıp kendini affettirmek için dualar eden bir kadındır.

“...Kaygılıydı. Aralarına katılacak olan kadının, yaşadığı onca şeyden sonra hayata nasıl bakacağını merak ediyordu. Onu düşünüyordu. Onun aracılığıyla kendini, kendi geçmişini, bir türlü itiraf edemediği günahını ve bu günahın vebaliyle daha ne kadar yaşayabileceğini düşünüyordu. Zaman zaman, eğer o korkunç günahı işlemeseydi, ailesinin sağladığı müreffeh ve süfli hayatı asla terk etmeyeceğini, orada onlarla, onlar gibi çürüyüp gideceğini söylerdi içinden bir ses. Böyle zamanlarda, utanılacak bir geçmişe, örtülecek bir lekeye sahip olmanın o kadar da kahredici olmadığını hissederdi. Eğer öyleyse, yani eğer günahsa insanı Tanrı’ya yakınlaştıran, günahkâr olup günahkâr kalmayı tercih edebilirdi. Ne zaman böyle şeyler gelse aklına, telaşa kapılıp, kendini suçlu hisseder ve nedamet getirmek için, yara berelerle dolu dizlerinin üstüne çökerdi...”⁴³⁹

YARATIK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fortuna Sokağında, Isabel Nunez Alvarez ve kocası Antonio Pereira’nın komşuları olan Elena Rodriguez’in mutfağında rastladığı yaratık sadece bir kereliğine Elena’ya görünür.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Dişleri çok beyaz ve düzgündür. “...İnci gibiydi dişleri...”⁴⁴⁰

İnsanla hayvan arasında bir varlığı andırır.

⁴³⁸ Şafak, a.g.e., s.182

⁴³⁹ Şafak, a.g.e., s.182

⁴⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.218

“...İnsana benziyordu ama insan değildi. Hayvana benziyordu ama hayvan değildi. Yüzünde o kadar yumuşak, o kadar çocuksu bir ifade vardı ki...”⁴⁴¹

Çok uzun boyludur. İnce yapılıdır. Üzerinde kıpkırmızı bir pelerin ve simsiyah bir kıyafet vardır. *“...Elena Rodriguez yaratığın boyunun ne kadar uzun olduğunu ancak o zaman fark edebildi. İncecik, upuzundu. İnceldikçe inceliyor, uzadıkça uzuyordu. Kıpkırmızı bir pelerin vardı omuzlarında; simsiyah bir kıyafet üzerinde. İncecik-upuzun-kıpkırmızı-simsiyahtı, sıfatlara sığmadığını aşikâr etmek istercesine...”⁴⁴²*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Garip yaratık şarkılar söyleyerek ne yapacağını bilmeyen bir tavır içindedir. Elena Rodriguez onu gördüğünde çok şaşırır. Sevimli görünmeye çalışan yaratık, çok pişkin tavırlar sergiler. *“...Gelmişti demek; gelmişti sonunda. Onca haber göndermişti, onca ulakla ve işte şimdi bizzat çıkmıştı karşısına. Yaratık tavandan sarkan sarımsak demetlerinin arasında, baş aşağı sallanarak kadına bakıyordu. İnsana benziyordu ama insan değildi. Hayvana benziyordu ama hayvan değildi. Yüzünde o kadar yumuşak, o kadar çocuksu bir ifade vardı ki, sanki gece vakti paldır küldür geldiği için af dilemeye çalışıyordu. Sözleri anlaşılmayan garip bir şarkı mırıldanıyor, şarkıya eşlik edebilmek için de durmadan sallanıyordu. Nice sonra, bitmek bilmeyen şarkıyı yarıda kesip mahcup bir edayla gülümsedi... Bir müddet, ne yapacağına karar verememiş gibi öylece asılı kaldı. Sonra aniden, havada peşpeşe taklalar atıp yere indi. Tekrar gülümsedi...”⁴⁴³*

Yaratık görüntüsünün aksine çok sevimli görünmeye çalışır. Ancak karşıdakinin sinirlerine dokunacak kadar sakın bir şekilde davranması, Elena’yı çileden çıkarır. Zaten uzun süredir Elena’nın mutfağına gelerek onu rahatsız eden sevimsiz ama sevimli görünmeye çalışan bu yaratık, yeterince sorun olmuştur. Böylece onun ters tavrıyla karşılaşır.

“...Yaratık da gözlerini iri iri açmış, çocuksu bir ifadeyle onu seyretmekteydi. Kadın, bu tuhaf durumu fark ettiğinde sinirlerine hâkim olamadı. Ani bir kararla fırlayıp eline bir kepçe aldı. Rasgele sallıyordu kepçeyi. Fakat o, bütün darbeleri atlatmayı başarıyor ve hala gülümsemeyi sürdürüyordu. Elena Rodriguez çileden çıkmak üzereydi. Kepçeyi savurduktan sonra, eline geçen her şeyi yaratığa fırlatmaya başladı. Korkunç bir patırtı koptu. Geride tek bir tava kaldığında, yaratık çevik bir hamleyle atıldı ve göğsü körük gibi inip kalkan kadının bileğini kavrayıverdi. Yüzünü yüzüne yaklaştırdı. Ot kokuyordu nefesi...”⁴⁴⁴

⁴⁴¹ Şafak, a.g.e., s.218

⁴⁴² Şafak, a.g.e., s.218

⁴⁴³ Şafak, a.g.e., s.218

⁴⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.218

ZÜLFE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Şeyh Süleyman Sedef Efendi'nin kızı olan Zülfe babasının tekkesinde kimselere görünmeden yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Son derece farklı ve çirkin bir yüzü vardır.

“...Ay ışığı altında çirkin bir yaratık, yatağında doğrulmuş gecenin seslerini dinliyordu. Saçsız kafasında küçük, pembe lekeler yarım kalmış bir resim, neyi resmettiğini unutmuş bir harita gibi duruyordu. Sadece alnının üzerinde bir tutam kızıl, kıpkızıl saç vardı. O kızıl tutam gözlerinin üzerine düşüyor, yukarı doğru üflediğinde havalanıp tekrar eski yerini alıyordu...”⁴⁴⁵

Yüzü ikiye ayrılmış gibidir. Bir tarafı beyaz ve güzel diğer tarafı kırmızı ve siyaha yakındır. Bu taraftaki deri büzüşmüştür. Zülfe'nin garip yüzü şu şekilde tarif edilmiştir:

“...Bunu yapmayı seviyordu. Gece gündüz kafasındaki tek saç tutamıyla oynuyordu. İsmi Zülfe idi. Yüzünün yarısı, öteki yarısından görünmeyen bir hudut boyu ile ayrılmış gibiydi. Hududun bir tarafı siyaha çalan kırmızıya boyanmış, yer yer büzüşmüştü. Orada deri hoyrat, kalın ve yaralıydı. Yüzünün öteki yarısında, hududun öbür tarafında, deri yumuşak, beyaz ve pürüzsüzdü. Bu haliyle, uzaktan bakıldığında, yarısı kırmızıya, yarısı beyaza boyanmış bir maskeyi andırıyordu. Kırmızı taraftaki gözkapığı aşağıya sarkarak gözünün neredeyse tamamen kapanmasına sebep olmuştu. Bu gözü çevreleyen kirpikler kısa ve seyrek ve hepsi de aşağıya doğru bakıyordu. Yüzünün beyaz kısmındaki gözü ise iri ve parlaktı. Sarı haleler vardı gözbebeğinde. Kirpikleri uzun, siyah ve gürdü; hepsi de yukarı doğru kıvrılmıştı...”⁴⁴⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Babası onun bu halini birilerinin görmesini istemediği ve onu incitmesinden korktuğu için tekkenin en üst katında kızına bir yer yapar onu buraya çıkarır. Kız her gün buradan gökyüzünü izler. Yalnızlığını sadece yıldızlarla paylaşabilen kızı ziyaret eden tek kişi babasıdır. Heccav'ın hikâyesini de ona babası anlatmıştır.

⁴⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.231

⁴⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.231

“...Yatağına sırtüstü uzandığında, tavandaki yuvarlak pencereden yıldızları seyredebiliyordu. Seviyordu onları; güzel ve parlaktılar, küçük ve şaşkındılar...”⁴⁴⁷

Bu kadar çirkinliğinin yanında ona gösterilen ilgiyle kendini güzel bile bulan kızın aslında psikolojisi çok bozuktur.

“...Çirkindi ama bundan emin değildi. Heccavın harfleri de, babası da ona öyle sevecen bakıyorlardı ki, onların tuttuğu aynaya baktığında kendini güzel hissettiği bile oluyordu...”⁴⁴⁸

SERFİRAZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mihrengiz Kadın’ın hizmetinde olan bu kadın, Isabel’e hizmet etmek için ona verilen konakta onunla beraber yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok güzel bir kadın olan Serfiraz, şu şekilde tanıtılmıştır. *“...Odaya ı ışık saçıyordu omuzlarına kıvrır kıvrır dökülen sapsarı saçları. İri, yeşil gözlerini çevreleyen kirpikleri; gür, kalın kaşları; ensesinden aşağıya incecik bir şerit halinde uzanan ayva tüyleri; hatta mahzun, manidar bakışları bile, saçlarından ayrı düşmemek için sarıda karar kılmış, sarıya boyanmıştı. Çenesinde küçücük bir çukur vardı ve nadiren konuştuğu için o çukur günboyu hareketsiz kalırdı...”⁴⁴⁹*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Mihrengiz Kadın’ın cariyelerinden biri olan bu kız, çok güzel olduğu kadar, mahcup bir edaya da sahiptir.

“...Cariyelerden biri içeriye girdi. Elindeki tepside bir fincan kahve ve dumanı tüten bir lüle vardı. Isabel ona gülümsedi. Cariye mahcup bir edayla gülümsemeye karşılık vererek, tepsiyi sininin üzerine bıraktı. İsmi Serfiraz idi. Isabel’i konağına alan Mihrengiz Kadın tarafından onun işlerini görmesi için görevlendirilmişti...”⁴⁵⁰

⁴⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.228

⁴⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.231

⁴⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.252-253

⁴⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.252

Ancak yıllardır böyle ortamlara alışıktır ve artık her işin erbabı olmuştur. Hizmetinde herhangi bir kusuru olmaz. Onun bu tecrübesi karşılığında, çok da masum olmadığı gözden kaçmamaktadır.

“...Ne var ki, Isabel onun lüleyi tutuşundan, dumanı içine çekişinden ve duman küçük, pembe dudaklarının arasından kıvrım kıvrım çıkarken gözlerini kapatıp kendinden geçişinden, Serfiraz’ın görüldüğü kadar masum ve sadedil olmadığını anlamıştı. Hem, Mihrengiz Kadın ona Serfiraz’ı verirken ne demişti? ‘Serfiraz her işin erbabıdır. Onun hizmetinde kusur noksan yoktur...’”⁴⁵¹

ZİŞAN KADIN

Son derece batıl inançları olan evin hizmetçisi Zişan, yaşlı bir Müslüman kadındır. Evin işlerini yapar, yemeklerini pişirir. Yaşlı olduğu halde işinin üstesinden gelebilecek kadar dinç biridir. İş yaparken bile dualar okur. *“...Evin işlerini çekip çeviren, yemeklerimi pişiren bir kadın var. Yaşlı, Müslüman bir kadın. İsmi Zişan. Yaşına rağmen beni hayrete düşürecek kadar çalışkan. İş yaparken, dudakları kıpır kıpır. Devamlı dua ediyor...”*⁴⁵²

Çok meraklıdır. *“...Ara sıra meraklı gözlerle süzüyor beni, ama hiçbir şey sormuyor...”*⁴⁵³

Onun inançları Miguel gibi Andres’e de çok garip gelir. Ancak bazı geceler iyi uyumasını, onun bu hareketlerine bağlamadan da edemez. Ayrıca onun dindarlığı Andres’e huzur verir. *“...Bazen, gizlice, okunmuş çörekotları koyuyor yastığının altına. Nedense böyle zamanlarda hep deliksiz uyuyorum. Zişan Kadın’ın varlığından hoşnudum. Belki bu sadedil kadının dindarlığıdır bana böyle huzur veren. Onun batıl itikatlarında, içimi kaplayan boşluğa haddini hatırlatan, korkularımı yatıştıran bir şeyler var. Belki de, tıpkı benim gibi korkularla yaşayan birine rastladığım için memnunum...”*⁴⁵⁴

Batıl inançları yüzünden çok farklı fikirlere sahiptir. Andres’e söylediklerinden onun korkularının çok derin olduğunu görüyoruz. Sığındığı en büyük şey karşı taraftaki türbede yatan evliyadır. Bir gün onun buralardan gitmesinden çok korkmaktadır.

“...Zişan Kadın baktığı her yerde, duyduğu her çıtırtıda görülmeyeni, duyulmayı tespit ediyor. En büyük korkusu ise evin karşısındaki evliya türbesi. Yağmurlu gecelerde evliyanın ayaklanıp sokaklarda dolaştığına, bazen de sırf muziplik olsun diye evlerin kapısını çaldığına inanıyor. Eğer böyle gecelerde birisi

⁴⁵¹ Şafak, a.g.e., s.253

⁴⁵² Şafak, a.g.e., s.6

⁴⁵³ Şafak, a.g.e., s.6

⁴⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.6

çıkıp da türbeyi gözetlemeye kalkarsa evliyanın bundan çok rahatsız olacağını, rahatsız olduğunda da pılı pırtıyı toplayıp bir başka diyara göç edeceğini, giderken de hayır dualarını beraberinde götürceğini söylüyor ...”⁴⁵⁵

Türbe ziyaretine giderkenki hali çok tedirgin olan bu kadın itikadını en iyi şekilde yerine getirir.

“...Zaman zaman, haramilerin pususu kurduğu bir yolda yüreğini çaldırmaktan korkan bir yolcunun tedirgin adımlarıyla evden ayrılıp, türbeyi ziyarete gidiyor. Giderken darı götürüyor yanında. O ve onun gibi pek çok Müslüman kadın türbenin etrafına darı döküp, dua ediyorlar...”⁴⁵⁶

GONZALEZ

Antonio Pereira’nın aklından geçenlerle ortaya çıkan bu şahıs hakkında bilgi yoktur. Sadece öldüğü söylenmiştir. *“...Şu son haftalarda zaman nasıl da hızlanmıştı. Önce Gonzalez’in vefat haberini işitmiş...”⁴⁵⁷*

YOLCU

Huesca yoluna giden bir yolcudur. Aşırı rüzgârdan korunmak için siper olarak kullandığı kuyuda bir hançer bulur. Bu hançer bir kalbe saplıdır. Olay şöyle anlatılır:

“...Huesca yoluna giden ve tesadüfen oradan geçmek dışında hiçbir kabahati olmayan bir kafiye, durmaksızın esen rüzgâra toslayıp yolda kalmıştı. Kafiyelekiler beyhude ilerlemeye çalışıyorlardı çünkü attıkları her adımda rüzgâr, onları bir adım geri atıyordu. Böylece kıvranan yolculardan biri nihayet pes edip, rüzgârın öfkesinin dinmesini beklemenin daha akıllıca olduğuna karar verdi. Yolcu, rüzgârın kısasa kısas peşinde olduğunu fark etmişti. Attıkları her adıma karşılık bir adım geri gidiyorlardı. Hal böyle olunca da, ötekilerden çok daha zeki olan bu yolcu, yolun biraz ilerisindeki kuyuyu kendine siper edinip, hiç olmazsa bir müddet oracıkta beklemenin daha münasip olacağına karar verdi. Ne var ki kuyuya yaklaştığında, o deli rüzgârın dahi dağıtamadığı yoğun ve kesif bir koku burnunun direğini sızlattı. Yolcu, seneler evvel kapanmış kuyunun etrafında birkaç defa döndükten sonra, kokuya teslim olmamaya çalışarak eğilip baktı. Önce hiçbir şey göremedi karanlıktan başka. Derken, kar dindi, an bitti, karanlık eridi. O ortaya çıktığında kar ve an ve karanlık hiç nazlanmadan çekip gitti. Yolcu, dikkatlice baktığında kuyunun içinde ışıldayan şeyin bir hançer olduğunu anladı...”⁴⁵⁸

⁴⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.6

⁴⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.6

⁴⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.32

⁴⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.87

ALONCO FRANCO DE LEON

Alonso Franco de Leon hekimlikteki ve felsefedeki gelişmeleri yakından takip etmenin yararına inanan, İspanyol üniversitelerini bağnaz hocaların elinden kurtarmaya çalışan inatçı ve kudretli bir asilzadedir.

“...Bu zaman zarfında kendisinin ve ailesinin bütün masrafları, gerek hekimlikteki gerekse felsefedeki gelişmeleri yakından takip etmek gerektiğine yürekten inanan, İspanyol üniversitelerinin bağnaz hocaların ellerinde gerilemesine mani olmaya ahdetmiş Alonso Franco de Leon tarafından karşılanacaktı. Üstelik bu kudretli ve inatçı asilzade Antonio Pereira’nın yazdığı ve yazacağı bütün kitapların hamisi olmak istediğini de defalarca dile getirmişti...”⁴⁵⁹

ENGİZİSYONUN ASKERLERİ

Engizisyonun askerlerine verilen görev, Amet Zambarel’in Plasencia dei Monta adında bir Morisco köyünde yaptıklarını engellemektir. Bu köy çok belalı bir köydür. Özellikle köyün ve köydekilerin tasviri üzerinde çok uzun bir bölümle durulmuştur.

“...Böyle soğuk bir havada, daha evvel hiç ayak basmadıkları topraklarda kan ter içinde at sürmelerindeki gaye, Plasencia dei Monta adında bir Morisco köyüne varabilmekti bir an önce. Saragossa’nın kuzeyine düşen bu köy, Engizisyon için en belalı mekânlardan birini teşkil etmekteydi. Evet, belalı bir köydü burası. Sadece bela çıkarmıştı şimdiye değin. Üstelik onların çıkardıkları kargaşa, habis bir hastalık gibi civar köylere sirayet etmiş, pek çok masum ve cahil insanın aklını çelmişti. İşin aslı, bundan tam otuz üç sene evveline kadar bir Mudejares (Hristiyan topraklarında yaşayan Müslümanlar) köyü olan Plasencia dei Montenin sakinleri, teker teker vaftiz edilerek Moriscos sıfatını almışlardı. Ne var ki, vaftiz edilmiş olmaları zerre kadar değiştirmemişti eski huylarını. Anlaşılan, tıpkı buraların iklimi gibi sert ve inatçıydı köyün insanları. Engizisyon, bir müddet, sabırlı bir baba gibi onları uzaktan izlemekle kifayet etmiş, ara sıra kulaklarını çekmeyi de ihmal etmemişti. Fakat aba altından gösterilen sopalar Çoğu kez bir işe yaramamış, köy sakinleri bildiklerini okumaya devam etmişlerdi. Şimdi, akşamın alacakaranlığında Plasencia dei Monte’ye yaklaşan bu üç atlı, üç familiares(Engizisyon görevlileri) Engizisyon’un sabrının çoktan taşıtığını gösteriyordu...”⁴⁶⁰

⁴⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.72

⁴⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.84

Engizisyonun askerleri müthiş kararlı ve yaptıkları iş için her şeyi göze alan adamlardır. “...Sene bin beş yüz yetmiş beş, bir kanun-ı sani akşamıydı. Engebeli dağ yollarında, buraların yabancıları oldukları her hallerinden belli olan üç adam ortaya çıktı, üç siyah atın üzerinde. Silahlıydılar. Silahlı ve kararlıydılar. Gözlerini, batmakta olan güneşten bir an bile ayırmamaya yemin etmişlerdi sanki. Yeminlerinin buruk tadını başka bir lafzayla sulandırmak istemediklerinden, ağızlarını açıp da tek kelime etmiyorlardı...”⁴⁶¹

Sadece işlerini bitirip gitmek için geldikleri çok bellidir. Ayrıca onların amacının ne olduğu da bellidir. Onlar kalıp yerleşmeye değil, alıp götürmeye geldiklerini saklayamayacak kadar belli ettirirler kendilerini.

“...Gerçi bu topraklar bir hayli alışkındı böylesi suskun ve esrarengiz yolcuları konuk etmeye. Ne var ki adamlar, sadece geçip gitmek yahut kalıp da yerleşmek üzere burada bulunmadıklarını adeta haykırıyorlardı her halleriyle. Ne geçip gitmeye, ne de kalıp yerleşmeye... Onlar, tutup sökmeye, söküp kanatmaya, kanatıp götürmeye gelmişlerdi. Gerisi başkalarının meselesiydi, onların değil. Vazifelerini tamamladıklarında, bu sarp dağ yolları bir daha asla düşmeyecekti hatırlarına...”⁴⁶²

Böylesi zorlu yolculukların yabancıları değillerdir. Şimdiye değin ülkenin pek çok yerini karış karış dolaşmışlar, hep buna benzer talimatlar uyarınca, oradan oraya at sürmüşlerdir. Öylesine suç ve günaha karşıdırlar ki, görevlerini yapmak için adeta sabırsızlanırlar. Kendileri korkusuzdur ama gittikleri yerlerde insanların yüreklerine korku salmışlardır. “...Yorulmuşlardı. Engizisyon’un talimatını alır almaz yola koyulmuşlardı. Üçü de, yerin bir değil binbir kulağı olduğuna inandıklarından, yola çıktıkları haberi ve saklı niyetleri kendilerinden evvel varınsın diye, hiç oyalanmadan, hiçbir yerde soluk almadan günler geceler boyu at sürmüşlerdi. Aslında yabancıları değillerdi böylesi zorlu Yolculukların. Ülkenin pek çok yerini karış karış dolaşmışlardı şimdiye değin. Hep buna benzer talimatlar uyarınca, oradan oraya at sürmüşlerdi. Gittikleri yerlerde korku salmışlardı insanların yüreklerine. Ne gam! Korkmak için sebepleri olanlar korkarlardı ancak onların nezdinde. Ve korkmak için sebepleri olanlar zaten yoldan çıkmış, karanlığa gömülmüş, günaha batmışlardı...”⁴⁶³

Bu adamlar her halleriyle engizisyonun emirlerini yerine getirebilecek kadar cesur ve korkusuzdur. Onlar seçilmiş insanlar olduklarına inanırlar.

“...Işık, haritaların dikkatinden kaçan ücra köylerde yahut taşkın nehirlerin yataklarında sığınmak arayanlara taşınmalıydı. Işık, gözden ırak olduklarını ve bu sayede istediklerini yapabileceklerini sanan gafilleri derin uykularında yakalamalıydı. Bu suretle ışık, onlara ne kadar uzakta olurlarsa olsunlar, bir büyük

⁴⁶¹ Şafak, a.g.e., s.83

⁴⁶² Şafak, a.g.e., s.83

⁴⁶³ Şafak, a.g.e., s.83-84

göz tarafından ilânihaye izlendiklerini hatırlatmalıydı. Ve birleri bu kutsal vazifeyi ifa edecekse eğer, yeşillere bürünmüş bu üç adam, bunun için biçilmiş kaftandı...”⁴⁶⁴

BABİLLİ KÂHİN BALAAM

Babilli kâhin Balaam, çok kudretlidir. Kehanetleri ile ünlüdür. Ama onun asıl gücü bir dil üstadı olmasında gizlidir. Hakkında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

“...Balaam’ın hikâyesinden bihaber olmalıydılar. Babilli kâhin, kehanetleri kadar, dil üstadı olmasıyla, yani ne söylediği kadar nasıl söylediğiyle de kudretine kudret, servetine servet katmıştı. Bir gün Moab kralı onu yanına çağırttı. Kral Balak ona sonsuz servet vaat etti; karşılığında tek istediği İsrailoğullarını lanetlemesiydi. Balaam bu talebin ne manya geldiğini sezebilecek kadar zeki bir adamdı. Lanetin de kutsamanın da sırrına vakıftı. Kral Balak’ın teklifini tereddütsüz kabul etti ve İsrailoğullarını görebileceği bir tepenin üzerine çıktı. Bir müddet ağzını açmadı. Rüzgârın daha deli esmesini bekledi. Zira rüzgâr istediği kıvama geldiğinde, ağzından dökülen her bir kelimenin tepenin eteklerine ulaşacağını; lanetin, yayını vurmaya ahdetmiş bir ok gibi hedefini arayacağını biliyordu. Rüzgâr esti, Balaam sustu. Çok geçmeden, kelimelerin kudreti, Babilli kâhini yüreğinden vurdu...”⁴⁶⁵

HALİFE EL-MANSUR

Yaşlı’nın anlattığına göre Bağdat şehrinin kurucusudur. Çok adaletli olduğu için şehri bir çember şeklinde çizmiş ve herkese eşit uzaklıkta kalmayı yeğlemiştir. Hakkında sadece bu kadar bilgi bulunmaktadır.

“...“Biliyor musun, Rinozzi’nin keşfettiği sırrı başka zamanlarda, başka insanlar da görmüşler. Halife El-Mansur bu insanlardan biriymiş. Bağdat şehri kurmadan evvel yere kocaman bir çember çizmiş. “İşte!” demiş etrafındakilere “işte benim şehrim böyle olmalı. Şehir dediğin bir çember olmalı”. Aynen böyle söylemiş halife El-Mansur; çünkü gayet iyi biliyormuş ki, çemberin ortasında durduğunda herkese eşit mesafede olacaktı. İster yoksul, ister zengin olsun; ister doğuştan bahtsız, ister mal mülk içinde yüzyüyor olsun... Herkese, her şeye eşit uzaklıkta. Adaleti sağlayabilmek için, şehri çemberden yapmayı arzulamış...”⁴⁶⁶

⁴⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.84

⁴⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.120

⁴⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.128

SEYH SÜLEYMAN SEDEF EFENDİ

O, Müslüman bir şeyhtir. Haham Yakup'un en yakın arkadaşısıdır. Arada bir Haham onu ziyarete gider. Aynı zamanda ünlü bir âlim olan bu adam, Müslümanlar için kelamın ne kadar değerli olduğunu çok iyi bilir.

“...Haham Efendi, can dostu Şeyh Süleyman Sedef Efendi'yi düşündü. O bu meseleye, Balaam'ın hikâyesinden değil de bambaşka bir meselden yaklaşırdı. Fakat sonuç itibarıyla vardıkları yer hep aynıydı. Şeyh Süleyman Sedef Efendi'ye göre dar-ül İslam'da yaşayanlar için kelimelerin apayrı bir ehemmiyeti vardı. Zira bu topraklardaki insanlar dertlerini tasalarını, özlemlerini hülyalarını, resimle yahut çalgı ile ifade etmekten ziyade kelimelerle ifade ederlerdi. Böylelikle, kelimelerin kudretini, doğduğu günden itibaren peyderpey idrak ederdi her Müslüman. Önceydi ve öncesizdi kelim...”⁴⁶⁷

Kendini odasına kapatarak, okuyan ve düşünen âlim Şeyh Süleyman Sedef Efendi genelde yalnızlığı tercih eder.

“...Şeyh Süleyman Sedef Efendi, öğle güneşinin en kızgın olduğu saatlerde, ikinci kattaki odasına çekilir, yalnızlığına gömülürdü. Akşam güneşi batmadan, güruhun kızılığı saçlarına vurmada da o odadan çıkmazdı...”⁴⁶⁸

ZÜHRE

Şeyh Süleyman Sedef Efendi'nin kızı olan Zühre, babasını en iyi bilen ve anlayan insandır. Ona karşı ilgisi ve düşkünlüğü farklıdır. Bu yüzden babasının arkadaşlarının ziyarete geliş saatlerinin onun çalışma saatine denk gelmeyeceğini de bilir.

“...Bu sebepten, babasının huyunu suyunu gayet iyi bilen Haham Yakup'un öğleden sonra aniden çıkıp gelmesi Zühre'yi bir hayli şaşırtmıştı...”⁴⁶⁹

Zühre çok anlayışlıdır. Ne babasına saygısızlık edecek biridir ne de gelen misafiri ölçemeyecek kadar hissizdir. Bu yüzden vakitsiz gelen Haham'ın tavrına bakarak babasının odasına girer.

“...Sanki değil saatin kaç olduğunun, tekkeye niçin geldiğinin bile bilincinde değildi. Onun bu hali Zühre'yi öyle etkilemişti ki, ani bir kararla odadan çıktı; parmaklarının ucuna basa basa babasının kapandığı ikinci kata çıktı. Bir müddet,

⁴⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.121

⁴⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.186

⁴⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.186

başını uzatabileceği bir aralık arayan kedi gibi kapıya sürtünerek orada oyalandı. Nihayet dayanamayıp kapıyı araladı, içeri süzülde. İlk defa babasının çalıştığı saatlerde onun odasına giriyordu. Fakat hahamın gözlerindeki perişanlığı görse babasının da onu daha fazla beklemesini istemeyeceğini düşündüğünden kendini suçlu hissetmiyordu...”⁴⁷⁰

DÖRDÜNCÜ MURAD

Miguel Pereira engizisyonndan kaçarak İstanbul’a sığındığı zaman Dördüncü Murat tahttadır. Bir dönem İstanbul’a korku salan Sultan Murat’ın hastalığı ve yaptıkları şöyle anlatılmıştır:

“...Miguel Pereira, sakinlerinin aksine kadere inanmayan şehre ayak bastığında, Osmanlı imparatorluğunun, isminden, gölgesinden ve ayak seslerinden en çok korkulan padişahı Dördüncü Murat hala tahttaydı. Ne var ki, Sultan Murad hastaydı. Vücuduna musallat olan hastalığın ilk hedefi, vaktiyle şehrin sokaklarını çınlatan ayak seslerinin yankısını boğmak olmuştu. Padişah, ayak seslerinin yankısını yitirdiğinde nicedir kendi ayak izlerine basarak yürüdüğünü, daracık bir çemberin kıyısında, köşesinde, içinde, ortasında dönüp durduğunu dehşetle fark etmiş ve bu hakikatle daha fazla yüzleşmemek için olduğu yerde durmak zorunda kalmıştı. Melun hastalığın ikinci kademesinde, padişahın gölgesi rahatsızlanmıştı. Vaktiyle sarayın koridorlarında, dar sokaklardaki hanelerin günbatımını yudumlayan pencerelerinde, kendinden şüphe eden insanların yüzlerine tuttıkları aynalarda dolaşan, dolaştıkça uzayan, uzadıkça kararan gölgesi aniden ikiye bölünmüştü. Bölünen gölgelerden biri kendi içine, öteki kendi dışına doğru kıvrılmaya başlamıştı. Her iki gölgenin arasındaki mesafe arttıkça padişah acı içinde kıvrılır olmuştu. En nihayetinde gölgeler birbirlerinden tamamen ayrıldıklarında, Sultan Murad can havliyle ikisini de eteklerinden yakalamış ve sonra, her iki elinde birer parça gölgeyle gidenlerin arkalarından bakakalmıştı. Elinde kalan gölgeler o kadar küçüktü ki, onları bir enfiye kutusunda saklıyordu. Ara sıra enfiye kutusunu azıcık aralayıp, bir vakitler etrafa korku salan gölgesinden artakalan iki küçük parçayı seyrediyor; onları da yitirmekten korktuğu için taşlarla bezeli küçük gümüş kapağı telaşla kapatıyordu...”⁴⁷¹

⁴⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.186

⁴⁷¹ Şafak, a.g.e., s.209

HECCAV

Heccav, şöhreti bir dönem yedi düveli sarmış bir hiciv ustasıdır. Çok sivri dilli, akıllıdır. Aynı zamanda iyi ve yumuşak yüreği sayesinde, çirkefe her zaman taş atar ama zarar görmezmiş.

“...Babası, onları doya doya seyredebilmesi için tavandaki pencereyi açarken bir de hikâye anlatmıştı, heccavın hikâyesini. Anlattığına göre, yıldızlar, şimdi adı sanı unutulsa da vaktiyle şöhreti yedi düveli sarmış bir hiciv ustasının harfleriymiş. Üstat onlardan heceler, kelimeler, dizeler çıkartarak şu âlemde gördüklerini yazar, yazdıklarını görürmüş. Çirkefe taş attığında üstü başı kirlenmez; dilinin sivrilğine inat yumuşacık olan yüreğinde hoyratlığın esamesi okunmazmış...”⁴⁷²

Çok zeki bir adam, yalnız ama bunu önemsemeyecek kadar yüreği şikâyet bilmezmiş. Ona deli denirmiş ama deli olamayacak kadar akıllıymış. Altına paraya kıymet vermez, esas harflerle iş yaparmış. Harfler Heccavı öyle çok severlermiş ki bir şeyler yazmak için onu asla uğraştırmazlar, kendileri sıraya girerek kelimeleri oluşturlarmış. Kelimeler ve Heccav arasında yaşanan bu aşk onun her zaman el üstünde tutulmasına yardımcı olurmuş. Ancak her iyi insan gibi onu çekemeyen de çokmuş. Gösteriş meraklısı, kıskanç biri olan Kalaylıkoz Mehmed adındaki adam da bunlardan biridir. Onu sultana şikâyet etmiştir.

Romanda oldukça uzun bir bölüm halinde anlatılan hikâyesi şöyledir: *“...Zeki bir adammış heccav; kılıcın kınını kesemeyeceğini bilecek kadar. Yalnız bir adammış heccav; şikâyet nedir bilmeyen yüreğini avutamayacak kadar. Ve fermanlı bir deliymiş heccav; eline geçen altınları balıklara, kuşlara, çocuklara ve yağmurlara dağıtacak kadar. Harflere gelince, onlar heccavın tıpkı bir sihirbaz gibi yokluğu varlığa, karmaşayı nizamla çevirmesine sevinçle, heyecanla iştirak ederlermiş. Harfler heccavı o kadar çok severlermiş ki, bazı geceler, 0 uykudayken kendi aralarında yer değiştirip daha derin manalar bulabilmesi için ona ellerinden geldiğince yardım ederlermiş. Seneler böyle gelip geçmiş. Seneler heccavla harflerin arasındaki aşkı küllendireceğine, daha da alevlendirmiş. Ne var ki, heccavın sivri dilinden gocunan, ondan intikam alabilmek için devamlı fırsat kollayan pek çok gönül fakiri varmış. Bunların içinde biri varmış ki, bilhassa o heccav’a dış bilermiş. İsmi Kalaylıkoz Mehmed olan bu adam gösteriş içinde yaşamaya pek meraklıymış. Saray dalaverelerine bulaşıp herkesi birbirine kırdırarak yolunu tutup yükünü doğrulttuğundan, kısa zamanda kesesini doldurmayı, en tepelere yükselmeyi başarmış. İşte bu adam oldum olası Heccav’ın sivri dilinden kurtulamazmış. Ne var ki, Heccav’ın tam manasıyla kancayı ona takması yaptığı evlilikten sonra olmuş. Zira Kalaylıkoz altmışaltı yaşının demlerini sürerken görüp de beğendiği çocuk yaştaki bir bakireyi allem edip kallem edip karlığına aldığı anda, zaten diline hâkim olamayan heccav ağzına geleni söyleyip vermiş vermiştir. Kalaylıkoz Mehmed ortalık yerde elalemin diline düşmesine sebep olan heccava eskisinden de beter dış bilemeye başlamış. Bir gün, içindeki intikam ateşi öyle bir kabarmış ki, padişaha*

⁴⁷² Şafak, a.g.e., s.228

heccavı şikâyet edip, onun şimdiye değin yazdığı her bir dizeyi başkalarından aşırıldığını iddia etmiş. Padişah bu iddianın aslını astarını araştırabilmek için heccavı huzuruna çağırılmış ve ondan bir gecede tam dört yüz kırk dört dize yazmasını istemiş. Şayet sabahın erken saatlerinde dört yüz kırk dört dizeyi tamamlamamış olursa, kellesinden olacağını söylemeyi de ihmal etmemiş. Heccav eve vardığında esrar çubuğunu doldurup ağlamaya başlamış. “Ne kadar yaşarsam yeterince yaşamış olurum acaba?” diye sormuş kendine. Cevabını bulamamış. Üstadın elinin ayağına dolaştığını, değil dört yüz kırk dört dize tek bir kelime dahi yazamadığını gören harfler, bütün gece uğraşıp didinip nihayet isteneni yerine getirmişler. Heccav sabah uyandığında, kendini ölüme hazırlamak için boynunun etrafına kıpkırmızı bir halka çizmeye koyulduğunda, dört yüz kırk dört dizenin çoktan yazılmış olduğunu görmüş. Büyük bir sevinçle ve gözyaşları arasında vefakâr dostlarına teşekkür etmiş. Sonra koştura koştura saraya gidip, dört yüz kırk dört dizeyi padişaha takdim etmiş. Padişah hayret ve takdir ederek, heccava dört yüz kırk dört altın verilmesini buyurmuş. Bu işe adamakıllı içerleyen Kalaylıkoz Mehmed kuyruğunu kırmış ve bir müddet ortalarda görünmemeyi akıllıca saymış. Ne var ki, bu hadisenin üzerinden çok geçmeden, tekrar padişahın huzuruna çıkıp heccavın kendisine ihsan edilen altınları balıklara, kuşlara, çocuklara ve yağmurlara dağıttığını, artakalanlarla da testi testi şarap içip, âlem üstüne âlem yaptığını fısıldamış. Padişah heccavı tekrar huzuruna çağırılmış. “Sen yazdıysan hatırlarsın. Hatırlayabilirsen gene yazarsın,” diyerek dört yüz kırk dört dizeyi eksiksiz noksansız tekrar bir araya getirmesini istemiş...”⁴⁷³

Heccav’ın bu dizeleri tekrar yazamaması üzerine sultan tarafından kellesi koparılmıştır.

MİHRENGİZ KADIN

Mihrengiz Kadın oldukça zengin bir İstanbul kadınıdır. Isabel’e evlerinden birini verir. Bu evler birer konaktır.

“...Oldukça zengindi Mihrengiz Kadın; İstanbul’un muhtelif semtlerinde pek çok konağa sahipti. Gelip kendisiyle beraber yaşayabileceğini veya konaklarından birine yerleşebileceğini söylediğinde, Isabel hiç tereddütsüz Galata’daki konağı seçmişti...”⁴⁷⁴

Hakkında çok fazla dedikodu yapılan bu kadının, sarayda hatırı sayılır bir ağırlığı olan Meleki Kadının sağ kolu olduğu söylenir. Hemcinslerine olan düşkünlüğü de vardır. Saray ve çevresinde tutunabilmek için her şeyi göze alan bu kadının yardımseverliği de buradan kaynaklanır.

⁴⁷³ Şafak, a.g.e., s.229-230

⁴⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.252

“...Mihrengiz Kadın hakkında çıkartılan dedikodulardan haberdardı. Onun, sarayda hatırı sayılır bir ağırlığı olan Meleki Kadının sağ kolu olduğunu, hemcinslerine ayrı bir alaka gösterdiğini, güzel olan her şeye düşkünlüğüyle nam saldiğını duymuştu. Gözleri velfecri okuyan bu kadının böylesine misafirperver davranıp, konaklarını ve cariyelerini emrine sunmasının tek sebebinin, Kösem Sultanın emirlerine harfiyen uyma gayreti olmadığını da sezebiliyordu...”⁴⁷⁵

⁴⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.253

MAHREM

ROMANIN ÖZETİ

Elif ŞAFAK'ın Mahrem romanı 2000 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü'nü almıştır.

Mahrem, 1999'un İstanbul'undan başlayıp 1999'un İstanbul'unda biten; araya masalların, ülkelerin, hikâyelerin, iyileri, kötülerin, çirkinlerin, güzellerin ve hayvansı insanların girdiği, zaman ve mekânın neredeyse birbiri içine girmiş şekilde anlatıldığı bir romandır. Farklı zaman ve mekânlarda yaşanmış gerçek ve masalsi kahramanların öykülerinden kurulu bir roman olan Mahrem'de, asıl kahraman, 1999'un İstanbul'unda Be-Ce adlı sevgilisiyle beraber Hayalifener Apartmanı'nda yaşayan, şişmanlığı başına dert olan bir kadındır. Ama anlatılanlar sadece bu kadın çerçevesinde gelişmez. Masalsi öğelerinde iç içe olduğu roman, 1885'in Pera'sında yalnızlar yalnızı Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi ve yokuşun tepesinde kurduğu vişne renkli çadırında sergilediği akıllara durgunluk veren, güzel ve çirkinler dünyasıyla devam eder.

Sibiryalı bir samur avcısı olan Timofei Ankidinov'un yüzünden şekillenen çirkinler çirkinini Samur – Oğlan'ın torunu Samur-Kız tıpkı diğerleri gibi Keramet Mumi Keşke Memiş Efendiye çuval dolusu para kazandırmaktadır. Diğer taraftan güzeller güzeli La Belle Anabelle ile karşılaşırız. Yasak bir ilişkinin meyvesi olan ikizlerden en güzel olanıdır. Ama o da Samur Kız gibi lanetlidir. Yazar bizi çadırın bu iki gözdesi ile beraber kâh 1868'in Fransa'sına, kah 1648'in Sibirya'sına götürüp getirir. Ardından onları buluşturduğu yer olan vişne renkli çadırın bulunduğu 1885'in Pera'sına gideriz.

İşte Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin bir yokuş üzerine kurulan vişne renkli çadırı 1885 İstanbul'un Pera'sını anlatırken; diğer bir taraftan yine bir yokuş üzerine kurulmuş, vişne rengine boyalı Hayalifener Apartmanı da 1999'un İstanbul'unu anlatır.

Roman bu iki mekân ve bu mekânlarda yaşayan insanlarla örülüdür.

ROMANIN ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

Romanda şahıslar iki mekân ve iki zaman dilimini kapsar.

Bir 1885 İstanbul'un Pera'sıdır. Burada yalnızlar yalnızı Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin kurduğu vişne renkli çadırında sergilediği, hayvansı insanların, çirkinlerin, kötülerin, güzellerin ve iyilerin geçiş törenine şahit oluruz.

Çadırın iki tarafı vardır. Daha doğrusu iki girişi vardır. Biri erkekler için ayrılan, doğuya bakan ve güzelliklerin sergilendiği kapıdır. Biri de bayanlar için ayrılan batıya bakan ve çirkinliklerin sergilendiği kapıdır.

Çirkinliklerin sergilendiği kapıdan içeri girildiğinde izlenen kişiler şunlardır: Siranuş, Samur Kız, üç çirkinler olan Mari, Takuhi ve Agavni, Kartopu Vergin, Yılanbaz, Kınar Hanım

Güzelliklerin sergilendiği kapıdan içeri girildiğinde ise izlenen kişiler şunlardır: La Belle Anabella, Maskeli Kadın, Hayganuş, Lisa, Maria ve Rosa, Hoyrat Aruzyak, Yılanbaz, Betri Hanım.

Bu kişilerin dışında 1868'in Fransa'sında Madam de Marelle, Monsieur de Marelle, onların kahyası, Süt anne ve Madam de Marelle'nin yasak aşk yaşadığı delikanlı ile karşılaşırız. Ayrıca 1648'in Sibirya'sında ise; Samur Oğlan, Timofei Ankidinov, Beketov, Tobolsk Askeri Valisi anlatılmaktadır.

İkinci hikâye 1999'un İstanbul'udur. Burada da İstanbul'da yine bir yokuşun üzerinde kurulu olan Hayalifener apartmanı'nda yaşayan Kahraman Şişman Kadın, sevgilisi Be-Ce ve onların çevresindeki insanlar – ki bunlar; Kahramanın babaannesi, Liseli Genç Kız, Kahramanın Halası, Minibüsteki Kadın ve Çocuğu, Taksi Şoförü, onun arkadaşı ve işvereni, sokaklarında oturan Tonton Teyze ve onun eniştesi, Apartman Yöneticisi, Ressam, sokakta karşılaştığı Kör Satıcı, Belediye Memuru, Kıymet Hanım Teyze ve Posbıyıklı Kasap- anlatılmıştır.

Romandaki şahısların en önemli özellikleri çirkinlik veya güzelliklerinin yanında inanılmaz hikâyelerin örgüsünde anlatılan ayvansı insanların varlığıdır. Samur Oğlan ile ortaya çıkan bu tür, romanın çirkinlikler kısmını oluşturur. Zaten yazarın bütün romanlarında olduğu gibi bu romanda da masalımsı hikâyelerle anlatılan şahıslar, gerçek olaylarla örülü başka mekâna bağlanarak roman sonda birleştirilir. Burada da 1885'inPera'sı ile 1999'un İstanbul'u birleştirilmiştir.

ŞAHISLAR

BE-CE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Hayalifener Apartmanı'nda sevgilisi şişman kadın ile beraber oturur. Onu ayrıca bir resim atölyesinde de modellik yaparken görürüz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kahramanın sevgilisi olan bu şahıs fiziki olarak biraz farklıdır. Kahraman kadın ne derece iri yapılı ve şişmansa, Be-Ce de o derece zayıf, çelimsiz ve ufak boyludur. Ancak ilk bakışta dikkati çeken yönü ince iki çizgi şeklindeki gözleridir. Onun da gözleri tıpkı Memiş Efendi'ninki gibi birer çizgi halindedir.

“...Ne zaman böyle baksa, acı çikolata karası gözleri, incecik sulu boya fırçasıyla çizilmiş gölgelere dönüşüveriyordu. O nazenin çizgileri baştan çizmekle yükümlüymüşüm gibi titriyordu ellerim. Su fazla gelir boya dağılır da gözleri silinir diye ödüm patlıyordu. Böyle zamanlarda, gözlerinin acayıplığından alamıyordum gözlerimi...”⁴⁷⁶

Dikkat çeken yeri sadece iki çizgi şeklinde olan kara gözleri değildir. Cüssesi de orantısızdır. Organları tam bir uyumsuzluk örneği gibidir.

“... Cüssesine göre fazlasıyla büyük olan ellerini, sanki her biri başka bir ayağa aitmiş gibi yan yana alabildiğine uyumsuz duran ayak parmaklarını, göğsünde kıvrılan sert, siyah kılları, pütür pütür meme uçlarını, açık kalan ağzından başını çıkaran dilinin kırmızısını ve kırmızının cüretini, yüzündeki benleri, nasıl böylesine küçük, küçücük olabildiğini seyrederdim...”⁴⁷⁷

Aslında Be-Ce'nin görüntüsü o kadar farklıdır ki, onun modellik yaptığı yerden ayrılması resim atölyesinin sahibini ve öğrencilerini oldukça huzursuz etmiştir. Günlerce telefon eden adam onu atölyeye döndürmek için elinden geleni yapar.

“...Yaptığı bütün işleri bırakmış, tüm zamanını sözlüğüne adamıştı. Bu durum en çok resim atölyesinin sahibini etkilemişe benziyordu. Anlaşılan adam, tam da Be-

⁴⁷⁶ Elif Şafak, *Mahrem*, İstanbul, 2002, s.81

⁴⁷⁷ Şafak, *a.g.e.*, s.133

*Ce'ye sadece pazartesileri değil her akşam modellik yapması için teklif getireceği bir anda, onun işi bıraktığını öğrenmişti. O andan itibaren de üst üste telefonlar açıp, öğrencilerinin bilhassa Be-Ce'yle çalışmasını arzuladığını, hem zaten bu işin çok fazla vakit almadığını, bu saatten sonra onun gibi herkesin ilgisini çeken bir model bulmakta zorlanacağını ve gerekirse ücreti yükseltebileceğini tekrar tekrar anlatmıştı. Faydasızdı. Be-Ce artık sözlüğünden başka bir şeyle uğraşmak istemiyordu...*⁴⁷⁸

Bu fiziki yapının farklılığı kahramanın sözleri ile de desteklenmiştir.

*“...Ama bence öğrencilerin işlerini bu kadar zorlaştıran şey, Be-Ce'nin duruşundaki geçicilikten çok, gözlerindeki acayıplıktı. Her zaman değil ama bazen Be-Ce'nin gözleri iki kesik, iki incecik çizgiden ibaret kalır ve sanki...sanki kapanırlardı. Böyle zamanlarda gözleri hiçbir şey anlatmaz, sanki ne hissettiğini ele vermezdi...”*⁴⁷⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Be-Ce'nin davranış özelliği ve kişiliği hakkında verilen bilgiler, fiziki özelliklerinde olduğu gibi daha çok roman kahramanı olan şişman kadının anlatıklarına dayanılarak verilmiştir.

Çok rahat ve kaygısızdır. Kahramanın aksine görüntüsünden hiç şikâyetçi olmayan Be-Ce bir resim atölyesinde modellik yapmaktadır. Ancak onun gamsız tavırları Kahraman Şişman Kadın tarafından çok yadırganır.

*“...Haftada bir gün saatlerce kıpırdamadan modellik yapıyordu orada. Adeta, vaktiyle dilediğince koşup oynadığı doğanın aynasında bir daha asla suretini göremeyeceğini yüreğinin derinlerinde hisseden bir siyahî köle gibi dikiliyordu satılığa çıktığı panayırda. Umarsızca bakıyordu mezad malcılarına, muhtemel alıcılarına. Hiç fark etmezdi kime düştüğü; ha o, ha öbürü. İşte böyle bir kayıtsızlık içinde poz veriyordu hiç tanımadığı insanlara. O sevimsiz atölyeye niçin gittiğini, nasıl böyle davranabildiğini anlayamıyor; kaygısızlığını yadırgıyordum...”*⁴⁸⁰

Oldukça yaratıcı fikirler üreten Be-Ce, nazar sözlüğünü anlatırken aslında bir nevi hayat felsefesini de gözler önüne sermektedir. Tumturaklı laflar etmeyi çok sever. Onun için hayat görülendir. Her şey görmek ve görülmek için vardır.

“...Nereden çıktı bu şimdi?” “ dedim bir gün. “Nereden mi çıktı? Vardı zaten. Hep vardı. Baksana, hayatımız görmek ve görülmek üzerine kurulu. Bütün dertlerimiz, tasalarımız, takıntılarımız, mutluluklarımız ve hatıralarımız... hatta şu dünyadaki varlığımız... hatta ve hatta bizim aşkımız... hepsi ama hepsi görmeye ve görülmeye dair. İşte Nazar Sözlüğü madde madde bunu gösterecek. Maddeler ilk bakışta birbirinden kopuk gibi görünecek ama aslında, hepsi görmek ve görülmekle bağlantılı olduğu için, her bir madde alttan alta bir diğeriyle bağlantılı olacak. Yani

⁴⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.82

⁴⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.72

⁴⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.70

aslında hepsi aynı bütünü ayrı bir parçasını oluşturacak. Böylece Nazar Sözlüğü kırk yamalı tek iplikli şaman kisvesi gibi olacak. Bu benzetmeyi de bu sabah buldum. E, ne diyorsun?” Gülümsedim. Nasıl da seviyordu tumturaklı laflar etmeyi...”⁴⁸¹

İnanılmaz bir azim ve kararlılık örneği sergiler. Yaptığı işi çok önemseyen, arkasında duran en önemlisi yaptığı işin heyecanını paylaşmayı seven Be-Ce, her ne pahasına olursa olsun kararından dönmeyecektir.

“...İşte o gün sinema dönüşünde, Be-Ce’yi bilgisayarının karşısında çalışırken bulmuştum. Heyecanla yanına çağırılmıştı beni. “Sevgilim, bu bir Nazar Sözlüğü,” demişti ekranı göstererek. Dünyada en çok sevdiği iki kişiyi nihayet tanıştırmış biri gibi, tanıştırdıklarının hemen kaynaşmalarını bekleyerek. İşte her şey böyle başlamıştı...Be-Ce’nin bu sözlük merakını ilk başlarda deliliğine yormuş ve geldiği gibi geçer sanmışım. Ama öyle olmadı. Aksine, her geçen gün katmerlenerek çoğaldı. Harıl harıl çalışıyor ve birbirinden tamamen kopuk bir sürü görsel ayrıntıyla aynı anda ilgileniyordu. Genellikle geceleri yazıyordu. Zamanla, ilk başlarda uykularını kaçırarak klavye tıkırtılarını dinleye dinleye uyumaya alışmışım. Her gecenin sonunda, yazdıklarını şeffaf bir dosyaya koyup, saklıyordu günışığından ve benden. Sabah kalktığımda, o uykuya daha yeni yatmış oluyordu. Aynı evin içinde olmamıza rağmen, birbirimizi giderek daha az görmeye başlamıştık...”⁴⁸²

Nazar sözlüğünü çok fazla önemseydiği için sözlüğün tıkanıp noktada hırçın ve huzursuz olur. Bu huzursuzluk onun özel hayatını çok etkiler.

“...Öyle hırçınlaşmıştı ki... Çoğu zaman evin içinde huzursuz huzursuz dolanıyor, sudan bahanelerle tartışma çıkarıyordu. Ev fazla sıcaktı, dışarı fazla soğuk; yandaki asabi komşu televizyonun sesini fazla açıyor, alttakilerin çocuğu fazla viyaklıyor, yönetici kendine fazladan işler arıyordu. Ortalık fazla dağınıktı; ya da bu dağınıklık artık ona fazla geliyordu. Kedi fazla tüy döküyor, ben fazla soru soruyordum. Her şey, hepimiz fazla geliyorduk. Sadece fazladan bir Nazar Sözlüğü maddesi bulduğunda, sadece o zaman yatışıyordu...”⁴⁸³

Her konuda gösterdiği kararlılık aslında onun inatçılığından kaynaklanmaktadır. İnsanların, yaptığı işi değil eleştirmesi, işi hakkında konuşması bile onu kızdırırken, sevgilisinin modellik konusundaki yorumu onu daha da alevlendirir. Ve gerçek inadını kendi cümleleriyle dile getirir.

“...İnsan kendini nasıl teşhir ederdi; hem niye? Be-Ce sorularımı cevapsız bırakıyordu. “Madem öyle, inadına!” diyordu üstelediğimde. Madem nasıl? İnat niye? Anlayamıyordum. Anlamak istemiyordum belki de...”⁴⁸⁴

İnatçılığının yanında çok kararlı bir yapısı olduğu görülen Be-Ce kafasına koyduğunu yapmak için maddi manevi her şeyi reddeder.

⁴⁸¹ Şafak, a.g.e., s.81

⁴⁸² Şafak, a.g.e., s.80

⁴⁸³ Şafak, a.g.e., s.149.

⁴⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.71

“...Öğrencilerinin bilhassa Be-Ce’yle çalışmasını arzuladığını, hem zaten bu işin çok fazla vakit almadığını, bu saatten sonra onun gibi herkesin ilgisini çeken bir model bulmakta zorlanacağını ve gerekirse ücreti yükseltebileceğini tekrar tekrar anlatmıştı. Faydasızdı. Be-Ce artık sözlüğünden başka bir şeyle uğraşmak istemiyordu...”⁴⁸⁵

Her şeye rağmen heyecanı, çocuksu coşkusu, tıpkı bir sırrı çözmüş gibi anlatış tarzı, onun çirkin yüzünü, orantısız vücudunu hatırlatmaz sevdiğine.

“...Film o kadar da önemli değildi. Ne de olsa, Be-Ce’nin coşkusu benim tutkumun akranıydı. Sırf onun coşkusunu görebilmek için her soruyu sormaya hazırdım. Aslında galiba onun anlattıklarını dinlemiyor, anlatışını seyrediyordum. Konuşurken, lanetli bir mezar taşında dehşetengiz bir sırrı çözüyormuşçasına hece hece heyecanlanmasını seviyordum...”⁴⁸⁶

KAHRAMAN (ŞİŞMAN KADIN)

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Bir yokuş üzerinde bulunan Hayali Fener Apartmanı, bu apartman Be-Ce ve Şişman Kadının oturdukları evdir. Bu ev tıpkı Keşke Memiş Efendi’nin vişne renkli çadırı gibi bir tepe üzerindedir ve aynı renge sahiptir. Ayrıca Be-Ce’nin fiziki görüntüsü de zaten Keşke Memiş Efendi’nin ta kendisidir. Onun da gözleri tıpkı Memiş Efendi’ninki gibi birer çizgi halindedir.

“... Bir sabah uyandığımızda boyacılar gitmiş, sis dağılmıştı. Hayali Fener Apartmanı tepeden tırnağa vişne rengine boyanmıştı. Renk seçimi yöneticimize aitti...”⁴⁸⁷

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şişman Kadın çok şişmandır. Diğer şişman insanlar gibi çevresindekiler de onu çok güvenilir ve sevimli bulur. Onun şişmanlığı sert köşeleri, kesici aletleri yumuşatır sanki.

⁴⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.82

⁴⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.134

⁴⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.151

“...Oysa öteki öğretmenlerden daha iyi değildim. Sadece çok çok daha şişmandım. Görünüşüm ana babalara güven veriyordu. Ben başlarında olduğum sürece, çocuklarının yere düşüp yaralanmasından, birbirlerini hırpalamasından, kesici aletlerle oynamasından daha az endişe ediyorlardı. İçi çilekli puding kıvamında ve tadında rüyalarla doldurulmuş kocaman bir balon gibi, etrafımdaki bütün hareketleri yumuşatıyordum. Ben varken, maket bıçakları daha az kesici, masaların kenarları daha az sivri, itip kakışmalar daha az sert, hatta bahçedeki kaydıraklar bile daha az kaygandı. Ben ortalıktayken çocuklar güven içindeydi. Belli ki, bu iş için biçilmiş kaftandım...”⁴⁸⁸

Sıkıldığında parmaklarının şeytandırnaklarını yiyen kahramanın parmakları, her zamanki gibi saklanması gerekir.

“... Düşünürken, dikkatlice baktım işaret parmağıma. Şeytandırnakları kopartılmış, etleri yenmiş parmağımı telaşla sakladım, kimse görmesin diye...”⁴⁸⁹

Boyu çok uzun olduğu için diğer şişmanlar gibi sevimli, tostoparlak değil de bayağı iri görünür.

“...Aslında bunun sonuçlarına benden ziyade, başkalarının katlandığını itiraf etmeliyim. Etrafına neşe saçan şu kırmızı yanaklı, dost canlısı, anaç ve lafazan tombiş kadınlardan biri değilim ben. Zaten böyleleri ekseriya kısacık boylu oldukları için, tüm kilolarına rağmen hala ufak ve tostoparlak görünürler; dolayısıyla da sevimli sayılabilirler. Bana gelince, kilolarım kadar boyumun da normalin üzerinde olması, beni “ tombiş “değil “ irikiyim “ kılıyor...”⁴⁹⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok inatçı olan kahraman kadın minibüsteki küçük çocuktan hoşlanmıyor. Aslında bir kreş öğretmeni olan kahramanın çocukları sevmesi gerekirken bu çocuğu hiç sevmediğini söylemesi biraz gariptir.

“... İki-kişilik-ücret-ödeyen-bir-buçuk iken yolculuğum, iki-kişilik-ücret-ödeyen-sıfır olacak yokluğum. Üstelik ben bu minibüsten inersem, annesi, pörtlek-gözlü-çirkin-çocuğu benim yerime oturtacak muhtemelen. Vazgeçiyorum...”⁴⁹¹

Şişmanlığından ötürü, kendisini kimsenin istemeyeceğini düşünür. Kendine bu konuda kurallar koyar. Ancak Be-Ce karşısına çıkınca koyduğu kurallardan vazgeçer. İçinde bulunduğu bu durumu şöyle dile getirir; “... Mesele Be-Ce değildi; ben, bir sevgilim olmasına inanamıyordum. Malum, benim kadar şişmansanız eğer, bazı defterleri baştan kaparsınız. Yani, “bir sürahi basiretin kalorisi bir yudum musibetinkinden azdır” kuralı burada da işler. Kısacası olmadık hayaller kurup sonradan acı çekeceğime, ta baştan kabullenmiştim beni asla kimsenin istemeyeceğini, sevmeyeceğini. Ama Be-Ce böyle birdenbire karşıma çıktığından

⁴⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.83

⁴⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.85

⁴⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.22

⁴⁹¹ Şafak, a.g.e., s.31

*beri, koyduğum kuralların önemi kalmamıştı. Onunla birlikteyken dalgalıdır boyumu aşırıyordu; oysa ancak tatlı suyun durgunu uğrunda halkalar doğurabilecek birer çakıl taşıydı kendi kendime verdiğim her nasihat. Artık dinlemiyordum ben de...*⁴⁹²

Bazen kendine güvenmediği gibi Be-Ce'ye de güvenmez. Onun gerçekten evde çalışıp çalışmadığını merak eder.

*"...Be Ce'nin geldiğimi duymasını istemiyordum Çünkü bensizken neler yaptığını görmek, bensizliğine baskın yapmak istiyordum... Ortalıktaki her şey, onun saatlerdir burada olduğunu, benim yokluğumda tek yaptığı şeyin çalışmak olduğunu göstermek için ince ince ayarlanmıştı sanki. Şüpheye kapılıyordum..."*⁴⁹³

Şişmanlığı onun için bazen ciddi bir dert olur. buna son derece kızan kahraman hemen savunmaya geçer. *"...Bütün bunlar o kadar anlamsız, o kadar abartılı ki! Asansörlerde tehlike saçacak kadar şişman değilim elbette. Hemen hemen her asansör, en düşük ihtimalle aynı benim kilomda üç kişiyi taşıyabilir. Bu yüzden, insanların böyle davranmasına bir anlam veremiyorum. Ama anlaşılan, görüntüm her şeyin önüne geçiyor. Daracık asansörde benimle yan yana gelenler, mantıklarıyla değil, gözleriyle düşünmeye başlıyor. Geride kalmıştı bütün bunlar. Hayalifener Apartmanında asansör yoktu..."*⁴⁹⁴

Kimsenin onları birlikte görmesini istemeyen kahraman aslında aradaki farklılığa da, takılmış durumdadır. Garip bir şekilde sadece bunu mahremi olarak düşünür.

*"...Her akşam birbirimize o gün dışarıda birlikte neler yaptığımızı anlatıyorduk. Çünkü biz dışarıda birlikte olamıyorduk. Hayalifener Apartmanının dışına adım atar atmaz sevgililiğimiz sona eriyordu. Gündüzleri birlikte dışarı çıkamıyor, sokaklarda beraber dolaşamıyorduk. Dışarıdayken değil yan yana yürümek, kazara karşılaşsak bile uzaktan kuru bir selamla yetiniyorduk. Yan yana görülmemeliydik. Galiba Be-Ce'den çok bendim bu konuda titizlenen. Kimsenin bizi birlikte görmesini istemiyordum. Dışarısı 'bize yasaktı. Sadece "ben" vardı mahremiyetin bittiği yerde. İşte bu sebepten, akşamları evde buluştuğumuzda, o gün ayrı ayrı yaptıklarımızı sanki birlikte yapmışız gibi, sil baştan anlatıyorduk birbirimize..."*⁴⁹⁵

Şişman Kadın'ın en çok rahat ettiği yer, süper marketlerdir. Çünkü o, dışarıda hiç kimseden böyle iyi davranışlar görmüyordur. Kendisine iltimaslı davranıldığını düşünür. Başkalarında hoş görülme pek çok şeyi rahatlıkla yapabilme hakkına sahip olduğunu düşünür. Buralarda bir çocuk kadar rahattır, her şeyi alıp açabilir, kasaya gitmeden önce yiyebilir. Tadımlık peynir ve zeytinlerden dilediğince tadabilir;

⁴⁹² Şafak, a.g.e., s.74

⁴⁹³ Şafak, a.g.e., s.76

⁴⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.76

⁴⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.77

“...Dışarıda, şişmanlığımın yadırganmadığı tek yerdi süpermarket. Civardaki bütün süpermarketleri bilirdim; civardaki bütün süpermarketler de beni. Ahbablarıymışım gibi candan gülümseyerek karşıladı beni kapıdaki güvenlik görevlileri. Şarküteride peynir salam kesenler, ne zaman önlerinden geçsem muhakkak yeni bir peynir yahut salam tavsiye eder; balık reyonundaki görevli bir tek benim balıklarımı temizlerken surat asmaz; pastane kısmına bakanlar beni her görüşlerin- de baklava börek ikram eder ve en az birkaç çeşit ekmek almamı bekler; meyve sebze bölümünde çalışanlar depodan getirdikleri henüz açılmamış kasaları sırf ben taze mahsullerden seçebileyim diye vaktinden evvel açmaktan gocunmaz; kasiyer kızlar benimle sohbet etmeye can atardı. Süpermarketlerde ayrıcalıklı olduğumu hissederdim. El arabamı tıka basa doldurabilir, buna rağmen hemen ertesi gün gene aynı süpermarkette gene abartılı bir alışveriş yaparken görülebilir, hatta bunu her gün bu şekilde sürdürebilir, gene de yadırganmazdım. Başkalarında hoş görülme pek çok şeyi rahatlıkla yapabilme hakkına sahiptim. Tadımlık peynir ve zeytinlerden dilediğimce tadabilir; bisküvileri, gofretleri, cipsleri açıp yiyebilir...”⁴⁹⁶

Onlar için hayat gerçekten de zordur. Birlikte olabildikleri nadir yerlerden biri olan sinema bile bazen çok eziyetli bir şeye dönüşür.

“... İkimiz de sinemayı seviyorduk. Sinema, Hayalifener Apartmanı dışında birlikte olabildiğimiz tek mekândı. Genellikle içeri ayrı ayrı girip, filmi ayrı ayrı izliyorduk. Ama eğer salon tenhaysa, ortalıkta çok fazla meraklı göz yoksa yan yana oturuyorduk. Karanlıkta elde tutuşuyorduk film boyunca. Gene de diken üstünde oluyordum. On dakikalık aralardan nefret ediyordum. Bazen, ara yaklaştığında, ikimizden biri kalkıp başka bir yere geçiyordu ama Çoğu zaman filme dalıp bu anı kaçırdığımız için, ışıklar yanar yanmaz koltuğumuzda suçlu suçlu büzülüydük. O bir türlü bitmeyen on dakika boyunca, Be-Ce tortop olup, iyice aşağıya kayıyordu oturduğu koltukta. Benimse yapabileceğim bir şey yoktu. Ne kadar büzülürsem büzüleyim, gözden kaçamayacak kadar iriydim...”⁴⁹⁷

İnsanların söyledikleri bazen inanılmaz batır. Kendini aptal gibi hisseder. “...“Çok yakışacak,” dedi kuaför. Yüzünü zayıf gösterecek. Hiçbir şey demedim. Gülücüklerine gülücükle karşılık vermedim. Önünde oturduğum geniş aynadan ona baktım. Rahatsız olup, gözlerini kaçırdı benden. Nefret ediyordum şişmanları aptal zannedenlerden...”⁴⁹⁸

Tekrar yiyebilmek için kusar. Artık kusmak onun için normal bir şeydir. Ne kadar yerse yesin ve ne kadar kusarsa kussun tekrar yiyebilir. Bu psikoloji ile her zaman aynı şeyi yapar. Yer kusar, kusar yer...

“... Gayet iyi biliyorum ki, işimi bitirip kapıyı açtığımda, masama oturup yeni bir çay, hatta ikinci bir yaş pasta ısmarladığımda, sadece benim görmüş olduğum bu nahoş elvermeyecek gözlerim. Huzurla kusuyorum. Biraz sonra acı su doluyor ağzıma. Ama oyuna gelmiyorum. Midenin mahzenlerinde saklanan bazı yiyecekler,

⁴⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.77

⁴⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.79

⁴⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.85

önden acı suyu gönderip midenin tamamen boşaldığı kanısını uyandırarak kurtulabileceklerini sanırlar. Birer birer tespit edip yerlerini, yaka paça dışarı çıkartıyorum hepsini. Gene de ne kadar uğraşırsam uğraşayım, yediğimden daha azını kısılabiliyorum her zaman. Hep bir şeyler kalıyor geride, içimde, derinde. İster istemez, yediğim yaş pastanın en kalorili kısımlarının midemin derinliklerinden bana bakıp, kıs kıs güldüklerini düşünüyorum. Zorlamak fayda etmiyor. Acı sudan başka bir şey çıkmıyor bir süre sonra. Zamanı gelince. Sifonu çekiyorum. Sular basıyor ortalığı...⁴⁹⁹

Diğer şişman insanlar gibi çevresindekiler de onu çok güvenilir ve sevimli bulur. Onun şişmanlığı sert köşeleri, kesici aletleri yumuşatır sanki. Bu yüzden veliler onun tüm gün çocuklarının başında olmasını isterler.

“...Kreşin müdürü, beni sık sık yanına çağırıp, velilerin bütün gün çalışmamı talep ettiğini hatırlatıyordu. Dediğine göre veliler beni çok seviyordu. Akşam çocuklarını almak için kreşe geldiklerinde, karşılarında beni görmek istiyorlardı...⁵⁰⁰

Şişman kadın dışarıyı sevmiyor. Hep gözlerden uzak kalmak istiyor. Dışarı çıktığında insanların ona bakışını saçlarına sinen sigara kokusuna benzetiyor, her akşam geldiğinde saçlarını yıkayarak bundan kurtulmaya çalışıyor.

“...Ama ben sabahları kreşe gitmekte öyle zorlanıyordum ki. Aslında, Hayalifener Apartmanının dışına çıkmamı gerektirecek hiçbir şey yapmak istemiyordum. Dış kapıyı açar açmaz yakama yapışveriyordu eve geri dönme isteği. Dışarıyı sevmiyordum. Dışarı sıfatların diyarıydı. Şişmanlığımı bana hatırlatmak için birbirleriyle yarışıyorlardı kreşteki çocuklar. Bütün gün etrafında pofur pofur sigara içilen biri akşam eve gittiğinde nasıl saçlarındaki tütünü koklarsa, ben de eve dönüşümde ş-i-ş-k-onun harflerini kokluyordum saçlarımda. Artık eve gelir gelmez ilk işim saçlarımı yıkamak olmuştu. İç içe geçmiş harfler döne döne kayboluyordu küvetin deliğinde. Ne kadar şampuanlarsam şampuanlayayım gene de çıkmıyordu bazıları. Pıtrak gibi yapışıp kalmışlardı. O zaman, Be-Ce yardıma geliyordu; eliyle tek tek ayıklıyordu ş’leri, i’leri, k’leri ve o’ları. Derken bir gün, saçlarımı boyamaya karar verdim. Ş-i-ş-k-o’nun harflerinden kurtulamayacağım aşikârdı. Ama uygun bir saç rengiyle görünmez kılabilirdim onları; kir göstermeyen bir kazak gibi...⁵⁰¹

İnsanların belli şeyleri yenebilmesi için kendiyle barışık olmasının şart olduğunu söylüyor. “...Diyelim ki adam kör. Etrafındakiler pederane bir nezaketle mümkün mertebe “ kör “ kelimesini kullanmamaya, gerektiği takdirde “ ama” demeye özen gösterirken, kör adam onlardan birkaç adım öne geçip körler hakkında merhametsiz fıkralar anlatmaya başlıyor. Ötekiler çarnaçar güliyorlar fıkralara; Kör bir adamın şappadak körlerle dalga geçebilmesinin ihtişamı karşısında şaşkın

⁴⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.25

⁵⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.83

⁵⁰¹ Şafak, a.g.e., s.83

ve sıkkın. İşte aşağı yukarı böyle bir şeydir “bir sürahi basiret kalorisi bir yudum musibetinkinden azdır” kuralı...”⁵⁰²

Kahraman kendini ve şişmanlığını eleştiriyor. Aslında kendine acıyor. Şişmanlığın pisboğazlığının, açgözlülüğünün, tamahkârlığının tescili olduğunu düşünüyor. Böylece bir kör ile şişmanın, insanlar tarafından algılanmasının oldukça farklı olduğunu söylerken aslında kendini suçlu hisseder.

“...Her şişman, kendi şişmanlığının başlıca müsebbidir. Bir insanın şişmanlığı, onun pisboğazlığının, açgözlülüğünün, tamahkârlığının tescilidir. Körlük ne denli ciddiye alınacak bir şeyse, şişmanlık da o denli dalga geçilebilecek bir şeydir. Hal böyle olunca da, şişman birinin şişmanlığıyla dalga geçebilmesi, kör birinin körlüğüyle dalga geçebilmesinin bıraktığı etkiyi bırakamaz, uyandırdığı saygıyı uyandıramaz. Bu sebepten işte, ben şişmanlığımı başkalarına açarken son derece ciddi davranırım. Alay konusu olageleni, gayet ciddi bir mevzuya çevirerek, altın kuralı kendi şartlarıma göre yontarım...”⁵⁰³

Daha ortaokulda görenleri hayrete düşürecek kadar kilo almadan önce çok zayıf olduğunu hatırlayıp üzüyor.

“...Çok daha küçükken gayet zayıf sayılabildim aslında. Bulanık da olsa hatırımda. Çok sürmedi. Geçen her gün, biten her sene, ben biraz daha kilo aldım. Daha ortaokul bitmeden, görenleri hayrete düşürecek kadar şişmanlamıştım. Durmadım. Durmadı...”⁵⁰⁴

Her şişman insan gibi rejimler, hareketler, diyetler, akupunktur tedavisi ne yaparsa yapsın zayıflayamamış, belki de daha fazlasını almıştır. Böylesine bir sorunla uğraşırken sonuca ulaşamamak onu şaşkına çevirmiş, güvensizliğe yol açmıştır.

“...Neler yapmadım ki zayıflamak için. Doktor kontrolünde adım adım diyet programları, kafama göre koşardım diyet programları, açlıktan öldürmeyen ama süründüren kalori hesapları, litre litre su kibrit kutusu büyüklüğünde yağsız peynirler, kızarmış kepek ekmeklerin sayılı kırıntıları, aç açına geçen günler, gece terletsin diye yatmadan evvel giyilen tulumlar, karabasanların döktürdüğü terler, her birinden sekizer kere yapılması lazım gelen hareketler, uyanır uyanmaz aç karına içilen karışımlar, iştah kesici haplar... İshal yapan haplar. Hipnozla tedavi, akupunkturla tedavi, gurup terapileri, donuk psikologlarla donuk seanslar, oluk oluk akan paralar. Baktım ki olmuyor ve olmayacak, ben de ipin ucunu koyuverdim. Hiçbir zaman kavuşamayacağım bir görüntüye öykünmekten bıkmış usanmıştım. Nicedir canımın her istediğini yiyiyor, sonuçlarına katlanıyorum...”⁵⁰⁵

“Şişman, şişmanın yegâne panzehiridir,” diyen kahraman aslında haksız da değildir. Karşılaştırmalar yaparken bile bunun doğruluğuna inandırıyor insanı.

⁵⁰² Şafak, a.g.e., s.20

⁵⁰³ Şafak, a.g.e., s.20

⁵⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.21

⁵⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.21-22

“...Kalabalığın içinde yürürken karşıdan şişman bir kadın geliyor diyelim, hemen o sizi, siz onu göz hapsine alırsınız. Her iki taraf da berikine bakmıyormuş gibi yapadursun, merak edilen soru ortaktır: “ Acaba onun kadar şişman görünüyor muyum? “ Cevapsa hemen hemen her zaman aynıdır: “ Öteki daha şişmandır! “ Malum, doğuştan başkalarına muhtaçtır sıfatlar; yalnızlıktan hazzetmezler. Ne dikine çizgiler, ne koyu renkler, ne de hatları örten kıyafetler... Şişmanları ancak şişmanlar zayıf gösterebilir. Şişman şişmanın yegâne panzehiridir...”⁵⁰⁶

Çok akıllı ve her şeyin farkında olan şişman kadın asıl panzehirin yemek yememek olduğunun da farkındadır. “...Tabii en önemlisi boğazına hâkim olmak. Yemeyeceksin. Bu kadar basit. Ne var ki, yaz sıcağında erimiş asfalttan sandaletlerine yapışmış sakıza bezer yemek yemek. Ya hiç bulaşmayacaksın, ya da çektikçe uzamasını yadırgamayacaksın...”⁵⁰⁷

Onun için acıkmak her anında bir ihtiyaç olmuştur. Ancak bu ihtiyacını sorgulayan biri olduğunda kendini çok fena halde bırakıyor, gözlerinin dolmasına, sesinin titremesine mani olamıyor. Çünkü o, her an değil her saniye acıkabilme özelliğine sahiptir.

“...Ne zaman yemek yiyorsun? Diye sormuştu midemi yıkayan doktor. “acıktığımda” demiştim sesimin titremesine mani olmadan. Ne zannediordu ki? Ben de herkes gibi acıktığımda yemek yiyorum tabii ki. Tek mesele sık acıkmam. Yani ben heyheyletim tuttuğumda acıkıyorum ve sakinleşip durduğumda; sıkıcı bir film izlediğimde acıkıyorum ve güzel bir filmden çıktığımda; güneşli bir gün de kemiklerimi ısıtmanın tadını çıkarırken acıkıyorum ve sıcağa zerre kadar tahammül edemediğimde; olur olmadık şeylerden kaygılandıkça acıkıyorum ve kaygılarımın boşuna olduğuna ikna edebildiğimde; uyandığımda acıkıyorum ve gözümü uyku tutmadığında; lokantaların önünden geçerken acıkıyorum ve lokantaların önünden geçmemek için yolumu değiştirdiğimde; gün boyu başkaları ile birlikteyken acıkıyorum ve günüün sonunda nihayet yalnız kalmayı başarabildiğimde; fazla yememeye gayret ettiğimde acıkıyorum ve nasıl olsa ipin ucunu kaçırıp gene fazla yediğimi gördüğümde... yani ben acıktıkça yiyiyorum ve acıkınca sadece...”⁵⁰⁸

Zayıf bir çocuk olduğu zamanları hatırlayıp, hatırlamamanın şu andaki durumuna bir gıdım faydası dokunamayacağını kabullenmiştir. Geçmiş, geçip gitmiştir, yapabileceği tek şey kendiyi barışık olmaktır. “...Bende bir değişiklik olmazdı; yüzüm hep aynı yüzdü, gövdem hep aynı gövde. Kendimi bildim bileli üzerimde taşıyordum bu illeti; kundağıma ilıştırilecekken, yanlışlıkla etime dikilmiş bir muska gibiydi şişmanlığım. Sanki ondan kurtulmaya çalıştıkça çarpılmış ve bu yüzden daha beter şişmanlamıştım. Oysa geçmişte, yani çok çok önce, hiç de şişman olmadığım bir dönem vardı, çocuklukta bir safha. Ama şu anda bunun önemi yoktu. Zayıf bir çocuk olduğum zamanları hatırlayıp hatırlamamamın şimdiki şişmanlığıma bir gıdım faydası dokunmuyordu. Geçmiş, geçip gitmişti...”⁵⁰⁹

⁵⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.23

⁵⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.24

⁵⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.24

⁵⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.133

Şişmanlığı her zaman başına bela olan, onun yüzünden fazlasıyla psikolojisi bozulan bu sevimli şişman kadın, romanın sonunda gazı açarak intihar eder. Neyse ki komşular ve Be-Ce tarafından kurtarılır. Ama onun asıl inihar sebeplerinden biri de Be-Ce adlı sevgilisi ile aralarında geçen bir konuşmada gururunun alaşağı edilmesidir. Şişmanlığına da değinen Be-Ce onunla birlikte olma sebebinin işine geldiği için olduğunu da söyler.

KÂHYA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1868 Fransa'sında Monsieur de Marelle ve Madame de Marelle'ye ait bir çiftlik evinde yaşar. Evin kâhyasıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Evin kâhyası olan bu adamın saçları pas rengidir ve kıvrıktır. “...*Kadın nefret ediyordu kâhyadan. Bilhassa da saçlarından. Pas rengiydi kâhyanın saçları; küstah bir edayla kıvr kıvr dökülüyorlardı omuzlarına...*”⁵¹⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çiftlik evinde olan biten her şeyden haberdardır. Monsieur de Marelle'nin, Madame de Marelle'ye yaptığı işkencelerden Madame de Marelle'nin başka biriyle olan ilişkisine, her şeyi bilir.

“... *Kâhya, Madame de Marelle'nin geçmişi ile bugünü arasındaki tek bağıdır... Yeni evli gencecik kadının gözlerindeki taze şaşkınlığın, her geçen gün nasıl korkuyla kıvılcımlandığını bilen tek insandı...*”⁵¹¹

Çok akıllı ve kurnazdır. İyilik onun karakterinde olmayan şeydir. Bu yüzden şahit olduğu her şeyi, çıkarımı düşünerek dilini tutar kimseye söylemez. “...*Bunca zamandır gördüklerini görmemiş, duyduklarını duymamışsa, kâhya da bilirdi tırpan kadar kör, tırmık kadar lal olmayı. Elbette iyiliğinden yapmıyordu bunları. İyilik onun yanına bile yaklaşmazdı. Tıpkı bir tırmık ya da tırpan gibi cansız olmayı yeğlediğinden yaşıyordu olsa olsa. Cansızlığına zarar gelmesin diye, dilini tutuyor, işine bakıyordu...*”⁵¹²

⁵¹⁰ Şafak, a.g.e., s.110

⁵¹¹ Şafak, a.g.e., s.110

⁵¹² Şafak, a.g.e., s.110

KAHRAMANIN BABAANNESİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Kahramanın babaannesi İstanbul'da yaşar. Özellikle oturdukları evden söz ediliyor. Ev, tuzlanmış çağla yeşili renginde bahçesinde vişne ağacı ve bir de kömürlük olan iki katlı bir evdir.

Daha sonra kızının yanına gider “...Eşyalarla yüklü kamyon şehrin öteki yakasında, beş katlı bir apartmanın önünde durdu. Burada babaannenin kızı oturuyordu; kocası ve üç çocuğuyla birlikte. Babaanne, bu yaştan sonra damadın evinde sığıntı gibi yaşamasına sebep olanlara beddua ede ede çıktı merdivenleri...”⁵¹³

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Babaanne çok zayıf ancak çok dinç bir kadındır.

“...Tıg gibi idi babaanne. Öyle yavaş çiğnerdi ki lokmaları, dişsiz ağzında tel tel çözümlenerek tadını çoktan yitiren yemeğini nihayet yuttuğunda ne yediğini unutmuş olurdu...”⁵¹⁴

Sık sık oruç tuttuğu için dudakları hep kurudur.

“...Böyle diyor ve nar kabuğu kadar sert, nar kabuğu gibi alacalı dudaklarını sınıksız kapalı tutuyordu. Kabuk yarılsa, yerlere saçılacaktı kelimelerin taneleri ama yarılmıyordu...”⁵¹⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Babaanne mahalledeki kadınlara hiç benzemez çünkü onlar dedikoduyu ve konuşmayı çok severler. “... Öteki kadınlara hiç benzemiyordu babaanne. Çünkü onlar çok konuşuyordu...”⁵¹⁶

Çok disiplinli ve kuralcı bir kadındır. Çocuk yetiştirmenin kurallarını da çok farklı bir şekilde benimsemiş öyle de benimsetmeye çalışmaktadır. “...Yemek seçmek nankörlüktü... bile bile kötü pişirirdi yemekleri. Bazen hiç tuz serpmez, bazen

⁵¹³ Şafak, a.g.e., s.171

⁵¹⁴ Şafak, a.g.e., s.172

⁵¹⁵ Şafak, a.g.e., s.162

⁵¹⁶ Şafak, a.g.e., s.162

*de acıyı basar ya da gıdım yağ koymazdı. Çocuk her şeyi yemeye alışmalıydı. Tabi yememeye de...*⁵¹⁷

Çok da dindar olan babaanne sık sık oruç tutar.

*“...Sık sık oruç tutardı babaanne. Geçmiş ve gelecek Ramazanların borçları hiç azalmazdı...”*⁵¹⁸

SÜTANNE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1868 Fransa’sında Monsieur de Marelle ve Madame de Marelle’ye ait bir çiftlik evinde yaşar. Bir köylü kadınıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sütanne genç ve sağlıklı bir kadındır. Köylü olduğu için koyun ve süt kokar.

*“...Civardaki köylerden birinde bu işe uygun bir kadın bulundu. Genç ve gürbüzdü. Koyunyünü ve peynir ve saman ve bulamaç kokuyordu. Yeni doğum yapmıştı. O kadar çok sütü vardı ki, sanki değil bir, bir düzine bebeği tka basa doyursa bile kolay kolay inmeyecekti göğüslerinin şişliği...”*⁵¹⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Madame de Marelle’nin ikiz çocuklarından güzel olanı annesi tarafından dışlandığı için ona bir sütanne bulmak zorunda kalmışlardır.

Bu sütanne köylü bir kadındır. Yeni doğum yaptığı için çocuğu iyi besler. Ancak bu süre içinde evin reisi Monsieur de Marelle ile de fazla ilgilenir. Onunla aşk yaşamaya başlar. İffetli bir kadın değildir.

⁵¹⁷ Şafak, a.g.e., s.172

⁵¹⁸ Şafak, a.g.e., s.172

⁵¹⁹ Şafak, a.g.e., s.116

SİRANUŞ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın batı tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

İsmi Siranuş olan bu kadın “...*Ufak tefek çirkince bir kadın; sesiye inceciğdir...*”⁵²⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Siranuş, “...*Sahnedeyi, bir sarı uçurumun dibinde altında, çayır çayır ateş yanan kapkara kazanın içinde, zebanilerle çevrelenmiş bir halde kantosunu söylemeye başlardı...*”⁵²¹

Sırası geldiğinde sahneye çıkıp kanto söyleyen bu kadın, hoppa bir kadındır. Daha sonra cezasını çekmek üzere kenara alınır.

“...*Kanto bitince, zebaniler Siranuş'un kazanını kenara çekerlerdi, altındaki ateşle birlikte. O arada boncuk boncuk ter döküp, hoppalıklarının cezasını çekerken...*”⁵²²

LA BELLE ANABELLE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

Ama daha öncesinde 1868 Fransa'sında Monsieur de Marelle ve Madame de Marelle'ye ait bir çiftlik evinde yaşar. Madame de Marelle'nin gayr-ı meşru kızıdır.

⁵²⁰ Şafak, a.g.e., s.63

⁵²¹ Şafak, a.g.e., s.63

⁵²² Şafak, a.g.e., s.63

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok güzel olan bu bayanı görmek için insanlar sıraya girmiştir.

*“...Onlar buraya o afet-i devranı görmeye gelmişlerdi. Güzeller güzeli, zehirli porsuk ağacı ormanların yegâne perisi, menevişli hayat iksiri, La Belle Anabelle! ...”*⁵²³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İlginç bir talihsizlik ve yalnızlık yaşayan Anabelle gayri meşru bir çocuktur. Monsieur de Marelle’nin durumu öğrenmesinden sonra annesinden sonra, sütannesi ve Monsieur De Marelle tarafından da dışlanır.

*“...Daha henüz bebeklikten çıkmadan, üst üste nasibini almıştı yalnızlıktan. Önce annelerinin rahminden ondan evvel ayrılan ikiz kardeşi, ardından annesi, derken sütannesi ve en nihayetinde babası tarafından birer birer terk edilmişti. Onlardan tamamen uzakta, bir başına büyüyecekti...”*⁵²⁴

Her zaman yalnız olan ve ormanlarda, nehir kıyılarında yalnız dolaşan Anabelle;

*“... Korkmuyordu orada gecelemeden; ne de gecenin seslerinden. Nasıl olsa özleyeni yoktu evde. Kendini bildi bileli annesi utançla bakıyordu yüzüne; sütannesi şüpheyle, babası nefretle. İkiz kardeşi hasretle. Onu her gören ya suratını buruşturuyor, ya da gözlerini kaçırıyordu. Sadece nehir, Anabelle’yi görünce gülümsüyor; üzülecek bir şey olmadığını, sihirli güzelliğiyle bir periyi andırdığını fısıldıyordu...”*⁵²⁵

Yine böyle bir günde garip bir tesadüf Şehr-i İstanbul’da vişne renkli çadırın doğuya bakan kısmında, onun güzelliğinin sergilenmesi için bir kumpanyacı tarafından yola çıkarılır. Ama bu yolculuk onun mutsuzluğu ve yalnızlığını kat kat artırır.

Onun güzelliği dillere destandır. Vişne renkli çadıra erkekler sadece onu görmeye gelirler.

*“...Birbirlerinden sokakta selam, kavgada aman esirgeyen bunca erkeğin, vişne rengi çadırın doğusunda toplaşmalarının tek bir sebebi vardı; La Belle Anabelle’yi görmek...”*⁵²⁶

⁵²³ Şafak, a.g.e., s.105

⁵²⁴ Şafak, a.g.e., s.118

⁵²⁵ Şafak, a.g.e., s.119

⁵²⁶ Şafak, a.g.e., s.99

SAMUR KIZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın batı tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yarı samur yarı insan olan bu kız, görenleri hayrete düşürecek kadar çirkindir.

“...Bütün akrabaları gibi pervasızca çirkindi. Vücudunun üst kısmı bir kadına, alt tarafı ise bir hayvana aitti. İnerdi tokmak inlerdi davul. Aniden kapana kısılmış vahşi bir hayvan gibi öfkesini azad ederdi, Kuyruğu dimdik havaya kaldırıp sınıksız sıkıdığı dişlerinin arsından hırslayarak delici bakışlarıyla bir kurban arayarak, tabiatın kadim öfkesini bir zırh gibi kuşanarak dört ayak üzerinde saldırıya geçerdi. Ve hiç beklenmedik bir anda, pençelerini geçiriverirdi etrafını kuşatan gözlere. Yani o,hiç de itaatkâr sayılmazdı, büyük büyük dedesi Samur-Oğlan'ın aksine...”⁵²⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yazarın bizi 1648 Sibirya'sına getirdiğinde karşılaştığımız Samur-Kız çirkinler çirkinidir. *“...Zamanda ve mekânda yola koyulmak lazım şimdi. Öyle fazla geriye; yaklaşık iki asır öncesine öyle fazla uzağa da değil: Sibirya topraklarına. Çünkü bundan iki asır önce Sibirya'da başladı çirkinler çirkinini, hilkat garibesi, cibilliyet vebali Samur-Kız'ın hikâyesi...”⁵²⁸*

Son derece dikkat çeken bir yavaşlıktan sonra sahnede dans etmeye başlar. Çok çirkin olmasına karşın, onun gövdesini kapatacak kadar bol olan kürküne özenenler de vardır.

“...Her akşam sahneye çıktığında, kendini seyreden gözü seyrederdi. Seyredilişini seyrederdi. İnerdi davul. Samur-kız ağır ağır başlardı raks etmeye üzerindeki kürk yerleri süpürecek kadar uzun, gövdesini tamamen kapatacak kadar boldu. Samurdu muhtemelen. Çadıra doluşan kadınların arasında, bu kürke özenip benzerini diktirenler de vardı...”⁵²⁹

Çok hırçındır. Büyük büyük dedesi Samur-Oğlan'ın aksine itaatkâr bir yapısı yoktur. Kendisini izleyenlere bunu korkunç çılgınlıkla gösterir. *“...Aniden kapana*

⁵²⁷ Şafak, a.g.e., s.68

⁵²⁸ Şafak, a.g.e., s.47

⁵²⁹ Şafak, a.g.e., s.67

*kısılmış vahşi bir hayvan gibi öfkesini azad ederdi, Kuyruğu dimdik havaya kaldırıp sınıksız sıkıldığı dişlerinin arsından hırlayarak delici bakışlarıyla bir kurban arayarak, tabiatın kadim öfkesini bir zırh gibi kuşanarak dört ayak üzerinde saldırıya geçirdi. Ve hiç beklenmedik bir anda, pençelerini geçiriverirdi etrafını kuşatan gözlere. Yani o, hiç de itaatkâr sayılmazdı, büyük büyük dedesi Samur-Oğlan'ın aksine...*⁵³⁰

SAMUR OĞLAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Sibirya'da Tobolsk askeri valisinin yanında yaşar. Vali onu sergileterek para kazanır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Samur-oğlan “...O kadar çirkin, o kadar acayıptı ki sırf onu görebilmek için yolunu değiştirip Tobolsk'a uğrayanlar vardı. Güllüşüyordu insanlar ona bakarken. Görünüştündeki dehşetengiz vahşiliğe rağmen, gayet itaatkârdı...”⁵³¹

Daha şaman seçilmeden önce bile samura benzeyen gözleri vardır.

“...Tıpkı bir samurun gözleri gibi ölüme aşına bakıyordu bu oğlanın gözleri. Tıpkı bir samurun gözleri kadar kara. Göz bebeklerinin derinliğine bakılırsa, yeni şaman o olabilirdi pekâlâ. Ama henüz kimse, onun doğru kişi olup olmadığını bilmiyordu. Bilebilmek için sınamak gerekiyordu...”⁵³²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

O ablasının yerine şaman olacak biridir. Seçilmiş kişidir.

“...Bütün kabile yas tutuyordu. Artık bir Şamanları yoktu. Yaşlılar, ruhu göçen şamanın yerine geçebileceğine inanıyorlardı...”⁵³³

Henüz Samur-Oğlan olmadan önce beklemekten yorulan çocuk şaşkındır, başına neler geleceğini merak ediyordur.

⁵³⁰ Şafak, a.g.e., s.68

⁵³¹ Şafak, a.g.e., s.60

⁵³² Şafak, a.g.e., s.54

⁵³³ Şafak, a.g.e., s.54

“...Ziyaretçi hala gelmemiştir. Henüz kıllanmamış oğlan ne ablasını düşünüyordu artık, ne de şaman olduğunda edineceği ismi. Açlıktan, yorgunluktan ve korkudan perişandı. Her an vazgeçebilirdi ama vazgeçebilecek kadar takati kalmamıştı...”⁵³⁴

Ruhunun dengini beklerken çok sabırlıdır. Hem de bir çocuğun olamayacağı kadar sabırlı.

“...Üç gün, üç gece sonra bu sepetten çıktığında, ya bir hiç olacaktı, ya da yeni şaman. Oğlan, karın üzerinde, ters çevrilmiş, sepetin içinde bir başına kalmıştı. Tek lokma yememiş, tek kelime etmemişti o andan itibaren. O gelene kadar ne tek lokma girecekti, ağzından içeri ne tek kelime çıkacaktı ağzından dışarı. Onu bekliyordu; ruhunun dengi, denginin ruhu olan ziyaretçiyi. Beklediği ziyaretçi bir insanda olabilirdi, bir hayvan yahut ot da...”⁵³⁵

Nihayetinde gelen ruh dengi bir samur çıkagelir. Ama onlar daha teklikte eriyemeden Timofei Ankinidov adlı bir samur avcısı tarafından mahremiyetlerine el uzatır ve onları görür. Böylece büyü bozulur.

“...Samur ve oğlan, iki denk ruh, iki kandaş varlık, iki hüziün yumağı, iki yabancı çehre, iki karmaşık sanrı, oğlan ve samur... Ruhların birbirlerinde çoğaltarak teklikte erimek üzerelerdi ki, yarım kaldı vuslatları. Sepetin açılması ile birlikte...”⁵³⁶

Bundan sonra yarı insan yarı samur olan çocuk, insanlara gösterilmek üzere sergilenir.

“...Tobolsk’da havasız, basık bir barakada, tahta, yuvarlak bir masanın üzerine çıkıp dans ederdi Samur-Oğlan. Tüccarlar, avcılar, maceraperestler, sürgünler. Kanun kaçakları, din adamları, yani hasbelkader bu üçra diyara düşen kim varsa hınca hınç masanın etrafını saran kalabalığa karışır; küfürler, sataşmalar bağırışımınlar arasında içkisini yudumlayıp, samur-oğlanı seyrederdi...”⁵³⁷

Son derece uysaldır. Her söylenene boyun eğecek kadar uysaldır.

“...Asla diklenmiyordu. Harfi harfine yerine getiriyordu söylenenleri...”⁵³⁸

Samur-oğlan’ın rahatsızlanması üzerine, çuval dolusu para kazanan askeri vali bu altın rezervini kaybetmemek için, onun üremesini ve soyunun devam etmesini sağlar. Böylece yıllar ılı Samur-oğlanlar ve kızlar acı içinde kıvrınacak öfkeli tırnaklarını birilerine geçirmeye çalışacaktır.

⁵³⁴ Şafak, a.g.e., s.55

⁵³⁵ Şafak, a.g.e., s.54

⁵³⁶ Şafak, a.g.e., s.57

⁵³⁷ Şafak, a.g.e., s.59

⁵³⁸ Şafak, a.g.e., s.60

“...Asırlar boyu bütün samur-çocukların ikizleri oldu. Her seferinde, ikizlerden biri insan, diğeri samur-insan olarak doğdu. Samur bebeklerin bazıları kız, bazıları oğlandı. İkizlerden insan olanların hayatta kalma şansları düşüktü, Akıbetleri ise meçhul. İkizlerden yarı insan yarı hayvan olanlara gelince, onlar yaşayacak ve önce askeri valinin, sonrada onun çocuklarının torunlarının ve torunlarının torunlarının servetine servet katmayı sürdüreceklerdi...”⁵³⁹

TİMOFEİ ANKİDİNOV

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Sibirya’nın kuzey doğusuna açılan gemilerden birinde Pogiça nehrini görmeye gider. Ama asıl barındığı yer Sibirya’nın Tobolsk şehridir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İsmi Timofei Ankidinov idi “...Sibirya’nın kuzey doğusuna açılan gemilerden birinde idi... Samur avcısıydı, yüzlercesi gibi. Gemicilerin anlattığı hikâyelere kulak asmazdı. Umursadığı tek bir efsane vardı; Pogiça !”⁵⁴⁰

Hayatı çok vasattır. Doğduğu günden beri hep birilerinin gözüne girmek ve yaşamaya, ayakta kalmaya çalışmaktadır. Pogiça onun en büyük hayalidir. Orayı görmek sanki hayatının dönüm noktası, bir eksikliğin giderilmesi demektir onun için. “...Öylesine çeşnizdi ki hayatı, öyle vasat ve hatırda iz bırakmayan cinstendi ki yüzü doğduğu günden beri sırf başkalarının gözüne girebilmek için o kadar çok didinmek zorunda kalmıştı ki; şu yeryüzünde, bütün insan soyu içinde, Pogiça’yı görmeyi kendisinden daha fazla isteyen biri olmadığına inanırdı. Öylesine bağlanmıştı ki efsaneye “ İnci kadınım “ diye seslenirdi Pogiça’ya ve ne vakit birinin çıkıp da onun ismini zikrettiğini, hayalini kurduğunu görse, öfkeden çılgına dönerdi. Efsane en çok ona vaat edilmişti ve bir tek ona...”⁵⁴¹

⁵³⁹ Şafak, a.g.e., s.61

⁵⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.52

⁵⁴¹ Şafak, a.g.e., s.52

Hayalleri ve beklentileri öylesine çoktur ki, hiçbir fırsatı kaçırmamaya çalışır. Önüne çıkan ve çıkabilecek her şeyi yok eder. Sepetin içinde değerli bir hazine olduğunu düşünerek arkadaşını bile öldürür.

“...Ne Pogiça’nın, ne de iri kıyım samurlarının başkasının eline geçmesine izin vermezdi. Söylenenlere hak vermiş, bakmaktan vazgeçmiş gibi yaparak kızıağın yanına döndü ve aniden kızakta yatan adamın üzerine saldırdı. Zaten bir hayli halsiz düşmüş olan ve böyle bir saldırıyı hiç beklemeyen denizci, o kadar boş bulunmuştu ki, kama vücuduna saplanırken bile hiç karşı koymadı...”⁵⁴²

MADAM DE MARELLE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1868 Fransa’sında bir çiftlik evinde kocası Monsieur de Marelle ile yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Madame de Marelle’nin fiziki yapısı şöyle tanımlanmıştır: *“...Kadının saçlarıysa dümdüz ve simsiyahtı. Her sabah odasından çıkmadan evvel, sımsıkı bir topuz yapar; gün boyu tek bir saç telinin bile topuzdan ayrılmasına göz yummazdı...”⁵⁴³*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

1868 Fransa’sında bir çiftlik evinde kocası Monsieur de Marelle ile yaşayan Madame de Marelle evliliğinin ilk yıllarında kocası tarafından çok hırpalanmıştır. Kocasının ona çok kötü davranması, kadını dışa kapatmıştır, katılaştırmıştır.

“...Onun da gayet iyi bildiği üzere evliliklerin ilk yıllarında pek zalim davranmıştı, Kadının kocası. Gerçi adam zamanla yumuşamıştı yumuşamasında, bu sefer de kadın gün be gün katılaştırmıştı. Katılaştıkça şu hayatta insana haz veren her şeyi kendine ve etrafındakilere yasaklamıştı. Zamanla hizmetkârlar onun yanındayken gülümsemeye bile cesaret edemez olmuşlardı...”⁵⁴⁴

⁵⁴² Şafak, a.g.e., s.57

⁵⁴³ Şafak, a.g.e., s.110

⁵⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.110

Çok sevgisiz kalmış ve katılaşmış yüreğiyle, sevgiyi aramaya başlamış, bir gün kendisini seven bir adamla aşk yaşamaya başlamıştır. Bu yasak aşktan sonra ikiz çocukları olmuştur. Çocuklardan biri yasak aşk yaşadığı adama öyle çok benzer ki, onun çocuğu olduğunu öyle fazla gösterir ki, sonunda herkes ismi La Belle Anabelle olan çocuğun gayr-ı meşru olduğunu anlar. Böylece başta kendisinin, sonra da kocası ve diğer insanların dışladığı çocuk bir kumpanyaya verilir. En sonunda Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin çadırında güzelliğini sergilerken karşılaşırsınız bu kızla.

MONSIEUR DE MARELLE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1868 Fransa'sında bir çiftlik evinde karısı Madame de Marelle ile yaşarlar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında çok fazla bilgi verilmemiş, sadece saçlarının pas rengi olduğundan söz edilmiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İlk evlendiği zamanlar, hırslıdır. Karısını ve çevresindekileri bir köle olarak görmüştür. Ancak vakit ilerleyip yaşlanınca yumuşamış yaptığının yanlışlığını görmüştür. İşte o günler aklına geldiğinde kendini çok kötü hisseder.

“...Monsieur de Maralle, elinden düşürmediği kabzası safirlerle kaplı hançerini okuduğu kitabın arasına koyarken sıkıntıyla içini çekti...”⁵⁴⁵

Fiziki görüntüsü hakkında çok fazla bilgi verilmeyen, sadece saçlarının pas rengi olduğundan söz edilen bu insan, ilk evlendikleri yıl karısına inanılmaz eziyet etmiş sonra yaptığının doğru olmadığına kanaat getirip vicdanına sığınmıştır.

“...Gerçi bundan seneler evvel, Madaleine'i eş olarak seçtiğinde de gayet iyi biliyordu onun kendisine âşık olmadığını ama zamanla her şey hallolur sanmıştı. Elbette kendi kabahatlerinin de farkındaydı. Bilhassa evliliklerinin başlarında pek zalim davranmıştı. Ona, o günlerde yaptıkları aklına geldikçe, iri iri kıymıklar batıyordu. Vicdanına, ama sonra tamamen düzelmiş Madaleine'i bir daha hiç incitmemiş ti ...”⁵⁴⁶

⁵⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.114

⁵⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.114

KERAMET MUMİ KEŞKE MEMİŞ EFENDİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1885 İstanbul'un Pera'sı. Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, bir yokuş üzerindeki vişne renkli çadırın sahibidir. Orada yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi doğduğunda yüzü yoktur. Bütün yüz organları birer gölge halindedir.

“...Memiş bebeğin yüzü adeta saydamdı. Ağzı –burnu-kaşı-gözü hem tastamamdı, hem de eksik. Ağzı-burnu-kaşı-gözü bizzat gelememişti de yerlerine gölgelerini göndermişti sanki...”⁵⁴⁷

Onun yüzünü bir fındikkabuğu ile halası çizer. Ancak gözlerini sadece iki çizgi halinde çizdiği için en garip yeri ve çözülmezliği gözleri olur. *“...Ne var ki, maharetleri yahut zekâsı değildi Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'yi böylesine acayip kılan, gözleriydi...”⁵⁴⁸*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Keramet Mumi Memiş Efendi, bu âleme şöyle gelmiştir: *“... Bir oğlan doğuramadığı takdirde son nefesini gözleri açık vereceğine inandığından, bu uğurda nice adaklar adayıp besbelli kurbanların kanını toprağa akıtan, kaç düzine koca karıdan medet umup denemedik büyü bırakmayan anacığı, peş peşe altı kız doğurup, bir o kadar da düşük yaptıktan sonra, nihayet bir gece rüyasında gördüğü saçsız sakalsız dervişten öğrendiği üzere, bahçedeki karadut ağacının en ince dallarına saçlarından kestiği örükleri bağlayıp, etrafına da mumlardan halka içine halka örerek... O gecenin şafağında gebe kalmıştı Memiş'e...”⁵⁴⁹*

Annesi doğacak olan oğluna rüyasında gördüğü dervişin ismini vermek ister. Böylece bir ismi Memiş olur.

“...Ahdetmişti. Doğacak oğlunun ismi Memiş olacaktı, tıpkı rüyasında gördüğü dervişinki gibi...”⁵⁵⁰

⁵⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.38

⁵⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.41

⁵⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.37

⁵⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.37

Ardından doğan çocuğun yüzünün olmaması üzerine ebe, “...lahavle çekip kendi kendine söylendi : “ elbet vardır bu işte de bir keramet! “ Böylece Memiş bebeğin ismine, bir de keramet eklenmiş oldu...”⁵⁵¹

Halası “...Ve bebekten yayılan kesif kokunun mum kokusu olduğuna kesinkes kanaat getirdiğinde, korkuya kapıldı... O gün halasının fındikkabuğuyla çizdiği çizgilerden geriye sadece bir yüz değil, bir de isim kaldı bebeğe : “Mumi !” ...”⁵⁵²

Babası, annesi için “...Keşke!” dedi “keşke yaşasaydı da gene kız doğursaydı” dedi. Keramet Mumi Keşke Memiş işte böyle gelmişti âleme gerisi zamana kalmıştı. İleride, kalıbını büyüttüğünde, bir de Efendi eklenecekti mevcut isimlerine...”⁵⁵³

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi “...Cin gibi adamdı. Kafasının içinde her akşam ayrı bir iblis tayfası sazlı, sözlü cümbüş yapardı. Kimsenin cesaret edemediği dallara o tırmanır, aklına koyduğunu tez zamanda kotarır, kotardığında çabucak sıkılırdı. Yeter ki istesin, sinekten yağ çıkarır, feleği kendi çemberinde kıstırırdı. Sonra da bıçare feleği kendi çemberinde öylece bırakıp, münaflık kuytulara zındık tutkulara kapılırdı... Yeter ki istesin, kargayı bülbül, merkebi düldül diye pazarlar, şeytana pabucunu ters giydirip yedi mahalleyi seyrine toplardı...”⁵⁵⁴

Çok değişik bir psikolojisi vardır. Hiçbir şeyden memnun olmaz. Ve garip gözleri bunu asla ele vermez. “...Zira ister el üstünde tutulup baş tacı edilsin, ister horlanıp eziyet görsün; ister yediği önünde yemediği ardında olsun, ister kuru ekmekle suya talim etsin; ister sevilsin, ister dövülsün, en ufak bir değişiklik olmazdı bakışlarında. Bir kez olsun ne hissettiğini ele vermezdi gözleri...”⁵⁵⁵

Gözlerinin garipliğini gerdek gecesi keşfettiğinde çok kötü olur ve baktığı aynayı kırar. Bu vakitten sonra da gözleri yüzünden yalnızlık çeker. Bunun acısını, binlerce insanı etrafına toplayarak çıkartacaktır. Vişne renkli çadırda görülmemesi gerekeni de görülmesi gerekeni de bu yüzden sergiler.

“...Bile isteye aynayı kırdığı, gerdek gecesinden bu yana, yaşamak için bir sebep bulmuştu ilk defa. İnsanın canı neresinden acırsa, kalbi orada atardı. Şimdiye değin Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin kalbi gözlerinde atmıştı. Ve şimdi gözleri yüzünden çektiği yalnızlığın acısını, binlerce insanı etrafına toplayarak çıkartacaktı. Gözlerinin yüzünden zehrolan hayatını, gözlerinin sayesinde ballandıracaktı...”⁵⁵⁶

Allah vergisi bir zekâyâ sahiptir.

⁵⁵¹ Şafak, a.g.e., s.39

⁵⁵² Şafak, a.g.e., s.40

⁵⁵³ Şafak, a.g.e., s.41

⁵⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.41

⁵⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.42

⁵⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.46

“...Allah vergisi bir zekâya sahip olan Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi kadın gözüne hitap edecek bu seyirlik dünyayı tasarlarken pek de zorlanmadı açıkçası...”⁵⁵⁷

Çok inatçıdır. Dediğim dedik biridir. Bazı şeyleri yapış sebebini kendinden bile saklar.

“...Vaktiyle buranın bataklık olduğu söylense de, çadırı çevreleyen incir ve limon ağaçlarının baygın kokularını bir kez içine çekip, oya ağaçlarının eflatun tomurcuklarını görenin buna inanası gelmezdi. Rivayete göre vişne rengi çadırın başka bir yeri değil de, illa da buraya kurulmasının sebebi. Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin katır inatıydı. İnadına yapardı bazı şeyleri; sebebini kendinden bile saklardı ...”⁵⁵⁸

Çocukluğundan beri kıpır kıpırdır yerinde duramaz. İnanılmaz hareketlidir. Aklına koyduğunu yapar, ama çabucak yaptığından da sıkılır. Akla hayale gelmeyecek şeyler hep onun aklına gelir.

“...Cin gibi adamdı zaten. Doğuştan bir acayip gelmişti. Bu alame çocukken de böyleydi, büyüdüğünde de. Kıpır kıpır, yerinde duramazdı. Aklına koyduğunu tez zamanda kotarır, kotardığından da çabucak sıkılır. Hem insanları şaşırtmaya bayılır, hem de şaşılmayacak işlere şaşırdıkları için onlardan soğurdu. Akıllara ziyan işler peşinden koşar, yattığı her uykudan yepyeni meraklarla kalkar vıdı vıdı konuşur, harıl harıl koştururdu...”⁵⁵⁹

Onun en büyük zaafı yalnız kalmaktır. Ağlarken bile tek başına olmaktan korkar.

“...Gene de vazgeçmemiş insanlardan. Korkarmış çünkü ölesiye korkarmış yalnız kalmaktan, ağlarken tek başına olmaktan...”⁵⁶⁰

Kadınların zaaflarından haberdardır. Bu zaafıları onlara karşı kullanabilmek için vişne rengi çadırın batıya bakan tarafını onlara ayırmış, çirkinlikleri görerek çirkinleşmelerini istemiştir. *“...Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi bilir ki, kadınlar birbirlerinin akislerinde çirkinleşirdi. Birbirlerine katiyen arkalarını dönmemeli, yan yana, kol kola gelmemelilerdi bu sebepten. Yokuşu birlikte çıkmalı, bir vişne ağacı kadar kalabalık olmalıydı batıya bakan kapıdan içeri girdiklerinde...”⁵⁶¹*

Kadınlar hakkında yine şöyle bir düşüncesi vardır. *“...Kadın kısmının gemisi batsa batsa, sorumluklar ambarlarında açılan gedikten azar azar su ala la değil, beklenmedik bir anda hayaller mendireğine gümbür gümbür yağan güllelerden ötürü batardı...”⁵⁶²*

⁵⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.47

⁵⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.98

⁵⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.99

⁵⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.33-34

⁵⁶¹ Şafak, a.g.e., s.34

⁵⁶² Şafak, a.g.e., s.36

LİSELİ GENÇ KIZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da sokakta kahraman Şişman Kadın’ın bindiği minibüste rastlarız ona.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kız kıvrıcık saçlı, bir lise öğrencisi olduğunu gösterecek kadar gençtir. Ayrıca üzerinde forması da var.

“...Kapının telaşla açılması bir oluyor. Kıvrıcık saçlarından sular damlayan ve formasından liseli olduğu anlaşılan genç kız, son derece çevik hareketlerle atlıyor minibüse...”⁵⁶³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok rahattır, hareketleriyle sempati toplar. Ayrıca pratik zekâlıdır oturacak yeri hemen kavrar. Bu hareketleriyle bir iyilik perisi gibi görünür kahramana.

“...Üçlü koltuğa bir göz atıp durumu hemencecik kavrayan liseli kız, hepimizi hayrete düşüren bir rahatlıkla atılarak, benden ve çocuklu kadından geriye kalan mini minnacık yere oturuveriyor. “fark etmez! Ben buraya sığarım !” Nasıl sığabilir ki? Eminim kıçının yarısı havadadır. Ama o adeta bir iyilik persi ...”⁵⁶⁴

MINİBÜSTEKİ ÇOCUK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da sokakta, kahraman Şişman Kadın’ın bindiği minibüste rastlarız ona.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

⁵⁶³ Şafak, a.g.e., s.27

⁵⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.27

A.FİZİKİ PORTRESİ

Münübüsteki kız çocuğu, kahraman Şişman Kadın tarafından hiç sevilmemiştir ve şöyle anlatılır: “...*Bence çirkin bir çocuk bu. Üstelik gözleri de pörtlük. Gözlerinde kavanoz dibi gibi gözlükler; hani şu insanın gözlerini en az üç kat daha iri gösterenlerden... Pörtlük-gözlü-çirkin-çocuk tepinmeye başlıyor. Çocuk tepindikçe, sütlaç beyazı çorapları, ayıcıklı kurdeleleri, ağdalanmış çilek reçeli renginde ayakkabıları, sivrisinek ısırıklarıyla ve kabuk tutmaya hiç fırsat bulamamış eski ve yeni yaralarla dolu çöp gibi bacakları da bir ileri bir geri sallıyor gözümün önünde...*”⁵⁶⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çocuk çok şımarıktır. Laf dinlemez. İnatçı, bir dediği iki edilmediği için her şeye doymuş daha fazlasını isteyen, artık doyumsuz olan bir çocuktur.

“...*Yanımdaki çocuk arkadan uzatılan paraları avucunda sımsıkı tutmuş, annesinin bütün ısrarlarına rağmen şoföre uzatmamakta inat ediyor. Hani şu, bir dediği iki edilmemiş, daha henüz bir ihtimalden ibaretken bebek odasının hazırlıkları noksansız tamamlanmış bir hayli geç doğulmuş, bir hayli zor doğulmuş, uğruna adaklar adanıp dualar edilmiş, sosyetik kliniklerin kapıları aşındırılmış... Aklının hayalinin alabileceğinden daha fazla oyuncuğu olmuş, her anının onlarca fotoğrafı çekilmiş, her gülücüğüne methiyeler düzülmüş...*”⁵⁶⁶

Yaşına göre çokbilmiş, istediğini herkese yaptırmaya çalışan bir çocuktur. “...*Kız çocuğunun, rengi ağdalanmış çilek reçelini andıran ayakkabısının pirinç tokası hala dizime batıyor. Çocuğun bunu bilerek yaptığından şüphe yok. Sırf beni uyandırmak için, uyanayım da kenara kayayım diye...*”⁵⁶⁷

MASKELİ KADIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

⁵⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.29-30

⁵⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.29

⁵⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.18

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Açılışı maskeli kadın yapar. Maskeli kadın “...*Alnında kıvrılan perçemi, badem gözleri, ok kirpikleri, hokka burnu, kiraz dudakları, gülücüğünde açmış gamzeleri ve yanaklarına yayılan lohusa şerbeti pembesiyle hakikaten muhteşemdi yüzüne taktığı maske... Yüzündeki maskeyi indiriverdi. Bir hayret nidası yükselirdi seyircilerden. Şimdi gördükleri yüz, tıpatıp aynıydı bir öncekiyle...*”⁵⁶⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok itaatkârdır. Sahnede yüzünde maske öylece durur. Sonra maskesini çıkardığında yüzün maskeyle aynı olduğu görülür.

“...*Açılışı maskeli kadın yapardı... Maskeli kadın, hiçbir şey demeden, hiçbir şey yapmadan öylece dikilirdi sahnede. Sanki ömür boyu beklenmesi söylenmişti de, o da itaat etmiş bekliyordu; neyi, niye bilmeden. Derken hiç umulmadık bir anda, yüzündeki maskeyi indiriverirdi... Zira şimdi gördükleri yüz, tıpatıp aynıydı bir öncekiyle...*”⁵⁶⁹

Maskeli kadın sadece fiziki güzelliğini sergiler, sahneden ayrılır. Ardından Hayganoş isimli kantocu gelir.

HAYGANOŞ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Maskeli kadından sonra vişne renkli çadırın doğuya bakan kısmında sahneye çıkan ikinci kadın Hayganoş’tur. Bu kadın da psikolojisi ve davranış özelliklerinden söz edilemez. Sadece fiziki yapısı ve sahneye çıkışı tasvir edilir.

⁵⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.121

⁵⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.63

“...Sahnedeki kan kırmızı gelincik tarlasının ortasında bir ahlat ağacının dallarına kurulmuş ve sarmaşıklardan örülmüş salıncağın üzerinde, bahar rüzgarı usul usul eser, ufukta güneş batarken; etrafında tavşanlar, koşuşturur, kelebekler uçuşurken, kanto yapmaya başladılar, ufak tefek bir kadın. İsmi Hayganoş idi, sesiye incecik...”⁵⁷⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Psikolojisi hakkında bilgi verilmemiştir.

LİSA, MARİA, ROSA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hayganoş'tan sonra sahneye üç güzeller çıkar “... Üçü de birbirlerinden güzel üç kız kardeş Lisa, Maria, Rosa. Üçü de o kadar güzeldi ki, ne zaman yan yana dursalar, söndürüverirlerdi birbirlerinin güzelliğini...”⁵⁷¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bu üç kardeş inanılmaz bir iç güzelliğe sahiptirler. Hayata olan bağlılıkları bile insanı kıskandıracak kadar göz alıcıdır.

“...Gene de kıskançlık nedir bilmediklerinden, bir an bile ayrılmazlardı birbirlerinden. İçleri de dışları kadar güzeldi. Kol kola girip yüzlerinde gülücükler, gülücüklerinde çiçekler açarken, hayatın ne denli güzel olduğunu anlatan ve boza kıvamında akan şarkılarını söylerlerdi...”⁵⁷²

⁵⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.121

⁵⁷¹ Şafak, a.g.e., s.121

⁵⁷² Şafak, a.g.e., s.121

HOYRAT ARUZYAK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hoyrat Aruzyak “...Büklüm büklümdü saçları, sarı sarı... ıslıl ıslıl mücevherleri, pırıl pırıl elbiseleri, şatafatlı iltifatı severdi...”⁵⁷³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece rahat bir kadındır. Dünya zevklerine dalmıştır.

“...Onun bunun lafına kulak asmadan, nefsinin bir dediğini iki etmeden, gani gani kam almıştı bu dünyadan. Aşk şehrinin bütün gizli geçitlerini, kestirmelerini, dehlizlerini avucunun içi gibi bilirdi...”⁵⁷⁴

Çok fettan, hayatı hiç kayla almayan, son derece rahat bir kadın olan Hoyrat Aruzyak'ın bu sahne oyunu sırasında yüzünün kılıç yarasıyla bozulması dolayısıyla bu psikolojisi değişir. Defalarca intihara kalkışır ama beceremez.

“...Defalarca intihara teşebbüs etmiş, fakat eski hayranlarının olur olmadık yerlerde boy göstermelerinden ötürü her seferinde hayata döndürülmüştü. Yaşamak istemiyor, ölmeyi beceremiyordu. Merhamet göstermeye kalkan herkesi paylıyordu...”⁵⁷⁵

YILANBAZ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

⁵⁷³ Şafak, a.g.e., s.122

⁵⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.122

⁵⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.122

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Daha çok fiziki özelliği üzerinde durulan Kartopu Vergin'den sonra sahneye çıkan yılanbaz, “...*Kolunda gümüş pazıbendi, kulağında halkavî küpesi, belinde sırma kuşağı ile...*”⁵⁷⁶ değişik bir görüntü sergiler.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece ürkütücü bir görüntüsü vardır. Katı yürekli, sağlam bakışlıdır.

“...*Yılanbazı gören kadınların korkudan beti benzi atardı. İçlerinde hamile olanlar, hemen gözlerini yumardı. Bu esnada yılanbaz sahnenin ortasına varmış olur; kaşlarını şöyle bir çatıp boynunu usulca kırarak seyircileri selamlar ve sepetin kapağını kaldırır...* Yılan sepetten çıkar, sahnenin kenarına kadar sürüne sürüne gelir ve zümrüt yeşili gözleriyle bakardı. O baktıkça, seyirciler görmeye başlardı. Yılanın gözleri tersine dünyanın aksiydi. Gözlerinin aynasının gösterdiği dünyada bekârlar duldu, efendiler kul...”⁵⁷⁷

BETRİ HANIM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın doğu tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yılanbaz'dan sonra sahneye çıkan Betri Hanım, on parmağında on küçük kukla ile tabiatın insanlara yaptığı iyilikleri anlatır. Onlarla bir olduğuna göre iyi bir insandır.

⁵⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.65

⁵⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.65

“...On parmağında on küçük kukla vardı. Onlarla bir olup tabiatın taklidini yapardı. Yağmur olup çisil çisil bereket yağdırır; gökkuşağı olup imkânsıza geçit açar; çiğ damlası olup çayır çimenin yanağını okşar, meltem olup dağların eteklerini ürpertir...”⁵⁷⁸

DOKTOR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da bir muayenehanede, onun kendi muayenehanesinde rastlarınız doktora.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok gençtir. Mavi gözlü, bıyıksız, gözlüklü tipik bir doktordur.

“...Doktor genç ve bıyıksızdı. Kalın camlı gözlükleri, maviş gözleri vardı. Çocuk onun ilk hastasıydı...”⁵⁷⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok utangaçtır. Bunda daha yeni doktor olmasının da etkisi vardır.

“... Gözlüklerini çıkardığında, burnunun dibini dahi göremeyen maviş gözleri utangaç bir ısıltıya bürünüyordu. Çocuk onun bu hallerini seviyordu. Onu seyretmeyi seviyordu...”⁵⁸⁰

Çocuğa ulaşabilmek için çeşitli çareler arar. Arkadaş olmaya çalışır.

“...Senle ben çok iyi arkadaş olacağız. Bilirsin, arkadaşlar her şeyi konuşabilir...”⁵⁸¹

Yeni olduğu için biraz paniktir.

⁵⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.126

⁵⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.170

⁵⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.171

⁵⁸¹ Şafak, a.g.e., s.170

“... “Eğer kötü bir şey olduysa, bunu bana anlatabilirsin.” Sessizlik uzadıkça endişesi artan genç doktor, iki-üç dakikada bir, kalın camlı gözlüklerini çıkartıp, yumuşacık bir kadife parçasıyla temizliyordu...”⁵⁸²

Sevecen ve yakın davranmaya çalışır. Ama çabuk pes etmiştir.

“...“Peki, peki tamam,” dedi doktor, kollarını iki yana açıp, pes ettiğini göstererek. “Bari şunu anlat. Babaannenin evinden taşınmadan evvel çatıya çıkmışsın. Herkesi çok meraklandırmışsın. Bana çatıya niye çıktığını anlatmak ister misin?”... ”⁵⁸³

KIYMET HANIM TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ev, tuzlanmış çağla yeşili renginde bahçesinde vişne ağacı ve bir de kömürlük olan iki katlı bir evdir. Kıymet Hanım Teyze bu evin sahibidir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kıymet Hanım Teyze, “...Tuzlanmış çağla yeşili evin üst katında otururdu Dünyadaki en şişman kadın oydu. Ayakları öylesine etli, öylesine iriydi ki, ayakkabı giyemez, yaz kış terlikle dolaşırdı. Her biri iki çocuk enindeki bacaklarında, eflatunun tek mil tonlarından damarlar vardı. Damarların bazıları, ayazda kalmış çamaşır gibi kaskatı kesilmiş, bazıları da hedefi ıskalamış bir sapanın lastiği gibi utançla aşağı sarkmıştı. Geri kalan damarlar, telefon kablolarını andırıyordu...”⁵⁸⁴ şeklinde anlatılmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kıymet Hanım Teyze çok cimridir.

“...Kıymet Hanım Teyze, her bahar, alt kat kiracılarının üç dal vişne toplamalarına izin verirdi. Babaanne bu vişnelerden reçel yapar, bir de teşekkür mahiyetinde birazını üst kata göndermeyi ihmal etmezdi. Geri kalan vişnelere

⁵⁸² Şafak, a.g.e., s.171

⁵⁸³ Şafak, a.g.e., s.171

⁵⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.165

*dokunmak yasaktı. Onları sadece Kıymet Hanım Teyze yiyebilirdi, bir de oğulları...*⁵⁸⁵

Çok zengin olan bu kadın, nadir evinden çıkar. O da kiralarını toplamak için.

*“...Hem zaten nadiren dışarı çıkardı. Sadece aybaşılarında, üst mahalledeki evlerinin kirasını toplamak için ayrılırdı tuzlanmış çağla yeşili evden...”*⁵⁸⁶

Çok şişmandır. Şişmanlığı yüzünden bacakları mor damarlarla çevrilmiştir. Bu çok çıkarıcı olan kadını sevmeyen çocuk, şişman kadının bir robot olduğunu düşünür.

*“...Çocuk, bir seferinde, kadının komşularıyla koyu bir sohbete dalmasını fırsat bilerek bütün damarları yakından incelemişti. Ve işte o zaman, Kıymet Hanım Teyze'nin bir robot olduğunu kesinkes anlamıştı. Bacaklarındaki damarlar sahici değil, oyuncak damarlardı. Zaten önemli olan damarlar değil, damarların gerisinde berisinde göze çarpan kablolar vardı. İşte o kablolar kesilmedikçe, Kıymet Hanım Teyze mümkünü yok durdurulamazdı. Çünkü o bir robottu. Hem robot olmasa, bu kadar kilolu olmasına rağmen, daha hiç kimsenin onu yemek yerken görmemiş olması nasıl açıklanabilirdi ki? Oğullarının arabalarının benziniyle yahut dikiş makinelerinin yağıyla besleniyor olabilirdi. Üstelik galiba uyurgezerdi. Ve eğer uyurgezerse, her gün sabah ezanı okunurken, kabloları birbirine dolanmış-devreleri atmış- gözleri yuvalarından fırlamış devasa bir robot, ıssız sokaklarda yana yakıla mucidini arıyor olabilirdi...”*⁵⁸⁷

Çok şüpheli, doyumsuz, kimseye güvenmeyen bir yapısı vardır. Sevdiği bir tek kedisi vardır. Mahalledeki birçok yer onundur. Çok zengin olan bu kadın bu fırsatı hiç kaçırmaz her defasında kiracılarını gizli bir şekilde tehdit eder.

*“...Elsa'ya tapardı. Hayvanları değil, kedileri de değil, sadece Elsa'yı severdi. Elsa'nın yediği ciğerleri kendi seçer, kendi pişirirdi. Tuzlanmış çağla yeşili evin ikinci katı her gün buram buram ciğer kokardı. Ne zaman varis ağırları, iki sokak ötedeki Uzak Kasap'a kadar yürümesine müsaade etmese, tembih üstüne tembihle ciğer almaya yolladığı çocukların, ciğeri eksik alıp artan parayı ceplerine attıklarından şüphelenirdi. Kimi zaman da kasabın, ciğerin kimin için alındığını gayet iyi bildiği halde, etin en kötü yerinden verdiğini düşünür; şayet şüpheleri artıp varis ağırları hafıflerse, üst sokağa kadar gidip hesap sorardı. Kıymet Hanım Teyze asık bir suratla paketini alır, yarım ağız teşekkür eder ve dükkândan çıkmadan evvel dönüp, üstü kapalı bir tehdit savurmayı ihmal etmezdi...”*⁵⁸⁸

⁵⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.165

⁵⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.166

⁵⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.166

⁵⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.166

TONTON TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

“...İstanbul’un iki yakasından birinde, mazbut ailelerle zındık bekârların iç içe oturduğu tarrakası bol bir semtte, çıkması zor inmesi zor bir yokuşun tepesinde...”⁵⁸⁹ kız kardeşinin yanında yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

“...Yokuşun başında! Elli yaşlarında! Etine dolgun! Yüzü solgun! Tonton mu tonton! Bir kadın! Geceliği pazen terlikleri ponpon...”⁵⁹⁰ diye tanımlanan Tonton Teyze; “...Muhtemelen elli yaşlarında üç çocuk anası bir kadın...”⁵⁹¹ dır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kocasının kendisini aldattığını anlayınca kız kardeşinin yanına gelmiştir. Her şeyi çok çabuk kabullenen bir yapısı vardır. O sıkıntı ile geriye dönüp baktığında eskiyi hatırlar, dertsiz, tasasız, herkesin peşinde koştuğu zamanları. Sonra çok hamarattır. Her şey onun elinde güzellik bulur.

“... Ama çabuk kabullendi! Zaten o hep böyleydi! Hep munis! Ve de suspus! Kimse ondan ala pişiremezdi! Ispanaklı kol böreğini! Bir kaşığa dokuz mantı sığdırırdı! Kalem inceliğinde sarardı! Yaprak sarmasını! İnci gibiydi yazısı! Okuldayken yani! O zamanlar her şey ne iyiydi! İlk bir süt misali! Boğazından aşağı iniyordu hayat! İçini ısıtarak! O zamanlar! Herkes etrafında pervane! Emrine amade! Sonradan kocası olacak hergele! En çok da o/ nasıl da dolanırdı peşinde...”⁵⁹²

Acısının içine çörekleniği bir anda artık bağırıyor, ağlayıyor.

“... Artık bağırıyor baldız; kesik kesik soluyor sadece. Bir de, yarası varmış gibi acıyla iniyor ara sıra...”⁵⁹³

Eniştesinin anlattığına göre çok maharetlidir.

“...En erken o kalkardı, kahvaltıyı hazırlardı noksansız kusursuz, yumurtaları hep kayısı kıvamında, yani çay bile daha güzeldi o yapınca, neme lazım doğruya

⁵⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.9

⁵⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.8

⁵⁹¹ Şafak, a.g.e., s.9

⁵⁹² Şafak, a.g.e., s.8

⁵⁹³ Şafak, a.g.e., s.13

*doğru şimdi, öyle bi çekip çevirirdi ki evini mutfağını değme ev hanımı su dökemez eline, ne gezer benimkinde böyle maharet, zerre kadar çekmemiş ablasına, ama maharet neye yarar insan bahtsız olduktan sonra...*⁵⁹⁴

TOBOLSK ASKERİ VALİSİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Sibirya’da bir şehir olan Tobolsk’un valiliğini yapar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki yapısı hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece acımasızdır. Para düşkünü, insanları çok çabuk harcayabilen biridir. “... Sil baştan hesap yapmaya başladı. Zaten en sevdiği şey, günün sonunda odasına çekilip içkisini yudumlarken kazancını hesaplamaktı. Bu sefer şeytana bile pabucunu ters giydirmeyi başarmıştı işte. Bunca zaman haraç vermeyip başa bela kesilen Tunguzların çocuklarını kaçırmayı akıl edince, mesele de kökünden hallolmuştu. Şimdi samur kürkleri karşılığında, ana babalarına satıyordu çocuklar...”⁵⁹⁵

Çok canidir. Kudretini ortalığa yaymak için elinden gelen kötülüğü yapabilecek karakterdedir. Nihayetinde köylülere istediğini yaptıramadığında çok adi bir ceza vermektedir.

“... Bazıları lüzumsuz yere direnmeye kalktığında, askeri vali kendi elleriyle veriyordu cezalarını. İsmnin baş harflerinden dökülmüş demirle dağlıyordu suçluları. Hep aynı yere vuruyordu mührünü; iki gözlerinin tam ortasına. Böylece mahkûmlar bundan böyle nereye giderlerse gitsinler bir daha asla ellerine ayna alamayacak ve askeri valinin kudretini anlatmış olacaklardı onlara her bakana...”⁵⁹⁶

⁵⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.12

⁵⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.57-58

⁵⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.58

ÜÇ ÇİRKİNER

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşarlar. Vişne rengi çadırın batı tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Bu kızların üçü de çok çirkindir. “... Üç çirkinler çıkardı sahneye. Üçü de birbirinden çirkin üç kız kardeş: Mari, Takuhi, Agavni. Birinde bir, ötekinde iki, öbüründe üç meme vardı. Yan yana dizilip, aynı anda memelerini hoplata hoplata raks ederlerdi...”⁵⁹⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Sürekli birbirlerinin açığını yakalamak için uğraşırlar. En büyük özellikleri birbirlerini delice kıskanmalarıdır. Romanda sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

“...Göz ucuyla birbirlerini süzüp birbirlerinin açığını aramaktan, ekseriya seyircileri de, sahne de olduklarını da unutup verirlerdi. Mari, eksik olan memesinin hırsız olmakla itham ettiği Agavni'den nefret ederdi. Agavni fazla bir memenin yükünü taşıdığı için Mari'den nefret ederdi. Her ikisi de şu hayatta en çok Takuhi'den nefret ederdi. İki memesi de kardeşlerinin eksikliğini, fazlasını yüzlerine vuran, balçığa düşmüş inci gibi kara kara ışıyan, çirkinliğine rağmen şerden ehven olan Takuhi'den...”⁵⁹⁸

KARTOPU VERGİN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın batı tarafında(Pera -1885)

⁵⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.63

⁵⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.63-64

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kartopu Vergin'in en belirgin özelliği vücudundaki frengi benekleridir.

*"...Onunla beraber fırlardı vücudunu muhtelif yerlerinde çiçek çiçek açmış frengi benekleri..."*⁵⁹⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yarım akıllı, vücudundaki beneklerle puantiyeli bir örtüyü andıran bu kadın sahnede dans eder. Romanda hakkında fazla bilgi yoktur.

*"... Üç çirkin kız kardeşin hemen ardından kartopu vergin çıkardı sahneye. Aslında çıkmaktan çok fırlardı demeli. Onunla beraber fırlardı vücudunu muhtelif yerlerinde çiçek çiçek açmış frengi benekleri... Yarım akıl doğuştan; akıl sır erdiremedi gördüğü hoyratlığa. Gene de büyüdü Vergin; hem de yavaş yavaş değil koştura koştura. Öyle hızlı büyümüştü ki, ancak soluklanmak için durduğunda fark edebildi vücudundaki değişiklikleri..."*⁶⁰⁰

KINAR HANIM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin vişne renkli çadırında yaşar. Vişne rengi çadırın batı tarafında(Pera -1885)

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki yapısı hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bu kadın, Vişne rengi çadırın doğu tarafında sahneye çıkan Betri Hanım'ın kuklaları gibi on parmağındaki kuklalarla tabiatın taklidini yapar. Ancak Kınar

⁵⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.64

⁶⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.64

Hanım, Vişne rengi çadırın batı tarafında sahneye çıkar. Bu yüzden de tabiatın insanlara verdiği zararları anlatır.

“...Yılanbaz’dan sonra Kınar Hanım çıkardı, kuklalarıyla birlikte. On parmağında on küçük kukla vardı. Onlarla bir olup tabiatın taklidini yapardı. Önce sağnak olup ortalığa suya boğar; dolu olup körpe ağaçların dallarını kırar; bora olup kuş yuvalarını parçalar; sel olup tarlaların bereketini önüne katar... Zelzele taş taş üstünde bırakmazdı. Tabiatın insana yapmadığı kötülük yoktu...”⁶⁰¹

BABAANNENİN KIZI

Halası hakkında verilen bilgiler çok azdır. Zaten doğrudan onunla ilgili bir şey söylenmez. Sadece çocuk ve babaannenin onun yanına taşındığından söz edilir.

“...Eşyalarla yüklü kamyon şehrin öteki yakasında, beş katlı bir apartmanın önünde durdu. Burada babaannenin kızı oturuyordu; kocası ve üç çocuğuyla birlikte. Babaanne, bu yaştan sonra damadın evinde sığıntı gibi yaşamasına sebep olanlara beddua ede ede çıktı merdivenleri... Bu evin bahçesi yoktu. İçi boş saksılarla dolu bir balkonu vardı sadece...”⁶⁰²

POS BİYIKLI KASAP

Kıymet Hanım Teyze’nin dükkânında kiracı olan bu kasap, her fırsatta Kıymet Hanım Teyze’nin baskınına maruz kalır. Bu durumu kendine yediremeyen kasap, ettiği şikâyetlerin karşılığında ancak nasihatler ve yatıştırıcılarla karşılaşır. Çünkü ne de olsa dükkân gibi şikâyet ettiği kişilerin evleri de Kıymet Hanım Teyze’nindir.

“...İşte o zaman, iri yan pos bıyıklı kasap, bir yandan sinirden titreyen elleriyle alnunda tıp tıp atan damarı durdurmaya çalışırken, bir yandan da bin bir özürle, yeni bir ciğer paketi hazırlardı...”⁶⁰³

⁶⁰¹ Şafak, a.g.e., s.66

⁶⁰² Şafak, a.g.e., s.17

⁶⁰³ Şafak, a.g.e., s.166

TONTON TEYZENİN ENİŞTESİ

Telaşla arabaya kendini atan enişte, aceleden cüzdanını evde unuttuğu için taksi şoföründen çok utanır. Bu sıkıntıyla sigara yakar. Ama kaç sigara yaktığını bilemeyecek kadar kafası karışıktır.

*“...Suçluluk hissediyor birden. Şoföre anlatmak istiyor niye cüzdanını almadığı halde sigara paketinin yanında olduğunu. Konuşamıyor, boğazı kupkuru. Çakmağını bulamıyor cebinde. Takside düşürmüş olmalı. Yoksa... Başından beri yok muydu? Bir önceki sigarayı nasıl yaktığını hatırlayamıyor bir türlü. Yoksa bu ilk sigarası mı? Daha da beter sıkılıyor canı... Adamın göğsü sıkışıyor. Camı açıyor sonuna kadar. Havada kar soğuğu var...”*⁶⁰⁴

Olayın tamamını çok uzun cümlelerle anlatan enişte, son derece sinirlidir. Ne olursa olsun hem kadını hem de bacanağını savunarak iki arada bir derede ifadeler kullanır. Ama onun asıl derdi karısına da biraz dokundurmadır.

“...Camlar sımsıkı kapalı, açmıyorlar, adam dert yanıyor bir yandan. Baldız bu benim baldız, evini terk etti bizim yanımızdaydı yazdan beri, tutturdu boşanacam diye, üç tane de çocuğu var boyu kadar. Bu yaştan sonra nereye boşanacaksa kolaydı sanki hayatlarında ev geçindirmemişler ki bunlar, hep kocalarının eline bakmışlar, kolay sanıyorlar ay sonunu getirmeyi, ne yiyip ne içecek boşanınca, bırak ne halleri varsa görsünler dedim benim karıya. Anlatamadım, al işte böyle oldu, sabah akşam vıdı vıdı idi konuşurlar. Baldız ağlar benimki ağlar benimki ağlar baldız ağlar, kaç defa söyledim, yapma dedim iyi etmiyosun, bak daha beter oluyo ablan, başka şeyler konuşun oyalansın biraz. Çıkın gidin kaplıcalarda kalın ananızı da alın romatizmasına iyi gelir kadıncağızın, ne dediysem dinletemedim, sabahtan akşamlara kadar evde karılar kızlar, vıdı vıdı sürüsüne bereket, denizde kum bunlarda akraba, döne dolaşa, temcit pilavı gibi ısıta ısıta. Kimse ikna edemedi, tutturmuş illa da boşanacam, en sonunda gitti avukata da başvurdu, bu sabah bir yazı gelmiş mahkemeden, iyi dedim muradına erdin herhal kına yak göbek at, yalanım varsa ne oluyum ekmek çarpsın gözlerini pörtletip öyle bi baktı ki bana, Allah dedim o vakit anladım karı deliriyo. Ama benimkine söylesem bana inanmaz, ablasına toz kondurmaz, neyse dedim yarın ola hayrola, baktım baldız da sakinleşmiş bu arada, yemekten sonra bulaşıkları yıkayıp odasına çekildi. En sevdiği dizi vardı hâlbuki hiç kaçırmazdı, dönüp de bakmadı bile, midesi ağrıdığı için bardak bardak ılık süt içip erkenden yatmaya gitti. Zaten rüya görmezmiş ta genç kızlığından beri, bizde de kafayı koymasıyla uyuması bir olurdu, en erken o kalkardı, kahvaltıyı hazırlardı noksansız kusursuz. Yumurtaları hep kayısı kıvamında, yani çay bile daha güzeldi o yapınca, neme lazım doğruya doğru şimdi, öyle bi çekip çevirirdi ki evini mutfağını değme ev hanımı su dökemez eline. Ne gezer benimkinde böyle maharet, zerre kadar çekmemiş ablasına, ama maharet neye yarar insan bahtsız olduktan sonra... Tabii benim bacanağın da kabahati büyük, bunca seneden sonra olacak iş değil yani, söylerken utanıyorum valla, kızı yaşında, resmen kapatmış dayalı döşeli

⁶⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.13

ev tutmuş buna, kız pavyonda dansözmüş, adı da Sinem bacanak geçen sene tanıştırmıştı bizi, kendi halinde ufak tefek bi kızcağız. Ses etmediydim kaçamaktır geçer diye, nerden aklıma gelir o zamanlar işlerin böyle sarpa saracağı, boşanmalara kadar varacağı, neyse uzatmıyım, dizi bitti uyumaya gittik biz de, ne bilelim baldızın uyumadığını, meğer bizim yatmamızı beklermiş, biz yatar yatmaz fırlamış yataktan, üstünde gecelik ayaklarında ponpon terlikler, kapıyı açıp sokağa atmış kendini. Gören de sanır ki bizim evde esirdi, gürültü patırtıya kalktı, bi de baktık ki baldız sokak ortasında avazı çıktığı kadar bağıyor, yetmezmiş gibi bir yandan da göbek atıyor, neye uğradığımızı anlamadık valla. Nasıl böyle oldu, niye, at bizi en yakın hastaneye, rezil olduk elaleme, o telaşla para da almamışız yanımıza, kusura bakma kardeşim. Böyle her şey bir anda olunca, böyle apar topar pijamalarla çıktık işte, cüzdanı da almamışım, akıl mı bıraktılar adamda, boşanacam valla ben de boşanacam, alsın deli ablasını romatizmalı anasını, ne bok yerlerse yesinler bundan sonra, ömrüm gitti be, inan olsun kuruş kuruş harcandı ömrüm bunların elinde...”⁶⁰⁵

Enişte nabız yoklar gibidir. Şoförün ne düşündüğünü merak eder.

“...Adam bir şeyler geveliyor ağzında. İstemedi dökülüyor kelimeler: “Sen hep bu mahalledesin de, bunca rezaletten sonra, biz burada kalabilecek miyiz acaba?” ...”⁶⁰⁶

APARTMAN YÖNETİCİSİ

Hayalifener Apartmanının yöneticisi çok gururludur. Normalde elinden her iş gelir. Her işini de kolaylıkla yaptıran bir kişidir. Ancak elektrik kesintisini engelleyemez. Gururuna düşkün adam bir süre sonra hastalanır. Onun hakkındaki bilgi bu kadardır.

“...Elektrik idaresinin bize bir garezi olmalıydı ki, Hayalifener Apartmanı sık sık karanlıkta kalıyordu. Ne zaman elektriklerimiz kesilse, pencere kenarlarına dizilip gıptayla izliyorduk yokuş boyundaki çipil gözlü evlerin afilli aydınlığını. Durumu bir gurur meselesi yapan apartman yöneticimizin denemediği yol, dökmediği dil, öpmediği el kalmamış, ama sonuç değişmemişti. “Basit bir memur hatası, tipik bir ihmal vakası,” demişlerdi. “Öyleyse düzeltin,” demişti apartman yöneticisi. “0 kadar basit değil,” demişlerdi. “Her meselenin bir geçmişi var. Geçmişe saygınız yok mu sizin?” Apartman yöneticimiz üzüntüsünden yataklara düşmüştü. Geçmişle övünürdü...”⁶⁰⁷

⁶⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.13

⁶⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.13

⁶⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.147

KÖR SATICI

Kör bir insan olan bu adam göz boncuğu satar görenlere. Kör satıcı ve sattığı göz boncukları gerçek bir tezat oluşturuyor aslında. Sonra yanında bir koruyucu köpek değil de nankör kedilerin de olması bu tezada iyice merak unsuru katıyor.

“... Bir kaldırımın kenarında, daha evvel çeşitli defalar çeşitli yerlerde rastladığım kör satıcıyı görmüştüm Tezgâhında envai çeşit nazar boncuğu diziliydi; irili ufaklı yüzlerce göz. Satıcının yanında, çoğu yavru olmak üzere, bir sürü kedi dolanıyordu. Tedirgin olmuştum. Dışarıdayken kör bir adamın yanına, tek ve büyük bir köpek yakıştırdı, bir sürü yavru kedi değil. Üstelik kediler, satıcı sanki her an ayaklanıp kaçacak kocaman bir ciğermiş gibi, yalana yalana dolanıyorlardı adamın etrafında. Orada, kaldırım kenarında, kör bir adam boy boy göz satıyordu gören insanlara. Ben de eve asmak için ince bir nazar boncuğu satın almıştım. Parayı uzatırken, satıcının kucasına kurulmuş yavru kedilerden biri sırtını kabartıp tıslamıştı bana...”⁶⁰⁸

Kör satıcı hakkında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

APARTMANDAKİ YAŞLI ADAM

Çok iyiliksever bir adamdır. Fakat daha çok dikkati çeken şey onun ısrarcı tavrıdır.

“...Onlar merdivenlerden çıkarken, yaşlı adam da aşağı iniyordu. Kenara çekilip ona da yol vermiştim. Ama o diğerleri gibi bakıp geçmek yerine, kalıp yardım etmekte ısrar etmiş ve beni tamamen devreden çıkartarak, hurka ipliğini kurtarma işini tek başına üstlenmişti. Yaklaşık on dakikadır titreyen elleri, görmeyen gözleriyle uğraşıyor ve ikide bir bana kıpırdamamamı söylüyordu...”⁶⁰⁹

Kapıya ilişen ipi çözdüğünde yüzü aydınlanan yaşlı adam, bir şeyler becerebilmenin gururu içindedir. Kendini kahraman gibi görür.

“...Nihayet ipliği kurtarmayı başardığında, gururla parladı yaşlı adamın gözleri. İştmeyi beklediği şükran ve takdir dolu sözleri usulünce karşılayabilmek için boğazını temizledi. Kahramanları seviyor olmalıydı. Karanlık sokakta saldırıya uğrayan genç kadınları, cayır cayır yanan evlerde mahsur kalmış küçük çocukları, aile yadigârı inci broşlarını yankesicilere kaptıran saralıları, fidye için kaçırılmış armatör oğullarını aramakla geçmişti ömrü. Bulduğu da olmuştu hani bunları; ama hiçbir zaman değerlendirememişti kahramanlık fırsatlarını. Zaman zalim

⁶⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.80

⁶⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.70

*davranmıştı ona; kaçırılan fırsatların yerine yenisini sunmamıştı. Oysa o, hep bir adım arkadan gelmişti; hep, her şey olup bittikten sonra, eve gittiğinde, keşkeler eşliğinde bulmuştu nerede ne yapması lazım geldiğini. Tek ihtiyacı aynı olayla bir daha karşılaşmak iken, zamanı tekrarlara ikna edemedi kocamıştı...*⁶¹⁰

Hakkında sadece bu kadar bilgi vardır.

DELİKANLI

Yağmurlu bir günde gelen, sevgisizliğin kurbanı Madame de Marelle'nin aklını başından alan bu adam La Belle Anabelle'nin babasıdır. Çok yakışıklıdır.

*“... Sabahtan beri bardaktan boşanırcasına yağıyordu yağmur. Sabahtan beri yürüdüğünü söylemişti. Oysa kupkuruydu üstü başı. Siyah kadife şapkasını göğsüne bastırarak selam vermiş; siyah kadife pelerinini zarif bir hareketle arkaya savururken, belli belirsiz gülümsemişti. Tıpkı vaazlarda anlatıldığı gibiydi. Şeytanın elçisi. Kanlı bir gül gibi katmer katmer açılıyordu siyah kadife teni. Dokunmaya kıskırtıyordu...”*⁶¹¹

Hakkında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

BEKETOV

Çar'a çok bağlı olan ancak kendi menfaatini daha çok düşünen bu adamın romanda çara gönderdiği mektup cümlelerinden başka bilgi yoktur.

*“... Sibirya'nın umurunda değildi olup bitenler ama Sibirya çok kişinin umurundaydı çoktan beri. Yanında otuz Kossakla, Yakutsk şehrini kuran Beketov bir rapor yazmıştı çara: “köleniz, büyük Lena Nehri boyunca ilerledikten sonra Yakut topraklarına vardım, orada küçük bir kale kurdum ve gerekli savunma önlemlerini aldım... Sizin için kanımı akıttım, ruhumu kirlettim ve at eti ve kökler ve çam ağacı kabuğu ve her çeşit pislik yedim, efendimiz...”*⁶¹²

⁶¹⁰ Şafak, a.g.e., s.75

⁶¹¹ Şafak, a.g.e., s.109

⁶¹² Şafak, a.g.e., s.49

SAMUR OĞLAN'IN ŞAMAN ABLASI

Samur-oğlan'ın ablası kabilenin eski şamanıdır. Up uzun simsiyah saçları olan bu kızın yerine şaman olarak kardeşi geçecektir. Ancak çocuk garip tesadüfler ve inanılmaz bir şekilde yarı insan yarı hayvan olarak hayatına devam edecektir.

“...Gözlerinin önündeki en son görüntü, ablasının cansız vücudu. Yerde yatıyordu boylu boyunca. Up uzun simsiyah saçları, buz tutmuş toprağın altından esen rüzgârla dalgalanıyordu. Bütün kabile yas tutuyordu. Artık bir Şamanları yoktu...”⁶¹³

KERAMET MUMİ KEŞKE MEMİŞ EFENDİ'NİN BABASI

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'yi babasına gösterdiklerinde, altı kızdan sonra bir erkek çocuğa sahip olan adam, bu olaya inanılmaz sevinir ancak karısının ölümünü duyunca bu sevinci kursağında kalır.

“...Memiş'i babasına gösterdiler. Adamcağız seneler sonra nihayet bir oğlu olduğunu öğrenince öyle sevindi ki, yedi mahalle tekmi fakir fukaranın karnını doyurmaya ebe teknesinden beri su yüzü görmemiş kim varsa hamama sokup bitlerinden arındırmaya ant içti. Ama...”⁶¹⁴

“...Akşamları hava karardığında oğlunu karşısında görmekten hoşlanmadığını saklamayan; son nefesine kadar karısının öldüğü yatakta yatıp, bir daha hiçbir kadın el sürmeyen; bazı geceler aniden ayağa fırlayıp, bağıra çağıra evdeki bütün kandilleri kıtır kıtır doğrayan; kızlarının bu küçük oğlana gösterdikleri aklaya her daim muhalefet eden; durduk yerde hiddetlenip, kızılık sopasını çıkaran; ertesi gün kendine gelir gelmez ilk iş biricik oğlunu sormak olan; çocuğun morarıp çürümüş etlerini görünce pişmanlıktan kahrolup ondan af dileyen...”⁶¹⁵ baba karısının ölümünden oğlunu sorumlu tutar. Gerçekten sevdiği karısını kaybettiği için çok üzgündür. Bu onu hırçınlaştırmıştır. Yaptıklarından sonra pişmanlık duyacak kadar yüfka yüreklidir. Ama olanı biteni henüz kabullenememiştir.

Çocukluğunda onu bir türlü kabullenemeyen bir baba ile onu gözlerinden bile sakınan bir değil altı annenin şefkat ve sevgisiyle büyüyen Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi çelişkilerle dolu bir hayat yaşar. Aslında onu diğer insanlardan bu kadar ayıran şey de budur.

⁶¹³ Şafak, a.g.e., s.54

⁶¹⁴ Şafak, a.g.e., s.40

⁶¹⁵ Şafak, a.g.e., s.42

“...Çocukluğu işte bu zıtlıklar arsında yalpalamakla geçmişti. Bir yanda ablalarının daimi sevgisi öte yanda babasının geçici hiddeti. Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin acayıplığı işte ta o zamandan belliydi...”⁶¹⁶

KERAMET MUMİ KEŞKE MEMİŞ EFENDİ’NİN ABLALARI

Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin altı tane ablası vardır. Bunlar abla değil onu sevmek, eğlendirmek, korumak, gözetmek için yaratılmış altı ayrı anne gibidirler.

“...Bir yanda ablaları vardı. Sırf o sıkılmasın diye her gün oynayacak yeni bir oyun bulan; giden annenin sıcaklığını aratmasın diye ahşap evin her köşesinde yaz kış, gece gündüz boy boy kandiller yakan; çocuğun cezalı olduğu akşamlarda gizlice odasında toplaşıp, kurdukları perdede sabahlara kadar hayal oynatan; en güzel masları toplayabilmek için şehrin dört köşesine dağılıp, kapı kapı dolaşan ve hatta bu uğurda çeyizlerinin en gözde kısımlarını dağıtmaktan geri durmayan; birer birer evlenip çoluk çocuğa karıştıktan sonra bile, kocalarının dayaklarına, evlatlarının sitemlerine rağmen en küçük kardeşlerini herkesten ve her şeyden çok sevmeye devam eden ablaları...”⁶¹⁷

RESSAM

Be-Ce’nin modellik yaptığı atölyenin sahibi olan adam, altmışına merdiven dayamış, kendisini insanlara daha farklı göstermeye çalışan bir ressamdır.

“... Atölye bütün parasını ve zamanını, kendini olduğundan daha ilginç göstermeye harcayan, altmışına merdiven dayamış bir ressama aitti. Pazar hariç farklı gün ve saatlerde farklı öğrenci grupları gelirdi. Ve her akşam başka biri modellik yapardı...”⁶¹⁸

AVCILAR

Hepsi samur avcısı olan bu insanlar, Timofei Ankininov gibi zenginlik hayalleri ile buraya gelmiş ve asla elleri boş, geriye dönmek istemeyen hayallerinin peşinden giden insanlardır.

⁶¹⁶ Şafak, a.g.e., s.42

⁶¹⁷ Şafak, a.g.e., s.42

⁶¹⁸ Şafak, a.g.e., s.71

“...Aslında avcılarının hepsi, bir an evvel zengin olup, geri dönmek niyeti ile gelmişti buralara. Ama şimdi, savunmasız çıplaklığıyla önlerinde uzanırken fethedecek topraklar, kat kat kabaran eteklerin ardında hayatı ağırdan alan, kendilerini ağırdan satan Rus şehirlerine dönmek gelmiyordu içlerinden...”⁶¹⁹

Onlar Sibirya’ya, özellikle de Tobolsk’a geldiklerinde askeri valinin yerlilere baskısıyla da karşılaşırılar. Ancak Tobolsk valisi bir süre sonra yerlilerin şaman olmak için seçilen çocuklarını alıp servetine servet katacaktır.

“...Yerliler yüzünü görmedikleri, ismini işitmedikleri, çara haraç; yüzlerini sevmedikleri, isimlerini öğrenmedikleri avcılara armağan vermeye yanaşmamalarının bedelini ağır öderdi...”⁶²⁰

KERAMET MUMİ KEŞKE MEMİŞ EFENDİ’NİN HALASI

Çok akıllı, eli maşalı, zeki bir kadındır. Sezgi gücü çok faladır. İnançlı bir kadındır. Saatlerce odasında oturup bekleyecek kadar sabırlıdır.

“...Ne var ki, bebeğin halası acar mı car bir kadındı; pek de akıllı, hem de eli maşalı. O gün ortada ters giden bir şeyler olduğunu hemen sezinlemiş, ama el ayak çekilmeden dışarı çıkmak istemediğinden odasında oturup saatlerce Kur’an okuyarak alamet beklemişti...”⁶²¹

Bebekteki farklılığı kavradığı anda, ona müdahale edecek kadar cesur davranmış ve Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin olmayan yüzünü baştan çizebilmiştir. Ancak onun üzerinde duramadığı gözler Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi’nin en büyük sorunu olacaktır.

“...Mademki bu acayip bebek doğmaktan ziyade damlamıştı bu âleme, mademki bir mum damlası gibi an be an katılaşıyordu... Müdahale edilmezse, bebeğin yüzü, şeffaf, kıpırtısız dona kalacaktı. Velhasıl, elini çabuk tutmadığı takdirde, bir ömür boyu Keramet Memiş’in yüzü olmayacaktı. Hala hemen bir parça fındikkabuğu alıp, ateşte kızdırdı. Sonra bebeğin daha şimdiden katılaşmaya başlayan yüzüne şekil vermeye başladı. Fındikkabuğunun karasıyla ağız, burun, kaş, kirpik, çene, alın, yanak, şakak çizdi. Sıra gözlere geldiğinde... O kadar azdı ki vakit, telaştan eli ayağına dolanan hala, son bir gayretle atılıp, iki incecik ve kesik kesik çizgi çekti göz niyetine. Bebeğin gözleriyle daha fazla uğraşmaya vakit kalmamıştı...”⁶²²

⁶¹⁹ Şafak, a.g.e., s.51

⁶²⁰ Şafak, a.g.e., s.50

⁶²¹ Şafak, a.g.e., s.39

⁶²² Şafak, a.g.e., s.40

MINİBÜSTEKİ ÇOCUĞUN ANNESİ

Minibüse kızı ile birlikte binen kadın çok saygısızdır. Yanındaki adının şişman olmasını fazlasıyla yadırgar. Nezaketten yoksun olan kadın üstelik hissettiği şeyi yan bakışlarıyla ve öfkeli tavırlarıyla ortaya serer.

*“...Kesekâğdını da kaldırınca, epeyce yer açılıyor onlara. Gene de memnun değiller. Bilhassa kadın, bir türlü rahat edemediğini gösteren abartılı hareketler yapıyor; bir sağ bacağını bir sol bacağını üste gelecek şekilde sık sık bacak bacak üstüne atıyor ; haşır huşur sesler çıkartarak poşetlerini dizlerinin kah altına, kah üzerine yerleştiriyor ; sanki bir yere gitmesi kabilmış gibi “ gel evladım” diyerek kucağına oturan çocuğu göğsüne bastırıyor ; dönüp dönüp endişeli gözlerle sağında kalan daracık boşluğa bakıyor ve bütün bunları yaparken durmadan oflayıp pufluyor. Böylelerini iyi tanırım. Niye böyle davrandıklarını bilirim. Alışkınım. Böyle şeyler sık sık başıma gelir...”*⁶²³

Artık dikkat çekecek kadar ileri gider. Aşırı hareketlerinin cevabını alır.

*“...Deminden beri abartılı hareketler yapıp, oflayıp puflamasının sebebi buydu. Aklınca “ üç kişi nasıl sığacağız buraya? “ demeye getiriyordu. Daha fazla dayanamadım. “Merak etmeyin hanımefendi. Ben iki kişilik para veriyorum.” Kadın bön bön bakıyor suratıma...”*⁶²⁴

TAKSİ ŞOFÖRÜ

Mahalledeki Tonton Teyze’yi hastaneye götürmek için gelen Taksi şoförü şöyle anlatılır:

*“...Taksi şoförü/ genç irisi / yeni evli / çocukları olana değin / çalışması için / karısına müsaade etti/ ileri görüşlü olmakla övünür / zaten nişan, düğün derken / boğazlarına kadar borçlandılar / hanımın da çalışmasında fayda var / taksi şoförü gençten bir adam / gece ondan sonra alır arabayı / sabaha kadar çalışır / sabah oldu mu arkadaşına devreder ...”*⁶²⁵

⁶²³ Şafak, a.g.e., s.18

⁶²⁴ Şafak, a.g.e., s.21

⁶²⁵ Şafak, a.g.e., s.10

TAKSİ ŞOFÖRÜNÜN İŞVERENİ

Taksi şoförünün işvereni piyango zengini bir adamdır. Bu adam şöyle biridir:

“...Sabah oldu mu arkadaşına devreder / ikisi beraber / piyango zengini bir herifle çalışırlar / herif sonradan görme / kelle kulak yerinde / varil gibi / rüyalarında hala yoksul görür kendini / uyanınca şükreder / yüksek sesle / bir kurusun hesabını yapar / hesabını sorar / alçak sesle / Allah’ın kulağına gitmesin diye / taksi şoförü ve arkadaşı / kazansalar da kazanmasalar da / hep aynı miktarı / sayarlar patronun avucuna ...”⁶²⁶

TAKSİ ŞOFÖRÜNÜN ARKADAŞI VE KARISI

Taksicinin arkadaşı *“...İleri görüşlü değildir ama / karısının çalışmasına müsaade etmez /zaten etse bile kim işe alır ki öylesini /kadın kadın değil hilkat garibesi /boy boy beş çocuk doğurmuş /beşini de kendine benzetmiş / ağız burun yamulmuş / çağanoz gibi her biri...”⁶²⁷*

EV AHALİSİ

Tonton Teyze’nin gecenin bir yarısı kendini bağıra çağıra sokaklara attığı esnada ev halkı da perişan durumdadır. Halleri şöyle anlatılmıştır.

“... Ev halisi neye uğradığını şaşırmış yalın ayak peşinden fırlamış çocuklar, kız kardeşler, yeğenler, enişte bey üzerlerinde pijamalar, gecelikler, yüzlerinde kremler, saçlarında bigudiler kadının etrafını sarmışlar, çimdire çimdire, çekiştire çekiştire yalvar yakar eve sokmaya çalışıyorlar eve gidelim de orada ne yaparsa yapsın istediği kadar ağlasın, bağırsın, çağırsın eve sokalım ki konu komşu görmesin duymaları mühim değil yeter ki görmesinler...”⁶²⁸

Aşağıda sakinleştiremedikleri kadını el mahkûm oradan, en uzak yere taşımanın stresini yaşarlar.

“...Baktılar olacak gibi değil, baktılar hepten çıkmış zıvanadan, kadını derdest edip karga tulumba bir taksiye attılar. Kendi arabaları da vardı ama gene

⁶²⁶ Şafak, a.g.e., s.10

⁶²⁷ Şafak, a.g.e., s.10-11

⁶²⁸ Şafak, a.g.e., s.10

kaldırırma park edip, yolu kapatmıştı birileri. Gerçi önlerini tıkayan arabanın sahibi muhtemelen seyircilerin arasında olduğundan onu bulmak hiçte zor olmayacaktı. Ama en iyisi hiç uğraşmamaktı. En iyisi bir taksiye binip bir an evvel gitmekti buraya en yakın ve buradan en uzak hastaneye...”⁶²⁹

BELEDİYE MEMURU

Elektrik kesintisinin sebebi Hayalifener Apartmanının yerinin en az bir asır yaşında olan bataklık üzerinde olmasıdır. Bu yüzden gelen belediye memuru bu mekânı tarif ederken bir filozof gibi konuşur.

“... “Üstü kabuk, altı cılk yara gibi. Hiç kurumamış ki...” demişti lafazan belediye memuru. Gene de ümitliydi. Bataklığı kurutmak için ayrılmış ödenekle meselenin pek yakında hallolacağını söylüyordu...” “Sanki kırk yıllık tiryakinin tıkanmış damarı gibi. Önü tıkanınca, kan da akamıyor haliyle” demişti aynı belediye memuru. “Yokuşu çıkıyor, buraya kadar rahat rahat geliyor elektrik, buradan öteye akamıyor zavallım.”⁶³⁰

⁶²⁹ Şafak, *a.g.e.*, s.10

⁶³⁰ Şafak, *a.g.e.*, s.148

BÎT PALAS

ROMANIN ÖZETİ

“ YA SONRA NE OLMUŞ?” dedi hücre arkadaşım ısrarla. “Sonrası yok. Adam, hiçbir zaman hiçbir işe yaramayacak çöp yazıları biriktirmeye başlıyor” Saçma bulduğunu söyledi gocunmadım. “hayal gücün geniş!” demenin şimdiye kadar icat edilmiş en kaba yoludur bu.” Cümlelerine kadar kahramanın ağzından anlatılan kitabın bir hayal ürünü olduğu çok da belli olmayan bu romanda; uzunca bir koridor üzerine yan yana sıralanmış on ayrı hücreden yedincisinde 66 gündür hapis yatan kahraman “Ben” bütün bu anlattıklarının bir yalan olduğunu, bunları gerçek mekânından değil hapishaneden anlattığını söylüyor.

“Bir Mayıs 2002 tarihinde polis barikatını yarma karar alan küçük grubun içindeydim. Derdest edilip yaka paça polis otobüsüne bindirildiğimde, turuncu saçlı, yelken kulaklı, komik suratlı, yaşını hiç göstermeyen bir adamla yan yana düştüm. Korkudan fal taşı gibi açılmış gözleri kendi korkumu unutmamı sağladığı için ona müteşekkirim. Emniyete götürülürken siyasetle hiç alakası olmadığını, böcek ilaçlamaktan başka bir şey yapmadığını geveledi durdu. Gerçekten bir böcek ilaçlamasıydı ve muhtemelen 33 senedir hiç bu güne kadar nefret etmemiştii işinden. İsmi haksızlık değildi, onu ben uydurdum. Büsbütün uydurmaca sayılmaz ama; çünkü epeyce haksızlık görmüş gibiydi ömrü hayatında... O günün akşamında serbest bırakıldı nasıl olsa. Onu saldırdılar ama ben tutuklandım. Buraya geldiğimden beri Haksızlık Öztürk’ü düşünmeden bir tek günün geçmedi. Hep bu böcekler yüzünden. Oldum olası rahatsız olmuşumdur böceklerden. Haşarattan korkan bir devrimciyim ben ve maalesef burada bir sürü böcek ve bilhassa hamam böcekleri... Ama inanın bana bit en beteri”

Bir nevi romanın anlatılış ve yazılış sebebi gibi olan bu cümleler, kitabın sonunda okuyucuyu oldukça rahatlatıyor. Romanın içeriğine gelince;

Roman kahramanı ben, olayları, İstanbul’da Jurnal Sokak, 88 Numara, Bonbon Palas Apartmanı ve çevresinde yaşayanları kendine göre misyonlar, fiziki ve psikolojik davranışlar ekleyerek hayal gücünün sınırlarında, belki de tanıdığı bazı insanların özelliklerini de kullanarak anlatmış.

Bonbon Palas apartmanında on tane numara ve birden ona kadar bu katlarda oturan insanlar sıralama gözetmeksizin daire numarası ve isimleriyle başlıklar halinde anlatılmaktadır. Her bölümde yazılan başlıklara göre kişiler ve özellikleri anlatılmıştır.

- 1 numara: Musa, Meryem, Muhammed
- 2 numara: Sidar ile Gaba
- 3 numara: Kuaför Celal ve Cemal
- 4 numara: Ateşmizacoğulları
- 5 numara: Hacı Hacı ve oğlu, gelini, torunları
- 6 numara: Metin Çetin ve karısı Nadya
- 7 numara: Ben
- 8 Numara: Mavi Metres
- 9 Numara: Hijyen Tijyen ile Su
- 10 Numara: Madam Teyze

Asıl kahraman ben çok fazla içtiği için karısı Ayşin tarafından terkedilmiştir. Bir üniversite hocası olan ben apartmanın yedi numaralı dairesinde oturmaktadır.

Önceden nedeni apartmanın duvarının dibine bırakılan çöpler olduğu sanılan kokudan ve böceklerden dolayı apartman sakinleri oldukça rahatsız dönemler geçirir. Kapı pencere açmayarak bu rahatsız edici durumdan kurtulmaya çalışırlar.

Ancak bir süre sonra kokunun asıl nedeni; apartmanın Hijyen Tıjyen adıyla anılan, temizlik hastası bir kadının kızı olan, yaramaz aynı zamanda çok akıllı olan kızı Su sayesinde ortaya çıkar. Sebep on numarada oturan Madam Teyze'nin etraftan toplayıp bir dağ gibi evinde biriktirdiği çöplerdir.

Madam Teyze geçmişte kaybetmiş olduğu kocasının ve hatıralarının başkası tarafından (annesi ve kardeşi) saygı gösterilmemesi üzerine başkalarının hatırlarına - ki bunlar onların çöpleridir- saygı göstermeye çalışmıştır kendince.

ROMANIN ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

İstanbul'da Jurnal Sokak, 88 numara Bonbon Palas'ta geçen olayların hayali bir şekilde anlatılan romanın kahramanı ve anlatıcısı Ben adlı şahıstır.

Ben, bu apartmanda oturan kişileri, oturdukları kata ve numaraya göre anlatmıştır. Hayal gücü geniş olan Ben bir devrimcidir. Bir yürüyüş sırasında polis onu gözaltına almış, o a sıkıntılı anlarını, hayal gücünün sınırlarını zorlayarak, bir hikâye haline getirmiştir. Apartmanda yaşayanlar, birkaç arkadaşı ve sokaktaki bazı insanlardan oluşan şahıs kadrosu psikolojileri ve kişiliklerine göre sınıflandırılmıştır.

Apartmentın bir numarasında oturanlar; Musa, Meryem ve Muhammed ailesidir. Musa apartmanın kapıcısıdır. Oldukça rahat ve çelimsiz bir adamdır. Karısı Meryem hem fiziki hem de kişilik olarak onun tam aksine bir portre çizer. Çocukları Muhammed ise babası gibi çelimsiz ve özgüvenden yoksun, hayal kırıklığıyla dolu bir çocuktur.

İki numarada Sidar adlı genç bir çocukla köpeği Gaba oturur. Oldukça sessiz ve teklik fikriyle fazla meşgul biridir Sidar. Evinde her şey tektir. Asla ikincisine yer vermez. Ölüm fikri onun en belirgin psikolojisini verir. Sürekli mezarlıklarda zaman geçirir.

Üç numarada kuaför olan ikiz kardeşler, Cemal ve Celal oturur. Kişilikleri tamamen zıttır. Cemal çok konuşkan ve daha rahat, Celal ise konuşmayı sevmeyen hep susan biridir.

Dört numarada tam bir kaos ailesi olan Ateşmizaçoğulları yaşar. Anne Zeren, baba Ziya, oğulları Zekeriya büyük kızları Zeynep ve küçük kızları Zeliş'den oluşan aile içlerinde psikolojik sorunu olmayanın olmadığı bir ailedir.

Beş numara, Hacı Hacı, oğlu, gelini ve torunlarından oluşur. Tam bir hacı olan Hacı Hacı karısı öldükten sonra oğlunun yanına İstanbul'a gelen, Osmanlı hayranı bir dededir. Oğlundan hiç bahsedilmeyen Hacı Hacı'yı gelini çocuklarının aklını karıştırıyor diye hiç onaylamaz. Ancak bir bilet gişesinde çalıştığı için 7,5 – 6,5 yaşlarındaki oğullarını ve 5,5 yaşındaki kızını ona emanet etmektedir. Her gün 7,5 yaşındaki oğluna arayarak şifreli bir şekilde Hacı Hacı'nın onlara hikâye anlatıp anlatmadığını sorar. 7.5 yaşındaki çocuğun Ma-ro-te- aux -la-my-sen-dro-mu hastalığından dolayı fiziki yapısı ve psikolojisi çok bozuktur. 6.5 yaşındaki, bu yaşta akli sadece cinselliğe çalışan, psikolojisi abisine göre daha farklı bir çocuktur. 5.5

yaşındaki kız çocuğu ise alabildiğine sevimli ve çocuk özelliği olan normal bir çocuktur.

Altı numarada tam bir kabalık ve kötülük örneği sergileyen karısının aldatan, çok için sadece kendiyle ilgilenen seslendirme sanatçısı Metin Çetin ve aldatılmanın acısını hazmedemeyen Hristiyan bir böcek bilimci olan karısı Nadya oturur. Nadya Onisimovna.

Yedi numara kahraman ve anlatıcı pozisyonunda olan Ben'e aittir.

Sekiz numarada kelli felli, zengin bir zeytinyağı tüccarının metresi olan Mavi Metres oturur. O da diğer birçok kahraman gibi geçmişinde yaşadığı bunalımları yüzündeki izle beraber gününe taşıyan güzel bir bayandır.

Dokuz numara bütün mahallenin dedikodusunu yaptığı temizlik hastası olan Hijyen Tijen ve yaşına göre çokbilmiş, şımarık ve asi; aynı zamanda psikolojisi çok bozuk olduğu halde sevimli ve cici olan kızı Su'ya aittir.

On numara apartmanın ilk sahipleri olan Rus asker General Pavel Pavloviç Antipov ve ilk karısı Agripina Fyodorovna'dır. Agripina'nın bir sür sonra akli dengesinin bozulması üzerine başka bir kadınla yaşamaya başlayan Pavel'in, Valerie Germain adlı bir kızı vardır. Hala boşanmadığı Agripina'ya vefa borcunu ödemek isteyen Pavel Paris'ten karısını da alarak İstanbul'a getirir ve onun için Bonbon Palas apartmanını yaptırır. Öldüklerinde ev Valerie Germain'e kalır. Kadın babasından nefret ettiği için evle asla ilgilenmez. Böylece yıllar sonra oraya taşınan Madam Teyze evdeki eski eşyaların hiçbirini atamaz, onları geçişte yaşamış bu insanların hatırası için saklar. Hatta çok ileri giden Madam Teyze artık dışarıdaki insanlara ait olan eşyaları ve çöpleri toplamaya başlayıp evinde biriktirince çevreyi ve apartmanı korkunç kokular sarar. Korkuyla beraber böceklerin de sardığı apartmanın, dışarıdaki çöplerden kaynaklandığını zanneden apartman sakinleri Hijyen Tijen'in kız Su'nun Ben'e olayın aslını bir sır olarak vermesiyle olay çözülür. Bu sırrı saklayamadığı için kendini çok kötü hisseden Ben apartmanın duvarına çöp atılmaması içi yazdığı yazısından dolayı huzursuz olur ve artık cadde cadde, sokak sokak gezerek bu tür çözüp yazılarını toplayarak kendini aklamaya ve vicdanını rahatlatmaya çalışır.

ŞAHISLAR

GENERAL PAVEL PAVLOVİÇ ANTİPOV

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Pavel Pavloviç Antipov ve karısı Agripina Fyodorovna Rus'tur. Savaş sırasında çarın emrinde bulunan Pavel Pavloviç Antipov, savaştan ve çarın baskısından dolayı İstanbul'a kaçar, eşini de yanında getirir. Bir süre sonra 1922 baharında İstanbul'da tutunamayan çift, Paris'e yerleşir. Orada akli dengesini yitiren karısı yüzünden tekrar İstanbul'a dönüp, onun için Bonbon Palas adlı evi yaptırır. Tarih 1 Eylül 1966'dır.

“...Pavel Pavloviç Antipov ve Agripina Fyodorovna Antipova, 1 Eylül 1966'da Bonbon Palas'ın 10 numaralı dairesine taşındıklarında, tüm gökyüzü dolgun, hantal, kurşuni bulutlarla kaplanmıştı...”⁶³¹

“... Haksızlık Öztürk'ün 1 Mayıs 2002 Çarşamba günü kamyonetiyle geri park ederken çöplerini devirdiği Bonbon Palas, vaktiyle ne kadar mutantan olduğunu kimseleri inandıramayan bu semtte 1966 senesinde inşa edildi...”⁶³² şelindeki açıklama da gene apartmanın yapıldığı zamanı gösterir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Oldukça farklı bir kişiliği vardır. Her zaman kendinden çok başkalarını düşünür. Sevecen karşısındakini memnun etmek için uğraşan biridir.

“...General Pavel Pavloviç Antipov, karısının aksine, ne o gün, ne de daha sonra İstanbul'a özel bir ilgi gösterdi. Ömürleri boyunca hep kendilerini başkalarından sorumlu hissetmiş ve ancak böyle ayakta kalabilmiş insanlardan biriydi. Hani şu, ya zayıf kadınları seven, ya da sevdikleri kadınları zayıflaştıran erkeklerden...”⁶³³

⁶³¹ Elif Şafak, *Bit Palas*, İstanbul, 2002, s.59

⁶³² Şafak, *a.g.e.*, s.33

⁶³³ Şafak, *a.g.e.*, s.39

Pavel Pavloviç Antipov, “...Özünde zayıf ve de bunun fazlasıyla farkında olan, başkaları gibi olmak için değil, kendi gibi olmak için iktidarına dört elle sarılan, ne istediğini gayet iyi bilen ve tüm ömrü boyunca bunun için gıdım gıdım uğraşmış, adım adım tırmanmış, üstelik sonunda da bir hayli başarılı olmuş bir adamdı. Herhangi bir değişime ayak uydurabilecek en son tür!...”⁶³⁴

Rusya’da bir asker olan Pavel, İstanbul’da bir lokalde iş bulur. İş, vestiyer görevliliğidir. Gururlu ve yetkin bir asker olduğunu bildiğimiz adam, bu işe ancak üç gün dayanabilmiştir.

“...O korkunç, gülünç üniformanın içinde sadece üç gün dayanabildi, üç lanet gün. Sonra işi bırakıp, her şeyi bırakıp, bulunduğu yerde, olduğu vaziyette durdu. Arayacak bir iş, kotarılacak bir hayat, uğruna didinilecek bir gaye yokmuşçasına sadece ve öylece durdu...”⁶³⁵

İlerleyen zamanlarda Pavel Pavloviç Antipov ve karısı Agripina Fyodorovna’nın bir çocukları olur. Ancak çocuk bakımsızlık ve hastalıktan ölür. Zaten geldiklerinde psikolojisi çok iyi olmayan Agripina, bir süre sonra akıl hastanesine yatacak derecede rahatsızlanır. Karısının bu durumundan dolayı psikolojisi iyice bozulmuştur. Kendinden önce her zaman başkasını düşünen Pavel, kardeşi vasıtasıyla Paris’e gitmeyi başarır. Olanlara dayanamaz, karısı yerine başka bir kadınla evlilik dışı yaşamaya başlar. Bir de kızı olur.

“...O da öyle yaptı. Artık kendisine karılık etmeyen eşinin yerine yeni bir kadın, kaybettiğinin yerine yeni bir bebek, elinden alınanın yerine yeni bir kudret edindi...”⁶³⁶

Önemsemeyeceğini bile bile, sırf üzülmesin diye bu gayr-ı meşru ilişkiyi karısından saklar. “...Yıllarca bunu Agripina’dan sakladı. Hoş saklamasa da, onun bu durumu değil kıskanmak, umursamayacağı bile şüpheliydi...”⁶³⁷

Pavloviç’in en büyük korkusu Agripina’nın kendisinden önce ölmesidir. Korktuğu başına gelir ve Agripina ondan önce ölür. O ise iki sene sonra, tam 100 yaşında hayata gözlerini yumar.

“...Zaman Pavel Pavloviç Antipov’un korkularını haklı çıkardı. Karısı ondan önce öldü... Agripina’yı yitirdikten sonra iki sene Bonbon Palas’ın 10 numaralı dairesinde tek başında oturdu. Öldüğünde ne bir eksik, ne bir fazla, tam tamına 100 yaşındaydı...”⁶³⁸

⁶³⁴ Şafak, a.g.e., s.42

⁶³⁵ Şafak, a.g.e., s.41

⁶³⁶ Şafak, a.g.e., s.50

⁶³⁷ Şafak, a.g.e., s.50

⁶³⁸ Şafak, a.g.e., s.60

AGRİPİNA FYODOROVNA ANTİPOVA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Agripina Fyodorovna Antipova, savaşın bütün izleri ve korkularını üzerinde taşıyan bir bayandır. Çarın askerlerinden olan kocasıyla beraber İstanbul'a kaçarlar. Tarih 1920'dir.

*"...Agripina Fyodorovna Antipova 1920 sonbaharında, bulunduğu yük gemisinin güvertesinden İstanbul'u ilk kez gördüğünde, karnında küçük, sırtında büyük bir şişkinlik vardı ve çok açtı. Kırım'dan yola çıktıklarından beri üç gündür birlikte ayakta seyahat ettiği insan kalabalığının içinde, kocasının da yardımıyla kendine zar zor yer açarak, korkuluklara yapıştı ve kendilerini bekleyen şehrin neye benzediğini görmeğe çalıştı..."*⁶³⁹

Daha sonra 1922 yılında kocası Pavel Pavloviç Antipov ile birlikte Paris'e giderler. *"...Agripina Fyodorovna Antipova 1922 baharında Paris'e vardığında gebe bir sıkıntı taşıyordu ruhunda. Hala savaş yorgunu şehre umarsız gözlerle bakarken, rengini keşfetmeye çalışmadı..."*⁶⁴⁰

Ancak Paris'te ruhunun derinliklerine inen hastalığı yüzünden tekrar İstanbul'a dönerler. Ölene kadar yaşadıkları ev, Bonbon Palas'tır.

*"...Pavel Pavloviç Antipov ve Agripina Fyodorovna Antipova, 1 Eylül 1966'da Bonbon Palas'ın 10 numaralı dairesine taşındıklarında, tüm gökyüzü dolgun, hantal, kurşuni bulutlarla kaplanmıştı..."*⁶⁴¹

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hayata dört elle sarılmak ve yaşadıklarını unutmak ister. Bu yüzden her şeyi farklı açılardan görmeye ve kabullenmeye çalışır.

*"...Sadece mekânların değil, insanların, hayvanların, hatta onların bile kendilerine has bir renkleri olduğuna ve gözlerini camlaştırarak pürdikkat baktığı takdirde bunu görebileceğine inanırdı..."*⁶⁴²

⁶³⁹ Şafak, a.g.e., s.37

⁶⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.49

⁶⁴¹ Şafak, a.g.e., s.59

⁶⁴² Şafak, a.g.e., s.37

Son derece hassas bir kadındır. Çünkü öyle yetiştirilmiştir. Hep el üstünde tutulmuş, her istediği yerine getirilmiştir. “...*Fakat Agripina Fyodorovna Antipova, doğduğu günden beri el üstünde tutulmuş, kıymet görmeğe alışmış ve ne zaman bir isteği yerine getirilmese, bunun karşısındakinden kaynaklanan bir kusur olduğuna inandırılmıştı. Bu yüzden İstanbul’un perde perde sis ardına çekilmekteki ısrarını, kasıtlı bir husumet, kendine yöneltilmiş bir hakaret gibi algıladı...*”⁶⁴³

Yetiştirilme tarzı onun hayatta tek başınayken bir şey yapamayacağını gösterir. Hele bir de bu kadar farklı bir şehir ve dilini bile bilmediği insanlar karşısında olunca işi daha da zor olacaktır.

“...*Oysa Agripina Fyodorovna Antipova, gençliği ve toyluğuyla, kendi başına hiçbir şey yapmamışlığı ve de yapmaya kalkışmamışlığıyla, ilerleyen hamileliğiyle uyum içinde yusuvarlak, tostoparlak bir sıfırdı. Bıraktığınız yerde durabilirdi rahatlıkla, hiç kıpırdamadan, ilânihaye durabilirdi. Ama güçlü bir esintide, yuvarlana yuvarlana oraya buraya savrulabilirdi aynı kolaylıkla...*”⁶⁴⁴

Hayatın hep kendisinden yana olduğu insanlardan biridir. Çok ihtiyaçları olduğu bir zamanda İstanbul’da iş arandığı sırada önce o iş bulur.

“...*Talih ondan yanaydı, çünkü talih böyle bir iddiayla karşına çıkanları sinamaya bayılır. Böylece Beyoğlu’nun en muteber pastanelerinden birinde garson olarak iş buldu...*”⁶⁴⁵

Yetiştirilme tarzının narinliği, yabancı yerlerde hayat mücadelesi verirken bebeğini kaybetmesi onun ruhunda derin yaralar açmıştır. Artık kendini toparlayamadığında aklını iyice yitirecek ve akıl hastanesine yatacaktır. Fakat hala ona vefa borcunu ödemek isteyen kocası, Agripina’yı da alarak İstanbul’a getirir ve ona, ismini kendisine koydurduğu bir apartman yaptırır. Kadın apartmanın adını Bonbon Palas koyar.

“...*Agripina Fyodorovna Antipova, meltemin söylediklerini heyecanla dinledi. Birkaç dakika suskun kalıp iyice düşündükten sonra, gözleri ıslıl ıslıl cevap verdi:”Bonbon!”...*”⁶⁴⁶

⁶⁴³ Şafak, a.g.e., s.37

⁶⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.42

⁶⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.42

⁶⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.59

VALERIE GERMAIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

“...Paris yakınlarındaki büyük kır evinde, eşi ve sonuncusunu 40 yaşında dünyaya getirdiği 4 çocuğuyla yaşayan Valerie Germain...”⁶⁴⁷ in bulunduğu mekân hakkında fazla bilgi verilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Pavel Pavloviç Antipov’un kızı olan ve onu hiç affetmeyen Valerie Germain hakkında kitapta fiziki bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Valerie, Pavel’in gayr-ı meşru kızıdır ve onunla hiç ilgilenmediği için buna çok içerleyen kız onun yüzünü bile görmek istemez. Mezarına bile gitmez. “...Böylece 1972 senesinde Bonbon Palas, Pavel Pavloviç Antipov’un gayri meşru kızına kaldı. Paris yakınlarındaki büyük kır evinde, eşi ve sonuncusunu 40 yaşında dünyaya getirdiği 4 çocuğuyla yaşayan Valerie Germain, varlığı yankısız bir boşluktan ibaret olan babasının cenazesine gelmeyip, onun Agripina ile yan yana yattığı mezarlığa ayak basmadığı gibi, bu beklenmedik mirasa karşı hep aynı ölçüde kayıtsız kaldı. Hayli tamahkâr ama bir o kadar da işinin ehli bir Türk emlakçının yardımıyla tüm daireleri kiraya verdi ve banka hesabına her ay düzenli olarak para yatırıldığı müddetçe hiçbir şeye karışmayıp, işleri uzaktan yürütmeyi tercih etti...”⁶⁴⁸

BEN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 10 numaralı dairesinde oturur.

⁶⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.60

⁶⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.60

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oldukça yakışıklıdır. Bu özelliğini babasından almıştır. Bu yakışıklılığının farkındadır.

“...Bir kere uzun boyluydum (üç yıldız), sonra geniş omuzluydum (üç yıldız), yakışıklı sayılırdım demeyeceğim, girip çıktığım tüm çevrelerde en yakışıklı ben oldum daima (dört yıldız) ve son derece tahammülsüz ve hırçındım (beş yıldız)...”⁶⁴⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok hırslıdır. Ne ailesini ne de çevredekileri çok önemsemez. Siyaset Felsefesi okumuştur. Onu da küçümser, çok önemsemez.

“... Söylemiştim hırslıydım, hem de çok. Mezuniyetin ardından, boşa harcadığım bir anım olmadı. Burada tamamladım, İngiltere’de başladığım doktora. Benim için bir şey ifade etmeyen ailem için bir şey ifade etmeyen bir dal: siyaset felsefesi...”⁶⁵⁰

Evliliğinin bitmesine sebep olan şey, onun da babası gibi çok içmesidir. *“...Önceleri şevkle ve belki bir parça sükseyle, akabinde az buçuk tavsamış bir hevesle, derken örselenmiş bir gayretle ve sonlara doğru zaten başaramayacağını bile bile defalarca üst üste bıraktım içkiyi...”⁶⁵¹*

Annesinin ona küçük kardeşlerini kurtarmak için harcadığının farkında olacak kadar zekidir. Babasında gördüğü bütün bu kötü alışkanlıkları sadece kendi devam ettirmiştir. Bu haliyle aslında annesinden intikam alıyor gibidir.

“... Bunca sene sonra düşündüğümde, üç kardeş içinde babamızın en rezil hallerine bir tek benim tanıklık etmem rağmen kötü alışkanlıklarını devralanında gene ben olmam tuhafıma gidiyor...”⁶⁵²

Bir üniversite hoca olan Ben iş ahlakına son derece sadıktır. Kendisinden hoşlanan bir kız öğrencisinden elinden geldiğince uzak durur. Adının aşk meşk dedikodularına karışması ile işinin ciddiyetini azaltacağından korkar. Son derece mantıklı ve akıllıca davranışlarda bulunur. Asla arzularının tutsağı olmaz. *“...Adı öğrencileriyle aşk meşk dedikodularına karışan meslektaşlarımın mesleki açıdan ciddi bir hasara uğradıklarına pek rastlamadım şimdiye değin. Eğer birinin üzerine bu sebepten ötürü gidiliyorsa, zaten üzerine gidilecek demektir. Ece’nin bana olan ilgisini takdis etmememin sebebi, meslektaşlarımın kulaklarına gitmesi endişesi değil zaten. Mesele akademisyenlerin değil, bizzat öğrencilerin ne düşündüğüdür böyle durumlarda. Ne düşündüklerinden ziyade, ne konuştukları. Çünkü muhakkak*

⁶⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.147

⁶⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.148

⁶⁵¹ Şafak, a.g.e., s.230

⁶⁵² Şafak, a.g.e., s.224

konuşurlar. Asla, katiyen, zinhar dillerini tutmazlar. Her birinin muhakkak bir yakın arkadaşı vardır ve sırdaşların en önemli özelliği onların da başka sırdaşlar olmasıdır ve bu böyle zincirleme devam eder. Tam bir büyü bozumu! Uzaktan uzağa merak edilen, saygı duyulan, sözü geçen bir hoca olmaktan çıkar; zaafları, cinnetleri, herzeleri, zilletleri, kompleksleri yakinen bilinen bir ölümlüye dönüşüverirsin. Genç bir kızla birlikte olmak, orta yaş civarında seyreden erkeklere latif bir itibar sağlayabilir sağlamasına da, her an geri alınabilir, sallantılı bir itibardır bu olsa olsa. İlk fiske alabora olur kolaylıkla. Yazdığın mektuplar, yaptığın itiraflar, anlattığın sırlar cümleten başına bela olur sonradan. Cinsel performansın dilden dile dolaşır, çoluk çocuğun oyuncağı olursun. Buna değmez. Tanıdığım hiçbir kız öğrencimin buna değeceğini düşünmedim. Ece'nin bile..."⁶⁵³

Son derece duyarlıdır. Ancak bu defa espri anlayışını fazla kaçırır. Çöp atılmasını diye duvara yatır olduğunu yazar. Böylece birçok insanın burayı gerçekten yatır olarak görüp ziyaretine sebep olmuştur. Bundan dolayı vicdan azabı çeken Ben kendini aklamak için Ethel ile birlikte sokak sokak gezip bütün çöp yazılarını toplar.

"... "Beyefendinin Umarsızca Kaşarlanmış Vicdanını Aklama Projesi için düştük yollara! Ömrün boyunca etrafındaki herkesten hem farklı, hem de üstün gördün kendini. Ama baktın ki bombok ettin, vicdan azabından kurtulmak için, herkes gibi olduğunu ispatlamak istiyorsun şimdi de. Ne kadar çok çöp yazısı toplarsak, o kadar masum sayılacağını zannediyorsun..."⁶⁵⁴

Çok büyük suçluluk psikolojisi içine girer. Hatta bu apartmana gelmemiş olmayı hiçbir sırrı öğrenmemeyi diler. Ama çok geç kalmış Su adlı kızın ona söylediği sırrı apartmanda açık etmiş, böylece Madam Teyze'nin evinde bulunan çöp hatıraları, belediye gelip toplamıştır.

"...Eğer duvara o saçmasapan yazıyı yazmamış, dilimi tutmuş olsaydım, eğer bunca güvendiğim zekâmı kendi hayrına attığım bir adımın başka bir insana ne kadar zarar verebileceğini görmek için de kullansaydım, gene de bunlar olur muydu? Eğer Bonbon Palas'a hiç gelmemiş ve bu insanlara bulaşmamış ya da sırlarını öğrenmemiş olsaydım eğer ömrümde bir kez olsun, her zamanki ben değil de farklı biri olmayı başarsaydım, gene de aynı dönemeçlerden döne döne akar mıydı bu hikâyeye aynı melun sona doğru? İki farklı cevabım var. Birini aklım, diğerini yüreğim fısıldıyor. "Merak etme! Sen olmasan da yaşanırdı bu felaket, er ya da geç," diyor aklım..."⁶⁵⁵

Romanın sonunda Ben adlı kahraman, bütün kitap boyunca anlattıklarının bir uydurmaca olduğunu söyler. Gerçekte ne böyle bir apartman ne de orada yaşayan insanların varlığı söz konusudur. Gerçek olan, kahraman Ben'in hayal gücünün genişliğidir. Ve bu hikâyeyi hapishaneden canı sıkıldığında yazmıştır. *"...Bonbon Palas mezarlıklar üzerine inşa edilmiş bir apartman. Kat kat çıkan dikey bir çizgi. O benim yalanım. Çünkü ben aslında tüm bunları oradan değil, hapishaneden anlatıyorum. 1 Mayıs 2002 tarihinde polis barikatını yarma kararı alan küçük*

⁶⁵³ Şafak, a.g.e., s.265

⁶⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.371

⁶⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.365

grubun içindeydim. Derdest edilip yaka paça polis otobüsüne bindirildiğimde, turuncu saçlı, yelken kulaklı, komik suratlı, yaşını hiç göstermeyen bir adamla yan yana düştüm. Korkudan fal taşı gibi açılmış gözleri, kendi korkumu unutmamı sağladığı için ona müteşekkirim. Emniyete götürülürken, siyasetle hiç alakası olmadığını, böcek ilaçlamaktan başka bir şey yapmadığını geveledi durdu. Doğru söylüyordu. Gerçekten bir böcek ilaçlamacıydı ve muhtemelen 33 senedir hiç bugünkü kadar nefret etmemişti işinden. İsmi Haksızlık değildi, onu ben uydurdum. Büsbütün uydurmaca sayılmaz ama çünkü epeyce haksızlık görmüş gibiydi ömrü hayatında...”⁶⁵⁶

Bu hikâyede yer alan böcekler ise, hapiste çokça bulunan ve en çok rahatsız olduğu konudur. Böceklerden nefret eder. Böcek fobisinden kurtulabilmek için bu hikâyeyi uydurduğunu söyler.

“...Hep bu böcekler yüzünden. Oldum olası rahatsız olmuşumdur böceklerden. Haşarattan korkan bir devrimciyim ben. Ve maalesef burada bir sürü böcek var; bilhassa hamamböcekleri... Böcek fobimi yenebilmek için bu hikâyeyi kurdum zihnimde...”⁶⁵⁷

İçeride 1 sene 2 ay kalmayı önemsemeyecek kadar rahat bir insandır. Kafasında her şeyi yerli yerine oturtmayı çok güzel becerir.

“...Ben mi? Pek fazla kalmayacağım burada. 1 sene 2 ay bana biçtikleri ceza. Bunun 66 günü tamamlandı bile. Bu 66 günün ilk bir haftası yerimi yadırgamak ve böceklerden korkmakla geçti. Geri kalanı da okuduklarınızı uydurmak suretiyle korkumu unutmakla...”⁶⁵⁸

HAKSIZLIK ÖZTÜRK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Haksızlık Öztürk’ün yaşadığı yer hakkında bilgi yoktur. O İstanbul’da bir böcek ilaçlama servisinin sahibidir. Biz onu Bonbon Palas adlı apartmanı ilaçlamak için geldiğinde görüyoruz.

“...Bonbon Pa/as No: 88. Doğru yere gelmişti...”⁶⁵⁹

⁶⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.380

⁶⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.381

⁶⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.381

⁶⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.12

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Haksızlık Öztürk son derece farklı ve komik suratlı bir adamdır. *“...Kamyonetin turuncu saçlı, yelken kulaklı, komik suratlı, yaşını hiç göstermeyen sürücüsü başını uzattı camdan. İsmi Haksızlık Öztürk’tü...”*⁶⁶⁰

Boy ve tipiyle çok dikkat çeken bu adam, başkaları tarafından ilk görüldüğünde cine benzetiliyor. Ancak o sadece farklı fiziğe sahip bir insandır.

*“...Haksızlık Öztürk’e haksızlık ediliyordu. Cin filan değildi. Sadece orantısız yüz hatlarına, aşırı büyük kulaklara ve talihsiz bir saç rengine sahip, kısa boylu bir adamdı o kadar; yani çok kısa. Bir metre kırk buçuk santimdi...”*⁶⁶¹

Gözleri miyop olan Haksızlık Öztürk, *“...Apartmanın tabelasını ileri derecede miyop gözleriyle bizzat görmek istedi...”*⁶⁶²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Farklı görüntüsünden dolayı, özellikle çocukların dikkatini çeker. Bazen rahatsız olduğunu ele vermemek için onlarla ilgilenmez ancak bazen de onlardan kaçarak tepkisini ortaya koyar.

*“...Çocukların gazabından kurtulayım derken direksiyonu öbür tarafa kırınca... Meydandan çıkmayı başardığında, tepeden tırnağa ter içinde kalmıştı...”*⁶⁶³

Apartmanı ararken meraklı bakışlar ve laflara maruz kalmış, oradan uzaklaşma çabalarında randevusunu kaçırmıştır.

*“...Başını tekrar derde sokmamak için yolu uzatma pahasına, kestirme ana caddelerden mümkün mertebe uzak durup, yılankavi ara sokaklardan geççe geççe, en nihayetinde aradığı apartmana ulaşmayı başardığında, tam tamına bir saat kırk beş dakika gecikmişti randevusuna...”*⁶⁶⁴

İsmiyle özdeş bir kart yaptırmıştır.

“...GÖKKUŞAĞI BÖCEK İLAÇLAMA SERVİSİ
Kendinize Haksızlık Etmeyin.
Çağırın, Sizin Namunuza Biz Temizleyelim

⁶⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.362

⁶⁶¹ Şafak, a.g.e., s.13

⁶⁶² Şafak, a.g.e., s.12

⁶⁶³ Şafak, a.g.e., s.11

⁶⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.12

*Bit hamam Böceği - Pire - Tahta Kurusu - Karınca - Örümcek Akrep - Sinek - Fare ve Tüm Haşerelere Karşı Tecrübeli ve Uzman Elemanlarla Elektrikli ve Mekanik Pompalarla Açık ve kapalı alanlarda ortama uygun ilaçlama tekniğine göre motorlu motorsuz ve elektrikli pulenzatör otomizer ve sisleme cihazları ile kokulu ve kokusuz ilaçlama yapılır. Tel: (0212 258 24240)...”*⁶⁶⁵

Çok titizdir. İşini çok ciddiye alır. Yanında çalışanlara da bu titizliği göstermeleri için uyarıda bulunur. Zaten kimseye güvenmeyen bir tabiatı vardır.

*“...Bu kartvizitleri bastırdıktan sonra, civardaki tüm sokaklardaki tüm apartmanlara tek tek dağıtması için tuttuğu üniversite öğrencisini, işini yarım yamalak yapıp, kendisine kazık atmaya kalktığı için parasını ödemededen kovmuştu. Haksızlık Öztürk’ün tabiatı böyleydi: kimseye itimadı yoktu...”*⁶⁶⁶

HACI HACI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın beş numarasında oğlu gelini ve üç torunuyla beraber oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Görüntüsü yaşını iyice ele verir.

*“... Çocuğun pantolonundan çekiştirdiği kırçıl sakallı, geniş alınlı, kafası takkeli, yaşlıca bir adam...”*⁶⁶⁷

7,5-Yaşındaki çocuğun gözünden anlatılan Hacı Hacı görüntü itibariyle tam bir dededir. Onun elindeki tespih bile ismiyle özdeşleştirilirken, yaşlılığın alameti nefes darlığı da vurgulanmıştır.

“...Hacı Hacı’nın her nefes alışında inip çıkan değirmi, kırçıl sakalını, parmaklarının arasından kayan kehribar tespihini, göğsünden boynuna doğru yüriyen kırçillaşmış kılları, çatlamış dudaklarını, anında çatal çatal yollar açmış

⁶⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.12

⁶⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.14

⁶⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.12

derin kırışıklıkları... Dedesini incelemeye bundan iki buçuk sene önce başlamıştı ve pek yakında keşfini tamamlamak üzereydi...”⁶⁶⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok dindardır. Hacı da olan bu adam düşündükleri için bile tövbe edecek kadar dindardır. Bazen 7,5 Yaşındaki torununun hastalığından dolayı çok farklı olan fiziki görüntüsüne bakarak, içinden geçirdiği fesatça düşünceler için bile tövbe diler. “...Ama bunları düşünmesiyle, kendinden utanması bir oldu. Derhal içinden tövbe edip zihninden kışkırladı bu habis fikirleri. Tövbe etmek onda bir refleks halini almıştı. Ne zaman irkilse, ani bir kas seğirmesi gibi, neredeyse istem dışı bir itkiyle anında basardı tövbeyi. Bu sefer de öyle yaptı, hem de üç kere. Allah’ın kimi niçin yarattığını sınırlı aklıyla anlamaya çalışıp, bir de sorgulamaya kalkıştığı için etti ilk tövbeyi. Cinlerin dölünün izini süreyim derken, istemeden de olsa gelininin namusundan şüphe etmiş sayıldığı için zikretti ikincisini. Bir de hasta bir çocuğun hakkında kötü kötü şeyler düşündüğü için bastı üçüncü tövbeyi. Ancak bu sonuncusunu yüksek sesle, dışından söylemişti farkında olmadan...”⁶⁶⁹

Her dede gibi o da torunlarına aşırı düşkün ve korumacıdır.

“... Çocuğun pantolonundan çektiirdiği kırçıl sakallı, geniş alınlı, kafası takkeli, yaşlıca bir adam arkasını dönüp, hoşnutsuz bir tavırla önce sokağın ortasındaki kamyoneti, sonra da kamyonet sürücüsünü inceledi. Gördüklerinden memnun kalmamış olacak ki, suratını daha da beter ekşiterek, üç torununun üçünü birden kendine doğru çekti...”⁶⁷⁰

Son derece hurafe ve batıl inançları olan dede, torunlarına bu manada çok fazla hikâye anlatır. “... “Rahmi boş olan gelinler, Boşluk Dede’nin türbesine gider, dualarını eder, sonra da mezarının başında bir gece boyunca hiç uyumadan tek başlarına oturlarsa, şafak sökerken duaları kabul olunur. Senesine varmadan nur topu gibi bir evlat doğururlar...”⁶⁷¹

Televizyondan çok hoşlanmaz. İnançları gereği çocukların sadece çizgi film tarzı çocuk programlarını izlemelerini ister.

“...Öğleden sonra bu saatlerde, zaman adım adım yavaşlardı beş numaralı dairede. Her gün şaşmaz biçimde hep aynı şeyler, aynı sırayla tekrarlanırdı. Sabah erkenden anneleri işe, babaları iş aramaya gittiğinden, çocuklara bütün gün dedeleri bakıyordu. Baş başa kaldıklarında, istisnasız hafta içi her sabah aynı saatte televizyon yüzünden tartışma çıkardı aralarında. Hacı Hacı, çocukların televizyon seyretmelerinden pek hoşlanmaz ama illa da seyredeceklerse o saatte birkaç kanalda

⁶⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.127

⁶⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.119

⁶⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.12

⁶⁷¹ Şafak, a.g.e., s.123

birden yayımlanan şu abuk sabuk çocuk programlarından ya da en iyisi, çizgi filmlerden birini izlemelerini yeğlerdi...”⁶⁷²

İnatçı ve kararlı bir kişiliği vardır. Onun televizyon yasağı, bazen inatçılığı ve kararlılığı ile başarıya ulaşır.

“...Hacı Hacı’nın buna tepkisi de gününe göre değişirdi. Kimi zaman durumu sineye çekip, ufaklıklar programı seyredirken yıllardır sayısı sabit kalan dört kitabından birini okur; kimi zaman uzaktan kumanda aletini ele geçirip, etrafında vızıldayan tüm itirazlara rağmen bulduğu ilk çizgi filmde ekranı sabitler; kimi zaman da hayal gücünü paralayarak uydurduğu birbirinden zorlama oyunlarla torunlarının dikkatini başka yöne çekmeye çalışırdı...”⁶⁷³

Bazen çocuklara sözünü geçirmek için türlü oyunlar oynar. Bu oyunlar tuttu mu inanılmaz bir keyif duyar, çocuk gibi mutlu olur. *“... Bir müddet sonra onlar da dayanamayıp, salonun ortasında kurulan bu saklı, basık dünyayı görebilmek için kapı niyetine asılan çarşaftı aralamışlar ve içeri girip, dedeleriyle beraber yastıkların üzerinde bağdaş kurmuşlardı. İşte o zaman Hacı Hacı, nicedir özlemine çektiği katışıksız kıvancın içinde kat kat kabardığını duyumsamış ve o gün bütün gün, sayesinde torunlarına söz geçirebildiği bu oyuna dört elle sarılmıştı...”⁶⁷⁴*

7,5YAŞINDAKİ ÇOCUK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın beş numarasında annesi, babası, dedesi ve iki kardeşiyle beraber yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

7,5 Yaşındaki çocuk, hastalığından dolayı çok farklı bir fiziki yapıya sahiptir. Kafasının vücuduna göre büyüklüğü, boyunun kısalığı onu diğer insanlardan farklı kılar.

⁶⁷² Şafak, a.g.e., s.123

⁶⁷³ Şafak, a.g.e., s.123

⁶⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.125

“... Üç torunu içinde en çok ona kızar ve bir tek ona kızamazdı. İnsan evladı değildi bu çocuk, insan kisvesine bürünmüş bir cindi ya da daha da beteri, bir cinin dölüydü. Bu yüzden bu kadar acayip olmuştu ya; böyle damacana kafa...”⁶⁷⁵

Ma-ro-te-aux-la-my-sen-dro-mu adlı bir hastalıktan dolayı, vücudunda sadece kafası ve boyu değil elleri de farklıdır. Büyüdükçe insanları ürküten görüntüsü değişip orantısız bir şekilde vücuduna dağılır.

“... Büyüdüğü zaman ne olacaktı acaba? Sadece vücudu değil, vücudu ile kafası arasındaki orantısızlık da büyüyordu gün geçtikçe. Şimdiden normal büyüklüğünün bir buçuk katına ulaşan kafası daha ne kadar büyüyelebilecekti? Elleri arkaya bükülemiyor, maymun eli gibi içe kıvrılıyordu. Bu pençe eller ve ailede kimsenin doğru dürüst telaffuz edemediği Ma-ro-te-aux-la-my-sen-dro-mu ile daha ne kadar yaşayabilecekti...”⁶⁷⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yaşlı adamın her dediğini takip ederek ipleri elinde tutmaya çalışan çocuk çok zekidir.

“... 7,5-Yaşındaki bunu duyunca, kendisini ilgilendiren bir şeyler olduğunu anlamışçasına, çizgi gibi çekilmiş yosun yeşili gözlerini daha da kısarak, dikkatlice baktı yaşlı adama...”⁶⁷⁷

Öyle zekidir ki, bozuk fiziki görüntüsünün ardındaki bu zekâ, gözlerinden hemen belli olur. “...Hacı Hacı telaşla gözlerini kaçırdı. Cin olmasa bile, cin gibi bir şeydi bu çocuk. Allah ondan esirgediği güzelliği kardeşlerine dağıtmış, ama hak yerini bulsun diye, kardeşlerinin, hatta cümle sülalenin zekâlarının toplamından daha fazlasını Ona bahşetmişti...”⁶⁷⁸

Acınacak kadar farklılaşan görüntüsü bazen hem etraftakileri, hem de kendisini çok zor durumlarda bırakır. Evden dışarı çıkamaması aslında onu derinden etkiliyor. Ancak dışarı çıktığında insanların garip bakışlarından da rahatsız olduğu için dışarı çıkmıyor keşfini evdekileri inceleyerek tamamlamaya çalışıyor.

“...“Masal değil bu, hakikat,” dedi munis bir ifadeyle. “Çok eskiden yaşamış evliya, onun için öyle masal anlatır gibi çıkıverdi ağzımdan. Gerçekten olmuş bunlar. Türbesi de var. Gider görürsün bana inanmazsan.” Birden yaptığı gafi anlayıp suspus oldu. 7,5 yaşındaki büyük torunu evden dışarı çıkmıyordu artık. Çıkmamasında fayda vardı. Yaşıtlarının ve kardeşlerinin aksine, tüm dünyası işte şu 105 metrekaarelik evden ibaretti. Hacı Hacı merhametten devşirme bir sevecenlikle pat pat vurdu çocuğun ensesine...”⁶⁷⁹

⁶⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.119

⁶⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.119-120

⁶⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.119

⁶⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.119

⁶⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.120

Zekâsı sayesinde bu yaştaki bir çocuğun yapamayacağı derecede, dedesinin masallarındaki mantık hatalarını tespit etmektedir. Ancak uykunun daha önemli olduğunu düşünür. Çünkü onlar uyurken kendinde olmayan normallikleri görmek için dedesi ve kardeşlerinin uyurken başlarında durup onları izler. Bu yüzden bazen kafasına takılan soruları sormaz.

“... 7,5-Yaşındakine gelince, onun soracak soruları, yapacak itirazları vardı. Ama gene de sesini çıkarmadı. Öğle uykusu vakti gelmiş, geçiyordu bile. Ve ona göre bu, dedesinin masallarındaki mantık hatalarını tespit etmekten çok daha mühimdi...”⁶⁸⁰

O en çok da dedesini incelemeye bayılır. Bundan iki buçuk sene önce başladığı dedesini inceleme işi sanki bir keşiftir. *“...7,5-Yaşındaki ayaklanırdı usulca. Önce muhakkak dedesinin yanına uğrar ve yaşlı adamı seyre daldı. Adeta bilmediği bir canlıyı, mesela tatmadığı bir tropikal meyveyi ya da içi sürprizlerle dolu bir istiridyeyi inceler gibi izlerdi Hacı Hacı’nın her nefes alışında inip çıkan değirmi, kırçıl sakalını, parmaklarının arasından kayan kehribar tespihini, göğsünden boynuna doğru yürüyen kırçillaşmış kılları, çatlamış dudaklarını, anında çatal çatal yollar açmış derin kırışıklıkları... Dedesini incelemeye bundan iki buçuk sene önce başlamıştı ve pek yakında keşfini tamamlamak üzereydi...”⁶⁸¹*

5,5YAŞINDAKİ ÇOCUK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın beş numarasında annesi, babası, dedesi ve iki kardeşiyle beraber yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Hacı Hacı, anlattığı her şeye farklı bir açıdan bakan erkek torunlarından sıkıldığında, en küçük torunu olan 5,5- Yaşındaki’ne yönelir. Bu sırada çocuğun çocuksu davranışları göz önüne serilir. Aynı zamanda fiziki görüntüsü hakkındaki tek bilgi de burada ortaya çıkar.

“...Hacı Hacı son bir ümit kırıntısıyla gözlerini en küçük torununa, 5,5-Yaşındakine çevirmişti. İşte o zaman, yüzü heyecandan ıslıl ıslıl parlayan ufak kız,

⁶⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.123

⁶⁸¹ Şafak, a.g.e., s.127

*dedesinin kucağına zıplayıp pembe-beyaz dirseklerini yaşlı adamın böğrüne bastırmış...*⁶⁸²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok sevimli olan bu kız ailenin en küçük ve tek kız çocuğudur. Nazlı, duyduğu farklı şeylere hemen tepki veren, korkak bir kişiliği vardır.

*“...Evdeki tek kız ve en küçük çocuk olmanın kendisine sağladığı ayrıcalıkları en son damlasına kadar emmeyi huy edinmiş 5,5-Yaşındaki, korkudan camlaşmış gözlerle dedesine bakıyordu...”*⁶⁸³

En büyük zevki yeni kelimeler öğrenmektir. *“...Öğrendiği yeni kelimeleri içine koyduğu cicili bicili dilbilgisi çantasında, diğerlerinden ayrı bir yerde, çıtçıtı bir cüzdanda biriktirdiği birtakım kelimeler vardı. Mesela, “ruh”, “kıyamet” veya “hayalet”. Keza, “dabbet-ül arz”, “iblis”, “rahmetli”, “gulyabani” ya da ‘zebani’. Az evvel işittiği “Sernender” kelimesini de küçümen parmakları arasında yuvarlayıp, aynı yere kaldırdı. Tüm bu kelimelerin onun için tek bir anlamı vardı: Cin! Cin’in ne olduğuna gelince, bunu tam olarak bilmiyor ve ne zaman bilme gereği duysa, elini gerisin geri cicili bicili akıl çantasının içindeki çıtçıtı cüzdana daldırıp, rasgele bir kelime çıkarıyordu. Böylelikle, dimağının gerilerinde bir yerde, onlarca ayrı kelimede ifade bulsa da, asla bir vücut bulamayan, sinek kanadı gibi incecik tülden yapma saydamsı, hayal meyal bir cin figürü dört bir koldan beslenip sürekli semirerek, arsız bir sis perdesi gibi her geçen gün biraz daha geniş bir alanı kaplamaktaydı...”*⁶⁸⁴

Dedesinin anlattıklarından her zaman ürker, ancak yeni kelimeler keşfetmek için de bu fırsatı kaçırmaz.

*“...5,5-Yaşındaki gürültüyle yutkundu. Ama Hacı Hacı, dikkatinin büyük kısmını anlattıklarına, geri kalanını da en büyük torununun tepkilerine verdiğiinden, bunu fark etmedi. “O zaman tabutu bu boş mezarın içine indirivermişler. Üzerine bir de türbe yapmışlar. Boşluk Dede kalmış evliyanın ismi...”*⁶⁸⁵

Küçük kız öyle sevimli ve şirindir ki, söylediği hiçbir şeyi geri çeviremezler.

*“...Hacı Hacı son bir ümit kırıntısıyla gözlerini en küçük torununa, 5,5-Yaşındakine çevirmişti. İşte o zaman, yüzü heyecandan ıslıl ıslıl parlayan ufak kız, dedesinin kucağına zıplayıp pembe-beyaz dirseklerini yaşlı adamın böğrüne bastırmış ve büyüklerden bir şey isteyeceği zaman bürünüverdiği şeker şerbet edayla şöyle demişti: Hadi dedecim, biz de çadır yapalım!” ...*⁶⁸⁶

⁶⁸² Şafak, a.g.e., s.124-125

⁶⁸³ Şafak, a.g.e., s.121

⁶⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.122

⁶⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.122

⁶⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.124-125

Hep kendine göre dilsel bir dünya kurmuştur. Çok inatçıdır bu konuda. Asla dediğini unutmaz ve vazgeçmez de.

“... Daha bir önceki çadır jimnastiğinin yorgunluğunu hamlamış bacaklarından, tutulmuş belinden atamamış yaşlı adamın tüyleri diken diken olmuştu Osman ismini duyunca. Ancak ne tatlı tatlı ikaz etmesi, ne de kızıp köpürmesi bir işe yaramıştı. 5,5-Yaşındakinin huyu da böyleydi işte. Bir kez bir kelimeyi bir başka kelimeyle eşleştirmeye görsün, hayatta hiçbir kuvvet zihnindeki bu dilsel bağı koparamıyordu. Hayaletler, ruhlar, boşluklar, zebaniler, rahmetliler, Semenderler... Nasıl CİN ise, çadır da OSMAN idi...”⁶⁸⁷

6,5YAŞINDAKİ ÇOCUK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın beş numarasında annesi, babası, dedesi ve iki kardeşiyle beraber yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Sadece bu yaşta cinsellik ile ilgili davranışlarından başka, hiçbir özelliğine değinilmemiştir. “... 6,5-Yaşındaki şu veya bu biçimde cinsellikle ilişkilendirilebilecek her konuya hususi bir merak duyduğundan, işin evliya kısmından ziyade gelinler kısmıyla alakadardı...”⁶⁸⁸

ZİYA ATEŞMİZACOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 4 numarasında karısı, oğlu ve iki kızıyla beraber yaşamaktadır.

⁶⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.125

⁶⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.123

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

56 yaşında olan, Sular İdaresinden atılan Ziya Ateşmizacoğlu, her zaman evin caddeye bakan penceresinin önünde oturur. Ancak perdeler her zaman çekilidir. Geçmişinde yaşadığı rüşvet yüzünden tutuklanma olayı onu bir hayli şüpheli ve ezik hissettirdiği için dışarı çıkmadığı gibi dışarıya pencereden de bakamaz.

“...Dairenin salon pencereleri, düşmanları tarafından fark edilmemek için çevresindeki toprağın rengine bürünmüş ihtiyatlı bir hayvan gibi, dış dünyanın gözlerinden saklanır, sakınır. Gene de, tülün, güneşliğin ya da kadife perdelerin tamamen çekildiği anlarda dahi, sağ tarafta, en kenarda incecik bir aralık kalır. Tam o köşedeki koltukta, rüşvet yediği sabit görülünce Sular İdaresinden atılan Ziya Ateşmizacoğlu (56) oturur ve gazetesini okuyup televizyon seyrederken, kahvesini içip kabak tatlısını yerken, zaman zaman başını bu aralıktan dikkatlice uzatarak, neye ve niçin baktığını bilmeden, tedirgin, şüpheli gözlerle etrafı kolaçan eder...”⁶⁸⁹

Ziya Ateşmizacoğlu, *“...Rüşvet davasının yeniden açılmasından, tutuklanmaktan, hapse atılmaktan, gazetelere çıkmaktan ve elalemin diline düşmekten kaygı duyardı en çok...”⁶⁹⁰*

ZEREN ATEŞMİZACOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 4 numarasında kocası, oğlu ve iki kızıyla beraber yaşamaktadır.

⁶⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.98

⁶⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.106

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oğlunun burnunun eğriliğinden dolayı çok utanan, bunu kapris haline getiren bu kadın çirkin denmeyecek kadar güzel bir kadındır. Onun sadece biçimli olan burnundan söz edilmiştir.

“...Zeren Ateşmizacoğlu tehditkâr bir yabancının adım adım yaklaşmasını izler gibi, bir kenara sinip endişeyle seyretmişti bu umulmadık değişimi. Kendisi son derece biçimli olan burnundan gayet hoşnuttu ...”⁶⁹¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Emekli Organik Kimya Öğretmeni olan bu kadın, oldukça hassas ve takıntılıdır. 55 yaşındadır. Bir kanaryası vardır. Ancak kanaryayı sırf vakit geçirmek için almıştır. Kafası her zaman ailesi içindeki problemlere takılıdır. Çünkü her şeyi çok problem yapmaya elverişli bir kişiliğe sahiptir.

“...Ziya Ateşmizacoğlu’nun koltuğundan kalktığı ender zamanlarda buraya, emekli organik kimya Öğretmeni Zeren Ateşmizacoğlu (55) geçer. O da ara sıra aralıktan bakar ama bunu, dışarıdan ziyade, gözü gönü açılış diye günün belli saatlerinde kafesiyle beraber pencerenin yanına koyduğu kanaryasını denetlemek maksadıyla yapar. Bir öncekinin aksine bu kanaryanın bir kez bile ötmemiş olması Zeren Ateşmizacoğlu’nun canını sıkar. Kuşun ötebilmesi için pencereyi açması gerektiğini söyler durur ama bir türlü bunu yapmaya cesaret edemez. İlk kanaryasını kafesinde kanlar içinde bulduğu o melun sabahın hatırası hala çok tazedir. Gerçi Kedi Peygamberi denilen o sefil herifin pılsını pırtısını ve tekmi kedi aşiretini alıp, Bonbon Palas’tan ayrılmasıyla birlikte bu olayın failleri de uzaklaşmıştır ama hala ortalıkta kuyruğunu sallaya sahaya dolaşan bunca sokak kedisi varken, yeni kanaryasının da her an selefinin akıbetine uğramasından endişe duyar. Bilhassa şu, sabahtan akşama apartmanın etrafında sinsi sinsi dolanan, en az dört kedinin derisini yüzüp sırtına geçirmişçesine kabarık tüylü, katran karası, nemrut suratlı, kedi azmanından şüphelenir...”⁶⁹²

Her şeyi kendine dert etmeyi beceren garip bir kişiliğe sahip bu kadın, psikolojik olarak da çok bozuktur. Yolda yürürken bile etrafını kolağan eder.

“... Zeren Ateşmizacoğlu’nun başlıca kuruntusu, çocuklarıydı. Ardından, köktendincilerin palazlanması, yolda yürürken kapkaççıların saldırısına uğramak ve göçük altında kalmak gelirdi sırayla...”⁶⁹³

Onun en büyük sorunu, burnu eğri olan oğludur. Daha doğrusu burnunun eğriliğinden şikâyetçi olduğu oğludur. Bunu yok etmek için başka şeylere yönelmeye çalışır.

⁶⁹¹ Şafak, a.g.e., s.98

⁶⁹² Şafak, a.g.e., s.98

⁶⁹³ Şafak, a.g.e., s.106

“...Aslında Zekeriya Ateşmizacoğlu (33) dördüncü kez burnunu kırıncaya kadar, Zeren Ateşmizacoğlu’nun ne kanaryalara, ne de başka bir kuş türüne en ufak bir merakı vardı. Çok eskiden, daha henüz şeklini bulmamış yumuşacık bir kıkırdak üzerinde hoş bir çıkıntıdan ibaret olduğu günlerde, ne de latif, ne kadar da sorunsuzdu oğlunun burnu. Ama sonra, nasıl olduysa, yeniyetmeliğe adım attığında, çocuk yüzünün yumuşak kıvrımları büsbütün silinirken, burnu da beklenmedik bir değişim geçirerek, önce küstahça uzamış, ardından sert, keskin bir virajla aşağı kıvrılıp çengelimsi bir görüntü almıştı...”⁶⁹⁴

Oğlunun burnunu iyice takıntı haline getirmiştir. Öyle ki buna bozuk bir genlerin vesile olduğunu düşünüp, sebep olan aile ferdi bulmaya koyulmuştur. Sebebi bulduğu zaman rahatlayacağını sanarak günlerce aile albümlerini karıştırır.

“...Zeren Ateşmizacoğlu tehditkâr bir yabancının adım adım yaklaşmasını izler gibi, bir kenara sinip endişeyle seyretmişti bu umulmadık değişimi. Kendisi son derece biçimli olan burnundan gayet hoşnuttu; kocasına gelince, onun burnunun da güzel sayılamasa bile, en azından düzgün olduğunu düşünürdü. Bu durumda, soyağaçlarının daha üst dallarına tırmanma gereği duymuştu; çünkü Zeren Ateşmizacoğlu, şu dünyadaki her türlü aksaklığın bozuk genlerden geldiğine inanırdı... Adım adım geriye giderek ve kendi soyundan ziyade kocasının soyu üzerine yoğunlaşarak. Önce tanıdığı akrabaları birer birer gözden geçirmiş; onlardan bir şey çıkmayınca da eski albümleri tek tek taramaya koyulmuş, ancak gen haritasına yaptığı sayısız yolculuktan hep eli boş dönmüştü. Sonra zaman geçmiş, o da aramaktan vazgeçmişti...”⁶⁹⁵

Evlenen oğlu Zekeriya’nın bir oğlu olunca oğlunun soyundan ümitlenen Zeren anne, bu keyfi uzun süre koruyamaz. Çünkü çocuk bir yıl beş buçuk ay sonra babası tarafından gezdirilirken düşer ve burnu kırılır. Zeren Ateşmizacoğlu da artık oğlundan ve onun soyundan ümidini keser.

“...Tüm bu zaman zarfında, gelininin doğuracağı bebeği dört gözle beklemişti Zeren Ateşmizacoğlu... Zekeriya Ateşmizacoğlu’nun bebeği dünyaya geldiğinde, her çimento torbası gibi, onun da bir misyonu vardı; hem de çift aşamalı: öncelikle babasının burnunun, ardından da ebeveynlerinin evliliklerinin dağılmasını önlemek. Öyle de oldu; en azından bir müddet: tam olarak, bir yıl, beş buçuk ay vukuatsız geçti. Ama sonra o malum haber geldi. Zekeriya, evde bebek arabasını dolaştırırken merdiven boşluğuna yuvarlanmıştı. Zeren Ateşmizacoğlu, dördüncü kez aynı sahneye karşılaşmaya kendini hazırlayarak ve bu sefer çok daha az esef ederek, telefonda ne dediği bir türlü anlaşılmayan gelininin hıçkırıklar arasında ismini verdiği hastaneye gitti. Bir hışımla odaya daldı ve sapasağlam karşısında duran oğluna hayretle baktı. Evdeki kazada bir burun kırılmıştı kırılmasına da, bu, Zekeriya’nın değil, merdiven boşluğuna yuvarladığı bebek arabasında uyumakta olan ufaklığın burnuydu. Zeren Ateşmizacoğlu yıllar boyunca Oğlunun suratının tam ortasında görmeye alıştığı ve her görüşünde kendi nizamına karşı dalgalanan bir isyan bayrağı gibi algıladığı sargılan, şimdi ufacak torununun burnunda da görünce,

⁶⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.98-99

⁶⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.99

bir yerlerde vahim bir gen transferi olduğuna ve bu hatanın asla düzeltilemeyeceğine kanaat getirdi. Oğlundan ve onun kanından büsbütün ümidi kesti...”⁶⁹⁶

ZEKERİYA ATEŞMİZACOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 4 numarasında anne, baba ve iki kız kardeşiyle beraber yaşamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

En belirgin fiziki özelliği burnunun eğriliğidir. Zaten annesi Zeren Ateşmizacoğlu’nun en büyük sorunu da budur. “...*Nasıl olduysa, yeniyetmeliğe adım attığında, çocuk yüzünün yumuşak kıvrımları büsbütün silinirken, burnu da beklenmedik bir değişim geçirerek, önce küstahça uzamış, ardından sert, keskin bir virajla aşağı kıvrılıp çengelimsi bir görüntü almıştı...*”⁶⁹⁷

Zaten eğri olan burnunu bir kez daha kırması, annesinin evhamlarını ayyuka çıkaracaktır.

“...*Bu arada geçirdiği ikinci burun ameliyatı, birinciyi mumla aratadursun, Zeren Ateşmizacoğlu’nun oğluna dair evhamları ayyuka varmış, beklentileri ise suyunu çekmeye yüz tutmuş bulunuyordu...*”⁶⁹⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

33 yaşında olan Zekeriya Ateşmizacoğlu burnunun eğriliğini keşfettiğinde, annesi kadar üzülmez, ancak başka başka sapkınlıklarıyla nihayetinde başlı başına bir utanç ve azap kaynağı olup çıkar. Okulu kendinden güçsüzleri ezebileceği bir arena olarak görmeye başlar.

En kısa yoldan köşeyi dönme fikrine kapılarak anne ve babasının cüzdanından para çalmaya kadar iyice bozuk bir kişiliğe bürünür. Bu bozuk kişiliği oldukça uzun bir şekilde anlatılmıştır. “...*Derken Zekeriya, on dört yaşına basmış ve buluş çağının süratiyle kanatlanıp yokuştan aşağı bisikletiyle uçarken, burnunun*

⁶⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.100-101

⁶⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.98-99

⁶⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.100

direğini hurdahaş etmişti. Zeren Ateşmizacoğlu bu haberi aldığı anda, kimselere itiraf edemediği bir rahatlama duymuştu içten içe. Ne var ki o, bu talihsiz kazanın, oğlunun burnuyla beraber, hal ve gidişatının da düzelmesi için bir dönüm noktası olmasını umadursun, her şey daha da kötüleşmişti bundan sonrasında. Ne denli yalapşap yapıldığı sonradan anlaşılan bir ameliyatla, zaten çirkince olan burun iflah olmaz bir eğriliğe kavuşmuş, öyle de kalmıştı. Ne tuhaftır ki Zekeriya'nın eğri büğrü yollara sapması da aynı günlere rastlıyordu. Takip eden seneler boyunca Zekeriya Ateşmizacoğlu, annesinin kendisini ite kaka soktuğu otobandan her fırsatta ayrılarak, bulduğu tüm sapaklara birer birer dalecek; yolunu kaybede kaybede, başlı başına bir utanç ve azap kaynağı olup çıkacaktı en nihayetinde. Burnunu kırdığı yıl anne babasının cüzdanlarından para aşırıya, on beşinde tüm boş vakitlerini mastürbasyona adamaya, on altısında okulu kendinden güçsüzleri ezebileceği bir arena olarak görmeye, on yedisinde günde iki paket sigaraya, on sekizinde mümkün olan en kestirme yoldan köşeyi dönmeye merak salarak, annesinin giderek daha çok sinirine dokunan burnunu, kokusunu aldığı her batağa sokar olmuştu... ”⁶⁹⁹

Evlenirse bu kötü huylarından kurtulacağına inanan ailesini hayal kırıklığına uğrattır. Kişiliğinde hiçbir değişiklik olmaz. Aksine bir de aşırı sınırdan başını daha büyük belalara sokar. Mafyadan örgütlere her türlü sorunları beraberinde taşıyacak kadar gözü dönmüştür.

“...Zekeriya Ateşmizacoğlu, nekahet döneminde topladığı güçle, yirmi ikisinde Anadolu yakasının muhtelif semtlerinin otopark mafyalarına bulaşmış, yirmi üçünde iki çocuk annesi dul bir banka memuresine abayı yakmış, yirmi dördünde eski sevgilisinin üzerine saldırdığı banka güvenlik görevlisini omzundan bıçaklayıp tutuklanmış, yirmi altısında tarihi bir konağın arka bahçesine otopark yapımını durdurmak için semt sakinlerini örgütlemeye girişen Kuzguncuk’u Güzelleştirme Derneği Başkanının burnunu kırarak hayattan hınzırca intikam almış. Yirmi yedisinde izini ailesine kaybettirmiş, yirmi sekizinde yeri tespit edilip, aile büyüklerinin münasip bulduğu bir akraba kıızıyla apar topar evlendirilmiş ve aynı sene içinde hemen bir çocuk yapmıştı. Ne var ki, sık sık gözyaşları içinde dert yanmaya gelen dal gibi incecik karısının anlattıklarına bakılırsa, evlilik, huylarını bir nebze olsun düzeltmemişti. Belki artık eskisi gibi gece gündüz dışarlarda sürtmüyordu, ama tam bir sinir küpü olup çıkmıştı. Bu sinir nöbetlerinden birinin sonunda, san ışıktaki arabasına arkadan çarpan acemi bir bayan sürücüyü tartaklamış, ertesi gün de sürücünün ızbandut kocasından feci bir dayak yiyip üçüncü kez burnunun şeklinden olmuştu... ”⁷⁰⁰

⁶⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.99-100

⁷⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.100

ZELİŞ ATEŞMİZACOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 4 numarasında anne, baba, ağabey ve ablasıyla beraber yaşamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki olarak hastalığından sonra çok çirkinleşen Zeliş, bazen ablasının zeki ve alımlı halini bazen de deli halini çok gördüğü için aklı karışmış, neredeyse kendi de bu şekilde davranmaya başlamıştır.

“...Vasat ve tutuk, hımbıl ve kıttı. Sanki ablasının, kâh zeki ve alımlı, kâh fıttırık ve ağlamaklı olup, iki kutup arasında mekik dokuduğunu gördükçe aklı karışmış...”⁷⁰¹

Zeliş’in *“...Yüzü, kendini bildi bileli, gece vakti hortlağa rastlamışçasına bembeyaz, küçük boy bir kolböreği tepsisi gibi yusuvarlak ve yaklaşık beş aydır da, isilik olmuş gibi minik minik, pütür pütür kabarcıklarla doluydu...”⁷⁰²*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

23 yaşında olan Zeliş, ailenin en küçük kızıdır ve hastalığından sonra psikolojik olarak iyice kendini kaybetmiştir. Ne abisi kadar serseri ne de ablası kadar zekidir. Küçüklüğünden beri sönük bir tip ve mizaçla hayatını devam ettirmektedir. Ablasıyla kıyaslandığında oldukça sakin yapılı ve yumuşak huylu bir çocuktur.

“...Zeliş Ateşmizacoğlu (23), ne abisi gibi serseri, ne de ablası kadar zekiydi. Aslında küçüklüğünden beri, ne tipiyle ne de mizacıyla, ailenin diğer üyelerine benzediği söylenebilirdi ama bu farklılık daha da çarpıcı bir hal alıyordu ablasıyla kıyaslandığında. Nazar okşayan çiçekler açan yabani, hırçın bir bitkinin yanında nasıl olduysa boy verip tüm suyu ve güneşi onun emmesini kanıksamış hantal, tombul bir mantar gibi ablasına yapışmış, onun yaşamının kenarına ilişivermişti...”⁷⁰³

Olumlu olan bir tek özelliği vardır. Zekâsı çok güçlüdür. Fakat bu güçlü zekâ bile onu mutlu etmeye yetmez. Çünkü çok sorunlu bir aileye mensuptur. *“...Zekâsı, annesinin gensel gururunu okşayacak kadar keskindi. Ne var ki, bir o kadar da mutsuzdu. Sahip olduğu hiçbir şey yeterli değildi, yeterince değil. Tamamına*

⁷⁰¹ Şafak, a.g.e., s.106

⁷⁰² Şafak, a.g.e., s.247

⁷⁰³ Şafak, a.g.e., s.105-106

*kavuşan tek bir şey bile yoktu hayatta; ‘bütünlük’ denilen, kof bir kelimedenden ibaretti lügatlerde...*⁷⁰⁴

Vasat ve tutuk bir yapısı vardır. Abisi bir şey olmak, ablası her şey olmak isterken o, hiçbir şey olmamak ister.

*“...Vasat ve tutuk, humbıl ve kıttı. Sanki ablasının, kâh zeki ve alımlı, kâh fittırık ve ağlamaklı olup... iki kutup arasında mekik dokuduğunu gördükçe akli karışmış; o da arada bir yerde, güvenli bir eşikte durmayı seçmişti. Abisi “bir şey olmak”, ablası “her şey olmak” isterken, o da yıllar boyu yalnızca “olmamak” istemişti...”*⁷⁰⁵

Psikolojisi öyle bozuktur ki küçücük bir hayvana yaptığı şeyi algılamak için oldukça çaba harcar. Kendisine haksızlık edildiğini düşünür. Ama haksızlık edenin kim olduğunu bulamaz. Aynada kendi yüzüne bakıp haksızlığın aslında yüzüne, yüzündeki değişikliğe olduğunu düşünür. *“...Zeliş Ateşmizacoğlu yaklaşık otuz dakikadır odasına kapanmış, halının kenarında yakalayıp öldürdüğü hamamböceğinin yanına bağdaş kurmuş; haksızlığa uğradığına inanan birinin, kendisine haksızlık ettiğine inandığı birine baktığı gibi bakıyordu el aynasındaki suratına...”*⁷⁰⁶

Psikosomatik rahatsızlığı olan Zeliş bunu ilk duyduğunda bir anlam veremez. Aşırı evham ya da endişe hallerinde ortaya çıkan bu hastalığı nedeniyle yüzü bir puantiyeli masa örtüsüne dönüşmektedir. Bu halini çok önemsemediğini düşündürmeye çalışır.

*“...Annesiyle birlikte gittikleri çipil gözlü, gevrek gülüşlü cilt doktoru, bunların ne ergenlik sivilcesi, ne de alerjik olduğunu tespit ettikten sonra, psikosomatik teşhisi koymuştu. Aşırı evham ya da endişe hallerinde cilt, kırmızı puantiye bir masa örtüsüne dönüşebiliyordu. Kendi esprisine kendi gülerken...”*⁷⁰⁷

Zeliş doktordan döndükten sonra duyduklarını kendi içinde değerlendirir. Aslında kendisine acımaktadır. Evham ve sıkıntının yol açtığı her şeyden uzak durması gerektiğini söyleyen doktoru getirir gözünün önüne. Sakin olmasını söylemiştir doktor. Ancak o nasıl sakın olunacağını bilemeyecek kadar paniklemiştir bu durum karşısında. Çevresinde bu kadar evhamlı insan varken nasıl olurda evhamlanmayacağını çözemez. Doktorun söyledikleri onu atlatacağına daha çok derdine dert eklemiş gibidir. Rahatlayacağına doktordan sonra yüzü daha çok pürtüklerle dolmuştur. Söylenenler onda ters psikoloji etkisi yapmıştır. *“...Şu hayatta azalması gerektiğini öğrendiği an, inadına çoğalan, cabadan doğuran bir şey varsa, o da evhamdır. Korkunun bile bir son merhalesi, doyma noktası vardır. O safhaya vardığında insan, kendisini en çok korkutan şeyin içine boğazına kadar batmış bile olsa, korkmaz, korkamaz artık. Aşın korku, kendini uyuşturur. Evhama gelince, o dipsiz bir kuyunun ağulu suyudur. Ne bir doz aşımı, ne de kendine özgü bir panzehiri*

⁷⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.104

⁷⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.106

⁷⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.247

⁷⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.247

vardır. Korkunun kaynağı ne kadar somut ve malum ise, bir o kadar soyut ve müphemdir evhamınki de. Bu yüzden insan, niçin korktuğunu zorlanmadan tespit ede- bildiği halde, tam olarak neden ötürü hep böyle evhamlı gezdiğini saptayamaz. Hal böyle iken, aşırı evhamlı birine daha fazla evhamlanması durumunda başına gelecek olumsuzlukları anlatmak, zaten nice'dir cismani değil de kimyevi bir düşmanla cebelleşen bu savaş yorgununun kendine duyduğu, duyabileceği güveni büsbütün kaybederek daha da fazla evhamlanmasından başka bir sonuç vermez. Zeliş Ateşmizacoğlu nasıl gevşeyeceğini bilmediği gibi öğrenebileceğini de sanmıyordu. Pütürüklerini herhangi bir şeye alerjisi olmasından değil de, evhamlarından kaynaklandığını öğrenmek derman olmak şöyle dursun dert katmıştı derdine. Yeryüzünde hiçbir sabun, krem ya da losyon iyi edemezdi onu. Evhamın kozmetiği yoktu. Eskiden sadece alnını ve çenesini basan pütürükler doktordan sonra iki misli artarak tüm yüzüne yayılmaya başlamıştı..."⁷⁰⁸

Aslında onun bütün psikolojik sorunu ailesinin sorunlu anne, baba ve kardeşlerinin etkisidir. Çevresinde gördüğü diğer anne babaları kendi anne ve babasıyla karşılaştırınca hayal kırıklığına uğrar. Bir süre sonra onlardan utanmaya başlar. Ailesinden duyduğu utanç onu dibe çekmeye başlamıştır.

*"...Kendininkilere zerre kadar benzemeyen anneleri, babaları, aileleri yakından görme fırsatı bulduğu bu ziyaretler bir dönüm noktasıydı. O tarihten itibaren, ailesinden duyduğu utanç, sinsice işleyen bir para cezasının faizi gibi, katlana katlana büyüyordu..."*⁷⁰⁹

Bu dibe vuruş onun intihar girişimlerine sebep olacaktır. Zaten bozuk olan psikolojisi çıkış planı yapmasına engel olmaktadır. *"...Bonbon Palas'ın 4 numaralı dairesinden. Defalarca plan yapmıştı şimdiye değin. Ancak kaçış planlanandan ziyade çıkış planları olduğundan bunlar, evden çıktıktan sonra nereye gidip, ne yapacağı hakkında hala bir fikri yoktu..."*⁷¹⁰

ZELİŞ'İN DOKTORU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da kendine ait olan bir muayenhanede hastalarına bakmaktadır. Bu muayenehane hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

⁷⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.247-248

⁷⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.107

⁷¹⁰ Şafak, a.g.e., s.107

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Doktor “...Annesiyle birlikte gittikleri çipil gözlü, gevrek gülüşlü cilt doktoru...”⁷¹¹ şeklinde tarif edilmiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok babacan ve samimi davranışlar sergileyen doktor her nedense Zeliha’ya söylediklerinde çok haklı da olsa, onun derdine çare olamamıştır. Özellikle evham konusunda verdiği öğütler onu daha çok dibe çekmiştir. “... Yanından ayrılırken, sırtına okkalı bir şaplak indirmiş ve davudi sesiyle kükremişti Doktor: “Daha bu yaşta böyle evhamlanırsan, evlenince kocanın burnundan getirirsin valla. Gevşe evladım, gevşe!”...Eskiden sadece alnını ve çenesini basan pütürükler doktordan sonra iki misli artarak tüm yüzüne yayılmaya başlamıştı...”⁷¹²

ZEYNEP ATEŞMİZAZOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 4 numarasında anne, baba, ağabey ve kız kardeşiyle beraber yaşamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

31 yaşında olan Zeynep, korkulu-kaygılı bir yapıya sahiptir. “...Zeynep Ateşmizazoglu’na gelince, o, korkulu-kaygılı-kuruntulu kuyular ile korkusuz-kaygısız-kuruntusuz okyanuslar arasında fütursuzca gidip gelen bir sarkaçtı zaten...”⁷¹³

⁷¹¹ Şafak, a.g.e., s.247

⁷¹² Şafak, a.g.e., s.247-248

⁷¹³ Şafak, a.g.e., s.106

Hastalanmadan önce çok hareketli ve girişken olan Zeynep, annesinin çalıştığı okulda müdür olmak ya da babasının kovulduğu Sular İdaresi'nin sularını bitirmek için bir itfaiyeci olmayı hayal eder. Hayalleriyle yaşayan ancak o hayaller içinde boğulan Zeynep hala etrafındaki herkesin toplamından fazla olmaya çalışarak hiçbir yere varamaz, bir süre sonra aklını da kaybeder. “...İşin doğrusu, büyük kızının sinir hastası olduğunu, nice yadsımalardan sonra nihayet kabul ettiği güne değin, Zeren Ateşmizacoğlu'nun balıklara en ufak bir merakı bile yoktu. Severdi büyük kızını, hele bir dönem belki her şeyden çok severdi. Oğlunun o eciş büciş burnunun dikine gitmeye başladığı günlerde, tüm ilgisini ve sevgisini büyük kızına akıtmaya başlamıştı. Zeynep Ateşmizacoğlu (31) tıpkı bugün olduğu gibi o günlerde de, her iki kardeşinden çok daha hareketli ve girişkendi. On bir yaşına geldiğinde aynı anda hem annesinin çalıştığı okulda müdür olmak, hem itfaiyeci olup Sular İdaresinin tüm sularını şehirdeki tüm damların üzerine püskürtmek, hem abisi gibi serserilik etmek, hem kız kardeşi gibi danteller örmek, hem de okuldaki en yakın arkadaşının babası gibi tiyatrocü olmak istiyordu. Yirmi bir yaşına geldiğinde değişen bir şey yoktu. Hala etrafındaki herkesin toplamından fazla olmaya çalışıyordu. Bir günü didik didik zaman dilimlerine ayırmış, her bir zaman dilimine ayrı bir meşgale sıkıştırmak suretiyle onlarca parçaya bölünmüş. Kâh onu kâh bunu yapıyor; işin tuhaf yanı, bunların çoğunda da başarılı oluyordu...”⁷¹⁴

Zeynep Ateşmizacoğlu “İlk krizini geçirdiğinde yirmi ikisindeydi...”⁷¹⁵

Hastalığı nedeniyle hayatı ikiye bölünecek; birinde hep hasta birinde ise hiç hasta olmayacakmış gibi sağlam durur.

“...Ateşmizacoğulları'nın büyük kızları için bundan sonra hayat, iki ayrı mevsime bölünecekti hastalandığı dönemler, bir daha hiç iyileşmeyecekmişse sine hasta; iyileştiği dönemlerse bir daha hiç hastalanmayacakmışçasına iyi oluyordu. Ortası yoktu. Ne zaman birinden ötekine geçeceğini kimse kestiremiyordu. Bu iki devre arasındaki en belirgin fark, kötü haberlere verdiği tepkiydi. Hasta olduğu zamanlar, yalnızca belli renkleri seçebilen bir renk körü gibi, bir tek kötü haberlerle ilgilenir ve gazeteleri sırf bu tür haberler için okurdu. Gasp olayları, namus davaları, intihar vakaları...”⁷¹⁶

KAHRAMANIN BABASI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da bir evin, içinde bir masa ve sadece etrafında üç sandalyenin bulunduğu mutfaktan başka bir mekândan söz edilmez. O bu mekânda kahraman Ben

⁷¹⁴ Şafak, a.g.e., s.103-104

⁷¹⁵ Şafak, a.g.e., s.104

⁷¹⁶ Şafak, a.g.e., s.105

ve annesi ile sohbet edip içkisini içip kendisi için hazırlanan mezeleri yerken anlatılır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ciddi manada çok yakışıklıdır. Hem kendi ailesinin hem de dışarıdakilerin gözünde farklı bir yere oturtulmuştur. Kapılara sığmayan boyu, sarı saçları, kahverengi gözleri ile kahraman Ben onun bir kopyası gibidir.

“...Onunla gurur duyuyordum çünkü uzun boyluydu. Yakışıklıydı, hem de çok. O dönemlerde çingeneler tarafından kaçırılıp büyütülen çocuklar hakkında onlarca hikâye dolaşırdı dilden dile. Babamı da küçükken birilerinin kaçırıp, aramıza kattığını düşünürdüm hep. Kimseye benzemiyordu çünkü. Kumral, orta boylu, gülüşleri birbirlerininkini andıran, kızdıklarında gözlerini kaçırın, en çılgın anlarında bile üzerlerinden sınırlılık akan, sabırlı, sıradan ve sakıngan kadın ve erkek topluluklarının arasında, kapılara sığmayan boyu, güneşin altında yakıcı bir sarıya bürünen saçları, hüznünlendiğinde koyulaşan ve her zaman insanın yüzüne hesap sorarcasına dosdoğru bakan kahverengi, delici gözleri, bir uçtan bir uca yalpalayan mizacı ...”⁷¹⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Fazla yakışıklı, fazla mahir, fazla bilgiç, fazla girift olan bu adam, sanki dünyaya fazladır. *“...Fazlaydı çünkü babam. Fazla yakışıklı, fazla mahir, fazla bilgiç, fazla girift, fazla hodbin, fazla gafil, fazla delişmen... Fazlaydı anneme ve bana; fazlaydı oturduğumuz lojmanlara, görev yaptığı orduya, tayin olduğu kasabalara, iyileştiremediği hayvanlara. Yaşadığı hayata fazlaydı fazlasıyla...”⁷¹⁸*

Herkesin hayran olduğu bu adam ne yazık ki kendi içinde çok mutsuzdur. Etrafındaki hiç kimseyi önemsemez, kendini fazlasıyla işine vermiştir. Hüznün ve neşenin ölçüsünü tutturamayan bir adamdır. Haksızlığa katlanamayan, bedbin, huzursuz, ölümden deli gibi korkan, saldırgan ve alkolik biridir. Alkol almadığı zamanlarda ise son derece uyumlu, sevecen biridir. *“...Gün boyu, etrafındaki kadınlarda gıptayla karışık hayranlık, erkeklerde ise hayranlıkla karışık gıpta uyandıran hüsrevane heybetiyle oradan oraya koşuşturup, sağa sola emirler yağdırırken, bir türlü iyileştiremediği bir kirpi yavrusunu taşır gibi taşıdığı biri daha vardı üniformasının içinde: hüznün de neşenin de ölçüsünü tutturamayan, ölümden deli gibi korkan, acı çekmeye de çekirtmeye de dayanamayan, haksızlık karşısında kolay kolay toparlanamayan, bir gün bir yerlerde fena halde çuvalalayacağını sezen, sarsak ve sevecen, huzursuz ve güvenilmez, bedbin ve öfkeli, saldırgan ve alkolik biri... Güneş tepede, o da işinin başında olduğu müddetçe, oldukça başarılı sayılabilirdi kirpi yavrusunu gizlemekte. Öyle övünülesi, öyle imrenilesiydi ki gündüzleri, annem bile olur olmadık bahanelerle üçümüzden birini kaptığı gibi ona*

⁷¹⁷ Şafak, a.g.e., s.221

⁷¹⁸ Şafak, a.g.e., s.221

uğramayı severdi. Gündüzleri onun yakınında olmak kardeşlerimin de, benim de hoşumuza giderdi. Ne yazık ki bunlar onu en az gördüğümüz, onunla en az görüldüğümüz saatlerdi. Sonra akşam olur ve halesi parlaklığını, çehresi cazibesini yitirirken, babam başlardı başkalaşmaya...”⁷¹⁹

Kahraman Ben ve annesi akşamları onu asla yalnız bırakmamaları gerektiğini bilirler. Çünkü o yalnızlıktan ölümden korktuğu kadar korkmaktadır. “...Gündüzleri bile yalnızlığa tahammül edemeyen babamın hayatta en nefret ettiği şey rakı sofrasında bir başına bırakılmak olduğundan, kendiliğinden oluşmuş bir nöbet sistemi vardı annemle aramızda...”⁷²⁰

KAHRAMANIN ANNESİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da bir evin, içinde bir masa ve sadece etrafında üç sandalyenin bulunduğu mutfaktan başka bir mekândan söz edilmez. O, bu mekânda kahraman Ben ve babası ile sohbet ederken ve kocasına mezeler hazırlarken anlatılır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kocasını ölmeden önce çok yakışıklı olduğu için onu deli gibi kıskanan bir kadındır. Genelde bu kıskançlığı sadece eşi için geçerlidir. Sağlığında kocasından çok korktuğu için ölümünden sonra da onun sevmediği şeyleri yapmamaya çalışır. Yine ölmeden önce ona sadece gece kurmuş olduğu içki sofrasında yakın olabildiği için onu hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır. Kendi olmadığı zamanlarda oğluna teslim etmiştir yerini.

“... Hamarattı hep. Çabuk çabuk süpürüverdi, ölen kocasının asla sevmediği, beğenmediği, istemediği tüm özelliklerini belleğinin dışına. Nihayet temizliğini bitirip, diktiği kıyafeti babamdan kalan boşluğa giydirdiğinde, sadece ailesinin selametini düşünüp durmadan bunun için çalışan, karşılığında tek lüksü akşamları karısıyla karşılıklı oturup bir-iki kadehçik içmek olan, bir zehiri varsa bile içine akıtan; asla söylenmeyen, şikâyet ya da küfür etmeyen, etten ve sinirden değil de eftten püften; tekdüze bir ağıdı andırırcasına renksiz ve fersiz bir adam oturuyordu

⁷¹⁹ Şafak, a.g.e., s.223

⁷²⁰ Şafak, a.g.e., s.223

masada. Annem bu sahte rahmetliyi o kadar sevdi, ona o kadar yürekten inandı ki, altı ay sonra tekrar evlenmeye karar verdiğinde, kendisine koca olarak seçtiği adam, masadaki hayaletin tıpatıp aynısıydı...”⁷²¹

Yine kocasının yakışıklılığı yüzünden kendini çok kötü hisseden kadın fotoğraflarda bile bunu yansıtmıştır. Çocukları olduktan sonra iyice yıpranan kadın gün geçtikçe mutsuzluğuna mutsuzluk ekler. “...Eğer babam bu kadar yakışıklı olmasaydı, böylesine dinç ve kendinden emin, muhtemelen daha rahat ederdi annem. Nişan fotoğraflarında, yakasına kocaman, yapma bir manolya iliştirilmiş tirşe nişan elbisesi içinde, onun koluna girmiş gülümserken bile bakışlarını gölgeleyen, mutluluğunu örseleyen o kem tedirginlik, aradan geçen yıllar içinde bileylenmezdi böylesine. Zamanın ikiyüzlülüğünden nefret etmiş olmalı. Önce ben, sonra kardeşim, derken peş peşe iki düşük, ardından o çok istediği, şımarta şımarta büyüüttüğü, en nihayetinde tıpatıp kendine benzettiği kız çocuğu...”⁷²²

Kocasını sadece büyük oğluya paylaşmaktadır. Çünkü küçük çocuklar kurulu olan içki sofrasını görmemelidir. Bu yüzden birçok annenin yaptığını yapar, büyük çocuğu küçükler için feda eder.

“...Annem, sebebini hiçbir zaman kestiremediğim bir işbölümü yapmıştı kafasında. Babam içerken, kız ve erkek kardeşim içeride sessizce televizyon izleyip, erkenden uyumakla, annem ile ben de masada kalıp tanıklık etmekle yükümlüydük...”⁷²³

KAMBUR BAKKAL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Bonbon Palas’ın yakınlarında apartman halkının sürekli alışveriş ettiği bir dükkândır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sadece çok oturmaktan kambur olduğu söylenen bakkalın başka fiziki özelliğinden bahsedilmemiştir.

⁷²¹ Şafak, a.g.e., s.227

⁷²² Şafak, a.g.e., s.221

⁷²³ Şafak, a.g.e., s.223

“...Her zaman dükkânın önünde hasır bir tabureye oturup, sokaktan geleni geçeni, Bonbon Palas’a gireni çıkanı inceleyen ve böyle otura otura kambur kalan bakkal...”⁷²⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece paragöz, çevresindekileri önemsemeyen bir kişiliğe sahiptir. Çıkarı doğrultusunda çalışır. Ayrıca dindar bir yapısı vardır.

“...İstanbul’un muhtelif bakkal dükkânları gibi, bunun da alamet-ı farikası ismi ya da sattığı ürünler değil, bakkalın ta kendisiydi. Bu özdeşlik kambur bakkalın öylesine içine işlemişt ki, burada bulunmadığı saatlerde de dükkânın açık kalabileceğini kabullenmekte güçlük çekmişti uzun süre. Ama hem gün içinde çeşitli saatlerde dükkânı kapalı bulan müşterilerin ayaklarının kesildiğini tespit ettiğinden, hem de namaz vakitlerini kaçırmak istemediğinden, önceleri sadece camiye gittiğinde, zaman geçtikçe başka başka bahanelerle, çilli çırağına emanet etmeye başlamıştı dükkânı...”⁷²⁵

Yanında çalışan çırak aslında onun yeğenidir. Ancak o yeğenine bakkalda bir köle gibi davranmaktadır. İşin ayrı kurallar gerektirdiğine inanır. Çok çıkarıcı olan bu adam onların evine gittiği zaman da çocuğa çok farklı davranır. “...Çırak, kardeşinin oğluydu ama kambur bakkal, hısum akrabalık ile ekmek teknesinin zeytinyağı ile su gibi ayrı durması gerektiğine inandığından, dükkân sınırları içinde ona kardeşinin oğlu gibi değil, bir çırağına nasıl davranılması gerektiğini düşünüyorsa öyle davranırdı...”⁷²⁶

ÇIRAK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Bonbon Palas’ın yakınlarında apartman halkının sürekli alışveriş ettiği bir dükkânda çıraktır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çocuğun yüzünün çilli olduğundan başka herhangi bir fiziki özelliğinden bahsedilmemiştir.

⁷²⁴ Şafak, a.g.e., s.255

⁷²⁵ Şafak, a.g.e., s.255-256

⁷²⁶ Şafak, a.g.e., s.256

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gariban, içine kapanık, olanlara anlam veremeyen, kafası karışık bir çocuktur. Dükkânda amcasının ona karşı davranışlarının evlerine geldiği zaman değişmesine anlam veremez.

“...Çocuğa gelince, o, haftanın altı günü kendisine habire emirler ve sulu sepken hakaretler yağdıran adamın, hafta sonlarında ya da bayramlarda ailecek oturmaya geldiklerinde, dükkândaiken zinhar koklatmadığı çikolatalardan hediye etmesine, şefkatle başını okşayıp sevgi göstermesine bir türlü alışamamıştı. Hele bu aile ziyaretlerinde amcası, sanki uzun zamandır ilk defa karşılaşılıyorlarmış, sanki daha bu sabah dükkânda herkesin ortasında kalayladığı başkasıymış gibi, ‘söyle bakalım amcasının yeğeni. Neler yapıyosun okuldan arta kalan zamanda?’ diye sorduğunda kaçacak delik arıyordu...”⁷²⁷

Yine bir gün Kurban Bayramı ertesinde, akşam hep beraberken gördüğü ilgiden sonra dükkâna biraz geç geldiğinde amcasının ona gösterdiği kötü muamele onu iyice şaşırtmıştır. Zaten olanlara anlam veremeyecek kadar zeki olmayan bir çocuktur. *“... Bir kurban bayramında tüm sülale bir araya gelerek büyükçe bir koç kesip, çaydı-badem ezmesiydi-kavurmaydı-cacıktı-keşkekti-ayrandı-mumbardı-kayısı kompostosuydu-etli pilavdı-çaydı fıstıklı baklavaydı-ölülerin ruhuna irmik helvasıydı-üzümdü-karpuzdu-gene fıstıklı baklavaydı-kahveydi derken, bütün günü hep birlikte ve habire yiyerek geçirdikleri halde, gece mide fesadı geçirip ertesi gün beti benzi küll ve azıcık gecikerek dükkâna gittiği için işittiği azardan ve her çırağın erken yatıp erken kalkması gerektiğine dair dinlediği söylevden duyduğu kızgınlığı hiç atamamıştı üzerinden...”⁷²⁸*

Amcasıyla arasındaki bu tuhaf diyaloga bir çare bulan çocuk işin içinden hiç çıkamaz. Çünkü bulduğu çare amcayı iki ayrı insan olarak görmektir. Böylece dükkânda da amcası olduğunu unuttur, anne ve babasının söylediklerini amca kabul etmediği adama iletmeyi unuttur.

“...Çilli çırak, her gün dükkânda gördüğü asabi bakkal ile aile meclislerinde karşısına çıkan babacan amcayı kafasında bir türlü bağdaştıramadığı için, en nihayetinde onları iki ayrı, apayrı insan olarak algılamakta bulmuştu çözümünü. Bunun tek sakıncası, evde annesi ya da babası, ertesi gün dükkâna gittiğinde amcasına bir şey iletmesini istediklerinde, “olur” dediği halde, beyninin bir yerinin buna direnmesi ve istisnasız her seferinde, söylenen şeyi iletmeyi unutmasıydı...”⁷²⁹

⁷²⁷ Şafak, a.g.e., s.256

⁷²⁸ Şafak, a.g.e., s.256

⁷²⁹ Şafak, a.g.e., s.256

BALIKÇI SÜLEYMAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Osmanlı devrinde, Zeytinburnu'nda bir kulübede yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hacı Hacı'nın anlatmış olduğu bir hikâye kahramanıdır. Balıkçılık yapan Süleyman çok dürüst, iyi yürekli, çok yoksul ama altın gibi bir kalbe sahip bir insandır. Bir gün balık avlarken suyun yüzünde gördüğü cesedi çekip çıkarır. Bu çok güzel bir cariyedir. Sarayın gözdesi olan bu cariyeye hasımları tarafından göğsüne bir hançer saplanarak denize atılmıştır. Onu bulan Süleyman kalbindeki hançeri çıkardığında kadın uyanmıştır. Ancak onun bir cariyeye olduğunu hem de sultanın en gözde cariyesi olduğunu öğrenince onu geri götürür. Padişah çok sevinir ve onu ödüllendirmek ister. Ancak o gururlu bir adamdır, geldiği gibi o kapıdan yoksul çıkar. "...“Vaktiyle, Osmanlı devrinde, Zeytinburnu'nda bir kulübede, Süleyman isminde bir balıkçı yaşarmış. O kadar yoksulmuş ki, rüyasında bile eline para değmemiş. Ama altın gibi bir kalbi varmış. Etliye sütliye karışmadan, karıncayı bile incitmeden kendi halinde yaşayıp gidermiş. O zamanlar Osmanlı'nın en meymenetsiz günleri. Kadınlar Saltanatı denen bir devirmiş ki bu, çivisi çıkmış memleketin. Haremdeki cariyeler, her gün bin türlü dolap çeviriyor, herkesin kuyusunu kazıyorlarmış. Bir sürü günahsız insan boğdurulmuş bu yüzden. Boğdurdıkları masumları sarayın pencerelerinden denize atıyorlarmış. Cesetler günlerce suyun içinde şişer, bazen de balıkçıların ağlarına takılmış...“Bizim balıkçı Süleyman da bir gece balığa çıkmış. Bir sürü balık takılmış ağına. Ama öyle yufka yürekliymiş ki, kıyamayıp hep ...”⁷³⁰

⁷³⁰ Şafak, a.g.e., s.216

FIRINCININ KIZI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Muhammet'in annesinin uydurduğu, bir hikâye kahramanı olan bu kız güya İstanbul'da bir fırını olan babasının fırıncı dükkânında yatar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Meryem, "... "Suda açan nilüfer çiçeği gibi sarı ve nazlı" diye tarif ederdi kızı. Upuzundu saçları. İki yanından iki sarı örük sallanırdı beline kadar..."⁷³¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Meryem oğlu Muhammet yemek yesin diye uydurmuştur bu kızı. Her sabah fırının adresi yazılı kâğıdı oğluna kızıdan gelen mektup olarak okur. Muhammet de fırıncının kızı hatırına yapar kahvaltısını.

"...Meryem, gıdıkları oğluna uzatırken, birinden birinin üzerine yapışmış küçük kâğıt parçasını ayırmayı ihmal etmezdi. Kenarları tırtıklı bu kâğıt parçası, fırıncının kızından gelen mektuptu. Kahvaltı bitene kadar bir kenarda bekletilirdi mektup. Ancak önüne konulanları eksiksiz noksansız yediğinde, içinde yazılanları öğrenmeye hak kazanırdı Muhammet. Yerdı o da; nazlanmadan, mızızlanmadan. Her sabah illa ki bir haşlanmış yumurta bitirmek zorunda olmasına rağmen, gıkını çıkarmadan tamamlardı kahvaltısını, sırf fırıncının kızının mektubunun hatırına. ..."⁷³²

Fırıncının kızı, "...Yalnız bir çocuktı; hiç arkadaşı yoktu, ne de kardeşi. Geceleri babası ekmek pişirirken o da un çuvallarının arasında tek başına oturup, gizli gizli mektup yazardı Muhammet'e. Annesi o daha kundaktayken ölmüş, babası yeniden evlenmişti. Üvey annesi kalp yerine taş taşıdığından, eziyet üstüne eziyet ederdi el kadar yetime. Nicedir her fırsatta evden kaçıp, vaktinin çoğunu fırında, babasının yanında geçiriyordu biçare kızcağız. Mis kokulu, yumuşacık ekmekler yapılırdı fırında; bir de susamlı, gevrek simitler..."⁷³³

⁷³¹ Şafak, a.g.e., s.95

⁷³² Şafak, a.g.e., s.94

⁷³³ Şafak, a.g.e., s.94

METİN ÇETİN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Bonbon Palas adlı apartmanın 6 numaralı dairesinde Karısı Nadya ile oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Romandaki kötü adam rolü verilen bu şahıs “...Metin Çetin tam bir baş belasıydı. Bir kadının âşık olmayı isteyebileceği en son tiplerden...”⁷³⁴ şeklinde tanıtılmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Romanın kötü karakteri olan Metin Çetin, son derece sorumsuz, kaba, karısını aldatan biridir. Seslendirme sanatçısı olan bu adam, karısını her zaman ihmal etmenin dışında döver de. Oysa yabancı bir böcek bilimci olan Nadya Onissimovna Metin Çetin’le evlenebilmek için işini bırakmıştır.

Onunla ilgili romanda en dikkat çekici bölüm karısı ve sevgilisi arasında kaldığı zamandır. Son derece pişkin olan bu adam, öyle bir durumda bile sevgilisini karısından korumaya çalışır. “...Metin Çetin durumu fark edip, telaşla ayağa fırladı. Mutlu mesut mayışmış bedeni- ne böyle aniden söz geçirmekte zorlandığından, sersem sepelek birkaç adım atabildi ancak ve odanın tam ortasında pat diye durdu. Bir perde gibi araya gerilip iki kadının birbirlerini görmesini engellemeye çalışırken, ne yöne bakacağını, hangi tarafa hamle edeceğini şaşırdı. Bocaladıkça, aklı gibi yüzü de ikiye bölündü. Yüzünün yarısı her zaman son derece nazik davrandığı sevgilisine yönelmiş gülümseyerek durumu idare etmeye çalışırken; yüzünün diğer yarısı, yıllardır kabalık etmeye alıştığı karısına somurtuyordu...”⁷³⁵

KARISI NADYA (NADYA ONİSSİMOVNA)

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Bonbon Palas adlı apartmanın 6 numaralı dairesinde, yüzünü belki de nadir gördüğü kocası Metin Çetin ile beraber oturur.

⁷³⁴ Şafak, a.g.e., s.180

⁷³⁵ Şafak, a.g.e., s.175

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir böcek bilimci olan Nadya, Metin Çetin ile evlendikten sonra tüm hayatı yemek pişirmek olmuştur. Hem de kültürünü hiç bilmediği bir mutfağın yemeklerini yapmaya çalışmaktadır. Halası gibi yemek pişirmenin din ile alakasını kurmaya çalışır.

“...Karısı Nadya, bacakları morumtırak varisler ve kızılımsı kıllarla kaplı büyük halasına yazdığı mektupta, Türkiye’ye geldiğinden beri ne kadar değiştiğini, artık yemek yapmaya bolca zaman ayırdığını uzun uzun anlattıktan sonra, onun yemekler ile kutsal kitaptaki ayetler arasında kurduğu bağlantıya da yavaş yavaş hak vermeye başladığını ifade etmişti...”⁷³⁶

Kocasından sürekli şiddet görür. Ancak bunu bile alttan alacak kadar iyi niyetlidir. Affedici, şefkatli, her şeyi büyütmemeye çalışan biridir. Kocasını ziyarete gittiğinde onu başka bir kadınla gördüğünde de kafasından bunları geçirir. Sadece üzerinde durduğu şey kocasının yüzündeki gevşemidir. Çünkü kendisine hep farklı bakan kocasının gözlerini o hiç böyle görmemiştir.

“...Nadya şaşkınlıktan büyüyen gözlerini kocasının üzerinden ayıramadığı için, kadına dikkatlice bakamadı. Onu böylesine allak bullak eden, tanık olduğu samimiyetten, uğradığı ihanetten ziyade, Metin Çetin’in yüzündeki kuş tüyü yastık yumuşaklığındaki ifadeydi. Öteki kadının varlığı, hatta kocasının onun dizini okşuyor olması bile bu sevecen ifade kadar korkunç görünmedi gözüne. Şimdiye değin Metin Çetin’in yaptığı tüm haksızlıkları mazur görmüş; kıskançlıklarını, kabahatlerini ve hatta tokatlarını sineye çekerken, tüm bunları düşünmeden, dolayısıyla istemeden yaptığına inanmıştı. Evet, kocası ona zaman zaman, yani sık sık, yani devamlı kötü davranıyordu ama başka türlü nasıl davranılacağını bilemediği için yapıyordu bunu. Elinde olsa yapmazdı! Yapıyordu çünkü elinde değildi! Karısı Nadya içeriye doğru bir adım attı ve hiçbir şeyin farkında olmadan kıkır kıkır fal bakmayı sürdüren âşıkların üzerinde birkaç dakika kararsızca gezdirdiği bakışlarını, önce ikisinin, sonra salt kadının üzerine mıhladı. Aynı anda, vaktiyle yakından ilgilendiği, bilimselliği şaibeli kuramlardan birinin içinde buluverdi kendini. Sizi görmeyen, hatta varlığınızın bile farkında olmayan bir insana dikkatlice bakmaya başlarsanız, bir süre sonra huzursuzlandığına ve ani bir hareketle dönüp onun da size baktığına tanık olursunuz...”⁷³⁷

⁷³⁶ Şafak, a.g.e., s.172

⁷³⁷ Şafak, a.g.e., s.175

Kocasının sevgilisinin de bir seslendirme sanatçısı olduğunu öğrendiği zaman onun oynadığı diziyi kaçırmadan izler. Amacı yüz yüze karşılaşmadığı kadının, ekrandaki rolünü seslendirdiği kadın vasıtasıyla açığını yakalamaktır.

“...Karısı Nadya da Tutku Zakkumunun müdavimi olmuştu. Zamanla bu berbat dizi hayatında öyle önemli bir yer kaplamaya başladı ki, Cuma ile Pazartesi arasında Tutku Zakkumu’nun yayımlanmadığı o iki günlük boşluğa tahammül edemez oldu. Diziyi olan takıntısını sorgulamıyor, buradan başka yerlere varmaya çalışmıyor, sadece ve öylesine seyreliyordu...”⁷³⁸

Bir süre sonra her şeyi bitirip geri dönmeyi ve işine devam ederek herkesten en başta kocasından öğ almayı deneyecek kadar kendini toplar.

KARISI NADYA’NIN HALASI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Rusya’da oturur. Biz onu Nadya’nın ona yazdığı mektuplardan tanırız.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yaşlı ve çok ayakta durmaktan bacaklarında varis olan bir kadındır.

“...Karısı Nadya, bacakları morumturak varisler ve kızılımsı kıllarla kaplı büyük halasına...”⁷³⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

O yemeğin kutsallığına inanan, dindar ve çok iyi bir aşçıdır. Dünyanın yemek kültürü üzerine kurulu olduğunu düşünür.

“...Halası, hayli dindar ve bir o kadar da iyi bir aşçıydı. Hem zaten “Göklerin Egemenliği, bir kadının alıp tüm hamuru kabartmak için üç ölçek una karıştırdığı mayaya benzer” olduğundan, hep gurur duyduğu bu iki özelliğinin aynı kapıya çıktığına inanırdı. Ailesi için pişirdiği yemekleri Tanrı’nın sofrasına koyar ve çocukları önlerindeki silip süpürdükçe, doyan O imişcesine mutlu olurdu. “Yediğimiz her yemekte, Tanrı’nın bir buyruğu saklıdır,” derdi. “Tabii şu amirlerinin takdirini çocuklarının şükranına yeğleyen, yuvalarını ihmal etmekle

⁷³⁸ Şafak, a.g.e., s.178

⁷³⁹ Şafak, a.g.e., s.172

özgürleştiklerini zanneden dandini kadınların zamansızlıktan icat ettiği sallapati yemekler hariç!”... ”⁷⁴⁰

LORETTA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Televizyondaki bir kahraman olduğu için, onu seslendiren kadınla özdeşleştirildiğinde onunla bir televizyon seslendirme bürosunda karşılaşırız

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gerçek Loretta ile seslendirme sanatçısı Metin Çetin’in sevgilisi kız, şu şekilde tarif edilmiştir. “...Ekrandaki Loretta ince yapılı, uzun bacaklı, kumral, yeşil gözliydü. Ağladığında bezelye taneleri kadar yuvarlak yaşlar süzülüyordu yanaklarından. Loretta’yı seslendiren kadına gelince, Karısı Nadya karşılaştıklarında yüzünü doğru dürüst göremediği, vücudunun görebildiği kadarını da daha sonra ancak hayal meyal hatırlayabildiği için, onun neye benzediğini kestiremiyordu...”⁷⁴¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gerçek Loretta ile onu seslendiren Metin Çetin’in sevgilisi Loretta, Nadya’nın gözünde aynıdır. Ancak asıl hedef seyrettiği değil, işittiği kadındır. Bu yüzden geçek sevgili Loretta ve davranışlarını ne Nadya ne de biz görebiliriz.

“...Sonuçta ortada iki ayrı kadın vardı. Bir yanda, Loretta’yı canlandıran Latin Amerikalı oyuncu; diğer yanda da, ona sesini veren Türk seslendirmeci. Hiçbirinin gerçek ismi Loretta değildi ama Karısı Nadya, kafasında her ikisini de Loretta ismiyle özdeşleştirmişti. Ekrandaki Latin Amerikalı oyuncu ile bir alıp veremediği yoktu. Asıl hedefi, esas muhatabı, seyrettiği Loretta değil, işittiği Loretta’ydı...”⁷⁴²

⁷⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.172

⁷⁴¹ Şafak, a.g.e., s.170-171

⁷⁴² Şafak, a.g.e., s.170

MADAM TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Bonbon Palas adlı apartmanın 10 numaralı dairesinde oturur. Yalnız yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oldukça yaşlıdır. Ancak yaşına uymayan, makyajı, saç rengi onu gülünç bir hale sokmuştur. *“...Ancak, incecik dudaklarına sürülmekten çok çıkartma gibi yapıştırılmış benzeyen rujun turuncusu, yaprak biçimindeki altın küpelerinin şemsi sarısı, yanaklarında iç içe geçmiş kırışıklıkları yol yol belirginleştiren allığı, gözkapaklarında tortu tortu toplanan farın eflatun tonları ve boncuk gözlerinin lacivert-gri ışıltısı, tabii bir de saçlarının platin sarısı, uçan delikler, haşarı geçitler açmıştı görünüşünde. Yaşına başına aldırmadan bu kadar çok boyanması ona görkemli bir gülünçlük bahşetmişti. Tüm görkemli gülünçler gibi, aynı zamanda ürkütücü bir yanı vardı...”*⁷⁴³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Onun görüntüsü bile ağırlığını hissettirdiğinden, çevresindekiler açısından dedikodu yapılamayacağının işaretiydi. Doğrusu o, çevresindekilerin dedikodusuna karışmadığı gibi, iyi niyetiyle de onları utandırmaktadır.

*“... Bu haliyle sohbetlerin önüne konmuş canlı bir takozdu. O varken birbirlerini çekiştirmek güçleşiyor; mübalağa ve iftira sanatının tadı tuzu kalmıyordu...”*⁷⁴⁴

Yine madam teyze, Hijyen Tijen'i savunurken de iyi niyetliliğini ortaya seriyor. Ayrıca yılların birikimini de onlara gösteriyor. *“... “Canım fena mı işte, titiz kadın,” diye geçiştirmeye çalıştı Madam Teyze... “Öyle demeyin,” diye müdahale etti Madam Teyze. “Tijen kızına çok düşkündür. Hem, bir anne evladının kötülüğünü ister mi hiç?” ...*⁷⁴⁵

Onun ağırlığı ortamdaki herkesi fazlasıyla rahatsız ettiği gibi, kahramanı da gerer. Yarattığı bu karakteri eleştirmeye girişir.

“... Hadi oldu, bari bu kadar ciddi, böyle ağır durmasaydı. Vakar mostrası. Böyle olacağına, şöyle esprili, hiç olmazsa az biraz dalgacı, felekle hesabını bir türlü

⁷⁴³ Şafak, a.g.e., s.82

⁷⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.83

⁷⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.83

*diiremediğinden tanrıyla hesaplaşmaya hala gelememiş, yaşadığı bohem hayatın parıltılı izleri gözlerinde okunan ayıp yasak tanımayan kimseyi de tanımayan nüktedan, çaçaron, bahtiyar bir ihtiyarcık olsaydı mesela...*⁷⁴⁶

Çok bakımlıdır ancak saç rengi konusunda pek tutarsız davranmıştır. Yetmiş sekiz yaşına rağmen seçtiği saç rengine bakılırsa kendini farklı hissetmek hoşuna gidiyor.

*“... Az evvel aniden ortalığı kaplayan nadide sessizlikten en az onundan huzur duyan biri: Madam Teyze. Bonbon Palas’ın en üst katında, on numaralı dairede tek başına yaşayan bu ufak tefek yaşlı kadın, hiç aksatmadan on beş günde bir, seyrek cılız saçlarını uçlarından aldırıp düzgünce taratır ve ayda bir de platin sarısına boyatırdı. Kuaför salonunun gediklerinin içlerine dert, dillerine pelesenk olmuştu bu mevzu. Platin sarsı için fazla yaşlıydı kadın ya da yaşına göre fazla platin sarısı. Yetmiş sekiz yaşındaydı...”*⁷⁴⁷

Madam Teyze okumayı ve yazmayı çok seven bir insanmış. Hele günlük tutmak onun en büyük hobisiymiş. Ancak ruhunda derin yaralar açacaktır, annesinin günlüğünü ve kitaplarını atması. Ömür boyu kafası insanların hatıralarına takılacaktır. *“...Günlükleri de vardı, bizimle konuşmaz, günlükleriyle konuşurdu. Sonra ablamlarla bir gün okuldan döndük ki romanlar da yok, günlükler de. ‘Hepsini attım! Dedi annem. Ablamın beti benzi kül gibi oldu. Severdi annemi, severdi amma sanırsam hiç affetmedi...”*⁷⁴⁸

İşte Bonbon Palas apartmanının 10 numaralı dairesinde oturan ve apartmanı böcek istilasına uğratan bu kadın, edindiği derin psikolojik yara sayesinde başkalarının eşyalarına sahip çıkacaktır, kendininkilere sahip çıkılmadığını düşünerek.

*“...Madam Teyze, bundan yirmi beş sene evvel kocasını bir kazada yitirip, Bonbon Palas’ın 10 numaralı dairesine tek başına yerleştiğinde, başkalarına ait eşyalarla karşılaşmıştı burada. Sahiplerini yitirmiş, son kullanma tarihlerini geçirmiş, yüz seksen bir adet eşya... Fransa’daki ev sahibesinden gelen mektup bu eşyalardan dilediği gibi ve istediği şekilde kurtulabileceğini söylediği halde bir tekini bile atmak ya da elinden çıkarmak gelmemişti içinden. Kızmamıştı mektubu okuduğunda. Daha önce kızmıştı oysa... ve çok daha önce... Genç kızlığında annesi romanlarını, günlüklerini attığında ve yıllar sonra, aniden yitirdiği eşinin fotoğrafları kardeşi tarafından eşe dosta dağıtıldığında uğradığı haksızlığı hatırlamıştı; uğradığı haksızlığı ve kapıldığı kızgınlığı. Kızılmıyordu artık. Belki geçmişte kendi eşyalarına sahip çıkamamıştı ama bundan böyle sebatkâr bir emanetçi gibi göz kulak olacaktı başkalarının eşyalarına ...”*⁷⁴⁹

Ancak apartmandaki küçük kız Su sayesinde, bu durum ortaya çıkarılacak, Madam Teyze’nin evi ve apartman, belediye tarafından bu çöplerden temizlenecektir.

⁷⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.73

⁷⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.73

⁷⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.320

⁷⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.349-350

MADAMIN KARDEŞİ YAŞLI ADAM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Onu gördüğümüz yer Sidar ile birlikte gezdiği mezarlıktır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Neredeyse Madam Teyze'nin kopyasıdır. Sadece ondan üç yaş küçüktür. Göz rengi ablasının gözlerine benzer.

*"...Cevap vermeden önce, dönüp dikkatlice baktı yaşlı adama. En az yetmiş beşinde olmalıydı. Belki seksen. Boncuk gibi gözleri vardı; küçücük, yuvarlak ve lacivert-gri..."*⁷⁵⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yaşlı adam Sidar ile konuşurken, çok bilgedir. Onun ölüm saplantısını hemen keşfedecek kadar akıllıdır.

*"...“Ölmek için gençsin demedim, ölümü düşünmek için gençsin dedim,” dedi yaşlı adam..."*⁷⁵¹

Ablasına gizli bir hayranlığı olan bu adam geçmişte yaptıklarına çok pişmandır. Çünkü o, ablası çok üzülüyor diye ölen kocasının eşyalarını atmıştır. Ablası da onu hiç affetmemiştir.

*"...“Ben yıllar var ki rüya görmem, görsem bile hatırlamam. Ama ablam hatırlar. Hep de çıkar rüyaları. Kültürlü kadındır. Hele genç kızlığında bi görsen... Kimseleri beğenmezdi. Varsa yoksa kitaplar! Annem yazık üzüldü, bumu kanıyor diye yasak etmişti fazla okumasını. Ama ablam gizli gizli okurdu gene de. Roman okurdu en çok. Fransızca aslından okurdu. Küçüklüğümde hep gözümlün önündedir, ablam böyle eğilmiş bir kitabın üzerine, dalmış gitmiş, biliyorum birazdan kanayacak burnu. Abla desem, ikaz etsem... Ama neden bilmem, okurken hiç ilişemezdim ona. Böyle ses çıkarmadan seyredirdim, beklerdim pıt diye düşsün kandamlası. O vakitler okuduğu romanların sayfalarında çok vardı böyle kırmızı kırmızı lekeler. Silsen silinmez, yırtsan yırtılmaz, napacaksın, kalırdı öyle..."*⁷⁵²

⁷⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.318

⁷⁵¹ Şafak, a.g.e., s.319

⁷⁵² Şafak, a.g.e., s.319

MUSA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Bonbon Palas adlı apartmanın 1 numaralı dairesinde eşi Meryem ve oğlu Muhammet ile oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok çelimsiz, zayıf ve hareketsiz bir adamdır.

“... Zaten uzun boylu, iri kemikli olan Meryem, her geçen gün biraz daha kilo alıp irileşirken, Musa yanlış programda yıkanmış el örgüsü kazak gibi çekivermişti...”⁷⁵³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece rahat, her şeyi görmezden gelecek kadar sorumsuz bir adamdır. Hele karısı söz konusu olduğunda asla olayların içine dalmaz. Karısının aksine hımbıllığı, gevşek yapısı yüzünden her şeyi ona bırakmış, sorumluluğu üzerinden atmıştır.

“...Salona geçtiğinde, koltuklarla duvarın arasına bacaklarından sıkıştırılmış Muhammet’le göz göze geldi. Oğlunun yardım dileyen bakışlarını görmezden gelerek, kahvaltı masasına oturdu. Bezgin, kağşamış hareketlerle beyaz peynirden koparttığı ince bir parçayı ağzına atıp, uzun uzun çiğnerken, demliğe uzandı. Ne var ki doldurduğu bardağı eline almasıyla suratının buruşması bir oldu. Çay soğumuştur. Yana dönerek demliği karısına doğru uzattıysa da, bir ayağıyla koltukları itelerken, bir yandan da ortasından yarılmış bir yarım ekmeğin içine maydanoz yaprakları sıkıştırmakla meşgul olan Meryem, hiç oralı olmadı. Kendi başının çaresine bakması gerektiğini anlayan Musa’nın bakışları, tıpkı hareketleri gibi ağır ve bıkkın, döndü dolaştı; oğlunun umutsuzluk saçan ve giderek kendininkilere benzeyen bakışlarını teğet geçip, sıkış tıkkış dizilmiş koltukları, sehpaları, sandalyeleri bir bir süzerek salonun içinde tam bir çember çizdi...”⁷⁵⁴

Karısını çok iyi tanır ve her durumda onun ne istediğini bilir. Bu durum onun içini kemirse de, her şeyi uzaktan izlemeyi yeğler. *“...Meryem’in derdinin ne olduğunu ilk kavrayan kocası Musa oldu. Sessiz bir tevekkülle kenara çekilip, olacakları izlemeye koyuldu. Musa’nın ülseri vardı. Ne zaman asabı bozulsa, midesi*

⁷⁵³ Şafak, a.g.e., s.185

⁷⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.255

*ekşi ekşi yanmaya başladılar. O da çözümünü, karısını olduğu gibi kabul etmekte bulmuştu...*⁷⁵⁵

Aslında onun bu kadar sorumsuz ve gevşek olmasının nedeni karısının aşırı hareketliliğidir. Bu çalışkan ve girişken kadın kocasındaki bu özellikleri dondurmıştır sanki.

*“...Karısının çalışkanlığı, girişkenliği ve azmi Musa’nın üzerinde dondurucu bir etki bırakmış; onu giderek daha yulgın, daha tembel, daha kötümser kılmıştı. Üstelik ruh hallerindeki bu tezat, görüntülerine de birebir yansımıştı...”*⁷⁵⁶

MERYEM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 1 numaralı dairesinde kocası Musa ve oğlu Muhammet ile oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Muhammet’in annesi, kapıcı Musa’nın karısı olan bu kadın iri yapılı, ela gözlüdür. Öyle kocamandır ki oğlu onun her şeyi ezebileceğini düşünür.

*“...Kızmayagörsün anında kırışveren geniş alnı, kan toplamışçasına kızarık yanaklı yusuvarlak suratı, inadı tuttuğunda kocaman açılan ela gözleri, balon gibi şiş şiş memeleri, etli butlu gamzeli kolları, baldırlarından taşan löp löp etleri, çocuk mezarı büyüklüğünde ayakları, bitmez tükenmez batıl inançları ve hayretengiz enerjisiyle, önüne çıkan her şeyi ezip unufak edebilecek kadar koskocamandı annesi ve hep böyle kalacaktı...”*⁷⁵⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok kocaman yapılı Meryem, çok inatçıdır. Dediğim dediktir. Evine aldığı takımın yerine evdeki eskileri vermeyi baştan kabul etmiş, daha sonra kapı gibi gövdesiyle kapıda durarak eşyaları evden çıkaranlara engel olmuştur. *“... Olanların niyesini bilemeseler de, yollarını neyin tıkadığını görüyorlardı. Gözlerinde tekinsiz*

⁷⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.91

⁷⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.189

⁷⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.96

parıltılar yanıp sönen Meryem, okkalı kalıbı ve sanki birkaç dakika içinde daha da büyümüş karnıyla eşikte dikilmiş, geçmelerine müsaade etmiyordu...”⁷⁵⁸

Son derece kararlı, daha doğrusu dik kafalıdır. Çevresindekiler bunu çok iyi kavramıştır.

“...Ama Meryem bir şeyi kafasına koydu mu, katiyen bildiğinden şaşmaz; bu esnada olur da aksi yönde bir uyarıyla karşılaşır, saldırıya uğrayabileceğini anlar anlamaz, kovuğunun sağır sessizliğine sığınan bir deniz hayvanı gibi ulaşılmaz olur, karşısındaki pes edene kadar da oradan çıkmazdı...”⁷⁵⁹

Kocasından çok farklıdır. Onun aksine hareketli, işini pratik bir şekilde yapan, enerji doludur. Aslında kapıcı olan kocasından hiçbir beklentisi yoktur. O her zaman kendi işlerinin dışında kocasının iki katı işlerini de yapacak kadar akıllıdır. Kendi olmadığına kocasının mahvolacağını da düşünecek kadar kendine güveni tamdır.

“...Meryem’in kocasından bir şey beklediği yoktu. Kendi işini kendi görürdü ve zaten uzun zamandır Musa’nın işlerini de kendi vazifesi bellemiş bulunuyordu. Her akşam, çöp kamyonunun gelmesine yarım saat kala dairelerin çöplerini toplar, sabahları da ekmeğini gazetesini dağıtırdı. Sabahki faslı erkenden yapardı ki Muhammet’le didişmeye ve kahve falına vakit kalsın. Kahvesini içmeden katiyen çalışmaya başlamaz, başladığı zaman da kolay kolay durmazdı. Bonbon Palas’ta beş ayrı eve temizliğe gidiyordu. Hafta içi her gün birine. Hamileliğinin beşinci ayına girmesine rağmen, faaliyetler toplamından eksilen bir şey yoktu. Sadece artık biraz daha ağır inip çıkıyordu merdivenleri. Tıpkı kiloları gibiydi enerjisi. Ne kadar koşturursa koştursun, asla eksilmiyordu. Ve tıpkı enerjisi gibiydi direnci... Musa olmadan daha iyi kotaracağını düşünüyordu bazen. Şimdi ona bir arabanın çarptığı, öldüğü haberini alsa, üzüntüden perişan olurdu elbette. Ama işte, darmaduman olmazdı hayatı; doğrusu, büyük bir değişiklik bile olmazdı...”⁷⁶⁰

MUHAMMET

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 1 numaralı dairesinde annesi Meryem ve babası Musa ile beraber oturur.

⁷⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.91

⁷⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.93

⁷⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.189

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Son derece çelimsiz bir çocuktur. Bu manada annesine değil de babasına benzemiştir. Çocukken saçlarını hiç kestirmemişlerdir. Bu yüzden görenler onu kız zannederler.

“...Muhammet’in de upuzun saçları vardı o zamanlar. Yolda görenler kız çocuğu sanırdı...”⁷⁶¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Okul başlayana kadar gayet iyi olan psikolojisi bir anda değişmiştir. Hep sevgi ile yediği kahvaltı sanki korku olmuştur.

“...Oysa okula başlayıncaya kadar korkuyla değil, sevgiyle alırdı eline ekmek dilimlerini. O zamanlar, sabahları kahvaltıya konan somunun her iki gıdığı da ona aitti...”⁷⁶²

Zaten hayalini kurduğu fırıncının kızının hikâye olduğunu da öğrenmiştir, müthiş bir hayal kırıklığı içindedir. Onun ruh dünyası okumayı öğrendikten sonra alt üst olmuş, okul ortamında da bir dikiş tutturamayınca hayat zehir zıkkım tadına varmıştır. *“...Ve beş ay bir hafta sonra bugün artık kendi mektuplarını kendisi okuyabiliyordu. Okuyabiliyordu okumasına da, harflerin dilini çözüp de bunca zamandır fırıncının kızından geldiğini sandığı o ufacık kâğıtların, her ekmeğin çıkarıldığı fırının etiketi olduğunu anladığı günden beri ne okunacak bir mektup kalmıştı ortada, ne de hasretle beklenecek o peripeyker sevgili. Okumayı öğrenmek, ebediyen yitirmek demekti yazının gizemini...”⁷⁶³*

Okulda hep hakir görülen ancak bunu kimselere anlatamayan çocuk, okula gitmemek için çırpınadursun, annesi tarafından cebren ve hile ile okula gönderilmiştir. Bu kadar gitmeme isteğinin ne olduğunu merak eden annesi ise bu işten pek de fazla bir şey anlamaz.

“...“Gitmiycem işte!” diye avazı çıktığı kadar bağırdı Muhammet sıkıştığı yerden. Ve bütün bu olup bitenlerin sorumlusu oymuşçasına, önce yumurta sarısı, sonra vişneçürüğü, ardından da camgöbeği olan, ancak üzerlerine çiçekli kumaştan kılıflar geçirildiği için renkleri artık dışarıdan anlaşılamayan kadife koltuklardan en yakındakine var gücüyle bir yumruk indirdi. Aslında yumruklarını değil, tekmelerini kullanmayı tercih ederdi. Zaten son zamanlarda önüne gelen her şeyi tekmelemeyi

⁷⁶¹ Şafak, a.g.e., s.95

⁷⁶² Şafak, a.g.e., s.94

⁷⁶³ Şafak, a.g.e., s.95

huy edinmişti. Fakat altı yaşının çelimsiz cüssesi, koltukla duvar arasına öyle beter kıştırılmıştı ki, bacaklarını doğru dürüst oynatamıyordu bile...”⁷⁶⁴

SİDAR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palasın 2 numarasında oturan Sidar köpeği Gaba ile aynı evi paylaşır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son dere farklı bir kişiliğe sahiptir. Onun için her şey sınırlıdır. Tek olmaya

“...Çünkü Sidar için enerji, küçücük bir damlalıkta duran göz losyonu gibi sınırlı bir şeydi. Her gün iki damlasını harcıyordu sadece. Birini sabahları gözünü açabilmek, diğerini de uyuyabilmek için...”⁷⁶⁵

İnanılmaz bir yalnızlık içinde bocalarken, bir de evindeki bütün eşyaları tek isteyen bu genç adamın psikolojisi zaten hoş değildir. Garip bir teklik fikridir onunki. Bu yüzden asla ikinci bir kişiye de yer yoktur evinde.

“...Tekti Gaba, biricikti Sidar’ın gözündeki. Aslında bu evde, her şeyden sadece bir tane vardı. Bir tane Gaba, bir tane Sidar, bir bilgisayar, bir kanepesi, bir sandalye, bir koltuk, bir masa, bir lamba, bir tencere, bir bardak, bir tabak, bir çatal, bir kitap, bir CD, bir çakmak, bir çaydanlık, bir çarşaf, bir kalem... Eşyalardan biri eskidiğinde ya da nesnelerden biri miadını doldurduğunda, kitap okunup bitirildiğinde veya CD gına getirdiğinde... Yani aynı şeyden ikinci bir tane edinmek gerektiğinde, eskisi derhal elden çıkarılıyor ya da zaten Gaba tarafından kemirilmiş oluyordu...”⁷⁶⁶

Ölümü çok farklı görür. Aslında gülünç bulduğunu sandığı ölümden,

⁷⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.89

⁷⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.196

⁷⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.199

ölürcesine korkmaktadır. Belki de böyle düşünerek intihar fikrinden uzaklaşmaya çalışır. Bu ölüm fikrini her söylediğinde hor karşılanması onun kafasını daha çok karıştırır. Anlatamadığı derdi için sebepler arar. “...Öğretmenleri onunla aynı fikirde değildi ama. Onlar ölümü gülünç bulmuyordu. Dersten kovuluyor ve dersten koyulan öteki erkek öğrencilerin aksine, kahraman olmuyordu sınıfındaki kız Öğrencilerin gözündeki. Çünkü kızlar da ölümü gülünç bulmuyordu. Türkiye’ye geldiğinde durumun değişeceğini ummuştu. Ne de olsa, ölmek daha kolay, ölümler daha kalabalık, hayat daha kısıydı burada. Düş kırıklığı! Ölümle ilgili lakırdıları umarsızca geçiştirildi her denemesinde. Önceleri bunun Türkçesinden kaynaklandığından kuşkulandı, meramını anlatamadığını sandı...”⁷⁶⁷

Annesi Türk, babası Kürt olduğu için ayrı diller öğrenmek zorunda kalmış, hele bir de İsviçre’ye gittiğinde Fransızca öğrenmek zorunda da bırakılınca iyice bocalamıştır. Bereket çok zeki olan Sidar’ın annesi bu durumu iyi fark etmiş, onun Türkçe’si üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır. Fakat Sidar bazen kendini ifade edemediğinde bunun dil sorunu olduğunu düşünür.

“... Ama yurtdışına kaçmak zorunda kaldıkları güne değin Türkçe öğretmenliği yapan ve İsviçre’de Oğlunun sadece Fransızca’ya değil, babasının beceriksizce öğretmeye çalıştığı Kürtçe’ye de kapılarak, ana diline yabancılaşmasından endişe duyan annesinin yoğun çabaları işe yaramış; Türkiye’den ayrı geçirdiği uzun yıllar Sidar’ın Türkçesini olsa olsa birkaç adım geriletebilmişti. Sorun, ifade ediş biçiminde değil, ifade ettiklerindeydi. Ama işte buraya kadardı benzerlikler. İsviçre ile Türkiye arasında kimi farklılıklar da saptamıştı ölüm konusunda...”⁷⁶⁸

Onun ölüm merakı yüzünden başına bir sürü iş gelir. Vaktinin çoğunu mezarlıklarda geçirmekten korkmaz. Ancak insanlara sorduğu garip sorular yüzünden de çok laf yer.

“...Ölüm merakı yüzünden işittiği azarlara yenileri eklenmişti İstanbul’da. Gördüğü mezarlar hakkında bilgi edinmek ya da dışarıdan ulaşamayan türbelere nasıl girebileceğini öğrenmek için fikir danıştığı insanlar, sorularına cevap vermek yerine, Fatiha okumasını söylüyorlardı hemen her seferinde. Anlaşılmadığını zannedip soruyu tekrarlaması, aldığı cevabın şeddeleşmesinden başka bir işe yaramıyordu. Okumuyordu oda Fatiha. Zaten nasıl okunacağını da bilmiyordu. İslamiyet ile ilgili pek fazla bir şey bilmediği gibi, öğrenmeye de niyeti yoktu. İntiharı yasaklamaya devam ettikleri müddetçe, hiçbir dinin ondan itaat beklemeye hakkı olduğunu sanmıyordu...”⁷⁶⁹

Asıl onun psikolojisini alt üst eden şey, . İsviçre ile Türkiye arasında bir seçim yaptığının düşünülmesiydi. Oysa her şey gibi onda da tercih yapmasına gerek yoktur. Çünkü diğer şeyler onun için nasıl tek ise bu iki ülke de tektir. İntihar da tektir. Öncesi sonrası yoktur, ona göre. Sadece edilecektir. “... Tercihle bulunmak

⁷⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.204

⁷⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.204

⁷⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.207

istemiyordu ki. İsviçre ile Türkiye arasında bir seçim yaptığını zannediyordu herkes. Bu doğru değildi. Seçim filan yapmamış, sadece gelmişti. Belki yarın bir gün, sadece gidecekti. Keza son zamanlarda giderek daha sık düşünür olduğu intihar da, iki seçenekten birini tercih etmek değildi herkesin sandığı gibi. Tıpkı Gaba gibi tek ve biricikti intihar. Sadece edecekti...”⁷⁷⁰

SİDAR’IN KIZ ARKADAŞI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palasın 2 numarasında oturan Sidar’ın kız arkadaşıdır. Onu sadece bir kere Sidar’ın evinde görürüz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Sidar’ın kız arkadaşı olan bu kız, üzerindikilerle, saç rengi ve kesimiyle sevimli bir portre çizer. Ufak tefek bir kızdır.

“...Belinden düşecekmiş gibi duran bol, çuvalımsı bir pantolon giymiş; kısacık kestirdiği saçlarını dik dik kaldırtıp, bakır rengine boyatmış, ufak tefek bir kızdı...”⁷⁷¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Görünüşte çok rahat, sorumsuz ve çevik biridir.

“...Çevik hareketlerle apartmandan çıkmış iki adım atıp sokak ortasında bir sigara yakmıştı. Sivilcesiz pütürsüz belli ki evhamsızdı...”⁷⁷²

⁷⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.309

⁷⁷¹ Şafak, a.g.e., s.248

⁷⁷² Şafak, a.g.e., s.248

MAVİ METRES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da zengin bir zeytinyağı tüccarının metresi olarak, Bonbon Palas adlı apartmanın 8 numaralı dairesinde oturmaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Tipik bir Türk kadınıdır. Üstten ince, basenden geniş... Çok güzel değildir ama asla çirkin de sayılmayacak bir kadındır. Hoş bir edası vardır.

*“... Öyle ahım şahım bir hali yoktu vücudunun. Armut olmasa bile, armudumsuydu işte askılı, uzun tiril tiril bir elbise giyinmişti; bir metres için fazla kapalı...”*⁷⁷³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Yirmi iki yaşındadır. Babası yaşında bir zeytinyağı tüccarıyla metres hayatı sürdürmektedir. Hayatı hep aksiliklerle gitmiş bu yüzden sığınma ihtiyacı duymaktadır.

Mavi metres nişanlısından ayrıldıktan sonra okuluna (yüzündeki izden dolayı) dönmek istememiş aynı zamanda annesi ve üvey babasının yaşadığı evden de kaçarak bu tarikatlara sığınmıştır. Ancak yine tutunamayıp kendini tekrar bir boşluğa, metresliğe bırakmıştır.

*“... İstanbul'da birbirine girmiş sayısız ayak izine baka baka yürümeye çalıştı dedesinin izinden. Bulmak zorundaydı onları. Buldu da. Şehrin karşılıklı iki yakasına dağılmış, ışığa üşüşen pervaneler gibi ayrı ayrı cemaatler halinde kendi dedelerinin etrafında toplaşmışları. Aralarına katıldı. İki sene boyunca hiç sektirmeden her hafta sırayla üç ayrı tarikatın sohbetlerinde yer aldı... Ama olmadı. ...”*⁷⁷⁴

Psikolojisi oldukça bozuk bir kızıdır. Köşeye sıkıştığı anda kendine zarar verir. Ancak bunu o anda idrak edemeyen zihni, olay sonrasında fark eder olan biteni. Bu yüzden özellikle bacaklarında olmak üzere vücudunun çeşitli yerlerinde yara izleri mevcuttur.

“... “Bilemiyorum niye öyle konuştum, nasıl yaptım. On yedi yaşındaydım ama hala olur bana böyle. Canım yanınca düşünmeden böyle şeyler yaparım bazen,

⁷⁷³ Şafak, a.g.e., s.75

⁷⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.154

zararım dokunur kendime. Kasıtlı değil. Yaptıktan sonra hayret ederim, yahu ben bunu nasıl yaptım diye. Ama yaparken bir şey düşünmem. Düşünsem yapmam herhalde değil mi?”... ”⁷⁷⁵

HİJYEN TİJEN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 9 numaralı dairesinde kızı ve hiç ortalıkta görünmeyen kocasıyla oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Apartmanın 9 numarasında oturan bu kadın temizlik hastasıdır. Bu hastalığı yüzünden bazen aylarca dışarı çıkmaz. Ona gelen gündelikçiler bile dayanamaz, bir süre sonra bırakıp giderler. Tabii ki bu hali etraftaki dedikoducular tarafından da iyi bir malzeme olarak kullanılır.“... “*Oooh, Tijen’e gündelikçi mi dayanır? Gelen kaçıyor*” dedi Cemal...”⁷⁷⁶

Hastalık derecesinde titiz olan Hijyen Tijen kuafördeki ve apartmandaki en büyük dedikodu kaynağıdır. Kuaföre gelen mahalle sakinleri onun hakkında daha doğrusu titizliği hakkında inanılmaz yorumlar yapmaktadır. “... “*Hijyen Tijen! Hijyen Tijen!*” diye kıkırdadı şehla sarışın. “*kadın tam dört aydır evinden adımını dışarı atmamış. Düşünebiliyor musunuz? Mikrop kapıcım diye sokağa çıkmaz olmuş artık. Bu aralar hepten kaçırıyor keçileri.*”...”⁷⁷⁷

Gerçek manada temizlik hastalığı olan Hijyen Tijen, kahramanın da anlattığı gibi çok takıntılı bir insandır. Üçüncü katta bulunan kuaförün tamamı onun bazen yukarıdan mikroplu diye atmış olduğu eşyaları görmektedir. Bir süre sonra çocuğunda bit görülmesi üzerine kuaföre inen Hijyen Tijen çocuğunun saçlarını kısacık kestirir, ama daha öncesinde bütün kıyafetlerini bitli diye pencereden aşağı atar. “...*Hijyen Tijen radikallerdendi. Belki öteden beri böyleydi ama son üç senedir radikalliği etrafındakilere kaygı verecek boyutlara ulaşmıştı. Olur olmadık zamanlarda tek başına ya da bir gündelikçi kadının yardımıyla evin altını üstüne*

⁷⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.296

⁷⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.81

⁷⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.81

getirebildiği gibi, bazen de tam tersine, bir tek tavanın kulpuna sıkıştı vermiş yağ tortularını kazımaya bütün gününü hasredebiliyordu... defalarca yıkadıktan sonra hala temizliğinden kuşku duyduğu giysileri attığı da çok olmuştu...”⁷⁷⁸

SU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 9 numaralı dairesinde annesi ve hiç ortalıkta görünmeyen babasıyla oturur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Okuldan geldikten sonra kendisinde bit olduğunu öğrenen annesi tarafından hırpalanarak yıkanan Su, kuaföre indirildiğinde saçları ıslaktır. Oldukça çelimsiz bir o kadar da zayıf olan çocuk görüntü itibarıyla çok güzeldir.

“... Abanoz saçları kıvrır kıvrır, teni saçlarıyla zıtlaşacak kadar ak, irice gözleri kahverengiye griye ya da başka herhangi bir renge çalmadan büsbütün siyah olan ve hiçbir ali yola sapmadan dosdoğru insanın gözünün içine bakan sıska, narin kız çocuğunu fark edebildiler. Kafası ıslaktı...”⁷⁷⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kendisini ve duygularını sürekli gizlemeye çalışan Su, uyum problemlili bir kızdır. Özellikle hemcinsleriyle asla anlaşılamaz. Onlardan uzak durmaya çalışır, onların da kendisinden uzak durmalarını ister. Zaten kafasında bit olduğu tespit edildiğinde okula bir süre ara vermek zorunda kalması bile onu çok fazla üzmemiştir.

“... Bitlendiği duyulur duyulmaz anında sürgüne gönderildiği ve zaten öteden beri merkezine dâhil olmakta güçlük çektiği kızlar dünyasını, büsbütün terk etmişti saçlarını kısıp kestirdiği gün. Bir tek beden derslerinden önce ve sonra soyuma odalarında düşüyorlardı yan yana. Yoklarmış gibi davranıyordu onlara. Karşılığında tek istediği, yokmuş gibi davranılmasıydı kendisine...”⁷⁸⁰

Vurdumduymaz, biraz da şımarık bir kızdır. Hiç kimseyi önemsemez. “... ‘Sınıfta kimsede yok bit. Benden bulaşacak şimdi bütün okula’ diye kıkırdadı çocuk.

⁷⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.212-213

⁷⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.110

⁷⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.316

Gülüşünde karanlık bir şımarıklık vardı. Şımarıktı; etrafındaki insanların tepkilerini kale almayan, sadece kendinden yola çıkıp kendine akan, beklide sırf eğlenme açlığı çeken, nerede duracağını ön görmeyen bir gülüştü bu. Karanlıktı; kendi kendine kıskırttıkça doludizgin hızlanan, hızlandıkça kontrolü kaybeden, her an bir hendeğe yuvarlanıp acıya dönüşebilecek bir gülüştü bu. Tutarsız ve uyumsuzdu. Söylediklerinin içeriğinden alabildiğine kopuktu. Onun yaşındaki bir çocuk için fazla battal, fazla kantarlı, fazla bir gülüştü...”⁷⁸¹

CEMAL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Bonbon Palas adlı apartmanın 3 numaralı dairesinde, ikizi ile beraber kuaför dükkânı işletmektedir

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Havaalanında Avustralya’dan gelen ikiz kardeşini karşılayan Celal’in ağzından anlatılan Cemal’in fiziki görüntüsü şöyledir. “... Kendisine doğru koşturan kıvrıdık saçlı, koca burunlu, iri göbekli adama baktı. Ne kadar acayip giyinmişti; üzerinde boy boy kanguru resimleri olan gayri ciddi bir tişört, altında cırtlak yeşil bir şort ve en korkuncu da o kıllı, pembe, çirkin ayaklarını insanın gözüne gözüne sokan deri sandaletler. Ne kadar hareketliydi; bir kelime anlatmak için on tane el kol hareketi yapıyor...”⁷⁸²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Avustralya’da babası tarafından büyütüldüğü için annesine hasrettir. Diğer ikiz kardeşi Celal’e göre tam bir zıt karakter taşır. Çok konuşkan, hatta geveze sayılabilecek bir adamdır. Yetişme tarzına göre çok rahat, dileneni yapabilecek kadar korkusuzdur.

“... Abisi kadar iyi bir kuaför olmayabilirdi ama laflazanlığa gelince kimse onun eline su dökemezdi. Dil konusunda şaşılasi bir maharete sahipti. Şimdi buradan alınıp haritada yerini dahi bulamayacağı bir ülkeye bırakılsa sırf etrafındakilerin ne

⁷⁸¹ Şafak, a.g.e., s.115

⁷⁸² Şafak, a.g.e., s.68

*konuştüğünü anlamak ve onlara laf yetiştirebilmek için tez zamanda sular seller gibi öğrenebilirdi oranın dilini...*⁷⁸³

Her zaman tedbirli ne yapması gerektiğini bilen biridir. Sadece bu özelliği Celal'e benzer. "... *Kapıya en yakın masayı seçti. Yabancı olduğu bir mekâna girdiğinde kapıya mümkün olduğunca yakın durmaya çalışırdı...*"⁷⁸⁴

CELAL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Bonbon Palas adlı apartmanın 3 numaralı dairesinde, ikizi ile beraber kuaför dükkânı işletmektedir

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kardeşi Cemal'in aksine son derece sakın yapılı, konuşmayı hiç sevmeyen, kalabalıktan hoşlanmayan biridir. "...*Sevmiyordu hengâmeyi, kargaşayı, sabah akşam car car konuşulmasını. Elinden bir şey gelmiyordu ama. Ne de olsa, öz be öz kardeşi, tek yumurta ikiziydi gün boyu maruz kaldığı ömür törpüsü tarakkanın tetikleyicisi. Çok konuşuyordu Cemal...*"⁷⁸⁵

Çok duygusal, kardeşine kızamayacak kadar yufka yüreklidir. Özellikle onun annesine hasretle geçen günlerini düşündükçe çok kötü olur, kardeşi ne yaparsa yapsın sesini çıkarmaz.

"... *Gene de pek fazla kızamıyordu ona. Küçük kardeşlerinin çocuklarının kedililerinkinden daha zor geçtiğine hükmetmiş pek çok insan gibi, Celal de müşvikane bir sevgi besliyordu. Üç buçuk dakika farkla peşi sıra dünyaya gelen ikizine. Çocuk yaşta ayrı düşmüşlerdi birbirlerinden. Celal köyde annesiyle kamıştı-boğucu ama sevgi dolu, sınırlı ama korunaklı bir rahmin içinde, hep ait olduğu yerde, kendi kökleriyle; Cemal ise babasıyla birlikte Avustralya'ya gitmişti- özgür*

⁷⁸³ Şafak, a.g.e., s.78

⁷⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.304

⁷⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.60

*ama savunmasız, sonsuz ama yapayalnız bir evrende yabancılacağı bir dilde, hep yarı yerleşik, yarı göçebe yaşamak üzere...*⁷⁸⁶

İçeri giren Mavi Metresi gördüklerinde iki kardeşten Celal'in tavrı kardeşi ile aralarındaki davranış ve düşünce farkını da ortaya koyar gibidir.

*"... Celal göz ucuyla kapıdan yana şöyle bir bakıp, işine döndü... Ne var ki Cemal ikizi kadar kayıtsız değildi, ne de onun kadar bilgisiz. Bilakis, kuaför salonunda yaz kış, sabahtan akşama sebil edilen dedikodulardan Mavi Metres hakkında bol bol bilgi damutmuş sayılırdı..."*⁷⁸⁷

O her zaman kardeşiyle aralarındaki kişilik farkını sorgulamaktadır. Ancak bazen katlanamayacağını fark edip kardeşine ayrılmayı bile teklif etmeyi düşünür. Ancak aynı şeyi Cemal'in de düşündüğünü bilmez ve kendi de bu fikrinden vazgeçer. *"... Neden bu kadar uzaktı ikizi? Hiç mi hiç ortak noktaları yoktu. Niçin bir nebze olsun benzemiyorlardı birbirlerine? Ve madem bu kadar ayrı gayrı halleri, neden hala beraber çalışıyorlardı ki? Üçüncü biranın sonuna vardığında, Cemal'e artık yollarını ayırmanın zamanı geldiğini söylemeye karar verdi..."*⁷⁸⁸

AYŞİN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Roman kahramanı Ben'in eski karısı olan Ayşin İstanbul'da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok güzel ve alımlı bir kızdır. Uzun boyludur. Pürüzsüz buğday teni vardır.

*"... Ethel'in aksine ve onunla kıyaslanamayacak kadar alımlıydı. Uzun ve düzgün bacaklar... pürüzsüz buğday ten... muntazam inci dişler... diyalektiğin yasalarınca yoğrulmuş memeler: büyük bir vücutta avuç içini dolduracak kadar ufak ve diri..."*⁷⁸⁹

⁷⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.66-67

⁷⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.74

⁷⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.302

⁷⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.144

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ayşin iyi bir insandır. Ancak sabahları uyandığında son derece suratsız olur. Çünkü uykuya fazla düşkündür. Şekersiz ve sütsüz filtre kahve içerek uyanır.

“... Bir, iki, üç... altıncı çalınca açıldı. Ta kendisi! Sabahları sesi hep böyle yedi kat kuyuların dibinden çıkar. Uykuya düşkündür. Uyandığında gayet sevimsiz olur; şekersiz, sütsüz filtre kahvesini içmeden kendine gelemmez...”⁷⁹⁰

Ayşin çok güzel bir bayandır. Ancak diğer kadınlarda olan gereksiz kaprise sahiptir.

“...Yalnız bir kusuru vardı beğenildiğini anlar anamaz doğallığını yitiren tüm kadınlar gibi o da zoraki bir sertlik takınıyor; karşısındaki erkeği, ne fazla uzak, ne lüzumsuzca yakın olacak suretle Arafta bir yerlerde bekletmekle, gördüğü, göreceği ilgiyi daimi kılacağını sanıyordu. İsmi soranlara cevap verirken bile lütufta bulunur gibiydi: “ay-şin!”... ”⁷⁹¹

Son derece mantıklı, kendini her şeye kaptırmayacak kadar akıllı biridir. Aşkını bile bu sınırlar içinde ölçer, değerlendirir. Hiçbir şeyin aşırısına kaçmaz.

“... Ayşin’i düşündüm. Sırf gözbebekleri etrafına çalıyor diye bir adama kapılıp gittiği olmamıştır ömrü hayatında. Ayşin’in aşkı bir bürokrasi çarkı gibidir. Yazışmalarını dosyalar, hesaplar, yapar, defterler tutar, giderleri gelirlerden düşer ve mütemadiyen kaydeder. Devasa bir arşivi vardır. Hiçbir tartışmayı unutmaz, unutmadığı gibi unutturmazda...”⁷⁹²

DOLMUŞTAKİ DOKTOR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul sokaklarında dolmuşun içinde yaşanan olaylara bağlı kalınarak anlatılmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yaşlı ama eğlenmeyi seven, hoş mizaçlı bir adamdır.

⁷⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.135

⁷⁹¹ Şafak, a.g.e., s.145

⁷⁹² Şafak, a.g.e., s.294

“...Yaşlı başlı, muzip mizaçlı doktor, ilk başlarda sırf bıkınlıktan ve bir parça da eğlenme arzusundan başlattığı bu oyundan giderek büyük keyif almaya başlamıştı...”⁷⁹³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir asabiyeci olan doktor çok akıllıdır. Kendisini kurtarmak için, bedavacıları minibüs şoförüne yönlendirir. Çok iyi bir doktordur. İşini en doğru şekliyle yaptığı söylenir.

“...Parası kıt olanların, bu hat üzerinde çalışan dolmuşlara atlayıp, yanlarına düşen doktora ya da arkalarındaki avukata bedavaya akıl danıştıklarına sık sık rastlanıyordu. Sabahtan akşama kadar benzer muhabbetlere kulak kabartan minibüs şoförlerinden kimileri, hem hukuki, hem de tıbbi, konularda hatırı sayılır malumat toplamışlardı. Hatta dönemin en dillerde, en harc-ı âlem doktorlarından bir asabiyeci, sürekli aynı hat üzerinde gide gele, bu acar şoförlerden biriyle ahbablığı iyice koyulaştırmış ve muhatabı olmaktan sıkıldığı sorular- la karşılaştığında, ustaca aradan sıyrılıp, beleşçi hastaları dosdoğru şoföre yönlendirmeyi huy edinmişti...”⁷⁹⁴

ECE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELE

İstanbul’da yaşamaktadır. Onu kahraman Ben’in hocalık yaptığı okulda ders sırasında tanıyoruz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ece’nin bacakları çok güzeldir. Ece de bu güzelliğin farkındadır.

“...Ece sinirli sinirli gerinerek, bacak bacak üstüne attı. Bunu devamlı yapar. Bacaklarının güzel olduğunu bilir...”⁷⁹⁵

Siyah giyinmeyi çok sever. Bazen tepeden tırnağa her şeyiyle siyahlara bürünür. Gözleri de siyahtır Ece’nin.

⁷⁹³ Şafak, a.g.e., s.13

⁷⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.132

⁷⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.265

“... “Bugün pek keyiflisiniz hocam,” dedi ön sırada oturan Ece en cerbezeli sesiyle. Her zamanki gibi tepeden tırnağa simsiyah giyinmişti. Siyah mı, siyah ojeler, siyah göz kalemiyle belirginleştirilmiş siyah gözler...”⁷⁹⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ece, Ben adlı kahramanın öğrencisidir. Ancak çok özgüvenli ve rahat olan bir öğrencidir. Hocasından ısrarla kitabını ister

“...Ders notlarımı tuttuğum dosyayı ve Ece’nin satın almak yerine ikidir benden istediği Kierkegaard’ları çantaya koyduğum gibi fırladım...”⁷⁹⁷

Çokbilmiş, ukala tavırlarıyla dikkat çekmeye çalışır.

“...“Erasmus’un Deliliğe Övgü’sünde Fortuna’dan söz ettiği kısımlarla, Makyavellinin Fortuna’sını karşılaştırarak okuduk ve hatmettik,” dedi Ece...”⁷⁹⁸

Konuşmalarına bakılırsa erkek egemenliğinden ve kaderden yana şikâyetçidir.

“...“Ne menem bir şeymiş peki bu Fortuna?” dedim Ece’ye değil sınıfa hitap etmeye özen göstererek. “Dişi olduğu kesin,” diye atıldı Ece, gösterdiğim özeni çiğnemekten aldığı keyifle. “Makyavelli’de de, Erasmus’da da Fortuna hem kişileştiriliyor, hem de dışıleştiriliyor. Dişi olduğu için de tabii ki tekin bulmuyorlar onu. Keza Kilise babaları da böyle düşünüyor. Bizde de aynı şey. Kör Talih diyoruz ya da Kahpe Felek. Ya kör bir kadın oluyor. Eh körse, kime ne verdiğini göremez, dolayısıyla adil olması beklenemez. Ya da kahpe bir kadın oluyor. Kahpeyse zaten adil olamaz. Bazen bir tekerlek oluyor elinde. Bazen de kendisi bir çember oluşturuyor eteklerini döndürerek. Bu yüzden Çark-ı Felek diyoruz. Ne zaman, kimin için, nerede duracağı belli olmuyor. Makyavelli’ye göre hayatımızın yarısını Fortuna kontrol ediyor, yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Ama kısmen de olsa Fortuna’ya söz geçirmek mümkün. Tekmil fikir babalarımız erkek olduğuna göre, bir şekilde kadınları dize getirmenin mümkün olduğunu düşünmek durumundalar...”⁷⁹⁹

Onun konuşmasını bitirmeden önce, hayat hakkında söyledikleri hayattan nefret ettiği fikrini veriyor bizlere. Tercih hakkı tanınmayan bu dünyada doğmama hakkını da kullanmak istediğini söylüyor.

“... “Aslında en iyisi hayatımızı kontrol edemediğimizi bir an evvel itiraf etmek. Yaptıklarımızdan sorumlu tutulabilirim belki, ama yol açtıklarımızdan sorumlu tutulamam,” dedi Ece gözlerini gözlerime dikip, omuzlarını silkerek. ‘Doğuştan o adamın değil de bu adamın kızı olarak geliyorum dünyaya. Ne babamı seçebiliyorum, ne milletimi, ne dinimi, ne de dilimi... Fikrimi sorsalardı başka bir

⁷⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.264

⁷⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.260

⁷⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.264

⁷⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.264

*ortamda doğmayı tercih ederdim; yok eğer illa da böyle olacak deselerdi, o zaman doğmamayı tercih ederdim. Bu kadar basit aslında...*⁸⁰⁰

ETHEL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Onun kendi yaşadığı yer hakkında bilgi yoktur. Ama Ben adlı kahramanın İstanbul'daki evi Bonbon Palas'taki 7 numarada görüyoruz onu.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ethel aslında çirkin bir kadındır. Yazar, onu Ayşin adlı eski karısıyla karşılaştırırken de çok çirkin olduğunu söyler.

*"... Ethel'in aksine ve onunla kıyaslanamayacak kadar alımlıydı..."*⁸⁰¹

Yine kahramanın ağzından dinlediğimiz Ethel şöyle anlatılır. *"... Nihayet Bonbon Palas'a vardığımızda, kamyonun arkasında gelen hamalların arasına karışıp, koca, çirkin kışını pervasızca sergileyen, dilenci mendili ebadında kısıcık, kıtırık eteğiyle canla başla koşturup durdu..."*⁸⁰²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çirkindir ama çok akıllı ve pratik bir kadındır.

*"...Pratik kadındır Ethel, pratik ve cömert..."*⁸⁰³

Hemcinslerinden nefret eder. Sadece kafası çalışan erkeklerden hoşlanır.

*"...Hemcinslerine karşı katmerli bir nefret, kafası çalışan erkeklere karşı engin bir tutku..."*⁸⁰⁴

Erkeklere ama kafası çok iyi çalışan erkeklere düşkünlüğü ile bilinir. Nerede bir zeki çocuk görse hemen onunla çıkmaya başlar. Ancak bu ilişkiler çok uzun sürmez. Başladığı bir işi bitirememeye huyu vardır. Ve biraz da ayrılan gönüllülük. Yarı yolda bıraktıkları için hep farklı sebepler öne sürer.

⁸⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.266

⁸⁰¹ Şafak, a.g.e., s.144

⁸⁰² Şafak, a.g.e., s.132

⁸⁰³ Şafak, a.g.e., s.136

⁸⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.143

“...Ethel de sevgililerini getirmeye başlamıştı yemeklere. Söz konusu sevgililer belli aralıklarla tombaladan çıkan numaralar gibi, aralarında en ufak bir tutarlılık ya da herhangi bir benzerlik olmaksızın peyderpey düşüyorlardı masamıza. Ekseriya, gelen numarayı tanımaya fırsat bulamadan, bir yenisi alıyordu yerini. O dönemde Ethel’in ilişkileri öylesine baştan savma ve o kadar kelebek ömürlüydü ki, üst üste üç buluşmaya gelmeyi başaran olduğunda, hayretimizi gizleme gereği duymuyor ve tüm yemek boyunca takdirle karışık bir hayretle incelemeye alıyorduk bu özel insanı. Üç buçuk sene süren bu sevgililer geçit töreninde boy boy, çeşit çeşit erkeklerle tanıştırdı Ethel bizleri. Bu insanların arasında tek bir ortak nokta varsa şayet, “başladığı işi bitirememek” olsa gerek. Tümünün de geleneksel olan her şeye alerjileri, daha önce hiç denenmemişi yapıp orijinal olma saplantıları ve iddialı projeleri vardı, şu veya bu sebepten ötürü yarı yolda bıraktıkları...”⁸⁰⁵

Bir Yahudi olan bu kadın, gönlünü fena halde bir Mevlevi’ye kaptırdıktan sonra değişir. Ancak o zaman kendine çeki düzen verir. Onun enginliğinde boğulmamak için kitaplar okur. Fakat bu defa da Mevlevi çocuk onu terk eder çünkü ölmüştür. *“...Sevgilisi bu eksikliğini anlamasın diye, deli gibi okumaya başladı: önce çocukken eline tutuşturulan kitapları, sonra da başkalarını. Kabala’ya duymaya başladığı ilgi, bir ucunun illa ki sevgili neyzeninin anlattıklarına çıkmasını beklediği bir köprü mahiyetindeydi. Çantasında en az birkaç kitap ve muhakkak Mesnevi’nin bir cildiyle dolaşıyor; sık sık Beyazıt’taki bunak bir sahafa uğrayıp, gizemli bir el yazmasının peşindeymişçesine dükkânın arkasında adamla fısır fısır bir şeyler konuşuyor ve her seferinde oradan torba torba kitapla çıkıyordu. Öyle beter kaptırmıştı ki gönlünü...”⁸⁰⁶*

ETHEL’İN SEVGİLİLERİ:

Aslında sayısız sevgilisi olan Ethel’in, romanda bahsi geçen 7 tanesi üzerinde çok kısa yorumlar yapılmıştır. Bazılarında sadece bir cümlelik yorumlar söz konusudur.

1.MEVLEVİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da yaşar. Ama onunla ilgili herhangi bir mekândan söz edilmemiştir.

⁸⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.160-161

⁸⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.163

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ethel'in çok sevdiği ve değer verdiği tek insandır. İri burunlu, dalgın bakışlı bir adamdır. “...Ama diğerlerinin aksine, dalgın bakışlı, iri burunlu, uykucu Mevlevi ...”⁸⁰⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Bir neyzen olan bu adam, çok da ortalıkta fikir görüş beyan etmeyen, rahat biridir. Kafasına takılan bir şeyi atmak için uykuya sığınanlardandır.

“...Neyzendi. İstanbul’un en meşhur Mevlevihane’sinin meftunlarının, “kadın ve erkek semazenlerin bir arada sema yapması caiz midir, değil midir? Tartışmasıyla ortadan ikiye bölündüğü günlerde, o her iki gruba birden tavır alarak kabuğuna çekilmiş; o andan itibaren de günlerinin yarısını uykuya sığınmaya, geri kalan yarısını da gördüğü rüyaların etkisinden sıyrılmaya ayırmıştı...”⁸⁰⁸

Tanınabilecek en yarınsız, hırssız insanlardan biridir. Tevekkül denen şey onun hayatı gibidir. Çünkü zaman kavramı onda hiç yoktur. Hele zamanın ne getireceğiyle de hiç mi hiç ilgilenmez. O gün geldiğinde göreceğini görmeyi yeğler.

“...Adamın zaman ayarındaki en uzun birim, bir ‘gün’ idi. Ethel ne zaman bir plan yapmaya kalksa, diyelim bir hafta sonra geziye çıkmaktan ya da ilkbaharda evlenmekten söz edecek olsa, sevgilisinden aldığı tek cevap “o gün gelsin de bir, bakalım neymiş” oluyordu. Günlere gidilmez, dolayısıyla varılmaz; günler insana gelir ve gelirken de yanlarında muhakkak bir şeyler getirirlerdi. Tanıdığım en yarınsız, hesapsız, hırssız insan ve tek anti-tarikat tarikat ehliydi. Eğer aniden çekip gitmeseydi aramızdan, Ethel’in haremindeki tahtımı elimden alacağına şüphem yok...”⁸⁰⁹

2.BİR TİYATROCU

Ethel’in sevgilisi olan bu adam “...Memlekette oynanan hiçbir tiyatro oyununu başarılı bulmayan ve kendi tiyatrosunu kurmak için kapı kapı dolaşıp sponsor etekleyen amatör bir tiyatrocudur...”⁸¹⁰

⁸⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.162

⁸⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.162

⁸⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.162-163

⁸¹⁰ Şafak, a.g.e., s.161

3.ASABI GENÇ SENARİST

Son derece kararsız, asabi, kolay kolay her şeyden memnun olmayan bu adam, Türk yapımcıları beğenmez bu yüzden yabancılarla çalışmayı ister. Ancak yazdıkları çok da ahım şahım şeyler değildir.

“...Asabi genç bir senarist vardı mesela, Ethel’den en az on yaş küçük olmalıydı. Türkiye’deki hiçbir yönetmenle çalışılamayacağına inandığı için illa da Avrupalı ama bilhassa İspanyol yönetmenlere göndereceğini söylediği bir senaryo üzerinde çalışıyordu. Senaryo tamamdı tamam olmasına da, filmin sonuna bir türlü karar veremiyordu...”⁸¹¹

4.BİR FOTOĞRAFÇI

Değişik bir psikolojisi olan bu adam, fotoğrafçıdır. Hayattan sürekli şikayet eder.

“...Dışarıdan iş yaptığı tüm dergilerin, evvela yöneticilerine, sonra çalışanlarına ve dahi okurlarına kan kusan bir fotoğrafçı, evinde televizyon bulunduran herkesin ahmak olduğunu iddia etmekte...”⁸¹²

5.BİR REKLÂMCİ

Ethel’in bir diğer sevgilisi olan reklâmçı *“...Beis görmeyen pür vakar bir reklâmçı...”⁸¹³*dır.

6.BİR MİZAH YAZARI

İşini hiç de iyi yapamayan sadece mesleğinin adını taşıyan bu adam, *“...Kıyısından köşesinden bulaştığı tüm dergilerin batış sürecini hızlandırmakla,*

⁸¹¹ Şafak, a.g.e., s.161

⁸¹² Şafak, a.g.e., s.161

⁸¹³ Şafak, a.g.e., s.161

*başladığı tüm işleri yarım bırakmakla nam salmış küfürbaz bir mizah yazarı...”*⁸¹⁴
dır.

7.ALKOLİK BİR PSİKİYATRİST

Alkolik bir psikiyatrist olan bu adam, “...İçince dilini tutamayıp tanınmış hastalarının sırlarını masaya döktüğü herkesin malumu olduğu halde şehirdeki tüm yazarçizer tayfasının gittiği...”⁸¹⁵ bir psikiyatristtir.

ZEKERİYA ATEŞMİZACOĞLUNUN KARISI

Zekeriya Ateşmizacoğlu’nun evlendikten sonra akıllanacağına kanat getiren aile, onu evlendirir. Ancak Zekeriya’da hiçbir değişiklik olmadığı gibi sinir buhranları da geçirmeye başlar.

Karısı son derece güzel ve alımlıdır. Ancak kocasından memnun olmayan kadın sürekli onu şikâyet etmek için anne ve babasına gider.

“...Ne var ki, sık sık gözyaşları içinde dert yanmaya gelen dal gibi incecik karısının anlattıklarına bakılırsa, evlilik, huylarını bir nebze olsun düzeltmemişti...”⁸¹⁶

PAVEL PAVLOVİÇ ANTİPOV’UN KARDEŞİ

Romanda Pavel’in kardeşi olarak sözü edilen şahıs, Pavel’den çok farklı karakterde biridir. Tek düşündüğü şey paradır.

“...Pavel Pavloviç Antipov, devrimden çok önce Avrupa’ya gidip yerleştiği için uzun yıllardır görmediği, baba mesleği askerliği sürdürmek yerine tüccarlığı seçerek Çar’a değil, paraya hizmet ettiği için alttan alta hep küçümsediği ve yanına sığınmayı gururuna yediremediği için şimdiye değin yaptığı tüm yardım tekliflerini

⁸¹⁴ Şafak, a.g.e., s.161

⁸¹⁵ Şafak, a.g.e., s.161

⁸¹⁶ Şafak, a.g.e., s.100

geri çevirdiği en küçük erkek kardeşine, Fransa'ya aldırmasını isteyen bir mektup daha yazdı ve önceliklerin aksine, bunu yolladı...”⁸¹⁷

HÜDHÜD HAMDİ

Zeren Ateşmizacoğlu'nun oğluyla ilgili burnunun çirkin görüntüsünden dolayı takıntı haline getirip genetik olarak bu özelliği kimden almış olabileceği çabaları, kocasının dedesinin dördüncü erkek kardeşi olan Hüdhüd Hamdi'nin bir fotoğrafıyla çözülmüş olur. Çünkü çok geveze ve dedikoducu olan bu adamın burnu da oğlununki gibi eğridir. Romanda bunun dışında Hüdhüd Hamdi ile ilgili başka bir bilgiye rastlanmaz.

“...Zira kocasının dedesinin dördüncü erkek kardeşinin, hani şu sürekli ondan ona laf taşıyıp durduğu ve bu suretle, aile içinde çıkan pek çok kavganın birinci dereceden sorumlusu sayıldığı için, herkesin ‘Hüdhüd’ diye andığı o kadını, kırtıkan, kırtıpıl adamın da aynen Zekeriya'nunki gibi bir burnu vardı. Hüdhüd Hamdi, yaşlılık yıllarında çekilmiş fotoğrafta, sanki burnunun çirkinliği iyice belli olsun diye yan durmuş...”⁸¹⁸

BEN'İN OKUL ARKADAŞI

Normalde okul arkadaşlarını değil, hiçbir çocukluk arkadaşını hatırlamayan Ben'in hafızasını zorlayarak hatırladığı tek kişi çilli bir kızdır. Okula birlikte gidip gelirler. Çilli, çok geveze, havai bir kızdır. Tamamen çalma hastalığı olan bu kız, sanki çaldıklarıyla insanları cezalandırmaya çalışmaktadır. Ayrıca dost gibi davranmayan tavırları da dikkat çekicidir. En kısa sürede arkadaşını ailesine ispiyonlamıştır. Romanda onun hakkında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

“...Okula birlikte gidip geldiğimiz çilli, pabuç dilli, havai bir kız vardı. Ondan etkilendiğimi hatırlıyorum. Hırsızlığa böylesine doğuştan meyyal birini tanımadım bugüne değin. Başkasına ait olduğu müddetçe çalmaktan keyif almayacağı hiçbir şey yoktu. Komşu bahçelerinden meyve aşırır, kapı önlerinden terlik yürütür, sınıf arkadaşlarının silgilerini kalemlerini iç edip, benimle paylaşırdı. Okula giderken her gün önünden geçtiğimiz bali müptelası, surat yoksulu ayakkabı tamircisinin keskin kokulu dükkânına dalar; ben adamı lafa tutarken, o da avuç avuç pençe ve çivi doldururdu ceplerine. Ne akla hizmetse, önümüze çıkan tüm çitlerin, kalasların, sıraların, kasaların, elalemin kapılarının üzerine gizlice çakardık bu

⁸¹⁷ Şafak, a.g.e., s.48

⁸¹⁸ Şafak, a.g.e., s.101

pençeleri. Sonra kız durup dururken pislik edip, bizimkilere ispiyonlamıştı beni. Babam üzerinde durmamış; onun papara payını da üstlenen annem ise bunu bir mesele haline getirip, küplere binmişti resmen. On gün içinde babam ölmüş; benim ilk hırsızlık sabıkam da kendiliğinden düşmüştü annemin gündeminden...”⁸¹⁹

ÜÇ MİSKİN KADIN

Kuaför dükkânının müdavimleri olan bu kadınlar, meraklı, dedikoduyu seven, insanları incelemeye bayılırlar. Ama onlar için asıl gün Mavi Metres’in dükkâna geldiği gündür.

“...Hepsi de Cemalin müşterisi üç miskin kadın, üzerlerindeki bigudiler, firketeler, boneler ve alüminyum folyolarla beraber kafalarını çevirerek, aralarına yeni katılanı şöyle bir baştan ayağa süzdüler. Onun kim olduğunu anlar anlamaz, daha derin bir merakla bir de ayaktan başa süzdüler. Bu önemli bir andı. Zira Mavi Metres şimdiye kadar bu kuaförden içeri adımını atmamıştı...”⁸²⁰

CEM

Yine kahraman Ben’in öğrencisi olan bu çocuk Ece adlı kıza göre çok pasiftir. Hayatı çok da ciddiye almaz. Bu arada ders ile alakası diğerine göre çok kopuktur. Verilen ödevi bile yapmamıştır.

“...Ha, bizim Kader miydi Fortuna diyip durduğunuz?” diyerek suratını buruşturdu makaleleri okumadığını ayan ve beyan etmekte en ufak sakınca görmeyen Cem...”⁸²¹

Çok sıkılgan, fazla sıkıntıya gelemediği için ders sırasında sandalyesini dışarıyı görebilecek şekilde yerleştiriyor. Ama söyledikleri sıradan bile olsa tespiti iyidir.

“... “Bu Fortuna’ya niye bu kadar takıldınız anlayamadım?” diye çemkirdi her an camdan dışarı çıkacakmış gibi sandalyesini duvara yaklaştıran Cem. “Mesele Fortuna falan değil, çember ile çizgi arasındaki fark. Bir çizgi üzerinde yürüdüğünü

⁸¹⁹ Şafak, a.g.e., s.325

⁸²⁰ Şafak, a.g.e., s.74

⁸²¹ Şafak, a.g.e., s.265

zannediyorsan, bir şeyleri geride bıraktığını, bir yerlere varabileceğini de sanırsın. Ama çembere göre anlıyorsan hayatı, ilerleme diye bir şey söz konusu olamaz...”⁸²²

Sıkıldığını daha da belli ettirebilecek kadar rahat bir öğrencidir. Dışarıyı izlemeye koyulur.

“...Üçüncü ders yorum yapmadan dinlemekle yetindiler. Herkes not tutarken, Cem sıkıntıyla camdan dışarıyı seyretti...”⁸²³

GÖZLÜKLÜ, KIVIRCK SAÇLI ÖĞRENCİ

Yine kahraman Ben’in öğrencisi olan bu kız Ece’ye gıcık kapan belki de onu kıskanan biridir. Tartışma sırasında kendi fikrini söylerken kendinde gayet emindir.

“...‘Bence Makyavelli’yi feminist cenahtan yumurtaya tutmak ucuz bir yaklaşım,” dedi Ece’den zerre kadar hoşlanmadığını bildiğim ama nedense hep onun arkasında oturan ve ismini sürekli karıştırdığım kıvrıcık saçlı, gözlüklü kız. ‘Mesele, senin için önceden çizilmiş bir hayatı mı yaşadığını düşünüyorsun? Hayatına apriori mi tespit edilmiş? Soru bu. Kaderle uğraşırken, dinle hesaplaşıyor adam açık açık. Fortuna’dan kurtulmadan, ya da onu dize getirmeden, ne Aydınlanma mümkün olabilirdi, ne de ilerleme.’...”⁸²⁴

GENÇ ŞOFÖR

Son derece akıllı, sevecen, zeki bir insandır. Düşündüğünü kalenderane bir şekilde söyleyebilen bu adam gençliğinin de verdiği cesareti taşır. Vesveseli insanlara öyle şeyler söyler ki onlar bile kendilerine gülerler.

“...Genç şoför, zekâsı zehir zemberek olup da, meşrebinin saatini kalenderane bir hoşgörüye ayarlayabilen nadir insanlardan biriydi. Üstelik hekimlik adabına uymak ya da lafını gramla tartarak koymak gibi dertleri olmadığından, her ne düşünüyorsa pattadak söyleyerek, en ince ve hassas mevzuları çittadak kırarak

⁸²² Şafak, a.g.e., s.266

⁸²³ Şafak, a.g.e., s.267

⁸²⁴ Şafak, a.g.e., s.265

küçük parçalara ayırıyor; bir yandan dolmuşu sürerken, bir yandan da vesveseli hanımların, kuruntulu beylerin takıntılarını abartıyla taklit edip, çoğu kez onların da kendi kendilerine gülebilmelerini sağlıyordu...”⁸²⁵

Genç şoförün bu hallerinden etkilenen bir doktor, onu yanına alırsa da usul ve adabı uymayan bu iki meslek arasında bocalayan şoför, bir süre sonra işine geri döner.

“...Yaşlı doktor bu coşkun gösterilerden öylesine etkilenmişti ki, bir müddet sonra yanında çalışmasını teklif etti ona. Ancak bu ikilinin matrak ahbablığı, muayenehananın kuralcı saygınlığında bulunamayınca, genç şoför kısa zamanda tekrar eski işinin başına döndü...”⁸²⁶

CEZA MAHKEMESİ KÂTİBESİ

Ceza Mahkemesi kâtibesi, işinin vermiş olduğu katılığı ve bu işi yapabilmenin vermiş olduğu yetkiyi çok güzel kullanır. Çok farklı bir işi vardır ve eğer dedikodu yapılacaksa ondan onay alınmalıdır diye düşünür.

“...“Oldu, oldu,” diye gülüştüler kadınlar. Fakat aynı anda, “yok olmadı!” diye çatlak bir ses yükseldi semtin tartışmasız en malumatfuruş kadını olan ve belki de yıllar boyu sürdürdüğü mesleğinden ötürü insanların özel hayatlarının en sabıkalı ayrıntılarını kâğıtlara aktarmaya alışmış bulunan, Ceza Mahkemesi kâtibesi...”⁸²⁷

Her şeyi zabıt altına aldığı gibi bulunduğu mekânda da herkesin onu dinlediğinden emin olunca bildiklerini çok bilgiç bir şekilde ortaya serer.

“...Ayda bir saçların koyu kestaneyle boyatıp, taratmaya gelirdi. Herkesin onu dinlediğini görünce, arkasına yaslanıp kendinden gayet emin bir tavırla, elindeki verileri sıraladı: “Bir kere, gelin sabahtan akşama kadar sinema gişesinde çalışıyor. Hiç vakti yok öyle uzun uzun baklava börek açmaya. Hem vakti olsaydı bile, gene de yapmazdı. O kadın günah kadar sevmez kayınpederini. Onun için serçe parmağını bile oynatmaz...”⁸²⁸

⁸²⁵ Şafak, a.g.e., s.132

⁸²⁶ Şafak, a.g.e., s.132

⁸²⁷ Şafak, a.g.e., s.287

⁸²⁸ Şafak, a.g.e., s.287

GAZETECİ

Rakıyı başucundan eksik etmeyecek kadar seven bu adam bir gazetecidir. Ağzı bozuk, kulağı delik bir gazetecidir. Yalnız sivri dili daha doğrusu kaleminden korkan insanlar onu alttan almaya çalışırlar. Türbelerin yerlerinin değiştirilmesi söz konusu olduğunda hemen bir yazı ile karşılarına geçmiştir. Amacı illa ki türbeleri korumak olmayan bu adam, sırf yazısı olay yaratsın diye yazar.

“...Aksi gibi bu arada, kahvaltısını rakıya ekmek doğrayarak yaptığı söylenen kulağı delik, ağzı bozuk bir gazeteci kokuyu alıp, muhalefetin önde gelen gazetesinde “Hükümetin Takım Elbiseli Mezar Kazıcıları başlıklı bir yazı döşenmişti bile. Gerçi yazının içeriği, başlığı kadar ithamkar değildi ve ne dediği pek anlaşılmıyordu ama bu, gazetecinin ağzını tutmak istemesinden ziyade, yazıyı tamamlayamadan sızıp kalmasından kaynaklanabileceğinden, ayıldığında daha saldırgan bir başka makale kaleme alıp almayacağının garantisi yoktu...”⁸²⁹

GEMİDEKİLER

Savaş sırasında gemi ile İstanbul’a gelen Agripina Fyodorovna Antipova’nın gemide gördüklerinden yola çıkılarak anlatılan, gemideki insanların hali acınacak şeylerdir. Her yerde olduğu gibi insanları zor durumlarında soymaya çalışan alçakların da bulunduğu bu mekânda Agripina olayları hayretle izler.

“...“Karşılığında ekmek ve su veririm,” diye bir ses işitti birden. Eğilip baktığında, aşağıda bir teknenin içinde gaga burunlu, kara kuru bir adamın, bir elinde ekmek, öteki elinde de bir şişe su tutarak kendisine işaret etmekte olduğunu gördü... Agripina Fyodorovna Antipova daha neler olup bittiğini anlayamadan, tam arkasında duran, pembe yanaklı, saçları kırpık kırpık, azman bir sarışın kadın onu itekleyerek, bir hamlede önüne geçti ve parmağından çıkardığı altın yüzüğü, kızının belinden çözdüğü kuşağa bağladığı gibi gemiden aşağı sarkıttı. Teknedeki esmer adam yüzüğü aldı, havaya kaldırıp hoşnutsuz bir nazarla şöyle bir inceledikten sonra, onun yerine toparlak, kara bir ekmek bağlayarak kuşağı geri yolladı. Gemide bit salgını çıkınca saçlarını kısıp kesmiş iriyarı sarışın ile çelimsiz kızı iştahla yumulurken ekmeğe, Agripina Fyodorovna Antipova şaşkınlıktan iri iri açılmış gözlerle baktı denizin üzerine ve işte o zaman, sade bulunduğu geminin değil, limanda demir atmış tüm gemilerin etraflarının benzer teknelerle çevrilmiş olduğunu gördü. Rum, Ermeni ve Türk açığözleri bu teknelerden başlarını uzatıp, ellerindeki

⁸²⁹ Şafak, a.g.e., s.26

yiyecek-içecekleri, günlerdir aç susuz kalmış Beyaz Ruslara göstererek pazarlık ediyorlardı...”⁸³⁰

KAFE SAHİBİ

Pavel Pavloviç’in işverenidir. Olay ve adam şu şekilde tarif edilir.

“...Ve haftalarca orada burada dolandıktan sonra en nihayetinde bulabildiği tek iş, bir kafeşantanda vestiyercilik oldu. Kafeşantanın sahibi olan, kel kafalı, sarkık yanaklı, kat kat gıdılı ve konuşurken durmadan elini kolunu sallayan Levanten...”⁸³¹

KALKTI GÖÇ EYLEDİ DEDE

“...“Burada Ebu Hafs-i Haddad ordusunda çarpışarak İslam fütuhâtı için büyük kahramanlıklar yapan, lakin İstanbul’un alındığını göremeden Hakkın rahmetine kavuşan Kalktıgöçeyledi Dede yatmaktaydı: Ruhuna Fatiha.”...”⁸³² yazılı bir mezar taşından öğrenilen Kalktı Göç Eyledi Dede, yine bir efsanevi kişidir

Hacı Hacı Dede; “... Mezarda yatan kişinin derviş ehlinden olduğunu; dünya nimetlerine aldanmamak için nefsinin parmağındaki firuze mahfazalı yüzüğün içinde esir tuttuğunu; itikadı gereğince aynı dam altında bir geceden fazla yatmayıp, aynı kâseye iki kez kaşık sallamadığını; tuğlayı başına yastık yaparak uyuduğunu ve daimi ıstırap içinde bulunduğunu; hiçbir zaman evlenmediğini, çoluk çocuğa karışmadığını, ardında soy sop, mal mülk bırakmadığını; yaz kış diyar diyar dolaşıp, yeryüzünü evi, gökyüzünü çatısı bellediğini; velhasıl ahir ömrünü hiçbir yere kök salmadan geçirmesiyle nam saldıği için Kalktıgöçeyledi Dede ismini aldığı...”⁸³³ anlatır.

⁸³⁰ Şafak, a.g.e., s.38

⁸³¹ Şafak, a.g.e., s.40

⁸³² Şafak, a.g.e., s.24

⁸³³ Şafak, a.g.e., s.30

DERVİŞ (BOŞLUK DEDE)

Yine Hacı Hacı'nın anlattığı bu hikâye de şöyledir: "... *"Bu ulu evliya, evliya olmadan evvel bir derviş imiş. Fatih Sultan Mehmed hazretleri, İstanbul şehrini kuşattığında o da hemen koşup yardıma gelmiş. Toplarla gürül gürül dövmüşler surları. Günlerce cenk etmişler ama bir türlü teslim alamamışlar Bizans keferesini. İşte o zaman bizim bu derviş, padişahın huzuruna çıkmış. Demiş ki 'sultanım bana müsaade edin, şu surlarda kocaman bir gedik açayım, sonra askerlerimiz o boşluktan içeri girip tavuk budu koparır gibi kıriversinler keferenin boynunu'. Padişah bakmış: babayani, hırpani bir derviş. Ne gelir ki böylesinin elinden? İnanmamış ona, huzurundan kovmuş. Aradan haftalar geçmiş, bir türlü alamıyorlar İstanbul'u. Koskoca Osmanlı ordusu yorgunluktan, susuzluktan hitap düşmüş artık. İşte o zaman padişah bu dervişi hatırlamış, yanına çağırtmış. Demiş "işte sana müsaade, git bakalım". Derviş çok sevinmiş, hemen elini eteğini öpmüş Fatih Sultan Mehmed hazretlerinin. Gitmiş öteki dervişlerle helalleşmiş. Ondan sonra surların etrafında şöyle bir yürümüş, nereyi seçeyim diye düşünmüş. Sonunda bir yerde karar kılmış. Orada surlar daha kalınmış. Üstelik daha çok asker varmış. Çünkü Bizans kralının sarayı hemen duvarın arkasındaymış. Derviş demiş ki, "haydi şimdi beni fırlatın o yandaki surların üzerine". Şaşırmışlar tabii ama gene de dediğini yapmışlar. Topun içine koyup fırlatmışlar dervişi"...*"⁸³⁴

Son derece olağanüstülüklerle dolu hikâye şöyle devam eder;

"... *"Fırlatmışlar dervişi. O hızla gitmiş surları üstüne, yapışvermiş. Düşmemiş yani. Ellerini ayaklarını iyice açmış, böyle örümcek gibi tutuvermiş o kalın duvarlara. Surların üstü kum gibi Bizans askeri kaynıyormuş. Dervişi görünce zehirli oklar atmışlar. Bir tanesi bile isabet etmemiş. Ateşli oklar yağdırmışlar bu sefer. Oklar nereye düşse, orada yangın çıkmış. Otları tutuşturmuşlar, ağaçları yakmışlar, kıyamet gibi cayıp cayıp yanmış ortalık ama bir şeycik olmamış dervişe. Saçının teli bile tutuşmamış. Semender gibi durmuş alevlerin içinde. Uzaktan bakıp bakıp, Fatih'in askerlerine gülümsemiş. Akşama kadar dualar etmiş. Akşam güneş batarken, namazını da kılmış... Sonra namaz bitince demiş ki "Allah'ım al şu canımı, beni boşluğa çevir!" Allah duasını kabul etmiş, hemen bir şimşek çakmış gökyüzünde. Hani Bizans'ın yağmur gibi okları, o kadar yakın mesafeden üstüne üstüne fırlatılmıştı da, bir tanesi bile isabet etmemişti. Ama şimdi ta neredeki şimşek, gökyüzünden gelmiş, tam isabet etmiş üstüne. Kül olmuş derviş. O zaman, onun durduğu yerde böyle kocaman bir oyuk oluşmuş duvarda. Fatih'in cengâverleri gözlerine inanamamışlar. Günlerdir açamadıkları delik, dervişi sayesinde böyle birdenbire açılmış surların üzerinde. Hemen o boşluktan içeri dalmışlar; kâfirlerin kumandanını kılıçtan geçirip, şehri almışlar. Kadınlara, çocuklara, aksakallı papazlara dokunmamışlar. Sonra Fatih Sultan Mehmet hazretleri İstanbul'a yerleştikten sonra işte bu dervişi fedakârlığını unutmamış. Ona bir türbe*

⁸³⁴ Şafak, a.g.e., s.120

yaptırmak istemiş. Lakin dervişin cesedi yokmuş. ‘Cesedi olmayınca mezarı nasıl olacak, neyi gömeceğiz?’ diye homurdanmış askerler...”⁸³⁵

Askerler böyle düşünürler ama zaten boş olan bir mezara gömdükleri bu kahramanın adı da buradan gelir. Boşluk Dede...

ÜÇ AHBAP DANIŞMAN

Evliya türbelerini yol yapımı için kaldırmak isteyen bu üç danışman, kendilerince fikir beyan ederler. Üç Ahabap Danışmanlardan Binincisi, “...Evliyaların mezarlarına dokunulmaması için ana caddenin, her iki noktada da iki ayrı büklüm çizmesi fikrini ortaya attı. Ancak kira parasını bir gecede pavyonda bitirdiğini öğrenen kansından gündüz vakti işyerinde, hem de herkesin önünde okkalı bir zılgıt işitip, üstüne bir de tokat yediği o meşum günden beri kimsenin ciddiye almadığı bu adamcağızın teklifi havada öylece asılı kaldı...”⁸³⁶

Üç Ahabap Danışmanlardan ikincisi, “... Ana caddenin yoluna dümdüz devam etmesini ancak her iki mezarın bulunduğu noktalara gelince tıpkı dil peyniri gibi tutam tutam ayrılıp sonra yeniden birleşmesini önerdi. Onun zar zor da olsa kansına söz geçirebildiği, hatta evde sesini yükseltip, beğenmediği yemekleri duvara fırlattığı herkesin malumuydu ama ileride meydana gelecek kazaların mesuliyetini kimse üstlenmek istemediği için, bu fikir de kabul görmedi...”⁸³⁷

Üç Ahabap Danışmanlardan Üçüncüsü “...İyi bir hatipti. Üstelik bekârdı...”⁸³⁸

Üç Ahabap Danışmanlardan Üçüncüsü “... Aceleci davranıp hemen sonuca ulaşmaya çalışmakla hata ettiklerini, zira en doğru çözümü bulabilmek için önce durumun ne olduğunun tam manasıyla aydınlatılması gerektiğini, dikkatli bakıldığı takdirde ortada birden fazla tuhaflık olduğunun görüleceğini uzun uzun dile getirdi ve kendinden gayet emin...”⁸³⁹

Üç Ahabap Danışmanlardan Üçüncüsü’nün aydınlatılmasını istediği noktalar şunlardı:

- “...1. Ebu Hafs-i Haddad ordusu neydi? İstanbul’da ne işi vardı?
2. Eğer bu ordu gerçekten İslam fütuhâtı için İstanbul’a kadar gelenlerden biri ise, ismi hiç de Araba benzemeyen Kalktığöçeyledi Dede diye biri aralarında ne

⁸³⁵ Şafak, a.g.e., s.121

⁸³⁶ Şafak, a.g.e., s.25

⁸³⁷ Şafak, a.g.e., s.25

⁸³⁸ Şafak, a.g.e., s.26

⁸³⁹ Şafak, a.g.e., s.25

arıyordu?

3. Kalktıgöçeyledi Dede gerçekten Araplarla birlikte İstanbul'un fethi için savaşırken şehit düşmüşse, niçin iki tane mezarı vardı?

4. Mezarlardan hangisi gerçektir?

Üç Ahbap Danışmanlardan Üçüncüsü, bunları bir bir ifade ettikten sonra vakit kazanmak amacıyla diğer maddelerin es geçilebileceğini ancak mezarlardan hangisinin sahte, hangisinin gerçek olduğunun anlaşılmasının elzem olduğunun altını çizdi...⁸⁴⁰

PROFESÖR KANDİNSKY

Nadya Onissimovna'nın üniversite hocası olan ve sadece onu önemseyen bu adamın psikolojisi bozuktur. Ancak mükemmel cümlelerle hayat dersi de veren bu adam, nezaketten ve güleryüzden yoksun, aksi, ketum, bedbin ve sabırsızdır.

"...Bir tek Profesör Kandinsky, bir tek o, havada uçuşan nezaket zerreciklerinden etkilenmez, kimseye güleryüz göstermediği gibi, mecbur kalmadıkça da ağzını açmazdı. Dokuz senedir asistanlığını yapan ve çalışkanlığıyla olduğu kadar itaatkârlığıyla da güvenini kazanan Nadya Onissimovna dışında kimseye tahammülü yoktu. Aksi ve ketumdu; bedbin ve sabırsız. Nadya Onissimovna onun aslında görüldüğü kadar hırçın olmadığına, senelerdir gece gündüz elektrik yüklü deneyler yapa yapa sinir küpüne döndüğüne inanırdı içten içe..."⁸⁴¹

Böcek bilimci olan bu adam bir süre sonra aklını da kaybeder. Sürekli garip rüyalar görür. Artık işinin stresini kaldıramamaktadır. Nihayet bu kadar stresten sonra evinde ölü bulunur.

"...“Başarısızlık benim bilmediğim bir virüs, buna karşı direncim yok.” Bazı geceler böceklerin bana güldüklerini duyuyorum. Ama onları göremiyorum. Rüyalarımda bomboş evlerin kilerlerinde geziniyorum. Şimşek düşmeden, silahlar patlamadan, zelzele olmadan önce, felaketlere ramak kala kaçmayı başarıyorlar. Ordular halinde göç ediyorlar. Şimdi, şu anda biz konuşurken bile onlar yakınlarda bir yerlerdeler. Hiç durmuyorlar.” Bir hafta sonra ölü bulunmuştu evinde; basit bir dalgınlık, sıradan bir elektrik kaçağı..."⁸⁴²

Aşk nörokimyasal bir düzenektir diyen Profesör Kandinsky, arıca aşk konusunda;

⁸⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.26

⁸⁴¹ Şafak, a.g.e., s.180

⁸⁴² Şafak, a.g.e., s.180

“...*“Ve en sadık âşıklar da kuş beyinlidir. Eğer seneler sonra hala kocasına körkütük âşık bir kadın görürsen, bil ki belleği tıpkı bir baştankaranın belleği gibi çalışıyor...”*⁸⁴³ der.

Profesör Kandinsky’ye göre, “... *Aşkın ölümsüz olabilmesi için, hafızanın ölümlü olması şarttır...*”⁸⁴⁴

Yine hayat ve aşk hakkında öğütler veren Profesör Kandinsky’ye göre, “... *Titizliğiyle gurur duyan, mülkiyetperver bir ev hanımı gibi çalışırdı insan beyni. Evine giren her şeyi anında sahiplenir, kurduğu düzeni olduğu gibi korumak için azami gayret sarf ederdi...*”⁸⁴⁵

KAHRAMAN BEN’İN KARDEŞLERİ

Kahramanın kardeşleri onun tam aksine içki ve sigaradan uzak, dingin bir hayat sürerler. Ben’in söylediklerine göre kız kardeşi kızını da kendi gibi yetiştirmiştir.

“...*Kız kardeşimse hani şu asla duman altı mekânlara adımını atmayan, yanında birileri sigara içmeye kalktığında yakınlık derecesine göre ya müdahale ya da surat eden; sarhoşa çekinerek, ayyaşa iğrenerek, berduşa yolunu değiştirerek bakan ve gördüğü her sarhoşu ayyaş, her ayyaşı da berduş zanneden kadınlardan biri oldu çıktı sonunda. Üstelik bu cerahatli huylarını olduğu gibi küçük kızına da aktardı. Ne zaman onların yanında sigara yakmaya kalksam, yeğenim, düğmesine basılmış minik bir robot gibi harekete geçerek, fare ölüsü görmüşçesine tiksintiyle kırıştırdığı burnunu havaya dikip, ezberden bir söylev vermeye başlıyor sigaranın zararları üzerine...*”⁸⁴⁶

Erkek kardeşi hemen hemen hiç alkol kullanmaz. Onun sadece bu yönü üzerinde durulmuştur. “...*Erkek kardeşim, ara sıra, o da sırf bulunduğu ortama ayak uydurabilmek amacıyla, içer içkiyi de, sigarayı da...*”⁸⁴⁷

Haklarında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

⁸⁴³ Şafak, a.g.e., s.174

⁸⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.174

⁸⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.176

⁸⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.224-225

⁸⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.224

HAKSIZLIK ÖZTÜRK'ÜN SEKRETERİ

Her zaman fazla konuşan, geveze sekreter hakkında fazla bilgi yoktur. Haksızlık Öztürk hiç kimseye olmadığı gibi ona da hiç güvenmez.

“... Her zaman gereğinden fazla konuşan sekreterinin sabah eline tutuşturduğu adresi kontrol etti: “Jurnal Sokak, 88 numara (Bonbon Palas)”. Geveze sekreter bir de küçük not düşmüştü kâğıdın altına: ‘Bahçesinde gülibrişim ağacı olan apartman’. Haksızlık Öztürk alnında-boncuk boncuk biriken terleri silerken, dikkatlice baktı önünde durduğu apartmanın bahçesindeki bazı dalları morumsu, bazı dalları pembemsi çiçekli ağaca. Herhalde gülibrişim dedikleri buydu... Gene de tez zamanda yerine yenisini almayı düşündüğü sekreterine zerre kadar güvenmediğinden, apartmanın tabelasını ileri derece miyop gözleriyle bizzat görmek istedi...”⁸⁴⁸

⁸⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.12

ARAF

ROMANIN ÖZETİ

İngilizce olarak yazılan Araf, kahramanı İstanbullu bir Türk olan Ömer Özsipahioğlu'nun 2002 Haziran'ında doktora yapmak için gittiği Amerika'da etnik ve millet farklılığı olan birçok insanla beraber yaşadığı, önce mutlu daha sonra hüsrarla biten hayatını anlatmaktadır. Olaylar Boston'da geçen iki yılın hikâyesidir.

Ömer son derece rahat ve kaygısız bir adamdır. Amerika'ya siyaset bilimi doktorası için gitmiştir. Aslında ODTÜ Endüstri Mühendisliğini kazanmış ama üniversitedeyken Marksist bir kızla çıkmaya başlayınca okulu bırakmış, kendini tamamen bu yola adanarak hapse bile girmiştir.

Varlıklı ve görgülü bir aileye mensup olan Ömer, Amerika'ya gittiğinde Faslı Abed ve İspanyol Piyu ile aynı bekâr evini paylaşır.

Abed ve Piyu sayesinde yabancılığını ve yalnızlığını yenmeyi başaran Ömer, ileri derecede içki ve kadın düşkünü bir adamdır. Günlük ilişkiler yaşar. Piyu'nun kız arkadaşı Alegre'nin doğum günü yemeğinde Gail adlı bir kızla tanışır. Bu kız son derece bozuk bir psikolojiye sahiptir. Mani depresif halinde gezer. Farklı inançları olan, batıldan öte takıntıları olan bir Yahudi'dir. Önce Gail'i hiç sevmeyen Ömer, daha sonra onun garip davranışlarına ve garip kişiliğine âşık olur. Ailesine haber vermeden onunla evlenir. Abed ve Piyu'dan ayrılarak, Gail ile birlikte Davis Sokağı'nda bir eve taşınırlar. Ancak Gail evlendikten sonra da intihar girişimlerinde bulunur. Ömer kıza deli gibi âşıktır ve bunun geçeceğini ümit eder.

Ancak Ömer, annesi ile telefonda konuştuğu bir gün, evlendiğini söyler. Ailesi kızla tanışmak ister. Bu gidişin sonucunu hiç hesaplamayan Ömer, Gail ile beraber İstanbul'a gider. Özellikle annesi başta olmak üzere bütün ailenin sevimsiz tavırlarıyla karşılaşır. Bunu çok takmayan Gail'in aklı fikri hala intihar fikrindedir. Amerika'ya dönecekleri gün bindikleri taksi boğaz köprüsünde trafiğe takılır. Gail aracın durmasından yararlanarak, köprüden atlar ve hayatına son verir.

Onun köprüden atlayışı sırasında, Ömer volkmeninden dinlediği şarkı sayesinde düşüşünün 2,7 saniye olduğunu fark eder. Oysa zaman kavramından nefret eden Ömer, saat bile takmamaktadır.

Bu garip tesadüf sayesinde romanın sonunda köprüden atlayan Gail'in arkasından Ömer, sadece baka kalır. İnanılması çok zor olan bu durum karşısında şaşkındır ve yıkılmıştır. Çünkü hayatının en büyük ve beklide tek gerçeği olan aşkı da Gail ile beraber sulara gömülmüştür.

ROMANIN ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

Elif Şafak'ın içinde en az şahıs kadrosuna sahip romanlarından biri olan Araf, her ne kadar Amerika'ya mastır için giden Ömer Özsipahioğlu etrafında dönüyor gibi görünse de ev arkadaşları Abed, Piyu, karısı Gail, onun lezbiyen arkadaşı Debra ve Piyu'nun kız arkadaşı Alegre de romandaki önemli şahıslardandır.

Birbirlerinden son derece farklı özellikler taşıyan bu şahısların en büyük ortak özelliği hepsinin de yabancı bir ülkede birbirlerine sığınmak zorunda kalmalarıdır. Yazar, yabancı bir ülkede, yabancı bir toplum ve kültürde içine düştüğü karmaşık duygu, düşünce ve ruh hallerini sergilediği bu şahısların, en çok da yalnızlığı ve yabancılaşması üzerinde duruyor. Öyle bir yalnızlık ve yabancılaşma ki, yalnızca Ömer, Abed ya da Piyu gibi yabancılar değil, Gail ve Debra gibi yerliler de bu psikolojinin etkilerinden kurtulamayacaktır.

Özellikle psikolojileri ve tercihleri farklı olan bu insanlar içinde; Debra bir lezbiyendir. Bu yüzden hayatı çok zor ve görüntüsünün aksine duygusal yaşar. Hep reddedilmeyi hazmetmeye çalışır.

Gail tam uçuk kaçık bir karakteri sergiler. Hastalığı, inançları ve yemek yeme saplantıları-ki sürekli muz ve çikolata yer ve saçına kaşık takarak gezer- ile göze çarpar. Korkunç saplantıları olan bu kız, tabii ki romanın sonunda intihar ederek romanı hüznle bitiren de olacaktır.

Alegre Amerika'da doğmuş, çok küçük yaşta anne ve babası öldüğü için hala ve teyzeleri tarafından sevgiye boğulan ve bu durumdan hiç hoşlanmayan, bir blumialdır. Çocukken çok şişman olduğu için bu hastalığa yakalanmıştır. O kusma hastalığı yüzünden yemek yeme terapileri görür. Aşırı tutucu ve baskıcı Katolik bir aileye mensuptur. Bu durum onun psikolojisini öyle bozmuştur ki, sadece yemek ve yardım kelimeleri dikkatini çeker. Kendi yiyemediği için başkaları için yemek pişirerek rahatlar.

Abed bir Faslıdır. Bütünüyle dindar bir Müslüman olan bu çocuk, Ömer'in aksine son derece inançlıdır. Ancak birbirlerini bu manada hiç sorgulamazlar. Çok sessiz içine kapanık olan Abed'in dünya görüşü gibi yaşam tarzı da diğerlerine göre farklıdır.

Piyu İspanyol'dur. Tombul ve gözlüklüdür. Bu ona şirin bir görüntü kazandırır. Son derece uyumlu ve ılımlı olan bu çocuk, hep evdeki denge ve adaleti simgeler.

Bunların dışında; Gail'in işvereni olan gazeteci Helen Lehman, Psikiyatristi Ava O'Connel, hocası Treysi Harley, Ömer'in eski kız arkadaşı Defne, Alegre'nin yanında çalıştığı çocuk nöropsikiyatristi Marc Fitspetrik, Alegre'nin terapik okuma grubundan arkadaşı Connie, yine Alegre'nin yemek terapilerinden arkadaşı Amy Alberts, Ömer'in kız arkadaşları Lynn, Tracei, Pearl, Alegre'nin ailesi, Özellikle en büyük halası La Tia Piedad, Ömer'in kuzeni Murat, Abed'in annesi Zehra gibi şahıslar da romanda önemlidir.

ŞAHISLAR

ÖMER ÖZSİPAHİOĞLU

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ömer romanın asıl kahramanıdır. Onun bulunduğu mekânlar, ABD'ye geldiği günden başlayarak her sıkıldığında gittiği barlar, yürüdüğü sokaklar, bulvarlar, bekâr evi, evlendikten sonra yerleştiği ev şeklinde anlatılmıştır. İstanbul'dan ise, karısı Gail'i ailesi ile tanıştırmaya götürdüğünde söz edilir. Ancak herhangi bir fazla ayrıntıya girilmez. Boğaz köprüsünden söz edilir çünkü romanı hazin sona erdiren intihar buradadır.

Ömer ilk olarak 2002 Haziranın ortasında Amerika'ya gelir. Bu tarihten iki yıl sonra İstanbul'a döner.

“...Ömer Özsipahioğlu Amerika'ya ilk olarak 2002 Haziranının ortasında ayakbastı...”⁸⁴⁹

Bir süre Türk arkadaşlarının yanında kalan Ömer, daha sonra Pearl Sokağında 8 numaranın üçüncü katında Abed ve Piyu ile iki yıl kalır.

“... Ne var ki Pearl Sokağı 8 numarada yaşadığı bekâr doktora öğrencisi hayatına ...”⁸⁵⁰

ABD'de evlendiği Gail ile sorunlar yaşayan Ömer, bekâr evinden taşınarak Davis Meydanında bir eve yerleşir. Yeni evi *“...Dördüncü kat. On sekiz numara...”⁸⁵¹* dır.

Eski evini ve ortamını çok özleyen Ömer ve karısı Gail'in yeni evleri tuğla bir binadır.

“...Davis Meydanı'ndaki tuğla binanın merdivenlerin gelene kadar. Oraya geldiklerinde Ömer'in yüzü birden buruştu, sanki zahmetli, maceralı bir yürüyüşten sonra geldikleri yer gecenin son bulduğu kendi evi değil de dünyanın son bulduğu gökkuşağının altıydı...”⁸⁵²

Her zamanki gibi hiçbir şeyi önemsemeyen Ömer, havanın durumunu da önemsemmez. Mekân Boston'dur. Yürüdükleri bulvar Somerville Bulvarı'dır. Soğuk bir Mart'tır. Tarih ise 16.03.2004'tür.

⁸⁴⁹ Elif Şafak, *Araf*, İstanbul, 2004, s.77

⁸⁵⁰ Şafak, *a.g.e.*, s.26

⁸⁵¹ Şafak, *a.g.e.*, s.28

⁸⁵² Şafak, *a.g.e.*, s.22

“...Mekân Boston, martin l6’sı için fazlasıyla emin. Yine de Somerville Bulvarı boyunca zar zor ilerlerken hava durumunu umursamıyor gibiydiler...”⁸⁵³

“...Gün:16Mart 2004

Yer: BOSTON

Zaman: 0224

Sıcaklık: SOĞUK

Konu: OMER OZSIPAHIOGLU...”⁸⁵⁴

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ömer oldukça yakışıklı bir adamdır, ancak sadece genel bir fikir olarak ortaya çıkan bu yönü üzerinde hemen hiç durulmamıştır. Sadece bir yerde Abed’in boyunun kısalığının vurgulanmak istendiği yerde onun boyunun çok uzun olduğu üzerinde durulmuştur.

“...Epeyce yakışıklı sayılırdı ve elbette görünümü için Tanrı’ya minnettardı, bir de azıcık daha uzun olaydı. Şu Leylek Ömer kadar uzun değil tabii, sadece birazcık daha...”⁸⁵⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Amerika’ya ilk geldiği zaman çok ürkmüştür, aitlik duygusunu sorgulamıştır. Ama daha sonrasında bu durumu çabuk atlatmış, kendini hiç de yabancı hissetmemiştir. Çünkü o yaşantısı ve ruh haliyle İstanbul’daki ailesine karşı da bir aidiyetsizlik hisseder.

“...Kendisinden önce yeni kıtaya ayak basmış sayısız yeni gelen gibi hem yabancı bir ülkede yabancı olduğunu hem de aslında geldiği yerin o kadar da yabancı olmadığını hissetti...”⁸⁵⁶

Dinine ve kültürüne hayli yabancı olan ve bu konuda ona en yakın olan Abed ile yakından ilgisi bulunmayan Ömer, yabancılaşma işinde sadece ismindeki noktalar için mücadele verir. Abed ile bir barda otururken peçete üzerinde bile isminin noktalarını geri getirmeye çabalar.

“...“Şimdi ne halt yiyorsun?” “İsmime noktalarını iade ediyorum,” diye homurdandı öteki, harflerin üzerinde dönen kobalt mavisi mürekkep lekelerinden alamadan gözlerini. Her bir nokta peçetenin üzerinde usul usul dağılıyor, dağıldıkça

⁸⁵³ Şafak, a.g.e., s.10

⁸⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.7

⁸⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.20

⁸⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.77

*büyüyordu; şu hayatta başkalarının gözündeki daha görünür olmanın yolunun, özden mümkün olduğunca uzaklaşmak anlamına geldiğini kanıtlarcasına...*⁸⁵⁷

Ömer her zamanki gibi kendini rahatlatmayı başarır ve bu durumu yabancı bir ülkeye gitmenin bir şartı gibi görmeye çalışır. “...İnsan memleketini geride bıraktı mı kendinden en az bir parçayı feda etmeye hazır olmalıdır, derler. Eğer hal böyleyse Ömer neyi feda ettiğini biliyordu: noktalarını! Türkiye’de ÖMER ÖZSİPAHİOĞLU idi. Burada, Amerika’da ise OMAR OZSİPAHİOĞLU olmuştu. İsmi sahibi daha iyi dâhil olabilsin diye bu ülkeye, içeriye, isminin noktaları bırakılmıştı hariçte...”⁸⁵⁸

Sadece ismine haksızlık edildiğini düşünen Ömer, kendi ülkesinde olan bir yabancının isminin telaffuzunda hata olduğunda nasıl özür dilendiğini ve telafi için çabaladığını hatırlar. Oysa onlar için bu söz konusu bile değildir. Orada ona Omar Ozsıpaioğlu dendiği halde bunun doğal karşılanacağını, muhtemelen hatalı olanın ismin kendisi olduğunun düşünüleceğini bilir.

“...Yine de mesele yabancıların isimlerini ya da soyadlarını telaffuz etmeye gelince herhalde yeryüzünde pek az millet Amerikalılar kadar kendinden emin insanlardı. Mesela bir Türk, Türkiye’deki bir Amerikalının adını yanlış telaffuz etmiş olduğunu fark etmeye görsün büyük ihtimalle hayli huzursuz olur bundan ve durumun kendi hatası olduğuna, en azından kendisinden kaynaklanan bir şey olduğuna hükmeder o anda. Oysa Birleşik Devletlerde bir Amerikalı bir Türk’ün adını yanlış telaffuz ettiğini fark ettiğinde muhtemelen kendisini değil olsa olsa ismi sorumlu tutacaktır bu hatadan...”⁸⁵⁹

Ömer son derece rahat ve sorumsuz bir tablo çizmektedir. O bulunduğu ortama ayak uydurmakta hiç zorluk çekmez. Bazen ismi üzerindeki takıntısını da yenmeyi başarır. Hatta bunu yabancı bir ülkeye giden herkes için düşünür. “...İsimlerin yabancı memleketlere ayak uydurma sürecinde muhakkak bir şeyler eksilir — bazen bir nokta, bazen bir harf ya da vurgu. Yabancının isminin başına gelenler pişmiş tavuğun olmasa da pişmiş ispanağın başına gelenlere benzer — ana malzemeye yeni bir tat eklenmesine eklenmiştir de kalıpta gözle görülür bir çekme olmuştu bu arada. Yabancı işte ilk bu fireyi vermeyi öğrenir. Yabancı bir ülkede yaşamının birinci icabı insanın en aşına olduğu şeye, ismine yabancılaşmasıdır...”⁸⁶⁰

Aslında kendi kültürüne çok daha yabancı bir Türk genci olan Ömer, yaptığı her şeyde bir eksiklik hisseder. Onun yalnızlığı ve yabancılığı sadece isminin noktalarının eksikliğinde ya da yabancı bir ülkede olması değildir. O yaşadığı ülkeye, kendine ve çevresindekilere zaten önceden yabancısıdır. Tamamen bir aidiyet sorunu vardır. Bu sorun gittiği ülkede sadece daha iyi görülmeye başlanmıştır. Yani yabancı ülke bu durumu tetiklemiştir.

⁸⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.9

⁸⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.9

⁸⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.9-10

⁸⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.10

“...Kendini ne siyasetin akıntısı ne de bilimin adacığın konumlandırabilmiş bu siyaset bilimi öğrencisi; evlilik müessesesinin flora ve faunası içinde nefes almakta zorlanan işin acemisi bir koca; kendini evinde hissedememekten mustarip ama artık evinin nerede olduğunu da bilemeyen bir göçmen; ne İslam’la ne de başka bir dinle alakası olsun istemeyen bir doğuştan – Müslüman; tanrının bilinebilirliğine değil tanrının kendisini bilmesine karşı çıkan bir bilinemezci. Buydu işte. Bütün bunlar ve daha fazlası...”⁸⁶¹

En belirgin özelliği kendisini zor durumlardan çabuk kurtarmaktır. Gail ile evliliğinde bir sürü şaibeler ve entrikalarla meşgul olan kafasını çok çabuk kurtarır fikirlerinden. Üstelik bu kadınla evliliğini ailesinden gizlemesi de bu yüzdendir.

“...Doğrusu Ömer aşkla beraber gelen değişime hazırды, alışkanlıklarını, ilkelerini, standartlarını hatta inançlarını yeniden şekillendirmeye gönüllüydü, tabii böyle şeyleri kalmışsa. Ama şüpheden kurtulmak en meşakkatlisi çıkmıştı. Bunca zaman sonra iki kadının bir evden çok daha fazlasını paylaştıkları iddiasının doğru olup olmadığını merak etmekten kendini alamıyordu hala. Rivayetlerin ima ettiği üzere bir nevi “Boston evliliği” miydi onlarınki? Debra Ellen Thompson ile Gail eskiden sevgili miydi, eğer öyleyse nasıl bitmişti ilişkileri, sahi bitmiş miydi? Bir yarısı cevapları bulmak için yanıp tutuşurken bir yarısı da fersah fersah kaçmak istiyordu olası tüm cevaplardan. Bulaşmamak daha iyiydi, uzak durmak tüm bunlardan. Son günlerde ortaklaşa bir gam içine girmiş olsalar da güneşli bir evlilikleri vardı. Kurcalamamak daha iyiydi...”⁸⁶²

Zamandan çok şikâyetçidir. Sanki en büyük düşmanıdır zaman.

“... Ömer zaten bilmiyordu. Yine de sinirine dokunan ne bu tanım, ne de hatta zamanın kendisi idi. Mesele zamanın daima yaptığı şeydi: akmak... akmak... akmak...”⁸⁶³

Zaman kimine dost kimine düşmandır. Anacak Ömer’e göre zaman bilinmemesi gereken hiç kimsenin haberdar olmaması gereken bir olgudur. İnsanların bu olgu için çabalaması onu hem ürkütür hem de kızdırır. Aslında ona göre içten içe ölümün adıdır zaman. Romanın sonunda eşinin intiharı sırasında zaten okuyucuya verilen mesajlar arasında nefret ettiği zaman, Ömer’e inat çok somut bir şekilde ortaya çıkacaktır.

“...Zaten zamanın kendisi tahammül edilmez olduğundan Ömer Özsipahioğlu onu zamanla ölçmeyi iyice tahammül edilmez bulurdu. Dolayısıyla saat takmaz, erken kalkmak için çalar saate ihtiyaç duymaz ve neticede erken kalkamazdı. Meziyetleri arasında dakiklik yoktu. Toplantılar, dersler, programlar, ödevler... Hepsine geç kalırdı. Kamuya açık yerlerdeki saatlerin yanından geçerken tedirgin tedirgin bakar, neden böyle her yere serpiştirilmiş olduklarını, nasıl olup da

⁸⁶¹ Şafak, a.g.e., s.18-19

⁸⁶² Şafak, a.g.e., s.27

⁸⁶³ Şafak, a.g.e., s.79

*kimsenin kaile alınmayı hiç kaile almayan bir şeyi daima kaile alma zorunluluğundan rahatsız olmadığını anlayamazdı...*⁸⁶⁴

Son derece hayattan bıkmış, yaptıklarından memnun olmayan bu adam, kendisiyle alay edilmesinden korkan, güvensiz biridir. Sorumsuz tavırlarının tek nedeni de budur. Zaman kavramı onda soyuttan da öte bir yerlerde barınır hatta barınmaz bile.

*“...Ömer Özsipahioğlu ruhunun en alt kademelerine kadar her katmanında yulgın ve huzursuz, kendisiyle alay edilmesinden korkan bir adamdı ve “zaman” denen o alacakaranlık hologramının muazzam hızı yüzünden ağır çekime indirgenmişti...”*⁸⁶⁵

Her ne olursa olsun zamanı ölçmek ve zamandan haberdar olmak zorunda kaldığı zamanlarda, bulunduğu ülke ile kendi ülkesini de karşılaştırmayı ihmal etmez.

*“...İngilizcede insanın zamana sahip olduğu ya da olabileceği hissi vardı, hâlbuki Türkçede zamanı ölçme aracına sahiptin ama zamanın kendisine asla. Bu kültürel-dilsel farkı tespit eden Ömer tespitini neye yoracağını bilememişti. Tek bildiği, kendilerini en çok kaçınmak istedikleri şeye batmış vaziyette bulan pek çok kişi gibi kendisinin de zihninin bir köşesinde zamanın hızını ölçmekten kendini alamadığıydı...”*⁸⁶⁶

Ömer'in içki ve sigara dışındaki en büyük sığınağı müziktir. Genelde yabancı bir ülkeye gidenler, özellikle kendi ülkelerinin müziğini sığınak olarak görürler, ama Ömer hiç Türkçe müzik dinlemez. Ona göre bir dengedir müzik. Zaman kavramına müzikle anlam kazandırmaya çalışır. *“...Dengeyi tesis etmek için en sevmediği şeyi ölçmekte en sevdiği şeyi kullanıyordu: müziği! Saatler, dakikalar ve saniyeler yerine albümler, şarkılar ve ritimleri kullanıyordu...”*⁸⁶⁷

Müziği saat niyetine kullanır.

*“...Yani İstanbul'dan New York'a uçuşu 11 saat 15 dakika değil, düzinelerce albüm ve tekrarlanan yüzlerce şarkı sürmüştü...”*⁸⁶⁸

Amerika'ya gelişi aslında bir nevi kaçıştır. Bu kaçış sadece çevredekilerden değil kendinden de kaçıştır. Olabildiğince hatalarını telafi etmek, yaptıklarını affettirmek, kendi ayakları üzerinde durabilmek için bir kaçıştır. Kendini ispatlamak, onun için hızlı bir şekilde olgunlaşmaktır.

“...Amerika'da siyaset bilim doktorası yapmak neyi değiştirecekti, bu uçakta olmasının gerçek sebebi bu muydu yoksa kendinden mi kaçıyordu, falan feşmekân.

⁸⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.79-80

⁸⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.78-79

⁸⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.80

⁸⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.80

⁸⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.80

Atlantik Okyanusu'nun üzerinde bir yerlerde, dibe-gömen-soruların yerini yukarı-çeken-kararlar alacaktı. Ana hatlarıyla artık kendisi olmamaya karar vermişti. Teferruata inildiğinde, daha tahammüllü olmaya ki bu daha az gergin daha çok dingin olması anlamına geliyordu, işi üzerinde yoğunlaşmaya, hedeflerini gerçekleştirmek için mücadele etmeye, hedefi yoksa da fazla zaman kaybetmeden eli yüzü düzgün bir tane bulmaya, geçmişiyse bir nevi iç barış ilan etmeye, annesiyle babasını değiştirmeye çalışmaktan ve değişmediklerinde hüsrana uğramaktan vazgeçmeye, aşkımsıyı aşkla karıştırmayı bırakmaya, aşkı bulana kadar yeni ilişkilere atlamaktan imtina etmeye, başkalarına karşı daha az şüpheli, kendinden daha emin olmaya... Kısacası olabildiğince hızlı olgunlaşmaya karar verdi..."⁸⁶⁹

Ömer Özsipahioğlu'nun asla vazgeçemeyeceği sığıntılarından biri de kız arkadaşlarıdır. Ancak hiçbirisiyle uzun süreli bir ilişki yaşamaz.

*"...Ama asla değişmeyen, daima yinelenen çekim ve itimiydi: kız arkadaşlar! Ömer'in karşı cinse meyli, bir oyuncak arabanın kendi yolunda güvenle ilerlerken karşısına çıkan her engelin önünde acıklı acıklı debelenmesine benzetilebilirdi. Tıpkı o pilli arabalar gibi, ne zaman engelin üzerine çıkmayı başaramayıp sırtüstü yuvarlansa, ters dönmüş bir kaplumbağa gibi debelenir ve nihayet taklasını tamamladığında tekrar tırmanıp tekrar düşer, pilleri tümüyle bitene ya da bir dış güç onu bu taklanın içinden çekip çıkarana kadar asla yöntemini değiştirmeyi aklına getirmeden bunu ha bire tekrarlardı. İşleri daha da karmaşıklaştıran onu bir kadın taklasından çekip çıkarmanın genelde başka bir kadın olmasıydı..."*⁸⁷⁰

Ömer'in en büyük zaafı içkidir. O tam bir alkolik sayılır. Kendi kültürüyle çok bağdaşmayan bu hali etraftakileri de görmezden gelmesini sağlar. Bu yarı hoşgörü yarı umursamazlık sayılabilir.

*"...Piyu'nun hayret dolu bakışları altında, Abed Ömer'in içkisini, Ömer ise Abed'in içmemesini görmezden geldi. Müslüman memleketlerden gelenlerin yurtdışında yan yana düşüp de o sırada hatta belki asla yüzleşmek istemeyecekleri kadar keskin ayrılıkları olduğunu hissettiklerinde birbirlerine karşı takındıkları o yarı hoşgörülü, yarı umursamaz sessizliğe bürünmüştü ikisi de. Yemek sırasında, her biri bir öncekinden keyifli hikâyeleri arka arkaya anlatan Ömer hiç de sabahları olduğu gibi aksi görünmüyordu hatta ikinci şişeyi de devirdikten sonra iyice açılmış, galeyana gelmişti..."*⁸⁷¹

Kendi kültürüne çok daha yabancı olan Ömer, nadir durumlarda zihnine kazınmış bazı şeylerle kültürünü yansıtır. Ama her nedense kültürün en yoz şekilleridir aklında kalanlar.

"...Her ne kadar zaman zaman kendini Türkiye'den kopuk hissetse de, Ömer içinde büyüdüğü kültürel ethosu bilerek ya da bilmeyerek içine sindirmişti. Çok gülenin çok ağlayacağına inanan, fazla ya da yüksek sesle gülmenin iyi olmadığını,

⁸⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.81

⁸⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.107

⁸⁷¹ Şafak, a.g.e., s.111

hatta uğursuz olduğunu öğütleyen, zira bu neşe sağanağını bir elem sağanağının takip edeceğinden korkan bir ethos. Gözlerinden yaşlar gelene kadar gülersen sana şu basit gerçeği unutmamanı tavsiye eder bu öğretisi: “göz yaşarana kadar gülmek” gülmekten ziyade ağlamaya yakındır...”⁸⁷²

Çok farklı gel gitler yaşayan Ömer, Gail konusunda da çok tutarlı değildir. Son derece farklı bulduğu bu kadınla, ev arkadaşı Piyu’nun kız arkadaşı Alegre’nin doğum günü yemeğinde tanışır. Farklı tavırları ve inançları yüzünden başta onu itici bulan Ömer yine bu farklı tavır ve inançlar yüzünden ona âşık olur.

Daha önceden Gail ile sohbet ederken ondan nefret eden Ömer, bir anda onunla flört ederken bulur kendini. “...Yarım saatten fazla sohbet ettikleri bütün kadınlarla flört etmeye başlayan ya da sadece flört etmek istedikleri kadınlarla yarım saatten fazla sohbet eden çoğu erkek gibi, Ömer de kendi ilk defa hem kadın olan ama hem de kadın gibi olmayan bir kadınla muhabbet ederken yakaladığında üzerinden bir yükün eksildiğini hafıfladığını hissetmişti. Muhabbetlerinin ardında sadece muhabbet vardı...”⁸⁷³

Ömer’in hayatı çok belirsiz ve düzensizdir. Bu yüzden çevresindekilere gıptayla bakar. Gail ile konuşurken hayatının yönünü nasıl çizemediğini anlatır.

“...“Bazen Piyu’yla Abed’i kıskanıyorum. Onlar için hayatta ne yapmak istedikleri, ABD’ye neden geldikleri, mezun olunca ne yapacakları, nereye nelere bağlı oldukları sorusunun cevabı açık. Ama benim için böyle değil. Ben sadece bunları biliyormuş gibi yapıyorum.”...⁸⁷⁴

Gail ile evlendikten sonra yeni bir eve, yeni bir ortama dâhil olmaya çalışır. Ancak eski evini ve ortamını çok özler.

“...Davis Meydanı’ndaki tuğla binanın merdivenlerine gelene kadar. Oraya geldiklerinde Ömer’in yüzü birden buruştu, sanki zahmetli, maceralı bir yürüyüşten sonra geldikleri yer gecenin son bulduğu kendi evi değil de dünyanın son bulduğu gökkuşağının altıydı...”⁸⁷⁵

Gail onun bu durumunu asla yadırgamaz. Her zaman anlayış gösterir. Ancak Ömer’in içindeki kaçıışı ve boşluğu asla kapatamazlar. “...Mesele Gail’in tepkisinden ürkmesi filan değildi. Ne de olsa Gail, Piyu ile Abed’in onun için ne denli önemli olduğunu biliyor ve bunu kabulleniyordu. İsteddiği zaman gece yatisına ya da birkaç gün kalmaya eski evine gidebilirdi Ömer. Bu değildi derdi. Şimdi eskisinden daha mutlu ve evli bir adam olmasına rağmen eski bekâr günlerini özlemesinin...”⁸⁷⁶

Tam bir alkolik olan Ömer, içkiyi bırakma girişimlerinde bulunur. Ancak her defasında başarısız olur. Böyle zamanlarda savunmasız ve güçsüzdür. Yine böyle bir anında annesini arar ve evlendiğini söyler.

⁸⁷² Şafak, a.g.e., s.111

⁸⁷³ Şafak, a.g.e., s.216

⁸⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.216

⁸⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.22

⁸⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.26

“...Neredeyse bir yıl olmuştu, ara sıra bir-iki... belki biraz daha fazla sigara tüttürse de kahve ve alkolsüz geçen bu süre tam bir cehennem olmuştu. Onları nane çayı muhabbetlerini yudumlar vaziyette bırakıp her adımda bir fincan kahve arzularak merdivenleri çıktı. Odasına dönünce ilk iş denizci mavisini broşürdeki numarayı aradı, otomatik kadının sigarayı bırakmak için verdiği on ipucunu dinlemeye başladı ama ancak dördüncüye kadar tahammül edebildi. Telefonu kapattı. Sonra annesini aradı. Annesi ağladı. Kapatır kapatmaz Ömer bir sigara yaktı...”⁸⁷⁷

Ömer Gail ile gizlice evlenmiştir. Ruh hali son derece bozuk olan Gail’e âşık olan Ömer, çok büyük fedakârlıklar yapar. Onun uğruna çok sevdiği ortamını bırakır. Durumu uygun olmadığı halde onun çok beğendiği evi kiralar. Umudu ailesidir.

“...Gail’in yeraltı dünyasına ziyaretleri çoğaldıkça. Ömer ona belli etmeden onu korumanın yollarını bulmaya çalışıyordu. Davis Meydanı’ndaki kendine ait bir avlusu olan ve Gail’in kalbini ilk bakışta kazanan şu tuğla evlerden birine taşınırlarsa ona iyi geleceğini umuyordu. Evin kirasını karşılayamayacaklarını biliyordu ama annesi artık evlendiğini öğrendiği için, ilk şokun ardından ailesinin ona para göndereceğinden emindi. Annesi, evlendiği için hayal kırıklığına uğramış olabilirdi ama iş işten geçtiğine göre onun mahcup duruma düşecek kadar parasız kalmasını istemezdi. Onlara evlendiğini söylemek Ömer’e daha fazla para getirecekti ama Newton’cu evlilik kuramına açıktan açığa ihanet anlamına geliyordu. Bu yaz ailesi İstanbul’da Gail’le tanışmak isteyecekti kuşkusuz...”⁸⁷⁸

Son derece iyi, görgülü ve modern bir ailesi olan Ömer’in, ailesine karşı bir kını vardır. İçten içe onlara öfke besler ama nedenini kendi bile bilememektedir. Aslında bu öfke sadece onlara karşı değildir. Genel olarak kendine de öfke hisseden bu adam geçmişin izlerini taşır. Yaşadığı hayatın zor ve yanlış kararlarla dolu olduğunu her fırsatta aklına getirir. Her zaman birileriyle karşılaştırılmak, ailesinin istediği gibi bir eğitimi başarıyla sonuçlandıramamak, çevresindeki olaylardan kaçarak kurtulmak onun ruhunda derin izler bırakmıştır. Cesaretsizliği, güvensizliği onu içmeye bilincini anlık da olsa kaybetmeye alıştırmıştır. Ancak hala neyin peşinde olduğunu ve neye kızgın olduğunu bile bilemeyecek kadar da kendinden bir şeyleri saklar. Gail’i ailesi ile tanıştırmaya götürdüğünde de Gail’in ona sorduğu soruya cevap veremez.

“...“Bence annenle baban hoş. Kardeşin ise harika. Neden onlara karşı bu kadar sertsin? Sana ne kötülük yaptılar ki?” Bana ne kötülük yaptılar ki? Ömer’in buna cevabı yoktu, yine de bir sürü cevabı varmış gibi hissediyordu. Annesiyle babası kötü insanlar değildi. Onu ellerinden gelen en iyi şekilde yetiştirmiş, iyi bir eğitim vermiş, rahat ettirmek için bolca para harcamış, hiç dövmemişlerdi. Ömer ne Gail’e ne de kendine hıncının nereden kaynaklandığını açıklayamıyordu. Ailesi ona ne kötülük yapmıştı ki? Hiçbir şey. Ama belki soru yanlış dillendirilmişti. Belki bunun kötülükle alakası yoktu. Hem ailesi kötü olamayacak kadar imtiyazlı, görgülü

⁸⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.293-294

⁸⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.295

ve moderndi. İşte gene mi haksızlık ediyordu onlara? İyi insanlar için kötü şeyler düşünmenin vicdani yükünü taşımak istemiyordu. “İçimde sadece aileme karşı değil kendim dâhil bir sürü şeye karşı tortulanmış bir öfke var, biliyorsun... ama birisi bana neden böyle öfkeli olduğumu sorduğunda nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum... Sence bir cevabım olmalı mı?”... ”⁸⁷⁹

GAIL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Gail Amerika’da doğmuş büyümüştür. Bir psikoloğa gittiği sırada onun doğum yerinin Massachusetts, dini/etnik kökenin ise yarı Yahudi olduğunu öğreniyoruz.

“...Bu şevkle bir dizi şahsi soruya hızla cevap verdi, yaşı (19), doğum yeri (Massachusetts), dini/etnik kökeni (yarı Yahudi ama Yahudi olan annesi değil babası olduğundan Zarpandit bütün itibariyle bunun kendisini ne yaptığını bilmiyordu)... ”⁸⁸⁰

Ömer ile evlendikten sonra Davis Meydanında bir eve taşınırlar. Artık yeni mekânları burasıdır. İstanbul’a gidene kadar olaylar hep bu evde gelişir.

“...Kış başında taşınmışlardı bu eve. Kış başında ilk başta planladıklarından çok daha fazla eşyayla taşınmışlardı bu eve — çift kişilik yatak, iki meşe masa, bir bambu sandık ve diğerleri: birkaç bin CD (Ömer’in), dört farklı kahve makinesi (Ömer’in, ama daha ziyade midesinin hala çalıştığı eski güzel günlerden yadigâr), envai çeşit tütsü (Gail’in), demet demet, tomar tomar bitki-baharat-ot-çayları (Gail’in), düzinelerce Tanrıça resmi, birisi sakallı (belli ki Gail’in), bir gümüş kaşık koleksiyonu (besbelli Gail’in), sonra kitaplar (Ömer’in) ve kitaplar (Gail’in) ve kitaplar... ve 1920lerin sonlarında İstanbul’daki vapurlarda kullanılan, yolcuların tükürmesini yasaklayan bir ilan. Ömer bu ilanı hafiften çarpıtıp, şiirselleştirmiş ve aydınlatıcı hikmeti ömürlük bir düstur mertebesine getirmişti... ”⁸⁸¹

Ayrıca onu gördüğümüz bir başka mekân da Mount Holyoke College’dır. O, Mount Holyoke College’de öğrencidir. Zaten Debra ile de bu kampüste tanışmıştır.

⁸⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.329

⁸⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.59

⁸⁸¹ Şafak, a.g.e., s.23

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

19 yaşında, Massachusetts doğumlu, yarı Yahudidir. Çok güzel olup olmadığı hakkında hiç fikir yürütülmeyen Gail'in uzun, simsiyah ve kıvrıkcık saçlarının dışında, buz mavisi gözleri vardır.

"...Kız buz mavisi gözlerini Alegre'nin boynundaki altın İsa'ya dikmişti ama hala kırıdamadan nefesini tuttuğu için bu konuda ne düşündüğünü anlamak zordu. Alegre'ye onun saçlarına odaklanmıştı, nasıl bu kadar gür ve siyah olabildiklerine şaşıyor, boyayıp boyamadığını merak ediyordu..."⁸⁸²

Saçları gerçekten çok siyahtır ve romanda bazen katran karası sözüyle vurgulanır bu siyahlık. *"...Katran karası bir atkuyruğu şeklinde toplanmış saçını yokladı..."⁸⁸³*

Onun fiziki olarak en dikkat çekici özelliği saçlarına gümüş kaşıklar takarak dolaşmasıdır. İnanılmaz bir psikolojinin ürünü olan bu davranışı kocasını da çok şaşırtır. Ancak bozuk olan psikolojisi yüzünden kimse onu suçlamaz. Daha doğrusu yadırgamaz.

"...Ömer onun kuzguni saçlarından sarkan gümüş kaşığa bakarak duraladı. Akılcı anlarında Gail'in ne demeye saçlarına gümüş bir kaşık taktığını merak ederdi. Ama bu öyle bir an olmadığından malum soruyu erteleyip başka bir soru sordu yerine..."⁸⁸⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gail son derece bozuk bir psikolojiye sahiptir. Obsesif kompulsif bozukluk, panik atak, sosyal fobi ve benzeri rahatsızlıkları vardır. Ayrıca daha önceden çok içine kapanık ve utangaç olan Gail daha sonra değişir. Her hali ile geçmişteki kişiliğinden hiçbir iz kalmamıştır geriye. Hırçın, huysuz biri olmuştur. Debra onu anlatırken bu durumuna çok üzüldüğünü ifade eder.

"... "Düşünebiliyor musun, Gail eskiden biz üniversitedeyken mesafeli aşırı ürkek içine kapanık komik isimli bir kızdı. Öyle utangaçtı ki bir yabancı ona sorduğunda kımıldayamazdı bile. Sonra gizemli bir biçimde değişti, bambaşka birine dönüştü. Hoyrat, hırçın, huysuz..." Sirada H'yle başlayan başka bir kelime var mı görmek için durakladı. "İpin ucunu kaçırdım ben," diye ekledi üzüntüyle alt dudağını ısırarak. Manik olduğunda ona ayak uyduramıyorum. Depresif olduğunda da o hayata ayak uyduramıyor. İki hafta önce kendini öldürmeyi denedi. Bir kutu Valium yuttu. Tanrım... çok korkunçtu..."⁸⁸⁵

⁸⁸² Şafak, a.g.e., s.128

⁸⁸³ Şafak, a.g.e., s.37

⁸⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.29

⁸⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.133

Alegre ile Gail, Debra'nın verdiği partide tanışılar. Gail'in görüntüsü bile intihara meyilli olduğunu göstermektedir. Ayrıca mutfaktaki gazı açarak intihar etmeye çalışan Gail'i kurtaran Alegre, onun bu haline şaşırır. Gail ile Debra bir pastacı dükkânı işletmektedir. Gail teşekkür amacıyla onu dükkânlarına davet eder. Aslında oldukça nezaketlidir. Ama ruh hali onu farklı kılar.

"...Kız buz mavisi gözlerini Alegre'nin boynundaki altın İsa'ya dikmişti ama hala kıpırdamadan nefesini tuttuğu için bu konuda ne düşündüğünü anlamak zordu. Alegre'ye onun saçlarına odaklanmıştı, nasıl bu kadar gür ve siyah olabildiklerine şaşıyor, boyayıp boyamadığını merak ediyordu. İntihara meyilli kız bir hıçkırık süresini başarıyla savuşturduğuna karar verdikten sonra bu koyu sessizliği bozdu: "Bana özür dileme şansı vermelisin. Dükkânımıza uğra lütfen. Yarın ya da ne zaman istersen." Çekmecelerin birinden bir kart çıkarıp Alegre'ye uzattı. "Çikolata yapıyoruz. Aslında çikolatayı ben yapıyorum, Debra Ellen Thompson pazarlıyor. Gelecek misin? Sana fındıklı çikolatadan harika bir çarmıha gerilmiş İsa yaparım." Alegre buna ne cevap vereceğini bilemeden öylece dikilirken kız elini yakalayıp sıktı. "Bu arada..." dedi, hala gaz kokuyordu ve yeniden hıçkırmaya başlamıştı: 'benim adım Gail ve seninle tanıştığıma hıç memnun oldum.'..."⁸⁸⁶

Debra ve diğer arkadaşlarıyla ilk karşılaştığında sadece iki şey yemektir. Çikolata ve muz. Ama bu iki şeyin tek ortak noktası yiyecek olması değildir. Bunlar Gail'in kafasını karıştırmayacak ve onu uğraştırmayacak kadar basit yiyeceklerdir. Bu durum onun tembelliği ile alakalı değil, psikolojisi ile alakalıdır. *"...Bu kampüse geldiğinden beri iki gıdayla besleniyordu temelde: çikolata ve muz, bunların görüldüğünden fazla ortak noktası vardı aslında ikisi de benzer bir kolaylıkla soyulup tüketiliyordu..."⁸⁸⁷*

Son derece anlamsız ve takıntılı işler yapan Gail'e, bazen kocası da anlam veremez.

"...Ömer onun kuzguni saçlarından sarkan gümüş kaşığa bakarak duraladı. Akılcı anlarında Gail'in ne demeye saçlarına gümüş bir kaşık taktığını merak ederdi. Ama bu öyle bir an olmadığından malum soruyu erteleyip başka bir soru sordu yerine: "Zar-pan-dit adında birini tanıyor musun acaba?"..."⁸⁸⁸

Gail isimlerle kendini kaybetmeyi amaçlayan biridir. Sürekli olarak ismini değiştirir. Onun kendisine yakıştırdığı isimler sadece tesadüfî bulunan isimlerdir. Israrla oturup düşünmez bu isimler için. Herhangi bir gazetede, bir ilanda, okuduğu bir kitapta karşılaşır bu isimlerle. Sonra bir bakarız ki Gail'in yeni ismi olmuş okuduğu ya da duyduğu herhangi bir isim. *"...“Zarpandit antik bir isim, diye açıklamaya girişti anlık bir durgunluktan sonra 'Her gece ay doğarken tapınılan hamile bir Asur tanrıçası. Gümüş ıslıtısı anlamına geliyor..."⁸⁸⁹*

⁸⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.128

⁸⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.37

⁸⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.29

⁸⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.33

Bir işe başvurduğunda da ismini değiştirir. Gazetede gördüğü bir takımın eksik olan oyuncusunu kafasında tip olarak canlandırır ve onun ismini kullanır. Helen Lehman adlı kadının sorusuna cevap verirken endişelidir. Her şeyin anlaşılmasından korkar.

“...Üst dudağının sol tarafında kahverengimsi bir kakao izi olan bu siyah saçlı, tombul kıza şüpheyle baktı Helen. “Gartheride,” dedi Zarpandit sesi biraz titreyerek...”⁸⁹⁰

Sonraki günler, haftalar ve aylarda yeni ismiyle beraber dolambaçlı kaygı dünyasını yenmeye çalışır. Ancak bu isimlere sığınma hiç bitmeyecektir.

“... Feminist saksakağan Zarpandit, şovenist domuz Zarpandit, saf masa örtüsü Zarpandit, terapiye giden Debra, atik tetik mektupçu Gartheride ve kamuflaj altındaki diğer bir sürü alakasız ismi, sürekli çarpışan düşman benliklerinin hepsi düşe kalka, hayret verici bir biçimde, mucize eseri kendilerine sıcak ve güvenli bir yuva buldular, birer isimden başka bir şey olmayan insanların özel mektuplarına cevap veren bir isimden ibaret olan bu yardımcı kadın rolünde. Böyle kaçak güreşmek ona çok iyi gelecekti. Gerçekle hayalin sükûnetle birbirine karışmasını seyretmenin verdiği rahatlık, sürekli değişen isimlerle çevrili olmanın verdiği rahatlık, daima birbiriyle zıtlaşan iki farklı sesle aynı anda konuşmanın verdiği rahatlık, ismini kırık bir oyuncak gibi atmanın, daima endişeli ellerde eskiden olduğun şey olmamanın verdiği rahatlık... Dolambaçlı kaygı dünyasıyla başa çıkmasına yardımcı olan işte bu kargaşaydı. İki kutup arasında serbestçe salınma fırsatını ele geçirmek çift kutuplu sarkacını durultmuştu. Ne de olsa bazen tedavi özde hastalıkla aynı olabilir, tıpkı panzehirin, zehirin ruh kardeşi olması gibi...”⁸⁹¹

Sürekli olarak başkalarının ismini kullanan Zarpandit kulağına hoş geldiği için bundan sonrada GAIL adını kullanmaya karar verir. İlena ve Gartheride isimlerini kullanmayacaktır. Onlar zaten başkalarına ait isimlerdir.

Gail ismini seçtikten sonra artık sığınacak başka şeyler arar. Bu defa daha ilginç bir savunma mekanizması geliştirir. Saçına kaşık takarak gezer. Bunu, kendisine verilen isimlerin silinip yerine yenilerinin konulabileceğini anımsatması için yapar. Tabii ki derin ve bozuk psikolojisinin sonucudur bu yaptığı. *“...Metaforik zeval kaşığı daireler çizerken, bundan böyle giysisinin bir yerine, belki de dalgalı saçlarına gerçek bir kaşık ilişirme fikri geçti aklından. O kaşık ona yamayan her ismin silinebileceğini yerine başka bir ismin harflerinin konulabileceğini hatırlatacaktı daima...”⁸⁹²*

O hastalığının azdığı zamanlarda ne yaptığını bilmez bir haldedir. Böyle anlarında zaman birden duruverir. Onu en çok ürküten de budur. Kendine geldiğinde felaket anını yaşar. *“...İşte her şey buraya kadar. Şahsi özellikleri arasında obsesif*

⁸⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.68

⁸⁹¹ Şafak, a.g.e., s.72

⁸⁹² Şafak, a.g.e., s.73

*kompulsif bozukluk, panik atak ya da sosyal fobi ve benzerleri olan biri için her şeyin bittiği, zamanın durduğu felaket anı...*⁸⁹³

Öylesine çekingen, kendine karşı güvensizdir ki bazen yaptıklarını döne dolaşa sorguladığı için hatasını telafi edemez. Hatta işin içinden yardım olmadan çıkamaz. Nihayetinde Debra'yı görebilmek için gittiği yatakhane bu çok derin yaşar.

*"...Başka birinin yatakhaneğine girmek için kendi kimlik kartını kullanabileceğini düşünmekle ne büyük enayilik yapmış olduğunu anlayınca yüzü yandı. Kimse ona inanmazdı, hem biri inansa bile o özel kişi, onun içeri girme gayretlerine tanıklık eden bu kızlardan biri olamazdı. Doğruyu söyleyebilirdi elbet, onlara bir arkadaşını ziyaret etmeye geldiğini anlatabilirdi ama kızlar ziyarete geldiğine göre neden kendi kartıyla içeri girmeye çalıştığını sorarlardı muhtemelen..."*⁸⁹⁴

Girdiği her grupta olduğu gibi Debra ve arkadaşları tarafından da bozuk psikolojisi keşfedilir. Onun içinde kopan fırtınaların farkında olan bu insanlar onunla ilgili kararlar da alırlar. Tabii ki bu kararlar onun yararınadır.

*"...Zarpanidit'in daimi bir üye olacağı anlaşıldığında Debra Ellen Thompson'un başını çektiği grubun önde gelenleri, onun utangaçlığını, asosyallliğini ya da topluluk içinde kendini ifade etmesini engelleyen her neyse onu bir yenebilse dışa vuracağı çok şey olduğuna ve bu yorucu bilinçlendirme sürecini ateşleyecek..."*⁸⁹⁵

Utangaçlığı ve asosyallığı tescillenen Gail grup tarafından daha çok okumaya yönlendirilir. *"...En iyi yakıtın 'kitaplar' olacağına oy birliğiyle karar vermişti. Bugünden tezi yok Zarpanidit daha fazla okumalıydı!..."*⁸⁹⁶

Daha sonraki dönemlerde bu gurubun lezbiyen olan lideri Debra ile farklı bir ilişkiye girer. Ama Debra'nın rahatlığını, ne olduğunu, tercihlerini rahatça söylediği gibi, o bunu yapamaz. Zaten onun kadar güçlü bir kişiliği yoktur. Zarpanidit diğer adıyla Gail kim olduğundan bile emin olmazken, tercihlerinin de ne olduğunu tercih etmemeyi yeğler.

*"...Ama Zarpanidit için bunu söylemek yapmaktan kolaydı. Kim olmadığından emin değildi. Heteroseksüellikle homoseksüellik arasında bir seçim yapmak onun için bir manaya gelmiyordu. Mümkünse tercihte bulunmamayı tercih ederdi. Mümkünse yolun iki tarafından da dışlanan yedinci çizgi olmayı, çivit mavisinin kaderini izlemeyi..."*⁸⁹⁷

⁸⁹³ Şafak, a.g.e., s.39

⁸⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.44

⁸⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.37

⁸⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.47

⁸⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.56-57

Çocukluğundan hatta bebekliğinden gelen bir süreç olan intihar fikri, ilk denemede başarısız olur. O kendisine zorla yemek yedirilmesine bir tepki vermek istemiş, ancak çok daha farklı ve tehlikeli bir şey keşfetmiştir... İntihar.

“...İlk anısının genel çerçevesi zihninde daima tazeydi. Çünkü bu hayattaki ilk anısı aynı zamanda ilk intihar girişimiydi. Mutfağı hayal meyal hatırlıyordu, masanın üzerinde duran kâsedeki kusmuğumsu püreyi, çenesindeki püremsi kusmuğu ve başka başka detayları. Annesinin göz alıcı siyahlıkta ve yumuşaklıktaki saçlarının halesini, hüzünlü gülümlü bir adam olan babasını ve o: sıralarda artık kim olduğunu unutmaya başlamış olan büyükbabasını, derken annesinin kâsedeki ne idüğü belirsiz bulamacı ağzına tıkaladığını, kendisinin de sürekli geri püskürttüğünü hatırlıyordu. Annesi oldum olası berbat bir aşçıydı. Sonra babası ona yeni bir şey yedirmeyi denemişti, omletin tadı, enmiş yağ ve bir sosis parçasının ağır kokusu, baharatlı, sıcak, geri çıkarılamaz, yutulamaz, bebek boğazının bir yerlerine yapışmıştı...”⁸⁹⁸

İkinci denemesi de başarısız olur. Ancak bu işten asla vazgeçmeyecek, romanın sonunda isteğine kavuşacaktır.

“...Gözlerini açtığı anda karşısında öfkeden köpürmüş annesini gördü. Annesi onu kollarından tutmuş, meyveye durmuş bir ağaç gibi silkeliyordu. Bari armut ağacı olmasa diye umut etti. Ortalık böyle velveleye verilince konsantrasyonu paramparça oldu. Tutamadığı nefesi geri verip ağlamaya başladı. Neden bu kadar zordu ölmek?...”⁸⁹⁹

Doğum günlerinden nefret eder. Aslında çok kalabalık olan ortamları sevmez. İnsanların o tür ortamlarda zorla eğlendiklerini düşünür. Ve *“...Hayatta insanın eğlenmeye mecbur tutulmasından daha bunaltıcı bir şey olmadığı sonucuna varmıştı...”⁹⁰⁰*

19 yaşında, Massachusetts doğumlu, yarı Yahudi, kendi gibi ailesinde de psikolojik sorunları olan Gail, bir psikoloğa gitmek zorunda kalacak kadar hastalığının ilerlediğini kabullenir. Orada kendisiyle ilgili bilgileri son derece rahat ve seri bir şekilde cevaplar. Bu soruların içinde ailesini de ilgilendiren soruların cevaplarından öğrendiğimiz kadarıyla, ailede psikolojisi bozuk olan çok akrabası vardır. Bu da onun rahatsızlığının genetik olduğunu gösterir. *“...Bu şevkle bir dizi şahsi soruya hızla cevap verdi, yaşı (19), doğum yeri (Massachusetts), dini/etnik kökeni (yarı Yahudi ama Yahudi olan annesi değil babası olduğundan Zarpandit bütün itibarıyla bunun kendisini ne yaptığını bilmiyordu), kullanmış olduğu ilaçlar (içebilmek uğruna boğazı ağrıyormuş gibi yaptığı leziz bir öksürük şurubu ama adını hatırlayamıyordu), çocukluk hastalıkları (boğaz ağrısı), kalp sorunu (yok), aile tarihinde yinelenen genetik hastalıklar (çeşitli kanserler), ailede akıl hastalığı olup olmadığı (paranoyak şizofren ırkçı bir amca vardı, hayatının son on senesinde ne zaman bir bankanın önünden geçecek olsa yolun karşı tarafına geçerdi, yüzlerinde maske, ellerinde silah taşıyan kaslı zenci hırsızlarla karşılaşmaktan müthiş korktuğu için — korkudan ziyade bastırılmış bir fanteziydi bu Zarpandit’e göre ya neyse;*

⁸⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.48

⁸⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.53

⁹⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.52

*sonra bir de lokantalarda su içemeyen kuzeni vardı çünkü günün birinde biri çıkıp da onu zehirlemeye kalksa bu yöntemi izleyeceğine inanıyordu...*⁹⁰¹

Gail hasta bir kişiliğe sahiptir. Ömer onun evlendikten sonra değişeceğini düşünür ama durum çok daha kötüye gider.

*“...Mesele Gail’di. Geçmişte pek çok kereler, son zamanlarda da gittikçe artan bir sıklıkla gözlerinin önünde hüzne kapıldığını görmüştü Gail’in...”*⁹⁰²

Aşırı hassastır. Hastalığının da vermiş olduğu bu hassaslık günden güne artar. Etraftaki herkesin ve her şeyin altında bir şeyler arar. Küçük bir şey bile onu tetikler. Daha çok içine kapanır. Daha fazla karanlıklara dalar, kendisine ulaşamaması için çırpınır. Sanki böyle olmayı seviyor gibidir. Ulaşılmaya çalışıldığında karşıdakini resmen duvara toslatıyor, eşinin çabalarını boşa çıkarıyordu. *“...Böylesi zamanlarda aşırı hassaslaşıyordu. Dangalak bir siyasetçinin dangalak bir lafı, dünyanın bir yerinde sivillerin öldürülmesi, pencerenin önündeki ölü bir serçe... kalbini burkuyor, onu derin bir eleme sevk ediyordu. İlk başlarda Ömer, hüznünü kontrol ettiği müddetçe endişelenecek bir şey olmadığını düşünmüştü. Ama zamanla bunu kontrol edemediğini fark etti. Ne zaman onu neşelendirmeye çalışsa bir duvara tosluyordu, arkasında bir oyuk, bir in, kendini kötü hissettiğinde çekildiği bir penah vardı bu duvarın ve oradan çıktığında daha da beter oluyordu. İşte Ömer’i her şeyden çok korkutan o saklı yerdi çünkü Gail bir kere oraya yuvarlandı mı peşinden içeri girmenin ya da onu dışarı çekmenin bir yolu olmadığını öğrenmişti artık. Onu daha da endişelendiren o meçhul mekânın kapalı olmaması, başka bir alana, varoluşsal bir yeraltı dünyasına açılan bir kapı olması korkusuydu. Geçmişin zehiriyle yüklü ve esrik, dipsiz bir azapla düşüyordu Hades’in derinliklerine Gail. Oradan geri geldiğinde ise tam tersine öyle enerjik ve cüretkâr oluyordu ki, son birkaç gündür ne halde olduğunu kimseler tahmin edemezdi...”*⁹⁰³

Gail’in ölümüne sebep olan İstanbul’daki intihar girişiminden önceki intihar girişimi Ömer ile beraber taşındıkları yeni evlerinde gerçekleşir. O sıralar her şeyi kafasına takacak kadar hastalığı ilerleyen kadın, gördüğü bir bitki yüzünden hüznlenir ve pencereden atlamaya karar verir. Ancak komşuları tarafından engel olunur.

“...Sonraki Noel’de pralini deneyecekti. Ama şimdi dışarıdaki sulusepken karı seyretmekten ziyade, soğuşun keskinliğini anında hissedebilmek için cama yaslandığında başka, bambaşka bir şey yapmaya karar verdi: ölmeye. Arka taraftaki üçüncü odanın pencereleri, komşu binaların çevrelediği kuytu, loş bir avluya bakıyordu. Avlunun ortasında yapraklarının çoğunu serin yele teslim etmiş bir bodur ağaç vardı. Ama belki de haşın dış koşullarla pek alakası yoktu kurummasının, içinden, kendisinden kaynaklanan bir şeydi. Bitki onu hüznlendirdi. Pencereyi açıp vücudunu dışarı çekerken kimi bitkilerin de tıpkı kimi insanlar gibi içten içe kurduğuna emindi Gail. “Hanımefendi! Hanımefendi! Lütfen aşağı iner misiniz?”

⁹⁰¹ Şafak, a.g.e., s.59

⁹⁰² Şafak, a.g.e., s.294

⁹⁰³ Şafak, a.g.e., s.294

Hayır, ay ay durun! Öteki taraftan, yani merdivenlerden, lütfen merdivenlerden iner misiniz?”... ”⁹⁰⁴

Gail en sonunda Ömer’in ailesi ile tanışmak için gittiği İstanbul’da boğaz köprüsünden atlayarak intihar eder. Zaman kavramına karşı olan Ömer walkmanı sayesinde karısının düşüşünün zamanının şahidi olur... Düşüş 2,7 saniye sürer. İntihar tam olarak aşağıdaki gibi anlatılmıştır.

“...Sürülerinde kalamayıp tek başlarına uçan topal kuşlar... Aniden her şey çözünebilir izlenimi veriyor, alfabe çorbasında çığırından çıkmış harfler gibi bitimsiz bütünlerin kırık dökük parçaları. Aniden muazzam bir hızla düştüğünü hissediyor ve bir sonraki isminin ne olacağının artık önem taşımadığı çivit rengi bir boşluğa çekildiğini. Geride, zamanın çok gerisinde, cılız bir avuntu geçiyor Ömer’in zihninden. Ölmeyecek. Hayır, ölmeyecek. İnsanlar başkalarının ülkelerinde intihar etmez, burası onun vatanı değil. Peki, hiç vatanı oldu mu onun? Kim gerçek yabancı — bir ülkede yaşayıp başka bir yere ait olduğunu bilen mi yoksa kendi ülkesinde bir yabancı hayatı sürüp, ait olacak başka bir yeri de olmayan mı? Köprü denizden 64 metre yükseklikte. Ömer’in walkman’ında bir şarkı çalıyor. Şarkı üç dakika yirmi saniye ama tekrar tekrar çalınırsa sonsuza kadar sürebilir. Gail’in düşüşü sadece 2,7 saniye sürüyor...”⁹⁰⁵

ABED

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Aslında Faslı olan Abed, Amerika’da Pearl Sokağında 8 numaranın üçüncü katında Ömer ve Piyu ile kalır. O da diğerleri gibi okumaya gelmiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Abed fiziki olarak oldukça hoş biridir.

“...Kısa boyluydu, siyah, parlak gözleri, dalgalı koyu kıvılcı saçları ve çenesinde, alnındaki çatıklığı yumuşatan komik bir gamzesi vardı...”⁹⁰⁶

Hatta epeyce yakışıklı sayılabilen Abed’in tek kusuru daha doğrusu kendisinin önemseydiği şey, boyunun kısa görünmesidir.

⁹⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.303

⁹⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.345

⁹⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.91

“...Epeyce yakışıklı sayılırdı ve elbette görünümü için Tanrı’ya minnettardı, bir de azıcık daha uzun olaydı. Şu Leylek Ömer kadar uzun değil tabii, sadece birazcık daha... net olarak söylemek gerekirse on beş santim. Abed sırf on beş santim daha uzun olmadığı için kendisine karizma verebilecek her şeyin geniş bir alın, kıvrıcık saçlar, siyah çarpıcı gözler, hafif kemerli burun ve gamzeli çene onu topu topu, su buharı ve karbon monoksitten hidrojen yapmakta seryum oksit katalizörü kullanımı üzerinde çalışan bir ikinci sınıf doktora öğrencisi gibi gösterdiğini düşünüyordu...”⁹⁰⁷

Çenesinde ona farklı bir görüntü kazandıran bir gamzesi vardır.

“...Abed dişlerinin arasından nefesini içine çekti, gergin durumlarda âdeti olduğu üzere çenesindeki gamzeyi kaşıdı ve gamzeyi kaşımak yetmediğinde daima yaptığı üzere kıvrıcık saçlarından bir tutam alıp çektiirdi...”⁹⁰⁸

Normalde çok genç gösterir. Ancak anketlere verdiği cevaplar ve anketlerin sorularının karışıklığı onu olduğundan ya çok büyük ya da çok küçük gösterir.

“...Esasen genç bir adamdı, anketlerde “20–30 yaş arası” kutusuna karşılık gelecek kadar genç. Ne var ki karman çorman monologlarını yarım saatten fazla dinleyenlerin gözünde bu kategori bulanıklaşmaya başlar, “40–45 yaş arası” veya “60 ve üzeri” ile “reşit olmamış” arasında savrulurdu...”⁹⁰⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Abed çok konuşan, eleştiriyi hiç esirgemeyen, dürüst, her şeyi çok açıkça karşıdakine söyleme yetisine sahip ancak çok memnuniyetsiz biridir. O tam bir mantık-merkeziyetçidir.

“...Yine de konuşmamayı başardığı nadir durumlarda, konuştuğu zamanlardakinden çok daha genç görünürdü. Tenkide bir başladı mı düşünceleri bütün - alternatif rotaları ve gizli geçitleri bir kenara bırakıp, dosdoğru onun gördüğü şekliyle meselenin özüne yönelirdi. Böylesi bir “dosdoğru doğruculuğun” iki etkisi olduğu söylenebilir. Birincisi, nice insanın aksine Abed daima dürüsttü, ruhunun bodrum katında söylenmese-daha-iyi-olacak sözleri çürüyüp kokmaya başlayana kadar depoladığı memnuniyetsizlik kutuları yoktu. Hem kelimenin ikinci anlamıyla da doğrucuydu; mantığı dümdüz ilerleyip tam hedefe kilitlendiğinden yaklaşımları fazlasıyla çizgisel, mantık-merkezci ya da Gail’in ara sıra hatırlattığı gibi fazla fallagosantrik oluverirdi...”⁹¹⁰

Abed çok dindar bir Faslıdır. İnançları gereği asla içki içmez. Ömer’in içtikten sonraki halini toparlamak zorunda kalır. Ancak son derece anlayışlıdır ve Ömer’e acır. Çünkü bu durum hem insanların içine girdiği zavallılığı gözler önüne serdiği için, hem de inancı gereği yanlıştır

⁹⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.20

⁹⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.8

⁹⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.14

⁹¹⁰ Şafak, a.g.e., s.14

“...“Hadi artık kapatacaklar burayı.” Gergin, kaçamak bakışlarla etrafı süzen Abed bir yandan arkadaşını dürtüklerken bir yandan da garsonla göz göze gelmemeye çalışsa da pek başarılı olamadı. Ayyaşın yanında ayık olmak kadar bezdirici bir şey olmadığı sonucuna yanmıştı. Ne de olsa ayyaşların sabaha her birini unutacakları envai çeşit saçmalığı yapmaya hakkı vardı, hâlbuki ayıkların. Dâhil olmadıkları halde dışında kalamadıkları bu maskaralığı ıstırapla seyretmekten başka çareleri yoktu...”⁹¹¹

Amerika’ya biyoteknoloji mühendisliği okumak için gelmiş bir Faslıdır. Ev arkadaşlarından Piyu’nun asıl adı Joaquín’dir, ama nedense kendisine Piyu denmesini tercih eder. Ömer ister istesin ister istemesin ona da Omar diye hitap edilmektedir. Bu yüzden ismin insanın sahip olduğu en önemli şey olduğunu düşünen Abed, diğerleri gibi isminde asla değişiklik yapılmasını istemez, kendisine dosdoğru böyle hitap edilmesinden yanadır. Bu hareketinde son derece kararlı davranır. “... Arap görünüşlü olan Faslıydı. Adı Abed’di ve kendisine tam da böyle hitap edilmesini istiyordu. O da aynı üniversitede, biyoteknoloji mühendisliğinden diploma almaya çalışıyordu...”⁹¹²

Faslı olan Abed son derece garip bir aksana sahiptir. Konuştuğu dilin gırtlak yapısıyla uyuşmayan İngilizce onun ağzından pervasızca savrulan bir aksan olarak çıkar. Son derece iyi bir dosttur. Bütün bir gün Ömer’in anlattıklarını dinlemiş, onun sarhoş haline katlanmıştır.

“...“Yeterince özetlemedin mi? Beş saat oldu yahu. Hadi yürü, yaylan,” diye homurdandı kısa boylu olan. Adı Abed’di. İngilizcesi varla yok arasında pervasızca savrulan istikrarsız, koyu bir gırtlak aksanıyla maluldü. Kâh sırra kadem basıp tamamen kaybolan, kâh her heceden fırlayan bir tutarsız aksan...”⁹¹³

Onun için barlar, kasvet yuvası batakhanelerdir. Orada öldürülen vakte çok içi yanar.

“...Hemen ardından konuşmaya başladı ayık olan, kelime ve buğu bulutları koyuvererek kolay kolay kapanmayan ağzından: “Tam beş saattir beni cebren esir tuttuğun barın ismine dikkat ettin mi, dostum? Hani belki merak etmişsindir o kasvet yuvası batakhanelerin adını diye soruyorum. Ömrü hayatımın beş kıymetli saati gitti ya!” diye söylendi Abed burnunu çekerek Gülen Saksagan...”⁹¹⁴

Abed Ömer’in karısı olan Gail’i hiç sevmez. Onun sadece bir Yahudi olması değildir sorun. O Gail’in hasta kişiliğini de alttan alamayacak kadar sevmez kadını. Bu yüzden Ömer’in ona âşık olmasına bir türlü anlam veremez. Nasıl olur da böyle kaçık biriyle evlenmiştir diye sürekli Ömer’i sorgular durur. “...”Hayatımıza balıklama dalan en acayip kadın o ve şu evlerde uyuyan şu insanlar hanımefendi

⁹¹¹ Şafak, a.g.e., s.8

⁹¹² Şafak, a.g.e., s.95

⁹¹³ Şafak, a.g.e., s.8

⁹¹⁴ Şafak, a.g.e., s.11

tanıma fırsatını bulabilselerdi eminim hayatındaki en acayip kadın da o olurdu”... ”⁹¹⁵

Normalde içenin sarhoş olduğu ortamlarda Abed daha çok sarhoş olmuş gibi hiç durmadan konuşur. Birinin aşırı miktarda içki içmesi tamamen düğmesine basılmış bir robot gibi eleştiri bombardımanına başlamasına neden olur. Aslında içkiyi toplum aksaklığı olarak görür.

“...Ne de olsa Abed oldum olası böyleydi, hep dırdırcı, laflarıyla dinleyicilerinden ziyade kendisini gaza getiren ateşli bir kışkırtıcı. Daha beteri alkoliün üzerindeki etkisiydi — yan etkiden ziyade, bir nevi yan bakma-etkisiyle alkol Abed’in içindeki hüsrana uğramış hatibi açığa çıkarıyordu sanki. Zira Abed ne zaman yanındaki birinin aşırı miktarda içki tükettiğine tanıklık etse, düğmesine basılmışçasına, toplum çapındaki aksaklıkları eleştirme iştahı ve tutkusuyla geçerdi atağa...”⁹¹⁶

Abed bir aksaklık gördüğünde dilini tutamayanlardandır. Çok fazla konuşur. Hele çözüme ulaşılamayan durumlarda çok daha bunaltıcı olur. Çünkü artık şikâyet etmeye ve üstelemeye başlar.

“...Abed de asimetrik her şeyi anında düzeltme arzusunu dizginlemekte güçlük çekiyordu. Ancak onların aksine Abed’in müdahaleleri fizikselden ziyade safi sözeldi. Hataları düzeltmenin başlıca yolu konuşmak ve şikâyet etmektir onun için. Ve şikâyetlerinin saptadığı meseleleri çözemediğini gördükçe daha da çok şikâyet ederdi...”⁹¹⁷

Abed inançlarına öyle bağlıdır ki, onun içmemesi etraftakiler tarafından çok yadırganır. Hele çok zor ya da çok güzel anlarında bile ona içki içiremeyen arkadaşları bu durumu garip bulurlar.

“...Sen hiç içmezsin ki! Aman ya, Abed! Kız arkadaşının seni Fas’ta hala beklediğini öğrendiğin gün içmedin...”⁹¹⁸

Onun için söylenen hiçbir şey inançlarından daha önemli değildir. Çok istikrarlı, kendinden asla taviz vermeyen biridir. Söylenen hiçbir söze kulak asmaz, hiçbir hakareti de kaile almaz. Onun bu konudaki cevabı her zaman hazırdır.

“...Ben gerçekten de örümcek kafalıyım. Tarantula filan. Ama bu benim için bir hakaret değil. Hem de hiç değil, çünkü benim kitabımda tamı tamına “dini bütün” manasına geliyor. Ben dini bütün bir Müslüman’ım, hâlbuki sen yoldan çıkmış bir Müslümansın...”⁹¹⁹

⁹¹⁵ Şafak, a.g.e., s.12

⁹¹⁶ Şafak, a.g.e., s.13

⁹¹⁷ Şafak, a.g.e., s.13

⁹¹⁸ Şafak, a.g.e., s.16

⁹¹⁹ Şafak, a.g.e., s.18

Abed son derece dindar bir Müslüman'dır. Dininin gereklerini çok iyi bilir. Alegre'nin doğum günü yemeğinin bir tanışma yemeğine dönüştüğü Çin lokantasında, Abed kendine özgü inançlarını ve Ramazan ayını anlatırken herkes onu tatlı tatlı dinler.

*"...Abed böylesi bir ihtiyatla, malumatı dinsel değil de kültürel bir seviyede tutarak, Ramazan ayından bahsetmeye başladı. Bu ay boyunca yapılabilecek yemekleri, pidelerin mis gibi kokusunu gün boyu oruç tuttuktan sonra en basit bir zeytin ya da hurmanın bile nasıl lezzetli geldiğini anlattı. Sonunda da bütün bu işin temelde yemekten uzak durmak gibi görünebileceğini ama aslında daha soyut olduğunu, temel amacın hırsı ve arzuyu bastırıp sabretmeyi öğrenme olduğunu belirtti. Diğerleri onu dikkatle dinerken, tatlı tatlı anlatıyordu..."*⁹²⁰

Çok iyi bir dosttur. Arkadaşları için bir şeyler yapamadığında oldukça üzülür. Onları üzgün görmek ise onu en çok yıpratın şeydir.

*"...Gail'in onun yeniden içkiye başladığını görünce ne diyeceğini merak edip, bu akşam bunu engelleyemediği için kendini suçlu hissetti. Derken, önce Ömer, sonra Gail ve giderek teker teker hepsi için endişelenmeye başladığını hissetti..."*⁹²¹

Geveze sayılabilecek kadar çok konuşan Abed, sakın kişiliği ile uyuşmayan bir korku filimi hayranıdır. Üstelik bu filmleri izlerken asla rahatsız olmaz normal bir şekilde televizyonun önünde uyuya kalır. Onu ömür boyu yalnız bırakmayacak bir de hastalığı vardır. Saman nezlesi. Bu yüzden kültürüne de çok uzak olmayan bitki çayları onun sürekli başucu ilaçlarıdır.

*"...Bu safhada başka şeyler öğreniyordu. Abed mesela. Ömer tabii ki onun tahammülfersa geveze olduğunu, deste deste itirazlar, yorumlar ve neredeyse her konuda bulup çıkardığı atasözleriyle dolup taşıtığını bilmiyordu. Tuhaftır o kadar konuşmak günün sonunda hiç de bitkin düşürmüyordu onu. Her gece huzur içinde uyumak için neredeyse iki korku filmi seyredecek enerjiyi buluyordu kendinde. Genellikle ikinci VHS'nin ortasında bir yerlerde kanepenin üzerinde uykuya d alıyor, filmdeki karakterler birbirinden beter ölümlerle telef olurken huzur içinde horluyordu. Gök gürültüsünü andıran horlamasına gelince, Abed'in hafif kemerli burnunun hayatına getirdiği bir diğer müşkülattı sanki. Hayatı boyunca müzmin saman nezlesinden mustarip olduğundan geçmiş, şimdi ve geleceği burunun boyunduruğu altına alınmış gibiydi. Vicks, nane buharı, nefes açıcılar, burun spreyleri... Ve niceleri için bir şey ifade etmeyecek daha bilimum ilaç Abed'in kadim dostlarıydı..."*⁹²²

Abed, sevdiği kız evleniyor diye hayal kırıklığına uğramıştır. Hele onun kuzeni ile evlenmesi acısını kat be kat artırır. Çünkü o son derece sadık bir âşıktır.

⁹²⁰ Şafak, a.g.e., s.147

⁹²¹ Şafak, a.g.e., s.22

⁹²² Şafak, a.g.e., s.97-98

“... “Safiye’yi beklemeyi tercih ediyordum. Onun da aynı şeyi yapacağını düşünüyordum...” “Dün annem aradı. Safiye evleniyormuş. Bil bakalım damat kim: kuzenim! Önümüzdeki yaz muhtemelen evlerine gidip onları tebrik edeceğim. Atasözünün dediği gibi: ‘göz görmeyince gönül katlanırmış. “Ama o zaman bu atasözü yanlış... “Evet...” Abed’in sesi alçaldı. “Bazen yanılıyorlar” ...”⁹²³

PİYU (Joaquin)

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Aslında bir İspanyol olan Piyu, Amerika’da Pearl Sokağında 8 numaranın üçüncü katında Ömer ve Abed ile kalır. O da diğerleri gibi okumaya gelmiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Görüntüsü son derece sevimli olan Piyu, Ömer ile ilk tanıştırıldığında şöyle tarif edilmiştir; “...Diğerinden biraz daha uzun ve çok daha cüsseli, hatta tombuldu. Yuvarlak gözlüklerinin ardındaki uysal gözleri elaydı ve gamzeli, neredeyse kıpkırmızı yanakları ya şeker hastalığına ya da kronik utangaçlığa delaletti...”⁹²⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ömer’in Amerika’daki ev arkadaşlarından olan Piyu, Abed kadar belirgin bir kişiliğe sahip değildir. Son derece uyumlu, sevimli, tam bir terazi gibi ortamın dengesini korumaya çalışan bir İspanyol’dur. Asıl adı Joaquin olduğu halde bilinmez bir sebeple kendisine Piyu denmesini ister. Tufts Dış Hekimliği Okulu’nda burslu olarak okur. Yani o da diğerleri gibi bu ülkeye okumak için gelmiştir. “...Kendilerini tanıştırdılar. İspanyol görünüşlü olan İspanya’dan Gelmişti. Adı Joaquin’di ama nedense kendisine Piyu denmesini tercih ediyordu. Tufts Dış Hekimliği Okulu’nda bursluydu...”⁹²⁵

Tam bir temizlik hastasıdır. Düzen onun hayatının ayrılmaz bir parçası, hijyen ise saplantısıdır. “...Öteki çocuk, Piyu hakkında da öğrenecek şeyler vardı. Mesela temizlik ve hijyen saplantısı. Başkalarından çoktan umudu kesmiş gibi bütün temizliği kendisi yapıyordu, bu ilk bakışta iyi görünse de uzun vadede bezdiriciydi. Bir hav, bir kırıntı, bir kırpık... yere düşer düşmez Piyu temizlemeye başlıyor,

⁹²³ Şafak, a.g.e., s.297

⁹²⁴ Şafak, a.g.e., s.91

⁹²⁵ Şafak, a.g.e., s.95

etraftaki herkesi terörize edip kendilerini pis domuzlar gibi hissetmelerine yol açıyordu...”⁹²⁶

Bunların yanında sivri şeylere karşı da tuhaf bir fobisi vardır. Özellikle bıçaklar onun korkulu rüyasıdır. Dişçilik okuması bu konudaki tutarsızlığı olarak yorumlanabilir. Çünkü Ömer’in aklına gelen bu soruya cevap bile vermek istememiştir. “...*Saplantısına ek olarak sivri şeylere karşı gayet tuhaf bir fobisi vardı. Değil dokunmak bıçak görmeye bile tahammül edemezdi. Mutfakta çok az bıçak olmasının, yiyeceklerin çoğunun çubukla ya da kaşıkla yenmesinin sebebi de oydu. Dişçilik mesleğini nasıl icra edeceği sorusunu ona soracak kadar yakın hissetmemiştir Ömer ilk başta kendini; nihayet sorduğundaysa Piyu’nun bundan rahatsız olduğunu hissetti. Piyu temizlik ve düzeni sadece mutfakta değil hayatının her alanında seviyor, her ne pahasına olursa olsun her şeyi kontrol altında tutmaya çabalıyordu...*”⁹²⁷

Piyu, Abed gibi dini bütün biridir. İnançları konusunda Abed kadar istikrarlı olmasa da son derece inançlarına düşkün bir Katolik’tir. Abed ile farklı dinlere mensup olmalarına karşın çok iyi ev arkadaşı ve dostturlar. İnançları konusunda birbirlerini asla alt etmeye çalışmazlar. Piyu garip bir şekilde Tanrı’ya yakın olmaya çalışır. Bu yüzden her zaman en yüksekleri tercih eder. “... *Ömer onun üçüncü katta yatmayı tercih etmesinde bunun bir etkisi olup olmadığından emin değildi ama sanki Tanrı’ya mümkün olduğunca yakın olmak istiyordu. Dini bütün bir Katolik’ti...*”⁹²⁸

Piyu son derece hassas ve düşünceli bir çocuktur. Sevdiği insanın mutluluğunu kendininkinden daha çok düşünür. Sevdiği kız Alegre ile evlenmeyi çok istediği halde onu incitmekten çekindiği için hiçbir şey yapamaz.

“...*“Belki de haklısın,” dedi Piyu çaresizlikle omuzlarını düşürerek. “Belki sonuçlarından korkuyorum. Ama kendim için değil. Alegre için endişeleniyorum. Onunla evlenmek istiyorum ama onun için en uygun erkek ben değilsem ne olacak?”...*”⁹²⁹

ALEGRE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Meksika kökenli-Amerikalıdır. Diğerlerine göre yerlidir. Ancak o da Amerika’da yabancılık çeker. Aslında onunki yabancılıktan ziyade yalnızlıktır.

⁹²⁶ Şafak, a.g.e., s.98

⁹²⁷ Şafak, a.g.e., s.98

⁹²⁸ Şafak, a.g.e., s.98

⁹²⁹ Şafak, a.g.e., s.297

“...Kurşuni gözleri olan genç bir Meksika kökenli-Amerikalıydı, adına hiç benzemeyen:Alegre,yani Neşe!...”⁹³⁰

Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick’in muayenehanesinde çalışmaktadır. Onu bazen burada, sıklıkla da erkek arkadaşı Piyu’nun, Pearl Sokağı 8 numaranın üçüncü katındaki evinin mutfağında yemek pişirirken görürüz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Son derece sağlıklı bir görüntüye sahiptir. Debra ilan için gelen Alegre’ye kapıyı açtığı anda o şöyle tarif edilir;

“...Aşırı zayıf, ufak tefek, gözlerinin altı torbalı Katolik bir kız ...”⁹³¹

Yine bir başka yerde bu defa Ömer’in anlattığı Alegre şöyle tarif edilmiştir.

“...Dini bütün bir Katolik’ti, kız arkadaşı Ondan da fazla.harika bir aşçı olmasına rağmen çöp gibi ince, derin, kurşuni gözleri olan genç bir Meksika kökenli-Amerikalıydı, adına hiç benzemeyen:Alegre,yani Neşe!...”⁹³²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Küçük yaşta anne ve babası ölen Alegre, ABD’de doğmuş, sevginin boğucu bir şekilde verildiği, son derece birbirine bağlı bir aileye mensuptur. Aile tarafından bu kadar çok önemsenmek her ne kadar güzel olsa da bir süre sonra Alegre’yi bunaltmaya başlamıştır. Fakat aile büyüklerinin geçmişte yaşadığı zorluklara saygısızlık göstermeyecek kadar asil ruhlu olan genç kız, bu durumu hatırlarken bile üzülür. Asla onlara karşı haksızlık etmeyi göze alamaz. Hatta son derece hassastır. Kendisinin onlar kadar acı çekmemiş olması bile onu yaralar.

“...ABD’de doğmuş ve büyümüş beşinci kuşağa dâhil olan Alegre’nin geçmişi, şimdisi ve geleceği bir süreklilik hissi içinde birbiriyle kaynaşıyordu zira o da, kendinden küçük kuzenleri de büyüklerin çektiklerine benzer zorluklar yaşamamışlardı. Ne var ki içinde fazlaca acı çekmiş çok fazla insanın bulunduğu bir ailede acı çekmemiş biri olmak kadar acı bir şey yoktur. Aradaki eşitsizliği insanın kendi ailesi kapatır. Müdahalelerinde iyi niyetliydiler kuşkusuz. Ama iyilik yapma niyeti, iyilik yapmakla karıştırılmamalıdır. Aynı şekilde, birini mutlu etmek için safça ve samimiyetle alınan özel bir hediye, onu ille de mutlu etmeyebilir. Sebep, sonuç değildir, saf mantığın temel çıkarımları açısından niyetiniz ne kadar rafine olursa olsun...”⁹³³

⁹³⁰ Şafak, a.g.e., s.98

⁹³¹ Şafak, a.g.e., s.122

⁹³² Şafak, a.g.e., s.98

⁹³³ Şafak, a.g.e., s.138

Son derece iyi bir aileye mensup olan Alegre, anne ve babasını bir trafik kazasında kaybettiğinde sekiz anne ve sekiz baba kazanır. Ancak asla anne ve babasını unutamaz. Bu onun gelecekte yaşayacağı en büyük sıkıntısıdır. Bir taraftan onların yokluğuyla uğraşırken bir taraftan da kendisine yöneltilen sevginin, şefkatin bunaltıcılığıyla boğulmamak için savaşı. “...*Tutkuyla çalışan bir aileye mensup olduğundan ne tutkulu ne de çalışkan olması gerekmişti. Doğumundan itibaren hep yanındaydı las tias, bir fısıltı mesafesinde. Onu ve küçük kuzenlerini koruyucu bir sisle sarmalamıştı şefkatleri — tatlı ve aşına bir şey olsa da sis sisti işte, öteyi görmeye izin vermezdi. Sonra Arizona’daki korkunç kazanın haberi Boston’a ulaştığında o ince sis göz açıp kapayana kadar Alegre’nin etrafına kenetlenmiş, kaya gibi sağlam bir sevgi, alaka ve düşkünlük zırhına dönüşmüştü. Hem annesini hem de babasını kaybeden Alegre takip eden senelerde teyzeleriyle halalarını tek tek ona ana babalık etmeye çalışacağını görecekti, zırhın miğferi olarak en başta da la Tia Piedad...*”⁹³⁴

Debra’nın yemek ve yardım ilanı için gittiğinde tarif edilen Alegre görüntü olarak da sağlıklı değildir. Dini bütün bir Katolik olan bu kız, Piyu adlı erkek arkadaşıyla da çok sorunlar yaşar.

“...*Kapıyı açan kadının Alegre hakkında hatırlayabildikleri isimleri birbirine benzeyen bir sürü teyzesi ve çeşitli sorunlar yaşadığı bir erkek arkadaşı olan aşırı zayıf, ufak tefek, gözlerinin altı torbalı Katolik bir kız olduğu. Günlüklerini yenilemeyi ihmal ederek Connie’yi daima hayal kırıklığına uğrattığı ama aynı zamanda yemek pişirme sırası kendisine her geldiğinde harika şeyler yaparak grup üyelerine ziyafet çektiği...*”⁹³⁵

Annesinin ölümüyle beraber aşırı bir ilgiye maruz kalan Alegre’nin bozuk psikolojisi de buna dayanır. Aşırı ilgi ve sevgi onu ne kadar bunaltsa da sesini çıkaramayacak kadar saygılıdır kendisi için yapılanlara. Minnettarlığını asla saklamaz.

“...*Ne gariptir ki annesinin, Alegre’nin edinmesini bu kadar çok istediği concha onun ölümüyle otomatik olarak belirivermişti. O günden beri, dışarıdaki hayatın ona bir ihtimal dokunabileceği bütün delikleri tıkamaya niyetli bir ilgi ve sevgi kalesinin arkasında yaşıyordu Alegre. Fazla geliyordu bu alaka. Bu aşırı sevginin onu boğduğunu asla itiraf edemezdi. Las tias o kadar yüce gönüllüydü ki onlarla mücadele edilemezdi. La Tia Piedad elektrikli mevcudiyetiyle öyle eşsiz ve kudretliydi ki ilgi yörüngesinden bir an bile çıkmanın mümkünü yoktu...*”⁹³⁶

Aşçılığı ile parmak ısırtan Alegre, tombul bir çocukluk geçirmenin travmasıyla sabitlenen blumia hastalığının pençesindedir. Bu yüzden kendi yiyemediği için başkalarına yemek yapar. Bu manada yardımcı da çok sever. Alegre kendi yemediği için başkalarına yemek pişirerek onları doyurarak rahatlamaya çalışır. Gördüğü her yemek ilanı için başvurur. Ancak bazen ruhunun derinliklerinde bu rahatlatma da eziyete dönüşür. Çünkü erkek arkadaşı Piyu bile onun hastalığını

⁹³⁴ Şafak, a.g.e., s.140

⁹³⁵ Şafak, a.g.e., s.122

⁹³⁶ Şafak, a.g.e., s.140

bilmemektedir. “...Ruhunun inşaatı dur durak bilmeden devam ederken ona gerçekten faydası dokunan bir şey vardı: başkalarını beslemenin zevki. Kate’in Çorba Evindeki evsizleri beslemekten memnundu, las tias, yani teyzeler ve halalar için sık sık yemek yapardı, Piyu’yu doyurmayı her şeyden çok severdi, tabii daima aç olan ev arkadaşları ve elbette Arroz vardı bir de. Alegre hiçbir yemek yapma çağrısını geri çeviremezdi. İşte otobüs durağındaki ilanı gördüğü sıralar aççılık tarihi kısaca böyleydi...”⁹³⁷

Alegre çocukluğundan gelen bir psikoloji ile yemek konusunda çok hassastır. İşte böylece tam anlamıyla bir yardım düşkünü olan Alegre ile Debra, Debra’nın vereceği bir parti için yardım ilanından sonra karşılaşır. Daha önceden yemek terapisi programından birbirlerini tanıyorlardır ama samimi değillerdir. Bu yemekten sonra çok iyi dost olurlar.

“...Bu ilanda Alegre’nin en çok ilgisini çeken büyük harfle yazılmış kelimelerdi: YARDIM ve YEMEK. Bu iki kelime zaten senelerdir bilinçaltının keşfedilmemiş derinliklerinde kusursuz bir ikili oluşturduğundan hiç tereddüt etmeden ilandaki telefon numarasıyla adresi bir kenara not etti...”⁹³⁸

DEBRA ELLEN THOMPSON

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Debra Kuzey Amerikalıdır. O da Gail gibi Amerika’da diğer arkadaşlarına göre yerlidir.

“...Debra Ellen Thompson, kimi Kuzey Amerikalıya has o korkunç aksanla — öyle abartılı ve kahredici bir aksandı ki bu, İspanyol diline karşı bilinçaltının keşfedilmemiş derinliklerinde kendilerinin bile farkında olmadığı bir tepki beslediklerini düşünmeden edemiyordu insan...”⁹³⁹

Yemek pişirmek için yardım ilanına gelen Alegre’nin yemek pişirdiği mutfak Debra’nın evinin en belirgin yeridir.

“...Alegre’yi soktuğu çivit mavisli mutfak duvardan duvara paketler, kutular, konserve kutuları ve kavanozlarla doluydu, gıda, gıda, gıda...”⁹⁴⁰

Debra aynı zamanda Amerika’da Mount Holyoke College Sosyal Hizmetler Bürosu’nda çalışmaktadır.

⁹³⁷ Şafak, a.g.e., s.117

⁹³⁸ Şafak, a.g.e., s.118

⁹³⁹ Şafak, a.g.e., s.316

⁹⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.123

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Alegre'nin gözünden anlatılan Debra, çok farklı bir görüntüye sahiptir. Kızıl saçlı, beyaz tenli, kocaman kulaklıdır.

“...Alegre'ye gelince karşısındaki hakkında tek hatırladığı, bembeyaz tenli, kocaman kulaklı, kıpkızıl saçlı, fazlasıyla asabi, Debra diye biri olduğu, saçının önündeki inek yalamış ters tutamın onu olduğundan daha cana yakın gösterdiği, yakın bir kız arkadaşıyla bazı sorunlar yaşadığı, artık onun tarafından seilmemeye dayanamadığı (ki Alegre bunun neden sorun olduğunu anlayamıyordu) ve belirsiz bir sebepten dolayı muz ya da çikolata yiyemediğiydi. Hepsi bu. Altı aydır paylaştıkları seanslar boyunca Alegre'nin bu kadına gösterdiği bütün ilgi bu kadardı...”⁹⁴¹

Yine bu defa da Gail'in gözüyle anlatılan Debra şöyle tarif edilmiştir.

“...Hemen önünde, saçları yeni biçilmiş çimenler gibi kısacık, meşe yaprağı gibi kızıl. İnce uzun bir kıza iliştilmiş iki devasa kulak vardı. Bu açıdan bakınca kızın yüzünün neye benzediğini tahmin etmek zordu ama lekesiz, bembeyaz boynu yenebilecek bir şey izlenimi veriyordu. Havuç kafa hararetle etrafını sarmış bir grup kızla konuşuyordu ve ara sıra hep birlikte bir kahkaha koyuveriyorlardı...”⁹⁴²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Debra feminist bir kızdır. Kendine bir gurup kurmuş ve bu konudaki düşüncelerini onlara empoze etmeye çalışır. Oldukça iyi bir hitap şekli vardır.

“...“Bize ne kadar sert saldırırlarsa o kadar sert karşılık vereceğiz. Hayli zamandır kadınlar histerik olmakla suçlandı, bu yüzden saldırıya uğradı, hedef gösterildi değil mi? Histeri dişiliğin diğer adıydı. Buna karşılık bazı kadınlar savunmada kaldı, bu hastalıkla alakaları olmadığını kanıtlamaya çalıştılar. Bazıları ise erkeklerin de histerik olduğunu kanıtlamaya uğraştı. Bunların hiçbirinin bize faydası dokunmaz. Ben bunun yerine kadınlara yöneltilen her suçlamayı can-ı gönülden benimsemeyi öneriyorum. Erkek egemen söylemin bütün hakaretlerini bile isteye kabul ettiğimiz anda bizi aşağılayacak gücü kalmayacak bu sistemin. Ne kadar basit ama aynı zamanda ne denli karmaşık olduğunu görebiliyor musunuz?”...⁹⁴³

O bir lezbiyendir. Bunu son derece rahat bir şekilde ifade eder. *“... Debra Ellen Thompson kendi ifadesiyle yerleşik bir lezbiyendi...”⁹⁴⁴*

⁹⁴¹ Şafak, a.g.e., s.123

⁹⁴² Şafak, a.g.e., s.38

⁹⁴³ Şafak, a.g.e., s.50

⁹⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.56

Ona göre lezbiyenlik, cinsellik ya da cinsiyet meselesi değil, daha soyut, zihinsel bir şeydir. “...Gezdikleri memleketteki yerlilerin dertlerini öğrenmeye heves eden, sonra da mezun olup eve döner dönmez hepsini geride bırakan turistlerden değildi. Dünya geçmişleri son derece şaibeli ama heteroseksüellikleri kesin eşlerle doluydu. Debra Ellen Thompson’a göre lezbiyen olmak esasen bir cinsellik ya da cinsiyet meselesi değil, daha soyut, zihinsel bir şeydi: **ZİHİN BERRAKLIĞI**. Böyle bir berraklığa kavuşabilmek için bir tercih yapmak gerekiyordu, kim olduğunu ayırt etmekten çok kim olmadığını ayırt etmek...”⁹⁴⁵

Güçlü bir karakter çizen lezbiyen Debra, istediği hayatı kuramamanın tedirginliğini üzerinden atamazken, Gail’in evlenip kendisini terk etmesi üzerine Alegre ile daha fazla ilgilenmeye başlar. “...Nicedir birlikte takılıyorlardı. Debra Ellen Thompson, Connie’nin hareketlerini taklit ettiğinde Alegre durmadan kıkırdıyor ya da Alegre teker teker las tias taklidi yapmaya başladığında Debra Elen Thompson içten, şen kahkahalar atıyordu. Birlikte iyi zaman geçiriyorlardı, tıpkı şimdi olduğu gibi. Aubrun Sokağında yaratıcı sandviçleriyle nam salmış bir kafeye girmişlerdi. İçerisi alışılmadık ölçüde sakindi, sadece birkaç müşteri vardı. Pencerenin önüne oturmuş çaylarını yudumlayarak okuma grubundakilerin dedikodusunu yapıyor, gelip geçenleri seyrediyorlardı...”⁹⁴⁶

Ancak Gail’e âşık olan Debra onun yokluğunda yeni arkadaşı Alegre’ye âşık olmuştur. Ona karşı sevgisini gösterince de çok büyük tepkiyle karşılaşır. Önce soğukkanlılıkla karşıladığı reddedilme bir süre sonra korkunç bir ağırlıkla gözyaşlarıyla beraber akmaya başlar. Artık tamamen reddedilmenin acısıyla baş başadır.

DEFNE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Defne Ömer’in İstanbul’daki eski sevgilisidir. O, İstanbul’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında fazla bilgi verilmemiştir. Sadece esmer bir bayan olduğunu öğreniyoruz.

⁹⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.56-57

⁹⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.316

“...İşte Ömer en çok böyle zamanlarda özlem duyuyordu eskilerde kalmış o koyu renkli, sıcak sevgilisine...”⁹⁴⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Defne Ömer’in Boston Üniversitesi’ne kabul edilmeden önce İstanbul’da çıktığı sevgilisidir. Aslında kendi çok kıskanç olan Defne, onu kıskandırmak için yalan söyler, ardından gerçeği söylese de Ömer’i inandıramaz. Onların sevgileri zaten rayından çıkmak üzereyken Defne yaptığı hatayı telafi edememiştir. Bir süre sonra ikna olmuş gibi görünmeyen Ömer ise artık onu aramaya cesaret edemeyecektir.

“... İronikti bir bakıma. İki yıldır çıkıyorlardı, ama son altı ayda alttan alta, ağır aksak ama istikrarla birbirlerinden kopmaya başlamışlardı. Önce miydi sonra mıydı tam bilemiyordu ama Ömer’in Boston Üniversitesi’ne kabul edildiğini öğrendiği gün civarlarında Defne’nin aşkı aniden epistemolojik bir kırılmaya uğramış, sonra bu kırılmadan iyice yoğunlaşıp derinleşerek çıkmış ve veda anı geldiğinde üzüntüsünü ikiye katlamıştı. “Neden daha önce gitmedin?” diye sormuştu tekrar tekrar. Bu “önce” için belirli bir tarih vermediği halde ikisi de bunun karşılıklı sadakatsizlikleri, artık alışkanlık halini alan ayrılmaları arasındaki nice dönemeçten herhangi biri olabileceğini ya da Defne’nin başka birinden hamile olduğunu itiraf ettiği, Ömer’in bebeğin babasını öğrenmek için ona haftalarca eziyet ettiği, onun Ömer’e sessizliğiyle eziyet ettiği, Ömer’in ona biraz daha eziyet ettiği, nihayet Defne’nin bebeğinin babasının ondan başka kimse olmadığını, onca zamandır bunu kıskandırmak için yalan söylediğini itiraf ettiği, Ömer’in ona hiç mi hiç inanmadığı, Defne’nin kendisine inanmadığı için onu asla affetmediği kürtaj sonrası döneminde olabileceğini biliyordu. O kavşakların herhangi birinde ayrılabilirlerdi ama şimdi değil, besbelli ki Defne şimdi ayrılmamaları gerektiğini düşünüyordu...”⁹⁴⁸

Özlemeyi ve beklemeyi çok iyi kavrayacak olan Defne, sevdiği adam hiç gitmeyecekmiş gibi ya da nasıl olursa geri döner gibi bir fikre kapılarak son zamanlarını onunla geçirir.

“...Yaz sonu gideceği kesinleştikten sonra kalan zamanı sanki o gitmeyecekmiş gibi davranarak birlikte geçirmişler, böylece Ömer’ in doktorasını yapıp geri döneceği şüpheli bir geleceğe dair planlar yapma ıstırabından kaçınmışlardı. Tıpkı güneşte kurumaya bırakılmış biberler ya da bir çocuğun sallanan dişi gibi, bu ilişkiyi uzun zamandır beklenen sonuna erdirme vazifesini Ömer’in ezeli düşmanına bırakmışlardı: zamana! “Biliyorum özlememeliyim ama özledim seni,” dedi Defne...”⁹⁴⁹

Ancak Defne’nin hesaplamadığı bir şey vardır. Ömer aslında onu tamamen terk etmiştir. Bunu duyumsadığında Ömer’i görmek üzere Amerika’ya gider. Fakat onun başka birine âşık olduğunu öğrenir. Hayal kırıklığı içinde İstanbul’a geri gider.

⁹⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.293

⁹⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.82-83

⁹⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.83

“...Boston’da onu bir arkadaşının arkadaşı karşılayıp, MIT yatakhaneğinde Ömer’in birkaç günlüğüne kalabileceği boş bir yeri olan başka bir arkadaşına götürdü...”⁹⁵⁰

LA TIA PIEDAD

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Dini bütün bir Katolik olan la Tia Piedad Meksika kökenli-Amerikalıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında sadece çok yaşlı olduğu, ama oldukça dinç görüldüğü üzerinde durulmuştur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Alegre’nin en büyük teyzesidir. Ona herkesten daha çok değer vermiş, ama bunun yanında onu en çok da bu teyzesi sevgisiyle bunaltmıştır.

Son derece yaşlıdır. Ama o tam bir savaşçı gibi yaşından çok daha güçlü ve akıllıdır. İnsanlar onun kaç yaşında olduğunu bile hesaplayamazken, o hala aileyi idare eden, daha doğrusu aileye hükmeden bir kadındır. Onun yaşıyla ilgili bilgiler son derece ayrıntılı ve uzundur.

“...Alegre’nin durumunda da Talihin ona bol bulamaç ihsan ettiği bir şey vardı: las tias, teyzelerle halalar! Önce en büyükleri vardı. Büyük büyük teyze, la Tia Piedad. La Tia Piedad hep vardı, herkesten ve her şeyden önce. Alegre için la Tia Piedad oldum olası seçilmiş, gizemli bir varlıktı, sonsuzluğun, geçmişin, şimdinin, geleceğin numunesi, başka bir boyuttan, besbelli kâinatın dışından kazara bu gezegene düşmüş yılmaz bir kadın savaşçı. Yine de la Tia Piedad hep buradaydı, bu dünyaya sıkı sıkı bağlı, kazık çakmışçasına. İkinci Dünya Savaşından ya da Sırbistan veliahdına yapılan suikasttan, San Francisco depreminden hatta İspanyol-Amerikan savaşından çok önce buradaydı. İlk ananas konservesi yapıldığı zamanlarda, Harley-Davidson motosikletleri piyasaya çıktığında, kadınlar için ideal bel ölçüsünün 45 santim olduğu, ilk Ford arabanın yolda denendiği, Karindeşen Jack’in Londra’da altıncı cinayetini işlediği zamanlarda buradaydı, bu hayatta. Dinlenme zamanı olarak “hafta sonu” kavramının yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı, ülke çapında ortalama insan ömrünün kırk civarında olduğu dönemde, o ellisine merdiven

⁹⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.83-84

dayamıştı. İşte bu kadar yaşlıydı. Ama yaşının tam olarak hesaplanması, genci yaşlısı bütün akrabalar için daimi bir merak konusuydu. Aile toplantılarında, dedikodular ve sohbetler arasında birisi la Tia Piedad'ın yaşı meselesini ortaya atar, sonra artık hepsi bunun imkânsızlığına kanaat getirmiş oldukları halde coşkulu bir işbirliğiyle bilmem kaçınıcı defa yaşını hesaplamaya girişirlerdi. Aile arşivlerinde bölük pörçük bilgiler mevcuttu; anılar, kanıtlar, fotoğraflar. Ama kesin tarih yoktu. La Tia Piedad'ın çocukluğuna, hatta gençliğine şahit olanların hepsi çoktan göçüp gittiği için doğum tarihi bilmecesini çözmeye yardım edebilecek kimse kalmamıştı...⁹⁵¹

Çok olgun ve akıllı olan bu kadın, dini bütün bir Katolik olarak çocuklarını, torunlarını ve çevresindekileri de böyle yetiştirmiştir. Alegre üzerinde de bu etkiyi görürüz. Ancak yaşamı boyunca gözünün önünde kimilerinin ölümüne, kimilerinin felaketine şahit olduğu için çok yaşadığını oda düşünür. Bu bazen ona inanılmaz acı verse de dışarıya bunu belli ettirmeyecek kadar gururlu olduğu için ancak içten içe kahrolur.

“...Aile büyüklerinin en eski hatıralarında bile la Tia Piedad “olgun” bir kadın olarak resmediliyordu. Mesela İspanyolca yayın yapan KDCE radyosunun yayınladığı dini hikâyeleri düzenli olarak dinlediği ve torunlarına da zorla dinlettiği gayet iyi biliniyordu; bu bilgi kırıntısı onun 1950’lerde orta yaşını çoktan geçmiş olduğunu gösteriyordu ki bu da en azından son elli yıldır “yaşlı bir kadın” olduğunu ima ediyordu. La Tia Piedad'ın yaşı sorusuna cevap verebilecek yegâne insan kuşkusuz la Tia Piedad'ın kendisiydi ama artık herkes onun bu bilgiyi vermeyeceğini idrak etmişti. Alzheimer ya da onun yaşında birinden beklenebilecek herhangi bir hafıza sorunundan mustarip olduğundan değil, sadece ağzını sıkı sıkı kapalı tutmayı tercih ettiğinden. Bir sürgünler, göçler, savaşlar, soykırımlar, felaketler, toplu katliamlar çağında hayatta kalmayı, hatta yaşlandıkça yaşlanmayı nasıl başardığını anlatmayı reddeden pek çok kişi gibi, la Tia Piedad'ın kalbi de narin bir suçluluk duygusuyla doluydu. Arizona’da bir yerlerde güpegündüz, hiç yok yere, park edilmiş bir karavana çarpıp, çıktıkları Güney gezisinden asla geri dönmeyen hayat dolu bir kız evlat ve damadın annesi; koşuya çıktığında tecavüze uğrayıp döve döve öldürülmüş bir yeğenin, tek suçu sarhoş bir şoförle aynı yoldan gitmek olan sevecen bir gelinin, yeni doğmuş kalp yetmezliği olan bir bebeğin ve AIDS’e fazla dayanamamış iki yeğenin büyük teyzeleri olmak, suçluluk duygusunu alabildiğine derinleştiriyordu. Bu kadar uzun yaşamış olmakla ve halen buralarda oyalanmakla hayata erken veda etmiş bütün akrabalarının ömürlerinden bir şekilde çalmış gibi kendini tek tek her birine karşı kabahatli buluyordu...⁹⁵²

Aslında onun böyle uzun yaşaması, hala sağlıklı olması, akrabaları için hem saygı duyulacak bir özellik olarak ortaya çıkıyor hem de gelecekte kendilerinin de böyle uzun yaşayabilme ihtimallerini de arttırdığı için sevinç kaynağı oluyor. “...Yaşını böyle gizli tutarak, aile üyelerinin gözünde ölümle yaşamın, ümitsizlikle ümidin, kızgınlıkla hürmetin bulutsu bir karışımına dönüşmesinin onların zihinsel dengesine nasıl zarar verdiğini, bilmiyordu la Tia Piedad. Bir taraftan uzun hayat

⁹⁵¹ Şafak, a.g.e., s.136-137

⁹⁵² Şafak, a.g.e., s.137-138

timsaliydi kuşkusuz ve bu vasfıyla akrabalarının da benzer uzunlukta bir ömrün beklediğini muştuluyordu alttan alta. O bu kadar uzun yaşamayı başarabildiğine göre diğerleri de aynı skoru elde edebilirdi. Bu düşünce, bu örtük vaat akrabalarının kendilerini ona bir parça borçlu hissetmelerine neden oluyordu, adeta onlara kıymetli bir armağan vermişti, genleri mi artık her neyse. Bilhassa bu genlerin doğrudan alıcısı olan dört kızının beklentileri herkesten fazlaydı... Şüphesiz bu bilgiyi sigorta şirketleriyle paylaştıklarında gönençleri katlanıyordu...”⁹⁵³

Birçoğu onun bu kadar çok yaşamasını çok yadırgıyor, ona karşı sevgilerinin zorlama bir sevgi olduğunu da içten içe hissediyorlardır. Sanki çok yaşaması diğerlerine karşı bir kayırılmamış gibi yine içten içe kıskançlık duygusuna da kapılıyorlar.

“...Ancak bu hakikatin sadece bir parçasıydı. Çünkü la Tia Piedad aynı zamanda derin bir içermenin, hatta öfkenin de sebebiydi, sanki yukarıda, cennetin dokuzuncu katında bir nevi göksel karışıklık, hatta neredeyse adam kayırma cereyan etmekteydi de kendisi bunca zamandır utanmadan bundan sebeplenmekteydi. Neticede la Tia Piedad’ın aile üyelerinin çoğu amansızca, inatla ve çarnaçar seviyordu onu marazi bir sevgiyle...”⁹⁵⁴

Ancak bütün herkes bir tarafa o sadece Alegre’ye karşı inanılmaz bir sevgi ve ilgi göstermektedir. Alegre onun gözbebeğidir.

“...La Tia Piedad’ın gözbebeği olduğundan porselen takımı almaya en yakın görünen kişi Alegre’ydi. İçten içe bunu çok istiyordu. Porselen takım her parçasıyla asla sahip olunamayan bir bütün, bir tamamlanmışlık hissiydi. Sadece geçmişle gelecek arasında köprü değil, aynı zamanda sevgi barometresiydi de; onun sayesinde la Tia Piedad’ın kendisini ne kadar sevdiğini ölçerdi ailenin ferdi. Porselen takım kime geçmişse birincilik de ona geçerdi. Böyle narin porselenler için aşırı bir baskıydı bu...”⁹⁵⁵

MURAT

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Teyzesinin oğlu olan Murat İstanbul’da Ömerlerin komşusudur. Aynı yıl ikisi de istedikleri bölüme ODTÜ Endüstri Mühendisliğine girmişler, ancak Ömer’in aksine Murat hiçbir şeyle ilgilenmemiş çok çalışarak okulunu başarıyla bitirmiştir. Öğrenciliği de İstanbul’da geçen Murat yurt dışına çıkmamıştır.

⁹⁵³ Şafak, a.g.e., s.138

⁹⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.138

⁹⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.142

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Murat'ın fiziki görüntüsü hakkındaki tek bilgi Ömer'in çarpıştığı bir adamı ona benzetmesinden ortaya çıkar.

“...Prince Sokağı'na dönerken, İstanbul'daki kuzeni Murat'a çok benzeyen bir adama çarpacaktı neredeyse. “Ah kusura bakmayın!” dedi adam, kusura bakılacak bir şey olmadığı halde. Üst dudağında kıvrılan o komik, şen gülüşü bile Murat'ının aynıydı. Bu rastlantıdan işkillenen Ömer adama dik dik baktı ve ancak o zaman berikinin saçlarının kuzeninden daha seyrek olduğunu, hatta bir-iki yıla kadar iyice kel kalacağını tespit yetti...”⁹⁵⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ömer'in teyzesinin oğludur. Onlar bir zamanlar çok iyi dosttur ancak oldukça uzun süredir görüşmemişlerdir.

“...Muhabbet etmeyi bırakalı bir yıldan fazla olmuştu, son görüşmelerinin üzerinden en azından beş ay geçmişti. Böyle uzaklaşmış olmaları çok üzücüydü. Üzücüydü çünkü bir zamanlar her şey çok farklıydı... Yedikleri içtikleri ayrı gitmez, ilgilendikleri şeyler, başarıları hatta başarısızlıkları birbirine benzerdi, üstüne üstlük birbiriyle yakın arkadaş olan kızlarla çıkmaya başlamış, hatta bir keresinde aynı kıza âşık olmuş, aylar soma ikisinin de onunla yattığı ve onun tarafından aldatıldığı ortaya çıkmış... Her neyse, tatsız bir hikâyeydi bu ama o zaman bile bozuşmamışlardı. Dostlukları bu kadar sağlamdı işte...”⁹⁵⁷

Ömer'le aralarında yaşadıkları bir olay aralarını açmıştır. Ama bu olay Murat'ın sorumsuzluğundan kaynaklanır. Çünkü Murat Ömer'e göre çok daha çıkarlarının peşindedir. Son derece pişkin davranmış, dostluklarını hiçe saymıştır. Yaptığı şey zeytinyağı gibi üste çıkmaktan başka bir şey değildir.

“...Ne var ki ilk belirgin ayrılık bundan kısa bir süre sonra, Ömer' in yatağının altındaki porno koleksiyonu annesi tarafından bulunup, ele geçirilip, ortadan kaldırıldığında ortaya çıkacaktı. Dergiler aslında kuzeni Murat'a aitti. Ömer bunu annesine söylememişti tabii. Bir açıklama yapmasına da gerek kalmamıştı zaten. Annesi önce bütün dergileri imha etmiş, sonra da hiç böyle bir şey olmamış, dolayısıyla konuşacak bir şey de yokmuş gibi davranmıştı. Anlaşmazlıkları çözmek konusunda takındığı tutum hep bu olmuştu zaten, azimle inanırsan ortada mesele olmadığına, inancı gerçeğe dönüştürebilirsin düşüncesi. Annesinin her türlü pisliği kiri böyle çiçekli yamalı örtülerle kaplayıp örtmesi, bu ahenkli ikiyüzlülüğü Ömer'in canını sıkardı. “Sen aklını mı kaçırdın? Hiçbir şey söylemediğine memnun olman lazım. Benim annem olsa canıma okurdu. Çok şanslısın!” diye çıkmıştı kuzen Murat. Dostluklarının yüzeyindeki ilk gedik böyle açılmış olmalıydı. Kendi

⁹⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.164

⁹⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.165

başına pek bir anlamı olmayan, önemsiz, cılız bir çatlak ama onları bekleyen kırıkların, kırgınlıkların habercisi. O kopukluk genişleyip derinleştikçe Ömer, kuzeni Murat'la ancak geçerken istasyonda yan yana gelmiş iki tren kadar yakın olduklarını, yola çıktığını geldiğinde zıt yönlerde hareket edeceklerini fark etmişti...”⁹⁵⁸

İkisi de aynı yıl istedikleri bölüme ODTÜ Endüstri Mühendisliğine girmişlerdir. Murat başından berri geleceğini garantileme ve ailesini memnun etme peşindedir. Son derece hırslı olduğu için okulunu zamanında ve hiçbir sapkınlığa girmeden bitirir.

“...İkisi de üniversite sınavlarında çok yüksek puan alarak en çok, istedikleri bölüme (ODTÜ Endüstri Mühendisliği) girdikleri haberini aldıklarında, anneleri sevinçten ağlamıştı. Ankara’da oğlanlar için küçük ama rahat bir ev tutulmuş, birbirlerine göz kulak olacakları düşünülmüştü. Çocuklar yola çıkmadan, aileleri dört sene sonra mezuniyetlerinde ortak müthiş bir kutlama yapmaya söz vermişti Ancak bunun imkânsızlığı çok geçmeden kendini gösterecekti. Müstakbel endüstri mühendisleri olarak ilk iki dönemlerinde Ömer anarko-sosyalist bir kıza âşık oldu. Derslere girmeyi bıraktı, Marx okumaya başladı, Marx okumaya devam etti. Marx’ın şiiresselliğini kuramcılığından daha çok sevdi ama bu saptamasını kendine sakladı. Yeni kız arkadaşıyla, geç-kapitalist toplumlardaki sosyalist geleneğin sefaletini, sosyalist ülkelerdeki muhalefet hareketlerinin sefaletini, Felsefenin Sefaletini ama aynı zamanda kızın aniden, tek taraflı olarak, akıllara durgunluk verecek şekilde ilişkilerinin platonik kalması gerektiğini ilan etmesiyle sona eren cinsel hayatlarının sefaletini konuşup durdular o dönem boyunca. Sonraki safhada Ömer şaşkın bir âşık, ondan da şaşkın bir Marksist oldu, öğrenci derneğine katıldı, kız arkadaşından ayrıldı, öğrenci derneğinin liderleriyle kavga etti, gösterilere katıldı, tutuklandı, biri dışında tüm derslerden kaldı... Bu arada kuzeni Murat doğru yoldan sapmadan, gözünü bile kırpmadan, sadece ve sadece çalıştı... çalıştı... çalıştı...”⁹⁵⁹

ZEHRA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Abed’in annesi olan Zehra Fas’ta oturur. Oğlunu görmek için Amerika’ya gelir. Abed’in Pearl Sokağındaki 8 numaralı evinde kalır.

⁹⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.166

⁹⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.166

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Abed'in annesi olan bu kadın, başörtüsü ve mantosuyla geleneksel bir anne modelidir. İlk etapta Abed gibi inançlarının bir göstergesi olan giyim tarzıyla dikkat çeker. Biraz kilolu ve kısa boyludur.

"...Zehra'nın, krem rengi eşarbi ve ipeksi, uzun, gri mantosu ya onu olduğundan daha kısa ve şişman gösteriyordu ya da aradan geçen süre zarfında biraz kilo almış biraz da kısalmıştı..."⁹⁶⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gerçek ve içten bir anne sevgisiyle dolu olan bu kadın, oldukça duygusaldır. Son derece sabırlı ve dingin bir yapıya sahiptir. Oğlu Abed ile hava alnında karşılaşmaları oldukça duygusaldır.

Bu karşılaşma şöyle anlatılmıştır: *"...Sanki on saattir uçakta hiç kıpırdamadan oturan, bir müddet sonra durumu kanıksayıp sonsuza kadar uçsalar dahi yadırgamayacak kıvama gelen kendileri değilmişçesine gümrük kuyruğunda on dakika ayakta durmaktan aciz ve mızmoz yolcular arasındaydı annesi. Ama onların aksine göz alıcı bir dinginliği vardı Zehra'nın, krem rengi eşarbi ve ipeksi, uzun, gri mantosu ya onu olduğundan daha kısa ve şişman gösteriyordu ya da aradan geçen süre zarfında biraz kilo almış biraz da kısalmıştı. Ama o gizli kokusunun hep aynı olduğunu çabucak teyit etti Abed. Annesi ona sarılıp ağlarken, sorular sorup ağlarken, öpüp ağlarken, bağrına basıp ağlarken ve sadece ağlarken, incecik ipek bir eşarp gibi onu sarmalayan o şerbetsi kokuyu içine çekti Abed ve o biricik, sevgili sığınağın içine iyice gömüldükten sonra kendisi de ağlamaklı oldu..."⁹⁶¹*

Zehra mükemmel bir kadındır. Çok iyi niyetlidir. Bulunduğu ortama ayak uydurmaya çalışırken onları yadırgamayacak kadar da anlayışlıdır. Abed'in düşüncesinin aksine herkese yardım eder. Onlarla anlamaya çalışır.

"... "Senin kostümün nerede?" diye sordu Zehra. "Neden arkadaşların gibi kostüm giymedin?" "Benim de kostümüm var ya. Bu-odadaki -tek-aklı-başında-insan kılığındayım!" dedi Abed sırtarak. "Bütün bu şamatayı aptalca bulmuyor musun anne?" "Her memleketin adetleri başka," diye mırıldandı Zehra. "İnsanlar çeşit çeşit. Madem onların memleketindesin uyum sağlayacaksın. Misafir umduğunu değil bulduğunu yer." Abed ona hayretle baktı. Baktı ve bakakaldı. Abed bütün gece ona bakadursun tek- kelime-İngilizce-bilmeyen annesi: balkabağı fenerlerin tükenen mumlarını yenileyip yaktı mutfaktaki sıska korkuluğa yardım etti / herkese kurukafa şekerlemeler ve kurt adam pençeleri ikram etti / Tabiat Ana'nın uzun elbisesinin eteklerindeki nakışı inceledi / kafası kesilmiş-bedene fazladan biftek ve sarımsak

⁹⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.179

⁹⁶¹ Şafak, a.g.e., s.179

aromalı patates cipsi, siyah bandanalı ve bir gözü bantlı bir köpeğe tabak tabak yiyecek taşıdı / bir kâse yağlı baharatlı çorbayı üzerine döktüğü pespembe mayolu kızdan özür dilemek için tekrar tekrar hararetle hareketler yaptı / hoplayıp zıplarken kaybettiği çalar saatini bulabilmek için yerlerde emekleyen ‘Tek Gecelik Aşk’a yardımcı olmak üzere onunla beraber yerlerde çalar saat aradı / üzeri tekerlek izleriyle kaplı, şimdi de banyoda gürültüyle kusmakta olan hırpalanmış bir kediye nane limon kaynattı / nane limonu gerisin geri getirip, halen banyoda gürültüyle kusmakta olan tekerlek izli hırpalanmış kedi için koyu, zehir gibi kahveler pişirdi...”⁹⁶²

Zehra tam bir Müslüman gibi düşünür. Aslında yaptığı sadece oğlunu korumak ve emanet etmektir. Emanet ederken mutlaka bir karşılık vermenin gerektiğine inananlardandır. Ancak davranışı dini bütün bir Müslüman olduğunu söyleyen oğlu Abed tarafından bile yadırganır. Aslında yadırgamaktan çok bu işin Amerika’nın göbeğinde nasıl yapılacağına karar verememektir. Nihayetinde istediğini yaptıran Zehra kararlarında ne kadar ısrarcı olduğunu da gösterir.

“...‘Aklını kaçırmış! Koç kurban etmek istiyor, hem de hemen!’... Hayatında ilk olarak uçağa binmek Zehra için hiç sorun olmamıştı ama şimdi o uçağa tekrar binme fikri bile elinin ayağının kesilmesine yetiyordu. Eve dönmek, Abed’i bu yabancı ülkede tek başına bırakmak, hiçbir aksilik olmayacağını, her şeyin yolunda gideceğini ummak, çarnaçar ummak... Sonraki hamlesi ne olursa olsun, karşılığında bir şey vermeden, bir bedel ödmeden o hamleyi yapmak istemiyordu. Sadaka aritmetiği. Aklın, salt aklın kılavuzluğunu tanıyanlar bu rakamsız matematiği anlamakta zorluk çekseler de öte dünyayla uzlaşmada artılarla eksilerin hesaplanıp denkleşmesi elzemdir. Hayattan olumlu bir gelişme bekleyebilmek için denklemi dengelemek karşılığında bir şeyler vermek gerekir...”⁹⁶³

TRACY HARLEY

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mount Holyoke College’de “Adalet, Adaletsizlik ve Akla Gelen Her Şey” adlı bir dersin hocasıdır.

⁹⁶² Şafak, *a.g.e.*, s.185

⁹⁶³ Şafak, *a.g.e.*, s.198

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur. Ancak bütün kızlar ona hayrandır. Bu hayranlığa bakılırsa sadece işini iyi yapan biri olduğundan ziyade görüntü olarak da güzeldir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece iyi bir hatiptir. Dersine girdiği bütün kızlar ona hayrandır. Sürekli onu taklit ederler. Şaşalı laflarla süsleyerek yaptığı konuşmalar, yorumlar, ilhamlı ve şık mevcudiyetiyle insanları etkileme sanatına tam vakıf bir öğretmendir.

“...Saat 10:30’da Tracy Harley’in dersine girdi; “Adalet, Adaletsizlik ve Akla Gelen Her Şey” birinci sınıf dersi olarak fazlasıyla iddialı bir isim sayılabilirdi ama Harley’in kendisi de zaten fazlasıyla iddialı bir hoca sayılabilirdi. Bir efsaneydi Harley; kızların yarısı onu taklit etmekle meşguldü, diğer yarısı da taklitçileri taklit etmekle. Bugün, Prens’ten bölümler okurken öyle şaşaalı ve link, yorumları öyle ilhamlı ve şık, elektrikli mevcudiyetiyle öyle güçlü bir hatipti ki duysa Machiavelli’nin kendisinin bile tüyleri diken diken olurdu...”⁹⁶⁴

Harley’in müthiş bir etkileme yetisi olduğunu herkes keşfetmiştir. Nihayetinde dersten çıkan Hintli bir kız hala onun büyüsendeyken, Zarpandit’e onun hakkında yorum yapar.

“...Sıska bir Hintli kız mesafeli bir gülüşle yaklaştı ve masaya oturmak için izin istedi. Elleri, kolları yüzük ve bileziklerle bezeliydi. “Ne dersti ama” dedi içinden gamlı bir marul yaprağı sarkan kocaman sandviçini çantasından çıkarırken. Sence de Harley müthiş değil mi?”...⁹⁶⁵

TEMİZLİKÇİ KADIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Mount Holyoke College Kampüsündeki yurt odalarını temizleyen bu kadın, Gail’in yurttaki odasında karşımıza çıkar.

⁹⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.51

⁹⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.51

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Temizlikçi kadın “...*Ne suratında bir meymenet, ne sesinde bir şefkat, elinde paspas, açık ağzında sakız dik dik ona bakıyordu. Böyle yukarıdan bakınca her zamankinden de kısa boylu görünüyordu...*”⁹⁶⁶ şeklinde tanıtılmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Gail’in intihar girişimi sırasında orada bulunan bu kadın, onun hayatını kurtarır. Tam kendini asmak üzereyken içeri giren temizlikçi kadın son derece rahat ve kaygısız hareketler sergiler. Onun bu davranışı biraz şaşırtıcıdır. Çünkü elinde ip bulunan kızın ne yapmak istediği apaçık ortadadır. Ancak temizlikçi kadının onun sadece aşağı inmesini istemesi son derece doğal davranması, kampüste böyle olaylarla çok karşılaştığı için alışık olduğu sonucunu da verebilir. “...*Bu sefer elinde bir atlama ipiyle yatakhane odasında yalnızdı. “Sen orada ne yapıyorsun?”... “Ben bu duvarlarda not kâğıdı yapıştıracak yer bile göremiyorum şekerim, sen iyisi mi aşağı in!”...*”⁹⁶⁷

Temizlikçi kadın çok titiz ve her şeye kusur bulan bir kadındır. Ancak Gail onu bu konuda çok da haksız bulmaz. “...*Temizlikçi kadın her şeye kusur bulan pımpirikli bir tip olsa da haksız sayılmazdı. Zarpandit’in iki kızla paylaştığı odanın duvarları resimler, posterler ve ayın yarısı büyüklüğünde bir ay takvimiyle tıklım tıklım doluydu...*”⁹⁶⁸

AVA O’CONNELL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ava O’Connell adlı bu kadın bir psikoterapisttir. Amerika’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gail’in gittiği psikoterapist olan bu kadın, Gail’in beklediğinden daha genç, daha kısa, çırpı bacaklı bir kadındır.

⁹⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.55

⁹⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.55

⁹⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.55

“...Ava O’Connell kartvizitinin çağrıştırdığı her şeyden ‘daha az’ görünüyordu, özellikle de şimdi yaptığı gibi çırpı bacaklarını birbirinin üzerine attığında. Daha az yaşlı, daha az otoriter, daha az kudretli, daha az boylu... doğrusu Zarpandit’in beklediğinden daha az profesyonel...”⁹⁶⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ava O’Connell adlı bu kadın bir psikoterapisttir ancak görüntü itibarıyla pek de güven verici değildir. Zarpandit’e göre profesyonel bile değildir. “...Daha az otoriter, daha az kudretli, daha az boylu... doğrusu Zarpandit’in beklediğinden daha az profesyonel...”⁹⁷⁰

İşini yaparken görüntüsünün aksine oldukça iyi bir psikoterapist olduğunu yansıtır. Anca hastaları gibi onun da tekrarlarla yürüttüğü bir şeyler vardır. Mesela “Kulağına nasıl geliyor?” sorusu onun sürekli kullandığı bir cümledir. Gail her gittiğinde bu cümleyi mutlaka duyacaktır.

“...“Başlamadan önce cevap vermeni istediğim birkaç soru var. Rutin icabı, olabildiğince çabuk halledeceğiz bu kısmı. Ama bu bilgiler senin kişisel geçmişini görebilmem için gerekli. Ne dersin? Kulağına nasıl geliyor?” Kulağına nasıl geliyor?” Ava O’Connell’in nakaratıydı. Ama Zarpandit henüz bundan haberdar değildi. Şu anda tek bildiği söylenenlerin şimdilik kulağa iyi geldiğiydi...”⁹⁷¹

HELEN LEHMAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Helen Lehman adlı Northampton yerel gazetesini çıkaran bu kadın Amerika’da yaşar. Gail’in iş görüşmesine gittiği zaman gözlemlediği mekân şöyledir;

“...İçeride zevksiz bir büro, dünyadan bezmiş çalışanlar ve Helen Lehman’ı buldu...”⁹⁷²

⁹⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.59

⁹⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.59

⁹⁷¹ Şafak, a.g.e., s.59

⁹⁷² Şafak, a.g.e., s.67

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ava O'Connell'e çok benzeyen Helen Lehman şöyle tarif edilmiştir;

*"...Tıpkı Ava gibi kemikli, kısa boyluydu ama onun aksine sertti çehresi. Bakışları deliciydi, sesiye tersine alabildiğine yumuşak..."*⁹⁷³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Northampton yerel gazetesini çıkaran bu kadın, konuşma tarzı olarak son derece lakayt, biraz yaptığı işi önemseyen fakat dost ahabap ilişkilerine daha çok önem veren bir yapıya sahiptir.

*"...Derin derin düşünürken iki muz daha yiyip bir kakao daha içti. O kadar oyalanmasına rağmen kendisine verilen adrese gene de zamanında gitti. İçeride zevksiz bir büro, dünyadan bezmiş çalışanlar ve Helen Lehman'ı buldu, her şey tam beklediği gibiydi, tek mesele Helen Lehman'ın onu bekliyor benzememesiydi. Tabii, seni bekliyordum," dedi kadın nihayet Ava O'Connell'e aralarında geçen konuşmayı hatırlayarak..."İsmi yanlış anladım, herhalde, küsura bakma şeker. Çarşambaları iki ayağımız bir pabuca girer..."*⁹⁷⁴

Oldukça fazla argo kelime kullanır. Şüpheli bir yapısı vardır. Ama bu şüphe çok da işle ilgili görünmez. Sanki onun önemseydiği sadece gazetenin ayakta durmasıdır. Çünkü İlena adlı kızın altı yıl boyunca yaptığı işi hiç tecrübesi olmayan birine devretmiştir.

*"...Üst dudağının sol tarafında kahverengimsi bir kakao izi olan bu siyah saçlı, tombul kıza şüpheyle baktı Helen."Gartheride," dedi Zarpandit sesi biraz titreyerek. "Dürüst olmam gerekirse Gartheride, bu işi öyle kapıdan giren birine asla vermezdim. Hele o kaltağın bana yaptıklarından sonra bir sabah geldim ki İlena'nın nerede olduğunu kimseler bilmiyormuş! Düşünebiliyor musun?" Fazlaca şişirilmiş bir iç çekişi genzinden bırakarak bu durumu ne kadar kınadığını ayan etti. "Ama Ava iyi arkadaşındır, bunu denemeni istiyor, hem bana söz verdi. Bak canım, biz New York Times değiliz belki ama senelerdir bize sırlarını açan okurlarımız var. Bize sırlarını açan... sen... ah, ama sen çok gençsin." Buraya kadar diye düşündü Zarpandit. Şimdi kibarca kapı: göstereceklerdi. Ama Helen Lehman'ın gösterdiği tarafta bir oda onu bekleyen mütevazı bir mektup yığını vardı. Dergilerdeki bütün okur mektuplarını editörlerin yazdığından şüphe ettiği için gerçek adları olan gerçek insanlardan gelen mektuplar görmek onu şaşırtmıştı..."*⁹⁷⁵

⁹⁷³ Şafak, a.g.e., s.67-68

⁹⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.67-68

⁹⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.68

GAİL'İN ANNESİ

Gail'in annesi onu defalarca ölümden kurtarmıştır. Ta çocukluğundan berri intihar saplantısı olan kızına çok fazla yakın olamadığını çıkardığımız anne hakkında Gail, fazla bir şey anlatmaz. En belirgin anlattığı şey kitap okuma alışkanlığının annesi tarafından kazandırıldığıdır. Hatta bu alışkanlık için bir proje ifadesi kullanıldığına göre, Gail annesini çok despot buluyor bu yüzden ondan çok bahsetme gereği de duymuyor.

“...Onu kitaplarla beslemek annesinin en gözde projelerinden biri olmuştu doğrusu Zarpandit in üzerinde başarıya ulaşan tek projesi de buydu...”⁹⁷⁶

Ayrıca annesinin berbat bir aşçı olduğunu, kendisine zorla yemek yedirdiğini de söyler. *“...Annesi berbat bir aşçıydı...”⁹⁷⁷*

İLENA

Helen Lehman adlı Northampton yerel gazetesini çıkaran kadının yanında çalışır. Oldukça zeki olan İlena altı yıl boyunca işini çok iyi yapmıştır. Gail'in iş için gittiği gazetede, işten yeni ayrılmış olan İlena hakkında editör Helen Lehman'ın yaptığı yorum şöyledir;

“...Kaltaktı maltaktı ama zekiydi şu İlena. Dehşet. Yani kişiliği beş para etmezdi ama işini iyi yapardı. Onun yerini doldurabilecek misin bilmem.” Zarpandit kendini aşağılanmış hissetmeye çalıştıysa da editörünün cin gibi bakışı, şakrak gülüşü buna mani oldu. “Üstüne alınma,” dedi Helen ondaki tereddüdü fark ederdi “İyisi mi bir deneyelim. Ama okurlarımızın burada olan biteni bilmesine gerek yok. Okurlar kendilerine muhafazakâr muamelesi yapılmasını istemeyen muhafazakâr insanlardır...”⁹⁷⁸

ARKADAŞIN ARKADAŞININ ARKADAŞI

Ömer'in Amerika'ya gittiğinde bir arkadaşı ona kalacak yer bulur. Bulunan yerdeki adamın özellikleri şöyle anlatılmıştır;

⁹⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.48

⁹⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.48

⁹⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.69

“...Arkadaşın arkadaşının arkadaşı kendisine-pek-düşkün, sıska bir müstakbel-genetik-mühendisiydi ve Ömer’i Türk arkadaşları ya da Türk dostlarından oluşan ağa dâhil etmek için can atıyordu. Bu sarsak dayanışma ağında (memlekete nasıl daha ucuza telefon edileceği ya da kahvaltı için nereden kaliteli siyah zeytin bulunabileceği türünden gündelik ayrıntılardan, akademik ilgi alanlarını ve kişisel dedikoduları paylaşmaya kadar) geniş bir malumat yelpazesi dolaşıyor, arada bir şurada burada zincirleme tepkime halinde küçük infilaklara neden oluyordu. Bir kere bu ağa dâhil oldun mu bir yabancı olarak karşılaşılabileceğin her türlü sorunda yardımcı olup kıymetli nasihat verecek bir arkadaşın arkadaşının arkadaşı bulabiliyordun, karşılığında senin de günün birinde onlara yardım etmen bekleniyordu...”⁹⁷⁹

ÇOCUK NÖROPSİKİYATRİSTİ, DOKTOR MARC FITZPATRICK

Alegre’nin yanında çalıştığı çocuk nöropsikiyatristi olan doktor son derece duyarlıdır. Etrafındakileri önemseyip yardım etmeye çalışır. Nihayetinde Alegre’nin içinde bulunduğu sıkıntılı hali de gözünden kaçmaz.

“...Sandalyesinde sıçrayan Alegre tam arkasında duran Doktor Marc Fitzpatrick’i görür görmez toparlanıp gülümsedi. Bunun karşılığında doktor gözlerindeki o tanıdık tenkit olmasa, onu tanımayan birinin hatta belki Alegre’nin bile gülümseme zannedeceği bir hareketle dudaklarını ince bir çizgi haline getirdi. “Son günlerde seni hayli endişeli görüyorum, hem daha da zayıfladın sanki. Yine kilo mu verdin?”...”⁹⁸⁰

Doktor Marc Fitzpatrick, dogmatik olmayan her dine ve her inanca saygı duyan biridir. Kendini açık görüşlü bir Hristiyan olarak görür. Bu konularda polemige girmeyi sevmez, ancak onun yaptığı dolaylı yollardan insanlara doğru düşündüğünü göstermektir. Yanında çalışan Alegre’ye de bunu yapar.

“...Doktor Marc Fitzpatrick kendisini asla dogmatik olmayan, her dine ve inanca saygılı, açık görüşlü bir Hristiyan olarak görürdü. Katolikliğin ve İslam’ın ve Yahudiliğin ve Hinduizmin sorunu onun standartlarına uymamalarıydı. Yine de bu mevzuları bu inançlara sahip insanlarla tartışmamaya özen gösterirdi. Alegre’ye asla doğrudan yargıda bulunmaz, onun hakikati kendi kendine bulmasına yardım etmeyi tercih ederdi. Son haftalarda Alegre masasının üzerinde defalarca Boston’daki Katolik Kilisesi Skandalını konu edinen dergiler bulmuştu. Doktor Marc Fitzpatrick’in tipik bir özelliği de bu dolaylılıktı...”⁹⁸¹

⁹⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.84

⁹⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.102

⁹⁸¹ Şafak, a.g.e., s.104

LYNN

Ömer'in kız arkadaşlarından biridir. Abed ile mutfakta karşılaşan kız şu şekilde anlatılmıştır;

“...“Selam ben Lynn dedi mutfaktaki kız gülererek. Ayağında yırtık bir kot vardı, alt dudağında bir piercing. “Merhaba Lynn” dedi Abed zoraki gülümseyerek. Başına gelecekleri bu kadar iyi bilmeseydi daha içten gülebilirdi kuşkusuz...”⁹⁸²

TRACEY

Ömer'in çıktığı kızlardan biridir. Ancak diğerlerine göre çok farklıdır. Ömer'in aksine ne sigara ne de alkol kullanır. Son derece sağlık düşkünüdür.

“...Bu kız arkadaşları silsilesinde en beteri ilkiydi. Şu MİT öğrencisi sağlık-düşküünü, uzun boylu, esmer kız. Onun gibi toksik-maddesiz bir kızın nasıl olup da sigaracı, içkici, kimbilirdahaneci Ömer'le anlaşabildiği Abed'in çözme-yi başaramadığı bir bilmeceydi. Uzun sürmemesine şaşırmamıştı. Gerçi Ömer'le kimsenin ilişkisi uzun sürmüyordu ya neyse. O kızla karşılaşmak sonradan gelenlerle karşılaşmaktan daha sarsıcı olmuştu Abed için...”⁹⁸³

PEARL

Yine Ömer'in kız arkadaşlarından biri olan Pearl, azimli ve başarıya kilitlenmiş bir kızdır. Her şeyi planlı programlı yapmayı seven bu kız, Ömer'e de bunu yaptırmaya çalışır. Ancak onun en son yapmak istediği şey gelecek planıdır. Bu yüzden ilişkileri çok kısa sürer.

“...Pearl'ün annesi ikinci gruptan olduğu için onunla anlaşmak kolaydı. Ama Ömer'le Pearl arasında işler hiç de öyle güllük gülistanlık gitmiyordu. Pearl, Vinessa gibi çılgın bir hazcı değildi. Punkların tavaf ettiği köhne bir müzik dükkânındaki tezgâhın arkasında Joe Strummer'ı yankılayarak zamanını harcayacak insanlardan değildi. Vinessa ne kadar gamsız ve keyif odaklıysa, Pearl de o kadar azimli ve başarıya kilitlenmiş idi. Arzuladığı parlak geleceğe giden yolda her parça işlevsel yerine oturmalıydı, erkek arkadaşları dâhil. “Annem doktoranı yaptıktan

⁹⁸² Şafak, a.g.e., s.119

⁹⁸³ Şafak, a.g.e., s.119

sonra ne planladığını sordu,” diye mırıldandı Pearl, yemekten sonra birlikte bulaşık yıkarlarken. “Tatminkâr bir cevap veremedim.” O tatminkâr cevabı arayanın annesi değil Pearl olduğunu gayet iyi biliyordu Ömer. İlişkileri fazla uzun sürmese bile, bugün kendini onunla rahat hissedebilmek için geleceklerinin nasıl olacağını duymaya ihtiyacı vardı. Oysa Ömer’in yapmayı istediği son şey gelecekten bahsetmekti...”⁹⁸⁴

KOMŞU BAY VE BAYAN JONES

Gail’in Ömer ile evlenip Davis Sokağındaki eve taşındıkları gün, pencereden atlamaya karar verdiğinde onu fark eden komşularıdır. Gail’i oradan atlamamak için ikna etmeye çalışan bu çift şöyle anlatılmıştır.

“...Aşağıda avluda sıska mı sıska yaşlı bir çift duruyordu, ikisinin de saçları kısa ak, yanakları al, burunlan sivri ve kızarmış. Aslında birbirlerine o kadar benziyorlardı ki aynı kıyafetleri giymiş olsalar ilk bakışta hangisinin karı hangisinin koca olduğunu anlamak zorlaşırdı. “Merhaba! Biz yeni komşularınız da,” diye bağırdı Gail, meraklarının atış menziline kaçamayacağını anladığında. “İyi misiniz?” diye bağırdı adam. Bağırmasına kıza,” diye bağırdı karısı. “İyi olmadığını görmüyor musun?” Zil tam zamanında çalıp, Gail’i böyle hayat yoksunu bir çift tarafından hayata geri döndürülmenin azabından kurtardı...”⁹⁸⁵

ARABADAKİ KIZ ÇOCUĞU

Ömer’le Abed’in Gülen Saksagan barından çıktıktan sonra yolda gördükleri bir kız çocuğudur. Bu kız çocuğu Ömer’e Gail’i hatırlatır. Çünkü çocuk Gail gibi siyah kıvrıcık saçlıdır. Yüzündeki hastalıklı ifade ise Gail’in son zamanlardaki ruh halinin yansıması gibidir.

“...Araba tam yanlarından geçerken Ömer arka pencereden dışarı bakan siyah, kıvrıcık saçlı bir kız çocuğu gördü, küçük, yuvarlak, hastalıklı yüzünün ölgün beyazlığına rağmen irkiltici ölçüde sakın görünüyordu...”⁹⁸⁶

⁹⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.223

⁹⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.303

⁹⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.12

CEMAL

Cemal, Abed'in arkadaşıdır. Farklı bir kişiliği vardır. Tüketici hakları sistemini sömürmek için, her zaman ayakkabı aldığı dükkâna düzenli olarak şikâyetle bulunarak, kendisine yeni bir ayakkabı verilmesini sağlar. Ancak onun bu hareketi Abed'i çok utandırır.

“...Ayakkabı aldığı dükkâna gidip her ay muntazaman şikâyetle bulunan arkadaşı Cemal'den de bahsetmeyecekti keza. Cemal'in bunu yapmasının tek nedeni her seferinde dükkânın ayakkabıları geri alıp ona: yeni bir çift ayakkabı vermesiydi. Abed, Cemal'in tüketici hakları sistemini —rasyonel kapitalist Batı dünyasında nice gayri-batılının, irrasyonel bulduğu bu sistemi— sömürmek için duyduğu doymak bilmez arzudan ne kadar utandığını da kaçırmayacaktı ağzından...”⁹⁸⁷

CONNIE

Alegre ile beraber terapik okuma grubuna devam eden bir kızdır. İlginç fikirleri vardır. Connie psikoloji mezunu'dur. Nöropsikoloji kariyerine devam etmektedir. Yeme bozukluğu olan kadınların en büyük sorunun “yemek” değil “yalnızlık” olduğunu savunur. Son derece akıllı ve aktif fikirleri olan bir kadındır. Bir terapi grubu kurmak da onun fikridir.

“... İnsanı sıkacak ölçüde delilikten uzak Connie ile birlikte delice sıkılmış kadınların oluşturduğu halkadaki yerini alıyor, yeme bozukluklarını yenmiş kadınların, “anlatacak hikâyesi olan” kadınların daha da iç bayıcı kitaplarını okuyorlardı. Bu kitaplardan seçme bölümler üzerinde yapılan tartışmaları dünya edebiyatından uzun, bezdirici ve ekseriya kasvetli pasajlar takip ediyordu. Bunlar yüksek sesle okunurken, bir yandan da gruptan birinin vazife icabı pişirdiği yemeği hep birlikte yiyorlardı. Bu proje, nöropsikoloji kariyerine devam etmeden önce itibarlı bir Psikoloji Ödülü almayı kafasına koymuş psikoloji mezunu Connie tarafından geliştirilmişti. Yeme bozukluğu olan kadınların yüz yüze kaldığı en büyük sorunun “yemek” değil “yalnızlık” olduğu savından hareketle. Onlar için yalnız bir edimdi yemek yemek. Çoğunlukla çevrelerinde pek fazla kimse olmuyor, tek başlarına yemek yiyorlardı. Bundan yola çıkarak bu kadınları genişleyen üç halka içinde bir araya getirmeyi önermişti Connie...”⁹⁸⁸

Alegre yanında çalıştığı Marc Fitzpatrick'in önerisiyle Connie'nin programına katılmıştır. Ancak Connie'nin itibarlı bir ödül alabilmek için kurduğu bu

⁹⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.114

⁹⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.102

gruba çok da severek gelmez. Marc Fitzpatrick ve Connie arasında mesleki bir ilişkinin dışında duygusal bir şeyler olduğunu düşünür.

“... Connie’nin hırsla arzuladığı ödülü almak için geliştirdiği projenin parçası olmak Alegre’nin zerre kadar hoşuna gitmiyordu doğrusu. Bu arada Connie ile çocuk nöropsikiyatristi Marc Fitzpatrick arasındaki bu işbirliğinin sadece mesleki olmadığından şüphe ediyordu içten içe...”⁹⁸⁹

Connie çok zekidir ve güvenilir olduğu düşünülür.

“...Yalnız rica ediyorum Alegre, lütfen daha fazla çaba göster. Connie çok zekidir, özeldin ona güvenebilir, açılabilirsin. Güvenini hak etmek için herkes Katolik rahip olmak zorunda değil ya...”⁹⁹⁰

ZİHİNSEL ÖZÜRLÜ ÇOCUK MANUEL

Son derece sessiz ve uyumlu olan bu çocuk zihinsel özürdür. Altı yaşındadır. Kitapları çok sever. Mutlaka bir yere giderken yanına oyuncak yerine kitap alır.

“...Zihinsel özürlü altı yaşındaki oğlu Manuel’le Bayan Serrano gelmişti. Annesi içeride doktorla onun durumuna dair özel bir konuşma yaparken Manuel, iki elinde birer renkli kitap, sessiz ve uysal ilişiverdi bekleme odasında bir koltuğa. Manuel kitaplara bayılırdı. Nereye gitse yanına beş-altı adet kitap alırdı. Kitaplar da onu seviyor olmalıydılar ki sayfalarına yanardöner girdaplar çizmesine, sıkılana kadar üzerlerini karalamasına, sıkılınca da onları bin parçaya bölmesine ses çıkarmıyorlardı. Her şeyden ziyade konfetileri severdi...”⁹⁹¹

Manuel öyle sessiz ve sakin bir çocuktur ki, diğer çocuklar gibi ortalığı dağıtmaz, ağlayıp sızlamaz. Bu yüzden Alegre onu çok sever. Onu neşelendirmek için uğraşır.

“...Alegre yalnızca Manuel’le yalnız kaldıkları anlarda onu neşelendirmek için masasının üzerindeki kar küresini sallardı...”⁹⁹²

⁹⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.103

⁹⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.104

⁹⁹¹ Şafak, a.g.e., s.104

⁹⁹² Şafak, a.g.e., s.104

AMY ALBERTS

Hırslı bir ev hanımıdır. Daha önceden evinde köpek bisküvileri yaparak para kazanmış, daha sonra iflas etmiş, delirmenin eşiğinden dönmüştür. Ayrıca yaptığı bisküvilerin içeriğindeki hiçbir şeyi yiyememiş ve yemek yeme terapisi programlarına katılarak tedavi görmeye başlamıştır. Gurubun en gösterişli ve çaba gösteren öğrencisidir. Hırslıyla insanları özellikle Connie'yi kendine hayran bırakır.

“...Amy Alberts evinde yaptığı köpek bisküvilerini satarak hem şöhret hem de epeyce para kazanmış sonra biricik kızı tarafından acımasızca piyasadan silinmiş ve sinir krizi geçirerek hastaneye kaldırılmış bir orta sınıf, hırslı ev hanımıydı. O gün bu gündür buğday, kepek, çavdar..., kendisinin bir zamanlar yapmaktan gurur duyduğu köpek bisküvilerinin rengine benzeyen ya da malzemesini içeren hiçbir şey yiyemiyordu. Bu yiyecek-terapisinin iyileşmesini sağladığını söylüyordu ama Alegre genelde onun insanların hayatlarına burnunu sokmak için geldiği fikrindeydi, tek kızı da muhtemelen bu yüzden ona sırt çevirmişti. Yine de kuşkusuz grubun en cakalı üyesi, Connie'nin gözbebeği idi. Bu üstünlüğünü kaybetmemek için azami gayret sarf ediyor, bütün grup üyelerinin ısrarla hazırlamaya teşvik edildiği BU HAFTAKİ YEMEK GÜNLÜĞÜM'Ü en ince ayrıntısına kadar yorumluyordu ...”⁹⁹³

OKSANA SERGİYENKO

Oksana Sergiyenko ev sahiplerinin bunamış olan annesidir. Ancak Ömer ile tanışırken ev sahibesi olduğunu söyler. Hakkında hiçbir şey bilmeyen Ömer ona inanır. Kadın alabildiğine yaşlıdır. Artık yaşlılıktan kuş kadar olmuştur. Tepeden tırnağa bembeyaz ve buruşuk olan teniyle tıpkı bir yumağı andırır.

“...Orada, mutfak masasında kuş gibi ufak tefek, asırlar kadar yaşlı bir kadını sakın sakın otururken buldu. “Yeni kiracı sen misin bakayım?” dedi yaşlı kadın bıcır bıcır, keskin, sade aksanıyla kimi heceleri yuvarlayarak. Tepeden tırnağa beyaz ve buruş buruştu. Saçları, teni, giysileri, elleri... gölgesi bile beyaz ve buruşuk olmalıydı. “Ben Oksana Sergiyenko ev sahibinizim. Böyle habersiz gelmemeliydim biliyorum ama bana bir fincan sabah kahvesi ikram edersin belki. Harika kokuyor.” “Tabii,” dedi Ömer keyiflenerek. “Nihayet bir kahve arkadaşı bulduğuma çok sevindim.”...Dakikalar sonra Abed duştan çıktığında Ömer'i, ev sahiplerinin bunak annesine heyecanla İstanbul'daki çocukluk günlerini anlatırken buldu. Kadın pür dikkat onu dinliyor, ikisi de usul usul üçüncü fincanlarını yudumlarken ellerinde sigaralar baca gibi tütüyorlardı...”⁹⁹⁴

⁹⁹³ Şafak, a.g.e., s.107

⁹⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.134-135

ALLEGRE’NİN AİLESİ

Alegre’nin ailesi inanılmaz geniş bir ailedir. Son derece seçkin olan bu ailede dört teyze ve dört halası bulunan Alegre, anne ve babası bir trafik kazasında ölünce bu sekiz anne tarafından boğucu bir sevgiyle büyütülmüştür. Bu Tia dolu ailenin en belirgin özelliklerinden biri de la Tia Piedad adlı teyzesinin çok uzun yaşamasıdır. Aralarında onun çok yaşamasını çekemeyenler çoktur. Ancak en yaşlıları olan bu kadın bütün aileyi bir arada tutar.

“...Sonra las otras tias vardı, diğerleri. Dördü (Tia Tuta, Tia Flaca, Tia Licha ve Tia Graciela) Alegre’nin ölmüş annesinin kardeşleriydi, geri kalan dördüyse (Tia Chita, Tia Cata, Tia Bertha ve Tia Martha) ölmüş babasının kardeşleriydi; sadece lüzumsuz cömertliğin değil lüzumsuz adaletin de Talihin saymakla bitmez erdemler arasında yer aldığını kanıtlamak istercesine eşit olarak iki tarafa dağılmışlardı. Yine de Talih las tias’a bir kıyak geçmişse bile iş kocalara geldiğinde durum büsbütün değişiyordu zira biri hariç hepsi, farklı sebeplerden ötürü ama benzer biçimde apansız ölüp gitmişlerdi. Kocalarını böyle çabuk, böyle beklenmedik biçimde kaybetmek las otras tias’ın öfkelerini bilemişti, sadece asla dış geçiremedikleri la Tia Piedad’a karşı değil, daima rahatça dış geçirebildikleri hayattaki tek koca el Tio Ramon’a da. Kısacası Alegre, kadınların çoğunluğu oluşturduğu, daha çok acı çektikleri ama hayatta daha sağlam tutunabildikleri, Tia dolu geniş bir aileye mensuptu. Asla görülmeyen hesapların, ateşi-sönmüş dumanı-tüten çekişmelerin...”⁹⁹⁵

Alegre’nin ailesi son derece katı kurallar içinde yaşarlar. Katolik olan bu aile çocuklarının İngilizce konuşamamasını asla hazmedemez, fena cezalarla bu işi başarmaları sağlanır. Bu da işe yaramazsa hemen konuşma terapilerine başlanır. Her nedense bu aile telaffuzun bile bozuk olmasını asla hazmedemez, aralarında büyük kırgınlıklar yaşarlar.

“...İngilizce konuşmayı başaramayınca ağzına badem sabunu sürülen, sabun işe yaramayınca konuşma terapistlerine gönderilen çocukların sülalesiydi bu. Kendi çocuklarıyla iletişim kurmayı başaramayan ama İngilizce kelimeleri yanlış telaffuz ettiklerinde onların kendileriyle nasıl dalga geçtiğini gayet iyi sezebilen kırgın annelerin sülalesi. Aralarında sessiz boşluklar, kırık ifadelerden mürekkep uzaklıklar olan annelerle çocukların, daha iyi bir gelecek için çıkılan yolun bir yerlerinde bir vakitler kaybedilmiş kelimelere duyulan özlemlerin sülalesi...”⁹⁹⁶

⁹⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.139

⁹⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.139

EL TİO RAMON

Piyu'nun gözlemleriyle anlatılan bu adam, ailenin hayatta kalan tek damadıdır. Ancak bu aileye geldikten sonra çok değişmiş, kendinden ödün vermek zorunda kalmıştır. Bunu hareketleri ve bakışlarıyla anlatan El Tio Ramon, Piyu'yu çok ürkütür. Onun yanında kendini oldukça gergin hisseden Piyu onun gibi olmamaya söz bile verir. Çünkü ne de olsa Alegre ile evlenmeyi düşünmektedir.

“...Piyu her zamanki gibi onunla göz göze gelmemeye çalıştı ve her zamanki gibi başarısız oldu. Aralarında tuhaf bir şey vardı; bir küsur yıldır süren soyut, muğlâk bir gerilim. El Tio Ramon'la ne zaman göz göze gelse, orada gördüğü delici ısıltıyı alaydan başka bir şey olarak yorumlayamıyordu Piyu. El Tio Ramon'un onunla ya da onda gördüğü bir şeyle, belki de kendi yansımasıyla, sessizce, alttan alta, amansızca dalga geçtiğini düşünmeden edemiyordu. “Bir zamanlar bambaşka bir adamdım, bu çılgın aileye girdikten sonra böyle mülayim bir el Tio olup çıktım,” diyordu sanki. Mesaj gerçekten buysa, Piyu bunun ima ettiği şeyleri üstüne alıyordu doğrusu. Bu gibi zamanlarda kendini zorlayarak bir karşı mesaj düşünürdü. Asla el Tio Ramon gibi olmayacak, kişiliğinden vazgeçmeyecekti, ne de bağımsızlığından...”⁹⁹⁷

Piyu ‘ya göre o çok alaycı ve garip bir adamdır.

“...El Tio Ramon'un yorgun çehresini alaycı bir tebessüm çatlattı. Onu orada bırakıp içeri girdiler...”⁹⁹⁸

BARMEN

Ömer ve Abed'in gittikleri bardaki nazik barmen, onların çok oturması üzerine bütün o nazikliğini kaybeder. Bakışlarıyla artık gitmelerini istediğini gözleriyle anlatır. Son derece irikıym olan barmen nazikliğın dışında her tavrı takınır.

“...İri kıym barmen ikisini birden şöyle bir süzdü, abartılı bir edayla gözlerini duvardaki saatten yana devirip, son müşterilerini yaka paça dışarı atmasına ramak kaldığını ayan eden asabi bir bakışla tekrar onlara döndü. Doğrusu son birkaç saat içinde adamın hali tavrı muazzam bir değişime uğramıştı. Bir ara oldukça kibar bir barmen olduğu söylenebilirdi, özellikle ilk başlarda, hatta sonraki dört saat boyunca dahi genellikle nazikti. Ama ardından nezaketi gözle görülür

⁹⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.162

⁹⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.162

biçimde ve süratle erimeye başlamıştı. Son yirmi dakikadır “nazık” hariç her türlü sıfatı kullanmak mümkündü hakkında...”⁹⁹⁹

MİRİAM

Zarpandit’in dâhil olduğu feminist hareketli grubun üyesi olan bu kız, Debra ile işbirliği içinde onu bulunduğu durumdan kurtarmak için çabalar. Ancak onların asıl yapmak istedikleri şey, Gail’e yardım etmekten ziyade “...Zarpandit değişecek onlar da bu radikal dönüşümün mimarları olacaktı...”¹⁰⁰⁰

Bunun olmaması üzerine, yani Gail’in hiçbir ilerleme kaydedememesi üzerine hayal kırıklığına uğrayan kızlar ona bir psikoterapistin kartvizitini verirler. Bu terapist Ava O’Connell’dir.

“...Zarpandit biraz vaktin var mı?” diye sordu Miriam toplantıdan sonra. Arkasında kaskatı Debra Ellen Thompson durmuş somurtuyordu. Birlikte kendilerini bir endişeye gark etmiş benziyorlardı, endişeyle öfke karışımı bir şeye. Senin hakkında uzun uzun düşündük zira bizim senin hakkında uzun uzun düşünmemize ihtiyacın olduğuna inanıyoruz.” Bir aralar Zarpandit’in değiştirilebileceğini, özgürleştirilip bağımsız bir kadına dönüştürülebileceğini ummuş ve bu inanca sebatla bağlı kalmışlardı, Zarpandit değişecek onlar da bu radikal dönüşümün mimarları olacaktı. Ancak aylar boyunca hiçbir ilerleme kaydedilmeyince ona olan inançları kaybolmuş gibiydi. Fakat bunu ağızlarından kaçırmadılar. Onun yerine dolambaçlı bir ifadeyle sözü aldı Miriam: Bu kartvizit geçti elimize, biz de senin ilginı çekebileceğini düşündük...”¹⁰⁰¹

⁹⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.8

¹⁰⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.57

¹⁰⁰¹ Şafak, a.g.e., s.57

BEŞ PEŞE

ROMANIN ÖZETİ

Bu romandaki metinleri beş ayrı yazar, kendi sıraları geldiğinde, daha önce yazılmış olanları okuyarak yazmışlardır.

Murathan MUNGAN Eylül – Ekim 2002’de,

Faruk ULAY Kasım 2002- Ocak 2003’de,

Elif ŞAFAK Mart- Nisan 2003’de,

Celil OKER Ağustos- Ekim 2003’de,

Pınar KÜR ise Aralık 2003- Ocak 2004’de yazdı.

Her metnin son halinin verilerek, bir sonraki yazara geçildiği ve sonradan geriye dönük olarak herhangi bir düzeltme yapılmayan romanın özeti şöyledir;

Çok güzel bir kız olan Zehra, 11 yaşında iken, annesinin balkondan atlayarak intihar etmesiyle roman başlar. Zehra buna çok içerler. Çocuk aklıyla annesinin kendisini terk etmesine kızar. Ancak bir süre sonra büyüdüğünde asıl merakı annesinin nasıl öldüğü olacaktır. İlk şüphelendiği kişi babasıdır. Ama babasının böyle bir şey yapmayacağı konusunda kafasında o kadar çok çelişki yaşar ki bu da onun psikolojisini daha çok bozar. 19 yaşına geldiğinde Devlet Konservatuarı tiyatro Bölümü’nde okumaya başlar. Burada Yaratıcılığı Kışkırtma Deneyimleri dersine giren Fatin Bey’e âşık olur.

Fatin Bey öğrencilerine sadece teorik bilgi vermeyen hayat dersi de veren, çok yakışıklı biridir. Bir gün öğrencilerinden bir özgeçmiş yazmalarını ister. Bunun üzerine Zehra, hiç kimseye anlatmadığı annesinin ölümünü de yazar. Bunu tam bir tiyatro oyunu olabilecek bir hikaye olarak düşünen Fatin Bey, bu fikrini arkadaşı Rıdvan ile paylaşır. Rıdvan eski bir gazetecidir. Bu yüzden bu tür olayları soruşturmak için eski bağlantılarını kullanır. Asıl amacı Zehra’nın anlattıklarını bir kitap yazmaktır. Ancak çok çirkin olan Rıdvan çok güzel olan Zehra’ya âşık olur. Böylece birlikte yaşamaya başlarlar.

Zehra bir gün anneannesi Semiha Hanım’a giderken bir aile dostlarının oğlu olan Fırat ile karşılaşır. Kendisi bilmemektedir ama Fırat onu oynadığı bir tiyatro oyununda çok beğenmiş ve âşık olmuştur.

Fırat Avusturya’da yaşamaktadır ve Türkiye’den nefret etmektedir. Geliş sebebi ise Semiha Teyze ile büyük aşk yaşamış olan dedesi Mehmet Emin Bey’in pul koleksiyonunu bulmaktır. Romanın sonunda pul koleksiyonunun Semiha Teyze’de olduğu anlaşılır. Mehmet Emin Bey pul Koleksiyonunu ona aşkının bir kanıtı olarak vermiştir.

Koleksiyonun peşinde koşarken Zehra’ya âşık olan bu genç Fatin Bey ve Rıdvan Zehra’ya zarar vermeden kendi aralarında anlaşarak bu olayı çözüp kitabı yazmaya karar verirler.

Zaten psikolojisi altüst olan Zehra kafasındaki ve daha çok çevredeki bu üç insanın baskısıyla beraber, annesinin ölümünün ne olduğunu sorgulamaya başlar. Ve bir gün babasıyla görüşerek olayı çözer. Annesini babasının öldürdüğünden korktuğu için olayı bilinçaltına gizlemiştir. Babasıyla konuşunca rahatlar. Fakat bu defa tam bir muamma olan anneannesinin de geçmişini öğrenerek annesinin gerçek babasını da keşfeder.

Bundan sonra kendisine oyun oynayan üç adamı saf dışı bırakarak hayatına çok zengin biri olarak devam eder.

ROMANIN ŞAHİS ADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

Beş Peşe romanında şahıs kadrosu oldukça azdır. Daha çok kişilerin özelliklerinin ve entrikalarının anlatıldığı bu romanda asıl kahraman Zehra'dır. Zehra çok güzel bir kızdır. Küçük yaşta annesini kaybettiği için psikolojisi bozuktur.

Romanda şahısların iki ayrı zıtlığı üzerinde durulmuştur. Zehra'ya aşık olan üç kişi vardır. Bunlardan Fatin Bey ve Fırat inanılmaz yakışıklı iken Rıdvan tam aksine inanılmaz çirkindir. Ama asıl garip olan ve ikinci zıtlık diyebileceğimiz çok güzel olan Zehra'nın çirkin olan Rıdvan ile aşk yaşamasıdır.

Tiyatro dersi yanında hayat dersi veren Fatin Bey'in eşi Vedia Hanım, Fırat'ın annesi, Semiha Hanım gibi çok zengin ve halktan olmayan insanların da bulunduğu romanda, bir dönemin sağ sol davasına, hatta 12 Eylül darbesine de çok kısaca, Zehra'nın babası tarafından değinilir. O dönemi yaşamış olan baba Cemal Bey kendi içinde yaşayan, hayatla hep kavgalı olan, okumaya düşkün bir insandır. Eşini öldürmediğini kimseye anlatamaz. Herkes ona şüpheyle bakar. O da herkese...

Romanda şahıs kadrosunun azlığı kişilerin ve olayların yorumunu arttırmıştır. Daha çok aya görüşleri ve sanattan konuşan Zehra ve çevresindekiler çok elit olanlar ve haklatan kişiler olarak iki bölümde anlatılmış gibidir. Kahraman Zehra ise anneannesi Semiha Hanım'ın ölümü üzerine, babası ile yaşadığı mütevazı ve halktan hayatından bir anda sıyrılıp hiç düşünmediği bir şekilde çok zengin olmuştur.

ŞAHISLAR

ZEHRA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

“... Cihangirin ara sokaklarından birinde, eski bir apartmanın altıncı katında otururlardı. Annesi merdivenden, merdivenin dik basamaklarından yakınırdı.” Çık çık bitmiyor!” balkonlardan birbirine düğümler ipler, sicimlerle aşağıya sepetler sarkıtılırdı. Unutulmuş ekmekler, bitmiş tuz, yumurta ya da yufka, ufak tefek bakkal alışverişleri için...”¹⁰⁰²

Oyunculuk deneyimini kanıtlamak için Fatin Bey’in önerisi üzerine diğer öğrenciler gibi o da dış mekânlarda kimsenin haberi olmadan deneyim kazanmaya çalışır. İşte bu mekânlardan biri de “...Cihangir’de, Firuzağa’daki açık hava kahvesinin önüdür...”¹⁰⁰³

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Zehra çok güzel bir kızdır. Bu güzelliği her zaman için ona sorun olmuştur. Güzelliği şöyle tarif edilmiştir.“... Duru açık tenli olması, renkli gözlü olması, kırmızısı kendinden dolgun ve biçimli dudaklarının olması, güler, parlak ve kolay biçim kazanan saçları olması, düzgün ve uzun bacaklarıyla incecik bir belinin olması, her zaman bir sorun olmuştur...”¹⁰⁰⁴

Annesinin ölümünden sonra, çok güzel olan Zehra uykusuzluk problemi yaşar bu yüzden canlı bir cenaze gibidir. Geceler boyu uyuyamayan Zehra’nın “...Gözlerinin altında mor halkalar oluşmaya başlamıştı. Rıdvan’ın her zaman “ bir lamba kadar opak ve ışıltılı” diye tanımladığı parlak cildi şimdi sağlıksız, mat bir hal almıştı...”¹⁰⁰⁵

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zehra Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü’nde öğrencidir. Fatin Bey ile burada tanışır ve bir süre sonra hayatının odağını oluşturacak hayat derslerini de tiyatro dersleriyle beraber Fatin Bey’den almaya başlar. Bu süre içinde yavaş yavaş Fatin Bey’e âşık olur.

¹⁰⁰² Elif Şafak, *Beşpeşe*, İstanbul, 2003, s.15

¹⁰⁰³ Şafak, *a.g.e.*, s.59

¹⁰⁰⁴ Şafak, *a.g.e.*, s.87

¹⁰⁰⁵ Şafak, *a.g.e.*, s.25

“...Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü’ne bir süredir “yaratıcılığı kışkırtma deneyimleri” adı altında yenir bir seçmeli ders konmuştu... Başlangıçta Türkiye koşulları için pek uygun olmadığı nedeniyle yönetim tarafından hoşnutsuzlukla karşılanmış olsa da, yurt dışından yeni gelmiş ve bu işin ciddi eğitimini almış olduğu bilinen Fatin bey’in mesleki ağırlı nedeniyle dersin programa alınmasına evet denmişti...”¹⁰⁰⁶

Annesi ölmeden önce daha küçük bir çocuk olan Zehra sokakta seksek oynamaya bayılır. Bir gün okuldan eve geldiğinde kendi kapılarının önünde biriken kalabalığın ona acıyarak baktığını görür. Bu acıklı bakışların sebebi annesinin altıncı kattan atlayarak intihar etmesidir.

Zehra her zaman aşağıda arkadaşlarıyla beraber tebeşirle çizmiş oldukları çizgiler eşliğinde seksek oynar. Bir gün geldiğinde seksek oynadıkları yerde annesinin polis tarafından yine tebeşirle çizilmiş ölü resmini görünce bir daha ne seksek oynamış ne de bu görüntüyü aklından silebilmiştir. “... Her zaman seksek oynadıkları yerde tebeşirle çizdikleri o eğri büğrü şekil annesiydi ve onu bir daha hiç görmedi. Gerisi ayrıntılarını hiçbir zaman tam olarak anımsayamadığı bulanık ve kopuk görüntülerle kulaklarında bir uğultu olarak kaldı...”¹⁰⁰⁷

Annesine ne olduğu fikri asla aklından çıkmaz. Anlık gelgitlerle yaşadığı acının hesaplaşmasını yapar içinde. Özellikle anımsadığı şey tebeşirdir. Çünkü uyandığında hep su içmek ister. Ağzı tozdan kupkuru olmuşçasına yutkunamaz “...Mezuniyet günlerinin yaklaştığı şu sıralar yaşadığı gergin ruh hali, gündelik yaşantısını büyük ölçüde ve olumsuz yönde etkiliyor, saz gibi bir benizle sürekli yarı hasta gibi dolaşıyordu. Geceleri, numaralanmış karelerle dairelerin iç içe geçtiği karanlık düşlerin ortasında seslerle uyanmaya başlamıştı yine. Ağzı toz içinde kupkuru uyanıyor, bardak bardak su içiyor, yeniden uyumayı deniyor...”¹⁰⁰⁸

Zehra çocuk aklıyla önceleri annesinin ölüm şekli yerine sadece ölmüş olmasıyla ilgilenir. Çünkü ölüm günü şaibeler üzerine babasının da gözüne alınmış olması birden bire kimsesiz kalmasına sebep olmuştur. Ölümü kabullenemeyen büyük insanlar gibi annesinin hala içerde olduğu duygusundadır. “... Her şey bir gün içinde olup bitmişti. Annesi ölmüş, babası gözüne alınmış, birden bire kimsesiz kalmıştı. Kapısı polislerce mühürlenene eve girilmesine izin verilmiyordu. Bu yüzden annesinin hala içerde olduğu duygusundan bir türlü kendini kurtaramıyordu. Her an ona kapıyı açacakmış gibiydi...”¹⁰⁰⁹

Annesi öldükten sonra çocukluğu bir günde bitmiştir Zehra’nın. 11 yaşındaki bir kız çocuğunun bir günlük bile olsa anne ve babasının olmamasına çok büyük acı verir. Çocuk aklıyla annesini babasının öldürmüş olabileceğini düşünür.

¹⁰⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.23

¹⁰⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.21

¹⁰⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.23

¹⁰⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.37

“... Annesini babası öldürmüş olabilir miydi? 11 yaşında bir kız çocuğunun bir komşu evinde yabancı bir yatakta gözyaşlarıyla ıslanmış bir yastığa kafasını koyarak yanıtını bulabileceği bir şey değildi bu...”¹⁰¹⁰

Babasının gözaltından çıktığı gün onun perişan halini gören Zehra şüphelerini gittikçe derinleştirir. Büyüdüğünde bile bunu kafasından atamaz kendini bir tek sahnede bir rol sırasında başka birini oynarken rahatlatmaya başlar. Yani sahne ona bir başkası olma imkânı vermiştir. *“...Zehra, babasını bu halde gördüğünde, hayatlarının bundan sonra hep kötü geçeceğini düşünmeye başladı. Zehra'nın hala ortada bir şey yokken durup durup iç çekmesi Oğünlerden kalma bir alışkanlığıydı. Bir tek sahnedeysen, oynuyorken iç çekmiyor başkası olmak ona iyi geliyordu...”¹⁰¹¹*

Psikolojisi alabildiğine bozuk olan Zehra normal ve güzel olan insanlar gibi davranmaz. O hep göz alıcı güzelliğini ısrarlı bakışlardan kaçırmak ister. Sığınmak istediği yalnızlığıdır. *“... Ruhu alabildiğine saklanmak, gözlerden uzak bir yerlere çekilmek isterken, göz alıcı güzelliği onu kalabalıklar içinde çıplak ve savunmasız bırakıyordu. Bakışların ısrarı Zehra'yı yoruyordu. Bu yüzden Zehra, kendi güzelliğini istemeyen güzellerdendi...”¹⁰¹²*

ZEHRA’NIN ANNESİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’un köklü ve zengin ailelerinden birinin kızıdır. Eşi ve çocuğu ile beraber;

“... Cihangirin ara sokaklarından birinde, eski bir apartmanın altıncı katında otururlardı...”¹⁰¹³

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Zehra’nın babasının anlattığına göre; *“... Her şeyden önce kızıl saçları vardı, yerçekimini yok sayarcasına gökyüzüne doğru fırlamış ama aynı zamanda yüzünü örtmüş, aynı zamanda yele gibi sırtından geriye uçuşan...”¹⁰¹⁴* bir kızdır.

¹⁰¹⁰ Şafak, a.g.e., s.39

¹⁰¹¹ Şafak, a.g.e., s.38

¹⁰¹² Şafak, a.g.e., s.87

¹⁰¹³ Şafak, a.g.e., s.15

¹⁰¹⁴ Şafak, a.g.e., s.641

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zehra annesi öldükten sonra sürekli onun söylediği sözleri hatırlar, onun yaptığı şeylerden bahseder. Zaten romanın başında ölen anne konuşamadığı için onun hakkındaki bütün bilgiler Zehra ve babası tarafından anlatılmaktadır. Bunlar birer anı olarak değil de intihar ettiği için belirsizlik ve acı içinde hatırlanmaktadır. Bazı bölümlerde ölüm sebebini bilmeyen Zehra onu gerçekten sevip sevmediğine de karar veremez. Sadece kendisini bırakıp gittiği için kızgındır.

“...Yazın ilk günleri olmasına karşın, nedense keskin bir sonbahar serinliği vardı havada. Bazı akşamlar hala sobalar yakılıyordu. Annesi “bu yıl yaz gelmeyecek galiba” diyordu. “bir kıştan diğerine gireceğiz...” annesi daha şimdiden umutsuzca kışı düşünmeye başlamıştı. Annesine ilişkin anımsadığı bir şey daha: fotoğrafı takvim yapraklarının yaz mevsimli sayfalarını atmaz, mutfak duvarlarına asardı. Mutfak duvarları güneş ve yaz içindeydi...”¹⁰¹⁵

Yaşadığı süre içinde sürekli kocasıyla, özellikle son zamanlarda, çok kavga eder. Durmadan eşinin başka bir kadınla birlikte olduğunu düşünür. Oysa sade kuruntu olan bu düşünce iki tarafı da çok yıpratır. Sebep aslında kadının kıskançlığı değildir. Çünkü adamla evlenirken hala başka birini seviyordu ve çok büyük bir mirası tepmişti. *“... Kadının kıskançlık nedeni, adama hala âşık olması değildi. Uğruna çok şey yitirdiği adamın vefasızlığına öfke duyuyordu besbelli. Kendi hayatı bunca mahvolmuşken, adamın dışarıda bir hayatı olması fikrine katlanamıyordu...”¹⁰¹⁶*

Aslında anne çevredekilerin tespitiyle biraz kibirli bir kadındır.

“... Araştırma yapan polislere, adamın suskun, kadınınsa azıcık kibirli halinde yakınmıştı mahalleli...”¹⁰¹⁷

ZEHRA’NIN BABASI CEMAL BEY

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’a geldikten sonra evlendiği eşi ve kızıyla beraber *“... Cihangirin ara sokaklarından birinde, eski bir apartmanın altıncı katında oturlardı...”¹⁰¹⁸*

¹⁰¹⁵ Şafak, a.g.e., s.17

¹⁰¹⁶ Şafak, a.g.e., s.45

¹⁰¹⁷ Şafak, a.g.e., s.45

¹⁰¹⁸ Şafak, a.g.e., s.15

Zehra'nın babası Karadeniz'in ücra kasabalarından birinde doğmuştur. Bu ücra kasaba hakkında bilgi yoktur. Okumak için İstanbul'a geldikten sonra burada kalmış ve bir daha geri dönmemiştir.

"... Bir ara memlekete döneyim dedim ama ne yapacaktım orada? Karadeniz'in en ıssız kasabalarından biri..."¹⁰¹⁹

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şaibeli bir ölüm olarak kabul edilen karsının ölümü üzerine gözaltına alınan adam kanıt yetersizliğinden serbest bırakıldığında perişan bir durumdadır.

"...birkaç gün sonra babası kanıt yetersizliğinden serbest bırakıldığında, trafik kazasından çıkmış gibi bir hali vardı adamın. Her yanı yara bere içindeydi. İçerde fazla hırpalamışlardı..."¹⁰²⁰

Zehra'nın dilinde anlatılan babası gençken çok yakışıklı bir adammış. Yıllar onu yıpratmış ve tanınmaz hale getirmiştir.

"... Boylu poslu güzel bir adamdı ben küçükken. Yıllar boyu ne kadar değiştiğine, çöktüğüne dikkat etmedim. Nasıl da zayıflamış, boynu bükülmüş kamburu çıkmış. Yüzü yeşilimsi sarı bir renk almış. Baktıkça bakmıyasım geliyor..."¹⁰²¹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zehra'nın babası *"...o günden sonra kendisine yönelen kuşkulu bakışlarda, katil olup olmadığı, karısını öldürüp öldürmediği sorusunun gölgesiyle yaşamaya çalıştı. Bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını biliyordu artık..."¹⁰²²*

Çok konuşkan olmayan adam bu olaylardan sonra iyice içine kapanmıştır.

"...Zaten hiçbir zaman pek konuşkan sayılmayan adama, bu olaydan sonra iyice içine kapanmış, adeta başka bir âleme çekilmişti. Zehra küçükken babasının kendisine masal anlatırken bile sıkıldığını anımsıyordu..."¹⁰²³

Zehra'nın babası 12 Eylül dönemini yaşamış, hiçbir siyasi grupta yer almamış, ama okumayı çok seven ve okuduklarından çok etkilenen duygusal bir adamdır. Okuduklarını paylaşmaya da çok heveslidir.

¹⁰¹⁹ Şafak, a.g.e., s.659

¹⁰²⁰ Şafak, a.g.e., s.39

¹⁰²¹ Şafak, a.g.e., s.581

¹⁰²² Şafak, a.g.e., s.41

¹⁰²³ Şafak, a.g.e., s.41

“... Cemal Bey meraklandığında daha hızlı okuyabiliyor; aklı daha açık oluyor, okuduğunu daha kolay anlayabiliyor ve her on satırda bir beş satır geriye dönmen, sona daha hızlı varabiliyor. Kızının geciktiği akşamlar orta kalınlıkta iki roman bitirebiliyor, bu romanların birinden genellikle etkilenmiş oluyor ve eve döndüğünde kızını karşısına alıp yarım saat süren bir özet çıkarmaya girişiyor...”¹⁰²⁴

Zehra’ya göre babası sadece okumak olsun diye okuyordur. “... Oysa Zehra’nın babası kitap aramadan alanlardan. O yalnızca okumak için okuyor ve okuduğundan zevk alıyor...”¹⁰²⁵

Zehra’ya göre oldukça vasat olan babası ne mazlum ne de zalim biridir. “... Babası vasat bir adam, ne mazlum ne de zalim, herkes gibi, herkes kadar...”¹⁰²⁶

FATİN BEY

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Fatin Bey İstanbul’da diğer arkadaşları gibi zengin bir muhitte yaşar. Çok lüks bir evi yoktur.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Ciddi manada çok yakışıklı olan Fatin Bey görüntüsüyle olduğu kadar kişiliği ile de herkesi etkisi altına alır.

“...Fatin Bey’in kimsenin karşı koyamayacağı bir karizması olduğu tartışılmazdı...”¹⁰²⁷

Zehra’nın izlenimlerinden öğrendiğimiz kadarıyla Fatin Bey’in erişilemeyecek bir yakışıklılığı vardır. “... Sonbahar- kış kreasyonu sunan dergi sayfalarında fotoğraflarını gördüğümüz, bakışları uzakta kalmış, çoğunlukla boğazlı kazaklar ve iyi kesim tok ceketler giyen, hemen her kadının evinde görmek isteyeceği, hülyalı bir sertliği olan o uzak adamlara benziyordu...”¹⁰²⁸

¹⁰²⁴ Şafak, a.g.e., s.243

¹⁰²⁵ Şafak, a.g.e., s.243

¹⁰²⁶ Şafak, a.g.e., s.321

¹⁰²⁷ Şafak, a.g.e., s.77

¹⁰²⁸ Şafak, a.g.e., s.77

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Fatin Bey diğer öğretmenler hiç benzemeyen bir kişilik sergiler. Söylediği sözler tıpkı bir kitap cümlesi gibidir. İnandırıcılığı ve kendine olan güveni sayesinde öğrencilerinin kendilerini tamamıyla ona bırakmasını sağlamıştır. “...*Daha ilk dersinde Fatin Bey’in diğer öğretmenlere benzemeyen biri olduğu anlaşılmıştı. İnsan onu dinlerken, bir kitabı özenle yazılmış düzgün cümleleri okur gibiydi. Bir öğretmen olarak da, bir çalıştırıcı olarak da kendini ifade etmede kusursuz, ne istediğin tam olarak belirtmede yetkin, oyuncudan istediklerini almakta becerikliydi öğrencileri çalıştırırken, onların kendisine güven duymasını ve kendilerini tamamıyla onun yönlendiriciliğine bırakmalarını sağlayabiliyordu...*”¹⁰²⁹

Fatin Bey sadece kendi dersiyle ilgili bilimsel bilgilerin dışında öğrencilerine hayat dersi de verir. Onun konuşmaları bazen kitaplardan fırlamışçasına asla doğaçlama olduğu hissedilmeyen kaliteli sözcüklerle yoğrulmuştur. Sanat hakkındaki bir görüşünü açıklarken hayatın ta kendisini vermeye çalışmıştır. “... *Sanatı meslek edineceksiniz, yalanlarla yaşamayı öğrenmelisiniz. Sanatın kendinden başka gerçeği yoktur çünkü...*”¹⁰³⁰

İnsanları çabucak etkisi altına alan, kolay ikna eden bir gücü vardır. “... *O hiçbir şey yapmasa da bu güç nerdeyse kendiliğinden kuruluyordu. Kalabalık bir masada herkesin konuşurken baktığı insanlardandı o. Susarken bile merkezde durmasını biliyor, insanlar her durumda ondan onay bekliyorlardı...*”¹⁰³¹

Mesleğinde titiz, güç beğenen, kolay ikna olmayan, inanılmaz inatçı biridir.

“... *Yeniden denemekten hiç yılmıyor, sıkıntı yaratan çetin sorunlar karşısında asla geri çekilmiyor, tersine başka çözümler için yeni başlangıçlara yöneliyordu. Hiç eksilmeyen üstelik bulaşıcı bir enerjisi vardı...*”¹⁰³²

Çok entelektüel biri olan Fatin Bey’in yabani bir yanı vardır. “... *Gizli bir saldırganlık, karşı konulmaz bir buyurganlık... Kendisinin olmadığı yerde bile, üzerinde pençelerinin varlığını hissettiren bir avcıdır... Erilliğin vahşi, buyurgan gücü...*”¹⁰³³

Fatin bey yakışıklılığının farkındadır. Her ne kadar mesafeli ve uzak durursa dursun flörtçü bir havası vardır.

“... Hemen herkesle flört eder gibi konuşurdu. Fakat her ilişkide kuralları koyan taraf o olduğu için bu flörtün sınırlarını da kendi belirliyor, kimsenin bu sınırı aşıp kendisine fazla yaklaşmasına izin vermiyordu...”¹⁰³⁴

¹⁰²⁹ Şafak, a.g.e., s.25

¹⁰³⁰ Şafak, a.g.e., s.25

¹⁰³¹ Şafak, a.g.e., s.27

¹⁰³² Şafak, a.g.e., s.27

¹⁰³³ Şafak, a.g.e., s.69

¹⁰³⁴ Şafak, a.g.e., s.77

RİDVAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Rıdvan'ın evi İstanbul'un en güzel yerlerinden birindedir. Topkapı Sarayı'ndan Kız Kulesi'ne, Kız Kulesi'nden Köprüye varıncaya değin görülebilen Boğaz'ın en muhteşem yerindedir.

“... Nasıl büyük! Nasıl büyük pencereler denizi gören! Topkapı Sarayı'ndan Kız Kulesi'ne, Kız Kulesi'nden Köprüye ayağının altında...”¹⁰³⁵

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Rıdvan'ın çirkinliği ona sevimli ya da şirin olma şansını bile vermez.

“... Oysa zaten çirkinlerden hoşlana Zehra'nın bile sabır ve tahammül sınırlarını zorlayan bir çirkinliği vardı Rıdvan'ın. Sevimli ya da şirin olma şansı bile bırakmayan kaba bir çirkinlikti bu...”¹⁰³⁶

Çirkinliği yüzünden kendini dünyanın reddedilmişleri arasında sayar.

“... Rıdvan, kendisini adeta dünyanın reddedilmişlerinden kılan çirkinliğinden ötürü duyduğu suçluluğu, ezikliği, temiz ve güçlü duygularla dünyaya geri ödüyordu...”¹⁰³⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Rıdvan çok çirkin bir erkektir. Bu yüzden Zehra gibi bir kızı elde etmiş olmanın gururunu yaşıyordur. Böyle bir güzelliği kaybetmemek için çok hassas davranır.

“... Rıdvan gene de önceki aşk deneyimlerini bilgisiyle akıl yürütebiliyor, şu an üstünde durdukları hassas dengenin çok kırılgan olduğunu ve yanlış atacağı bir adamın, fazladan bir hareketinin bütün dengeleri altüst edebileceğini hesaplayabiliyordu...”¹⁰³⁸

Çok sabırlıdır. Zehra'yı çok sevdiği halde bu tutkusunun şiddetini engellemeyi becerir.

¹⁰³⁵ Şafak, a.g.e., s.387

¹⁰³⁶ Şafak, a.g.e., s.97

¹⁰³⁷ Şafak, a.g.e., s.97

¹⁰³⁸ Şafak, a.g.e., s.90

“... O, aynı zamanda iyi bir satranç ve poker oyuncusuydu. Sabrın payı, oyunda olduğu gibi, hayatta da aynıydı. Dizginlemekte zorlandığı tutkusunun şiddetine karşın, Rıdvan’ın karşı tarafa alan payı tanıyan bu serin hali, Zehra’ya konusunun kendisi olduğu bu duruma bir seyirci olarak dışardan bakmasını sağlayacak zamanı, soluğu, mesafeyi kazandırdı...”¹⁰³⁹

Rıdvan çok duygusal, sevecen, tam bir aşk adamıdır. Onun böyle olmasına sebep çok yakışıklı olmamasıdır. Hatta oldukça çirkin sayılabilen bu adam, kadınlara sanki ana tanrıça gibi kalpten sevgi duyar. “... Rıdvan, tam bir aşk adamı, tam bir profesyonel âşıktı. Bir âşktan beklenen hemen her şeyi eksiksiz yerine getiriyor. Aşkın ritüellerinin hiçbir ayrıntısını atlamıyordu. Âşık olmak, onun için bir yaşam gereksinimi, bir hakikat bilgisiydi... Çok yakışıklı erkeklerde görülen kendi bedenine hayranlık duyma payına hiç sahip olmadığında, bütün varlığıyla kadınlara yönelmişti...”¹⁰⁴⁰

Rıdvan dünyadaki yerinin ne olduğunu kavrayacak kadar kendini kabullenmiş bir insandır. Asla kendisi hakkında konuşulanlara kulak asmaz.

“... Ardından söylenenlere kulak asmiyordu. Âşık olduğu insanların hayatlarında değilse bile eteklerinde olmak yetiyordu ona. Dünyada kendisine ayrılan yerin bu olduğunu kabullenmiş bir gönüllü olarak, çilesinin gereklerini yerine getiriyordu sanki...”¹⁰⁴¹

Çirkinliği yüzünden garip bir psikolojiye sahiptir. İnsanlara Zehra gibi güzel bir kıza sahip olduğunu ispatlamak için kıskançlığını bile bir kenara iter.

“... Zehra ile olan ilişkisi o kadar inandırıcılıktan uzak geliyordu ki ona, birlikteliğini sürekli başkalarının gözü önünde yaşama gereği duyuyor. Zehra’yı insanlara göstermek istiyor... Bütün dünyaya “bu güzel, bu şahane kız, işte benim sevgili” demek istiyor. Zehra’yı çok kıskandığı halde onun vücudunu saran kimi dekolte giysileri, sanki Zehra’da sahip oldukları hakkında etrafa daha doğru bilgi veriyormuşçasına mutlu ediyor onu...”¹⁰⁴²

FIRAT

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Avusturya’da yaşar. Arada bir İstanbul’a annesini ziyarete gelir. Bu iki mekandan başka yer söz konusu değildir.

¹⁰³⁹ Şafak, a.g.e., s.93

¹⁰⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.95

¹⁰⁴¹ Şafak, a.g.e., s.97

¹⁰⁴² Şafak, a.g.e., s.103

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Zehra'nın Fırat ile tanıştığı gün yanında oturan iki kızın güzelliği ile Fırat'ın güzelliğinin karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerde de görüldüğü üzere Fırat sadece yakışıklı bir erkek değil, olağanüstü güzel biridir.

“...Zehra olağanüstü güzel iki kızın arasında oturduğunu şimdi fark ediyor... Ama çok güzeller. Fırat ise kızlardan da güzel...”¹⁰⁴³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece yakışıklı ve aynı zamanda zeki olan Fırat, çok belirgin özelliklere sahiptir. Bu özellikler; *“... Esprili, zevkli yakışıklı, herkesi tanıyan ve birbirine tanıştıran, yeni açılan lokantalara herkesten önce giden, sarhoş olmadan içki içebilen, hızlı araba kullanan, gitar ve piyano çalan, pul koleksiyoncusu, kameran Fırat. Fırat Pulokur...”¹⁰⁴⁴*

Fırat kendi de bir Türk olduğu halde Türklerden nefret eder. Bu yüzden Avusturya'da yaşar. *“...Biraz daha duralım, burası bana Avusturya'yı anımsatıyor” diyor Fırat. “ madem bu ülkeden böylesine nefret ediyorsun, neden sevgili Avusturya'ndan kalkıp buraya geliyorsun o zaman ?” diye soruyor Zehra...”¹⁰⁴⁵*

SEMİHA HANIM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

“... Onun, Erenköy'de büyük, bahçeli bir köşk içinde tek başına yaşadığı...”¹⁰⁴⁶

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yaşına göre çok dinçtir ve bulunduğu yaşı göstermemektedir.

¹⁰⁴³ Şafak, a.g.e., s.167

¹⁰⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.179

¹⁰⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.193

¹⁰⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.37

“... Yine de siyah tayyörünün içinde dimdik akta durmaya çalışıyor, ağır başlı halini hiç bozmuyordu. Yaşını göstermiyordu. Yaşından daha genç gösteriyor değildi, yalnızca zamanın yaşsız kıldığı insanlardandı o...”¹⁰⁴⁷

Anneanne yaşını göstermeyecek kadar hoş bir bayandır. Bunu da hayatı ve insanları çok fazla ciddiye almaması ve özellikle de keçi gibi inadı sağlamıştır.

“... Yaşına bakıp bunak denecek biri değil di o; tersine her şeyi hala zehir keskinliğinde, en küçük ayrıntısına varasıya hatırlıyordu. Hayatın artık ona hiçbir şey yapamayacağını kanıtlayan bakışları onlar. Her zaman temiz, bakımlı, özenli olmuştu...”¹⁰⁴⁸

Gözlerinin rengi bile onun içinde bulunduğu keskin düşüncelerini yansıtacak bir renktedir. Gökyüzünün kasveti gibi gri renktedir.

“... Merhameti hiç tanımamış gözleri demir grisi bir renge çalıyordu...”¹⁰⁴⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zehra'nın o güne kadar yüzünü hiç görmediği bir anneanesi vardır. Bu anneanne Erenköy'deki büyük bahçeli köşkünün tek başına yaşar. Çok zengindir. Kızı evlendikten sonra onu reddetmiş, çok katı yürekli ve inatçı bir kadındır. Kimselerin yakınında olmasına tahammül edemez, kızı öldükten sonra bile eğilip bükülmez inadından vazgeçmemiştir.

“... Kimselerin eğip bükmediği demir gibi inadıyla tek başına oturuyor, hatıralarıyla yetiniyordu. Kızının barışma, görüşme, el öpme, torununu gösterme gibi çeşitli yakınlaşma önerilerini er seferinde şaşmaz bir kararlılıkla geri çevirmiş...”¹⁰⁵⁰

Sanki kini sayesinde kendisine yalan söylenmesini engellemek için her şeyi aklında tutmayı bir marifet bellemiştir. Her şeyi hatırlayan belleğinin gücüne yaslanarak ayakta kalabilmektedir. “...Kininin taze tuttuğu berrak bir hafızası vardı. Hiçbir şeyi unutmuyor, tarihleri, kişileri, olayları, ayrıntıları bir bir hatırlıyordu...”¹⁰⁵¹

Son derece asil ve ölçülü davranışlar sergiler. Ancak kızının mezarı başında bu kadar katı durması kendinden daha alt seviyede olan mahalle halkının dikkatini çekmiştir. Ukalaca bir tavırla kendisinden çok aşağıda gördüğü bu insanları meraklı ve kuşkulu bakışlarını karşılamasını çok iyi bilir.

“... Tören boyunca saygılı, sessiz, ölçülü bir uzaklık içinde bir kenarda durdu; duygularını hiç belli etmedi... Kendisine yönelen meraklı ve kuşkulu

¹⁰⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.51

¹⁰⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.131

¹⁰⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.131

¹⁰⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.43

¹⁰⁵¹ Şafak, a.g.e., s.51

*bakışların farkındaydı; bunları karşılamasını biliyordu. Hep zengin ve hükmetmiş insanların, onaylamayan bakışlar karşısında takındıkları kayıtsızlığı koruma hünerini erken yaşta edindiği anlaşıyordu...*¹⁰⁵²

Akıl almaz ölçüde bencil ve sevgisiz bir insandır. Torunu Zehra bazen onun kendini bile sevmediğini düşünür. Ailedeki herkes ölmüşken onun yaşamasını bile bencillik olarak nitelendirir. “... Hayli ilginç bir kadındı. İnsan onu artık tanımış olduğu sonucuna asla varamıyordu. Çünkü her seferinde insanı yeniden şaşırtacak bir şey yapmayı başarıyordu. Akıl almaz ölçüde sevgisizdi. Bencilliği ise akıl dışı ölçüdeydi...”¹⁰⁵³

Anneanne “... Herkesi her şeyi küçümsüyordu, bütün duyguları gibi kibri de akıldışı ölçülerdeydi. Dünyada küçümsemeden söz edebildiği bir tek kişi bile yoktu...”¹⁰⁵⁴

Hiç sevmediği ve gerçekten sevgisiz olan anneannesi için Zehra “... Bu kadının ne kadar sığ, anlamsız, ne kadar beyhude bir 73 yıl geçirdiğini...”¹⁰⁵⁵ anlayamıyor, ürperiyor.

VEDİA HANIM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Vedia Hanım “...Boğaz’ın karşı tarafında Vaniköy’ün gözlerden uzak bir köşesinde oturuyor...”¹⁰⁵⁶

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Vedia Hanım “... Yaşça söylendiği kadar büyük değildi Fatin Bey’den. Ayrıca, yaşını hiç göstermeyen, güzelliğini, vücut diriliğini ve çekiciliğini korumuş bir kadındı...”¹⁰⁵⁷

¹⁰⁵² Şafak, a.g.e., s.50

¹⁰⁵³ Şafak, a.g.e., s.134

¹⁰⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.137

¹⁰⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.549

¹⁰⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.73

¹⁰⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.78

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Fatin Bey'in eşi olan Vedia Hanım, Semiha Hanım gibi çok zengin ve elit bir aileye mensuptur. Vedia Hanım "... Sessiz dingin, içe kapalı bir yaşam sürüyordu. Bütün ileri gelenleri zamanında yüksek saray görevlerinde bulunmuş, Mısır'dan gelme soylu bir ailenin kızıydı. İyi bir hukuk eğiti görmüş ancak hukukçuluk yapmayıp antika eksperisi olmuştu. Bu alandaki başarısı nedeniyle yalnızca Türkiye'de değil Avrupa'da da tanınıyor..."¹⁰⁵⁸

Zehra'nın Vedia Hanımla ilk tanıştığındaki gördüğü kişilik hayranlık vericidir. "... Zehra'nın nazarında Vedia Hanım hayalbaz, sevda baz, kahır baz. Zehra'nın gözündeki Vedia Hanım sır küpü ve ulaşılmaz. Onun etrafında daha fazla durabilmek, onun soluduğu havayı daha çok soluyabilmek için her şeyi yapmaya hazır. Bir arı gibi çemberler çiziyor çiçeğin etrafında. Gözleri ellerinde..."¹⁰⁵⁹

Görüntü itibarıyla çok güvenilir, anne şefkati taşır. Daha sonradan oynadığı oyunlar ortaya çıkınca kendini çok kötü hisseden Zehra onu değersiz bir insan olarak görmeye başlar. "... Ne büyük bir yanılgıydı o... derin bakışlı, zarif, bilge, asalet timsali bir hanımefendi! Nasıl boyayabildi gözümü? Bir usta, bir anne, hatta tapılacak bir kadın gördüm onda..."¹⁰⁶⁰

Onun en az Semiha Hanım kadar "...soğuk, duygusuz, taş yürekli ve hesaplı olduğunu..."¹⁰⁶¹ anlar.

İNMEİ KADIN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İnmeli Kadın İstanbul'da, girişinde süslü püslü harflerle Kallavi Apartmanı yazan çarpık bir binanın 6. katında oturur.

2. FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

İnmeli Kadın yaşlıdır. Bu yaşlılığı hastalığından daha fazla etkilemiştir onu. Bir elma gibi vücudunun suyu çekilmiş, kurumıştır.

¹⁰⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.73

¹⁰⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.363

¹⁰⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.543

¹⁰⁶¹ Şafak, a.g.e., s.545

“... İnmeli Kadın yaşlandıkça kurudu, çekti içine, kararıp pörsüyerek yaşlandı bir elma gibi unutulduğu köşede. Oturduğu yerde çekerek içine içine...”¹⁰⁶²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zehra'nın annesinin intiharına şahit olan karşı apartmanda oturan İnmeli Kadın ile Zehra hiç karşılaşmamışlardır. Zaten çok küçük bir çocuk olan Zehra 21 yaşına geldikten sonra sevgilisi Rıdvan'ın ve Fırat adlı kendisine hayran olan birilerinin devreye girmesiyle bu İnmeli Kadınla görüşmeyi kabul eder. İnmeli kadın ısrarla kadının balkondan atlamadığını onu balkondan iten babasının dışında ikinci bir erkeğin olduğunu söyler durur. Polise verdiği ifadede söyledikleri ciddiye alınır ancak ikinci adamın görüntüsü yani delil yetersizliği söz konusu olduğu için olay kapatılır.

“...İnmeli Kadınının ifadesi üzerine polisler ikinci bir erkeğin varlığının izini sürseler de somut bir kanıt ele geçirememişler. İnmeli Kadınının hasta ve yaşlı olması, tanıklık konusundaki güvenirliliğini zayıflatan unsurlar olarak görülmüştür...”¹⁰⁶³

Konuşma yeteneğini kaybetmiş olan İnmeli Kadının arada bir dili çözülür bu çözülmeyle beraber kendisine bakmamış olan oğluna, torunlarına ve bilhassa gelinine veryansın eder. Yalnızlıktan ve bakımsızlıktan psikolojisi iyice bozulmuştur.

“... Dediklerinden değil çıkardığı seslerden anlıyorlar neye ihtiyacı olduğunu. Hırıldıyorsa su içiriyorlar, homurdanıyorsa yemeğini yediriyorlar, horluyorsa yastığını düzeltip üzerini örtüyorlar. Ara sıra bitki değil insan olduğu hatırlatmak istercesine kesik kesik konuştuğu da oluyor... Bazen de tam tersine dilleniveriyor. Eski defterleri birer birer çıkarıp sandıklarından, oğluna ama bilhassa gelinine, torunlarına ama bilhassa gelinine, bu dünyanın düzenine ama bilhassa gelinine veryansın ediyor...”¹⁰⁶⁴

ZEHRA'NIN AMCASI

Annesi öldüğünde ve babası gözaltındayken bir başına kalan Zehra, birilerinin bakımına muhtaçtır. Bu durumda akrabası olan herkes aranır. Böylece Gümüşhane'de yaşayan bir amcası olduğunu, babasıyla aralarının iyi olmadığını bu yüzden pek görüşmediklerini öğreniyoruz. Hatta polisler aradığında O işyerinde izin alamadığı için gelemeyeceğini söyler. Bu cümlelere dayanarak amcasının katı yürekli sorumsuz ve duygusuz biri olduğu ortaya çıkar. Romanda sadece bu şekilde bahsedilen amca daha sonraki bölümlerde söz konusu bile edilmez.

¹⁰⁶² Şafak, a.g.e., s.317

¹⁰⁶³ Şafak, a.g.e., s.37

¹⁰⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.305

ZEHRA’NIN CİHANGİR’DEKİ KAHVEDE GÖRDÜĞÜ ÜNLÜ KADIN TİYATROCU

Zehra’nın deneyim kazanmak için sokakta bir kahvede rol yapmaya çalışırken rastladığı ünlü kadın tiyatrocu bütün ünlü insanlar gibi ilgiyi sadece kendine beklerken bir anda Zehra’nın ilgiyi üzerine çekmesi ile kıskançlık krizine girer. Romanda kadın hakkında sadece bu kadar bilgi vardır.

“... Orta yaşa merdiven dayamış hayli alımlı, gösterişli bu kadının çevresini, kendinden yaşça küçük birkaç yakışıklı delikanlı almıştı. Zehra’nın konuşmaya başlamasıyla gençlerin ilgisinin bölünmesinin onu huzursuz ettiği belliydi...”¹⁰⁶⁵

SACİDE

Anneannenin dışarıdaki işlerini halleden bir bayandır. Romanda sadece bir iki yerde ismi geçmektedir. Hakkında bilgi yoktur.

YEŞİM, SELİN

Fırat’ın Zehra ile Bağdat Caddesi’nde karşılaştığı zaman yanında bulunan iki manken kızdır. Son derece şımarık arsızca tavırlarıyla dikkat çeken bu kızlar fizik olarak çok güzeldirler. Zehra onlarla tanıştığı sırada kendinde olmadığı için önce onların güzelliğini fark edemez. Ancak daha sonra güzelliklerinin yanında Fırat’a olan düşkünlüklerini de görür. Onları asıl ilgilendiren Fırat’ın yakışıklılığından ziyade parasıdır.

SÖFÖR MUSTAFA

Semiha Hanım’ın şoförü olan bu bey tam bir emektardır. Semiha Hanımın inatçı ve sevgisiz haline katlanabilen belki de tek kişidir.

“... Semiha Hanım, Mustafa Bey’e Mutsa Efendi diyor. Mustafa’nın “fa”sının düşüp “bey”in “efendi” ye dönüşmesi yaşı 65 bulmuş şoföre Mercedes-Benz marka bir otomobilin şoförü olmak yerine Mercedes isimli bir atın seyisiymiş

¹⁰⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.61

*gibi bir hava veriyorsa da, Mustafa Bey saygısında kusur etmeksizin Semiha Hanım'ın neredeyse her şeyi olmayı sürdürüyor...*¹⁰⁶⁶

PELİN

Fırat ve Zehra'nın arabayla gezerken yolda karşılaştıkları lüks bir otomobili süren kızdır Pelin.

*"... Göztepe kavşağına gelmişken, geçmeden yanındaki şeritte aynı hızla giden ve saçı meçli, burnunu yaptıralı daha dört ay olmuş, gelecek yılda göğüslerini kırk C'lik bir sutyene ancak sığabilecek boyutlara çıkarmayı düşünen ve pelin adıyla çağrılan kızın 2002 modeli Alfa Romeo 147 GTA sınıfın sol arka kapısına bindiriyor..."*¹⁰⁶⁷

Romanda sadece bu şekilde bahsedilen Pelin, *"...Adına ve ince gövdesine uymayan bir hışımla çılgık çılgıca otomobilden inmeye ..."*¹⁰⁶⁸ çalışır.

KAPICININ BEŞ KIZI

Romanda İnmeli Kadın'a bakan beş tane ama kız vardır. Bu kızlar kapıcının kızlarıdır. Anne ve babalarının cahillikleri yüzünden dünyaya gelen bu kızların hiçbirisi hayatından memnun değildir. Romanda sadece bu kadar bir bilgiyle onlar anlatılmıştır.

*"...Kapıcının beş kızı var. Beşi de ama. İlk çocukları doğduğunda ikincisini yapmamalarını öğütledi doktor. "tıp mani olamaz aynı şeyin tekrarlanmasına" dedi. Baktı ki sözü geçmiyor tehditkâr bir tonla ekledi: "bir sonraki çocukta ama doğarsa vebali sizin boynunuza." Ne kapıcı, ne de karısı kulak astı doktorun uyarısına..."*¹⁰⁶⁹

FATMA

Şoför Mustafa'nın eşi olan Fatma aynı zamanda evin hizmetçisidir de. Son derece dürüst, kocası gibi hizmet ettiği kişiye ihanet etmeyecek kadar sadıktır.

¹⁰⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.203

¹⁰⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.237

¹⁰⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.237

¹⁰⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.297

Ayrıca Zehra'yı onun ölü yatağına götürerek helalleşmesini isteyecek kadar inançlıdır. Zehra'nın bunu reddetmesi üzerine “vallahî günaha giriyorsunuz” demesi de bunu kanıtlar gibidir.

KAHVEDEKİ ADAM

Zehra'ya öğütler veren çok yaşlı olmayan belki de atmışlarında gözükten bu adam ilk defa kahvede önüne çıkar. Sadece öğütleriyle dikkat çeken bu adam gaptten gelmiş gibidir, zaten giderken gaipere karışır gibi gider. Hayatı hakkında her şeyi biliyormuş gibi Zehra'ya verdiği öğütlerden sonra kahveyi terk eden adamın gidişini şöyle anlatılmıştır. “... *Bakışlarını benden ayırdığı an yere çevirdi. Başka kimselere bakmadan, öteki masalarda oturanlarla selamlaşmadan, acelesiz ve sert adımlarla çıkıp gitti kahveden. Arkasından bakakaldım...*”¹⁰⁷⁰

MEHMET EMİN BEY

Fırat'ın dedesi olan bu bey çok zengin ve duygulu bir adamdır. Ölmeden önce Zehra'nın anneannesi ile büyük bir aşk yaşamıştır. Büyük bir ihtimalle romanda çok da açıklığa kavuşturulmayan Zehra'nın annesinin babası odur. Zehra bunu anneannesi öldükten sonra eşyaları arasında bulduğu mektuplardan keşfeder. Bu şahıs hakkında romanda daha fazla bilgi verilmemiştir.

GARSON

Zehra'nın kafa dinlemek için daha doğrusu herkesten kaçmak için gittiği yaşlılar kahvesinin garsonu olan bu çocuk tipik bir garson karakteri çizer. Sevecen ve sempatik olmaya çalışır. Romanda hakkında fazla bilgi yoktur.

VİDEOCU SÜLEYMAN ABİ

Zehra'nın babasının üniversite yıllarında yanında çalıştığı siyasi görüşü olan bir adamdır. Babasının anlattığına göre; “... *“Tuhafl bir adamdı”, dedi. “hoş bir adamdı. Keçi sakallı... Gözlerinin rengi de garipti, hiç görmediğim bir renk... Orta yaşlı gibi gelmişti bana ama... O zamlar çok gençtim tabi. Allah bilir kırkında yoktu.*

¹⁰⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.601

Gençliğinde Türk filmlerinde oynamış, hatta Türkan Şoray'ın mı, Fatma Girik'in mi hatırlamıyorum şimdi bir yıldızın işte, karşısında jöne bile çıkmış bir keresinde aslında yönetmen olmak itiyormuş. Okumuş yazmış bir adamdı. Derinliği vardı, arada uzun uzun konuşurdu benimle"...¹⁰⁷¹

Onun polisler tarafından neden götürüldüğü konusunda fikri olmayan Cemal Bey o günden sonra bu adamı hiç görmediğini söyler.

¹⁰⁷¹ Şafak, *a.g.e.*, s.655

BABA VE PİÇ

ROMANIN ÖZETİ

Elif Şafak'ın İngilizce kaleme aldığı romanı Baba ve Piç yazdığı son romandır.

Romanda İstanbul'da yaşayan Türk olan Kazancı Ailesi ve Amerika'da yaşayan bir Ermeni ailesi olan Çakmakçıyan ailelerinin geçmişte yaşananlarla bağlantılı olarak aslında akraba olduklarının ortaya çıkması anlatılıyor.

Çakmakçıyan Ailesi'nin babaannesi Şuşan 1915 yılına kadar İstanbul'da yaşar. Şuşan, Ohannes İstanbullu adında bir Ermeni aydının kızıdır. Bir gece askerlerin babasını götürmesi üzerine, Şuşan da, bir süre sonra annesi ve ağabeyleriyle sürülür. Ölmeden önce annesi Armanuş, Şuşan'a, Ohannes'in kendisine aldığı nar şeklinde zarif mi zarif, altın tellerle inceden inceye işlenmiş, ortasından yarılmış, içinden kırmızı yakuttan nar taneleri ışıldayan bir broş bırakmıştır. Sürgün sırasında annesini ve ağabeylerini kaybeden Şuşan bir Türk ailesi tarafından bulunmuş ve bir yetimhaneye bırakılmıştı. Tesadüf eseri Şuşan'ın dayısı Levon Kazancı'nın hayattayken kazancı dükkânına alıp kol kanat gerdiği Rıza Selim Kazancı onu yetimhanede bulur. Ardından Şuşan'a âşık olan Rıza Selim onunla evlenir ve ona Şermin ismi verilir. Bir süre sonra Levent adında bir oğulları olur. Aslında Rıza Selim çok sevdiği ustası Levon'nun adını koyar oğluna ancak bir Ermeni ismi olan Levon ileride sorun çıkarabilir endişesi ile çocuğun adı Levent olur.

Hiçbir zaman bir Ermeni olduğunu unutamayan Şuşan'ın ölmemiş ve kurtulmayı başarmış olan abisi Vervant, bir gün çıkagelir, onu alıp gider.

Çocuğu ile beraber tek başına kalan Rıza Selim, ilerleyen tarihlerde kazancılığı bırakıp nüfuzlu bir bayrak yapım ustası olur. Şuşan'ın onu terk etmesinden sonra cici anne ile evlenir. Ancak çocuk yapmazlar. Böylece tek çocukları Rıza Selim'in Şuşan'dan olan oğlu Levent diğer adıyla Levon kalır.

Cicianneyi asla kabullenemeyen Levent Kazancı, asi ve çok kindar bir çocuktur. Gülsüm Nine ile evlenen Levent Kazancı çocukluğunun vermiş olduğu bütün psikolojik baskı ve bunalımını ailesine yansıtmaktadır. Aşırı bir disiplin ve katılıkla terbiye etmeye çalıştığı çocukları tarafından çok da sevilmez. Özellikle Zeliha Teyze tarafından.

İlk üç çocuklarının kız olması sebebiyle sürekli baskı yaptığı Gülsüm, dördüncü çocuğu Mustafa'yı doğurduğunda rahatlar. Ancak Mustafa'dan sonra asilik ve güzellik abidesi Zeliha da erkek beklenirken dördüncü kız çocuğu olarak dünyaya gelir.

Olayların bundan sonra sarpa sardığı roman sonlara doğru çözüme ulaşır.

Amerika'da yaşayan Şuşan'ın oğlu Barsam'ın kızı Armanuş, babaannesinin anlattığı olaylara bağlı olarak İstanbul'a gider. Gittiği ev, annesinin ikinci eşi olan Mustafa'nın annesi ve kız kardeşleriyle yaşadığı konaktır. Hiç kimseye söylemeden

Mustafa'nın ağzından bir mektup yazarak onları ziyarete gider. Orada çok iyi karşılanan Armanuş'un amacı babaannesinin yaşadığı evi ve hatıralarını anmaktır. Burada Zeliha teyzenin hiç kimsenin bilmediği, abisi Mustafa'dan olan gayri meşru kızı Asya ile evi aramaya başlar. Ancak konağın yerine yapılan başka bir bina vardır. Armanuş hayal kırıklığına uğrar.

Bu arada anne ve babasının tesadüfî konuşmaları üzerine İstanbul'da olduğu ortaya çıkan Armanuş'u almak üzere gelen annesi Rose ve Mustafa olaya çok kızarlar. Mustafa Amerika'ya gittiğinden beri Zeliha ile karşılaşmamak için İstanbul'a hiç dönmemiştir. İstanbul'a mecburen gelen Mustafa içinde yaşadığı bu utanç verici olayla yüzleşmiş ve olayı bilen tek kişi Banu ablasının, aşuresine zehir koyduğunu bile bile bu zehri içerek ölür. Ölmeden önce Banu ablası Asya'nın onun kızı olduğunu da söylemiştir.

Kazancı Ailesi'nde hiçbir erkek fazla yaşamadığı için Amerika'ya gönderilen ve kaderinden kaçırılmaya çalışılan Mustafa, ailedeki diğer erkekler gibi çok erken bir yaşta, kırk birini görmeden ölmüştür. Banu Teyze kötü cini olan Ağulu Bey'den geçmişte yaşanan her şeyi öğrenir. Mustafa'nın cenazesi sırasında babasından kalan nar şeklindeki broşu çıkarıp bunu esas sahibi olan Şuşan'a vereceğini söylemesi ile biter roman. Ancak Şuşan ölmüştür. Bu broş torunu Armanuş'a verilecektir.

ROMANIN ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BİR BAKIŞ

Roman, İstanbul'da hiçbir erkek akrabası bile olmayan, eski bir konakta annesi Zeliha; teyzeleri Banu, Cevriye, Feride; Ciciannesesi ve anneannesesi olan Gülsüm Nine ile yaşayan, Ermeni olan Şuşan ve Türk olan Rıza Selim'in oğlu Levent'in torunu Asya ile; Amerika'da yaşayan Ermeni bir ailenin Türk olan Rıza Selim'in karısı Şuşan'ın ikinci eşinden olan, oğlu Barsam'ın kızı olan Armanuş'un etrafında gelişir.

Romanda çok sönük şahısların dışında neredeyse bütün şahıslar birer kahraman rolü üstlenmiştir. Asıl üzerinde durulan kişiler, Zeliha Teyze Banu Teyze, Armanuş, Asya, Şuşan daha sonra Feride Teyze, Cevriye Teyze, Cicianne, Gülsüm Nine, Rose, Barsam, Aram, Mustafa diye devam eder.

Aslında çok kalabalık olmayan bu şahıs kadrosu ayrı ayrı ele alınmış, daha sonra bu kişilerin birbirleriyle ilişkileri üzerinde durulmuştur.

Yazarın diğer romanlarında olduğu gibi, psikolojik yapıları ve yaşam biçimleri çok farklı insanlarla beslenmiş bu romanda, bazı şahısların isimleri de; Alkolik Karikatürist, Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi, Olağan Üstü Yeteneksiz Şair, Gizli Gay Köşe Yazarı, İnternet Sitesi olan Cafe Constantinopolis'in Anuş Ağacı Bölümü'ndeki Anti Kavurma, Baron Baghdassarian, Leydi Tavuskuşu/ Siramark, Bedbaht Ev Kadını, Stoacı Alex vb. kişilik ve davranış özelliklerine göre seçilmiş gibidir.

ŞAHISLAR

ARMANUŞ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İlk çocukluk yılları annesinin yanında Arizona’da geçen Armanuş, daha sonra babasının ve onun ailesinin bulunduğu San Francisco arasında mekik dokumuştur.

En son üvey babası Mustafa’nın ailesinin yanına İstanbul’a giden Armanuş, orada Asya ve ailesinin yaşamış olduğu konakta karşımıza çıkar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Güzel ve alımlı olan Armanuş, fazla güzel denecek bir kızdır.

“...Armanuş güzel bir kızdı, fazla güzel. Orantılı vücudu, ince hatlı yüzü, koyu sarı dalgalı saçları, iri gri-mavi gözleri ve başkalarında bir kusur gibi görünebilecek ama ona kendine güvenli bir hava veren hafif kemerli burnuyla fiziksel cazibesi zekâsıyla da birleştiğinde delikanlıları ürkütüyordu...”¹⁰⁷²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Armanuş Ermeni olduğu için, kendi köklerini arayan bir genç kızdır. Geçmişini irdeleyip öğrenme çabası, onun atlık duygusunu bastıramamasına bağlıdır.

“...Parçalı çocukluğu yüzünden halen bir süreklilik ya da aidiyet duygusu kazanamamıştı. Kendi hayatını yaşamaya başlayabilmek için geçmişine yolculuk etmesi gerekiyordu...”¹⁰⁷³

Tam anlamıyla annesi(Amerika) ve babasının(Ermeni) millet kimlikleri arasında bocalayan Armanuş, İstanbul’a tek başına gidip aradığını bulmaya çalışacak kadar cesur ve karalıdır.

“...“Kültürel çoğulluk iyi bir şey elbette ama benim durumum çoğulluktan ziyade eksiklik üzerine kurulu. Annemi gücendirmemek için ne tam Ermeniliğimle barışabildim, ne de babamı gücendirmeye, korkusuyla Amerikalılığım. Bir kere en başta Ermeni olmayı başaramadım,”...”¹⁰⁷⁴ diye internetteki Anuş Ağacı’ndaki

¹⁰⁷² Elif Şafak, *Baba ve Piç*, İstanbul, 2006, s.105

¹⁰⁷³ Şafak, *a.g.e.*, s.128

¹⁰⁷⁴ Şafak, *a.g.e.*, s.129

arkadaşlarına mesaj yazan Armanuş, bir itirafın eşiğinde olduğunu farkındadır. Bunu çok içtenlikle yapar.

Armanuş kimliğini bulma konusunda, ailesinden gizli işler becerme, Türkiye'ye gidip oradaki evlerini bulma peşindedir. Çünkü babaannesi o evden çok söz etmektedir. O ailesinin geçmişini öğrenirse kendi geleceğini de kurmuş olabileceğine inanır. "... *Kimliğimi bulmam gerek. Gizliden gizliye ne düşünüyorum biliyor musunuz? Ailemin Türkiye'deki evini görmeye gideceğim. Babaannem hep o muhteşem evden bahseder. Gidip kendi gözlerimle göreceğim. Ailemin geçmişine bir yolculuk yapabilsem, aynı zamanda kendi geleceğime doğru yola çıkmış olacağım. Geçmişimi keşfetmek için bir şey yapmazsam Yeniçerinin Paradoksu yakamı bırakmayacak.*"...¹⁰⁷⁵

Bütün zekiliği ve kararlı kişiliğine rağmen eksikliğini üzerinden atamadığı, kimlik belirsizliği ve ayrılan anne-babanın çocuk üzerindeki en olumsuz etkilerini taşıyan Armanuş, bunu sık sık dile getirir.

"... *"Sanırım Yeniçerinin Paradoksu bizzat benim için de geçerli. Farklı kültürlerden gelen ve son derece tatsız bir biçimde boşanmış bir ana babanın tek çocuğu olarak," —şahsi tarihini ifşa etmekten duyduğu rahatsızlıkla bir an duraladı ama devam etme arzusu baskın çıktı— "kalan sağların çocuğu olan Ermeni bir babayla Kentucky, Elizabethtown'lu bir annenin tek kızı olarak iki taraf arasında kalmanın, tam manasıyla bir yere ait olamamanın, sürekli iki varoluş hali arasında gidip gelmenin nasıl bir şey olduğunu biliyorum...*"¹⁰⁷⁶

Kitap okumayı, öğrenmeyi çok sever. Zekâsı ve bilgisinin karşı cinsi fena halde ittiğini keşfetse de bunu umursamaz. "...*Bir kez daha biriktirdiği bütün parayı kitaplara yatırmıştı! Tam bir kitap kurduydu Armanuş; pek matah bir özellik değildi bu, zira oğlanların gözünde kıymeti harbiyesi yoktu; bu yüzden de zengin bir koca bulmasını hayal eden annesinin keyfini kaçırıyordu. Daha bu sabah telefonda, bu gece dışarı çıktığında romanlar üzerine tek kelime bile etmeyeceğine dair söz verdimişti annesi ona...*"¹⁰⁷⁷

Ona göre erkeklerle vakit öldürmektense evde oturup kitap okunmalıdır. Aşk vakit harcamak, zamanı bitirmektir onun gözünde. Ancak ailesini kıramayacak aşka yeni bir şans verecektir. "... *Kendisini bekleyen randevuyu düşündüğünde midesinde bir endişe dalgasının kabardığını hissetti Armanuş. Yaklaşık bir senedir kimselerle çıkmıyordu. Yemin etmişti sözde randevularla vakit kaybedeceğine bu işi kökünden kesip hiç kimseyle çıkmamaya. Oturup evde kitaplarını okumaya. Ne var ki nasıl olduysa bu akşam Armanuş Çakmakçıyan erkeklerle şansını bir kez daha deneyecek, aşka bir şans daha verecekti. Karşı cinsle tekerrür eden başarısızlıklarının ardındaki esas sebep kitaplara duyduğu tutku ve çıktığı erkeklerden daha bilgili olmasıydı belki...*"¹⁰⁷⁸

¹⁰⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.129

¹⁰⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.128

¹⁰⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.104

¹⁰⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.104

Onun her konuda olduğu gibi erkekler konusunda da en büyük engeli aslında hiç anlaşılamayan annesi ve babasının ailesidir.

“...Armanuş Çakmakçıyan’ın erkekler konusunda yaşadığı fiyaskonun ardındaki ikinci etken daha karmaşıktı: akrabaları. San Francisco’daki Çakmakçıyan ailesi ve Arizona’daki annesi, Armanuş için doğru erkeğin kim olduğuna dair birbirine taban tabana zıt görüşlere sahipti. Çocukluğundan beri neredeyse beş ayını San Francisco’da (yaz tatilleri, bahar tatili ve hafta sonu ziyaretleri) geri kalan yedi ayını da Arizona’da geçirdiğinden, her iki tarafın da kendisinden neler beklediğini ve bu beklentilerin ne kadar uzlaşmaz olduğunu birinci elden öğrenme fırsatı bulmuştu. Neresinden bakılırsa bakılsın birbirinin tümüyle zıddıydı bu beklentiler...”¹⁰⁷⁹

Onların beklentilerini kendi beklentileriyle yok etmeyecek kadar ince ve saygılı olduğu için hep acı çeker. *“...Annesi Rose, Ortabatı’da doğmuş, beyaz, Protestan bir Amerikalıydı ve bu tanıma uyan insanlarla çıkmasını istiyordu. San Francisco’daki baba tarafı ise diasporada kalabalık Katolik bir Ermeni sülaleiydi ve onlar da kendilerine benzeyenlerle çıkmasını bekliyorlardı. Bu durumda kimsenin canını sıkmamak için, San Francisco’dayken Ermeni çocuklarla, Arizona’dayken de Ermenilikle uzaktan yakından alakası olmayanlarla çıkmayı denemişti Armanuş...”¹⁰⁸⁰*

Fiziksel cazibesiyle zekâsını birleştirebilen Armanuş, aslında hayatın gerçekleriyle yüzleşince oldukça duygusal ve savunmasız kalabiliyor. Babaannesinin evinin fotoğrafını çekip ona sürpriz yapamadan ölmesi üzerine Asya’ya yaptığı konuşma bunun en güzel örneğidir.

“...“İstanbul’a neden geldim biliyor musun Asya?” diye mırıldandı Armanuş nice sonra. “Babaannemin doğduğu şehre tek başıma gelirim, aile mirasımı ve şu hayatta nerede durduğumu daha iyi anlayacağımı zannettiğim için geldim İstanbul’a. Ermeni olmanın anlamını içime daha iyi sindirebilmek için tanışmak istedim Türklerle galiba. Aslında bu seyahat başlıbaşına babaannem geçmişiyile bağlantı kurma çabasıydı. Doğduğu evin fotoğraflarını çekip ona sürpriz yapacaktım. Sonra San Francisco’ya dönünce yanı başına oturup bunları ona gösterecektim... Hiç anlatmadığı anılarını anlatmasını isteyecektim. Anlattıklarını yazıya geçirmeyi düşünüyordum. Geç kaldım Armanuş ağlamaya başladı. “Onu son bir kez göremedim bile.” ...”¹⁰⁸¹

¹⁰⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁰⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.105

¹⁰⁸¹ Şafak, a.g.e., s.314

ASYA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Daha çok Alkolik Karikatürist ve arkadaşlarıyla - ki burası İstanbul'da Kafe Kundera adında bir kafedir. Bu kafe “...*İstanbul'un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünüme çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı “bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor” mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşiş verir insanlar...*”¹⁰⁸² şeklinde tanımlanmıştır.- aynı bara takılan Asya'yı, ara sıra annesinin dövmeci dükkânında görmenin dışında, hep İstanbul sokaklarında gezerken görüyoruz. Ancak gezdiği yerlerin nereler olduğundan bahsedilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Çok güzel bir kız değildir. Vücudunun orantısızlığından şikâyet eder.

Dikkat çekecek kadar çirkin ve yapılı olduğunu düşünen Asya;“...*Zaman zaman kendini Kuran-ı Kerim'de bahsi geçen esrarengiz mahlûk Dabbet-ül Arza benzetirdi...*”¹⁰⁸³

Ona göre“... *Kıyamet günü arzı endam edecek, organlarının her biri başka bir hayvandan alınmış o kırma mahlûk gibi, Asya da olmadık parçaların bütünüydü kendi gözünde. Ailesindeki tekmil kadınlardan miras alınmış birbiriyle uyumsuz organlardan oluşuyordu vücudu...*”¹⁰⁸⁴

Ailedeki bütün kadınların en kötü fiziksel özelliklerini almıştır. “...*Uzun boyluydu, bu şehirdeki Çoğu kadından çok daha uzun, tıpkı Zeliha Teyze gibi; Cevriye Teyze'nin kemikli, ince damarlı parmaklarına sahipti; Feride Teyze'nin sinir bozucu ölçüde sivri çenesine, Banu Teyze'nin fil kulaklarına. Aşırı kemerli burnunun benzeri dünyada sadece iki kişide vardı: biri Fatih Sultan Mehmet diğeri de Zeliha Teyze...*”¹⁰⁸⁵

Ama bu olumsuzlukların yanında saçları, göz rengi gibi hoş bir şeyler de almıştır ailesinden.

¹⁰⁸² Şafak, a.g.e., s.87

¹⁰⁸³ Şafak, a.g.e., s.74

¹⁰⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.74

¹⁰⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.74-75

“...Gerçi haksızlık etmemeli. Asya’nın akrabalarından miras aldığı hoş şeyler de vardı. En başta saçları! Kıvrıkcık, siyah ve gür saçları vardı — teorik olarak ailedeki bütün kadınlarınki gibi ama pratikte sadece Zeliha Teyze’ninki gibi. Olumlu genetik özellikler listesine Asya Kazancı, badem gibi kahverengi gözlerini (Banu Teyze’den), yüksek alnını (Cevriye Teyze’den) ve çabucak patlamasına sebep olan ama tuhaf bir biçimde onu canlı ve cevval kılan mizacını (Feride Teyze’den) katabilirdi...”¹⁰⁸⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zeliha Teyze’nin abisinden olan gayrı meşru kızıdır. Babasının kim olduğunu bilmemektedir. Bir piç olduğunu düşündükçe babasını merak eden, hayatla arasında hiçbir bağlılık hissetmeyen, ilahi adalete inanmayan asi bir kızıdır. Bu yönüyle tıpkı annesine benzer.

“...Maalesef Asya’nın zerre itimadı yoktu hayata. Zamana güvenmeyecek kadar kötümserdi. İlahi adaletin doğruluğuna en ufak inancı olmayan bir yangındı içi. Bu açıdan da başka kimseye değil annesine çekmişti. Bu kafayla ne sabırlı olabilirdi ne de inançlı; hayatın, vücudunu onun çıkarına döndüreceği günü beklemesinin imkânı yoktu...”¹⁰⁸⁷

Her zaman kimliğini bilmediği babasının acısıyla meşguldür. İçten içe annesine kızgınlığını onunla yarışarak ortaya koyar.

“...Bugün, on dokuzuncu yaşına basıyordu ve kendisini hiç olmadığı kadar olgun hissediyordu. Ne de olsa, gide gide kendisini yakından ilgilendiren bir başka olguya varmıştı artık: annesinin onu doğurduğu yaştaydı. Bu durumda kimse kalkıp da çocuk muamelesi yapamazdı artık ona. Kız çocukları annelerinin kendilerini doğurduğu yaşa gelince kadın sayılmalıydılar...”¹⁰⁸⁸

Onun yaşına göre çok tecrübeli olduğu görülüyor. Zekâsıyla özgüvenini birleştirerek kadın ve erkek ilişkisi üzerine ettiği laflar şaşırtıcıdır.

“...“Peki, bir ilişkiden sonra toparlanmak söz konusu olduğunda iki cins arasında büyük fark olduğunu düşünmüyor musun sen de? Yani kadınlar berbat bir evlilik ya da ilişki, işte her ne boks, yaşadıktan sonra genelde uzunca bir süre başka bir ilişkiden kaçıyorlar. Erkekler içinse tam aksi geçerli; bir felaketi atlatır atlatmaz derhal yenisini aramaya başlıyorlar. Erkekler yalnız yaşayamıyor...”¹⁰⁸⁹

Hayatındaki bütün olumsuzluklar bazen onu intihar fikrine kaptırmış, hatta bir kere denemiş ancak kurtarılmıştır. Bu dönemde keşfettiği bir şarkıcı da onun gibi ıstırap üzerinde çok durduğu için gözünde ilahlaşmıştır. “... Bu kavanoz dipli dünyada, intihar etmek bir imtiyazdı aslında ve kendisinininki gibi bir aileyle yaşarken, bu imtiyazdan kolay kolay yararlanamazdı. Neden bilinmez ama Asya Kazancı’nın

¹⁰⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.75

¹⁰⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.136

¹⁰⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.74

¹⁰⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.253

*müzik saplantısı üç aşağı beş yukarı o günlerde başlamıştı. Öyle soyut bir müzik aşkı değildi bu. Daha ziyade alabildiğine somut bir saplantıydı. Zira tek bir müzisyene takıntılıydı: Johnny Cash. Onun hakkında her şeyi biliyordu; Arkansas'tan Memphis'e uzanan hayat faslının binlerce ayrıntısını, kafayı kimlerle çektiğini, nelere kederlendiğini, karısına olan aşkını, iniş çıkışlarını, resimlerini, jestlerini ve elbette şarkı sözlerini. Johnny Cash'in şarkı sözlerini hayatının şiarı ilan eden Asya, tıpkı onun bir şarkısında dendiği gibi ıstırap ruhuyla doğduğuna, nereye gitse sorun yaratacağına" inanmıştı...*¹⁰⁹⁰

Oldukça mantıklı ve kararlı bir yapısı vardır. Ailesinde gördüğü akıl-mantık-dışılık onu çileden çıkarır. Onlara bu konuda benzememek için kendine söz verir. Zaten ailede sadece Cicianne'yi sevmektedir. Çünkü o kendi âleminde yaşamakta, kimseye bulaşamayacak kadar bunaktır.

*"...Geçen her sene onlara, Kazancı kadınlarına daha fazla benzediğini gördükçe tüyleri diken diken oluyordu. Tek bir husus dışında: mantık düşmanlığı. Ne hikmetse Kazancı kadınları ahdetmişçesine irrasyonel oluyordu. Ailede kimsecikler düz mantıktan nasibini almamıştı. Neredeyse bulaşıcı bir akıl-mantık-dışılık hüküm sürüyordu bu çatı altında. Bunları gözlemledikçe Asya asla akılcı, analitik zihnin yolundan sapmayacağına dair söz üstüne söz vermişti kendi kendine. Katiyen onlar gibi mantıksız olmayacaktı..."*¹⁰⁹¹

Gerçekte çok çirkin olduğunu, orantısız vücudunun ne zaman insanlara hoş gözükeceğini düşünür durur. Ama aslında çok çirkin değildir. Kendine güveni oldukça fazla olan bu kız babasının belli olmaması, ailesindeki bayanların çok fazla üstüne düşmesi sebebiyle tam bir gençlik çatışması yaşatmaktadır kendine. Hiçbir şeyi zamanın halledeceğine inanmayanlardandır o. *"...Aslında ayrı ayrı bakıldığında her yeri biçimliydi; boyu, kilosu, kıvrırcık kuzguni saçları, çenesi... ama hepsi bir araya geldiğinde, toplamda bir bozukluk vardı. Çirkin de değildi, hem de hiç değil. Vasat bir boşluğu vardı, bakması güzel ama bakanın aklında yer etmeyecek türden. Yüzü öyle sıradandı ki onunla ilk kez karşılaşanların Çoğu daha önce karşılaştıkları hissine kapılıyordu. Şu aşamada "güzel"den ziyade, "hoş iltifatını koparabilirdi olsa olsa. Bunda bir beis yoktu elbette; tek sakıncası hayatının bu safhasında Asya hoş değil, güzel olmak peşindeydi. Doğrusu hoşluk kendisine yakıştırılmasını istediği son şeydi. Bundan yirmi yıl sonra vücudunu daha farklı bir gözle görmeye başlayacaktı. Asya gençliklerinde çekici olmasalar da orta yaşlarında gayet alımlı olabilen kadınlardandı. O zamana kadar dayanabilirse tabii..."*¹⁰⁹²

Sevgi ve ilgiyi ailesinde fazlasıyla görüp, yapısı gereği hoşlanmayan ve bunalan genç kız, aslında çok sevdiği insanlara oldukça acemice bir duygusallıkla yaklaşılabileceğini gösterir.

"...Başkalarına sevgi ve şefkat göstermeye alışık olmayan Asya biraz acemice de olsa Armanuş'a sarıldı. "Çok üzgünüm, keşke elimden bir şey gelse," dedi. "Sen İstanbul'dan ayrılmadan önce birlikte biraz daha dolaşıp babaannenin geçmişinden

¹⁰⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.74

¹⁰⁹¹ Şafak, a.g.e., s.75-76

¹⁰⁹² Şafak, a.g.e., s.136

başka yadigârlar ararız. İstersen tekrar evin olduğu yere gidip, başka insanlarla konuşuruz, belki bir şey bulunur...”¹⁰⁹³

ZELİHA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Gayr-ı meşru kızı Asya’yı aldirmek üzere gittiği doktorun ofisinde yaşadıklarıyla “...*Bu yüzden, temmuz ayının bu ilk cumasında, şimdiye kadar göz yaşlarını bastırmak için uyguladığı tekniği tekrarladı bir kez daha...*”²³ romana başlayan yazar, onun oturdukları eski konağa dair yaşadığı tek yerin İstanbul olduğunu, ayrıca yine onun İstanbul’da bir dövmeci dükkânına sahip olduğunun dışında, bulunduğu çevreler hakkında fazla bilgi vermemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Zeliha kızının aksine çok güzel bir kadındır. Estetik olarak güzel olmayan burnu bile diğer güzelliklerinin gölgesinde kalarak dikkat çekmez bile.

“... Zeliha Teyze’ye gelince, öyle gösterişli ve etkileyiciydi ki, burnunun biçimine dikkat çekmeden insanları genel görünümüyle hipnotize ederdi...”¹⁰⁹⁴

Ailedeki bütün kadınlar gibi o da siyah ve kıvrıkcık saçlıdır. Zümrüt yeşili gözleriyle ailenin en güzel bayanıdır.

“...Yağmur Zeliha’nın kuzguni ve kıvrıkcık saçlarından aşağı geniş omuzlarına damlıyor. Kazancı ailesinin bütün kadınları gibi. Zeliha da kara ve kıvrıkcık saçlarla doğdu. Ama diğerlerinin aksine, o saçlarını değiştirmede. Aynen korudu. Arada soluklanmak için durup, ani bir ışığa maruz kalmışçasına zümrüt yeşili gözlerini kısıyor...”¹⁰⁹⁵

Giyim tarzının da çok gösterişli olduğu gözleniyor.

“...Konuşan Zeliha Teyze’ydi. Odadaki bütün başlar ona döndü. Kapıda dikilmişti Zeliha Teyze, olanca alımı ve güzelliğiyle. Omuzlarında fitilli kadife som yeşil bir ceket, ayaklarında yüksek topuklu ayakkabılar, onu iç burkacak kadar güzel

¹⁰⁹³ Şafak, a.g.e., s.314

¹⁰⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.83

¹⁰⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.11

gösteren bir ifade suratında, öylesine çekici, su gibi. Gençliğinde kısa etek ve yüksek topuktan hevesini almış nice Türk kadının aksine Zeliha yaşlandıkça elekten uzatıp topukları kısaltmamıştı. Giyim tarzı eskisi kadar gösterişliydi. Yıllar ablalarından çok şey alıp götürdüğü halde onu daha da güzelleştirmişti. Zamana rüşvet yedirmiş olmalıydı...”¹⁰⁹⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ailenin en küçük çocuğu olan Zeliha çok asi bir kişiliğe sahiptir. Ailede herkes ağlamayı sevdiği için ağlamaktan nefret eder. Babasının mezarına gitmez çünkü hem ağlamayı hem de babasını hiç sevmemektedir.

“...Ağlamaktan ölesiye korkuyordu Zeliha. Sevmiyordu zırlı zırlı ağlayan hatunları. Hele hele başkalarının önünde ağlama düşüncesi dehşetengiz geliyordu. O sulu gözlü zırlak kadınlara, bilhassa ailesindeki kimi simalara çekmeyeceğine dair daha yeni söz vermişti kendine. Olur, da ağlama ihtiyacı duyarsa, bunu tek başına halledecekti. Bu yüzden de, yirmi yıl kadar önce o bulutsuz yağmursuz günde Zeliha Teyze, diğer Kazancı kadınlarıyla mezarlığa gitmek yerine, evde kalmayı tercih etmişti...”¹⁰⁹⁷

Son derece ağzı bozuk ve rahat bir bayandır. Asla çevredeki insanları önemsemez.

“...Üzerine bastığı kaldırım taşının aniden yerinden oynamasıyla, altındaki zifos birikintisinin eflatun eteğine fıskırması bir oldu. Küfürü bastı Zeliha. Bu kadar galiz bir lisanı böyle çekirmeden uluorta kullanabilen tek kadın o, Kazancı sülalesinde. Sadece Kazancılar içinde değil, cümle Türk kadınları içinde de nadirattan sayılır bu özelliği sebebiyle. Belki de bu yüzden, ne zaman küfretmeye başlasa, hemcinslerinin küfür açığını da kapatmak istercesine sövdükçe sövüyor. Bu sefer de öyle. Gelmiş geçmiş bütün belediyelere küfretmeye koyuldu çünkü çocukluğundan beri bir gün olsun göremedi şu lanet kaldırım taşlarının samsıkı yerlerine oturduklarını. Okkalı, sunturlu küfürler... Yanından geçenler hayretle bakıyorlar yüzüne. Bir kadının ağzına yakışmayacak türden küfürler...”¹⁰⁹⁸

Onun tek önemseddiği ama aslında hiç belli ettirmedeği şey, kızıdır. Onun güzelliği bu kadar önemsemesine çok üzülür. Ancak hemen hiç diyalog kuramadığı kendi gibi asi olan kızına sadece acımaktadır. *“... Fiziksel sönüklüğünün kızının genç kalbini sızlattığını açıkça görebiliyordu Zeliha Teyze. Keşke güzelliği o kadar da arzulanası bir şey olmadığını anlatabilseydi ona. Güzelliğin sadece en yanlış erkekleri çeken bir mıknatıs olduğunu ona söyleyebilseydi. Keşke güzel doğmamakla ne kadar şanslı olduğunu; çirkin kadınlara hem hemcinslerinin hem erkeklerin daha cömert davranacağını, hayatının daha kolay olacağını anlatabilseydi...”¹⁰⁹⁹*

¹⁰⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.83

¹⁰⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.321

¹⁰⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.12

¹⁰⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.136

Bir dövmeçi dükkânına sahip olan Zeliha, çok bakımlı, kendine güveni tam olan, ancak çocukluğunda yaşadığı acılara inat insanların acı çekmesinden hoşlanan bir kadındır. Bulunduğu ortamlarda sakin ve aldırılmaz tavırlarıyla dikkat çekmektedir. Bağımsız ve yaratıcı olmayı sever.

“...Mevcudiyetinin nasıl bir etki yarattığını bilircesine tebessüm etti Zeliha Teyze. Manikürlü tırnaklarına bakarak kapıda dikildi bir süre. Ellerine çok ihtimam gösterirdi, ne de olsa mesleğini onlarla icra ediyordu. Bürokratik kurumlardan ya da komuta zincirlerinden hazzetmediği için kendine göre bir meslek seçmişti. Hem bağımsız hem yaratıcı olabileceği, bir de içinde az biraz acı barındıran, müşterilerine usul usul acı çektirmesine izin veren bir meslek: dövmeçilik...”¹¹⁰⁰

Giyimiyle de çok rahat ve gözülcü olmayı seven, kendine has şeyler için mücadele etmesini bilen biridir. Öyle kararlı ve inatçıdır ki çok korktuğu annesi bile onunla baş edemez.

“...Oysa bu hizmetten gurur duyuyor Zeliha, ne de olsa kendisi taktı burnuna. Canı yandı yanmasına da, kendini acıtmaya alışkın sayılır. Seviyor hizmetini. Seviyor tarzını. İster erkeklerin sözle ya da gözle tacizi, ister diğer kadınların ayıplamaları, ister kırık kaldırım taşları üzerinde topuklarla yürümenin zorluğu, ister vapurlarda otobüslerde sıkıştırılmak, hatta ve hatta annesinin sürekli dırdırı olsun... bu şehirdeki çoğu kadından uzun boylu olan Zeliha'yı göz alıcı renklerde mini etekler, iri göğüslerini meydana çıkaran daracık bluzlar, parlak naylon çoraplar ve bir karış topuklu ayakkabılar giymekten men edebilecek hiçbir kuvvet yok bu dünyada...”¹¹⁰¹

Son derece rahat bir şekilde düşündüğünü söyleyebilmektedir. Herkes onun sivri dilinden nasibini alır, ama en çok da ailesi. *“... Zeliha Teyze'ydi bu, kız kardeşler içinde en sivri dillisi en pervasız...”¹¹⁰²*

Genç kızlığında yaşadığı kötü olaylar yüzünden aslında bir süre kendi içine kapanan Zeliha, acıya, katlanılabilecek son noktaya kadar katlanır. Oldukça güçlü bir karakteri ve özgür bir ruhu vardır. Babasının ölümünden sonra despot dönemin bitmesine karşın, yine de kendine ait bir ev hayaliyle yaşar. Ancak bu hayali hiç gerçekleşmeyecektir

“... Ancak babasının ölümünden sonra odasının kapısını kapamaya başlayabilmişti Zeliha. Gerçi ne ablaları ne de annesi anlayabiliyordu kendi içine çekilme arzusunu, tüm dünyayı dışarıda bırakma ihtiyacını. Zaman zaman kendine ait bir eve taşınmanın hayallerini kurardı Zeliha. Ah kim bilir nasıl da muhteşem olurdu kendine ait bir mekâna çıkmak. Varsın doğru dürüst yiyeceği olmasın dolabında, mobilyalar eşyalar bulunmasın salonunda... Tamtakır bir eve de razıydı; yeter ki yalnız kalabilsin, dilediği gibi doya doya...”¹¹⁰³

¹¹⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.83

¹¹⁰¹ Şafak, a.g.e., s.12

¹¹⁰² Şafak, a.g.e., s.78

¹¹⁰³ Şafak, a.g.e., s.319

Aslında çok kırılgan bir yapıya sahiptir. Ancak ağlama fikri ona güçsüzlüğü anımsattığı için hiç ağlamaz. “...Çünkü ne zaman sinirleri yatışsa ruhu, gevşese bir çay bardağı kadar kırılgan olurdu ve ne zaman bir çay bardağı kadar kırılgan olsa gözleri yaşarmaya başlardı. Nefret ediyordu ağlamaktan. Küçükliğünden beri etrafında bol bol bulunan sulugöz kadınları küçümsemişti. Gittikleri her yere gözyaşı ve mızıl mızıl şikâyetler saçan bu ayaklı sefalet abidelerinden biri olmayacağına söz vermişti. Zeliha kendine ağlamayı yasaklamıştı. Bugüne kadar genel itibariyle bu söze sadık kalmayı gayet iyi becermişti de...”¹¹⁰⁴

Abisinin ona tecavüz etmesinden sonra altüst olan Zeliha bir süre sonra içine kapanır hayatla arasına mesafe koyar. Bu durum çevresindeki herkes tarafından görülmektedir. Ancak o bu durumunu asilik edip hiç kimseye anlatmayacak, kızını dünyaya getirerek bir nevi öç alacaktır. Çünkü çok gururludur ve kimsenin onun için üzülp ağlamasını istememektedir.

“...Temmuzun bu ilk cumasında Zeliha’da bir tuhaflık var. Bazen morfin yemiş gibi hissiz görünüyor nedense. Onun kadar cevval biri için hayli sıradışı bir hal. Bu yüzden mi bugün ne bu şehirle ne de yağmurla kavga etmek istemesi? Bu yüzden mi savaşmaması? Kayıtsızlık bir yoyo gibi, inip çıkıyor kendine has bir ritimle. Zeliha da ayak uydurmuş bu yoyoya ruh hali bir sarkaç olmuş adeta, iki zıt kutup arasında gidip geliyor: Donukluktan taşkınlığa savruluyor, sonra gene taşkınlıktan donukluğa...”¹¹⁰⁵

ALKOLİK KARİKATÜRİST

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alkolik Karikatürist’in bulunduğu çevre olarak bahsi geçen tek yer; İstanbul’da Kafe Kundera adında bir kafe. Bu kafe “...İstanbul’un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünmeye çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı “bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor” mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşiş verir insanlar...”¹¹⁰⁶ şeklinde tanımlanmıştır.

¹¹⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.23

¹¹⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.11

¹¹⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.87

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Aslında yakışıklı sayılabilen Alkolik Karikatürist'in çok fazla içtiği için gözaltlarında halkalar oluşmuştur. Bu yüzden oldukça ürkütücü bir görüntüsü vardır.

"...İriyarı, deli mavi gözlü bir adamdı, gözaltlarındaki koyu halkalar onu kısmen ürkütücü kısmen ulaşılmaz kılmaya hayli yakışıklı sayılabilirdi aslında..."¹¹⁰⁷

Görüntü itibariyle bir mizah ustası olduğu pek anlaşılmaz. Çünkü görüntüsü çok ciddidir. *"...Ona bakınca ekmeğini mizahtan kazandığını, o ciddi ve durgun suratın arkasında en komik esprilerin cirit attığını tahmin edemezdi insan..."¹¹⁰⁸*

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Tamamen bir entelektüel olan Alkolik Karikatürist olukça bohem bir hayat sürmekle beraber, Asya adında, kendi gibi çok asi bir genç kıza âşıktır. Esas yanlışlık kıza âşık olması değil kendisinin evli olmasıdır. Kız onun aşkına cevap vermemekte, böylece ıstırabına ıstırap eklemektedir.

"...İstirap ve melankolinin yabancısı değildi gerçi ama olabilecek en yanlış kadına gizliden gizliye âşık olduğundan bu yana gamı kederi iki kat artmıştı..."¹¹⁰⁹

Çok fazla içer. Bazen kendini öyle fazla içkiye vurur ki uyandığı yer, çevresindekileri hayrete düşürecek derecede farklı olur. *"...İçkiden yana oldum olası tatsız bir şöhreti olduğu halde son zamanlarda alkole olan bağımlılığı tavana vurmuş; sabahları nasıl vardığını hiç mi hiç bilmediği şaibeli yerlerde uyanmaya başlamıştı..."¹¹¹⁰*

Bir defasında çok içip yakınlardaki bir camiinin musalla taşında kendi cenazesini kaldırmaya çalışırken bulunması üzerine Adsız Alkolikler Derneğine üye olarak, içkiye ara vermeye çalışır.

Kesinlikle çok sivri dillidir. Bu sivri dilliliğini karikatürlerine yansıtır. Döneminin siyasetçilerini çok ağır bir şekilde eleştirir, onları çeşitli hayvanlara benzetir. Alacağı cezayı hiç düşünmeyecek kadar dik kafalıdır. Ancak arkadaşları ona acımaktadır. *"... Siyasetçileri hayvanlar âleminin içine yerleştirme çabası o kadar tepki almıştı ki bizzat siyasetçilerden, şimdi arkadaşları Alkolik Karikatürist'in yüzüne bakarken içten içe bir acıma duyuyor, yakında hapse girecek bir adam görüyorlardı karşılarında. "Ben bu mevzuda yeni bir teori geliştirdim!" dedi Alkolik*

¹¹⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.90

¹¹⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.90

¹¹⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.90

¹¹¹⁰ Şafak, a.g.e., s.90-91

*Karikatürist. Arkadaşlarında uyandırdığı merhametin farkında değildi ve dinleyicilerinin gösterdiği ilgiye biraz şaşmıştı...*¹¹¹¹

Tam bir entelektüel olan Alkolik Karikatürist, halktan insanları sevmez onları çevresinde görmek istemez. Bu yüzden “...Gerçek medeniyet uçurumu Türkler ile Türkler arasındadır.” ...¹¹¹² der ve devam eder;

“Sıkıntı,” diye tekrarladı cafe lattesini kafasına diken Alkolik Karikatürist. “Dinmeyen geçmeyen iç sıkıntısı hayatlarımızın özetidir. Günbegün bezginliğe batıp çıkarız. Kendi kültürümüzle kendi halkımızla travmatik bir karşılaşmadan korktuğumuz için bu tavşan deliğine tıklıdık kaldık. Batılılar da zann ediyor ki, Doğu ve Batı Medeniyetleri arasında bir kültür uçurumu var. Keşke bu kadar kolay olsa! Gerçek medeniyet uçurumu Türkler ile Türkler arasındadır. Bizimle onlar arasında. Her tarafımız magandalar, hödükler ve köylülerle sarılmış. Biz de bunun tam ortasındayız, bir avuç kültürlü şehirli eski komşularımızı özliyoruz. İstanbul Ermenilerini. Rumlarını, Yahudilerini... onun yerine Anadolu köylüleriyle komşuluk etmek durumundayız. Nereye kaçacağımızı şaşırdık. Sıkıştık. Bütün şehri ele geçirdiler.” ...¹¹¹³

Bu sıkıntısını biraz daha ileri gidecek dereceye getirir ve bir azınlık olmayı diler.

“...Sigarayı solgun, çatlak dudakları arasına geri koydu ve tekrar konuştuğunda eline almayı unuttu. “Modernistler ilerlememizi söylüyor ama onlara inancımız yok. Gelenekçiler geri gitmemizi söylüyor ama onların ideal düzenine geri dönmek de istemiyoruz. İki taraf arasında tost olmuş vaziyetteyiz! Nereye kaçabiliriz? Azınlık bile değiliz. Keşke BM Sözleşmesinin koruması altındaki etnik bir azınlık filan olsak. En azından o zaman bazı temel haklarımız olurdu...”¹¹¹⁴

ULTRA MİLLİYETÇİ FİMLERİN GAYRİ MİLLİYETÇİ SENARİSTİ

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alkolik Karikatürist ile birlikte aynı mekânı kullanırlar.

İstanbul’da Kafe Kundera adında bir kafe. Bu kafe “...İstanbul’un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünmeye çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı “bu mekân öyle imaj mimaj peşinde

¹¹¹¹ Şafak, a.g.e., s.90

¹¹¹² Şafak, a.g.e., s.93

¹¹¹³ Şafak, a.g.e., s.92-93

¹¹¹⁴ Şafak, a.g.e., s.93

değil, imajını zerre kadar umursamıyor” mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşış verir insanlar...”¹¹¹⁵ şeklinde tanımlanmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında fazla bilgi verilmemiştir. Sadece kısa boylu ve cılız sayılacak kadar zayıf olduğundan bahsedilmiştir.

“...Aşırı Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi Kısa boylu, cılızca bir adamdı...”¹¹¹⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Alkolik Karikatürist’in arkadaşı olan bu şahıs da aynı mekânı kullanır. Zaten onun adının geçtiği bölümlerde karşımıza çıkar. Ancak onun kitaptaki yeri kadar önemli bir misyon yüklenmemiştir Aşırı Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi.

Kadınlara düşkün, popüler televizyon dizileriyle ünlü olan, meslek itibariyle milliyetçi görüldüğünü söyleyen bir entelektüeldir.

“...Genç kadınların olgun erkeklerden hoşlandığına kanaat getirdiğinden beri sakalını kül rengine boyuyordu. Popüler TV dizileri yazardı ve çocukların pek sevdiği Aslan yürekli Timur’ un yaratıcısıydı. Akın akın düşman alaylarını birkaç darbeye kanlı püreye çevirebilen iri kıyım bir milli kahraman. Senariste yaptığı bayağı ve bayat filmlere dair bir soru sorulduğunda. Meslek itibariyle milliyetçi olduğunu ama tercih itibariyle tam bir nihilist olduğunu iddia ederdi. Bu yüzden de milliyetçi olmakla itham edilemezdi. Milliyetçilik, yaptığı işin niteliğiydi...”¹¹¹⁷ kendini bu şekilde tanıtan bu şahıs Asya ile yaptığı bir konuşmada aslında tamamen yapmış olduğu filmlerdeki gibi biri olduğunu kanıtlar.

Asya’nın ısrarla Ermeni taraftarı olarak konuşması masadakilerin çok dikkatini çekmiş, ancak asıl tepki Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi tarafından gelmiştir. Bu tepkiden onun aslında düşünülenin aksine bir düşünceye sahip olduğu ortaya çıkar. “...“Öyle bir şey olmadı,” dedi Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi başını hızlı hızlı sallayarak. “Hiç öyle bir şey duymadık.” Piposundan derin bir nefes aldı ve sarmallanan dumanlar arasından Armanuş’un gözlerine baktı. Sesi alçalıp, cana yakın bir fısıltıya dönüşmüştü. “Ailen için çok üzuldüm, taziyelerimi kabul et. Ama o zamanlar savaş zamanıydı. İki taraftan da insanlar öldü. Ermeni isyancıların ne kadar Türk öldürdüğünü biliyor

¹¹¹⁵ Şafak, a.g.e., s.87

¹¹¹⁶ Şafak, a.g.e., s.91

¹¹¹⁷ Şafak, a.g.e., s.91

musun? Hikâyenin öteki tarafını düşündün mü hiç? Eminim düşünmemişsindir! Acı çeken Türk ailelerine ne diyeceksin? Olanlar çok trajik ama 1915'in 2000'ler olmadığını anlamamız lazım. O zaman her şey farklıymış. Türk Devleti bile yokmuş, Osmanlı İmparatorluğu varmış. Modernite öncesi devir, Modernite öncesi trajediler..."¹¹¹⁸

SENARİST'İN KIZ ARKADAŞI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin sevgilisi olduğu için onun bulunduğu mekâna dâhildir.

Burası İstanbul'da Kafe Kundera adında bir kafedir. Bu kafe "...İstanbul'un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünmeye çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı "bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor" mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşiş verir insanlar..."¹¹¹⁹ şeklinde tanımlanmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

"...Tam manasıyla bir cep telefonu müptelası olan esmer kadın..."¹¹²⁰

"...Konuşmadığı müddetçe alımlı, göz alıcı bir kadın..."¹¹²¹

Göz dolduran, esmer biri olan, fiziki görüntüsü hakkında sadece bu bilgilerin verildiği kız, senarist'in geçici ve aptal sevgililerinden biridir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kızın davranış ve psikolojisi hakkında fazla bilgi verilmemiştir. Onun sadece Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi'nin sevgilisi olduğu üzerinde durulmuş. Ayrıca çok kısa bir şekilde Armanuş ile konuşmasında çok çocuksudur ve girdiği ortamda yabancılik çektiği için saçma diyaloglar kurmaya çalışır. Diyalog

¹¹¹⁸ Şafak, a.g.e., s.215

¹¹¹⁹ Şafak, a.g.e., s.87

¹¹²⁰ Şafak, a.g.e., s.210

¹¹²¹ Şafak, a.g.e., s.91

kurabilmek için göbeğine yaptırdığı dövmeyi yeni tanıştığı bir insana bu kadar rahat göstermesi gelişmemiş bir kişiliği de tetikler gibidir.

“...Masanın bir parçası olmaktan ziyade rahatsızca ucuna ilişmiş gibi görünen, karşısındaki genç ve seksi esmere bir daha uzun bakmaktan alamadı kendini. Tam manasıyla bir cep telefonu müptelası olan esmer kadın, habire pırıltılı, pembe cep telefonuyla oynuyor, durup dururken açıyor, şu ya da bu düğmeye basıyor, ya kısa mesaj gönderiyor ya alıyor, şu küçük aletten başka şeye kıymet vermiyordu. Bir de zaman zaman yanındaki şu sakallı adama sokulup sürünüyordu. Belli ki Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi’nin yeni kız arkadaşıydı. Aniden başını kaldırıp, dün dövme yaptırdım,” dedi. Bu sözler bağlamla öyle alakasızdı ki Armanuş ilk anda kendisine yönelik olduğunu kavrayamadı. Ya sıkıntıdan ya da gruba kendisi gibi yeni katılan biriyle yakınlaşma isteğinden Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi’nin kız arkadaşı ona hitap etmişti: “Görmek ister misin?” Pat diye kaldırdı tişörtünü. Göbek deliğinin etrafında kıpkırmızı bir yabani orkide kıvrılıyordu. “Çok hoşmuş.” dedi Armanuş kibarca İltifattan hoşlanan kadın sırtıttı. “Teşekkür ederim,” dedi, hiçbir şey yemediği halde dudaklarını peçeteyle silerek...”¹¹²²

Hareketlerinden bulunduğu ortamdaki insanların zekiliği ve entelektüelliğinden bi-haber olan kız hiçbir şeyin farkında değildir. Kendisiyle ilgili olanlarından bile. *“...Senarist bugün yeni bir kız arkadaşla gelmişti — konuşmadığı müddetçe alımlı, göz alıcı bir kadın. Senarist. Kız arkadaşına bundan bahsetmemişti tabii ama masadaki erkekler arasında onun gibi sığ yavrular için kullandıkları özel bir lakap vardı: “çerez” — ana yemek değil elbette ama atıştırıp açlığı bastırmak için ideal. Masadaki tabaktan biraz fıstık attı ağzına ve yeni kız arkadaşına sarılarak, neşeyle çiğnedi: “Hadi, söylesene neymiş bu şifre!”...”¹¹²³*

ALKOLİK KARİKATÜRİST’İN KARISI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alkolik Karikatürist’in karısının bulunduğu çevre olarak bahsi geçen tek yer; İstanbul’da Kafe Kundera adında bir kafe. Buraya eşiyile beraber gelir.

¹¹²² Şafak, a.g.e., s.210

¹¹²³ Şafak, a.g.e., s.91

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında sadece kumral olduğu bakışlarının kederli olduğu söylenmiştir.

“... Kumral, kederli gözlü bir kadındı...”¹¹²⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hayatta istediklerini yerine getirememiş, kocasından daha iyi karikatür çizdiği halde onun gölgesinde kalarak yerini bulamamıştır. Bu yüzden bir nevi hayatla küs gibi görünen bu kadın, kocasının dengesiz hareketlerini bazen nasıl desteklemesi gerektiğine karar veremez. Kendine haksızlık edildiğini düşünerek ikilem yaşamaktadır. Çok çabuk parlayan, kırılgan bir yapıya sahiptir.

“...Karikatüristin Hayatla Kavgalı Karısı, dişlerini sıktı... Çok fazla güceniklik biriktirmişti içinde. Hayatta istediklerini bir türlü yerine getirememiş, devamlı kendinden feragat ede ede en nihayetinde kendisi dışında her şeye ve herkese kırgınlık besler olmuş, çok çabuk parlayan, çok çabuk insan harcayan ve kocasından çok daha iyi karikatür çizdiği halde onun kadar takdir görmemenin acısını zehir gibi damarlarında taşıyan bu kadın, şimdi kocası yanında konuşurken on iki yıllık hayat arkadaşını içinden geldiği gibi paylasın mı, yoksa ideal bir eş gibi her şeye rağmen taşkınlığına destek mi olsun karar veremiyordu...”¹¹²⁵

On iki yıllık kocasıyla alışkanlık haline getirdiği evliliğini, ondan intikam almak için devam ettiren hırslı bir kadındır. Sürekli kavgalar ve kıskançlıkla yürüyen bu evlikte kocası da fazla bir beklenti içinde değil gibidir. “...Birbirlerinden nefret ederlerdi ama yine de bunca yıldır evliliklerini sürdürmüşlerdi; kadın gün gelir intikam alırım ümidiyle, adam da gün gelir her şey düzeler ümidiyle. Ne var ki bu zaman zarfında o kadar aynılaşmışlardı ki birçok hususta, artık birbirlerinden çaldıkları kelimelerle konuşuyor, birbirlerinin jestlerini taşıyorlardı. Hatta karikatürleri bile birbirine benzemeye başlamıştı. Deforme olmuş vücutlar çiziyor, toplumun en çarpık yanlarını en kaba biçimde teşhir eden diyaloglar yazıyor ve bilhassa insanları hayvanlaştırıyorlardı. Depresif hayvanlar âlemi...”¹¹²⁶

¹¹²⁴ Şafak, a.g.e., s. 94

¹¹²⁵ Şafak, a.g.e., s. 94

¹¹²⁶ Şafak, a.g.e., s. 94

GİZLİ GAY KÖŞE YAZARI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alkolik Karikatürist ile birlikte aynı mekânı kullanırlar. Kafe Kundera'yı.

İstanbul'da Kafe Kundera adında bir kafe. Bu kafe “...İstanbul'un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünmeye çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı “bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor” mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşiş verir insanlar...”¹¹²⁷ şeklinde tanımlanmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Duman kokusundan nefret ettiği için sigara içmeyen Gizli Gay Köşe Yazarı, diğerleri gibi Alkolik Karikatürist'in arkadaşısıdır. Çok titiz, olan bu adam karikatüriste gizli gizli sevgi besler. Bu yüzden duman dolu kafeye her gün gider.

“...Masada sigara içmeyen tek kişi Gizli Gay Köşe Yazarıydı. Dumanın kokusundan nefret ederdi. Her gün eve gittiğinde Kafe Kundera'nın berbat kokusundan kurtulmak için hemen giysilerini çıkarır, banyoya koşardı. Yine de vazgeçemiyordu bu mekândan. Hem bu hercai arkadaşlık grubunun parçası olmaktan hoşlandığı, hem de gizliden gizliye Alkolik Karikatürist'e abayı yaktığı için devam ediyordu buraya gelmeye...”¹¹²⁸

Karikatürist'e duyduğu sevginin cinsellikten öte, ruh kardeşliği olduğunu söylüyor. Ancak sevdiğini kıskanır, çünkü adam Asya denen kıza âşıktır. Sadece yakınında olmak istediği sevdiği uğruna her şeyi göze alabilecek durumdadır. “...Gizli Gay Köşe Yazarının Alkolik Karikatürist'le fiziksel bir yakınlık istediği yoktu. Onu çıplak düşünmek bile tüylerinin diken diken olmasına yetiyordu. Yok, cinsellik değil istediği, öyle diyordu kendine, ruhların kardeşliği idi bu. Ruhsal bir bütünleşme istiyordu. Hoş, ha ruhsal olmuş ha cinsel, iki büyük engel vardı önünde. Birincisi Alkolik Karikatürist katı bir heteroseksüeldi ve değişme şansı pek azdı. İkincisi Asya denen şu suratsız kıza tutulmuş gibiydi — kızdan başka herkes

¹¹²⁷ Şafak, a.g.e., s.87

¹¹²⁸ Şafak, a.g.e., s.92

farkındaydı bu vahim durumun. Bu yüzden de Gizli Gay Köşe Yazarı, Alkolik Karikatürist’le ilişki yaşamak gibi bir umut beslemiyordu. Sadece onun yakınında olmak istiyordu. Karikatürist bardağa ya da kül tablasına uzanırken ne zaman kazara eline ya da omzuna değecek olsa aniden ürperirdi. Yine de onunla ya da başka bir erkekle asla ve kat’a ilgilenmediğine herkesi ikna etme kaygısından ötürü, zaman zaman Karikatürist’e mesafeli hatta kötü davrandığı, durduk yerde düşüncelerini aşağıladığı da olurdu. Karmaşık bir hikâyeydi bu...”¹¹²⁹

OLAĞANÜSTÜ YETENEKSİZ ŞAİR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Alkolik Karikatürist ile birlikte aynı mekânı kullanırlar.

İstanbul’da Kafe Kundera adında bir kafe. Bu kafe “...İstanbul’un Avrupa yakasında, alabildiğine dar, yılankavi bir sokak üzerinde, modern ama salaş görünmeye çalışan bir kafeterya. Mekânın imajı “bu mekân öyle imaj mimaj peşinde değil, imajını zerre kadar umursamıyor” mesajını verecek şekilde dikkatle tasarlanmıştır. Tüm şehirde bir tek burada müşteri her zaman haksızdır; bir tek burada garsonlara kötü muamele görmek için bahşiş verir insanlar...”¹¹³⁰ şeklinde tanımlanmıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Bu konuda herhangi bir bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Adından da anlaşılacağı üzere çok yeteneksiz, üretken olmayan biridir. Konuşulan her şeyi şiire benzetmek gibi bir huyu vardır.

“... “Şiir gibi konuşuyorsun,” dedi Olağanüstü Yeteneksiz Şair. Olağanüstü yeteneksiz bir şair olduğundan etrafındaki her şeyi şiire benzetmek gibi bir huyu vardı...”¹¹³¹

¹¹²⁹ Şafak, a.g.e., s.92

¹¹³⁰ Şafak, a.g.e., s.87

¹¹³¹ Şafak, a.g.e., s.93

ARAM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Zeliha Teyze’ye ait bir dövmeçi dükkânında karşılaşıyoruz onunla. Mekân olarak sadece bu yerden bahsedilmiştir.

“...Nihayet hava karardığında, dövme dükkânının olağan müşterilerine benzemeyecek kadar normal görünen orta yaşlarda bir adam girdi kapıdan içeri...”¹¹³²

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Zeliha Teyze’nin sevgilisi olan Aram orta yaşına rağmen çok yakışıklı bir adamdır. Görüntüsü onun hayatla çok barışık olduğunu da gösteriyor.

“...Aram Martirosiyan, uzun boylu, yapılı, yakışıklıca bir adamdı. Dingin bir yüzü, koyu küt bir sakal, dağınık gür saçları ve her tebessümünde belirginleşen derin gamzeleri vardı. Miyop gözleri çerçevesiz gözlüğünün ardında zekâyla parlıyordu...”¹¹³³

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zeliha Teyze’nin sevgilisi olan Aram, Zeliha Teyze’ye olan aşkını ilk bakışta hissettirecek kadar rahat ve açık yürekli bir adamdır. Sevgisi aynı zamanda karşıdakini tamamlayacak kadar samimi ve dürüsttür.

“...Nihayet hava karardığında, dövme dükkânının olağan müşterilerine benzemeyecek kadar normal görünen orta yaşlarında bir adam girdi kapıdan içeri. Dosdoğru Zeliha Teyze’ye odaklandı zaten ondan gayrisini görmeyen gözleri. Armanuş hiç zorlanmadı adamın kim olduğunu tahmin etmekte. Zeliha Teyze’ye bakışlarındaki beğeni ve sevgi fark edilmeyecek gibi değildi. O bir şeyler anlatmaya koyulunca Zeliha Teyze tamamlıyor, Zeliha Teyze bir saptamada bulunduğu anda açıklamasını Aram yapıyordu. Birlikte mucizevî bir uyum yakalamışa benzeyen iki uyumsuzdular...”¹¹³⁴

Aram’ın İngilizcesini duyunca şaşırان Armanuş’un sorusuyla beraber, eğitim durumunu öğrendiğimiz Aram da Armanuş gibi aslında Ermeni’dir. “... ‘İngilizceniz ne kadar mükemmel, demekten kendini alamadı Armanuş. ‘Nerede öğrendiğinizi sorabilir miyim?’ ‘... ‘Sağol,’ dedi Aram. ‘Üniversiteyi Londra’da okudum, hem

¹¹³² Şafak, a.g.e., s.257

¹¹³³ Şafak, a.g.e., s.257

¹¹³⁴ Şafak, a.g.e., s.257

*lisans hem lisansüstü. Ama istersen Ermenice konuşabiliriz...*¹¹³⁵ diyen Aram bu konuda Armanuş gibi düşünmediğini de ortaya serer. Çünkü karşıdakinin kendisinin ne olduğu ile çok fazla ilgilendiğinin farkındadır. Ancak o, bir Türk ile aşk yaşamaktadır. Böylelikle Ermeni ya da Türk olmak onu çok fazla bağlamıyor.

Yine Asya'nın ağzından dinlediğimiz Aram, alçak gönüllü, romantik, zeki ve onurlu bir insandır.

*"...İflah olmaz bir romantik. Siyaset bilimi profesörü olacağı yerde Akdeniz kıyısında yarı metruk bir köyde balıkçılık yapmaya meyyal olduğunu sık sık itiraf eden bir entelektüeldi; kırılğan bir kalp, billur bir ruh, ayaklı bir vicdan; mülayim ütopyacı, halim bir vatandaş, potansiyel bir kaçaktı bu toplumda. Zeki ve onurlu bir adam. Aram buydu — ne bir eksik ne bir fazla..."*¹¹³⁶

DOKTOR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da bir doktor muayenehanesinden başka bir mekândan söz edilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

İriyarı, babacan, dostane tebessümüyle dikkat çeken biridir.

*"...Doktor, dik duruşu ve dostane tebessümüyle insana güven veren iriyarı bir adamdı..."*¹¹³⁷

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Zeliha'nın kürtaj olmak için gittiği doktordur. Yüzünden sevecen, insana güven veren bir görüntü çizen adam, *"...Sekreterinin aksine, onun yüzünde yargı yüzünde aptalca sorular yoktu. Zeliha'yı her açıdan hoş ve önyargısız karşılamış*

¹¹³⁵ Şafak, a.g.e., s.257

¹¹³⁶ Şafak, a.g.e., s.253

¹¹³⁷ Şafak, a.g.e., s.23

*görüniüyordu...*¹¹³⁸ sözlerine de dayanarak, bu sayede bize işinin ehli tam bir doktor olduğunu gösteriyor.

Yine “... *Tuttuğu nefes, boğuk bir hıçkırık olarak dışarı çıktı. Doktor şaşırmış görünmüyordu. Alıştı ne de olsa. Bu muayenehaneye kürtaj için gelen kadınlar hep ağlardı. “Yapmayın böyle dedi, bir yandan eldivenleri eline geçirip bir yandan Zeliha’yı teselli etmeye çalışarak. Her şey yolunda gidecek merak etmeyin. Sadece uyku. Uyuyacaksınız, rüya göreceksiniz, daha rüya bitmeden biz sizi uyandıracağız ve sonra evinize gideceksiniz. Bir daha hiçbir şey hatırlamayacaksınız.”...*¹¹³⁹ cümleleriyle tamamen mesleğinin gerektirdiği her şeyi bilen, karşıdakini anlayışla karşılayıp rahatlatmak için elinden geleni yapan biri olduğu görülüyor.

FERİDE TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Kazancı ailesine ait olan konakta ailesi ile birlikte yaşar. Pek dışarı çıkmaz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi üzerinde durulmamıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ailede “...*Feride Teyze, kız kardeşler içinde en dengesizi en leylası...*” dır.¹¹⁴⁰

Çocukluğundan beri psikolojik hastalığı olan Feride Teyze, takıntılı bir kadındır. “...*Doğrusu daha küçükken bile Feride’de bir tuhaflık vardı. Okulda öteki öğrencilere ayak uydurmakta zorlanmıştı hep. Coğrafya dersi dışında bir şeye alaka göstermemiş, coğrafya dersinde de topu topu bir-iki konudan ötesiyle ilgilenmemişti. En sevdiği konu: atmosferin katmanları. Ozonun stratosferde nasıl parçalandığı ve*

¹¹³⁸ Şafak, a.g.e., s.23

¹¹³⁹ Şafak, a.g.e., s.23

¹¹⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.78

*okyanus yüzey akıntılarıyla atmosfer hareketleri arasındaki bağlantı üzerinde saatlerce düşünebilir, okuyabilir, konuşabilirdi...*¹¹⁴¹

Ruhunda kimsenin bilemediği büyük yaralar vardır. Çocukken ilgi gösterdiği şeyler, yaşı ilerledikçe değişmiş, belleği hastalığının dönemlerine göre felaketleri benimsemiştir.

*“...Feride’nin coğrafya merakı zaman içinde azalmamış, ama ona bir o kadar keyif veren başka bir ilgi alanına ilham vermişti: kazalar ve felaketler. Her gün ilk iş gazetelerin üçüncü sayfalarını okurdu. Okumak ne kelime, adeta hatmederdi. Araba kazaları, seri cinayetler, kasırgalar, depremler, yangınlar, seller, ölümcül hastalıklar, salgınlar, bilinmeyen virüsler... Feride bunların hepsini yutarcasına okurdu. Seçici belleği yerel, ulusal ve uluslararası felaketleri özenle depolardı...”*¹¹⁴²

Hastalığı iyice ilerleyen *“...Feride zamanla obsesif-kompulsif bozukluk, çözülmeli amnezi ve psikotik depresyon civarlarında oyalanmıştı...”*¹¹⁴³ bu da onu deliliğe iyice yaklaştırmış ve en sonunda *“...Delilik seyr-i seferinin her aşamasında Feride saçının rengini ve biçimini değiştirdiğinden, psikolojisindeki değişiklikleri takip etmeye çalışan doktorlar bir saç çizelgesi tutmaya başlamışlardı. Saçlarını kâh kısacık, kâh orta boy, kâh saç eklemek suretiyle beline kadar uzun tutmuş, bir keresinde tümüyle kazıtmıştı; diken diken, kıvrıkcık, örgülü; tonlarca saç spreyi, jölesi, şekillendirici kreme bulanmış; tokalar, mücevherler ya da kordelalarla süslenmiş; punk stili dik dik, balerin topuzu, meçli denemişti. Akla hayale gelen her renge boyanmıştı şimdiye değin saçları. Hastalığının safhalarını saçlarının hallerinden takip etmek mümkündü...”*¹¹⁴⁴

Aklındaki şeyleri hastalığından dolayı insanların gözünün içine bakarak söyleyemez. Öz güvenden yoksundur.

*“...Feride’nin insanlarla doğrudan göz teması kurmakla ilgili bir sorunu vardı. Etrafındaki insanlara değil de nesnelere konuşmak ona daha rahat gelirdi. Bu yüzden de bu sonraki cümlesini Zeliha’ya değil, Zeliha’nın tabağına söyledi...”*¹¹⁴⁵

Yine hastalığından dolayı her şeyi parçalar halinde algılar, bir bütünü oluşturamaz. Oysa zehir gibi bir hafızaya sahiptir. Tamamen bir hayal dünyasında yaşar.

“... Zihni zehir gibi. Yaratıcı bir kadın o, bir kolaj kadını. Bir de parçaları bir arada tutabilse. Bunca duyarlı olmak olağandışı, bunca duyarlı olmak külfet, bunca duyarlı olmak korkutucu. Çünkü her an her şey olabilir, ayağını bastığı toprağın sağlamlığından asla emin olamaz. Ne bir emniyet ne de süreklilik hissi var.

¹¹⁴¹ Şafak, a.g.e., s.33

¹¹⁴² Şafak, a.g.e., s.34

¹¹⁴³ Şafak, a.g.e., s.34-35

¹¹⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.34

¹¹⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.34-35

¹¹⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.33

Hayat birleştirilmeyi bekleyen parçalar halinde yaşıyor üstüne üstüne ama bir türlü bir bütünlük kuramıyor. Zaman zaman Feride Teyze bir sevgilisi olduğunu hayal ediyor. Onu tümüyle içine alacak; evhamlarını, paranoyalarını, tuhafliklarını, anormalliklerini severek karşılayacak bir aşk istiyor. Her şeyine hayran bir sevgili. Öyle sevilesi yanlarını sevip, seilmeyesi yanlarından kaçan birini istemiyor. Aşk dediğin iyi günde kötü günde, normallikte ve delilikte, düğün pastası yerken de, yanında avuç avuç sakinleştirici alırken de...”¹¹⁴⁶

CEVRIYE TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da Kazancı ailesine ait olan konakta ailesi ile birlikte yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi üzerinde durulmamıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Cevriye Teyze, Kazancı ailesinin kızlarından biridir. Eşini kaybettikten sonra hayata küsmüştür. Günlerce ağlar durur. Onu ancak eşinin hatıralarından kurtarmakla kendisine getireceklerini düşünürler. Ancak o bu olaya büyük tepki gösterir. Haşin bir Tarih öğretmeni olan bu bayan, etrafındakilere öğrencileri gibi davranır.

“...Cevriye Teyze kocasını kaybettikten sonra evini satmış ve Kazancı hanesine kesin dönüş yapmıştı. İlk aylarda tek yaptığı durmadan ağlamaktı. Kocasının eski fotoğraflarına bakarak, onlarla konuşarak geçirdi günlerini. Gözleri iki kırmızı kasavet torbası halinde şişmiş, bumu silmekten soyulmuş vaziyette dolaşmıştı ortalıkta, ta ki bir gün mezarlıktan dönüp de bütün fotoğrafların yok olduğunu görene kadar. Fotoğrafları ne yaptın? Diye bağırıyordu Cevriye Teyze annesine, kimi suçlayacağını gayet iyi bildiğinden. Geri ver hepsini.” “Hayır, demişti Gülsüm Nine, kararlı bir sesle. “Tekini bile vermem. Bütün gün onlara bakıp bakıp ağladığın yeter. Göz görmeyince gönül katlanırmış.” Oysa gönlü hep kederli, hep yaralı kalacaktı. Tesadüf bu ya, fotoğrafların kayboluşu Cevriye Teyze’nin haşin bir tarih öğretmenine dönüşmesiyle aynı zamana rastlayacaktı...”¹¹⁴⁷

¹¹⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.226

¹¹⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.226

BANU TEYZE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Kazancı ailesine ait olan konakta ailesi ile birlikte yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kazancı ailesinin büyük kızı Banu kahverengi gözlü, ailenin diğer kızları gibi siyah kıvrıkcık saçlı ve diğerlerine göre çok kilolu bir bayandır.

“...İncecik bir parıltı tabakası vardı Banu'nun dudaklarında. Salt dudakları değil, tüm yüzü, hatta kahverengi gözleri dahi nasibini almıştı bu parıltıdan, yediği tavuğun yağı her yere bulaşmışçasına. Zeliha'dan on iki yaş büyük ve on beş kilo ağır olduğundan ablasından ziyade annesi gibi duruyordu. Banu'ya sorsanız, yediği her şeyi anında depolayan bir sindirim sistemine sahip olduğunu iddia ederdi. Su içse yarıyordu... Haliyle, kilolarından sorumlu tutulamayacağını, rejim yapmaya kalksa bile böyle bir sindirim sistemiyle baş edemeyeceğini düşünüyordu Banu. Şişmanlık kader gibi bir şeydi. Bu kadarı kutsamak için hapur hupur yediği hamur işlerini tartışacak değildi...”¹¹⁴⁸

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Banu her zaman kaybettiği çocuklarının acısıyla kavrulur. Bir trafik kazasında kaybettiği çocuklarının ardından bir daha evine kalmaya gitmemiş, çok iyi biri olan kocasını ara sıra ziyaret etmiştir.

Oldukça kararlı ve sabit fikirlidir. Yapmak istediğinden asla vazgeçmemiş, kendini odasına kapatıp her şeye, hayata ara vererek bir nevi kadın ermiş olmuş, gizli güçlerle odasından çıkmıştır. İki cini vardır bunlardan iyi olanı Şekerşerbet Hanım, kötü olanı ise Ağulu Bey'dir. *“...Takip eden kırk gün kırk gece boyunca yıkanmayı, saçlarını taramayı, hatta en sevdiği dizi olan Kara Sevda Sarmaşığının Laneti'ni seyretmeyi bile bırakmıştı. Ama esas şok, daima muazzam iştahlı olan Banu Teyze'nin ekmele sudan başka bir şey yemez hale gelmesiydi. Karbonhidratlara, hele hele ekmeğe düşkünlüğüyle nam salmıştı gerçi ama kimse onun salt ekmele hayatta kalabileceğine ihtimal vermiyordu. Onu baştan çıkartmak için üç kız kardeş ellerinden geleni yapmışlardı o dönem: türlü türlü yemekler pişirip bütün evi leziz athıların kokusuyla doldurmuş, balıklar kızartıp etler kavurmuş, iyice koksun da bir tarafı şişsin çıksın artık odasından diye her yemeğe bir batman tereyağı koymuşlardı. Ama ne fayda! Banu Teyze yolundan dönmemişti. Kuru ekmeğe sarıldığı gibi aldığı karara da sarılmıştı dört elle. Bulaşık, çamaşır, televizyon, komşularla dedikodu...*

¹¹⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.30-31

günlük hayatın rutinlerini birer birer terk etmişti. O günlerde kız kardeşleri ne zaman kapısını aralayıp ne yaptığına baksalar Kuran okurken bulmuşlardı büyük ablalarını. Etrafını çevreleyen saadet ve huzur hftlesi ö - e harizdi ki bunca senedir onu tanıyanlar için neredeyse bir yabancı halini almıştı. Sonra kırk birinci günüün sabahında herkes kahvaltıda sucuklu yumurta yerken Banu ayaklarını sürüyerek odasından çıkmıştı. Yüzünde kocaman bir gülümseme, gözlerinde tekinsiz bir ışıık, başında da vişne rengi bir eşarpla...”¹¹⁴⁹

Ailedeki herkes onun yeni kimliğine tepki gösterdiği halde, o bunu önemsemez. İnançlarının arkasında yaptığından emindir.

“... ‘‘0 kafandaki şey de ne,’’ olmuştu Gülsüm Nine’nin ilk tepkisi. ‘‘Şu andan itibaren inancım gereği başımı örteceğim.’’ ‘‘Bu ne densizlik, ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin.’’ diye söylenmişti Gülsüm Nine. ‘‘Nerden çıktı şimdi türban mürban? Yok bizim ailemizde böyle bağnazlıklar.’’...’’¹¹⁵⁰

Cinleri sayesinde bütün geçmişi öğrenen Banu, erkek kardeşi Mustafa’nın, en küçük kız kardeşleri Zeliha’ya yaptığı kötülüğü öğrendiği zaman ona zehirli aşureyi içirecek, Mustafa’nın ölümüne sebep olarak adaleti sağlamaya çalışacaktır.

GÜLSÜM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Anne Gülsüm, İstanbul’da Kazancı ailesine ait olan konakta ailesi ile birlikte yaşar.

2. FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Kazancı ailesinin annesidir. Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Önce eşinin baskıcı aile reisliği, daha sonra oğlunun Amerika’ya gidip onları hiç ziyarete gelmemiş olması Gülsüm annenin kalbini taşılaştırmıştır. Kendini

¹¹⁴⁹ Şafak, a.g.e., s. 79

¹¹⁵⁰ Şafak, a.g.e., s. 79

terkedilmiş, değersiz ve utanılacak bir durumda hissediyor. Böylece etrafındakilere de bunu fazlasıyla yansıttığını fark edemiyor.

“...Mustafa’nın, Arizona’ya gittikten sonra düzenli kartpostallar ve iki satırlık mektuplardan ibaret kalmıştı varlığı. Ailesini ziyaret etmek için İstanbul’a dönmemişti hiç. Gülsüm Nine terk edilmiş hissediyordu kendini; kederin yanı sıra utanç veriyordu terk edilmek, utanılacak bir şey yapmış gibi hissediyordu terk edilen ve bunu düzeltmek için elinden bir şey gelmeyen. O da içindeki sancıyı kapatabilmek için dış cephesini karartıkça karartmıştı. Gittikçe taşlaşmıştı...”¹¹⁵¹

Eve çok geç gelen asi kızına tavırlarında gördüğümüz şey, aslında eşinin eksikliğini hissettirmeden çocuklarını yetiştirmeye çalışan bir annenin çırpınışlarıdır. Ancak içinde bulunduğu psikoloji daha da sert olmasına neden oluyor.

“...“Bu saate kadar neredeydiniz küçük hanım?” Soruyu soran annesiydi: annesi Gülsüm, uzatmış başını masanın öbür ucundan. Bakışlarında katılık, yüzünde hoyratlık vardı: annesinin bir önceki hayatında Korkunç İvan olduğuna inanırdı Zeliha. “Saatin kaç olduğunun farkında mısın?” Omuzlarını dikleştirip, kaşlarını çatarak ekşittiği yüzünü Zeliha’ya doğru çevirdi; böyle kıpırtısız ve kaskatı ve pürdikkat durursa, en küçük kızının zihnini okumayı başaracaktı sanki...”¹¹⁵²

Çocukluğu ve gençliği çok zor, yokluklar içinde geçen Gülsüm, aslında hayatta kalabilmenin yollarını arayıp durmuş biridir. Binbir umutla evlendiği aile varlıklı ve soyludur, ancak bu defa da hastalıklı olmaları onun boynunu bük müştür. Hele kocasının kaba ve şiddet yanlısı olması onu büsbütün hayata karşı sertleştirmiş, çocuklarıyla olan diyalogunu engellemiştir.

“...Aşağıda, sol arka köşede Gülsüm Nine’nin odası var. Uyuyor şu anda, rüya görüyor. Başka bir hayatta gerçekten de Korkunç İvan olabilirdi belki ama kaskatı kireçlenmişse eğer kişiliği bu hiç sebepsiz değil. Zaman içinde giderek sirkeleşen pek çok insan gibi Büyükannenin de bir hikâyesi var. Ege kıyısında, son derece şirin ama yoksunluklarla dolu küçük bir kasabada büyümüş; kendisinininkinden çok daha zengin, çok daha şehirli ama kesinlikle çok daha kıymetsiz bir aile olan Kazancılara gelin gelmiş; erken öldükleri için erkeklerin elmas kadar kıymetli olduğu, hassas ve hastalığa yatkın bir soyun genç, köylü gelini olmanın rahatsızlığını yaşamış; bir anda kendini erkek evlat doğurmakla yükümlü buluvermişti. Ne kadar çok erkek evlat verirse o kadar iyi çünkü ne kadar hayatta kalacakları hiç belli olmaz... Oysa o birbiri ardına kız doğurmuştu; eyvah bir kız daha, eyvah bir kız daha, eyvah bir kız daha; her doğumla kocasının kendisinden biraz daha uzaklaştığını görmenin ıstırapı bir de her şeyin üstüne...”¹¹⁵³

¹¹⁵¹ Şafak, a.g.e., s.224

¹¹⁵² Şafak, a.g.e., s.31

¹¹⁵³ Şafak, a.g.e., s.223

CİCIANNE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Babaanne olan Cicianne, İstanbul’da Kazancı ailesine ait olan konakta üvey oğlunun ailesi ile birlikte yaşar. Çok yaşlı olduğu için evden dışarı çıkmamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gençliğinde çok güzel olan babaanne “...Cicianne öyle şen şakrak ve ak pak bir kızdı ki, on beş yaşına geldiğinde taliplilerini sıraya dizsen Galata Köprüsünün bir ucundan diğerine uzanırdı...”¹¹⁵⁴ şeklinde tanımlanır.

Ayrıca bir başka yerde güzelliği şu şekilde anlatılmıştır. “...Çeyizi olmayan, onun yerine uzun tüylü, kar gibi bir kediyle çıkıp gelen bu beyaz tenli, gri-mavi gözlü kadın hayatının neşesi olacaktı...”¹¹⁵⁵

Artık yaşlanmış, son haliyle anlatıldığında ise, her yaşlı insan gibi onun da bir dönemki ihtişamlı görüntüsünden ve hafızasından eser kalmamıştır. “...Cicianne oturuyordu; minnacık vücudu güneşe serilmiş, buruşmuş erik kurusu gibiydi. Öylesine susuz, öylesine buruş buruş. Her yeni gelen elini öpüp taziyelerini dile getiriyordu ama Ciciannenin onları duyup duymadığını anlamak zordu. Genelde elini her öpene şöyle bir bakıyordu alıcı gözle...”¹¹⁵⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Selanik’te doğmuş ancak babası o küçük yaşta vefat ettiği için annesiyle beraber İstanbul’a gelmişlerdir. Geliş tarihi ise Cumhuriyet’in ilanı ile aynı olduğu için o bir Cumhuriyet kızıdır.

“...Cicianne yüzyılın başlarında Selanik’te doğmuştu. Genç yaşta dul kalan annesiyle İstanbul’a göç ettiklerinde çocuğu daha. Sene 1923’tü. Tüm tarihlerin ve hadiselerin karıştırılabildiği şecerede bir tek Cicianne’nin bu şehre geliş tarihinin karıştırılmasına imkân yoktu...”¹¹⁵⁷

Gençliğinde çok şen şakrak, hayata tozpembe bakan Cicianne güzelliğiyle de dikkat çeker. Onunla evlenmek isteyenler kapıyı aşındırırlar. “...Doğrusu Cicianne öyle şen şakrak ve ak pak bir kızdı ki, on beş yaşına geldiğinde taliplilerini sıraya

¹¹⁵⁴ Şafak, a.g.e., s.146

¹¹⁵⁵ Şafak, a.g.e., s.148

¹¹⁵⁶ Şafak, a.g.e., s.368

¹¹⁵⁷ Şafak, a.g.e., s.146

*dizsen Galata Köprüsünün bir ucundan diğerine uzanırdı. Kapılarını çalan koca adayları arasından sadece birine ısınmıştı içi. Kafesin ardından görmüştü onu...*¹¹⁵⁸

Cicianne son derece sadık, eşine son nefesine kadar sevgi ve saygısını vermiş bir kadındır.

*“...Cicianne sezgileriyle Rıza Selim Kazancıya böylesine inanmıştı belki ama o da karşılığında son nefesine kadar bu güvenin hakkını verecekti. Çeyizi olmayan, onun yerine uzun tüylü, kar gibi bir kediyle çıkıp gelen bu beyaz tenli, gri-mavi gözlü kadın hayatının neşesi olacaktı...”*¹¹⁵⁹

Her yaşlı kadın gibi, yıllar onu da inanç konusunda daha fazlasına alıştırmış, bu alışkanlık nasihatlere yansımıştır. Zeliha'nın aklından geçenler de buna dairdir. *“...Ne gaflet! Cicianne olsa nasıl kızardı şimdi. Cicianne'nin yazıya dökülmemiş ama çiğnenmesi imkânsız kurallarına göre bu yaptığı düpedüz zındıklık. İnsan yağmuru sevmeyebilir. Sevmeye mecbur değil elbet, ama her ne olursa olsun gökyüzünden gelene sövmemek gerekir çünkü hiçbir şey öyle kendi kendine düşmez yukarıdan ve yağan her nimetin de musibetin de ardında Allah vardır. Sövdün mü semadan yağana, onu gönderene sövmek kadar büyüktür günahı. Hiç şüphesiz Zeliha, Cicianne'nin yazıya dökülmemiş ama çiğnenmesi imkânsız kurallarını harfiyen biliyor...”*¹¹⁶⁰

Konakta ayrı bir odası olan Cicianne Kuran-ı Kerim'i, tespihi, takma dişleri, bir tarafa yaşlılığının en büyük belirtisi bunamanın acısıyla kıvrınmaktadır. Hafızası ona sürekli oyun oynar. Yetmiş yedi yaşına gelmiş biri için pek de yadırganmayacak bu durum, onun hayatında bir güzergâhının da kalmadığını gösteriyor.

*“...Birinci katın sağ köşesinde, yaz kış lavanta kokan bir odada Cicianne yatıyor, derin uykuda. Yatağın yanında kiraz ağacından bir komodin, üzerinde Kuran-ı Kerim, evliyalar ve hayatları hakkında bir kitap ve yosun yeşili ışık saçan koca bir lamba var. Kitabın yanında, kehribar imameli sarı bir tespih ve içinde takma dişlerini dinlendirdiği yarısına kadar dolu bir bardak. Cicianne için saatler nicedir doğrusallığını kaybetmiş bir akışın gelişigüzel tik takları demek. Zaman otayolunda hiçbir işaret levhası, hiçbir trafik ışığı, hiçbir yol tarifi yok. İsteddiği istikamete gidebilir, ister ileri ister geri, şerit değiştirebilir, ister sağa ister sola. Yahut mesela yolun tam ortasında aniden durup gitmeyi hepten reddedebilir çünkü onun hayatında ilerleme” diye bir şey yok artık. Güzergâh kalmamış, sadece tek tek kopuk kopuk anların ebedi tekriri var...”*¹¹⁶¹

Nazara çok inanır. Kırılan bir bardağın patlayan bir göz olduğunu düşünerek rahatlar. *“...Öte yandan, yetmiş yedi yaşındaki Cicianne başka türlü bakıyordu meseleye. “Ah, gitti bir kem göz daha,” derdi Cicianne ne zaman bir çay bardağı çatlayıp kırılrsa. “Şu meşum sesi duydunuz mu? Çat diye inledi valla! Oh*

¹¹⁵⁸ Şafak, a.g.e., s.146-147

¹¹⁵⁹ Şafak, a.g.e., s.148

¹¹⁶⁰ Şafak, a.g.e., s.12-13

¹¹⁶¹ Şafak, a.g.e., s.224

yüreğimi titretti! Allah bilir kimin kem gözüydü, çatladı da gitti. İyi oldu!” ...”¹¹⁶²
der.

RIZA SELİM KAZANCI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Ciciannenin kocası olan Rıza Selim Kazancı İstanbul’da yaşamıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Levon Usta’nın kol kanat gerdiği Rıza Selim, çocukluğunda çok hoş ve masum bir güzelliğe sahiptir.

“...Ama kapıyı çırağı Rıza Selim açtı — içine kapanık, çalışkan bir oğlancağız, teni porselen gibi beyaz, saçları kuzguni ve kıvrır ıvrır...”¹¹⁶³

Cicianne ile evlendiği yıllarda ise, büyüleyicidir, kızların yüreğini hoplatacak kadar yakışıklıdır. “...Yapılı, uzun boylu bir adam; adı Rıza. Gür bir sakalı, incecik bıyığı ve alabildiğine ciddi, iri, kara gözleri vardı. Ondan on beş yaş büyüktü...”¹¹⁶⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

1923’te İstanbul’a gelen Cicianne ile evlenmiştir. Onunla evlenmeden önce çok değer verdiği Levon Ustasının yeğeni Şuşan ile evlenmiş, ancak bir Ermeni olan Şuşan onu terk edince çok güç zamanlar geçirmiş, kendini zor toplamıştır.

O çok başarılı bir işadamı, örnek bir vatandaş, sevecen bir kocadır. Ayrıca bayrağa en çok ihtiyaç duyulduğu Cumhuriyet yıllarında kazancılığı bırakıp, bayarak imalatına başlayacak kadar ileri görüşlüdür. “...Rıza Selim Kazancı mahir bir işadamı, örnek bir vatandaş ve sevecen bir kocaydı. Cumhuriyet döneminin başlangıcında, ulusun bütün yurdu donatacak kadar bol bayrağa ihtiyaç duyduğu bir zamanda, kazancılığı bırakıp bayrak imalatına geçecek kadar ileri görüşlüydü. Bu sayede ileride İstanbul’daki en zengin işadamlarından biri olacaktı. Yetimhaneyi o sıralarda ziyaret etmişti; müdürüyle toplu bir alımı müzakere etmek için. Orada, loş koridorda, din değiştirmiş bir Ermeni kızı gördü. Tesadüfen öğrendi bu kızcağızın iki cihanda en çok saygı ve bağlılık duyduğu adamın, Levon Ustanın yeğeni olduğunu. Ustasının ailesine yardım etme sırasının kendisine geldiğini düşündü. Yine de çok

¹¹⁶² Şafak, a.g.e., s.17

¹¹⁶³ Şafak, a.g.e., s.245

¹¹⁶⁴ Şafak, a.g.e., s.147

*sayıda ziyaretten sonra ona evlenme teklif ettiğinde bunu salt iyilik olsun diye değil, âşık olduğu için yapacaktı...*¹¹⁶⁵

İnsana huzur veren sesi, merhamet dolu bakışları olan bu adam, insanı yarı yolda bırakmayacak kadar da dürüst bir kimliğe sahiptir.

*“...Rıza Selim Kazancının gözleri merhametliydi, tıpkı sesi gibi; insan kendini onun yanında emniyette hissediyordu, etrafta kargaşa bile olsa. Rıza Selim gibi bir adam insanı yarı yolda bırakacaklardan değildi...”*¹¹⁶⁶

İlk karısının onu terk etmesi, ruhunda derin yaralar açmıştır. Bu durum çevredeki insanlar tarafından çok iyi görülmektedir. İşte bütün bunları kavrayan Cicianne de onun hikâyesinden çok etkilenmiş ve onunla evlenmeyi kabul etmiştir. *“...Ama Ciciannenin Rıza Selim Kazancıyı tercih etmesinin tek nedeni bu değildi. Aslında onu cazip bulmadan evvel, hikâyesini cazip bulmuştu. İlk karısının onu terk etmesiyle ruhunun ne denli derinden yaralandığını hissetmişti. Bu yaraları iyi edebilirdi. Buna itimadı tamdı. Ne de olsa kadınlar birbirlerinin bıraktığı enkazlar üzerinde çalışmaktan hoşlanır. Ciciannenin kararını vermesi fazla uzun sürmedi. Rıza Selimden başka kimseye varmayacaktı...”*¹¹⁶⁷

Kendi kendini yetiştirmiş bir işadamıdır, çıraklıktan ustalığa geçmiş, önceleri bir kazancı ustası iken doğru zamanda, doğru yerde bayrak işine atılacak kadar akıllı bir müteşebbistir.

*“...Bir kez evlenmişti ve söylentiye bakılırsa karısı hem onu hem de oğullarını terk edip gitmişti; vicdansız kadın. Karısının ihanetinden sonra küçük oğluyla yalnız kaldığı halde birkaç sene evlenmeyi reddetmiş, babadan kalma evde tek başına yaşamayı tercih etmişti. Dostlarıyla paylaştığı servetini ve düşmanlarına sakladığı gazabını günbegün büyüterek. 1930’ların başında yeni Türkiye Cumhuriyeti halen coşku içindeydi ve her ne kadar hükümet propagandası el işçiliğini sistematik olarak göklere çıkarsa da bu alanda az para vardı. Yeni rejimin öğrencilerden vatansever yetişkinler yetiştirecek öğretmenlere, milli burjuvaziyi yaratmaya yardım edecek finansörlere ve bütün ülkeyi Türk bayrağıyla süsleyecek bayrak imalatçılarına ihtiyacı vardı, kazancı ustalarına değil. Rıza Selim bu yüzden bayrak imalatı işine girdi...”*¹¹⁶⁸

Levon dayının askerler tarafından götürülmesi, onun hayatında önemli bir yara olacak, çok sonra zekâsı ve iyi niyeti sayesinde önemli bir işadamı olarak hayatını noktalayacaktır. Ancak Levon Dayı’yı asla unutmayacaktır.

¹¹⁶⁵ Şafak, a.g.e., s.374

¹¹⁶⁶ Şafak, a.g.e., s.148

¹¹⁶⁷ Şafak, a.g.e., s.148

¹¹⁶⁸ Şafak, a.g.e., s.147

“...Rıza Selim bunları der demez zar zor tutmakta olduğu gözyaşlarını bıraktı. Oğlan yetimdi ve Levon Dayı son altı yıldır ona babalık etmişti. “Ne yapacağımı bilmiyorum,” dedi. “Bekliyorum...”¹¹⁶⁹

Onca çektiği acılardan sonra Cicianne ile evlenen Rıza Selim Cumhuriyetin ilanından da mesut, karısına; “...Sen de Cumhuriyet de bir nur gibi indiniz hayatıma...”¹¹⁷⁰ der.

Daha sonra birbirleri için ne derece önemli olduklarını anlatırlar. “...“Sen ve Cumhuriyet bu şehre birlikte geldiniz. Meğer bilmeden ikinize de hasretmişim, ikinizi de beklermişim dört gözle,” diyecekti seneler sonra kocası Rıza Selim Kazancı. “İkiniz de eski rejimlerin köküne kibrit suyu ektiniz; biriniz memleket sathında, diğeriniz benim çatım altında.” “Geldiğimde sen kederli ama kuvvetliydin. Ben sana neşe getirdim sen de bana kuvvet verdin,” demişti Cicianne cevap mahiyetinde...”¹¹⁷¹

Oldukça vefalı yapılan iyiliği her zaman anan biridir. Levon Dayı’ya minnetini bildirmek üzere soyadı kanunu çıktığında Kazancı soyadını alır. Hâlbuki o artık bir bayrak ustasıdır. “...Ne var ki yeni mesleğinde deste deste para ve gani gani nüfuzlu dost edindiği halde, soyadı kanunu çıktığında, Rıza Selim, beklendiği üzere Bayrakçı soyadını almak istememiş, ilk zanaatıyla anılmak istemişti: Kazancı...”¹¹⁷²

Onun yüreğinin iyiliği yüzüne yansımış gibidir. Bütün yaşadıklarını bir fener gibi yüzünde taşıyan bu adam için, Cicianne herkesi önüne alır, onu derinden sever.

“...Eli yüzü gayet düzgün, hali vakti yerinde olmasına rağmen, aradaki yaş farkı ve ilk evliliğinde maruz kaldığı felaket düşünüldüğünde, kim bilir karısı onu niçin terk etti, belki de adamın sapıkça zevkleri vardır diye dedikodu yapıyordu mahalleli kadınlar. Rıza Selim Kazancı, Cicianne’nin talipleri arasında en az makbul olanıydı belki de. Şüphesiz ondan daha münasip adaylar vardı. Ama annesinin ısrarlı itirazlarına ve gözyaşlarına rağmen Cicianne kalbinin sesinden başkasını dinlemeyi reddetmişti. Belki de Rıza Selim Kazancı’nun kara gözlerinde şu dünyada pek çoklarından esirgenmiş olan kıymetli bir kabiliyet bulmuştu: bir başka insanı kendinden daha fazla sevebilme kabiliyeti...”¹¹⁷³

¹¹⁶⁹ Şafak, a.g.e., s.245

¹¹⁷⁰ Şafak, a.g.e., s.146

¹¹⁷¹ Şafak, a.g.e., s.146

¹¹⁷² Şafak, a.g.e., s.147

¹¹⁷³ Şafak, a.g.e., s.147

BARON BAGHDASSARIAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş'un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis'in Anuş Ağacı Bölümü'ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika'da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Aslında tam bir Ermeni olan bu şahıs, inanılmaz bir Türk düşmanı gibi gözüксе de olayın iki tarafının hatasını görecektedir kadar da akliselim, olgun ve zekidir.

“...“Doğrusunu isterseniz sevgili Madam Sürgün Ruhum ve Sevgili Türk Adında Bir Kız... Diasporadaki Ermeniler arasında Türklerin soykırımı kabul etmesini asla istemeyecek olanlar var. Çünkü Türkler bunu kabul edecek olurlarsa ayağımızın altındaki halıyı çekip, bizi bir arada tutan en güçlü ve belki de tek bağı ortadan kaldıracaklar: Tıpkı Türklerin yapılan haksızlığı inkâr etme alışkanlığı olması gibi, Ermenilerin de yapılan haksızlığın hatırasına dört elle yapışıp, ‘mazlum’ kimliğinin keyfini sürme alışkanlığı var. Görünüşe göre iki tarafın da değişmesi şart. İki tarafın da acilen terk etmesi gereken kabuklanmış dogmaları var.” Baron Baghdassarian’dı bunları yazan...”¹¹⁷⁴

Baron Baghdassarian yine de bu konudaki hassaslığını bir Türk’ten bahsedildiğinde yenemediğini gösterir. Bunu aralarında mesajlaşıırken ortaya koyar. Diğerlerinin kendilerini anlatılanlar üzerine kapıpkoyvermesine de sinirlenir. Son derece ciddi bir politikacı edası vardır.

“...“Karikatürcü eğlenceli bir tipe benziyor,” yazdı Anti Kavurma. “Siyasetçileri penguen olarak çizdiği için hapse girebileceğini söyledin değil mi? Vay be. Mizah Türkiye’de ciddi iş!” “Hakikaten, herif sıkı bir tipe benziyor,” diye ona katıldı Leydi Tavuskuşu/ Siramark. “Biraz daha anlat.” Ama görünüşe göre binleri hadiseyi bambaşka açıdan yorumlamıştı. “Abartmıyor musunuz bir parça? Ne onda ne o salaş kafedeki başka bir karakterde ilginç bir taraf var. Görmüyor musunuz hepsi İstanbul’un bohem, avangart, bir nevi kaymak sanat-manat çevresinden yüzler Tüm dünyadan nefret eden ama en çok da kendi ülkelerinden

¹¹⁷⁴ Şafak, a.g.e., s.271

nefret eden tipik üçüncü dünya eliti,” diye araya girdi Baron Baghdassarian’ın sert mesajı...¹¹⁷⁵

Diğerlerine göre çok daha bilimsel bir açıdan olayları irdeleyen yapısı, onu Armanuş’a çok yaklaştırır. Ancak her zaman aşktan ve erkeklerden kaçan Armanuş’u, bu bilgiçlik korkutur da.

“...Bakışları ekrana yapışmış vaziyette, elmadan bir ısırık daha alıp sinirli sinirli çiğnedi Armanuş. Hiçbir erkeğe böylesine hayranlık duymamıştı, tabii babası hariç ama o farklıydı. Baron Baghdassarian’da onu hem heyecanlandıran hem de ürküten bir şey vardı, ama Barondan ya da cüretle savunduğu fikirlerden değil, kendisinden korkuyordu. Sözlerinin derine işleyen bir büyü vardı, içinde barınan ama henüz açığa çıkmamış Armanuş’u, uykudaki o esrarlı mahlûku dışarı çıkartmaya muktedir. Her nasılsa Baron Baghdassarian sözlerinin mızrağıyla Armanuş’un içindeki o saklı mahlûku dürtüklüyordu. Ya bir gün kükreyerek uyanır ve bir daha uyumazsa...¹¹⁷⁶

LEYDİ TAVUSKUŞU / SİRAMARK

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş’un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis’in Anuş Ağacı Bölümü’ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kaliforniya merkezli bir şaraphanede çalışan Ermeni-Amerikalı bir şarap uzmanıdır.

Armanuş’un Türkiye’ye gidişini söylemesi üzerine, söylediği sözlerden onun çok cesaretsiz ve önyargılı olduğunu görüyoruz.

¹¹⁷⁵ Şafak, a.g.e., s.222

¹¹⁷⁶ Şafak, a.g.e., s.126

“... “Dur, dur; dur,” yazdı Leydi Tavuskuşu / Siramark panikle. “Nasıl yani? Tek başına Türkiye’ye mi gideceksin, aklını mı kaçırdın?” “Ne bağlantılarından bahsediyorsun. Madam Sürgün Ruhum?” diye üsteledi Leydi Tavuskuşu / Siramark. “Pasaportundaki Ermeni isim/e nereye kadar gidebileceğini zannediyorsun?”...”¹¹⁷⁷

Tanımadığı ve tanımak zahmetinde bulunmadığı insanlar hakkında yorum yapabilecek kadar sıradan bir kadındır. Geçmişte yaşananların gölgesine sığınmış zavallı biridir.

“... “Sıradan Türklerle ne konuşacaksın?” diye sordu Leydi Tavuskuşu/Siramark. “Eğitim görmüşleri bile ya milliyetçi ya cahil. Sıradan insanlar tarihi gerçekleri kabul eder mi sence? “Sizi katliamdan geçirip sürdürdüğümüz sonra da bütün bunları inkâr ettiğimiz için özür dileriz” mi diyecekler sanıyorsun? Neden başını derde sokmak istiyorsun?”...”¹¹⁷⁸

BEDBAHT EV KADINI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş’un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis’in Anuş Ağacı Bölümü’ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Körfez Bölgesindeki itibarlı bir edebiyat dergisinin baş editörüyle evli, eskiden iyi bir köşe yazarı olduğu halde şimdi sadece mutsuz bir ev kadını olan Bedbaht Ev Kadın’ı tamamen psikolojisini yansıtır yazdıklarıyla.

Güya Armanuş’a destek veren bu kadın sadece Ermeni olduğunu söyleyebilecek kadar kafası çalışan, ancak bunu bile sadece söylemek için söyleyen biridir. “... “Zor olsa gerek. Diasporadaki çoğu Ermeni için Hai Dat bir kimlik

¹¹⁷⁷ Şafak, a.g.e., s.129

¹¹⁷⁸ Şafak, a.g.e., s.130

edinmek anlamında sahip olduğumuz yegâne psikolojik temel. Senin durumunsa daha farklı ama neticede hepimiz Amerikalı ve Ermeni'yiz, temelimizi kaybetmediğimiz sürece bu çoğulluk güzel bir şey. "...”¹¹⁷⁹

"...*Bedbaht Ev Kadını "Sevme yeteneği var mı bari?" ...*"¹¹⁸⁰ diye Armanuş'a Mustafa'yı sorarken, onun bir Türk olduğunu ama insan olmadığını düşünen, garip takıntılı kadın, duygusuzdur. Onun garip sorusu aslında kendi psikolojisini vermektedir. Ya da sevgiye çok ihtiyacı olduğu için böyle davranır.

ANTİ KAVURMA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş'un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis'in Anuş Ağacı Bölümü'ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika'da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Columbia Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmalarında öğrencidir. Leydi Tavuskuşu / Siramark gibi sadece Ermeni olmakla ilgilenir, Türklerden nefret eder. Yani o da son derece ön yargılı biridir.

Armanuş'un İstanbul'a gidişine, Leydi Tavuskuşu / Siramark ile aynı tepkiyi veren Anti Kavurma, ismini internette bu şekilde kullanmasını annesinin her sabah kahvaltıda ona kavurma yedirmek istemesine bağlamıştır. Bu durum onu fazlasıyla rahatsız etmektedir.

"...*"Onun yerine İstanbul'da dosdoğru emniyet müdürlüğüne git de kendini bir güzel tutuklat!" diye araya girdi Anti Kavurma — Columbia Üniversitesi Yakın*

¹¹⁷⁹ Şafak, a.g.e., s.128-129

¹¹⁸⁰ Şafak, a.g.e., s.130

Doğu Çalışmalarında öğrenciydi ve çocukluğundan beri her kahvaltıda annesinin önüne kavurma çıkarmasından şikâyetçiydi...”¹¹⁸¹

SAPPHONUN KIZI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş’un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis’in Anuş Ağacı Bölümü’ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika’da yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Hakkında sadece bu bilgilerin verildiği Sappho’nun Kızı da, diğerleri gibi Armanuş’un İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü biridir. Duygusal bir lezbiyendir.

“...“Dünyanın en duyarlı adamı değil anlaşılan, tabii erkekler söz konusu olduğunda duygu diye bir şeyden bahsedilebilirse,” diye araya girdi Sappho’nun Kızı, kısa süre önce Brooklyn’de salaş bir reggae barında iş bulmuş lezbiyen bir garsondu...”¹¹⁸²

STOACI ALEX

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Armanuş’un bir internet Sitesi olan Cafe Constantinapolis’in Anuş Ağacı Bölümü’ndeki arkadaşlarından biridir. Amerika’da yaşar.

¹¹⁸¹ Şafak, a.g.e., s.129

¹¹⁸² Şafak, a.g.e., s.130

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Armanuş onunla İnternet sitesi vasıtasıyla görüştüğü için fiziki yapısıyla ilgili bilgi verilmemiştir.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Armanuş'un İstanbul'a gidişini farklı ve daha duygusal bir yönden ele alan bu şahıs, hayata tozpembe bakan, güzel kadınları seven, elindekilerle dünyada mutlu olmayı seçen biridir.

"...“Peki, babanla ailesi Türkiye'ye gitmene nasıl izin verecek?” Stoacı Alex'ti bu, güneşli hava, lezzetli yiyecekler ve güzel kadınlarla çevrili olduğu müddetçe hayatından memnun olan Bostonlu bir Yunan-Amerikalı. Zenon'un sadık takipçisi olarak insanların sınırlarını zorlamaması ve sahip oldukları şeyle mutlu olması gerektiğine inanırdı. “San Francisco'daki ailen endişelenmez mi?”... ”¹¹⁸³

BARSAM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

San Francisco'da oturur. Aslında burada annesinin evi de vardır, ancak o yalnız yaşar.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi verilmemiştir. Sadece onun ruhunun iyiliğinin yüzünden okunduğu hissediliyor. Çünkü Armanuş babasını annesiyle karşılaştırınca, bencil annenin yanında babası melek gibi anlatılmıştır. *“...Anlayamadığı, babası gibi bencillikten nasibini almamış bir erkeğin nasıl olup da annesi gibi bencililik abidesi bir kadına evlenme teklif edebildiğiydi...”¹¹⁸⁴*

¹¹⁸³ Şafak, a.g.e., s.131

¹¹⁸⁴ Şafak, a.g.e., s.107

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok iyi niyetlidir. Olayları sadece kendi tarafından görmez, karşısındakine hak vermeyi asla ihmal etmez. Bu eski karısı bile olsa.

Eski karısını ailesine karşı savunurken, asla Ermeni ya da başka bir millettten olduğunu da önemsemeyen Barsam, eski karısına haksızlık yapıldığını düşünür. Bunu ailesiyle girdiği polemiklerde görüyoruz “... “*Rose art niyetli bir insan değil,*” diye yeniden savunmaya geçti Barsam. “*Hem bizim adetlerimize alışmak onun için hiç de kolay değildi. İlk tanıştığımız zamanki hallerini düşünüyorum da, Kentucky’den çıkma utangaç, iyi niyetli bir kızdı... “Düşünebiliyor musunuz? Rose’un yetiştiği yer o kadar kapalı bir çevre ki orada alkol bile satmıyorlar. Yasak! Kentucky, Elizabethtown’daki en heyecanlı olayın her sene düzenlenen ulusal kahramanlar festivali olduğunu biliyor muydunuz? Bunlar böyle Amerika kıtasına ilk ayak basan göçmenler gibi giyinip bir aşağı bir yukarı yürürlermiş kasabada,” dedi Barsam, umutsuz bir yakarıyla Tanrı’nın dikkatini çekmek istercesine ellerini havaya kaldırarak. “Sonra da General George Armstrong Custer’la buluşmak üzere şehir merkezine yürüyüp orada kahramanlık şarkıları söylerlermiş! En büyük eğlence anlayışları bu olan insanlardan bahsediyoruz.”... ”¹¹⁸⁵*

Kendisinin yaptığı gibi, ailesinin de empati kurmalarını ister ve şöyle devam eder konuşmasına;

“... “*Kendinizi bir kerecik olsun Rose’un yerine koymaya çalışsanız, kızcağızın neler çektiğini anlarsınız. Sen tut minnacık bir kasabada dünyaya gel, annen baban hırdavat dükkânı işletsin, senelerce çıkma oradan ve dışarıya adım atar atmaz git bir Ermeni’ye âşık ol. Daha ne olduğunu anlayamadan bu deli sülalenin içinde buldu kendini. Biz de kolay insanlar değiliz hani. Bize ayak uyduramayanın vay haline. N’apsın Rose! Altüst oldu tabii.*”... ”¹¹⁸⁶

Eski karısının bir anne olduğunu, kendi çocuğuna zarar veremeyeceğini düşünecek kadar akıllı ve mantıklıdır. Ayrıca inandırıcı olabilmek için pratik zekâsını kullanır. Ayrılış sebeplerini açıklarken, onun üniversite eğitime devam etmek için Arizona’da kaldığını düşündürmeye çalışır ailesine.

“... “*Armanuş’a bir fenalık gelmez Rose’dan,*” diye mırıldandı Barsam sesine bir tutam umut katmaya çabalayarak. “*Rose üniversite eğitimine geri dönmek istediği için Arizona’da kaldı. Öğrenci Derneği’nde bulduğu iş geçici bir durum. Asıl ilkokul Öğretmeni olmak istiyor. Çocuklara olan sevgisinden. Bunda bir beis yok ki. Kendisi mutlu olduğu ve Armanuş’a iyi baktığı müddetçe kiminle çıktığının ne önemi var?*”... ”¹¹⁸⁷

Oysaki anne ve babasının çok farklı kişiliklerde olduğunu keşfeden Armanuş bile, bu iki zıt insanın nasıl bir araya geldiğine anlam veremez. Babasının çok iyi, duygulu karşıdakine incitmemeye çalışan biri olduğunu düşünür. “... *Annesinin*

¹¹⁸⁵ Şafak, a.g.e., s.68

¹¹⁸⁶ Şafak, a.g.e., s.68

¹¹⁸⁷ Şafak, a.g.e., s.64-65

aksine babası bir daha evlenmemişti. Armanuş babasının zaman içinde birtakım kız arkadaşları olduğunu biliyordu ama hiçbiriyle tanıştırılmamıştı, ya ilişkiler ciddi olmadığı için ya da babası onu bir şekilde üzmekten çekindiği için. Muhtemelen ikincisiydi. Tam Barsam Çakmakçıyan'a göre bir davranıştı bu. Dünya üzerinde onun kadar diğerkâm, bu kadar egosuz bir insan olamayacağına inanırdı Armanuş. Anlayamadığı, babası gibi bencillikten nasibini almamış bir erkeğin nasıl olup da annesi gibi bencililik abidesi bir kadına evlenme teklif edebildiği...”¹¹⁸⁸

VERSENİĞ HALA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çakmakçıyan'ların San Francisco'daki evlerinden başka bir mekânda görmüyoruz onu.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yeni doğum yaptığı ve çok iştahlı olduğu halde ince, zarif bir görüntüsü vardır.

“...Annesinin aksine onun iştahı her daim yerindeydi ve her gün tükettiği yiyecek miktarının yanı sıra daha yenilerde ikiz bebekler doğurmuş olmasına rağmen bu kadar ince kalabilmesi ancak mucize eseri olabilirdi...”¹¹⁸⁹

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Diğerleri gibi bir Türk düşmanı ve Armanuş'un halası olan bu kadın oldukça mantıklı sorular sorar ve açıklamalar yapar. Ancak geçmişte yaşananlara bağlı kalarak yaptığı bu konuşmalar sadece Türk düşmanlığını ortaya koymak içindir. Zaten Çakmakçıyan ailesinde Barsam'ın dışında konuşturulan herkes aynı şeyi yaparak, aynı tabloyu çizer.

“...Akademik nutukları pek sevmeyen ve gündelik konuşma dilini entelektüel jargona tercih eden Varsenig Hala araya girdi: “Barsamcığım, sana bir sorum var. Bana Ermenice konuşan bir Türk gösterebilir misin?” Barsam cevap vermek yerine ablasına yan yan baktı. Varsenig Hala devam etti, “Söyle bana kaç Türk Ermenice

¹¹⁸⁸ Şafak, a.g.e., s.107

¹¹⁸⁹ Şafak, a.g.e., s.68-69

*öğrenmiş. Hani var mı böyle Türkler? Hiç! Neden bizim annelerimiz onların dilini öğrenmiş de tersi olmamış? Kimin kime hükmettiği apaçık ortada değil mi? Sen kalk gel Orta Asya'dan, dal dosdoğru Anadolu'nun bağrına, sonra bir bakmışsın her yerdeler! Orada yerleşik olan milyonlarca Ermeni'ye ne oldu peki? Asimle edildiler! Eridiler! Katledildiler! Yetim bırakıldılar! Sürüldüler! Mal mülklerinden oldular! Sonra da unutuldular! Kendi öz kızını nasıl olur da bizim şimdi bu kadar az sayıda ve bu kadar kemani olmamızdan sorumlu olanların eline bırakırsın? Mesrop Mashtots mezarında döner!"...*¹¹⁹⁰

ŞUŞAN

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çakmakçıyan'ların San Francisco'daki evlerinden başka bir mekândan söz edilmemiştir. Ancak savaş öncesinde 1915'li yıllara kadar çocukluğu ve ilk evliliğini içeren sürede İstanbul'da yaşamıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Yaşlanmadan önce çok çıtı pıtı bir kadındır. "...Öteden beri çıtı pıtı bir kadındı ya, ihtiyarlık onu iyice küçültüp zayıflatmıştı..."¹¹⁹¹

Yaşlılığın vermiş olduğu, artık yeterince yiyememe durumu vardır. Ailedeki herkes buna çok üzülmemektedir. Onu asıl küçülten de budur.

"...Harika bir aşçı olduğu halde hiçbir zaman iştahlı olmamıştı, hele son zamanlarda günde bir tasta fazla yemeden yaşamının yolunu bulduğundan endişe ediyordu kızları..."¹¹⁹²

Yine de yaşına göre, görüntüsü son derece hoştur.

"...Kısa boylu, kemikli yapıtlı, sert hatlı, dal gibi incecik bir kadındı..."¹¹⁹³

¹¹⁹⁰ Şafak, a.g.e., s.65

¹¹⁹¹ Şafak, a.g.e., s.113

¹¹⁹² Şafak, a.g.e., s.62

¹¹⁹³ Şafak, a.g.e., s.62

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

İstanbul'da yaşarken Rıza Selim ile evlenmiş, Şermin Kazancı olmuş, ancak asla bir Ermeni olduğunu unutamadığı için eşini terk ederek Amerika'ya kaçmıştır. Kendi evladını yani Levent'i hiç arayıp sormaması, bir anne vasfı taşımadığını ya da çok katı yürekli olduğunu gösteriyor. Ancak ikinci evliliğinden olan çocuklarına gösterdiği ilgi, bize onun sadece bir Türk düşmanı olduğunu hissettiriyor.

"...Bir zamanlar bu broşun sahibi olan Şuşan Nine, bir değil birden fazla ismi olanlardandı. Birbiri ardına isimler almaya, hayatının her yeni safhasında bir önceki ismini bırakmaya yazgılı bir göçmen ruh. Şuşan İstanbullu olarak doğmuş, Şermin 626 olmuş, Şermin Kazancı'ya dönüşmüş, nihayet Şuşan Çakmakçıyan olarak vefat etmişti. Edindiği her yeni isimle birlikte bir yanını sonsuza kadar kaybetmişti..."¹¹⁹⁴

Oldukça güçlü bir yapısı vardır. Hayatın bir varoluş mücadelesi olduğunu düşünür. Bu manada yenilgiyi asla kabullenmez. Ermeni olmanın hayatı zorlaştırdığını söyler. Mücadeleci ruhu ve kararlı kişiliği ile ayakta durduğunu görüyoruz.

"...Tuhaf bir iktidar halesi yayardı etrafına; en çetrefil engeller karşısında dahi direncini, metanetini yitirmeyenlere has bir hale. Ne olursa olsun yenilgiyi kabul etmezdi Büyükanne Şuşan. Hayatın zaten başlı başına bir varoluş mücadelesinden ibaret olduğuna inanırdı: ama eğer Ermeni'ysen, üç kat fazla zorlu olduğunu iddia ederdi, üç kat daha çetin. Kararlılığı ve karşılaştığı herkesin gönlünü fethetme becerisi aile efradını oldum olası hayrete düşürürdü..."¹¹⁹⁵

En güzel özelliği eski gelininin hayatına müdahale edemeyeceklerinin farkında olmasıdır. Ancak aşağıda da görüleceği üzere onun Türkleri bir bela olarak görmesi, gelininin hayatına dolaylı da olsa müdahale isteğini tetikliyor. *"...“Ne yaparsa yapsın, kendi hayatıdır bizi ilgilendirmez. Ama torunum başka. El kadar bıçare çocuk. Derhal Armanuş'u kurtarmamız lazım bu beladan,” diye araya girdi bir ses. Büyükanne Şuşan'dı bu. Ağır, sakın adımlarla masadan kalkıp koltuğuna yöneldi..."¹¹⁹⁶*

Her şeye rağmen yaşlılık onun belini fena halde bük müştür. Artık zamanının çoğunu uyumakla geçirir.

"... Giderek gün içinde şekerlemeye daha fazla ihtiyaç duyuyor. Geceleriye her zamanki gibi uyanıktı. İhtiyarlık Şuşan'ın uykusuzluk sorununu bir nebze olsun azaltmamıştı. Uyumaz, kısa kısa kestirirdi sadece..."¹¹⁹⁷

¹¹⁹⁴ Şafak, a.g.e., s.374

¹¹⁹⁵ Şafak, a.g.e., s.62

¹¹⁹⁶ Şafak, a.g.e., s.62

¹¹⁹⁷ Şafak, a.g.e., s.113

ZARUHI HALA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çakmakçıyan'ların San Francisco'daki evlerinden başka bir mekândan söz edilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Armanuş'un halasıdır. Romanda, birçok şahıs gibi onun özelliklerinden de fazla bahsedilmemiştir. Anaokulu öğretmeni. Evde de bu özelliğini kullanır. Yani tam bir öğretmen gibi davranır.

“...‘Eski karısının!’ diye düzeltti Zaruhi Hala. Gün boyu birbirinden haylaz çocuklarla boğuşan tecrübeli bir anaokulu öğretmeni olarak, etrafta duyduğu her hatayı anında düzeltmek gibi bir huyu vardı...”¹¹⁹⁸

SURPUN HALA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çakmakçıyan'ların San Francisco'daki evlerinden başka bir mekândan söz edilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi hakkında bilgi yoktur.

¹¹⁹⁸ Şafak, a.g.e., s.62

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Armanuş'un halası Surpun, feminist bir akademisyendir. Kendine güveni tam, çok ılımlı, son derece akıllı başında, okumuş, kültürlü bir insan gibi doğru düşünür. Ancak ailesi yüzünden düşündüklerini çok da yüzeye çıkaramaz.

“...Kaliforniya Berkeley Üniversitesi'nde Beşeri Bilimler profesörü olan Surpun Çakmakçıyan, dünya üzerindeki her meselenin taraflar arası diyalog, sükûnet ve düz mantıkla müzakere edilebileceğine inanan, kendine güveni tam, feminist bir akademisyendi. Böylesine duygusal ve tepkisel bir ailede, bu özellikleri yüzünden kendini yalnız hissettiği oluyordu zaman zaman...”¹¹⁹⁹

Armanuş'un halası olan bu kadın da bazı konularda özellikle Türkler hakkında ailenin diğer fertleri gibi düşünür. Ancak diğerlerine göre çok az da olsa ılımlıdır. Çünkü Ermeni olmayan Rose ile evlenmesi konusunda Barsam'a tek destek vermiş olan kişi odur. Ayrıldıkları zaman da çok kötü hissetmiştir kendini.

“... “Dayıcım sakın olun lütfen, otursanıza şöyle, yüreğinize inecek,” diye mırıldandı Surpun Hala, Çakmakçıyan kız kardeşlerin en küçüğü. Ailede Barsam'ın Rose'la evlenmesini açıktan açığa destekleyen tek kişi olarak tüm bu olan bitenden sonra kendini suçlu hissediyordu. Oysa zerre kadar alışkın değildi kendi kendine kızmaya...”¹²⁰⁰

Ailede her zaman farklı düşünen Surpun kendini aklamak için yan çizer. Dikran Dayı'ya destek verir. Her zaman arkasında olduğu kardeşine söylediklerinde, Türklere karşı nefreti de dile getirir.

“...“Haklısın haklısın da bir o kadar da haksızsın,” dedi Surpun Hala, gözlerinde aniden beliren alaycı bir parıltıyla. “İdeal bir dünyada yaşıyor olsak, bu onun hayatı, bize düşmez diyebilirsin. Tarih ve soy mevhmun yoksa belleğin ve toplumsal sorumluluk duygun yoksa sadece şimdide yaşıyorsan elbette bunu iddia edebilirsin. Ama sevgili kardeşim sen de pekâlâ biliyorsun ki geçmiş geçip gitmiş bir şey değildir. Geçmiş şimdiki zamanın içinde yaşar ve atalarımız çocuklarımızın içinde nefes alıp verirler... Evladına o baktığı müddetçe eski karının hayatına karışmaya hakkın var. Hele bir Türk'le çıkmaya başlamışsa!”...¹²⁰¹

¹¹⁹⁹ Şafak, a.g.e., s.60

¹²⁰⁰ Şafak, a.g.e., s.60

¹²⁰¹ Şafak, a.g.e., s.65

DİKRAN DAYI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Onu hep kız kardeşinin San Francisco'daki evinde, yani Çakmakçıyan ailesinin evinde görüyoruz.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şuşan'ın ağabeylerinden olan Dikran, pos bıyıklı, sevimli suratlıdır. Bu sevimli suratını iki ön dişine borçludur.

“...Pos bıyığının altından görünen iki ön diş yüzünden en kızgın olduğu anlarda bile mütebessim izlenimi veriyordu Dikran İstanbulluyan. Şu halde bile mütebessim...”¹²⁰²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Son derece hayata bağlı, hiçbir şeyi kafasına takmayan, etraftakilerin sözlerine aldırmandan yemenin tadını çıkaran biridir. Gıpta edilecek kadar neşeli, şen şakraklıdır.

“...Karısının sınıksız diyet gözetimi altında olmasına rağmen Dikran Dayı her geçen yıl rneşhur göbeğine bir yağ tabakası daha eklemeyi başarmıştı, tıpkı her sene büyüme halkalarına bir yenisini ekleyen ağaç gövdeleri gibi. Ne bodurluğundan ne şişmanlığından şikâyet eden bodur ve şişman bir adamdı şimdi. İki yıl önce bir makarna reklâmında oynamışlardı onu. Şen bir aşçıyı canlandırmıştı orada; karısı onu terk ettiğinde dahi morali bozulmayan çünkü mutfağında mutlu mesut makama pişirmeye devam edebileceğini bilen bir aşçıyı. Dikran Dayı aynen reklâmdaki gibi biriydi gerçek hayatta. Her daim muhafaza ettiği neşesi öylesine dikkat çekici, o kadar gıpta edilesiydi ki...”¹²⁰³

Geçmiş zamanında ve yerinde yaşadığı için Türklere müthiş düşmandır. Asla geçmişini unutmamış, onun hesabını bugünkülerden çıkarmaya çalışan biridir. Armanuş'un üvey babasının Türk olması onu çileden çıkarmış, sanki savaş esiri gibi gördüğü yeğeninin kızını kurtarması için Barsam'a *“...“Koş durdur bu işi Barsam!” diye ekledi Dikran Dayı, bu sefer daha yüksek sesle. “Bu gece Arizona'ya uç ve çok geç olmadan bu komediye bir son ver. Karınla konuş...”¹²⁰⁴* der.

¹²⁰² Şafak, a.g.e., s.60

¹²⁰³ Şafak, a.g.e., s.61

¹²⁰⁴ Şafak, a.g.e., s.64

Ve Armanuş konuşuyormuş gibi devam eder. “...Akrabalarını 1915’te kasap Türklerin ellerinde kaybetmiş soykırımzede bir sülalenin torunuyum amma velâkin Mustafa adında bir Türk tarafından büyüüldüğüm için köklerime ihanet etmeyi öğrendim, soykırımı inkâr etmek üzere yetiştirildim! Fıkra gibi valla... Ah, marnim khalasim!” (ölsem de kurtulsam). Dikran İstanbullu hiddetle sustu ve sözlerinin etkisini tartabilmek için kaşlarını çatıp yeğenine baktı. Ama Barsam taş gibi hareketsizdi...”¹²⁰⁵

GASSAL

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul’da yaşamaktadır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gassal görüntü itibariyle biraz farklıdır. Feride’nin çok dikkatini çeker.

“...Kısacık kırpılmış kapkara saçları, kavisli kaşları ve yüzündeki diğer kıllarla tam bir uyumsuzluk içinde kırılaşmış bir bıyığı vardı; öyle ki gerçek olup olmadığını anlamak için çekiştirme isteği uyandırıyor insanda, en azından Feride Teyze’de...”¹²⁰⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Kazancı ailesinin oğlu Mustafa’nın cenazesini, eve götürmek isteyenlere hayret ile bakar. Bir din adamı olduğu için onlara yaptıklarının yanlışlığını anlatmaya çalışır.

“...”Kadın sen aklını mı kaçırdın? Bizim dinimizde yok öyle herkes görsün diye alıp eve götürmeler!” diye kestirip attı gassal, karşı tarafın bundan sonra söylemeyi planladığı tüm olası savları böylelikle engellemeyi umarak. “Müslümanlıkta ölüyü seyirlik mal gibi sergileme âdeti yoktur...”¹²⁰⁷

Din adamı vazifesini yapabilmek için, son çırpınışlarda bulunmuş, kararlı ve ısrarcı bir şekilde “...”Komşularınız illa da rahmetliyi görmek istiyorsa,” diye ekledi

¹²⁰⁵ Şafak, a.g.e., s.64

¹²⁰⁶ Şafak, a.g.e., s.354

¹²⁰⁷ Şafak, a.g.e., s.354

gassal kararlılıkla, “gidip mezarını ziyaret etsinler. Bir de Fatiha okusunlar sevabına...”¹²⁰⁸ diyerek yakasını kurtarmak istemişse de laftan anlamayan bu kadınlara bir süre sonra teslim olup, şaşkınlık içinde ölüyü evlerine götürmeleri için üzere onlara vermiştir. Hele özellikle Feride Teyzedeki farklılığı hissedince ürkmüştür de.

“...Feride Teyze’nin dediklerinden ziyade durmadan devrilen gözbebeklerine ve devinen ellerine aklı takılan gassal bir an hareketsiz kalakaldı. Karşısındakinin şimdiye kadar karşılaştığı en manyak insan olduğunu anlamışçasına gerilmişti. Belki de birilerinden yardım alırım ümidiyle etrafına bakındı. Bulamayınca da kaygıyla göz attı cesetten yana. Nihayet pes etmiş olmalı ki, daha fazla itiraz etmedi...”¹²⁰⁹

CENAZE ARABACISI

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Onu gördüğümüz yer İstanbul sokaklarıdır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Gassalin ikiz kardeşi kadar ona benzeyen arabacı, huy olarak da onu anımsatmaktadır.

“...“Olmaz öyle şey. Cenaze arabasının önüne kadın oturtmam,” dedi gassala çok benzeyen şoför; aynı kısa kara saçlar, aynı kırılmış bıyık, aynı kaçamak bakışlar. Belki de kardeş ya da kuzendiler; biri yıkıyor, öbürü taşıyordu ölüleri...”¹²¹⁰

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Cenaze arabasına kadın bindirmeyecek kadar kuralcı ve inançlarına bağlı olan bu adam da, gassal gibi kadınların dediklerini kuzu kuzu yapar.

“...“Valla başka çareniz yok şoför efendi çünkü ailede erkek kalmadı,” dedi Zeliha Teyze arkadan. Öyle soğuk ve buyurgan çıkmıştı ki sesi, daha fazla üstelemedi karşısındaki. Belki de betterin betteri var diye çıkarsamıştı cenaze arabası sürücüsü.

¹²⁰⁸ Şafak, a.g.e., s.354

¹²⁰⁹ Şafak, a.g.e., s.355

¹²¹⁰ Şafak, a.g.e., s.355

*Mademki ölüye eşlik edecek erkek yoktu ortalıkta, şu mini etekli burnu halkalı cadaloz kadındansa, hanım Hanımcık iki genç kızın kendisiyle gelmesinin yeğ olacağına hükmetmişti. Şikâyetler kesildi ve çok geçmeden cenaze arabası yola koyuldu...*¹²¹¹

HOLİGANLARI TAŞIYAN ŞOFÖR

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da cenaze arabasının önünde giden bu adam, onlarla İstanbul'da sokaklarda karşılaşır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

En az altmışlarında olan adam, esmer, kilolu, kalem bıyıklıdır.

*"...Öndeki taksinin şoförü kalem bıyıklı, koca gıdıklı, esmerce bir adamdı. Böyle holigan şamatalarına karışamayacak kadar yaşlı görünüyordu aslında, en azından altmışlarında..."*¹²¹²

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Tıpkı bir genç gibi davranışlar sergileyen bu adamın taşıdığı kişiler de arkadaşlarıdır. Yaşıyla uyumayan bir tez canlılık hâkimdir adama.

*"...Adamın yaşıyla sürüşündeki tezcanlılık arasında tam bir uyumsuzluk vardı. Ondan da ilginç olan, taksideki diğer tiplerdi. Müşteriden ziyade arkadaşları olmalıydılar. Şoförüün yanındaki irikiyim adam ablak yüzünün yarısını sarıya, yarısını kırmızıya boyamıştı. Bunu arkadaki araçtan rahatlıkla görebiliyordu Asya, çünkü adam beline kadar camdan sarkmış, bir eliyle hafifçe ön koltuğu tutarken diğeriyle sarı kırmızı bayrağı sallıyordu..."*¹²¹³

¹²¹¹ Şafak, a.g.e., s.355

¹²¹² Şafak, a.g.e., s.358

¹²¹³ Şafak, a.g.e., s.358-359

İMAM

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Kazancı ailesinin İstanbul'daki eski konağında Kur'an-ı Kerim okurken karşılaşırsınız onunla.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Cılız, çelimsiz bir cüsseye sahip olan imam, ellerinin özürlü olmasıyla dikkat çeker. “...Armanuş imamın ufak tefek vücuduyla etrafını çevreleyen kadınların iriliği arasındaki bariz zıtlığa dikkatini vermemeye çalıştı. Adamın el parmaklarının bulunması gereken yerdeki boşluğa da bakmamaya uğraşıyordu bir yandan. Ama ne mümkün? İmamın iki elinde de birer buçuk parmak vardı sadece. Her iki eldeki kayıp üç buçuk parmağa ne olduğunu merak etmemek mümkün değildi...”¹²¹⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Sakat olan imam, odadakilerin hepsinin kadın olmasından utanmış, gariban bir şekilde köşeye çekilmiştir. Ancak kendini okuduğu Kur'an-ı Kerim'e öyle bir vermiştir ki artık gözü kimseyi görmemektedir.

“...Odanın içi hepsi de kadın, hepsi de gözyaşı dökmekte olan misafirlerle doluydu.

Bir kişi hariç. Başköşede, adeta sıkışmış bir halde, sakat imam oturuyordu. Yüksek sesle Kuran-ı Mucizul Beyanı okurken tam bir kendinden geçmişlikle sallanıp duruyordu. Aksamayan bir tempoyla okuyordu; hızlanıp hızlanıp aniden duruveren, nefesini kazanır kazanmaz yeniden hızlanan cüretkâr bir ritimle...”¹²¹⁵

Tam bir imam olan adam, etrafındakileri görmeyecek derece kendini yaptığı işe verdiği için kadınların onu süzdüğünü fark edemez. Ancak görüntüsü sayesinde rahat olan kadınlar, onu bir erkekten ziyade sakat bir insan olarak tasavvur ederler.

“...Hikâyesi her ne olursa olsun, bütün bu kadınların kendilerini imamın yanında bu kadar rahat hissetmelerinin bir sebebi de, adamın vücudundaki bu eksikliği belki. Mükemmelliğinin anahtarı namükemmel oluşundaydı. Pürüzsüz kutsiyetinin esrarı bizzat dünyevi kisvesindeki arızaydı. Yarım adamdı. Hem erkekti, şüphesiz, hem de öylesine kutsaldı ki, insan ona erkek gözüyle bakamazdı. Din adamıydı, şüphesiz, ama sakatlığı yüzünden ne kadar fani olduğunu görmezden gelmek imkânsızdı. Eşiklerin adamıydı. Ve eşiklerdeki bütün ruhlar gibi arada

¹²¹⁴ Şafak, a.g.e., s.367-368

¹²¹⁵ Şafak, a.g.e., s.367

*sıkışmış bir havası vardı. Her halükarda sakat imamın, zihninde Kuran'ın sayfalarını çevirmek için ne parmağa ihtiyatı vardı ne de ele. Hepsini belleğine kazımişti, her suresini, harfî harfine...*¹²¹⁶

İmamın Kur'an-ı Kerim'i böyle içten okuması, etrafındakileri bayağı etkilemiştir.

*"...Sure aralarında imam, anlık molalar verip, o mübarek kelimelerden ağzında kalan tada varmak istercesine ağzını şaplatıyordu. Alabildiğine çıkık âdem elması hızla inip kalkıyordu. Derken tekrar başlıyordu okumaya..."*¹²¹⁷

LEVENT

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

İstanbul'da Kazancı ailesine ait konakta yaşamıştır.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi verilmeyen Levent Kazancı son derece hırçın ve disiplinli olduğuna göre, asık suratlıdır. Geçmişte yaşadıkları ona öfkeli bir surat ve katı bakışlar vermiş olmalı.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çocukluğunda annesinin onu terk etmesinin de vermiş olduğu hırçınlıkla, karısına ve çocuklarına şiddet kullanmaktan çekinmeyen sert, anlayışsız bir babadır. Hırçın ve haşindir. Çocukları tarafından çok sevilmez. Öldüğünde ailenin diğer erkekleri gibi çok gençtir.

*"...Levon ya da Levent adını almak Şuşan'ın oğlu için bir şey değiştirmemişti. Her halükarda ismiyle müsemma olamadı. Hırçın ve haşin bir adamdı. Evin dışında olabildiğince medeni ve selis huylu ama dört kızıyla oğluna karşı her daim sert ve zalim..."*¹²¹⁸

¹²¹⁶ Şafak, a.g.e., s.368

¹²¹⁷ Şafak, a.g.e., s.368

¹²¹⁸ Şafak, a.g.e., s.375

Ailedeki erkeklerin çok erken ölmesi üzerine, hep erkek çocuk isteyen Levent Kazancı üç kız çocuğu olduktan sonra karısına baskı yapar, kaba kuvvet kullanır. Disiplini abartır. Nihayet bir erkek bebekleri olur. Ancak bir süre sonra onu da bu kaderden kaçırmak için Amerika'ya göndereceklerdir. “...Levent Kazancı karısıyla çocuklarını disiplin altına almak için kemerini kullanmaktan sakınmayan hoyrat bir adamdı; bir oğlan, Al'alı bir oğlan bahşetse her şey yoluna girecekti... Arka arkaya üç kız, sonra mucize, dördüncü bebek nihayet oğlan...”¹²¹⁹

Disiplinin ölçüsünü gerçekten abartır. Evdeki hiçbir kapının kapalı olmasını istemez.

“...Levent Kazancı hayattayken evde kimsenin kapısını kapamasına müsaade etmezdi. Mahremiyet, şüpheli faaliyetler içinde olmak demektir. Her şeyin görünür ve açıkta olması lazım gelirdi. İnsanın kapısını kilitleyebileceği tek yer banyoydu, ama orada dahi haddinden uzun kalındığında, muhakkak birisi gelip kapıyı yumruklardı...”¹²²⁰

Çocuklarına davranışında öyle yanlıştır ki, çocuk yaşta sessizlik içinde oyun oynamışlar hatta şifreler aracılığıyla -sırf babaları gürültüden rahatsız oluyor diye- anlaşılmışlar, iletişim kurmuşlardır.

“... Levent Kazancı evde gürültü patırtıdan hoşlanmazdı. Özellikle de çocukların çıkarttığı seslerden. Bebeklikten itibaren fısıldayarak iletişim kurmayı öğrenmişti çocuklar da. Bir Kazancı çocuğu olmak her şeyden evvel Sessiz İletişim Dilini konuşmak demektir. Yeri geldiğinde kedi gibi mırıldanarak, yeri geldiğinde perdeli imalar ya da şifreler aracılığıyla meramını anlatarak, yeri geldiğinde salt kaş göz işaretleri kullanarak...”¹²²¹

Tam bir despot olan baba, birine kızdı mı hepsini cezalandırır, ancak dışarıda örnek bir erkektir. Geldiğinde üzerindeki kızı gibi, kişiliğini de çıkararak girer eve. “...Ekseriya birine kızınca hepsini birden cezalandırmaya karar verirdi. Evdeki huylarına bakıp da, Levent Kazancı'nın dışarıdaki hallerine akıl sır erdirmek mümkün değildi. Sokağa adımını atar atmaz başka birine dönüşüverirdi adeta. Konağın dışında onunla karşılaşan herkes, kendisini bir metanet, bir adalet ve hakkaniyet abidesi sanabilirdi. Levent Kazancı'nın kızları kaç kez işitmişti en yakın kız arkadaşlarından, günün birinde tıpkı onların babaları gibi bir adamla evlenmeyi hayal ettiklerini... Ne var ki Kazancı ailesinin reisi, sadece yabancılara saklardı şefkatini. Eve girer girmez, ayakkabılarını çıkarıp terliklerini giyer gibi, titiz ve güvenilir bürokrattan otoriter babaya dönüşüverirdi...”¹²²²

¹²¹⁹ Şafak, a.g.e., s.223

¹²²⁰ Şafak, a.g.e., s.319

¹²²¹ Şafak, a.g.e., s.319

¹²²² Şafak, a.g.e., s.321

Cicianne bir keresinde, “... Onun çocuklarına bu kadar tahammülsüz davranmasının sebebinin çocukken çok acı çekmiş, öz annesi tarafından terk edilmiş olmasında yattığını söylemişti...”¹²²³

MUSTAFA

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Önce İstanbul’da yaşayan Mustafa, kaderinden kaçınılmak üzere Amerika’ya gönderilmiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Oldukça yakışıklı sayılabilecek biridir. Hemen her kadının dikkatini çekebilecek bir fiziğe sahiptir.

“...Açık tenliydi; ince, orantılı bir vücudu, ela gözleri ve ona meraklı, nerdeyse araştırmacı bir hava veren sivri bir bumu vardı. Kumral saçları kısaydı...”¹²²⁴

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Ailesi dışında kimseyle geçinemeyen, ayrıcalık isteyen, ukala, etrafında bir tane bile arkadaşı olmayan, doyumsuz ve anti-sosyal bir çocukluk geçirmiştir. Yirmi yaşına gelince de sülalesindeki erkeklerinin kaderinden kaçınılmak üzere Amerika’ya gönderilmiştir.

“...Yirmi yaşına bastığında Mustafa’yı olabildiğince uzağa gönderme kararı alınmıştı oybirliğiyle, Hem buralardan uzaklaşırsa kaderinden daha uzun süre kaçabileceği umuduyla, hem de doğrusunu söylemek gerekirse. Ailesi dışında kimseyle doğru dürüst geçinemediğinden mecburen alınan bir karardı bu. İyi bir öğrenci olduğu halde Mustafa’nın lise hayatı sosyalleşme beceriksizliği yüzünden berbat geçmişti. Evinde kral kesilmeye alışkın olan çocuk, sınıfta nice öğrenciden sadece biri olmayı kabullenemiyordu. Evinde nasıl özel ise, okulda da öylesine ayrıcalıklı ve biricik olmaya kalkışması, en nihayetinde tamamen arkadaşsız kalmasına sebep olmuştu. Zamanla öyle gözden düşmüştü ki Mustafa, annesi Gülsüm

¹²²³ Şafak, a.g.e., s.321

¹²²⁴ Şafak, a.g.e., s.50

onun için bir mezuniyet partisi vermeye kalktığında, davet edecek arkadaş bulamamıştı. Evinin dışında öylesine yalnız ve anti sosyal, evindeyse böylesine kuşatılmış bir halde geçen her yaş günüyle Kazancı erkeklerinin akıbetine adım adım yaklaşıyordu Mustafa. Bu şartlar altında oğlanı bir müddet yurtdışına göndermek yapılabilecek en iyi şey gibi gelmişti. Gerekli parayı temin etmek için Ciciannenin mücevherleri satılmış ve bir ay önce Kazancı ailesinin biricik erkek evladı, Ziraat ve Biyosistem Mühendisliği okumak ve inşallah ömrüne ömür katmak üzere Amerika'ya, Arizona Üniversitesine doğru yola çıkmıştı...¹²²⁵

Evinde tam bir kral olan Mustafa gerçek hayatla baş başa kalınca bocalar. Bulaşık yıkamak, oda toplamak, ütü yapmak, hele alışveriş büyük bir yükür. Ancak alışması gerektiğini bildiği bu duruma ayak uydurmak kolaydır da kardeşine yapığı iğrençlik yüzünden geceler uyuyamamaktadır.

“...ABD’ye gelene kadar hiç yemek pişirmesi gerekmemişti. Şimdi iki odalı öğrenci dairesindeki küçük mutfakta ne zaman bir şeyler pişirmeye uğraşsa kendini sürgünde devrik bir hükümdar gibi hissediyordu. Onu daima el üstünde tutan annesi, anneannesi ve dört kız kardeşi tarafından hizmet edilip yediğı önünde yemediğı ardında beslendiğı günler geride kalmıştı. Bulaşık yıkamak, oda toplamak, ütü yapmak, hele alışveriş büyük bir yükü sırtında. Bu tür işlerin başkaları tarafından onun için yapılması gerektiğı hissinden bir kurtulabilse, belki de o kadar zorlanmayacaktı. İş yapmaya alışık değildi, tıpkı yalnızlığa alışık olmadığı gibi. Mustafa’nın bir ev arkadaşı vardı; az konuşan, durmadan ders çalışan ve geceleri uyumadan önce Dağ Irmaklarının Ezgisi ya da Balinaların Gizemli İletişimleri gibi tuhaf tuhaf kasetler dinleyen Endonezyalı bir öğrenci. Mustafa bir ev arkadaşı olursa, Arizona’da kendini daha az yalnız hissedeceğini ummuştu ama sonuç bunun tam aksi olmuştu. Geceleri yatağında tek başına ve ailesinden kilometrelerce uzakta uzanırken zihnindeki sesleri bastıramıyordu. İçinde onu sorgulayan ve suçlayan sesler vardı. Pekiyi uyuyamıyordu...¹²²⁶

Geçmiş ile bağlarını koparmaya çalışarak yaptığı kötülüğü unutabileceğini düşünce derecede, hayatın gerçeklerinden zerre kadar anlamaz. Çünkü onun kardeşinden bir kızı olmuştur. Tahmin ettiğı halde bu gerçekten hep kaçarak kurtulabileceğini sanır.

“...Arizona Üniversitesi’nden mezun olup Rose’la evlendikten sonra bölgedeki bir maden şirketinde çalışmaya başlamıştı Mustafa. Armanuş’un görebildiğı kadarıyla kayaların ve taşların dünyasını insanlarınkinden fazla seviyordu. Fena bir adam değildi, belki biraz sıkıcı. Hayatta hiçbir şeye tutku duymuyor gibiydi. Ailesi orada olduğu halde kim bilir ne zamandır İstanbul’a dönmemişti. Armanuş bazen onun geçmişiyile bağlarını koparmak istediğı izlenimine kapılıyor ama nedenini kavrayamıyordu...¹²²⁷

¹²²⁵ Şafak, a.g.e., s.41

¹²²⁶ Şafak, a.g.e., s.54

¹²²⁷ Şafak, a.g.e., s.117

OHANNES

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

1915'e kadar İstanbul'da yaşamıştır. Sürgün sırasında nereye gittiği belli değildir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi yoktur.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Çok iyi niyetli geleceği kirletmemek için bu günü korumaya çalışan bir yapısı vardır. Yumuşak huylu, ağır başlı ve aydın bir insan olan Ohannes, Şuşan'ın babasıdır. İstanbul'da yaşamıştır. Nar şeklindeki broşu karısına veremediği götürülen bu nazik adam kendisini galeyana getirmek isteyen arkadaşına şöyle cevap verir; "...*"Aşırı hevesler bize bir şey kazandırmaz, tam tersine kaybettirir," dedi fısıltıyla. Milliyetçi heveslerin sadece bir felaketin yerine bir yenisini koyacağına, kaçınılmaz olarak muhtaçların ve mülksüzlerin aleyhine işleyeceğine inanıyordu. Neticede azınlıklar belki büyük bedeller ödeyerek ayırırlardı kendilerini ait oldukları bütünden, ama neye yarardı ki böyle bir kopma kendi zalimlerini yaratmaktan başka. Milliyetçilik muktedirlerin ve mütehakimlerin kisvelerini yenilemesinden başka bir şey değildi. Farklı etnik kökenden binleri tarafından baskı görmek yerine, kendi etnik grubundan birileri tarafından baskı görürdün en nihayetinde...*"¹²²⁸

Neredeyse yaşadığı ülkeyi kendi ülkesi ve milleti gibi kabullenen bu şahıs, sadece barışa ve kardeşliğe inanır. Herkesin özgür ve eşit olmasını temenni eder.

"...*Ohannes İstanbulluyan mevcut şartlarda Osmanlıcılığın Ermeniler için en iyi seçenek olduğuna inanıyordu; buydu doğrusu, radikal fikirler değil. Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler asırlardır bir arada yaşamışlardı. Mademki bunca zaman aynı şemsiye altında birlikte var olmuşlardı, bundan sonra da beraberliğin yollarını bulmalıydılar, bulabilirlerdi. Yeter ki özgürlük ve eşitlik olsun...*"¹²²⁹

¹²²⁸ Şafak, a.g.e., s.238

¹²²⁹ Şafak, a.g.e., s.238

ROSE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Kentucky, Elizabethtown'da yaşamış daha sonra Barsam ile evlenmiş, bir süre San Francisco'da kalmış, boşandıktan sonra da Arizona'ya yerleşmiştir.

Armanuş'un annesi olan bu kadın, orta batıda doğmuş beyaz Protestan bir Amerikalıdır.

*"...Annesi Rose, Ortabatı'da doğmuş, beyaz, Protestan bir Amerikalıydı..."*¹²³⁰

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Doğumdan önce çok daha ince ve güzel olduğunu anladığımız Rose, *"...Kendine baktı. Genişleyen kalçasını, yayılan baldırlarını üzüntüyle süzse de çıkık elmacık kemiklerine, altın sarısı saçlarına, buğulu mavi gözlerine ve mükemmel kulaklarına gülümsemeyi başardı..."*¹²³¹ şeklinde anlatılmıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Barsam'ın eski, Mustafa'nın yeni eşi olan Rose çok kaprisli, bencil ve Ermeni düşmanı bir kadındır. Aslında onun düşmanlığı biraz da eski eşinin ailesine inat bir düşmanlıktır. En büyük zevki ise nefret ettiği Çakmakçıyan ailesinin bayanlarını karalamaktır. Bunu da onların mutfaklarına laf atarak yapar.

*"...Rose, Ermeni yemeklerini mutfak sınırlarından olabildiğince uzak tutmak istemişti hep, hatta komşularıyla bir araya gelince Ermeni yemeklerini karalamaktan büyük zevk alırdı..."*¹²³²

İlk boşandığı günler çok farklı bir psikolojidedir. Gördüğü her aile ona mutluluk tablosu çizer. Çok yüzeysel düşünen Rose'yi duygulandıran şey, sadece dışarıdan görünendir. Ancak terk edilmek ve yalnız kalmaktır korkusu. *"...Rose ışıklarda durmuş kasetçalardan yükselen şarkıya eşlik ederken, Meksika kökenli Amerikalı bir aile ağır aksak karşıdan karşıya geçmeye başladılar. Anne bir bebek arabasını itiyor, baba da 4-5 yaşlarında bir çocuğun elini tutuyordu. Onlar salına*

¹²³⁰ Şafak, a.g.e., s.105

¹²³¹ Şafak, a.g.e., s.46

¹²³² Şafak, a.g.e., s.113

*salına yürüyedursunlar Rose bu aileyi hasetle seyre koyuldu. Evliliği sona erdiğinden beri karşılaştığı her çift ona saadet içinde yüzüyormuş gibi geliyordu...*¹²³³

Eski kocasının ailesinden ölesiye nefret eder. Bu yüzden onları en çok kızdıracak şeyi yapmak için uğraşır. Tabi bir Ermeni'yi kızdıracak asıl şeyin ne olduğunu da çok iyi kavramıştır... Bir Türk...

*“...“Biliyor musun Amy, keşke o cadı babaannen benim bugün bir Türkle flört ettiğimi görseydi. Tüyleri diken diken olurdu eminim. Nasıl dehşete kapılırdı düşünebiliyor musun? Kibirli Çakmakçıyan sülalesi için bundan beter kabus düşünemiyorum...! Kibirli ve soğuk ve... Ama cümlesini bitiremedi çünkü başka bir düşünce aklını çelmişti — hayli hınzır bir düşünce. Işık yeşile döndü, sağda sıralanan arabalar gaza bastı, arkadaki karavan korna çaldı ama Rose hareket etmedi. Aklına gelen fikir öyle nefisti ki, kumildarsa kaybetmekten korktu...”*¹²³⁴

Kafası inanılmaz sinsiliklere çalışan bir kadındır. İntikam gibi ilkel bir duygu onun belleğinde kazılı durur. Çakmakçıyan sülalesini alt üst edecek fikriyle yanıp tutuşur.

*“...Ah intikamın tatlı tadı...! Yeniden bir hayat kurmak ve yepyeni bir kadın olmak uzun vadeli planlardı, karşılığı zaman içinde alınacak bir yatırım. Oysa o kadar beklemeye tahammülü yoktu Rose'un, çabucak istiyordu intikamını. Öyle bir şey yapmalıydı ki sabık kayınvalidesi çileden çıksın, eski kocasının tüm sülalesinin Uykuları kaçsın. Rose'un aklına hinoğluhin bir fikir gelmişti. Dünya üzerinde Çakmakçıyan sülalesini bir odardan bile daha fazla çileden çıkaracak bir şey varsa, o da bir Türktü!...”*¹²³⁵

VERVANT

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Çocukluğu İstanbul'da geçen Vervant, daha sonra kardeşleriyle beraber Amerika'ya yerleşir.

2. FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Şuşan'ın abisi Vervant'ın onu almaya geldiği günkü fiziki yapısından başka herhangi bir bilgi yoktur.

¹²³³ Şafak, a.g.e., s.57

¹²³⁴ Şafak, a.g.e., s.57

¹²³⁵ Şafak, a.g.e., s.57

“...Vervant İstanbulluyan, gür kaşlarının gölgelediği siyah gözleri, sivri burnu ve çenesine kadar uzayan, onu üzüntülüken bile gülüyormuş gibi gösteren pos bıyıklarıyla kapıda belirmişti...”¹²³⁶

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Şuşan’ın abisi Vervant, Ohannes İstanbulluyan’ın çocukken en yaramaz olan oğludur. Dik başlı, hareketli ve babasını çok özlediği için hırçın bir çocuktur. Babası askerler tarafından götürülünce, annesi ve kardeşleriyle beraber İstanbul’dan kaçarlar. Ancak yolda anneleri ölen çocuklar, birbirlerini de kaybederler. Uzun bir süre sonra birbirlerine kavuşurlar.

“...Büyük oğlu Vervant daima yaramaz ve taşkın bir çocuk olmuştur ama son zamanlarda dik başlılığı haddini aşmıştı. Aslında Ohannes İstanbulluyan onunla istediği kadar zaman geçiremediği için biraz suçluluk duyuyordu. Belli ki çocuk babasını özliyordu. Onunla kıyaslandığında diğer çocukları —iki oğlan bir de kız— öyle uysaldılar ki ağabeylerinin muazzam enerjisi üzerlerinde uyuşturucu bir etki bırakıyordu sanki. Aralarında üç yaş olan oğlanlar aynı ölçüde munistiler. Onları en küçük kardeşleri takip ediyordu, ailedeki tek kız, biricik Şuşan...”¹²³⁷

BANU’NUN KOCASI SABAHATTİN ENİŞTE

1.İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRELER

Sadece İstanbul’da Banu Teyzenin ara sıra uğradığı bir evden başka mekân söz konusu edilmemiştir.

2.FİZİKİ PORTRESİ, PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

A.FİZİKİ PORTRESİ

Fiziki portresi üzerinde durulmamıştır.

B.PSİKOLOJİK YAPISI VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Banu Teyze’nin kocası olan bu şahıs, çekingen, anlayışlı, yumuşak kalpli biridir. Çocuklarını kaybettikten sonra evine gelmeyen karısını anlayışla karşılar.

¹²³⁶ Şafak, a.g.e., s.341

¹²³⁷ Şafak, a.g.e., s.235

*“...Ailedeki erkeklerden söz edince, tabii bir de Sabahattin Enište vardı: Banu’nun yumuşak kalpli. İyi huylu ama o nispette de çekingen kocası. Kâğıt üzerinde hala evli oldukları halde balayından sonraki kısa bir dönem hariç. Banu kendi evinde kocasıyla kalmak yerine zamanının çoğunu ailesinin konağında geçirmişti...”*¹²³⁸

Romanda üzerinde hemen hiç durulmayan bu şahıs, son derece iyi, sevecen, sabırlı ve kibar bir adamdır. *“...Kocasını daha iyi bir eşi hak eden iyi bir adam. Bir gün olsun kimseye haksız muamele etmemiş, necis öz söylememişti ama iki çocuklarını kaybettikten sonra Banu Teyze onunla yaşamaya tahammül edememişti...”*¹²³⁹

Ara sıra giden Banu’ya hiçbir ağır söz kullanmaz. Aksine sabırla döneceği günü bekler. Bir insandan beklenemeyecek kadar lütufkâr davranışlarıyla şaşırtıcıdır. Temizliği ve titizliği ile de dikkat çeker.

“...Ara sıra eski evine gidiyor; bir mekânın yaşantısını dejavu ile bilen bir yabancı gibi dolaşıyor odalarda Giderken daima kuru kayısı götürüyor kocasına, en sevdiği şey. Gidince temizlik yapıyor biraz, kopuk düğmeleri dikeyor, bir iki yemek pişiriyor, ortalığı topluyor. Öyle fazla toplanacak bir bişey de yok, çünkü temiz titiz bir adam kocası. Banu Teyze çalışırken yanında durup, onu seyrediyor. Akşam olduğunda soruyor: “Kalacak mısın?” Banu Teyze’nin buna verdiği cevap hiç değişmiyor: “Bugün değil, belki sonra.” Evden çıkmadan ekliyor: “Dolapta yemek var, çorbayı ısıt, pilakiyi iki günde bitirmezsen bozulur, menekşeleri sulamayı unutma, pencerenin yanına koydum.” Başını sallayıp kendi kendine konuşur gibi mırıldanıyor kocası “Merak etme. Ben kendime bakarım. Kayısılar için Sağol, eksik olma...” ...¹²⁴⁰

MATT

Armanuş ile yemek yiyen çocuktur. Ailesinin zoruyla bu çocukla görüşmeyi kabul etmiştir. Kendinden üç yaş küçük olduğu halde böyle büyük görünmesi Armanuş’u şaşırtmıştır. Yetişkin gibi giyinmiş bir ergene benzeyen bu çocuk romanda artık görülmeyecektir.

“...İki dirhem bir çekirdek giyinmişti Matt Hassinger; hayli heyecanlı ve biraz şaşkın görünüyordu. Armanuş’tan üç yaş küçüktü zaten ama ya saçlarına bir batman jöle sürdüğü ya da normalde giymeyeceği deri ceket ve bal rengi Ralph

¹²³⁸ Şafak, a.g.e., s.39-40

¹²³⁹ Şafak, a.g.e., s.229

¹²⁴⁰ Şafak, a.g.e., s.229

*Lauren pantolonlara büründüğü için iyiden iyiye görünür olmuştu gençliği. Yetişkin gibi giyinmiş bir ergene benziyordu şu haliyle...*¹²⁴¹

KAZANCI AİLESİNDEKİ DİĞER ERKEKLER

Kazancı ailesinin laneti yüzünden, ailede hiç erkek kalmamıştır. Hepsi teker teker ölmüştür.

*“...Yirmi yaşlarında ölen yeğenler vardı ailede. Birisi dolunayda sarhoş yüzerken boğulmuş. Birisi takımının kupa kazanmasını kutlayan azılı bir taraftarın kaza kurşunuyla sol göğsünden vurulmuş. Bir diğeri kanalizasyon sistemini yenileyen belediyenin açtığı iki metrelik çukura düşmüştü. Tabii bir de hiç sebep yokken kendini vuran, ikinci göbekten akraba. Ziya isminde bir kuzen vardı...”*¹²⁴²

Ailenin ölen erkekleri arasında Cevriye Teyze’nin de kocası vardır. O da garip bir tesadüfle ölmüş, şaibeli bir geçmiş bırakmıştır akasında.

*“...Sonra bir de Celal vardı, Cevriye’nin derinden sevdiği ve bir kavgada kaybettiği, aynı zamanda ikinci derece akrabası olan kocası. Halen açıklığa kavuşmayan sebeplerden dolayı Celal rüşvet suçuyla iki yıl hapse mahkûm edilmişti. Tahliyesine az bir zaman kala ölüm haberi gelmişti. Kavgada ölmüştü. Ama öyle bir yumruk ya da darbeye değil, yumruklaşan mahkûmları seyretmek için kendine daha iyi bir seyirlik yer ararken yüksek voltajlı bir elektrik kablosuna basarak kaybetmişti hayatını. Kocasını kaybettikten sonra Cevriye evlerini satmış, yaşama arzusunu yitirmiş, neşesiz bir tarih öğretmeni olarak Kazancı hanesine göç etmişti. Okulda nasıl kopyaya şamataya karşı savaş açmışsa, evde de patırtıya kargaşaya karşı savaşmakta kararlı olduğundan, ömrü devamlı birilerini azarlamakla geçiyordu. Kazancı ailesi Cevriye’nin öğrencilerine acırdı içten içe. Bilmedikleri, Cevriye’nin öğrencilerinin de ailesine acımakta olduğuydu...”*¹²⁴³

ŞOFÖR

Sadece hakkında bu kadar bilgiye rastlanan adam, tipik bir şofördür.

“...Hızlandı. Aynı anda, tamponuna silme çıkartma yapıştırılmış bir taksi zıncı diye durdu önünde, üzerine su, çamur ve Madonna’nın Like a Virgin şarkısını sıçrata sıçrata. Kalem bıyıklı, koca gıdıklı, esmer yağız bir adam kornaya basıp, açık

¹²⁴¹ Şafak, a.g.e., s.118

¹²⁴² Şafak, a.g.e., s.39

¹²⁴³ Şafak, a.g.e., s.39

duran camdan başını çıkardı. Zeliha boş bulundu bir an. Adam adres soracak ya da bir şey danışacak sandı. Ama fonda müzik avaz avaz gümbürderken, sırtkan şoförün tek söylediği, “Hepsi senin mi yavrum!” oldu...”¹²⁴⁴

BAYAN GRINNELL

Rose’nin komşusu ve ona çok yakın olan arkadaşıdır. Çok az bahsi geçer. O da Ermenileri sevmez. Bu yüzden bir araya geldiklerinde onların dedikodusunu yaparlar.

“...Özellikle her fırsatta alenen yerin dibine batırdığı iki yemek vardı: paça ve bağırsak olması. Armanuş, annesinin bir keresinde Bayan Grinnell’e nasıl yakındığını hatırladı. ‘İyy,’ demişti Bayan Grinnell sesinde tiksintiyle. “Gerçekten bağırsak mı yiyorlar?” ‘Yemezler mi,’ demişti Rose başını hızlı hızlı sallayarak. “Hem de hapur hupur yiyorlar. İçine sarımsak ve baharat doldurup mideye indiriyorlar o leş gibi etleri.” İki kadın suratlarını buruşturmuştu aynı anda... “Bu kocan da Ermeni mi?” diye fısıldamıştı Bayan Grinnell...”¹²⁴⁵

BEKLEME ODASINDA ÜÇ KADIN

Zeliha’nın çocuğunu aldirmek için gittiği doktorun muayenehanesinde sıra bekleyen kadınlar, niye gelmiş olabileceklerini kestirmeye çalışan Zeliha’nın gözünden anlatılmıştır. Romanda sadece isimleri geçer.

“...Bekleme odasında üç kadın ve bir adam oturuyordu. Zeliha hallerine bakarak kadınları derhal bir endişe sıralamasına soktu. İçlerinde en genç olan en kaygısızları olmalıydı. Elinde bir dergi, öylesine karıştırıyor, metinleri okuyamayacak kadar üşengeç olmalı ki sadece resimlere bakıyordu. Muhtemelen basit bir işlem için buradaydı — doğum kontrol hapı danışmak için filan. Pencerenin yanında oturan, otuzlarında görünen ve saç dipleri acil boya isteyen tombul sarışın ise sinirli sinirli ayaklarını sallıyordu habire, görünüşe göre aklı başka yerdeydi. Zeliha onun da o kadar ciddi bir sorunu olmadığını tahmin etti — herhalde rutin bir check-up ve pap-srnear testi filan. Başörtülü olan ve buraya kocasıyla gelen üçüncü

¹²⁴⁴ Şafak, a.g.e., s.13

¹²⁴⁵ Şafak, a.g.e., s.113

*kadınsa en tedirginleriydi muhtemelen; dudakları kilitli, kaşları çatık. Daha derin bir derdi olmalıydı, kısırlık tedavisi filan...*¹²⁴⁶

BEKLEME ODASINDAKİ KADININ KOCASI

Zeliha'nın çocuğunu aldirmek için gittiği doktorun muayenehanesinde sıra bekleyen kadınlardan, başı örtülü olanın kocasıdır. Sadece bulunduğu ortamdan çok rahatsız olduğu hissediliyor.

*“...Ancak o zaman kadının yanında oturan ve adeta utançtan felç olmuş gibi kıpırdamadan duran kocası dikkatini çekti. Adam. Zeliha'yı yargulamaktan ziyade bu kadar kadıncıl bir alanda tek erkek olmanın verdiği rahatsızlıkla boğuşur gibiydi. Zeliha bir an üzüldü onun için. Adama balkonda birer sigara içmeyi teklif etmeyi düşündü çünkü sigara içtiğine emindi. Ama yanlış anlaşılabilirdi. Evli olmayan bir kadın evli erkeklere böyle teklifler yapamazdı, hem evli bir erkek yanında karısı varken başka bir kadına hasmane davranırdı...*¹²⁴⁷

SEKRETER

Zeliha'nın çocuğunu aldirmek için gittiği doktorun muayenehanesindeki sekreter kız “r” harfini söyleyemeyen, güler yüzlü, sempatik olmaya çalışan biridir. Hakkında sadece bu kadar bilgi verilmiştir.

*“... “Hoş geldiniiz!” diye şakıdı sekreter. “Saat üç Randevumuz siz misiniz?” Sekreter “r” harfini telaffuz etmekte zorlanıyor gibiydi ve bu eksikliği telafi etmek istercesine. Dili ne zaman o meşum harfe toslasa sesini yükseltiyor ve üstüne bir de fazladan gülümseme ilave ediyordu...”*¹²⁴⁸

¹²⁴⁶ Şafak, a.g.e., s.18

¹²⁴⁷ Şafak, a.g.e., s.21

¹²⁴⁸ Şafak, a.g.e., s.18

KEVORK

Minneapolis'ten sürekli San Francisco'ya gelen bu yeğen hakkında verilen bilgi çok azdır. Ancak San Francisco'ya geliş sebebinin âşık olduğu bir kız olduğu düşünülen Kevork yakışıklı bir gençtir.

“...Kaliforniya Körfez bölgesindeki Ermeni Gençlik Organizasyonu'nun düzenlediği sosyal bir etkinliğe katılmak üzere Minneapolis'ten gelen uzak kuzen Kevork Karaoğlanyan da buradaydı. Son üç aydır Kevork bu grubun düzenlediği bütün etkinliklere sektirmeden katılmıştı — Ermenistan için yardım konserlerine, yıllık büyük pikniğe, Noel partisine, Cuma Gecesi Işık Partisine, Kış Galasına, Pazar Brançlarına ve Erivan'da ekoturizm yararına düzenlenen rafting yarışına... Ne var ki Dikran Dayı yakışıklı yeğenin ta Minneapolis'ten kalkıp da zırt pırt San Francisco'ya uçmasının ardında sadece hayır işlerine düşkünlük yatmadığını tahmin ediyordu. Bir erkek durup dururken bir hayır derneğine bu kadar kaptırmışsa kendini, işin içinde bir kadın vardır muhtemelen. Kevork da henüz açılmadığı bir kıza abayı yakmış olmalıydı...”¹²⁴⁹

ZELİHA TEYZE'NİN DÜKKÂNINA GELEN İKİ KİŞİ

Zeliha ilginç kişiliği dâhilinde ilginç de bir meslek seçmiştir. Bu yüzden dükkâna gelen müşterileri de farklı isteklerle karşısına çıkar. Dükkâna gelen bu iki kişi hakkında sadece bu bilgiler var.

Zeliha Teyze'nin dövmeci dükkânına gelenlerden biri parmak ucuna Türk bayrağı yaptırmak isteyen biridir. Elini her salladığında bayrak sallıyormuş gibi olmak için parmak uçlarını tercih eder.

“...Parmak ucuna Türk bayrağı dövmesi yaptırmak isteyen biri damladı sonra, böylece ne zaman birilerine parmağını sallasa, bayrak sallamış olacaktı aynı anda...”¹²⁵⁰

Diğeri ise sarışın bir travestidir. Sevdğine son derece değer veren biridir.

“...Nihayet sarışın bomba bir travesti çıkageldi: sevgilisinin ismini parmak eklemlerine yazdırmak istiyordu. Tek mesele sevgilisinin adının yedi harfi olmasıydı...”¹²⁵¹

¹²⁴⁹ Şafak, a.g.e., s.61

¹²⁵⁰ Şafak, a.g.e., s.256

LEVON DAYI

Fiziki görüntüsü hakkında bilgi verilmeyen, Şuşan ninenin dayısı olan bu adam İstanbul'da yaşamıştır. Kimsesiz Rıza Selim'e kol kanat germiş, ona oğlu gibi bakmış iyi bir kazan ustasıdır. *"...Gençliğinde bir Rum güzeline abayı yakmış ama kızı ona vermemişlerdi. O zamandan bu yana kimseyle evlenmemiş, tüm zamanını mesleğine vakfetmişti. Zanaatının inceliği ve dayanıklılığıyla nam salmıştı. Levon Dayı kazancı ustasıydı ve koca imparatorluktaki en iyi kazanlar onun elinden çıkmaydı..."*¹²⁵²

Çok iyi bir insan olan Levon Dayı'yı askerlerin götürdüğü akşam, Rıza Selim perişan olmuştur. Çünkü altı yıllık bir süre ona babalık eden can ustasının akıbetinin ne olacağını kestirememiştir.

*"...Rıza Selim bunları der demez zar zor tutmakta olduğu gözyaşlarını bıraktı. Oğlan yetimdi ve Levon Dayı son altı yıldır ona babalık etmişti. "Ne yapacağımı bilmiyorum," dedi. "Bekliyorum..."*¹²⁵³

KIRKOR HAGOPİYAN

Ohannes Usta'yı uyarmak için gelen bir Ermeni'dir. İstanbul'da yaşayan bu şahıs hakkında fazla bilgi yoktur. Oldukça yumuşak huylu olan bu adam Ohannes'in sakin tavrına sinirlenir.

"...“Hiçbir şey anlamıyorsun değil mi?” diye öfkeyle çıkmıştı bunları duymaya tahammül edemeyen Kirkor Hagopiyen. Peri masallarında yaşıyorsun sen! Ohannes İstanbulluysan onu hiç bu kadar asabi ve saldırgan görmemişti. Yine de suyuna gitmedi. “Aşırı hevesler bize bir şey kazandırmaz, tam tersine kaybettirir,” dedi fısıltıyla. Milliyetçi heveslerin sadece bir felaketin yerine bir yenisini koyacağına, kaçınılmaz olarak muhtaçların ve mülksüzlerin aleyhine işleyeceğine inanıyordu. Neticede azınlıklar belki büyük bedeller ödeyerek ayırırlardı kendilerini ait oldukları bütünden, ama neye yarardı ki böyle bir kopma kendi zalimlerini yaratmaktan başka. Milliyetçilik muktedirlerin ve mütehakimlerin kisvelerini yenilemesinden başka bir şey değildi. Farklı etnik kökenden birileri tarafından baskı

¹²⁵¹ Şafak, a.g.e., s.256

¹²⁵² Şafak, a.g.e., s.245

¹²⁵³ Şafak, a.g.e., s.245

görmek yerine, kendi etnik grubundan birileri tarafından baskı görürdün en nihayetinde...”¹²⁵⁴

Yaşayacakları şeyler yüzünden çok tedirgindir. Asla soğukkanlı olamaz. Arkadaşının şaşkın ve rahat tavrına karşı şunları söyler; “...“*Aşırı hevesler mi dedin Kirkor Hagopiyan’ın çehresi karanlık bir maskeye dönüşmüştü. “Anadolu’daki kasabalardan haberler yağıyor. Erkek bırakmıyorlar ortada. Silah arama bahanesiyle Ermenilerin evlerine girip, sonra da yağmalıyorlar. Adana olaylarından ders almadın mı? Adana’ya bizzat tanıklık eden Zabel Hanım’ın Harabeler Arasında kitabında anlattığı acı hiç mi işlemedi yüreğine? Anlamıyor musun? Bütün Ermeniler sürgün edilecek...*”¹²⁵⁵

¹²⁵⁴ Şafak, *a.g.e.*, s.238

¹²⁵⁵ Şafak, *a.g.e.*, s.238

ELİF ŞAFAK'IN İNCELENEN ROMANLARI

1. *Pinhan* (1997)
2. *Şehrin Aynaları* (1999)
3. *Mahrem* (2000)
4. *Bit Palas* (2002)
5. *Araf* (2004)
6. *Beş Peşe* (2005)
7. *Baba ve Piç* (2006)

SONUÇ

Bu çalışmada Elif Şafak'ın yedi romanında yer alan bütün şahıslar fiziki yapı, psikolojik yapı ve davranış özellikleri bakımından başlıklar halinde incelenmiştir.

Romanda yalnızca ismi geçen ya da hakkında fazla bilgi verilmeyen ikinci derecedeki şahıslara da kısaca değinilmiştir. Bu araştırmada Elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir:

Elif Şafak'ın romanlarındaki şahıslar, hem fiziki hem de psikolojik olarak çok farklıdırlar. Bu şahıslar içinde iyiler-kötüler, çirkinler-güzeller çok belirgin ve uçurum farklarla anlatılmıştır. Romanlarında özellikle efsanevi sayılabilecek varlıklara da yer veren yazar, olağanüstü yetenekleri olan kişilerden, lezbiyenlere, kendi deyimiyle ikibaşlılığı (ne kadın ne de erkek olmama) olan insanlara, yarı insan yarı hayvan özelliği taşıyan insan hayvanlara- hayvan insanlara, yatırlara, din düşkünlerine ve sapkınlarına kadar inanılmaz serüvenlerle okuyucuyu sürükleyip götürmüştür. Bu inanılmaz serüvenlerle dolu roman şahıslarını çeşitli yönleriyle şu başlıklar altında ele alabiliriz:

I. KİŞİSEL ÖZELLİKLER

A. KİŞİSEL BEDENİ ÖZELLİKLER

1. Hasta Şahıslar:

a) Ruh sağlığı Bozuk Olanlar:

Feride Teyze, Levent (Baba ve Piç), Gail, Alegre, Amy Alberts(Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Zeren Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Zeliş Ateşmizacoğlu, , Zeynep Ateşmizacoğlu, Kahramanın Babası, Kahramanın Annesi, Ben, Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Madam Teyze, Sidar, Mavi Metres, Hijyen Tijen, Su, Cemal, Celal, Benin Okul Arkadaşı, Profesör Kandinsky(Bit Palas), Elena Rodriguez, Isabel Nunez Alvarez, La Barbuda(Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Kahraman (Şişman Kadın), Timofei Ankidinov, Avcılar, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi

Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem), Alonso Perez De Herrera, Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

b) Yemek yeme bozukluğuna bağlı hastalar:

1. Şişmanlık Sorunu Olanlar:

Gail (Araf), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem), Köyün Delisinin Karısı(Şehrin Aynaları).

2. Zayıflık Sorunu Olanlar:

Alegre(Araf), Kaval Çalan Genç Kız(Şehrin Aynaları).

c) Fiziki Bozukluğu Olanlar:

Nevres, Dikran (Pinhan), İmam (Baba ve Piç), Haksızlık Öztürk, 7,5yaşındaki Çocuk, Zeliş Ateşmizacoğlu(Bit Palas), Be-Ce, Kahraman (Şişman Kadın), Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi(Mahrem),Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

d) Hayvan- İnsan olanlar:

Samur- oğlan, Samur- kız(Mahrem).

2. Zarif, Bakımlı ve Çok Güzel Olan Kadınlar:

Zeliha, Senarist'in Kız Arkadaşı, Armanuş, (Baba ve Piç), Safinaz, Hokkagülü İfakat, Kaymaktabağı Rana, Nakş-ı Nigar, Canfeza(Pinhan), Zehra (Beş Peşe), Vedia Hanım, Yeşim ve Selin, Pelin, Tracy Harley, Gail'in Annesi, (Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Kahramanın Annesi, Mavi Metres, Loretta, Sidar'ın Kız Arkadaşı, Ayşin, Ece(Bit Palas), Beatriz Blasquez, Isabel Nunez Alvarez, Amet Zambarel'in İkinci Eşi, Lucrecia, Zühre, Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları), La Belle Anabelle, Madam De Marelle, Siranuş, Maskeli Kadın, Hayganoş, Lisa- Maria -Rosa, Hoyrat Aruzyak, Betri Hanım(Mahrem).

3. Sade, Bakımsız ve Çok Çirkin Olan Kadınlar:

Asya (Baba ve Piç), Ethel (Bit Palas), Debra Ellen Thompson Temizlikçi Kadın (Araf), La Barbuda, Zülfe(Şehrin Aynaları), Samur Kız, Üç Çirkinler, Kartopu Vergin, Kınar Hanım (Mahrem).

4. Çok Yakışıklı Olan Erkekler:

Mustafa, Aram, (Baba ve Piç), Civan Ömer, Ateşoğlanı (Pinhan), Ömer Özsipahioğlu, Abed(Araf), Zeliş'in Doktoru, Kahramanın Babası, Ben (Bit Palas), Delikanlı(Mahrem).

5. Çok Çirkin Olan Erkekler:

Alkolik Karikatürist(Baba ve Piç), Rıdvan(Beş Peşe), Haksızlık Öztürk, Hüdhd Hamdi(Bit Palas), Be-Ce, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

6. Çok Yaşlı Olup da Göstermeyenler:

La Tia Piedad (Araf), Kevser Nine(Pinhan).

7. Çok Yaşlı Olup da Gösterenler:

Madam Teyze, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam (Bit Palas), Yaşlı, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Kıymet Hanım Teyze(Mahrem).

8. İkiz olanlar:

Cemal, Celal(Bit Palas), Samur-oğlan, la Belle Anebelle(Mahrem).

B. KİŞİSEL KARAKTER ÖZELLİKLERİ

1. Kibirli Şahıslar:

Safnaz, (Pinhan), Fırat, Semiha Hanım, Vedia Hanım, Fatin Bey, Yeşim ve Selin, Pelin(Beş Peşe), La Tia Piedad, Debra Ellen Thompson, Murat, Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick(Araf), Zeren Ateşmizacoğlu, Ethel(Bit Palas), Minibüsteki Çocuğun Annesi, Kıymet Hanım Teyze, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

2. Ahlakı Zayıf Olanlar:

a) Ahlakı Bozuk Kadınlar:

Kaymaktabağı Rana, Emsalinur, Nevres'in Annesi, (Pinhan), Ethel, Loretta, Mavi Metres(Bit Palas), Lucrecia, Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları), Sütanne(Mahrem).

b) Ahlakı Bozuk Erkekler:

Tannaz Mustafa, (Pinhan).

c) Ağzı Bozuk Erkekler:

Ben (Bit Palas).

d) Ağzı Bozuk Kadınlar:

Maile-Naile, Sarsak Zehra, (Pinhan), Debra Ellen Thompson(Araf), Ethel(Bit Palas) (Yahudi), Köyün Delisinin Karısı(Şehrin Aynaları), Lucrecia(Şehrin Aynaları).

3. Çıkarıcı İnsanlar:

Bekçi Beberuhi Rıza, (Pinhan), Rıdvan, Fırat, Semiha Hanım, Vedia Hanım, Yeşim ve Selin (Beş Peşe), Murat, Ava O'connell, Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick,Connie, (Araf), Zeren Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Kambur Bakkal, Metin Çetin, Ethel, Pavel Pavloviç Antipov'un Kardeşi(Bit Palas) Be-Ce(Mahrem), Elena Rodriguez, Mihrengiz Kadın, Hancının Karısı(Şehrin Aynaları), Kıymet Hanım Teyze, Timofei Ankidinov, Avcılar, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem).

4. Yalnızlık sorunu olanlar:

Debra Ellen Thompson, Ömer Özsipahioğlu, Gail, Piyu (Joaquin), Abed, Defne, La Tia Piedad, Amy Alberts(Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, General Pavel Pavloviç Antipov, Haksızlık Öztürk, Hacı Hacı, 7,5yaşındaki Çocuk, Ziya Ateşmizacoğlu, Zeren Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Zeliş Ateşmizacoğlu, , Zeynep Ateşmizacoğlu, Kahramanın Babası, Kahramanın Annesi, Ben, Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Madam Teyze, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam, Mavi Metres, Hijyen Tijen, Cemal, Celal(Bit Palas) Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem), Beatriz Blasquez, Rodriguez, Isabel Nunez Alvarez, Amet Zambarel'in İkinci Eşi, La Barbuda(Şehrin Aynaları), La Belle Anabelle, Samur Kız, Madam De Marelle, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası, Alonso Perez De Herrera(Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

5. Eğlenmeyi ve Güldürmeyi Sevenler:

Budala Tosun, Kul Hüseyin, (Pinhan), Fırat (Beş Peşe).

6. Vicdan azabı çekenler:

Banu Teyze, Mustafa, Bekleme Odasındaki Kadının Kocas (Baba ve Piç), Fatin Bey(Beş Peşe), Piyu (Joaquin), La Tia Piedad (Araf), General Pavel Pavloviç Antipova, Ziya Ateşmizacoğlu, Ben, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam, Mavi Metres(Bit Palas), Elena Rodriguez, Isabel Nunez Alvarez (Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem).

7. Sürekli ölümü, intiharı düşünenler:

Müslüman Kadın, (Pinhan), Zehra'nın Annesi (Beş Peşe), Gail, (Araf), Zeliş Ateşmizacoğlu, , Zeynep Ateşmizaçoğlu, Sidar, Mavi Metres(Bit Palas), Kahraman (Şişman Kadın), Madam De Marelle (Mahrem), Elena Rodriguez(Şehrin Aynaları).

8. Kindar ve merhametsiz olanlar:

a) Hırslı ve Kötü Niyetli Olanlar:

Mısırlı İbrahim Efendi, Emsalinur, (Pinhan), Elena Rodriguez(Şehrin Aynaları), Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem).

b) Namert ve Alçak Olanlar:

Tannaz Mustafa ve arkadaşları(Pinhan), Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem).

c) Şefkatten Yoksun Kadınlar:

Temizlikçi Kadın(Araf), Vedia Hanım, Semiha Hanım(Beş Peşe), Agripina Fyodorovna Antipova, Ceza Mahkemesi Kâtibesini(Bit Palas), Isabel Nunez Alvarez, La Barbuda(Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Kıymet Hanım Teyze(Mahrem).

d) Hırçın ve Kötü Erkekler:

Levent (Baba ve Piç), Metin Çetin(Bit Palas), Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

e) Hırslı Ve İntikam Peşinde Koşan Kadınlar:

Rose, Zeliha(Baba ve Piç), Semiha Hanım(Beş Peşe), Valerie Germain, Ece(Bit Palas), Amet Zambarel'in İlk Eşi, La Barbuda(Şehrin Aynaları), Madam De Marelle(Mahrem).

f) Hırs ve Para Düşkünü İnsanlar:

Kambur Bakkal, Metin Çetin, Ethel, Pavel Pavloviç Antipov'un Kardeşi(Bit Palas), Mısırlı İbrahim Efendi, Emsalinur(Pinhan), Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları), Kıymet Hanım Teyze, Timofei Ankidinov, Avcılar, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem), Alonso Perez De Herrera, Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

9. Merhametli ve müşfik olanlar:

a) Şefkatli Erkekler:

Banu'nun Kocası Sabahattin Enişte, Rıza Selim Kazancı, Aram, Barsam, Levon Dayı, Ohannes(Baba ve Piç), Şoför Mustafa (Beş Peşe), Piyu (Joaquin) (Araf), General Pavel Pavloviç Antipov, Şoför(Bit Palas).

b) Şefkatli Kadınlar:

Debra Ellen Thompson, Zehra, Alegre, Gail, (Araf), Zehra'nın Annesi, Zehra (Beş Peşe), Kevser Nine, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Şebgir Kamer, Macuncu Makbule, İsmihan Kadın, Bedrenk Asiye, Züleyha, Nazikter Kalfa, Nevres'in Halası (Pinhan), Ava O'connell, Helen Lehman, Gail'in Annesi(Araf), Kahramanın Annesi, Madam Teyze, Mavi Metres(Bit Palas), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem), Yaşlı, Köyün Delisinin Karısı, Lucrecia, Başrahibe, Zühre, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Kahramanın Babaannesi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Ablaları (Mahrem).

c) Fedakâr Olan Erkekler:

Banu'nun Kocası Sabahattin Enişte, Rıza Selim Kazancı, Aram, Barsam, Levon Dayı, Ohannes(Baba ve Piç), Dürri Baba, Derviş Fasih, Cenaze Mustafa, Şeyh Abdülfettah Efendi, Şeyh Mehmet Mühür Efendi, Horoz Baba, Çelebi Şeyh, Deryakeş, Ateşoğlu (Pinhan), Şoför Mustafa (Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu, Piyu (Joaquin) (Araf), General Pavel Pavloviç Antipov(Bit Palas), Amet Zambarel, Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Şeyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad(Şehrin Aynaları).

d) Fedakâr Olan Kadınlar:

Züleyha, Nazikter Kalfa, Maile-Naile, Sarsak Zehra, Nevres'in Halası, Sallabaş Dürdane(Pinhan), Alegre, Debra Ellen Thompson, Zehra, Gail'in Annesi(Araf) Mavi Metres(Bit Palas), Yaşlı, Köyün Delisinin Karısı, Lucrecia, Başrahibe, Zühre, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Tonton Teyze, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Ablaları (Mahrem).

10. Yardımsever İnsanlar:

Komşu Bay ve Bayan Jones, Piyu, Debra, Ömer, Abed, Zehra, Miriam, Alegre (Araf), Kahvedeki Adam (Beş Peşe), Felekmeşreb Ferid Efendi, Budala Tosun, Kul Hüseyin, Dürri Baba, Derviş Fasih, Cenaze Mustafa, Şeyh Abdülfettah Efendi, Şeyh Mehmet Mühür Efendi, Horoz Baba, Çelebi Şeyh, Kevser Nine, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Şebgir Kamer, Macuncu Makbule, İsmihan Kadın, Bedrenk Asiye Meyhaneci Manol, Ohannes Usta, Dertli Hagopik(Pinhan), Banu Teyze, Aram (Baba ve Piç), Zeliş'in Doktoru, Madam Teyze, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam (Bit Palas), Yaşlı, Haham Yakup, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları).

11. Çok Sabırlı Olanlar:

Sabırküpü Sabri(Pinhan), Rıdvan, Zehra'nın Babası Cemal Bey(Beş Peşe), Piyu (Joaquin), Abed, Zehra, Gail'in Annesi(Araf), General Pavel Pavloviç Antipov, Hacı Hacı, Kahramanın Annesi, Mevlevi(Bit Palas), Yaşlı, Köyün Delisinin Karısı, Zişan Kadın, Amet Zambarel, Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Seyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad(Şehrin Aynaları).

12. Mazlum şahıslar:

a) Zavallı ve Bakıma Muhtaç Olanlar:

Sallabaş Dürdane (Pinhan), İnmeli Kadın, Kapıcının Beş Kızı, Fatma(Beş Peşe), Agripina Fyodorovna Antipova (Bit Palas).

b) Maddi Zorluklar Yaşayan Kadınlar:

Sallabaş Dürdane, Ateşoğlanı'nın Annesi, Pinhan'ın Annesi(Pinhan).

13. Eğlence ve Şatafata Düşkün Olanlar:

Felekmeşrep Ferid Efendi, Hokkagülü İfakat(Pinhan), Fırat, Semiha Hanım, Vedia Hanım, Yeşim ve Selin, Pelin, Mehmet Emin Bey(Beş Peşe), Lynn, Tracey (Araf), Sidar'ın Kız Arkadaşı, Ethel(Bit Palas), Mihrengiz Kadın(Şehrin Aynaları), Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem).

14. Zeki şahıslar:

a) Çok Akıllı ve Kültürlü Olan Kadınlar:

Asya, Zeliha, Armanuş, (Baba ve Piç), Semiha Hanım, Vedia Hanım (Beş Peşe), Debra Ellen Thompson, La Tia Piedad, Tracy Harley, Ava O'connell, Helen Lehman, Pearl, Connie, (Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Ayşin, Ece(Bit Palas), Isabel Nunez Alvarez, Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları), Kahraman (Şişman Kadın)(Mahrem).

b) Çok Akıllı ve Kültürlü olan Erkekler:

Baron Baghdassarian(Baba ve Piç), Zehra'nın Babası Cemal Bey, Fatin Bey, Fırat, Mehmet Emin Bey(Beş Peşe), Kahramanın Babası, Ben, Dolmuştaki Doktor, Şoför(Bit Palas), Amet Zambarel Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Seyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad, Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

c) Okumayı sevenler:

Armanuş, Asya(Baba ve Piç), Madam Teyze, Karısı Nadya (Nadya Onissimovna)(Bit Palas), Connie, Gail, Gail'in Annesi (Araf), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem), Isabel Nunez Alvarez (Şehrin Aynaları), Cemal Bey(Beş Peşe).

15. Çelimsiz ve Zavallı Olan Erkekler:

Musa, Muhammet, Sidar(Bit Palas), Be-Ce(Mahrem), Alonso Perez De Herrera(Mahrem).

16. Gururlu şahıslar:**a) Gururuna Düşkün Olan Erkekler:**

Fırat (Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu, Abed, Piyu (Joaquin) (Araf), General Pavel Pavloviç Antipov, Haksızlık Öztürk, Ziya Ateşmizacoğlu, Hacı Hacı(Bit Palas), Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem), Amet Zambarel Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Seyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad, Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

b) Gururuna Düşkün Olan Kadınlar:

Asya, Zeliha Teyze, Armanuş(Baba ve Piç), Semiha Hanım, Vedia Hanım (Beş Peşe), Kahramanın Annesi, Aysin, Ece, Ceza Mahkemesi Kâtibes, Madam Teyze Karısı Nadya (Nadya Onissimovna)(Bit Palas), Ateşoğlanı'nın Annesi (Pinhan), Gail, Debra Ellen Thompson, Alegre, Zehra, Ava O'connell, Amy Alberts(Araf), Isabel Nunez Alvarez, La Barbuda, Amet Zambarel'in İlk Eşi (Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Tonton Teyze, Kahraman (Şişman Kadın)(Mahrem).

17. Gururuna Düşkün Olmayan Kadınlar:

Ethel(Bit Palas), Emsalinur, Nevres'in Annesi(Pinhan).

18. Gururuna Düşkün Olmayan Erkekler:

Rıdvan(Beş Peşe).

19. Çok Cesur, Mert ve Yürekli Olan Erkekler:

Akrep Arif, Deryakeş, Dulhani Hasan (Pinhan), Mevlevi(Bit Palas), Amet Zambarel Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Seyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad(Şehrin Aynaları)

20. Dedikoducu Olanlar:

Rose, Bayan Grinnel (Baba ve Piç), Ceviziçi Tahir ve Karısı, Düşükçene Pakize (Pinhan), Alegre'nin Ailesi (Araf), Hüdüh Hamdi, Üç Miskin Kadın (Bit Palas), Ceza Mahkemesi Kâtibes, Minibüsteki Çocuğun Annesi(Mahrem).

21. Olağanüstü Yetenekleri Olanlar:

Banu Teyze(Baba ve Piç), Kevser Nine, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Şebgir Kamer, Macuncu Makbule, İsmihan Kadın, Bedrenk Asiye, Nevres(Pinhan), Alonso Perez De Herrera, Yaşlı(Şehrin Aynaları), Samur Oğlan'ın Şaman Ablası(Mahrem).

22. İlimsiz İşlere İtikadı Olmayanlar:

Semiz Halil Paşa(Pinhan), Semiha Hanım(Beş Peşe), Ben(Bit Palas).

23. Yalnızlığı sevenler:

Sidar, Madam Teyze, Hijyen Tijen, Celal, Agripina Fyodorovna Antipova, Zeren Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Zeliş Ateşmizacoğlu, Zeynep Ateşmizacoğlu, Madam Teyze, Sidar(Bit Palas), Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi(Mahrem).

24. Alaycı Tipler:

El Tio Ramon(Araf), Ben, Ethel(Bit Palas), Be-Ce, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

25. İsmiyle Özdeş Olanlar:

Bedrenk Asiye, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Macuncu Makbule(Pinhan), Yaşlı, La Barbuda(Şehrin Aynaları), Kahraman Şişman Kadın, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi(Mahrem).

26. İsmiyle Zıt Olanlar:

Alegre (neşe demek)(Araf).

B. KİŞİSEL DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ**1. Değerlerine Bağlı Şahıslar:****a) İnançlarına Çok Düşkün Olan Müslüman Kadınlar:**

Nazikter Kalfa, Nevres'in Halası Banu Teyze (Baba ve Piç), Kevser Nine, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Şebgir Kamer, Macuncu Makbule, İsmihan Kadın, Bedrenk Asiye (Pinhan), Zehra(Araf), Mavi Metres(Bit Palas), Yaşlı, Serafina, Zühre, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Kahramanın Babaannesi, Kıymet Hanım Teyze(Mahrem).

b) İnançlarına Çok Düşkün Olan Yabancı Kadınlar:

Gail, Alegre, La Tia Piedad, Zehra (Araf), Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Karısı Nadyanın Halası(Bit Palas), Rodriguez, Başrahibe, Hancının Karısı(Şehrin Aynaları).

c) Geleneklerine Çok Bağlı Olan Müslüman Kadınlar:

Nazikter Kalfa, Nevres'in Halası, Kevser Nine, Sidikli Safiye, Hoyrat Hacer, Şebgir Kamer, Macuncu Makbule, İsmihan Kadın, Bedrenk Asiye(Pinhan), Semiha Hanım(Beş Peşe), Yaşlı, Amet Zambarel'in İlk Eşi, Serafina, Zühre, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Kahramanın Babaannesi, Kıymet Hanım Teyze(Mahrem).

d) Geleneklerine Çok Bağlı Olan Yabancı Kadınlar:

Gail, Alegre, La Tia Piedad, Zehra(Araf), Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Karısı Nadyanın Halası(Bit Palas), Elena Rodriguez, Başrahibe, Hancının Karısı(Şehrin Aynaları).

e) İnançlarına Çok Düşkün Olan Müslüman Erkekler:

Dürri Baba, Derviş Fasih, Cenaze Mustafa, Şeyh Abdülfettah Efendi, Şeyh Mehmet Mühür Efendi, Horoz Baba, Çelebi Şeyh, Pinhan, (Pinhan), Abed(Araf), Hacı Hacı, Mevlevi(Bit Palas), Amet Zambarel Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Şeyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad(Şehrin Aynaları).

f) Geleneklerine Çok Bağlı Olan Müslüman Erkekler:

Civan Ömer, Ateşoğlu(Pinhan), Hacı Hacı, Mevlevi(Bit Palas), Amet Zambarel Heccav, Babilli Kâhin Balaam, Halife El-Mansur, Şeyh Süleyman Sedef Efendi, Dördüncü Murad(Şehrin Aynaları).

g) Geleneklerine Çok Bağlı Olan Yabancı Erkekler:

Abed, Piyu (Joaquin) (Araf), Alonso Perez De Herrera, Antonio Pereira, Haham Yakup(Şehrin Aynaları).

2. Ailesine ve Evine Bağlı Erkekler:

Banu'nun Kocası Sabahattin Enişte, Rıza Selim Kazancı (Baba ve Piç), Şoför Mustafa, Zehra'nın Babası Cemal Bey, (Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu(Araf), Hacı Hacı, Kahramanın Babası(Bit Palas), Amet Zambarel(Şehrin Aynaları).

3. Ailesine ve Evine Bağlı Olmayan Erkekler:

Alkolik Karikatürist(Baba ve Piç), Fatin Bey, Mehmet Emin Bey, (Beş Peşe), General Pavel Pavloviç Antipov, Metin Çetin(Bit Palas), Monsieur De Marelle(Mahrem).

4. Ailesine ve Evine Bağlı Olmayan Kadınlar:

a) Kocasını Aldatan Kadınlar:

Semiha Hanım, Vedia Hanım, Zehra'nın Annesi,(Beş Peşe), Nevres'in annesi (Pinhan), Isabel Nunez Alvarez (Şehrin Aynaları), Sütanne, Madam De Marelle(Mahrem).

b) Kocasını Tarafından Şiddet Gören Kadınlar:

Gülsüm Nine(Baba ve Piç), Karısı Nadya(Nadya Onissimovna)(Bit Palas), Madam De Marelle(Mahrem).

5. Titiz olanlar:

a) Disiplinli ve Titiz Olan Erkekler:

Ohannes Usta, Meyhaneci Manol, Semiz Halil Paşa, Dürri Baba(Pinhan), Şoför Mustafa (Beş Peşe), Piyu (Joaquin), Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick(Araf), General Pavel Pavloviç Antipov, Haksızlık Öztürk, Kahramanın Babası(Bit Palas), Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

b) Disiplinli ve Titiz Olan Kadınlar:

Debra Ellen Thompson, Connie, Pearl, Tracy Harley, Ava O'connell (Araf), Vedia Hanım, Semiha Hanım (Beş Peşe), Amy Alberts(Araf), Karısı Nadya (Nadya Onissimovna),Karısı Nadyanın Halası, Hijyen Tijen, Ayşin, Ceza Mahkemesi Kâtibesi(Bit Palas), Elena Rodriguez, Başrahibe, Zühre, Hancının Karısı, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları), Kahramanın Babaannesi, Madam De Marelle, Minibüsteki Çocuğun Annesi, Tonton Teyze(Mahrem).

c) Hastalık Derecesinde Titiz Olanlar:

Hijyen Tijen(Bit Palas), Piyu(Araf).

6. Milliyetini ve milletini her şeyin üstünde tutanlar:

Zeliha Teyze'nin Dükkânına Gelen İki Kişiden Parmağına Türk Bayrağı Yaptırmak İsteyen Genç, Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi (Baba ve Piç), Arkadaşın Arkadaşının Arkadaşı (Araf), General Pavel Pavloviç Antipov(Bit Palas), Hacı Hacı(Bit Palas), Alonso Perez De Herrera(Mahrem).

7. Milliyetini ve milletini küçümseyenler:

Alkolik Karikatürist, Alkolik Karikatürist'in Karısı(Baba ve Piç), Fırat(Beş Peşe), Celal, Pavel Pavloviç Antipov'un Kardeşi(Bit Palas).

8. Bunamış Olanlar:

Sabırküpü Sabri(Pinhan), Cicianne(Baba ve Piç), Oksana Sergiyenko(Araf).

9. Akli Dengesi Yerinde Olmayanlar:

Lodos Lütfü(Pinhan), Gail, Zihinsel Özürlü Çocuk Manuel(Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Zeynep Ateşmizacoğlu(Bit Palas).

10. Gönülden Bağlı İş Yapanlar:

Cenaze Mustafa, Pinhan, Dulhani Hasan, Dürri Baba, Derviş Fasih, Şeyh Abdülfettah Efendi, Şeyh Mehmet Mühür Efendi, Horoz Baba, Çelebi Şeyh (Pinhan), Zehra (Araf), Yaşlı, Zişan Kadın(Şehrin Aynaları).

11. Toplumda tutunamayanlar:

a) Bulundukları Yerden Memnun Olmayanlar:

Alkolik Karikatürist, Alkolik Karikatürist'in Karısı(Baba ve Piç), Fırat (Beş Peşe), Abed, Temizlikçi Kadın (Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Kahramanın Babası, Musa, Cemal, Celal(Bit Palas), Madam De Marelle, Timofei Ankidinov, Avcılar, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem).

b) Hayatlarından Hiç Memnun Olmayanlar:

Asya, Zeliha,(Baba ve Piç), Semiha Hanım, Fırat(Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu, Gail, Debra Ellen Thompson, La Tia Piedad, Temizlikçi Kadın, Allegr'e'nin Ailesi(Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Zeren Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Zeliş Ateşmizacoğlu, Zeynep Ateşmizacoğlu, Kahramanın Babası, Kahramanın Annesi, Musa, Sidar, Mavi Metres, Cemal, Celal, Ceza Mahkemesi Kâtibesı(Bit Palas), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem), Beatriz Blasquez, Elena Rodriguez, Isabel Nunez Alvarez, La Barbuda(Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem).

c) Bulundukları Ülkede veya Şehirde Yabancılık sorunu olanlar:

Ömer Özsipahioğlu, Gail, Piyu (Joaquin) Abed, Arkadaşın Arkadaşının Arkadaşı (Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, General Pavel Pavloviç Antipov, Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Madam Teyze, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam, Sidar, (Bit Palas), Samur Kız, Timofei Ankidinov, Avcılar(Mahrem).

d) Kimliğini Bulmaya Çalışanlar:

Armanuş, Asya (Baba ve Piç), Zehra (Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu, Gail, Alegre (Araf), Agripina Fyodorovna Antipova, Kahramanın Babası(Bit Palas), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem).

12. Kendini Bulmaya Çalışanlar:

Pinhan (Pinhan), Gail, (Araf), Zeliş Ateşmizacoğlu, Zeynep Ateşmizacoğlu, Ben, Sidar, Mavi Metres(Bit Palas), Monsieur De Marelle, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi'nin Babası(Mahrem), Alonso Perez DeHerrera(Şehrin Aynaları).

13. Hayatı Kaile Almayan Kadınlar:

Vedia Hanım, Yeşim ve Selin (Beş Peşe), Temizlikçi Kadın, Lynn, Tracey (Araf), Sidar'ın Kız Arkadaşı, Ethel(Bit Palas), Lucrecia(Şehrin Aynaları).

14. Hayatı Kaile Almayan Erkekler:

Fırat, Fatin Bey(Beş Peşe), Ömer Özsipahioğlu(Araf), Haksızlık Öztürk, Ben, Sidar, Cem, Mevlevi(Bit Palas), Be-Ce, Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem).

15. Akrabalarıyla İlişkisi Kopuk Olan Erkekler:

Zehra'nın Amcası(Beş Peşe), Ben, Pavel Pavloviç Antipov'un Kardeşi (Bit Palas), Bernoldo Rinozzi(Şehrin Aynaları).

16. Akrabalarıyla İlişkisi Kopuk Olan Kadınlar:

Zehra'nın Annesi, Semiha Hanım(Beş Peşe), Gail, Amy Alberts(Araf), Madam Teyze, Mavi Metres, Ethel(Bit Palas), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem).

17. Cinsel tercihi farklı olanlar:

Gizli Gay Köşe Yazarı(Baba ve Piç), Deryakeş (Pinhan).

18. Cinsel Eğilimi Fazla Olanlar:

6,5yaşındaki Çocuk(Bit Palas), Ömer Özsipahioğlu (Araf).

19. Cinsel Kimliği Belli Olmayanlar:

Pinhan (Pinhan).

20. Lezbiyenler:

Hokkagülü İfakat, Kaymaktabağı Rana (Pinhan), Gail, Debra Ellen Thompson(Araf), Mihrengiz Kadın(Şehrin Aynaları).

21. Hırsızlık yapanlar:

Cüce Cafer, Emsalinur, Kayserili Kavanoz Bekir, Sefih Ali(Pinhan), Ziya Ateşmizacoğlu, Zekeriya Ateşmizacoğlu, Benin Okul Arkadaşı(Bit Palas), Tobolsk Askeri Valisi, (Mahrem).

22. Feministler:

Debra Ellen Thompson(Araf).

23. Çok Zengin Olanlar:

Semiz Halil Paşa, Felekmeşrep Ferid Efendi, Hokkagülü İfakat(Pinhan), Fırat, Vedia Hanım, Pelin, Mehmet Emin Bey(Beş Peşe), General Pavel Pavloviç Antipov, Ethel(Bit Palas), Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları), Madam De Marelle, Kıymet Hanım Teyze, Keramet Mumi Keşke Memiş Efendi, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem).

24. Pahalı Zevkleri Olan Kadınlar:

Vedia Hanım, Semiha Hanım, Yeşim ve Selin, Pelin(Beş Peşe), Ethel(Bit Palas), Lucrecia, Mihrengiz Kadın, (Şehrin Aynaları).

25. Pahalı Zevkleri Olan Erkekler:

Fırat, Fatin Bey, Mehmet Emin Bey (Beş Peşe).

26. Çok Fazla Makyaj Kadınlar Yapanlar:

Madam Teyze(Bit Palas), Kaymaktabağı Rana(Pinhan), Lucrecia, La Barbuda(Şehrin Aynaları).

27. Siyasi Yönüyle Ağır Basanlar:

Videocu Süleyman Abi, Zehra'nın Babası Cemal Bey(Beş Peşe), Alkolik Karikatürist, Baron Baghdassarian(Baba ve Piç), Ömer Özsipahioğlu, Cemal (Araf).

28. Alkolikler:

Ömer Özsipahioğlu (Araf), Kahramanın Babası, Ben (Bit Palas), Miguel Pereira(Şehrin Aynaları).

II. DİN FARKLILIĞINA GÖRE

1. Yabancı Olup da Müslüman Olanlar:

Zehra, Abed (Araf), Amet Zambarel, Amet Zambarel'in İlk Eşi, Serafina, Yaşlı(Şehrin Aynaları).

2.Yahudi Olanlar:

Gail, Gail'in Babası(Araf), Haham Yakup, Isabel Nunez Alvarez, Antonio Pereira, Benito Garcia, Andres, Rodrigo Mendez Silva, Miguel Pereira(Şehrin Aynaları), Ethel(Bit Palas).

3. Hristiyan Olanlar:

Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick(Araf), Karısı Nadya (Nadya Onissimovna), Karısı Nadya'nın Halası, Madam Teyze, Madamın Kardeşi Yaşlı Adam (Bit Palas), Elena Rodriguez, Alonso Perez De Herrera, Alonso Perez De Herrera'nın Babası, Pedro Arbues Alonco Franco De Leon, Engizisyonun Askerleri, Tıknaç Kâtip, Kardinal Antonio Zapata(Şehrin Aynaları).

a) Katolik Olanlar:

La Tia Piedad, La Tio Ramon, Piyu (Joaquin), Alegre'nin Ailesi, Alegre(Araf).

III. MİLLET FARKLILIĞINA GÖRE

1. Arap Olanlar:

Amet Zambarel, Amet Zambarel'in İlk Eşi, Serafina, Yaşlı(Şehrin Aynaları).

2. Zenci Olanlar(Afrikalı):

Amet Zambarel'in İkinci Eşi(Şehrin Aynaları).

3. Kürt Olanlar:

Sidar(Bit Palas).

4. Amerikalı Olanlar:

Debra Ellen Thompson, Alegre, Gail(Araf), Rose(Baba ve Piç)

5. Ermeni Olanlar:

Aram, Armanuş, Barsam, Versenig Hala, Şuşan, Zaruhi Hala, Surpun Hala, Dikran Dayı, Levon Dayı, Ohannes, Kirkor Hagopıyan, Vervant, Kevork, Matt Hassinger, Baron Baghdassarian, Leydi Tavuskuşu / Siramark, Bedbaht Ev Kadını, Anti Kavurma, Sapphonun Kızı, Stoacı Alex (Baba ve Piç), Meyhaneci Manol, Dikran, Ohannes Usta, Dertli Hagopik(Pinhan).

IV. İNSAN DIŞI YARATIKLAR

İsmihan Kadın'ın cinleri; Kişniş, Karakura ve Kepoz(Pinhan), Yaşlı'nın cinleri; Eceg ve Gündüz, Yaratık, Ruh(Maggid) (Şehrin Aynaları), Alonso Perez De Herrera'nın İçindeki ses, Yaratık(Şehrin Aynaları).

V. ÖĞÜTLER VEREN AMA KİM OLDUĞU BİLİNMEYENLER

Kahvedeki Adam (Beş Peşe).

VI. HİKÂYE OLARAK ANLATILAN ŞAHISLAR

1. Geçmişte yaşadığına inanılan şahıslar:

Balıkçı Süleyman, Kalktı Göç Eyledi Dede, Boşluk Dede, Fırıncının Kızı (Bit Palas) Samur-oğlan, Samur-oğlan'ın Şaman ablası, (Mahrem)

2. Tarihi yönlendiren gerçekte yaşamış kişiler:

IV. Murat, Büyük İskender, Fatih Sultan Süleyman(Şehrin Aynaları).

VII. MESLEKLERE GÖRE

1. Karikatüristler:

Alkolik Karikatürist, Alkolik Karikatürist'in Karısı(Baba ve Piç).

2. Yazarlar:

Gizli Gay Köşe Yazarı(Baba ve Piç), Rıdvan (Beş Peşe), Bir Mizah Yazarı(Bit Palas).

3. Senaristler:

Ultra Milliyetçi Filmlerin Gayri Milliyetçi Senaristi (Baba ve Piç), Asabi Genç Senarist(Bit Palas).

4. Şairler:

Olağanüstü Yeteneksiz Şair (Baba ve Piç), Ömer Hayyam (Pinhan).

5. Ressamlar:

Ressam(Mahrem).

6. Doktorlar:

Doktor (Baba ve Piç), Zeliş'in Doktoru, Dolmuştaki Doktor (Bit Palas), Doktor(Mahrem).

7. Hancılar:

Hancı(Şehrin Aynaları).

8. Meyhane İşletenler:

Meyhaneci Manol(Pinhan).

9. Öğretmenler:

Zaruhi Hala(Baba ve Piç), Kahraman (Şişman Kadın) (Mahrem).

10. Üniversite Hocası Olanlar:

Surpun Hala(Baba ve Piç), Fatin Bey(Beş Peşe), Tracy Harley(Araf), Ben, Profesör Kandinsky(Bit Palas).

11. Gazeteciler:

Rıdvan(Beş Peşe), Helen Lehman, İlena(Araf) , Gazeteci(Bit Palas).

12. Sekreterler:

Sekreter (Baba ve Piç).

13. Esnaf Olanlar:

Esnaftan Boynukırık Abdullah(Pinhan).

14. Sarraflar:

Ohannes Usta, Dertli Hagopik(Pinhan).

15. Şoförler:

Cenaze Arabacısı, Holiganları Taşıyan Şoför, Taksi Şoförü (Baba ve Piç), Genç Şoför(Bit Palas), Taksi Şoförü, Taksi Şoförünün İşvereni, Taksi Şoförünün Arkadaşı (Mahrem).

16. Belediye Görevlileri:

Belediye Memuru(Mahrem).

17. Din Görevlileri:

Gassal, İmam (Baba ve Piç).

18. Tiyatrocular:

Zehra'nın Cihangir'deki Kahvede Gördüğü Ünlü Kadın Tiyatrocu(Beş Peşe), Bir Tiyatrocu(Bit Palas), Lucrecia(Şehrin Aynaları).

19. Garsonlar:

Garson(Beş Peşe).

20. Psikoterapistler:

Ava O'connell, Çocuk Nöropsikiyatristi Doktor Marc Fitzpatrick, Connie, (Araf) Alkolik Bir Psikiyatrist(Bit Palas).

21. Barmenler:

Barmen (Araf).

22. Sadık Hizmetçiler:

Zişan, Nazikter Kalfa(Pinhan), Sacide, Şoför Mustafa, Fatma(Beş Peşe), Hizmetçi Kız Ana(Şehrin Aynaları).

23. Sadık Olmayan Hizmetçiler:

Kâhya(Mahrem).

24. Askerler:

General Pavel Pavloviç Antipov, Kahramanın Babası(Bit Palas), Beketov, Tobolsk Askeri Valisi(Mahrem).

25. Kapıcılar:

Musa(Bit Palas).

26. Böcek İlaçlamacısı:

Haksızlık Öztürk (Bit Palas).

27. Seslendirme Sanatçıları:

Metin Çetin, Loretta (Bit Palas).

28. Bakkal Dükkânı Olanlar:

Kambur Bakkal (Bit Palas).

29. Kuaförler:

Cemal, Celal(Bit Palas).

30. Fotoğrafçılar:

Bir Fotoğrafçı(Bit Palas).

31. Reklâmcılar:

Bir Reklâmcı(Bit Palas).

32. Kâtipler:

Ceza Mahkemesi Kâtibesi(Bit Palas), Tıknaz Kâtip(Şehrin Aynaları).

33. Modellik Yapanlar:

Be-Ce(Mahrem).

34. Mankenlik Yapanlar:

Yeşim ve Selin(Beş Peşe).

35. Kasaplar:

Pos Bıyıklı Kasap(Mahrem).

ÇOCUK KAHRAMANLAR

- 1.Şımarık Olanlar:** Su(Bit Palas), Minibüsteki Çocuk(Mahrem)
- 2.Hırçın Çocuklar:** Nevres(Pinhan), Su(Bit Palas), Minibüsteki Çocuk(Mahrem)
- 3.Ezik Hissedenler:** Çırak(Bit Palas), Arabadaki Kız Çocuğu(Araf), Andres(Şehrin Aynaları), 7,5 Yaşındaki Çocuk(Bit Palas)
- 4.Çok Güzel Olanlar:** Su, 5,5 Yaşındaki Çocuk (Bit Palas), Safinaz(Pinhan)
- 5.Çok Çirkin Olanlar:** Minibüsteki Çocuk(Mahrem)
- 6.Çok Sessiz Olanlar:** Diego, Andres(Şehrin Aynaları), İdris(Pinhan)
- 7.Çok Yalnız Olanlar:** Andres(Şehrin Aynaları), Arabadaki Kız Çocuğu(Araf)
- 8.Çok Zeki Olanlar:** 7,5 Yaşındaki Çocuk(Bit Palas), Andres(Şehrin Aynaları)
- 9.Çok Meraklı Olanlar:** Su, 5,5 Yaşındaki Çocuk(Bit Palas)
- 10.Cinsel Eğilimi Fazla Olanlar:** 6,5 Yaşındaki Çocuk(Bit Palas)

KAYNAKLAR

A. ELİF ŞAFAK'IN İNCELENEN ROMANLARI

1. *Pinhan* (1997)
2. *Şehrin Aynaları* (1999)
3. *Mahrem* (2000)
4. *Bit Palas* (2002)
5. *Araf* (2004)
6. *Beş Peşe* (2005)
7. *Baba ve Piç* (2006)

B. KİTAP VE MAKALELER

1. KİTAPLAR:

ŞAFAK, Elif, *Med-Cezir*, İstanbul, Şubat 2005, s.32

2. SÖYLEŞİLER, MAKALELER VE DİĞERLERİ

AYGÜN, Arzu, “*Baba ve Piç*”, *Varlık Dergisi*, İstanbul, Mayıs 2006, s.41

AYGÜNDÜZ, Filiz, “*Evlenerек Dört Duvar Arasına Girdim Ama İçerisi Püfür Püfür*”, *Pazar Milliyet*, İstanbul, 5 Haziran 2005 Pazar, s.12

AYGÜNDÜZ, Filiz, “*Aşk Birazda Ortak Bir Arşiv Oluşturabilmekmiş*”, *Pazar Milliyet*, İstanbul, 5 Haziran 2005 Pazar, s.13

ÇEVİK, Mehmet, “*Postmodern Roman ve Pinhan*”, *Folklor ve Edebiyat Dergisi*, Ankara, 2006, cilt:12, s.175

KİREÇCİ, Esra, “*Köklerim Var Ama Herhangibir Yere Bağlı Değilim*”, *Hürriyet Gösteri Sanat ve Edebiyat Dergisi*, İstanbul, Şubat- Mart 2006, sayı:278, s.66–67

ÖĞÜT, Hande, “*Hafızanın Kapılarını Kırarak*”, *Radikal Kitap*, İstanbul, 10 Mart 2006 Cuma, Yıl:4, sayı:260, s.26

ÖZKAN, Fadime, “*Derdimiz Nobel Almak Değil Onaylanmak*”, *Yeni Şafak Gazetesi*, 3 Ocak 2006 Salı, s.11

ŞAFAK, Elif, “*Şafak’tan Tadımlık*”, *Radikal Kitap*, İstanbul, 24 Şubat 2006 Cuma, Yıl:4, sayı:258, s.12

ŞAFAK, Elif, “*Dul Kadınlar ve Kul Kadınlar*”, *Milliyet Sanat*, İstanbul, Mayıs 2005, sayı:554, s.100–101

ŞAFAK, Elif, “*Son Tabu*”, *Milliyet Sanat*, İstanbul, Eylül 2004, sayı:546, s.92–93

ŞAFAK, Elif, “*Tövbenin Batı Kapısı*”, *Milliyet Sanat*, İstanbul, Nisan 2006, sayı:565, s.99

ŞAHİN, Öznur, “*Sıyrılanlar ya da Arada Kalanlar: “ARAF ve KİMLİK”*”, *Varlık Dergisi*, İstanbul, Şubat 2006, s.67

TEMELKURAN, Ece, “*Med ve Dahi Cezir*”, *Radikal Kitap*, İstanbul, 7 Ekim 2005 Cuma, Yıl:3, s:24

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9849>, *Cumhuriyet Dergi*, 2002.

<http://www.zaman.com.tr/?bl=yazarlar&alt=&trh=20060327&hn=325473>
Erişim tarihi: 08.08.2006.

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=101>,
Erişim tarihi: Nisan 2002.

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=985>,
ErişimTarihi:15 Nisan 2002.

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9852>,
Erişim Tarihi: Temmuz 2002.

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=9851>,
Erişim Tarihi: 5 Nisan 2002.

<http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=1149>,
Erişim Tarihi:15 Temmuz 2004.

C. KONUYLA İLGİLİ KAYNAKLAR

AKTAŞ, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.

BALCI, Yunus, *Türk Romanında Aydın Problemi*, Ankara, 2002.

EMİR, Sabahat, *Örneklerle Tasvir ve Tahlil*, İstanbul,1972.

KUDRET, Cevdet, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, İstanbul, 1987.

MORAN, Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I-II*, İstanbul, 2001.

NACİ, Fethi, *Türkiye’de Roman ve Toplumsal Değişme*, İstanbul, 1990.

TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2002

AYTÜR, Ünal, *Henry James ve Roman Sanatı*, DTCF, Ankara 1997

ÖZET

Giriş bölümünde, Elif Şafak'ın hayatı, romancılığı, eserleri hakkında bilgi verildi. Elif Şafak'ın Romanlarında Şahıs Dünyası bölümünde yedi romanda yer alan bütün şahıslar kronolojik bir tasnife tabi tutuldu. Her şahıs fiziksel ve ruhsal yönden incelendi. Sonuç bölümünde şahıslar tipolojik bir tasnife göre değerlendirildi. Son kısma da kaynaklar eklendi.

ABSTRACT

In the entrance of the thesis, the life of Elif Şafak, her literary side as a novelist and her works explained. All the characters are classified by a chronological classification in the part of "The World of Characters" in the eleven novels of Elif Şafak. Each character is examined physically and psychologically. In the part of result, the characters are classified by a typologic classification. And the sources part is added at the end of the thesis.